ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
Σχολή Επιστημών Αγωγής
Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

Ελληνική Οικογένεια σε Κρίση:

Αντιλήψεις Παιδιών Νηπιακής Ηλικίας για τη Γονεϊκή Ζεστασιά και Αντιλήψεις Γονέων για την Παιδική Συμπεριφορά

Ελευθερία Μητρογιώργου

Διδακτορική Διατριβή

ΙΩΑΝΝΙΝΑ, 2020

Ελευθερία Μητρογιώργου

«ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΣΕ ΚΡΙΣΗ: ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΝΗΠΙΑΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΓΟΝΕΪΚΗ ΖΕΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ»

Διδακτορική Διατριβή

*υποβληθείσα στο Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών της Σχολής Επιστημών Αγωγής, του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, για την εκπλήρωση των προϋποθέσεων απονομής διδακτορικού διπλώματος. Η δημόσια υποστήριξη πραγματοποιήθηκε επιτυχώς, παρουσία της Εξεταστικής επιτροπής, στις **10/12/2019**, και αξιολογήθηκε με «**Άριστα**».*

<u>Τριμελής Συμβουλευτική και Επταμελής Εξεταστική Επιτροπή:</u>

1. **Άρτεμις Γιώτσα**, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (Επιβλέπουσα, Μέλος της Επταμελούς Εξεταστικής Επιτροπής)
2. **Αναστασία-Βαλεντίνη Ρήγα**, Καθηγήτρια του Τμήματος Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης (Μέλος της Τριμελούς Συμβουλευτικής και της Επταμελούς Εξεταστικής Επιτροπής)
3. **Βασίλειος Κούτρας**, Καθηγητής του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (Μέλος της Τριμελούς Συμβουλευτικής και της Επταμελούς Εξεταστικής Επιτροπής)
4. **Ηλίας Κουρκούτας**, Καθηγητής του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Κρήτης (Μέλος της Επταμελούς Εξεταστικής Επιτροπής)
5. **Ανδρέας Μπρούζος**, Καθηγητής του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (Μέλος της Επταμελούς Εξεταστικής Επιτροπής)
6. **Νικόλας Μποζατζής**, Επίκουρος Καθηγητής του Τμήματος Φιλοσοφίας Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (Μέλος της Επταμελούς Εξεταστικής Επιτροπής)
7. **Χαρίλαος Ζάραγκας**, Επίκουρος Καθηγητής του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (Μέλος της Επταμελούς Εξεταστικής Επιτροπής)

Copyright © Ελευθερία Μητρογιώργου, 2020

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Το θέμα της παρούσας διατριβής προέκυψε, κάποια χρόνια πριν, λόγω της παρατήρησης του επίκαιρου ζητήματος της πρόσφατης οικονομικής κρίσης, για την οποία συνεχίζει να γίνεται λόγος στην Ελλάδα του σήμερα. Η οικονομική κρίση φαίνεται να αποτελεί μια έκφανση των αλλαγών που συμβαίνουν σε παγκόσμιο επίπεδο τα τελευταία χρόνια και που τείνουν να επηρεάζουν το άτομο και τα κοινωνικά συστήματα των οποίων είναι μέλος. Όσον αφορά την οικονομική κρίση και τις επιπτώσεις της, η Ελλάδα αποτελεί, κατά γενική ομολογία, μια ιδιάζουσα περίπτωση, καθώς η οικονομική κρίση συνεχίζει να είναι εμφανής μέσα από τις επιπτώσεις της στην ελληνική κοινωνία.

Την ενασχόληση με τη Θεωρία Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης του Rohner την οφείλω στην Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, κυρία Αρτέμιδα Γιώτσα, η οποία, ως επιβλέπουσα της παρούσας διατριβής, με έφερε σε επαφή με την πρωτότυπη και αξιόλογη αυτή δουλειά χρόνων. Όλη αυτή η διαδικασία, πραγματικά, διεύρυνε τους ορίζοντές μου και με την καθοδήγηση της κυρίας Γιώτσα προέκυψε η πρωτότυπη σύνδεση της Θεωρίας του Rohner με την κρίση και το Σύστημα του Achenbach για Εμπειρικά Βασισμένη Αξιολόγηση, αυτό δηλαδή που πραγματεύεται η παρούσα διατριβή. Πέρα από αυτό, βέβαια, έμαθα πολλά μέσα από τη συνεχή υποστήριξη και τη συνεργασία μας όλα αυτά τα χρόνια, που με βοήθησαν να εξελιχθώ σε επαγγελματικό και προσωπικό επίπεδο, οπότε για όλα αυτά την ευχαριστώ θερμά.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όλα τα μέλη της Τριμελούς Συμβουλευτικής Επιτροπής, την Καθηγήτρια, κυρία Αναστασία-Βαλεντίνη Ρήγα, τον Καθηγητή, κύριο Βασίλειο Κούτρα και την Καθηγήτρια, κυρία Μαρία Σακελλαρίου, οι οποίοι ήταν διαθέσιμοι και προσιτοί, για συμβουλές και προτάσεις, συμβάλλοντας ουσιαστικά στην ολοκλήρωση αυτού του εγχειρήματος. Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Καθηγητή, κύριο Ηλία Κουρκούτα, τον Καθηγητή, κύριο Ανδρέα Μπρούζο, τον Επίκουρο Καθηγητή, κύριο Νικόλαο Μποζατζή, και τον Επίκουρο Καθηγητή, κύριο Χαρίλαο Ζάραγκα, οι οποίοι είναι τιμή μου που αποτελούν μέρος της Εξεταστικής Επιτροπής στο πλαίσιο της διαδικασίας αξιολόγησης και αποτίμησης της παρούσας διατριβής. Θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθώ σε όλους όσους συμμετείχαν εθελοντικά στην παρούσα έρευνα, καθώς χωρίς αυτούς δε θα μπορούσε να έχει πραγματοποιηθεί.

Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ στα μέλη της δικής μου εκτεταμένης οικογένειας και τους φίλους που είναι σαν οικογένεια, χωρίς τους οποίους όλη αυτή η προσπάθεια χρόνων θα ήταν δυσκολότερη. Οι γονείς μου, Βασίλης και Όλγα, η θεία μου, Δώρα, οι παππούδες μου, Σταύρος και Ελευθερία, αλλά και όλοι όσοι δεν αναφέρονται ονομαστικά, ο καθένας ξεχωριστά συνέβαλε με τον δικό του τρόπο και δυνάμεις, με ενθάρρυναν και με στήριξαν, δίνοντάς μου δύναμη να συνεχίζω. Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω την αδερφή μου, Έφη, και τον ξάδελφό μου, Βασίλη, που με βοήθησαν με το υλικό, αλλά και την τελική μορφοποίηση του κειμένου, όταν το χρειάστηκα. Στους γονείς μου, Βασίλη και Όλγα, και στη γιαγιά μου, Σταθούλα, λοιπόν, θα ήθελα να αφιερώσω αυτή τη δουλειά, που πολλές φορές πίστευαν σε μένα περισσότερο και από όσο πίστευα εγώ η ίδια στον εαυτό μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ / ABSTRACT

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας διδακτορικής διατριβής είναι να διερευνηθούν τα προβλήματα/ δυσκολίες συμπεριφοράς και συναισθήματος του παιδιού νηπιακής ηλικίας, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των γονέων, και η αντιλαμβανόμενη από το παιδί γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη, αλλά και η σύνδεσή τους με την ύπαρξη ή μη οικογενειακής κρίσης (ανεργία, διαζύγιο/διάσταση, μετακίνηση). Το δείγμα αποτελείται από 550 οικογένειες, οπότε περιλαμβάνει 550 παιδιά νηπιακής ηλικίας (Μ=4,91 έτη), από τα οποία περίπου τα μισά είναι αγόρια (48,9%) και τα μισά κορίτσια (51,1%). Επίσης, περιλαμβάνει 916 γονείς, από τους οποίους οι περισσότερες είναι μητέρες (57,3%), με μέσο όρο ηλικίας 36,70 έτη, και οι υπόλοιπο πατέρες (42,7%), με μέσο όρο ηλικίας 40,43 έτη. Όσον αφορά την οικογενειακή κρίση, οι οικογένειες με ανεργία αποτελούν το 25,3%, οι οικογένειες με διαζύγιο/διάσταση γονέων αποτελούν το 12,9% και οι οικογένειες με μετακίνηση και απουσία του ενός γονέα για μεγάλα χρονικά διαστήματα αποτελούν το 11,5%. Στο σύνολο του δείγματος της παρούσας έρευνας, το 50,4% είναι οικογένειες χωρίς κρίση και το 49,6% οικογένειες με κρίση. Στα παιδιά χορηγήθηκε το Ερωτηματολόγιο Γονεϊκής Αποδοχής-Απόρριψης στην Προσχολική Ηλικία (ECPARQ) για τη μητέρα και τον πατέρα, ενώ στους γονείς χορηγήθηκε η Λίστα Ελέγχου Παιδικής Συμπεριφορές για ηλικίες $1^{1}/_{2}$-5 ετών (ΛΕΠΣ). Τα ευρήματα της παρούσας διατριβής υποδεικνύουν ότι: (α) τα αγόρια εμφανίζουν υψηλότερες τιμές σε ορισμένες κλίμακες προβλημάτων συμπεριφοράς, (β) οι μητέρες γίνονται αντιληπτές ως περισσότερο στοργικές και παράλληλα περισσότερο εχθρικές, (γ) τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με κρίση εμφανίζουν υψηλότερες τιμές σε εσωτερικευμένα προβλήματα συμπεριφοράς, (δ) οι γονείς που προέρχονται από οικογένειες με κρίση γίνονται αντιληπτοί ως περισσότερο αδιάφοροι και εχθρικοί, ενώ οι πατέρες και ως λιγότερο στοργικοί, (ε) τα παιδιά οικογενειών με διαζύγιο/διάσταση έχουν τα υψηλότερα ποσοστά κατάταξης στο κλινικό φάσμα των κλιμάκων συνδρόμων της ΛΕΠΣ, (στ) σε οικογένειες με ανεργία οι μητέρες γίνονται αντιληπτές ως περισσότερο εχθρικές, ενώ σε οικογένειες με διαζύγιο/διάσταση οι πατέρες γίνονται αντιληπτοί ως περισσότερο αδιάφοροι και εχθρικοί και λιγότερο στοργικοί, (ζ) όσο υψηλότερα επίπεδα μητρικής και πατρικής ζεστασιάς βιώνουν τα παιδιά, τόσο λιγότερο συχνά τείνουν να εκδηλώνουν δυσκολίες και προβλήματα συμπεριφοράς και συναισθήματος, ενώ όσο υψηλότερα επίπεδα μητρικής και πατρικής αδιαφορίας ή εχθρότητας/ απόρριψης βιώνουν τα παιδιά, τόσο πιο συχνά τείνουν να εκδηλώνουν δυσκολίες και προβλήματα συμπεριφοράς και συναισθήματος, (η) τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με διαζύγιο/διάσταση και παράλληλα κατατάσσονται από τους γονείς στο κλινικό φάσμα των κλιμάκων συνδρόμων της ΛΕΠΣ τείνουν να βιώνουν τα χαμηλότερα επίπεδα μητρικής και πατρικής ζεστασιάς και τα υψηλότερα επίπεδα μητρικής και πατρικής αδιαφορίας και εχθρότητας/απόρριψης.

Οικογένεια, κρίση, Θεωρία Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης, Σύστημα Achenbach για Εμπειρικά Βασισμένη Αξιολόγηση, ανεργία, διαζύγιο, μετακίνηση, νηπιακή ηλικία

Abstract

The aim of the present doctoral thesis is to study the behavioral and emotional problems and difficulties in preschool children, according to their parents' opinions, and the parental acceptance and rejection, according to the children's point of view, as well as their connection with the crisis in the family context (unemployment, divorce/separation, migration). The sample of the present research consists of 550 families. Specifically, the sample includes 550 preschool children (M=4.91 years), almost half of them boys (48.9%) and half of them girls (51.1%). Also, the sample includes 916 parents of the children, while most of them are mothers (57.3%), with mean of age 36.7 years, and the rest fathers (42.7%), with mean of age 40.43 years. Regarding the family crisis, the families with at least one unemployed parent consist the 25.3%, the families with divorced/separated parents consist the 12.9% and the families with a migrant parent who is absent for large periods of time consist the 11.5% of the sample. It total, the families without crisis consist the 50.4% of the sample and the families with crisis consist the 49.6% of the sample. The psychometric tools were (i) the Early Childhood Parental Acceptance-Rejection Questionnaire (ECPARQ) for the mother and the father, which was completed by the children and (ii) the Child Behavior Checklist (CBCL) for Ages $1^1/_2$-5 years, which was completed by the parents. The main results reveal that: (a) the boys are assessed higher in some scales of behavioral problems, (b) the mothers are conceived as more warm and more hostile at the same time, (c) the children coming from families with crisis are assessed higher in the internalizing problems scales, (d) the parents coming from families with crisis are conceived as more indifferent and hostile, while the fathers are also conceived as less warm, (e) the children coming from families with divorce/separation have the highest percentages of being assessed to be in the clinical range of the CBCL scales, (f) in families with unemployment the mothers are conceived as more hostile, while in families with divorce/separation the fathers are conceived as more indifferent and hostile and as less warm, (g) the higher the maternal and paternal warmth is, the less are the scores of the children in the CBCL scales, while the higher the maternal and paternal indifference and hostility/rejection are, the higher are the scores of the children in the CBCL scales, (h) the children, who come from families with divorce/separation and in parallel are assessed to be in the clinical range of the CBCL scales, tend to conceive the lowest scores of maternal and paternal warmth and the highest scores of maternal and paternal indifference and hostility/rejection.

Family, family crisis, Interpersonal Acceptance-Rejection Theory, Achenbach System of Empirically Based Assessment, unemployment, divorce, migration, preschool age

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ iii

ΠΕΡΙΛΗΨΗ / ABSTRACT iv

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ 1

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ 5

ΕΙΣΑΓΩΓΗ 31

1. ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ 35

1.1 Οικονομικά σοκ και η οικονομική κρίση του 2008 35

1.2 Κοινωνικές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης 37

1.3 Η σύγχρονη ελληνική οικογένεια 39

1.4 Επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην ελληνική οικογένεια 42

1.4.1 Ανεργία στην οικογένεια 45

1.4.2 Διαζύγιο ή διάσταση στην οικογένεια 47

1.4.3 Χωλή οικογένεια: μετακίνηση και μετανάστευση μελών 50

2. Η ΘΕΩΡΙΑ ΔΙΑΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΨΗΣ ΣΤΗ ΝΗΠΙΑΚΗ ΗΛΙΚΙΑ 53

2.1 Ιστορική αναδρομή και θεωρητικό υπόβαθρο 53

2.2 Σημαντικά σημεία της Θεωρίας 55

2.2.1 Διασαφήνιση βασικών εννοιών 55

2.2.2 Επιμέρους θεωρίες 57

2.2.3 Εμπειρικά δεδομένα και πρόσφατες έρευνες 61

2.3 Η Θεωρία Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης στην έρευνα για την οικογένεια 64

2.3.1 Ερωτηματολόγια για γονείς και παιδιά 64

2.3.2 Πρόσφατα εμπειρικά διαπολιτισμικά δεδομένα για τη γονεϊκή αποδοχή-απόρριψη 66

2.4 Η Θεωρία Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης στην έρευνα για τη νηπιακή ηλικία 68

2.4.1 Ερωτηματολόγιο Γονεϊκής Αποδοχής-Απόρριψης για παιδιά νηπιακής και πρώτης σχολικής ηλικίας 68

2.4.2 Ερευνητικά δεδομένα για τη γονεϊκή αποδοχή-απόρριψη στη νηπιακή ηλικία 70

3. Σύστημα Achenbach για Εμπειρικά Βασισμενη Αξιολογηση στη Νηπιακη Ηλικια.....72

3.1 Ιστορική αναδρομή και θεωρητικό υπόβαθρο.....72

3.2 Κύρια σημεία του ΣΑΕΒΑ..... 74

3.2.1 Τα κύρια εργαλεία που περιλαμβάνονται στο ΣΑΕΒΑ..... 76

3.2.2 Πρόσφατα ενδεικτικά εμπειρικά δεδομένα για τη συμπεριφορά με τη χρήση των εργαλείων του ΣΑΕΒΑ..... 78

3.3 Το ΣΑΕΒΑ στην έρευνα για την οικογένεια.....81

3.3.1 Πρόσφατα ενδεικτικά εμπειρικά δεδομένα στην έρευνα για την οικογένεια με τη χρήση εργαλείων του ΣΑΕΒΑ.....81

3.3.2 Χρήση των εργαλείων του ΣΑΕΒΑ στην έρευνα για τη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη σε οικογένειες με παιδιά νηπιακής ηλικίας..... 83

3.4 Το ΣΑΕΒΑ στην έρευνα της συμπεριφοράς στη νηπιακή ηλικία..... 85

3.4.1 Εργαλεία του ΣΑΕΒΑ για την έρευνα στη νηπιακή ηλικία..... 85

3.4.2 Τύποι συνδρόμων που προκύπτουν εμπειρικά από τη χρήση της ΛΕΠΣ για παιδιά ηλικίας 1½-5 ετών..... 88

3.4.3 Ενδεικτικά εμπειρικά δεδομένα με τη χρήση εργαλείων του ΣΑΕΒΑ για τη νηπιακή ηλικία.....91

4. Σχεδιασμος της Ερευνας..... 97

4.1 Θέμα και πρωτοτυπία..... 97

4.2 Σκοπός, ερευνητικά ερωτήματα, ερευνητικές υποθέσεις..... 99

5. Δειγμα.....103

5.1 Προβληματισμοί και τρόπος επιλογής του δείγματος.....103

5.2 Χαρακτηριστικά του δείγματος.....104

6. Ερευνητικα Εργαλεια..... 110

6.1 Δημογραφικές πληροφορίες..... 110

6.2 Ερωτηματολόγιο Γονεϊκής Αποδοχής-Απόρριψης στην Προσχολική Ηλικία / Early Childhood Parental Acceptance-Rejection Questionnaire (ECPARQ)..... 111

6.3 Λίστα Ελέγχου Παιδικής Συμπεριφοράς (ΛΕΠΣ) για Ηλικίες 1½-5 Ετών / Child Behavior Checklist (CBCL) for Ages 1½-5.....112

6.4 Δείκτες αξιοπιστίας στο παρόν δείγμα (Cronbach's α).....114

7. Διαδικασια Συλλογης και Αναλυση Δεδομενων..... 116

7.1 Συλλογή δεδομένων και ζητήματα δεοντολογίας..... 116

7.2 Ανάλυση δεδομένων 116

8. Παρουσιαση Αποτελεσματων 121

8.1 Φύλο παιδιού 121

8.2 Φύλο γονέα 129

8.3 Ύπαρξη ή μη κρίσης στην οικογένεια 132

8.4 Είδος κρίσης 174

8.5 Σύνδεση της αντίληψης του γονέα για την παιδική συμπεριφορά με την αντίληψη του παιδιού για τη γονεϊκή ζεστασιά 194

8.6 Σύνδεση μεταξύ της αντίληψης του παιδιού για τη γονεϊκή ζεστασιά, της αντίληψης του γονέα για την παιδική συμπεριφορά και της κρίσης 231

9. Συμπερασματα 369

9.1 Τα βασικά σημεία της παρούσας διατριβής 369

9.2 Γενικά συμπεράσματα για τη γονεϊκή ζεστασιά και για την παιδική συμπεριφορά στην παρούσα έρευνα 372

9.3 Συμπεράσματα συγκρίσεων για τη γονεϊκή αποδοχή-απόρριψη και την παιδική συμπεριφορά ως προς το φύλο γονέων και παιδιών 374

9.4 Συμπεράσματα συγκρίσεων για τη γονεϊκή αποδοχή-απόρριψη και την παιδική συμπεριφορά ως προς την ύπαρξη κρίσης στο οικογενειακό πλαίσιο 377

9.5 Συμπεράσματα σχετικά με τη σύνδεση της αντιλαμβανόμενης γονεϊκής αποδοχής-απόρριψης και της παιδικής συμπεριφοράς στη σύγχρονη ελληνική οικογένεια 382

9.6 Συμπεράσματα σχετικά με τη σύνδεση της αντιλαμβανόμενης γονεϊκής αποδοχής-απόρριψης και της παιδικής συμπεριφοράς στην ελληνική οικογένεια σε κρίση 384

10. Περιορισμοι Και Μελλοντικες Προεκτασεις 390

10.1 Επίλογος 390

10.2 Περιορισμοί της παρούσας έρευνας 392

10.3 Προτάσεις για μελλοντικές προεκτάσεις 393

Βιβλιογραφικες Αναφορες 397

Παραρτημα Ι 421

Ι.Α. Έντυπο δημογραφικών πληροφοριών παιδιού 421

Ι.Β. Έντυπο δημογραφικών πληροφοριών γονέα 422

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ.....423

ΙΙ.Α. Ερωτηματολόγιο Γονεϊκής Αποδοχής-Απόρριψης στην Προσχολική Ηλικία-Μητέρα/ Early Childhood Parental Acceptance-Rejection Questionnaire (ECPARQ)-Mother.....423

ΙΙ.Β. Ερωτηματολόγιο Γονεϊκής Αποδοχής-Απόρριψης στην Προσχολική Ηλικία-Πατέρας/ Early Childhood Parental Acceptance-Rejection Questionnaire (ECPARQ)-Father 425

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ 427

ΙΙΙ. Κάρτες που χρησιμοποιούνται στη διαδικασία χορήγησης του Ερωτηματολογίου Γονεϊκής Αποδοχής-Απόρριψης στην Προσχολική Ηλικία 427

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙV 428

IV. Λίστα Ελέγχου Παιδικής Συμπεριφοράς (ΛΕΠΣ) για Ηλικίες 1½-5 Ετών / Child Behavior Checklist (CBCL) for Ages 1½-5..... 428

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V..... 430

V. Α. Έγγραφη συναίνεση συμμετοχής ανηλίκου στην έρευνα (παιδί) 430

V. Β. Έγγραφη συναίνεση συμμετοχής ενηλίκου στην έρευνα (γονέας) 431

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI 432

VI. Α. Εύρος τιμών στις κλίμακες του Ερωτηματολογίου Γονεϊκής Αποδοχής-Απόρριψης στην Προσχολική Ηλικία 432

VI. Β. Εύρος τιμών στις κλίμακες της Λίστας Ελέγχου Παιδικής Συμπεριφοράς (ΛΕΠΣ) για Ηλικίες 1½-5 Ετών 432

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1. Συμμετοχή γονέων ανά οικογένεια (Ποιος απαντά;) 105

Πίνακας 2. Δημογραφικά στοιχεία παιδιών – φύλο 105

Πίνακας 3. Δημογραφικά στοιχεία συμμετεχόντων – ηλικία 105

Πίνακας 4. Χαρακτηρισμός περίπτωσης 106

Πίνακας 5. Χρόνος κρίσης ανά περίπτωση (σε μήνες) 107

Πίνακας 6. Ανεργία: Ποιος γονέας είναι άνεργος; 107

Πίνακας 7. Διαζύγιο: Με ποιον από τους γονείς μένει το παιδί; 107

Πίνακας 8. Μετακίνηση: Ποιος γονέας μετακινείται και απουσιάζει για μεγάλα χρονικά διαστήματα; 108

Πίνακας 9. Γεωγραφική κατανομή παιδιών νηπιακής ηλικίας, ανά περιοχή, ως προς το δείγμα και ως προς τα πραγματικά δημογραφικά στοιχεία στην Ελλάδα (ΕΛΣΤΑΤ, 2011) 108

Πίνακας 10. Γεωγραφική κατανομή παιδιών νηπιακής ηλικίας του δείγματος, ανά γεωγραφικό διαμέρισμα 109

Πίνακας 11. Συντελεστές Cronbach α Ερωτηματολογίου Γονεϊκής Αποδοχής-Απόρριψης για την Προσχολική Ηλικία (ECPARQ) και κλιμάκων για τη μητέρα και τον πατέρα 114

Πίνακας 12. Συντελεστές Cronbach α Λίστας Ελέγχου Παιδικής Συμπεριφοράς (ΛΕΠΣ) και κλιμάκων από τη μητέρα και τον πατέρα 115

Πίνακας 13. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς το φύλο του παιδιού 121

Πίνακας 14. T-test για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς το φύλο του παιδιού 122

Πίνακας 15. Έλεγχος ανεξαρτησίας ενδεχομένων (κατάταξη-φύλο παιδιού) για τις κλίμακες της ΛΕΠΣ (μητέρα) 123

Πίνακας 16. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-φύλο παιδιού) για την κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) 124

Πίνακας 17. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς το φύλο του παιδιού 125

Πίνακας 18. T-test για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς το φύλο του παιδιού 125

Πίνακας 19. Έλεγχος ανεξαρτησίας ενδεχομένων (κατάταξη-φύλο παιδιού) για τις κλίμακες της ΛΕΠΣ (πατέρας) 126

Πίνακας 20. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (μητέρα) ως προς το φύλο του παιδιού 127

Πίνακας 21. T-test για το ECPARQ (μητέρα) ως προς το φύλο του παιδιού 127

Πίνακας 22. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (πατέρας) ως προς το φύλο του παιδιού 128

Πίνακας 23. T-test για το ECPARQ (πατέρας) ως προς το φύλο του παιδιού.....128

Πίνακας 24. Paired samples t-test για τις κλίμακες της ΛΕΠΣ ως προς το φύλο του γονέα 130

Πίνακας 25. Marginal homogeneity test σχετικά με την κατάταξη στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα στις κλίμακες της ΛΕΠΣ ως προς το φύλο του γονέα.....130

Πίνακας 26. Paired samples t-test για τις κλίμακες του ECPARQ ως προς το φύλο του γονέα.....131

Πίνακας 27. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι κρίσης 132

Πίνακας 28. T-test για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι κρίσης..... 133

Πίνακας 29. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι ανεργίας..... 134

Πίνακας 30. T-test για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι ανεργίας 135

Πίνακας 31. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι διαζυγίου/διάστασης..... 135

Πίνακας 32. T-test για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι διαζυγίου/διάστασης 136

Πίνακας 33. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι μετακίνησης..... 137

Πίνακας 34. T-test για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι μετακίνησης 137

Πίνακας 35. Έλεγχος ανεξαρτησίας ενδεχομένων (κατάταξη-ανεργία) για τις κλίμακες της ΛΕΠΣ (μητέρα).....138

Πίνακας 36. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-ανεργία) για την κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα).....139

Πίνακας 37. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-ανεργία) για την κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα).....139

Πίνακας 38. Έλεγχος ανεξαρτησίας ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για τις κλίμακες της ΛΕΠΣ (μητέρα) 140

Πίνακας 39. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) 141

Πίνακας 40. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) 141

Πίνακας 41. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα)..... 142

Πίνακας 42. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα)..... 143

Πίνακας 43. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα)..... 143

Πίνακας 44. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα).....144

Πίνακας 45. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα) 145

Πίνακας 46. Έλεγχος ανεξαρτησίας ενδεχομένων (κατάταξη-μετακίνηση) για τις κλίμακες της ΛΕΠΣ (μητέρα) 145

Πίνακας 47. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-μετακίνηση) για την κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα) 146

Πίνακας 48. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-μετακίνηση) για την κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα).....147

Πίνακας 49. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι κρίσης 148

Πίνακας 50. T-test για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι κρίσης.....149

Πίνακας 51. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι ανεργίας 149

Πίνακας 52. T-test για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι ανεργίας 150

Πίνακας 53. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι διαζυγίου/διάστασης.....151

Πίνακας 54. T-test για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι διαζυγίου/διάστασης 152

Πίνακας 55. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι μετακίνησης..... 152

Πίνακας 56. T-test για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι μετακίνησης 153

Πίνακας 57. Έλεγχος ανεξαρτησίας ενδεχομένων (κατάταξη-ανεργία) για τις κλίμακες της ΛΕΠΣ (πατέρας).....154

Πίνακας 58. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-ανεργία) για την κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας).....154

Πίνακας 59. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-ανεργία) για την κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας) 155

Πίνακας 60. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-ανεργία) για την κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) 156

Πίνακας 61. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-ανεργία) για την κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας).....156

Πίνακας 62. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-ανεργία) για την κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) 157

Πίνακας 63. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-ανεργία) για την κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας).....158

Πίνακας 64. Έλεγχος ανεξαρτησίας ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για τις κλίμακες της ΛΕΠΣ (πατέρας) 158

Πίνακας 65. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) 159

Πίνακας 66. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) ..160

Πίνακας 67. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας).....160

Πίνακας 68. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 161

Πίνακας 69. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας) 162

Πίνακας 70. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας).....163

Πίνακας 71. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας) 163

Πίνακας 72. Έλεγχος ανεξαρτησίας ενδεχομένων (κατάταξη-μετακίνηση) για τις κλίμακες της ΛΕΠΣ (πατέρας) 164

Πίνακας 73. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-μετακίνηση) για την κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) 165

Πίνακας 74. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-μετακίνηση) για την κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας).....165

Πίνακας 75. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι κρίσης 167

Πίνακας 76. T-test για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι κρίσης.....167

Πίνακας 77. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι ανεργίας 168

Πίνακας 78. T-test για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι ανεργίας 168

Πίνακας 79. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι διαζυγίου/διάστασης.....169

Πίνακας 80. T-test για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι διαζυγίου/διάστασης.....169

Πίνακας 81. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι μετακίνησης.....169

Πίνακας 82. T-test για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι μετακίνησης ...170

Πίνακας 83. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι κρίσης 171

Πίνακας 84. T-test για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι κρίσης.....171

Πίνακας 85. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι ανεργίας..... 172

Πίνακας 86. T-test για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι ανεργίας..... 172

Πίνακας 87. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι διαζυγίου/διάστασης..... 172

Πίνακας 88. T-test για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι διαζυγίου/διάστασης..... 173

Πίνακας 89. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι μετακίνησης..... 173

Πίνακας 90. T-test για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι μετακίνησης . 174

Πίνακας 91. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς το είδος κρίσης 174

Πίνακας 92. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς το είδος κρίσης..... 176

Πίνακας 93. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς το είδος κρίσης..... 176

Πίνακας 94. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς το είδος κρίσης 177

Πίνακας 95. Έλεγχος ανεξαρτησίας ενδεχομένων (κατάταξη-κρίση) για τις κλίμακες της ΛΕΠΣ (μητέρα) 177

Πίνακας 96. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-περιπτώσεις κρίσης) για την κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) 178

Πίνακας 97. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-περιπτώσεις κρίσης) για την κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) 179

Πίνακας 98. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-περιπτώσεις κρίσης) για την κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα)..... 180

Πίνακας 99. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-περιπτώσεις κρίσης) για την κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα)..... 180

Πίνακας 100. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς το είδος κρίσης 181

Πίνακας 101. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς το είδος κρίσης 183

Πίνακας 102. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς το είδος κρίσης 183

Πίνακας 103. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς το είδος κρίσης 184

Πίνακας 104. Έλεγχος ανεξαρτησίας ενδεχομένων (κατάταξη-κρίση) για τις κλίμακες της ΛΕΠΣ (πατέρας) 184

Πίνακας 105. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-περιπτώσεις κρίσης) για την κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) 185

Πίνακας 106. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-περιπτώσεις κρίσης) για την κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) 186

Πίνακας 107. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-περιπτώσεις κρίσης) για την κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας).....187

Πίνακας 108. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-περιπτώσεις κρίσης) για την κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας)....187

Πίνακας 109. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-περιπτώσεις κρίσης) για την κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας) 188

Πίνακας 110. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-περιπτώσεις κρίσης) για την κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) 189

Πίνακας 111. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-περιπτώσεις κρίσης) για την κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας).....190

Πίνακας 112. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (μητέρα) ως προς το είδος κρίσης 191

Πίνακας 113. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς το είδος κρίσης 192

Πίνακας 114. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς το είδος κρίσης 192

Πίνακας 115. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (πατέρας) ως προς το είδος κρίσης 192

Πίνακας 116. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς το είδος κρίσης 193

Πίνακας 117. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς το είδος κρίσης 193

Πίνακας 118. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς το είδος κρίσης.....194

Πίνακας 119. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για την κλίμακα Αδιαφορία του ECPARQ (πατέρας) ως προς το είδος κρίσης 194

Πίνακας 120. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) 195

Πίνακας 121. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) 196

Πίνακας 122. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) 196

Πίνακας 123. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) 196

Πίνακας 124. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για τις κλίμακες του ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) 197

Πίνακας 125. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα).....198

Πίνακας 126. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) 198

Πίνακας 127. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) 198

Πίνακας 128. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα).....199

Πίνακας 129. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για τις κλίμακες του ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) 199

Πίνακας 130. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) 200

Πίνακας 131. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) 200

Πίνακας 132. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) 201

Πίνακας 133. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) 201

Πίνακας 134. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για τις κλίμακες του ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) 201

Πίνακας 135. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) 202

Πίνακας 136. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) 203

Πίνακας 137. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) 203

Πίνακας 138. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) 203

Πίνακας 139. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για τις κλίμακες του ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) 204

Πίνακας 140. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα)..... 205

Πίνακας 141. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα) 205

Πίνακας 142. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα) 205

Πίνακας 143. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα)..... 206

Πίνακας 144. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για τις κλίμακες του ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα) 206

Πίνακας 145. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) 207

Πίνακας 146. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) 207

Πίνακας 147. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) 208

Πίνακας 148. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) 208

Πίνακας 149. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για τις κλίμακες του ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) 209

Πίνακας 150. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα)..... 210

Πίνακας 151. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα) 210

Πίνακας 152. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα) 210

Πίνακας 153. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα)..... 211

Πίνακας 154. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για τις κλίμακες του ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα)..... 212

Πίνακας 155. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 213

Πίνακας 156. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 213

Πίνακας 157. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 214

Πίνακας 158. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 214

Πίνακας 159. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για τις κλίμακες του ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 215

Πίνακας 160. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 215

Πίνακας 161. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 216

Πίνακας 162. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 216

Πίνακας 163. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 216

Πίνακας 164. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για τις κλίμακες του ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 217

Πίνακας 165. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 218

Πίνακας 166. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 218

Πίνακας 167. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 218

Πίνακας 168. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας) 219

Πίνακας 169. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για τις κλίμακες του ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας) 219

Πίνακας 170. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) 220

Πίνακας 171. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) 220

Πίνακας 172. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) 221

Πίνακας 173. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) 221

Πίνακας 174. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για τις κλίμακες του ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) 222

Πίνακας 175. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας).....222

Πίνακας 176. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας) 223

Πίνακας 177. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας) 223

Πίνακας 178. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας).....223

Πίνακας 179. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) 224

Πίνακας 180. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) 224

Πίνακας 181. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) 224

Πίνακας 182. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) 225

Πίνακας 183. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για τις κλίμακες του ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) 226

Πίνακας 184. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας).....226

Πίνακας 185. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας) 227

Πίνακας 186. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας) 227

Πίνακας 187. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας).....227

Πίνακας 188. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για τις κλίμακες του ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας) 229

Πίνακας 189. Συσχετίσεις μεταξύ των σκορ των κλιμάκων συνδρόμων της ΛΕΠΣ (μητέρα) και των κλιμάκων του ECPARQ (μητέρα)..... 230

Πίνακας 190. Συσχετίσεις μεταξύ των σκορ των κλιμάκων συνδρόμων της ΛΕΠΣ (πατέρας) και των κλιμάκων του ECPARQ (πατέρας)..... 231

Πίνακας 191. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) 232

Πίνακας 192. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά.....233

Πίνακας 193. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) 234

Πίνακας 194. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά 235

Πίνακας 195. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) 235

Πίνακας 196. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά 236

Πίνακας 197. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) 237

Πίνακας 198. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά ...237

Πίνακας 199. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα) 238

Πίνακας 200. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά..... 239

Πίνακας 201. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) 240

Πίνακας 202. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά .. 240

Πίνακας 203. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα) 241

Πίνακας 204. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά.....242

Πίνακας 205. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα).....243

Πίνακας 206. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία 244

Πίνακας 207. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα).....245

Πίνακας 208. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία 245

Πίνακας 209. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) 246

Πίνακας 210. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία 247

Πίνακας 211. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) 248

Πίνακας 212. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία 248

Πίνακας 213. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα) 249

Πίνακας 214. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία 250

Πίνακας 215. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) 251

Πίνακας 216. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία. 251

Πίνακας 217. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα) 252

Πίνακας 218. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία 253

Πίνακας 219. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα).....254

Πίνακας 220. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη 254

Πίνακας 221. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) 255

Πίνακας 222. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη 256

Πίνακας 223. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα).....257

Πίνακας 224. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη...257

Πίνακας 225. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) 258

Πίνακας 226. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη 259

Πίνακας 227. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα)..... 260

Πίνακας 228. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη 261

Πίνακας 229. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα).....261

Πίνακας 230. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη 262

Πίνακας 231. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα)..... 263

Πίνακας 232. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη 264

Πίνακας 233. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 265

Πίνακας 234. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά..... 266

Πίνακας 235. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας).....267

Πίνακας 236. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά 267

Πίνακας 237. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας) 268

Πίνακας 238. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά 269

Πίνακας 239. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) 270

Πίνακας 240. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά..270

Πίνακας 241. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας) 271

Πίνακας 242. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά 272

Πίνακας 243. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) 273

Πίνακας 244. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά..273

Πίνακας 245. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας).....274

Πίνακας 246. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά 275

Πίνακας 247. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας).....276

Πίνακας 248. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα

Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία 276

Πίνακας 249. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας).....277

Πίνακας 250. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία 278

Πίνακας 251. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας) 279

Πίνακας 252. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία.....279

Πίνακας 253. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) 280

Πίνακας 254. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία 281

Πίνακας 255. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας) 282

Πίνακας 256. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία.....282

Πίνακας 257. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) 283

Πίνακας 258. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία 284

Πίνακας 259. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 285

Πίνακας 260. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία..... 285

Πίνακας 261. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 286

Πίνακας 262. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη 287

Πίνακας 263. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) 288

Πίνακας 264. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη 288

Πίνακας 265. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 289

Πίνακας 266. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη. 290

Πίνακας 267. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) 291

Πίνακας 268. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη 291

Πίνακας 269. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας).....292

Πίνακας 270. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη 293

Πίνακας 271. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 294

Πίνακας 272. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη 294

Πίνακας 273. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας) 295

Πίνακας 274. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη 296

Πίνακας 275. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα)..... 298

Πίνακας 276. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά..... 298

Πίνακας 277. Συγκρίσεις (Pairwise Comparisons) για την κλίμακα Μητρική Ζεστασιά του ECPARQ (μητέρα), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα), σε περιπτώσεις οικογενειών με κρίση 299

Πίνακας 278. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) 300

Πίνακας 279. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά300

Πίνακας 280. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) 301

Πίνακας 281. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά 302

Πίνακας 282. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) 303

Πίνακας 283. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά .. 303

Πίνακας 284. Συγκρίσεις (Pairwise Comparisons) για την κλίμακα Μητρική Ζεστασιά του ECPARQ (μητέρα), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα), σε περιπτώσεις οικογενειών με κρίση 304

Πίνακας 285. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα) 305

Πίνακας 286. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά..... 306

Πίνακας 287. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) 306

Πίνακας 288. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά .. 307

Πίνακας 289. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα) 308

Πίνακας 290. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά . 308

Πίνακας 291. Συγκρίσεις (Pairwise Comparisons) για την κλίμακα Μητρική Ζεστασιά του ECPARQ (μητέρα), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα), σε περιπτώσεις οικογενειών με κρίση 309

Πίνακας 292. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα)..... 310

Πίνακας 293. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία 311

Πίνακας 294. Συγκρίσεις (Pairwise Comparisons) για την κλίμακα Μητρική Αδιαφορία του ECPARQ (μητέρα), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα), σε περιπτώσεις οικογενειών με κρίση 312

Πίνακας 295. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) 312

Πίνακας 296. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία 313

Πίνακας 297. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα)..... 314

Πίνακας 298. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία... 314

Πίνακας 299. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) 315

Πίνακας 300. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία. 316

Πίνακας 301. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα)..... 317

Πίνακας 302. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία 317

Πίνακας 303. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα)..... 318

Πίνακας 304. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία. 319

Πίνακας 305. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα)..... 319

Πίνακας 306. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία 320

Πίνακας 307. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) 321

Πίνακας 308. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη 322

Πίνακας 309. Συγκρίσεις (Pairwise Comparisons) για την κλίμακα Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ (μητέρα), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα), σε περιπτώσεις οικογενειών με κρίση 322

Πίνακας 310. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) 323

Πίνακας 311. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη 324

Πίνακας 312. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα).....324

Πίνακας 313. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη 325

Πίνακας 314. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) 326

Πίνακας 315. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη 327

Πίνακας 316. Συγκρίσεις (Pairwise Comparisons) για την κλίμακα Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ (μητέρα), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα), σε περιπτώσεις οικογενειών με κρίση....327

Πίνακας 317. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα)..... 328

Πίνακας 318. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη 329

Πίνακας 319. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα)..... 329

Πίνακας 320. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη 330

Πίνακας 321. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα)..... 331

Πίνακας 322. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη 332

Πίνακας 323. Συγκρίσεις (Pairwise Comparisons) για την κλίμακα Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ (μητέρα), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα), σε περιπτώσεις οικογενειών με κρίση...333

Πίνακας 324. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 334

Πίνακας 325. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά.....335

Πίνακας 326. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας).....335

Πίνακας 327. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά 336

Πίνακας 328. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας).....337

Πίνακας 329. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά... 338

Πίνακας 330. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) 338

Πίνακας 331. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά. 339

Πίνακας 332. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 340

Πίνακας 333. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά 341

Πίνακας 334. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας).....341

Πίνακας 335. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά..342

Πίνακας 336. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 343

Πίνακας 337. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά 344

Πίνακας 338. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 344

Πίνακας 339. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία 345

Πίνακας 340. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) 346

Πίνακας 341. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία 347

Πίνακας 342. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 347

Πίνακας 343. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία 348

Πίνακας 344. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) 349

Πίνακας 345. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία 350

Πίνακας 346. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 350

Πίνακας 347. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία..... 351

Πίνακας 348. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας).....352

Πίνακας 349. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία352

Πίνακας 350. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας) 353

Πίνακας 351. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία 354

Πίνακας 352. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) 355

Πίνακας 353. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη 355

Πίνακας 354. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) 356

Πίνακας 355. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη 357

Πίνακας 356. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 358

Πίνακας 357. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη 359

Πίνακας 358. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) 360

Πίνακας 359. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη 360

Πίνακας 360. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας).....361

Πίνακας 361. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη 362

Πίνακας 362. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας)..... 363

Πίνακας 363. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη 363

Πίνακας 364. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας) 364

Πίνακας 365. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη 365

Πίνακας 366. Συγκρίσεις (Pairwise Comparisons) για την κλίμακα Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ (πατέρας), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας), σε περιπτώσεις οικογενειών με κρίση 366

Πίνακας 367. Εύρος τιμών (σκορ) στις κλίμακες του ECPARQ 432

Πίνακας 368. Εύρος τιμών (σκορ) στις κλίμακες της ΛΕΠΣ 432

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα διδακτορική διατριβή αποτελεί ένα εγχείρημα που συνδέεται με τον τομέα της Αγωγής του παιδιού νηπιακής ηλικίας, καθώς πραγματεύεται την αλληλεπίδραση με τους γονείς του στο οικογενειακό πλαίσιο, το οποίο αποτελεί το πρώτο σύστημα του οποίου το παιδί είναι μέλος. Η σημασία του οικογενειακού πλαισίου γίνεται εμφανής, εκτός των άλλων, και από το γεγονός ότι τα πρώτα πέντε χρόνια της ζωής του παιδιού είναι ζωτικής σημασίας για τη γνωστική και την κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξή του, αλλά και τη μετάβασή του στο σχολικό σύστημα.

Στην παρούσα έρευνα, λοιπόν, δίνεται έμφαση στις αντιλήψεις των ίδιων των παιδιών νηπιακής ηλικίας σχετικά με τη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη που λαμβάνουν. Από την άλλη πλευρά, δίνεται έμφαση στις αντιλήψεις των γονέων σχετικά με το πώς οι ίδιοι αξιολογούν τη συμπεριφορά των παιδιών τους. Ο σκοπός, λοιπόν, της παρούσας διατριβής είναι η αναζήτηση της σύνδεσης μεταξύ της κρίσης στο οικογενειακό πλαίσιο με τις αντιλήψεις των παιδιών για τη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη και τις αντιλήψεις των γονέων για την παιδική συμπεριφορά, σε πανελλαδικό δείγμα. Αυτό αποτελεί και την πρωτοτυπία της παρούσας διατριβής, καθώς δεν εντοπίστηκε αντίστοιχη μελέτη, τόσο στην Ελλάδα, όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Η παρούσα διδακτορική διατριβή αποτελείται από δέκα κεφάλαια, βιβλιογραφικές αναφορές και παραρτήματα.

Τα τρία πρώτα κεφάλαια αποτελούν το πρώτο μέρος της διατριβής, δηλαδή τη ***Βιβλιογραφική επισκόπηση***. Συγκεκριμένα:

-στο πρώτο κεφάλαιο, γίνεται αναφορά στην οικονομική κρίση του 2008, τις κύριες κοινωνικές της επιπτώσεις και τις συνέπειες στο οικογενειακό πλαίσιο. Παράλληλα, μελετάται βιβλιογραφικά η σύγχρονη ελληνική οικογένεια, αλλά και το πώς διαμορφώνονται τα χαρακτηριστικά της.

-στο δεύτερο κεφάλαιο, αναλύεται η Θεωρία Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης και τα βασικά της σημεία, με κύριες αναφορές σε πρόσφατα εμπειρικά δεδομένα, αλλά και στόχευση σε έρευνες στη νηπιακή ηλικία.

-στο τρίτο κεφάλαιο, αναλύεται το Σύστημα Εμπειρικά Βασισμένης Αξιολόγησης του Achenbach και τα βασικά του σημεία, στοχεύοντας σε εργαλεία και εμπειρικά δεδομένα που να αφορούν τη νηπιακή ηλικία.

Τα επόμενα τέσσερα κεφάλαια αποτελούν το δεύτερο μέρος της διατριβής, δηλαδή τη ***Μεθοδολογία***. Συγκεκριμένα:

-στο τέταρτο κεφάλαιο, γίνεται αναφορά στον τρόπο επιλογής του θέματος, αλλά και στην πρωτοτυπία της παρούσας έρευνας και διευκρινίζονται ο σκοπός, τα ερευνητικά ερωτήματα και οι ερευνητικές υποθέσεις. Επιπλέον, περιγράφεται ο σχεδιασμός της παρούσας έρευνας και δίνονται πληροφορίες σχετικά με τη μεταβλητή της κρίσης, η οποία αποτελεί έναν από τους βασικούς παράγοντες, μαζί με τη γονεϊκή αποδοχή-απόρριψη και την παιδική συμπεριφορά.

-στο πέμπτο κεφάλαιο, παρουσιάζεται το δείγμα της έρευνας, ο τρόπος που επιλέχθηκαν οι συμμετέχοντες, αλλά και τα χαρακτηριστικά τους.

-στο έκτο κεφάλαιο, περιγράφονται τα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν στην παρούσα έρευνα και δίνονται πληροφορίες για την αξιοπιστία τους, με βάση βιβλιογραφικές πηγές.

-στο έβδομο κεφάλαιο, γίνεται μια αναφορά σε ζητήματα δεοντολογίας και σε διαδικασίες που αφορούν τη χορήγηση και την επεξεργασία των δεδομένων της έρευνας.

Το επόμενο κεφάλαιο αποτελεί το τρίτο μέρος της διατριβής, δηλαδή τα ***Αποτελέσματα***. Συγκεκριμένα:

-στο όγδοο κεφάλαιο, περιλαμβάνεται μια εκτενής αναφορά στα ευρήματα της έρευνας, κατηγοριοποιώντας τα σε υποκεφάλαια, με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα, που είχαν τεθεί εκ των προτέρων. Παρατηρούνται ικανοποιητικοί έως άριστοι δείκτες αξιοπιστίας για τα ερευνητικά εργαλεία και παρουσιάζονται εκτενώς συγκρίσεις και συσχετίσεις με στατιστική σημαντικότητα, με βάση τα δεδομένα.

Τέλος, τα επόμενα δύο κεφάλαια αποτελούν το τέταρτο μέρος της διατριβής, δηλαδή τη **Συζήτηση**. Συγκεκριμένα:

-στο ένατο κεφάλαιο, παρουσιάζονται συγκεντρωτικά τα συμπεράσματα της έρευνας, τα οποία απορρέουν από τη σύνδεση των αποτελεσμάτων με ευρήματα και σκέψεις που προκύπτουν από τη βιβλιογραφική επισκόπηση.

-στο δέκατο κεφάλαιο, παρουσιάζονται οι βασικοί περιορισμοί της παρούσας έρευνας, αλλά και σκέψεις για μελλοντικές έρευνες και προεκτάσεις.

Ακολουθούν οι ***Βιβλιογραφικές αναφορές*** και τα ***Παραρτήματα***, όπου περιλαμβάνονται τα ερευνητικά εργαλεία, έντυπα συναίνεσης και άλλες βασικές πληροφορίες σχετικά με τα εργαλεία και την επεξεργασία των δεδομένων.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Θεωρητικό πλαίσιο – Επισκόπηση βιβλιογραφίας

1. ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

1.1 Οικονομικά σοκ και η οικονομική κρίση του 2008

Ως οικονομική κρίση ή οικονομικό σοκ μπορούμε να ορίσουμε απρόβλεπτα συμβάντα, που μπορούν να οδηγήσουν σε δραστικές αλλαγές. Αυτές οι αλλαγές μπορεί να είναι είτε θετικές, είτε αρνητικές, αλλά σε κάθε περίπτωση επηρεάζουν βαθιά την οικονομία και τη ζωή μιας χώρας. Τα οικονομικά σοκ και οι αλλαγές που φέρουν, σαν μέρος των επιπτώσεών τους, μπορεί να προκύψουν εξαιτίας διάφορων αιτιών, συμπεριλαμβανομένων μεταξύ άλλων πολέμων και φυσικών καταστροφών (economic shock, 2018).

Παραδείγματα οικονομικών σοκ του παρελθόντος αποτελούν οι μεγάλες οικονομικές καταστροφές του 20ου αιώνα. Πρώτο παράδειγμα αποτελεί η παγκόσμια οικονομική ύφεση της δεκαετίας του 1930 (“Great Depression”). Η βασική αιτία που οδήγησε στην εμφάνιση αυτού του σοκ ήταν ο Α’ Παγκόσμιος Πόλεμος (Temin, 2016). Ξεκίνησε στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής το 1929, σαν οικονομική κατάρρευση που επηρέασε κατά πολύ το τραπεζικό σύστημα και διήρκησε περίπου 10 χρόνια, με επιπτώσεις σε όλο τον κόσμο, που περιλάμβαναν υψηλά ποσοστά ανεργίας, μείωση των εισοδημάτων, αλλά και επιρροές στη βιομηχανική παραγωγή και τις τιμές της αγοράς (Clavin, 2000· Temin, 2016)

Ένα ακόμη παράδειγμα αποτελεί η πετρελαϊκή κρίση, που τοποθετείται κυρίως στη δεκαετία του 1980. Ακολούθησε μετά το τέλος του Β’ Παγκοσμίου Πολέμου και χαρακτηρίστηκε από αύξηση των τιμών του πετρελαίου, κάτι που για του μελετητές που ασχολήθηκαν με αυτό σχετιζόταν με την ύφεση στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (Hamilton, 1983). Η πετρελαϊκή κρίση επηρέασε τις οικονομίες πολλών χωρών, σε παγκόσμιο επίπεδο, όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, ο Καναδάς, η Ιαπωνία. Αντίστοιχες αυξήσεις παρατηρήθηκαν ξανά την Ιρανική Επανάσταση μια δεκαετία μετά (Kilian, 2009).

Γίνεται εμφανές, λοιπόν, ότι μεγάλες ανθρωπιστικές κρίσεις στην παγκόσμια ιστορία έχουν προηγηθεί οικονομικών σοκ, που με τη σειρά τους επηρέασαν την οικονομική κατάσταση ολόκληρων κρατών. Κατά αντιστοιχία, η πρόσφατη οικονομική κρίση, γνωστή ως η οικονομική κρίση του 2008, έχει προσελκύσει και συνεχίζει να προσελκύει το επιστημονικό ενδιαφέρον σε παγκόσμιο επίπεδο και σε διάφορα επιστημονικά πεδία.

Οι αιτίες της οικονομικής κρίσης του 2008 είναι αντικείμενο μελέτης πολλών ερευνητών σε παγκόσμιο επίπεδο (Greenglass et al., 2014· Kouretas & Vlamis, 2010· Poole, 2010· Rose & Spiegel, 2009· Yeoh, 2010). Φαίνεται, λοιπόν, ότι υπάρχουν διαφορετικά σενάρια, με αναφορές στα δημοσιονομικά ελλείμματα, στον αυξανόμενο εμπορικό

προστατευτισμό[1], αλλά και στην κυβερνητική εμπλοκή στον καθορισμό της αξίας του χρυσού. Επιπλέον, γίνεται αναφορά σε αιτίες που σχετίζονται με το τραπεζικό σύστημα, όπως η έκθεση σε υψηλό πιστωτικό κίνδυνο, οι ενυπόθηκοι δανεισμοί ή ακόμη και τα δάνεια που οι δανειολήπτες δεν ήταν σε θέση να αποπληρώσουν. Τέλος, δίνεται βάση ακόμη και στις κυβερνήσεις και τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας (Greenglass et al., 2014), που συχνά παρουσίαζαν τα προγράμματα λιτότητας για μείωση του χρέους με παραπλανητικό τρόπο.

Από τη μια πλευρά, κυρίως τα πρώτα χρόνια εμφάνισης αυτού του νέου οικονομικού σοκ, η προσοχή στράφηκε περισσότερο στις αιτίες που οδήγησαν σε αυτή την κρίση, αλλά και σε πιθανές ανθρωπιστικές κρίσεις που μπορεί να συνδέονται με αυτή την οικονομική κρίση, όπως συνέβη στο παρελθόν. Οι Verick και Islam (2010) συνδέουν κατά κάποιον τρόπο την ανθρωπιστική κρίση της τροφής και την ενέργειας, με τις αυξήσεις στην τιμολόγηση τέτοιων αγαθών το 2007, με την οικονομική κρίση του 2008 (“Great Recession”). Παρόλα αυτά, το σοκ που αφορά την τιμολόγηση αγαθών πρώτης ανάγκης, όπως η τροφή ή η ενέργεια, φαίνεται να επηρέασε κατά βάση τις οικονομίες των ανεπτυγμένων χωρών, όπως η Ινδία και η Κίνα, αλλά και των αναπτυσσόμενων χωρών, με χαμηλά και μεσαία εισοδήματα.

Η οικονομική κρίση του 2008 φαίνεται, λοιπόν, ότι είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο, το οποίο έχει επηρεάσει το ελληνικό οικονομικό σύστημα επιβαρύνοντας συνολικά την οικονομία της χώρας. Η Ελλάδα ερχόμενη αντιμέτωπη με την οικονομική κρίση, παρόλο που θεωρείται μια από τις προηγμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του δυτικού κόσμου, αντιμετώπισε βαθιές αλλαγές, τόσο σε εθνικό, όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Οι αλλαγές που έχει υποστεί η χώρα αφορούν ενδεικτικά το τραπεζικό της σύστημα, την παιδεία και το σύστημα υγείας, τα οποία από το 2008 και εξής βρίσκονταν σε συνεχή παρακμή (Pagoulatos & Triantopoulos, 2009).

Η εμφάνιση της οικονομικής κρίσης αποτέλεσε ένα ισχυρό σοκ για την ελληνική κοινωνία, η οποία δεν ήταν προετοιμασμένη για τη συγκεκριμένη συνθήκη. Οι πολίτες βρέθηκαν αντιμέτωποι με ένα υψηλό δημοσιονομικό έλλειμα, το οποίο δεν είχαν προβλέψει. Οι πολιτικές που ακολούθησαν, δε, μετά την αποκάλυψη του ελλείμματος προκάλεσαν κλονισμό στην ελληνική οικονομία και κοινωνία. Αντίστοιχα, οι πολίτες ήρθαν αντιμέτωποι με την απότομη μείωση των εισοδημάτων τους και με παράλληλη αύξηση της φορολογίας (Παπαγεωργίου & Τσιρώνης, 2013).

Αναλυτικά, σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (European Commission, 2014), η φορολογία στην Ελλάδα αυξήθηκε και τα εισοδήματα μειώθηκαν. Με τα μέτρα λιτότητας, που επιβλήθηκαν στην Ελλάδα το 2010 (Matsaganis, 2011), πάγωσαν μισθοί και συντάξεις και καταργήθηκε ο 13ος και ο 14ος μισθός. Παράλληλα, επιβλήθηκε φορολογία επί των μισθών και των συντάξεων που έφτανε ως το 23%,

[1] Προστατευτισμός: κυβερνητική πολιτική που αποσκοπεί αφενός στην προστασία των εγχώριων προϊόντων και βιομηχανιών από τον εξωτερικό ανταγωνισμό, με τη λήψη ευεργετικών μέτρων υπέρ της εγχώριας παραγωγής και με την επιβολή ειδικών (προστατευτικών) δασμών ή ποσοστώσεων στα εισαγόμενα ομοειδή εμπορεύματα, και αφετέρου στην ενίσχυση των εξαγωγών (Χρυσοβιτσιώτη & Σταυρακοπούλου, 2011, σελ. 1033).

οδηγώντας συνδυαστικά σε αυξημένη πίεση προς τα ελληνικά νοικοκυριά που προσπαθούσαν να επιβιώσουν.

Οι αλλαγές αυτές είχαν εμφανείς επιπτώσεις στην καθημερινότητα των πολιτών, καθώς κλήθηκαν να αλλάξουν τις αγοραστικές και καταναλωτικές τους συνήθειες, ώστε να ανταπεξέλθουν. Έτσι, η οικονομική κρίση σηματοδοτεί τη μείωση των αγορών, τον περιορισμό της κατανάλωσης ακόμη και σε είδη πρώτης ανάγκης, με αποτέλεσμα να παρουσιαστεί ένα σημαντικό πλήγμα και στην επιχειρηματικότητα. Στην ουσία, η οικονομική κρίση ξεκίνησε από το κράτος και μεταφέρθηκε στα νοικοκυριά και στις επιχειρήσεις σχηματίζοντας μια συνολική εικόνα οικονομικής ύφεσης (Κατσίκας, Καρακίτσιος, Φιλίνης & Πετραλιάς, 2015).

1.2 Κοινωνικές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης

Είναι ενδιαφέρον το γεγονός ότι οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης δεν είναι μόνο οικονομικές, δηλαδή με επίκεντρο μόνο την οικονομία της χώρας και το τραπεζικό σύστημά. Αντίθετα, οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης επεκτείνονται σε όλους τους τομείς της ελληνικής κοινωνίας, από το 2010 και μετά που άρχισε να γίνεται εμφανής στην καθημερινότητα των πολιτών.

Η πρώτη και από τις πιο εμφανείς επιπτώσεις της κρίσης είναι η ανεργία και η ραγδαία αύξηση των ποσοστών της. Τα ποσοστά ανεργίας διπλασιάστηκαν μεταξύ του 2010 και του 2012, φτάνοντας στο 23,6% (ΕΛΣΤΑΤ, 2010, 2012), και συνέχισαν να αυξάνονται, αγγίζοντας το 2014 το 27,2% (Eurostat, 2014). Η Ελλάδα συνεχίζει να έχει από τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας στην Ευρώπη, με συνολικό ποσοστό 21,7% και ιδιαίτερα αυξημένο ποσοστό στην ανεργία των νέων, που αγγίζει το 45,2% (Eurostat, 2018).

Το εργατικό δυναμικό της χώρας, βέβαια, φαίνεται ότι δεν επηρεάζεται μόνο από την ανεργία, αλλά και από τις συνθήκες εργασίας που αλλάζουν, με αφορμή την κρίση. Σύμφωνα με τους Μπούρα και Λυκούρα (2011), δημιουργείται συχνά στα σύγχρονα εργασιακά περιβάλλοντα ένας φαύλος κύκλος, όπου οι σταθερές και μόνιμες θέσεις εργασίες εκλείπουν, οι θέσεις εργασίας μειωμένου ωραρίου αυξάνονται, αλλά παράλληλα αυξάνονται και οι απαιτήσεις από την πλευρά του εργοδότη. Αυτό οδηγεί σε ένα ιδιαίτερα στρεσογόνο εργασιακό περιβάλλον, όπου η ψυχολογική πίεση που υφίσταται ο εργαζόμενος είναι μεγάλη, οδηγώντας συχνά στη μείωση της παραγωγικότητάς του, ακόμη και σε απόλυση.

Οι άσχημες οικονομικές συνθήκες, αλλά και οι υπερβολικά απαιτητικές συνθήκες εργασίας φαίνεται ότι οδηγούν αρκετά συχνά στην αναζήτηση καλύτερων συνθηκών εργασίας και διαβίωσης σε άλλες περιοχές της Ελλάδας ή ακόμη και στο εξωτερικό (Giotsa & Mitrogiorgou, 2014α). Όσον αφορά τις μετακινήσεις των Ελλήνων εκτός Ελλάδας, φαίνεται ότι η Αυστραλία ήταν από τις πρώτες επιλογές (Khaleeli, Smith & Smith, 2013), ενώ αυξήθηκαν και οι περιπτώσεις εσωτερικής μετακίνησης μεμονωμένων μελών οικογενειών για αναζήτηση καλύτερης εργασίας (Giotsa, 2019).

Στις κοινωνικές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης περιλαμβάνονται και οι συνέπειες που είχε η οικονομική λιτότητα στην ψυχική υγεία των Ελλήνων πολιτών. Οι Economou, Madianos, Peppou, Patelakis και Stefanis (2013) μελέτησαν ένα δείγμα 4453 του ελληνικού ενήλικου πληθυσμού, διερευνώντας το επίπεδο κατάθλιψης. Οι συμμετέχοντες αξιολογήθηκαν το 2008 και ξανά το 2011. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι παρουσιάστηκε αύξηση του επιπέδου κατάθλιψης, καθώς το 2008 εμφάνιζαν σημαντικά καταθλιπτικά συμπτώματα το 3,3% των συμμετεχόντων, ενώ το 2011 το ποσοστό αυτό ήταν 8,2%. Οι ενήλικες που σχετίζονταν σε μεγαλύτερο βαθμό με τη διαταραχή ήταν οι νέοι άνθρωποι, οι έγγαμοι, τα άτομα με οικονομική επιβάρυνση και εκείνοι που ακολουθούσαν κάποια φαρμακευτική αγωγή. Αντίστοιχα συμπεράσματα διατυπώνονται και σε άλλες έρευνες, σχετικά με την κατάθλιψη και τη συσχέτισή της με την ανεργία (Karanikolos et al., 2013).

Ανησυχητικά είναι τα αποτελέσματα ερευνών, που υποστηρίζουν ότι, κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, παρατηρείται αύξηση των θανάτων, οι οποίοι έχουν ως αίτιο την αυτοκτονία (Economou, Madianos, Peppou, Stefanis & Theleritis, 2011· Economou et al., 2013· Knight, 2012· Οικονόμου, Παπασλάνης, Χαρίτση, Διέτη & Σουλιώτης, 2018). Σύμφωνα με τους Madianos, Alexiou, Patelakis και Economou (2014), μεταξύ του 2007 και του 2011, εμφανίστηκε αύξηση των αυτοκτονιών της τάξεως του 55,8% στην Ελλάδα, χωρίς ωστόσο να παρουσιάζεται σημαντική αύξηση στο ποσοστό της θνησιμότητας. Αυτό σημαίνει ότι, ενώ δεν υπάρχουν αλλαγές στη θνησιμότητα, υπάρχουν αλλαγές στον τρόπο που προκύπτει. Τα άτομα που διαμένουν στη χώρα και βρίσκονται σε υψηλό κίνδυνο ανάπτυξης αυτοκτονικού ιδεασμού είναι εκείνα που έχουν οφειλές σε δημόσιους φορείς, οι άντρες, τα άτομα μεταξύ 50-54 ετών, οι άνεργοι και τα άτομα που υποφέρουν από κατάθλιψη.

Τα προαναφερθέντα συμπεράσματα ερευνών των τελευταίων ετών επιβεβαιώνονται και από την αύξηση που παρατηρείται στο ποσοστό των Ελλήνων που έχει ανάγκη ή τείνει να αναζητά βοήθεια σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας, ώστε να μπορέσει να αντεπεξέλθει στις δυσκολίες (Anagnostopoulos & Soumaki, 2013· Brouzos, Vassilopoulos, Korfiati & Baourda, 2015). Τα ποσοστά αυτά αυξήθηκαν κατά 120% μεταξύ του 2010 και του 2013. Στοιχεία από Τηλεφωνικές Γραμμές Υποστήριξης (Μπούρας & Λυκούρας, 2011) δείχνουν ότι οι άνδρες είναι πιο ευάλωτοι στον ψυχολογικό αντίκτυπο της κρίσης, σε σχέση με τις γυναίκες, ειδικά σε ηλικίες 30 έως 45 ετών, λόγω των αυξημένων ευθυνών. Παρόλα αυτά, ιδιαίτερα ευάλωτη φαίνεται να είναι και η ηλικιακή ομάδα 18 έως 30 ετών, καθώς οι νέοι αντιλαμβάνονται το μέλλον τους ως υπερβολικά ανασφαλές και χωρίς καμία επαγγελματική προοπτική.

Αναφορικά προς τον ανήλικο πληθυσμό της χώρας, φαίνεται ότι το ποσοστό των παιδιών που ζει σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού έχει αυξηθεί, εξαιτίας της οικονομικής κρίσης. Η ψυχολογική πίεση και το άγχος που επικρατούν στα ενήλικα άτομα, δηλαδή στους γονείς των παιδιών, είναι πιθανό να συντελεί και στην αναταραχή της ψυχικής υγείας των ανηλίκων. Συχνά, αυτό εκδηλώνεται μέσα από αντικοινωνική συμπεριφορά από μέρους των ανήλικων ατόμων. Από την άλλη πλευρά, έχει παρατηρηθεί αύξηση της παραμέλησης ή της κακοποίησης των ανήλικων ατόμων, καθώς οι γονείς πιέζονται όλο και περισσότερο (Kolaitis & Giannakopoulos, 2015).

Συνολικά, η οικονομική κρίση σηματοδοτεί για την ελληνική κοινωνία τη μείωση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών, κάτι που κάποιοι (Καπλάνογλου, 2016) συνδέουν με τη λεγόμενη κατάρρευση της μεσαίας τάξης. Η μεσαία τάξη αποτελείται από τα νοικοκυριά και τις οικογένειες που βρίσκονται στο μεσαίο κοινωνικοοικονομικό επίπεδο, που ως πλειοψηφία αποτελούσε την κύρια ομάδα καταναλωτισμού. Οι συνεχείς οικονομικές μειώσεις έχουν οδηγήσει στη μετακίνηση πολλών οικογενειών και ατόμων σε κατώτερα κοινωνικοοικονομικά στρώματα, αυξάνοντας τα ποσοστά ανθρώπων που ζουν ακόμη και στο όριο της φτώχιας ή κάτω από αυτό (Παπαλίου, 2010· Stamatis, 2012).

Αυτό σηματοδοτεί την πιο έντονη εμφάνιση κοινωνικών ανισοτήτων, που, σε συνδυασμό με την απουσία υποστήριξης από το κράτος, οδηγούν σε ένα γενικευμένο αίσθημα αδικίας. Με άλλα λόγια, το κοινωνικό κράτος τείνει να απουσιάζει όλο και περισσότερο από την ελληνική πραγματικότητα, δημιουργώντας στους πολίτες την πεποίθηση ότι έχουν μόνο υποχρεώσεις απέναντι στο κράτος, χωρίς να απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους. Με τον τρόπο αυτό, μεγεθύνεται το χάσμα μεταξύ των πολιτών, οι οποίοι νιώθουν όλο και πιο αδικημένοι (Ρομπόλης, 2013).

Η έναρξη της οικονομικής κρίσης και οι κοινωνικές ανισότητες που συνεχώς οξύνονται φαίνεται να ακολουθούνται από την αύξηση της βίας και της επιθετικότητας, με τα ποσοστά ανθρωποκτονιών και κλοπών να διπλασιάζονται (Simou & Koutsogeorgou, 2014). Η αύξηση της παραβατικότητας και της φτώχιας, σε συνδυασμό με τον περιορισμό ή ακόμη και την καταπάτηση των κοινωνικών δικαιωμάτων των πολιτών και των οικογενειών τους, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, υπογραμμίζουν το κοινωνικό κόστος της κρίσης (Daskalakis, 2015· Giotsa & Mitrogiorgou, 2018· Ntais & Tzoufi, 2018).

1.3 Η σύγχρονη ελληνική οικογένεια

Σύμφωνα με τη Θεωρία των Οικολογικών Συστημάτων του Bronfenbrenner (1977, 1979), κάθε άτομο είναι το επίκεντρο πολλών ομόκεντρων κύκλων, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν όλα τα περιβαλλοντικά συστήματα των οποίων το άτομο είναι μέρος, όπως η οικογένεια, το σχολείο, το εργασιακό περιβάλλον, η κοινωνία κ.ο.κ. Το άτομο είναι σε θέση να επηρεάσει τα συστήματα αυτά, αλλά παράλληλα επηρεάζεται και το ίδιο. Η οικογένεια, ως μία ομάδα ανθρώπων, η οποία με τη σειρά της ανήκει σε ένα ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο, είναι για το άτομο ένα από τα κύρια συστήματα των οποίων το άτομο είναι μέλος. Σε αντιστοιχία, λοιπόν, η οικογένεια επηρεάζει και επηρεάζεται από το κοινωνικό πλαίσιο, καθώς και από τα ίδια της τα μέλη.

Η οικογένεια ήταν και παραμένει μία από τις πιο σημαντικές κοινωνικές δομές του ελληνικού πολιτισμού (Γιώτσα, 2004), παρά τις αλλαγές που μπορεί να υφίσταται, στη δομή και τις λειτουργίες της, λόγω των κοινωνικών μεταβολών της σύγχρονης Ελλάδας. Μπορεί κανείς να πει ότι η σύγχρονη ελληνική οικογένεια διατηρεί στοιχεία της

εκτεταμένης και της πυρηνικής οικογένειας, ενώ τα μέλη της μπορεί να διαφοροποιούνται.

Αναφορικά, αρχικά, προς τη δομή της οικογένειας, ο όρος αφορά τα άτομα που ανήκουν και διαμορφώνουν μία οικογένεια. Στο πλαίσιο αυτό, δίνεται έμφαση στον αριθμό των ατόμων που είναι μέλη της οικογένειας και στον ρόλο ή τις θέσεις που έχουν τα άτομα αυτά στο οικογενειακό πλαίσιο. Από την άλλη μεριά, ο όρος λειτουργία αφορά τους διαφορετικούς τρόπους που έχει μία οικογένεια στην προσπάθεια της να εξασφαλίσει την επιβίωση της. Πιο αναλυτικά, οι οικογένειας έχουν διαφορετικές λειτουργίες, όπως είναι η οικονομική, η ψυχολογική και η κοινωνική (Γεώργας, 1999· Γιώτσα, 2004· Μουσούρου, 1989). Στην ουσία, η κάθε οικογένεια λειτουργεί με τη χρήση διαφορετικών μεθόδων προκειμένου να καλύψει όλο το φάσμα των αναγκών των μελών της και τελικά να επιβιώσει (Γιωσαφάτ, 2010).

Η δομή και οι λειτουργίες της εκάστοτε οικογένειας τείνουν να διαφοροποιούνται, ανάλογα με το σχήμα της, καθώς αλλάζουν τόσο τα μέλη που την απαρτίζουν, όσο και οι επιμέρους ρόλοι ή η κατανομή των διάφορων λειτουργιών. Αυτό είναι λογικό, αν αναλογιστεί κανείς, ότι η οικογένεια δεν περιλαμβάνει μόνο τα μέλη που την απαρτίζουν, αλλά και όλες τις αλληλεπιδράσεις που αναπτύσσονται μεταξύ τους (Γεώργας, Μπεζεβέγκης & Γιώτσα, 2006). Σε γενικές γραμμές, έρευνες σχετικά με την εξέλιξη της οικογένειας (ενδεικτικά: Γεώργας, 1997, 1999· Georgas, 1989, 1991· Georgas, Berry, Shaw, Christakopoulou & Mylonas, 1996· Γεώργας, Γκαρή & Μυλωνάς, 2004· Γιώτσα, 1999· Γιώτσα & Μητρογιώργου, 2014γ· Παπαδήμου, 1999) δείχνουν ότι η σύγχρονη ελληνική οικογένεια τείνει να απορρίπτει παραδοσιακούς, ιεραρχικούς, πατρικούς και μητρικούς ρόλους, καθώς στο παρελθόν συνδέονταν με απόλυτο έλεγχο του πατέρα πάνω στα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας, πολύ αυστηρούς κανόνες και αυταρχικές μεθόδους.

Μεγάλες κοινωνικές αλλαγές, όπως η αλλαγή της θέσης της γυναίκας στις σύγχρονες ανεπτυγμένες κοινωνίες, οδηγούν στην αναδιαμόρφωση των οικογενειακών σχημάτων και της δομής τους, αυξάνοντας κατά πολύ το εύρος των ρόλων που μπορούν να αναλάβουν τα μέλη. Από τη μια πλευρά, λοιπόν, νέα σχήματα οικογένειας κάνουν την εμφάνισή τους και από την άλλη πλευρά, υπάρχουν δομές, που συνεχίζουν να παραμένουν αναλλοίωτες. Στην πραγματικότητα, οι ευθύνες των γονέων προς τα παιδιά τους και αντιστρόφως φαίνεται ότι προσαρμόζονται στη νέα πραγματικότητα της ελληνικής οικογένειας. Έτσι, αξίες, όπως ο σεβασμός, η κατανόησης, η βοήθεια και η φροντίδα, συνεχίζουν να έχουν κυρίαρχο ρόλο στη σύγχρονη ελληνική οικογένεια, ενισχύοντας τον συναισθηματικό δεσμό ανάμεσα στα μέλη της (Mylonas, Gari, Giotsa, Pavlopoulos & Panagiotopoulou, 2006).

Ένα σχήμα οικογένειας, που είναι εμφανές και κυρίαρχο ίσως στη σύγχρονη Ελλάδα, είναι η πυρηνική οικογένεια. Η πυρηνική οικογένεια είναι μία μικρή κοινωνική ομάδα, τα μέλη της οποίας έχουν σαφείς ρόλους και θέσεις. Οι διακριτοί ρόλοι που υπάρχουν στην πυρηνική οικογένεια είναι της μητέρας, του πατέρα και του παιδιού. Το παιδί είναι το επίκεντρο αυτού του σχήματος, καθώς είναι ο λόγος δημιουργίας της οικογένειας (Κατάκη, 2012). Η πυρηνική οικογένεια παρατηρείται σε διαφορετικά κοινωνικά πλαίσια ανά τον κόσμο, τα οποία είναι περισσότερο επηρεασμένα από τον

δυτικό πολιτισμό (Cutas & Smajdo, 2017). Η μορφή αυτή της οικογένειας επικρατεί εδώ και αρκετές δεκαετίες και στην Ελλάδα (Γεώργας και συν., 2006· Γιώτσα, 2003).

Παρόλο που η πυρηνική οικογένεια είναι ένα πολύ συνηθισμένο σχήμα οικογένειας σήμερα, η εκτεταμένη οικογένεια θεωρείται η παραδοσιακή μορφή της ελληνικής οικογένειας. Στην Ελλάδα επί πολλές δεκαετίες οι οικογένειες αποτελούνταν από τρείς ή περισσότερες γενεές ανθρώπων οι οποίοι ζούσαν κάτω από την ίδια στέγη, αναπτύσσοντας ενδοοικογενειακούς δεσμούς (Γιώτσα, 2004). Σε αυτό το σχήμα οικογένειας, ο πατέρας είναι ο αρχηγός και υπεύθυνος για την οικογένεια, ενώ η μητέρα είναι ο συνδετικός κρίκος με τον πατέρα, συμπληρώνει τον ρόλο του και συντονίζει (Αργυρούδη & Κορδούτης, 2012). Η εκτεταμένη οικογένεια αποτελεί, δε, μία μορφή οικονομικής οργάνωσης, όπου οι γενεές συνήθιζαν να διαιωνίζουν επαγγελματικές ιδιότητες και οικογενειακές συνεργασίες, κάτι το οποίο βοηθούσε τα μέλη της να επιβιώσουν και να προαχθούν σαν σύνολο (Giotsa, 2019).

Σε αντίθεση με άλλες χώρες, στην Ελλάδα η εκτεταμένη οικογένεια παρατηρούνταν στο παρελθόν, τόσο σε αστικά, όσο και αγροτικά κοινωνικά πλαίσια. Σήμερα, η εκτεταμένη οικογένεια έχει δεχθεί ορισμένες αλλαγές στην ελληνική κοινωνία, οι οποίες αφορούν κυρίως πρακτικά ζητήματα όπως είναι αυτό της στέγασης. Οι εκτεταμένες οικογένειες, δηλαδή, δε συμβιώνουν στην ίδια οικεία αλλά οι δεσμοί μεταξύ των γενεών παραμένουν στενοί (Γιώτσα, 2004). Παράλληλα, με τη μετακίνηση μεγάλου μέρους του ελληνικού πληθυσμού προς τα αστικά κέντρα, ένα νέο είδος εκτεταμένης οικογένειας προέκυψε, η αστική εκτεταμένη οικογένεια, η οποία δομικά είναι πυρηνική, αλλά διατηρεί λειτουργίες της εκτεταμένης οικογένειας (Γεώργας, 2002· Γιώτσα, 2010· Giotsa, 2019).

Ένα ακόμη σχήμα οικογένειας, αρκετά διαδεδομένο από το παρελθόν, τόσο στην Ελλάδα, όσο και σε χώρες του δυτικού και μη κόσμου (Van Lancker, 2018) είναι και η μονογονεϊκή οικογένεια. Αυτός ο τύπος οικογένειας περιλαμβάνει έναν γονέα και το παιδί ή τα παιδιά. Με βάση τον διαχωρισμό που αναφέρει η Giotsa (2019), η μονογονεϊκή οικογένεια προκύπτει είτε μετά από τον θάνατο του ενός γονέα, είτε από την απουσία του εκ των προτέρων. Εκτός, λοιπόν, από τη χηρεία, στις μονογονεϊκές οικογένειες συγκαταλέγονται και οι περιπτώσεις άγαμων μητέρων (Ρήγα, 2012· Ρήγα, Δασκαλάκη, Λάμπρου & Παπαπέτρου, 1991).

Παρόλο που συχνά εντάσσονται στις μονογονεϊκές οικογένειες και τα σχήματα που προκύπτουν από διαζύγιο ή απουσία του ενός γονέα από την καθημερινή ζωή της οικογένειας (π.χ. λόγω δουλειάς), πολλές έρευνες διαχωρίζουν τα σχήματα αυτά. Έτσι, το σχήμα οικογένειας που προκύπτει μετά από ένα διαζύγιο, ονομάζεται διπυρηνική οικογένεια (Χατζηχρήστου, 1999), καθώς το εύρος της ποικίλει, περιλαμβάνοντας συχνά τις νέες οικογένειες των διαζευγμένων γονέων (Γεώργας, 1999, 2002· Γεώργας και συν., 2004· Γεώργας και συν., 2006· Γιώτσα, 2003· Giotsa, 2019). Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, ο γονέας που αναλαμβάνει την καθημερινή φροντίδα και υποστήριξη των παιδιών, μετά τη λήψη του διαζυγίου, είναι η μητέρα (Sierminska, 2018).

Αντίστοιχα, το σχήμα οικογένειας που προκύπτει όταν ο ένας γονέας απουσιάζει για μεγάλα χρονικά διαστήματα για επαγγελματικούς συνήθως λόγους ονομάζεται

χωλή οικογένεια (Μουσούρου, 1999). Είναι ένα σχήμα με ραγδαία αύξηση εμφάνισης μετά την οικονομική κρίση του 2008, λόγω των αυξημένων ποσοστών ανεργίας (Giotsa, 2019· Giotsa & Mitrogiorgou, 2014α). Σε αυτές τις περιπτώσεις, φαίνεται ότι οι συναισθηματικοί δεσμοί του απόντα γονέα με την οικογένεια διατηρούνται, ενώ το παιδί μπορεί να στερείται την καθημερινή παρουσία, αλλά φαίνεται να κατανοεί τους λόγους της απουσίας του γονέα (Γαλάνης και συν., 1995· Γεώργας και συν., 2006· Giotsa & Mitrogiorgou, 2014α).

Στην Ελλάδα, η μονογονεϊκή οικογένεια υποστηρίζεται από τους συγγενείς του μόνου γονέα, δηλαδή τα μέλη της εκτεταμένης οικογένειας. Το υποστηρικτικό πλαίσιο που παρέχεται από την εκτεταμένη οικογένεια στον μόνο γονέα, τόσο στη μονογονεϊκή οικογένεια, όπως ορίζεται στην παρούσα διατριβή, όσο και στις περιπτώσεις διαζυγίου ή απουσίας του ενός γονέα, υπογραμμίζουν τη βαρύτητα του σχήματος της εκτεταμένης οικογένειας, ακόμη και στην Ελλάδα του σήμερα (Γεώργας, 2002· Γιώτσα, 1999· Giotsa, 2019· Γιώτσα & Μητρογιώργου, 2014γ· Giotsa & Mitrogiorgou, 2014α, 2014β, 2016).

Η αύξηση της εμφάνισης συγκεκριμένων τύπων οικογένειας στη σύγχρονη Ελλάδα, όπως είναι η διπυρηνική ή η χωλή οικογένεια, οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στην αλλαγή των συνθηκών διαβίωσης, όπως αναφέρθηκε ήδη, αλλά και στις οικονομικές και τις κοινωνικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα νοικοκυριά (Giotsa & Mitrogiorgou, 2014α), που έχουν επίσης αντίκτυπο στις συνθήκες διαβίωσης της οικογένειας, αλλά και τους ρόλους και τις λειτουργίες των μελών της. Φαίνεται όμως ότι η αξία της οικογένειας, ως κοινωνική δομή της Ελληνικής κοινωνίας, παραμένει ισχυρή, ενισχύοντας την ανθεκτικότητα των οικογενειών που προσαρμόζονται, ώστε να επιβιώσουν (Κατάκη, 2012).

1.4 Επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην ελληνική οικογένεια

Σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία, μεταξύ του 1991 και του 2015, το ποσοστό των γάμων στην Ελλάδα μειώθηκε κατά 22%, ενώ αντιθέτως τα διαζύγια αυξήθηκαν κατά 240% (ΕΛΣΤΑΤ, 2017). Αυτό σηματοδοτεί εμφανώς τις αλλαγές στη μορφή και στη δομή της ελληνικής οικογένειας, που προκύπτουν από τις κοινωνικοοικονομικές αλλαγές (Akrivou, Bonoti & Dermitzaki, 2016).

Μιλώντας, λοιπόν, για την επίδραση της κρίσης στην ελληνική οικογένεια, η πρώτη και εμφανής επίπτωση αφορά αλλαγές και προσαρμογές στα σχήματα οικογένειας που συνηθίζεται να είναι εμφανή στην Ελλάδα. Πιο αναλυτικά, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται η τάση των οικογενειών να μετασχηματίζονται από πυρηνικές σε διευρυμένες ή εκτεταμένες (Giotsa, 2019). Αυτό σημαίνει ότι η οικογένεια παύει να αποτελείται αποκλειστικά από το συζυγικό ζευγάρι και τα τέκνα, καθώς τείνουν να εντάσσονται και άλλοι συγγενείς.

Οι λόγοι που συμβαίνει αυτό είναι κατά βάση οικονομικοί (Dagkouli-Kyriakoglou, 2018). Σε αυτές τις περιπτώσεις, δε, είτε οι ευρύτεροι συγγενείς (συνήθως οι γονείς της μητέρας ή του πατέρα) μένουν μαζί με την πυρηνική οικογένεια, είτε παρέχεται

οικονομική υποστήριξη στην πυρηνική οικογένεια από την πατρική ή τη μητρική οικογένεια. Η παροχή οικονομικής υποστήριξης έχει ψυχοκοινωνικές διαστάσεις, καθώς οι γονείς χάνουν τον έλεγχο της οικογένειάς τους και αναγκάζονται να λαμβάνουν υπόψη τις απόψεις και τις επιθυμίες των υπόλοιπων συγγενών. Με τους δύο αυτούς τρόπους, η πυρηνική οικογένεια εξαλείφεται σταδιακά και ανασχηματίζεται στην εκτεταμένη οικογένεια (Arundel & Ronald, 2016).

Πέρα από τις εμφανείς αλλαγές στο οικογενειακό σχήμα, φαίνεται ότι η οικονομική κρίση είναι σε θέση να επηρεάσει και βαθύτερα τα άτομα και συγκεκριμένα τις σχέσεις τους. Οι οικογενειακοί δεσμοί, λοιπόν, αλλά και οι διαπροσωπικές σχέσεις επηρεάζονται από τις δύσκολες οικονομικές συνθήκες που βιώνει το άτομο.

Από τη μια πλευρά, σύμφωνα με τους Conger, Conger και Martin (2010), οι οικονομικές δυσκολίες που βιώνει το άτομο σχετίζονται με τη μείωση της ποιότητας των αλληλεπιδράσεών του με τους άλλους, κάτι το οποίο οδηγεί στην ανάπτυξη αρνητικών εκτιμήσεων για τις διαπροσωπικές σχέσεις και πιο συγκεκριμένα, το ζευγάρι. Τα ζευγάρια που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες είναι πιο πιθανό να αναπτύξουν συγκρουσιακές σχέσεις μεταξύ τους, καθώς είναι πιο πιθανό το ένα μέλος να κατηγορεί το άλλο, να ασκεί έντονη κριτική και να απομακρύνονται από τον σύντροφο, σε μια προσπάθεια να διαχειριστεί τις δυσκολίες (Cutrona et al., 2003).

Η ψυχοσυναισθηματική κατάσταση των γονέων και οι αρνητικές σχέσεις μεταξύ του ζευγαριού φαίνεται να επηρεάζει και τα παιδιά. Τα ανήλικα άτομα φαίνεται ότι κατανοούν τη συναισθηματική κατάσταση των γονέων τους και σε περιπτώσεις, όπου η οικογένεια αντιμετωπίζει οικονομικά προβλήματα, τείνουν να εμφανίζουν εσωτερικευμένα και εξωτερικευμένα προβλήματα συμπεριφοράς. Τα αρνητικά συναισθήματα, η αδυναμία παροχής ξεκάθαρων εξηγήσεων, η επιθετικότητα, η ένταση και το άγχος επιδρούν αρνητικά στις δυναμικές της οικογένειας (Fonseca, Cunha, Crespo & Relvas, 2016), καταλήγοντας στην ανάπτυξη αρνητικών στάσεων από την πλευρά των παιδιών για τους γονείς και την οικογένειά τους.

Εκτός από τη δομή και τις δυναμικές εντός της οικογένειας, φαίνεται ότι επιπτώσεις υπάρχουν και για τις λειτουργίες και τους ρόλους εντός του οικογενειακού συστήματος. Με την πυρηνική οικογένεια να είναι το πιο δημοφιλές σχήμα οικογένειας, τα παιδιά ήταν το επίκεντρο (Κατάκη, 2012) και οι γονείς ήταν επικεντρωμένοι στην προαγωγή του παιδιού τους και στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων του. Λόγω οικονομικών προβλημάτων, όμως, αυτό δεν είναι πια δεδομένο, με αποτέλεσμα πολλές φορές να περιορίζονται οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες, να αυξάνεται ο χρόνος που το παιδί περνά στο σπίτι ή ακόμη και απομονωμένο και οι ανάγκες του να μην καλύπτονται σε όλο το φάσμα τους (Ντολιοπούλου, 2015).

Από την άλλη πλευρά, υπάρχει η άποψη ότι οι οικονομικές δυσκολίες και η πίεση, που μπορεί να φέρει η οικονομική κρίση για το οικογενειακό σύστημα και τα μέλη του, είναι πιθανό να λειτουργήσει θετικά για τις σχέσεις μεταξύ των μελών. Από έρευνες που έχουν διενεργηθεί σχετικά με την επιρροή των οικονομικών σοκ στους οικογενειακούς δεσμούς φαίνεται ότι είναι δύο μεταβλητές με θετική συσχέτιση (Μητρογιώργου, 2019),

δηλαδή όσο περισσότερο ένα άτομο έχει εκτεθεί στη ζωή του σε οικονομικά σοκ, τόσο πιο ισχυρούς συναισθηματικούς δεσμούς έχει με την ευρύτερη οικογένειά του.

Η ύπαρξη των οικονομικών δυσκολιών, λοιπόν, είναι πιθανό να συμβάλει στην ανάπτυξη θετικών συμπεριφορών μεταξύ των μελών της οικογένειας. Οι σχέσεις ενισχύονται και γίνονται πιο ισχυρές, καθώς τα άτομα αναζητούν και παρέχουν με τη σειρά τους υποστήριξη στο συγγενικό περιβάλλον, ώστε να μπορέσουν να υπερβούν τις δυσκολίες και να αντεπεξέλθουν στην πίεση. Με άλλα λόγια, η οικονομική κρίση μπορεί να ενισχύσει το συναισθηματικό δέσιμο της οικογένειας, καθώς τα μέλη της ενώνονται, προκειμένου να επιβιώσουν στις δύσκολες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες (Karademas & Roussi, 2016). Ως αποτέλεσμα, σύμφωνα με τα πορίσματα των Fonseca et al. (2016), οι παράγοντες προστασίας στα διάφορα συστημικά επίπεδα, στα οποία το άτομο είναι μέλος, είναι σε θέση να περιορίσουν, ως έναν βαθμό, τις επιπτώσεις στη δυναμική της οικογένειας.

Διαφοροποιήσεις στον τρόπο αντιμετώπισης των απαιτήσεων που προκύπτουν από την κρίση, αλλά και τις επιπτώσεις της στο οικογενειακό πλαίσιο έχουν παρατηρηθεί και σε σχέση με το φύλο, τόσο των γονέων, όσο και των παιδιών. Σε γενικές γραμμές, αυτές οι διαφοροποιήσεις σχετίζονται με τους ρόλους των δύο φύλων. Το ατομικό άγχος φαίνεται ότι μπορεί να επηρεάσει τις συζυγικές σχέσεις και το οικογενειακό πλαίσιο (Helms, Supple, Su, Rodriguez, Cavanaugh & Hengstebeck, 2014· Kinnunen & Feldt, 2004).

Με τη διαφορετική αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης μέσα στο οικογενειακό πλαίσιο έχουν ασχοληθεί επίσης περισσότεροι ερευνητές, συμπεραίνοντας ότι στις περισσότερες κοινωνίες οι γυναίκες τείνουν να παίζουν κυρίαρχο ρόλο στη διοχέτευση της συναισθηματικής έντασης που προκύπτει λόγω των οικονομικών δυσκολιών προς άλλες κατευθύνσεις, κάτι που συνδέεται με τον γονεϊκό τους ρόλο ως το άτομο που παρέχει συναισθηματική υποστήριξη στην οικογένεια (Aytaç & Rankin, 2009· Forkel & Silbereisen, 2001· Kwon, Rueter, Lee, Koh & Ok, 2003). Από την άλλη πλευρά, οι άνδρες φαίνεται ότι είναι πιο επιρρεπείς στην πίεση που νιώθουν λόγω των οικονομικών συνθηκών, κάτι που συνδέεται με τον γονεϊκό τους ρόλο ως το άτομο που παρέχει τα απαραίτητα υλικά αγαθά (Conger, Lorenz, Elder, Simons & Ge, 1993· Elder, Van Nguyen & Caspi, 1985· Hraba, Lorenz & Pechačová, 2000· Ponnet, Van Leeuwen & Wouters, 2014).

Όπως υποστηρίζεται από τους Fonseca et al. (2016), οι διαφορές σε σχέση με το φύλο αντικατοπτρίζουν τις αντιλήψεις σχετικά με τους ρόλους των δύο φύλων στην οικογένεια. Όσον αφορά το φύλο του παιδιού, οι Fonseca et al. (2016) τονίζουν ότι υπάρχει διαφορά στον τρόπο με τον οποίο τα αγόρια και τα κορίτσια αντιλαμβάνονται και προσλαμβάνουν την οικονομική κρίση και την επιρροή της στην οικογένεια. Παλαιότερες έρευνες δείχνουν ότι τα κορίτσια επηρεάζονται περισσότερο από το εργασιακό άγχος του πατέρα, σε σχέση με τα αγόρια (Conger et al., 1993).

1.4.1 Ανεργία στην οικογένεια

Οι οικονομικές αλλαγές που έχει υποστεί η χώρα την τελευταία δεκαετία είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την εκδήλωση αλλαγών στην επαγγελματική κατάσταση των ατόμων. Αυτό σημαίνει ότι η οικονομική κρίση έχει οδηγήσει στην απώλεια της εργασίας, στην αντιμετώπιση δυσκολιών κατά την εύρεση εργασίας και τελικά στην ανεργία. Πιο αναλυτικά, στον ενήλικο πληθυσμό η ανεργία αυξήθηκε από το 6,6%, που ήταν το 2008, στο 16,5% το 2011. Η αύξηση της ανεργίας ήταν ακόμα μεγαλύτερη στον πληθυσμό των νέων ενηλίκων καθώς από το 18,6% το 2008 έφτασε στο 40,1% το 2011 (Kentikelenis et al., 2011).

Σε περιπτώσεις ανεργίας συχνά παρατηρούνται επιπτώσεις στην ψυχική υγεία των ατόμων, καθώς η οικονομική ανεξαρτησία μειώνεται ή χάνεται. Συγκεκριμένα, πρόσφατες έρευνες (Anagnostopoulos & Soumaki, 2012, 2013· Marcus & Gavrilovic, 2010· Οικονόμου, Χαρίτση, Πέππου, Διέτη & Σουλιώτης, 2018) συνδέουν την ανεργία με εκδήλωση καταθλιπτικών συμπτωμάτων και διαταραχές άγχους. Επιπλέον, φαίνεται ότι μειώνεται η δυνατότητα των ατόμων να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες και μακροπρόθεσμα επηρεάζεται ακόμη και η κοινωνική τους ζωή, καθώς συχνά παρατηρείται ότι γίνονται πιο αδρανείς.

Στο οικογενειακό σύστημα η απώλεια της εργασίας προκαλεί, όπως είναι φυσικό, σημαντικές αλλαγές στην καθημερινή ζωή της οικογένειας με πρώτη και εμφανή τη μείωση του οικογενειακού εισοδήματος. Στην ελληνική οικογένεια παρόλα αυτά, η μείωση του εισοδήματος, φαίνεται να οδηγεί στην παροχή υποστήριξης από το ένας μέλος προς το άλλο και ιδίως όταν πρόκειται για μικρότερα σε ηλικία άτομα (Matsaganis, 2015). Έτσι, πιο αναλυτικά, σύμφωνα με τον Matsaganis (2015), μια τάση που έχει παρατηρηθεί τα τελευταία χρόνια είναι ενήλικες, ηλικίας περί των 30 ετών, να δέχονται οικονομική βοήθεια των γονέων τους και σε πολλές περιπτώσεις να διαμένουν στην πατρική οικεία. Η ανεργία των νέων ενηλίκων, λοιπόν, τους αποτρέπει από τη διαμόρφωση της δικής τους, αυτόνομης οικογένειας, καθώς δεν υπάρχει το απαραίτητο οικονομικό υπόβαθρο.

Από την άλλη, όταν αναφέρεται κανείς σε άνεργους γονείς, γίνεται αντιληπτό ότι οι συνέπειες της ανεργίας επηρεάζουν όλο το οικογενειακό σύστημα (Frasquilho, de Matos, Santos, Gaspar & Caldas de Almeida, 2016). Πολλές φορές είναι διαφορετικός ο τρόπος με τον οποίο οι γονείς αντιλαμβάνονται και προσεγγίζουν την οικογένειά τους, κάτι που προκύπτει από τη συναισθηματική πίεση που νιώθουν να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις και να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των μελών και ειδικά των παιδιών. Η πίεση έχει συνδεθεί με σύγχυση των γονεϊκών ρόλων, αναταραχή και συγκρούσεις και φαίνεται ότι μπορεί να επηρεάσει τον υποστηρικτικό ρόλο που κατά κανόνα παίζει η οικογένεια για το άτομο (Anagnostopoulos & Soumaki, 2012, 2013· Marcus & Gavrilovic, 2010).

Η σύγχυση στους γονεϊκούς ρόλους μπορεί να παρατηρηθεί σε περίπτωση απώλειας της εργασίας για τον έναν γονέα, κάτι που έχει ως αποτέλεσμα την παραμονή του στο σπίτι και τη μεταβολή του ρόλου του από το άτομο που φροντίζει για τα υλικά

αγαθά της οικογένειας στο άτομο που ασχολείται με ζητήματα της καθημερινότητας. Συχνά, η μεταβολή αυτή κάνει τον άνεργο γονέα να παρατηρεί ανεκπλήρωτες ανάγκες, που δεν μπορούν να ικανοποιηθούν, λόγω της κακής οικονομικής κατάστασης ως επακόλουθο της ανεργίας (Frasquilho et al., 2016).

Θα περίμενε κανείς ότι τα παιδιά της οικογένειας σε αντίστοιχες περιπτώσεις ανεργίας και οικονομικών προβλημάτων επηρεάζονται αρνητικά, εκδηλώνοντας αντίστοιχα αρνητική συμπεριφορά προς τον γονέα που παραμένει στο σπίτι. Παρόλα αυτά, πρόσφατα ερευνητικά δεδομένα δείχνουν ότι τα παιδιά τείνουν να εστιάζουν στις επιπτώσεις που προκαλούνται στα ίδια, λόγω της οικονομικής κρίσης και της ανεργίας των γονέων τους.

Συγκεκριμένα, σε έρευνα της Ντολιοπούλου (2013), η οποία σκόπευε στη διερεύνηση των γενικότερων αντιλήψεων των παιδιών για την οικονομική κρίση, χρησιμοποιήθηκαν ζωγραφιές και συνεντεύξεις παιδιών νηπιακής ηλικίας που φοιτούσαν σε 29 ελληνικά Νηπιαγωγεία. Τα ευρήματα της έρευνας έδειξαν ότι τα παιδιά αυτής της ηλικίας είναι εγωκεντρικά και εστιάζουν στις συνέπειες της κρίσης που τα επηρεάζουν άμεσα (π.χ. «Δεν έχουμε αρκετά χρήματα για να αγοράσουμε ένα παιχνίδι»). Επιπλέον, φαίνεται ότι τα νήπια τείνουν να εστιάζουν στα γεγονότα, χωρίς απαραίτητα να τα συνδέουν με τις αιτίες που τα προκαλούν (π.χ. «Οι κακοί άνθρωποι κατέστρεψαν την Ελλάδα»). Τέλος, τα παιδιά γενικεύουν, καθώς δεν είναι εύκολο για αυτά να αντιληφθούν πλήρως μεμονωμένα περιστατικά (π.χ. «Κακοί άνθρωποι που δεν έχουν χρήματα καίνε και κλέβουν πράγματα»).

Λίγο αργότερα, διεξήχθη μια ακόμη έρευνα με βάση το παιδικό σχέδιο, που σκόπευε στη διερεύνηση των αντιλήψεων των παιδιών για την οικογένειά τους σε περιπτώσεις, όπου κάποιος από τους γονείς τους είναι άνεργος (Giotsa & Mitrogiorgou, 2014β). Σε αυτή την έρευνα συμμετείχαν παιδιά νηπιακής και σχολικής ηλικίας και τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα παιδιά του δείγματος έτειναν να προβάλουν στα σχέδιά τους τις επιπτώσεις της κρίσης στα ίδια, αλλά και στη σχέση τους με τους γονείς τους. Έτσι, από τη μια πλευρά, ήταν εμφανές το γεγονός ότι τα παιδιά ένιωθαν ένταση ή αποσταθεροποίηση εντός του οικογενειακού πλαισίου. Από την άλλη πλευρά, όμως, η ανεργία των γονέων δεν επαρκούσε για να κλονίσει αρνητικά τις αντιλήψεις των παιδιών για τους γονείς τους.

Είναι ενδιαφέρον να δει κανείς, λοιπόν, ότι τα παιδιά πολλές φορές εμφανίζονται ιδιαίτερα ανθεκτικά στις επιπτώσεις της κρίσης, εστιάζοντας σε θετικά σημεία. Έτσι, στην έρευνα των Giotsa και Mitrogiorgou (2014β), τα παιδιά φάνηκε να δίνουν πολύ μεγάλη σημασία στον χρόνο που περνούσαν μαζί με τον άνεργο γονέα, κάτι που ενίσχυε τη σχέση τους, ενώ φάνηκε να τους λείπει ο εργαζόμενος γονέας, που έλειπε για ώρες από το σπίτι. Επίσης, οι ψυχολογικές επιπτώσεις που έρευνες (Anagnostopoulos & Soumaki, 2013· Harper, 2009· Karanikolos et al., 2013) δείχνουν ότι προκαλεί η ανεργία και η κρίση δεν είναι πάντα εμφανείς στα παιδιά, ακόμη και αν οι γονείς τις βιώνουν (Giotsa & Mitrogiorgou, 2014β).

1.4.2 Διαζύγιο ή διάσταση στην οικογένεια

Το διαζύγιο και η διάσταση των γονέων αποτελεί ένα κοινωνικό φαινόμενο που σχετίζεται με την οικογένεια, σήμερα, καθώς παρατηρείται συνεχής αύξηση των ποσοστών τις τελευταίες δεκαετίες σε παγκόσμιο επίπεδο. Στις ΗΠΑ παρατηρήθηκε έντονη αύξηση των διαζυγίων κατά τη δεκαετία του 1990, οπότε και υπολογίστηκε ότι ένας στους δύο γάμους καταλήγει σε διαζύγιο (Amato, 2010). Αντίστοιχα, υψηλή συχνότητα παρατηρείται και στις χώρες της Ευρώπης και κυρίως των βόρειων χωρών, αφού για παράδειγμα στην Ελλάδα τα ποσοστά φαίνεται να είναι χαμηλότερα από άλλες ευρωπαϊκές χώρες (Χατζηχρήστου, 1999).

Ορισμένοι ερευνητές τείνουν να εντάσσουν τον τύπο της οικογένειας όπου οι γονείς είναι διαζευγμένοι στη μονογονεϊκή οικογένεια. Παρόλα αυτά, αυτός ο χαρακτηρισμός παραπέμπει στην έλλειψη του ενός γονέα, κάτι που δεν είναι απαραίτητο να συμβαίνει στις οικογένειες με διαζευγμένους γονείς. Έτσι, εφόσον αναμένεται ότι το παιδί συνεχίζει να διατηρεί στενούς συναισθηματικούς δεσμούς και με τους δύο γονείς, μετά το διαζύγιο, προέκυψε ο πιο αντιπροσωπευτικός χαρακτηρισμός αυτού του τύπου οικογένειας ως διπυρηνική οικογένεια (binuclear family· Ahrons, 1979).

Σύμφωνα με τον Ferraro (2016), το διαζύγιο σαν συμβάν οδηγεί σε μια διαδικασία, όπου οι πρώην σύζυγοι επαναπροσδιορίζουν τον εαυτό τους, τη μεταξύ τους σχέση και την οικογένεια τους, σε συναισθηματικό και πρακτικό/οικονομικό επίπεδο. Ο επαναπροσδιορισμός έχει σαν αποτέλεσμα τη διαμόρφωση δύο ανεξάρτητων νοικοκυριών, κάτι που μπορεί να ξεκινά ήδη από την απόφαση του διαζυγίου (διάσταση) και ολοκληρώνεται κατά την έκδοση αυτού. Έτσι, ουσιαστικά, σχηματίζονται δύο νέα νοικοκυριά που όμως δεν αποτελούν απαραίτητα δύο ξεχωριστές οικογένειες, αλλά περισσότερο μια οικογένεια με δύο πυρήνες, αφού το παιδί συνεχίζει να είναι το επίκεντρο των γονέων, ακόμη και μετά το διαζύγιο.

Η συνεχής αύξηση των διπυρηνικών οικογενειών συμβαδίζει με τις κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές που βιώνουν οι σύγχρονες κοινωνίες. Έτσι, το διαζύγιο έχει συνδεθεί με τις οικονομικές δυσκολίες τις οποίες προσπαθεί να αντιμετωπίσει η σύγχρονη οικογένεια. Σύμφωνα με τους Hetherington και Kelly (2002), οι οικονομικές δυσκολίες συχνά οδηγούν σε σοβαρές συγκρούσεις στο ζευγάρι, οι οποίες καταλήγουν σταδιακά σε γενικότερη δυσαρέσκεια προς τον σύντροφο, τη σχέση ή τον γάμο, αλλά και την ευρύτερη οικογένεια. Έτσι, η κρίση και η αποσταθεροποίηση που υφίσταται το ζευγάρι οδηγεί στο διαζύγιο (Poortman, 2005).

Η ανεργία, ως επακόλουθο της οικονομικής κρίσης, είναι ακόμη ένας παράγοντας που έχει συσχετιστεί με το διαζύγιο. Αυτό που παρατηρείται είναι ότι η απώλεια της εργασίας διαταράσσει την ισορροπία της οικογένειας και κατ' επέκταση του ζευγαριού. Ο γονέας που μένει άνεργος καλείται να αντιμετωπίσει τη δυσαρέσκεια και την απογοήτευση του ίδιου, αλλά και του συντρόφου του, όπως επίσης και τις οικονομικές επιβαρύνσεις που προκύπτουν από τη νέα συνθήκη. Οι συνεχόμενες εντάσεις και απογοητεύσεις που βιώνουν οι σύντροφοι μετά την ανεργία μπορεί να εντείνουν την

επιθυμία τους να διακόψουν τις συζυγικές τους σχέσεις και να ανεξαρτητοποιηθούν (González-Val & Marcén, 2017).

Το διαζύγιο ή η διάσταση ανάμεσα στους γονείς αποτελεί ένα είδος οικογενειακής κρίσης που επηρεάζει όχι μόνο το ζευγάρι, αλλά και τα παιδιά σε μια οικογένεια. Σύμφωνα με πολλούς ερευνητές (Felner, Farber & Primavera, 1980· Guttentag, Salasin & Belle, 1980· Kalter, 1987· Monaghan, Robinson & Dodge, 1979), το άγχος και η ένταση που μπορεί να προκληθεί στο οικογενειακό πλαίσιο, αλλά και στα παιδιά προέρχεται κατά βάση από τις αλλαγές στις οποίες καλείται να προσαρμοστεί το παιδί, αναφορικά προς την καθημερινότητα και τη ζωή του. Μια από αυτές τις αλλαγές είναι και η αλλαγή σπιτιού ή γειτονιάς ή ακόμη και η σύσταση του οικογενειακού περιβάλλοντος.

Είναι φυσικό, λοιπόν, το διαζύγιο να σηματοδοτεί εμφανείς και έντονες αλλαγές στη ζωή του ζευγαριού, καθώς η συντροφική σχέση διακόπτεται. Παρόλα αυτά, μεγάλη σημασία για τις επιπτώσεις της αλλαγής αυτής στο παιδί έχει η σχέση που διατηρούν οι γονείς μεταξύ τους. Η διατήρηση επικοινωνίας και επαφής σε ό,τι αφορά την ανατροφή του παιδιού θεωρείται απαραίτητη (McBroom, 2011), αν και σε περιπτώσεις όπου οι γονείς έχουν έντονα συγκρουσιακές σχέσεις ακόμη και αυτό δεν είναι εύκολο.

Πολλές φορές, η αδυναμία διαχείρισης της νέας κατάστασης από τους γονείς και διαμόρφωσης μιας νέας σχέσης που να βασίζεται στην επικοινωνία οδηγούν σε ένα οικογενειακό πλαίσιο που δεν είναι σε θέση να καλύψει επαρκώς τις ανάγκες του παιδιού (Dush, Kotila & Schoppe-Sullivan, 2011). Σε αυτές τις περιπτώσεις, συχνά παρατηρείται ο ένας γονέας να αναλαμβάνει εξ ολοκλήρου τη φροντίδα των παιδιών, κάτι που γίνεται αντιληπτό ως αδιαφορία από την πλευρά του άλλου γονέα.

Η διεθνής βιβλιογραφία κάνει λόγο για ποικίλες επιπτώσεις στη συμπεριφορά και τη ζωή του παιδιού, εκτός από την αλλαγή περιβάλλοντος. Το διαζύγιο και η διάσταση των γονέων, ως παράγοντας αναταραχής της οικογενειακής ρουτίνας, συχνά συνδέονται με εκδήλωση δυσκολιών από την πλευρά των παιδιών σε επίπεδο κοινωνικό (Felner, Ginter, Boike & Cowen, 1981· Gadalla, 2008· Weaver & Schofield, 2015), συναισθηματικό (Fomby & Cherlin, 2007· Guidubaldi, Cleminshaw, Perry & McIoughlin, 1983), συμπεριφορικό (Guttman & Rosenberg, 2003· Hetherington, 1993) ή ακόμη και ακαδημαϊκό (Amato, 2001· Guttman & Rosenberg, 2003· Hetherington, 1993).

Πιο αναλυτικά, οι Felner et al. (1981) συμπεραίνουν ότι τα παιδιά που ζουν σε οικογένειες με διαζευγμένους γονείς είναι πιο πιθανό να εμφανίζουν επιθετικές ή ακόμη και εγκληματικές συμπεριφορές. Αντίστοιχα, ορισμένοι ερευνητές (Ahrons, 2004· Kelly & Lamb, 2000· Moon, 2011) κάνουν λόγο για προβλήματα και διαταραχές συμπεριφοράς σε παιδιά που προέρχονται από διπυρηνικές οικογένειες, σε αντίθεση με τα παιδιά των οποίων οι γονείς διατηρούν στενούς συναισθηματικούς δεσμούς, τα οποία είναι από τη μια πλευρά λιγότερο πιθανό να εμφανίζουν προβλήματα συμπεριφοράς και από την άλλη περισσότερο πιθανό να έχουν μια πιο ομαλή ανάπτυξη.

Εκτός από τις βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις που παρατηρούνται στη συμπεριφορά των παιδιών, διεθνής βιβλιογραφία κάνει λόγο για μακροπρόθεσμες επιπτώσεις και επιρροές μέχρι την ενήλικη ζωή τους. Αυτό που καταγράφεται για τα παιδιά που έχουν μεγαλώσει σε διπυρηνικές οικογένειες, πέρα από τα ψυχοσυναισθηματικά και

κοινωνικά ζητήματα, είναι ότι είναι πιο πιθανό να εμφανίσουν δυσκολίες στις σχέσεις τους με τους συνομηλίκους τους, αλλά και στις ερωτικές τους σχέσεις, έχοντας περισσότερες πιθανότητες να σχηματίσουν επίσης διπυρηνική οικογένεια ακόμα και στην ενήλικη ζωή τους (Cherlin, 2004· Fagan & Churchill, 2012· Kalmijn, 2013).

Η ηλικία των παιδιών, όταν οι γονείς αποφασίζουν να προχωρήσουν σε διαζύγιο, παίζει επίσης σημαντικό ρόλο στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουν αυτή την οικογενειακή κρίση, αλλά και στον τρόπο με τον οποίο διαχειρίζονται τις αλλαγές και τις επιπτώσεις. Ενώ περιμένει κανείς ότι στην εφηβική ηλικία τα παιδιά μπορούν να επεξεργαστούν το συμβάν και να το διαχειριστούν, έρευνες δείχνουν ότι το διαζύγιο των γονέων γίνεται αντιληπτό ως μια τραυματική εμπειρία από τους εφήβους, γιατί συνήθως είναι το αποτέλεσμα πολυετών συγκρούσεων μεταξύ των γονέων στις οποίες τα παιδιά εκτίθενται (Χατζηχρήστου, Γκαρή, Μυλωνάς, Καρίτσα, Τσιόβουλου & Γιαβρίμης, 2014).

Είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον, πέρα από τις γενικές επιπτώσεις στα παιδιά, να διερευνήσει κανείς τις επιπτώσεις του διαζυγίου των γονέων στη σχέση τους με τα παιδιά τους. Το διαζύγιο φαίνεται να επηρεάζει αρνητικά τις σχέσεις των παιδιών με τους γονείς τους. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχουν δεδομένα (Kalmijn, 2013) που υποδηλώνουν ότι υπάρχει αρνητική συσχέτιση μεταξύ της στενής σχέσης που έχει το παιδί με τον έναν γονέα και της στενής σχέσης που έχει με τον άλλο γονέα, δηλαδή ότι η σχέση του παιδιού με τον ένα γονέα επηρεάζεται από τη σχέση του με τον άλλο γονέα και αντίστροφα.

Η συσχέτιση του διαζυγίου και των σχέσεων μεταξύ των μελών της οικογένειας έχει διερευνηθεί και σε σχέση με το φύλο, τόσο των παιδιών, όσο και των γονέων. Υπογραμμίζοντας τη σημασία της διατήρησης ενός στενού συναισθηματικού δεσμού με το παιδί, μετά την απόφαση για διαζύγιο ή διάσταση ανάμεσα στους γονείς, υπάρχουν έρευνες (Baumrind, 1991· Lamborn, Mounts, Steinberg & Dornbusch, 1991· Milevsky, Schlechter, Netter & Keehn, 2007) που υποστηρίζουν ότι η στάση του γονέα είναι αυτή που μπορεί να διαμορφώσει τη σχέση του με το παιδί μετά την περίοδο της κρίσης ή ακόμη και την ανάπτυξη και την περαιτέρω ζωή του.

Όσον αφορά το φύλο του γονέα, έχει παρατηρηθεί ότι ο μητρικός ρόλος στην οικογένεια είναι εξέχουσας σημασίας, με μια σταθερή μητρική φιγούρα να είναι ιδιαίτερα σημαντική για την ισορροπημένη ανάπτυξη του παιδιού (Benson, Buehler & Gerard, 2008· Wood, Repetti & Roesch, 2004). Επιπλέον, η πατρική φιγούρα είναι πολύ σημαντικό να συνεχίσει να έχει παρουσία στη ζωή και την καθημερινότητα του παιδιού, ακόμη και αν ο πατέρας δε μένει μαζί με την υπόλοιπη οικογένεια, μετά το διαζύγιο, κάτι που είναι ιδιαίτερα συνηθισμένη συνθήκη (Booth, Scott & King, 2010· Flouri, 2006· King & Sobolewski, 2006).

Διερευνώντας περισσότερο τη σχέση του φύλου γονέων και παιδιών με τις επιπτώσεις του διαζυγίου στους οικογενειακούς δεσμούς, ερευνητικά δεδομένα (Booth & Amato, 1994· Herlofson, 2013) δείχνουν ότι η σχέση που εμφανίζεται να είναι πιο ανθεκτική είναι αυτή μεταξύ των μελών ίδιου φύλου, δηλαδή μεταξύ μητέρας-κόρης και

πατέρα-γιου. Αντίθετα, οι σχέσεις μεταξύ μητέρας-γιου και πατέρα-κόρης δείχνουν να βάλλονται περισσότερο.

Ειδικότερα, εστιάζοντας στην υπάρχουσα βιβλιογραφία για τα ελληνικά δεδομένα, φαίνεται ότι τα ερευνητικά αποτελέσματα επιβεβαιώνουν τις διεθνείς έρευνες. Παρατηρείται και για τις ελληνικές διπυρηνικές οικογένειες επιπτώσεις στη συμπεριφορά των παιδιών διαζευγμένων γονέων, τα οποία τείνουν να είναι πιο επιθετικά και να εμφανίζουν συχνότερα προβλήματα συμπεριφοράς (Babalis, Tsoli, Nikolopoulos & Maniatis, 2014). Σύμφωνα, βέβαια, με ορισμένους ερευνητές (Manolitsis & Tafa, 2005), η εκδήλωση επιθετικότητας ή προβλημάτων συμπεριφοράς σχετίζεται με την ηλικία και το φύλο των παιδιών, με τα παιδιά προσχολικής ηλικίας και τους εφήβους να είναι πιο πιθανό να εκδηλώσουν αντίστοιχες συμπεριφορές, όπως επίσης και τα αγόρια σε σχέση με τα κορίτσια.

Αντίστοιχα δεδομένα υπάρχουν και για την ακαδημαϊκή επίδοσή τους, η οποία φαίνεται να είναι χαμηλότερη σε σχέση με παιδιά που προέρχονται από πυρηνικές οικογένειες, σύμφωνα με τους δασκάλους τους (Babalis et al., 2014). Από την άλλη πλευρά, βέβαια, σχετικά με αυτό το πεδίο, οι ίδιοι οι διαζευγμένοι γονείς δεν πιστεύουν ότι το διαζύγιο σαν συμβάν είναι σε θέση να επηρεάσει τη σχολική επίδοση των παιδιών τους (Πλιόγκου, 2011).

Όσον αφορά τις σχέσεις και τις δυναμικές της διπυρηνικής οικογένειας, πρόσφατη έρευνα (Giotsa & Mitrogiorgou, 2016) που έγινε με συμμετοχή παιδιών από ελληνικές οικογένειες στις οποίες πρόσφατα (6 μήνες) προέκυψε το διαζύγιο ή η διάσταση, έδειξε ότι οι αλλαγές δε γίνονται άμεσα αντιληπτές και αποδεκτές από τα παιδιά. Έτσι, ενώ η εικόνα που έχουν τα παιδιά για τη νεοσύστατη διπυρηνική οικογένειά τους περιλαμβάνει και τους δύο γονείς, η αλληλεπίδραση με τον γονέα που δε ζει πια στο ίδιο σπίτι είναι είτε πολύ μειωμένη, είτε εντελώς απούσα. Η ένταση είναι ακόμη ένα σημείο που παρατηρείται, ενώ από την άλλη τονίζεται ο ρόλος που παίζει η εκτεταμένη οικογένεια στην υποστήριξη του γονέα που αναλαμβάνει την κηδεμονία.

1.4.3 Χωλή οικογένεια: μετακίνηση και μετανάστευση μελών

Σύμφωνα με τους Kokkevi, Stavrou, Kanavou και Fotiou (2014), υπάρχουν νοικοκυριά που είναι πιο ανθεκτικά, αντιδρώντας άμεσα, εν μέσω κρίσης, ψάχνοντας δηλαδή και καταφέρνοντας να βρουν λύσεις, ώστε να αντεπεξέλθουν. Παραδείγματα αποτελούν οι περιπτώσεις που κάποιο μέλος της οικογένειας ή ακόμη και οι δύο γονείς αποφασίζουν να δουλέψουν περισσότερο, οι μειώσεις στα έξοδα, ακόμη και η αναζήτηση βοήθειας σε κοινωνικές υπηρεσίες ή δίκτυα.

Οι οικονομικές δυσκολίες που βιώνουν τα άτομα είναι πιθανό να οδηγήσουν, λοιπόν, στην αναζήτηση πόρων οι οποίοι μπορούν να καλύψουν τις ανάγκες τους. Έτσι, πολλοί ενήλικες αποφασίζουν να μεταναστεύσουν προκειμένου να ενισχυθούν οικονομικά, βρίσκοντας μία καλύτερη εργασιακή συνθήκη (Giotsa & Mitrogiorgou, 2014α). Κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, παρατηρούνται διαφορετικές

μεταναστευτικές συμπεριφορές ή μοτίβα. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχουν άτομα που αφήνουν τη χώρα όπου έχουν γεννηθεί για μία άλλη, αλλά και άτομα που είχαν μεταναστεύσει σε μία χώρα και γυρνούν πίσω στη χώρα όπου γεννήθηκαν. Αυτό σημαίνει ότι επικρατεί μία σημαντική ανομοιογένεια στον ενήλικο πληθυσμό η οποία αφορά τις διαφορετικές οικονομικές ανάγκες που παρουσιάζει (Danzer & Ivaschenko, 2010).

Βέβαια, σε παγκόσμιο επίπεδο, πολλοί νέοι ενήλικες και ιδιαίτερα νέοι επαγγελματίες που ανήκουν στη βαθμίδα της ανώτατης εκπαίδευσης τείνουν να επιλέγουν να μεταναστεύσουν από τη χώρα τους σε ένα κράτος που να τους προσφέρει πιο θετικές εργασιακές και οικονομικές συνθήκες. Το είδος αυτό μετανάστευσης είναι έντονο και στην Ελλάδα, καθώς πολλοί πολίτες επιλέγουν να φύγουν από τη χώρα και να εργαστούν σε κάποιο άλλο κράτος της Ευρώπης (Giotsa, 2019). Στην ουσία, φαίνεται (Labrianidis & Vogiatzis, 2013) ότι η μετανάστευση των Ελλήνων πολιτών είναι απόρροια της χαμηλής παραγωγικότητας, της μειωμένης ανάπτυξης, των κακών εργασιακών συνθηκών, των χαμηλών οικονομικών απολαβών και της ανεργίας που επικρατούν στη χώρα, ιδιαίτερα κατά την τελευταία δεκαετία της οικονομικής κρίσης.

Εκτός από τη μετανάστευση σε ευρωπαϊκές χώρες, βέβαια, η οικονομική κρίση έχει οδηγήσει και σε αύξηση των εσωτερικών μεταναστευτικών ροών στη χώρα. Έτσι, πολλοί επαγγελματίες αποφασίζουν να αλλάξουν περιοχή διαβίωσης, ανάλογα με το πού θα είναι σε θέση να βρουν καλύτερες επαγγελματικές συνθήκες, ακόμη και αν πρέπει να μετακομίσουν μακριά (Mavrodi & Moutselos, 2017). Όπως και στο παρελθόν, έτσι και σήμερα, τα μεγάλα αστικά κέντρα τείνουν να θεωρούνται πλαίσια με περισσότερες επαγγελματικές ευκαιρίες (Kong, Meng & Zhang, 2010), οπότε οι Έλληνες συχνά επιλέγουν τη μετακίνηση από μη αστικές και αγροτικές περιοχές προς τις πόλεις, για να εξασφαλίσουν την οικονομική τους επιβίωση.

Οι αυξημένες μεταναστευτικές ροές, εσωτερικές και εξωτερικές, επιβεβαιώνονται από τα στατιστικά για την Ελλάδα, σύμφωνα με τη Eurostat (2013). Το ξέσπασμα της οικονομική κρίσης φαίνεται να σηματοδοτεί και μια αύξηση των μεταναστευτικών ροών προς το εξωτερικό μεταξύ 2009 και 2012, που ξεπέρασε τα ποσοστά μετανάστευσης προς την Ελλάδα. Αν και είναι δύσκολο, σύμφωνα με τους Mavrodi και Moutselos (2017), να συγκεντρώσει κανείς δεδομένα από όλες τις χώρες εγκατάστασης των Ελλήνων μεταναστών αυτής της περιόδου, υπάρχουν κάποια στοιχεία από τη Γερμανία που δείχνουν ότι για τη χρονιά 2014 η ελληνική ήταν η 11η πιο συχνή καταγωγή των μεταναστών που έφτασαν στη χώρα. Ιδιαίτερα αυξημένα είναι τα αντίστοιχα νούμερα επίσης για χώρες, όπως η Ολλανδία, το Βέλγιο, η Σουηδία και η Γαλλία.

Παρόλο που τα νούμερα παρουσιάζονται αυξημένα, οι Gropas και Triantafyllidoy (2014) συμπεραίνουν ότι είναι μικρότερης έκτασης σε σχέση με το αναμενόμενο, αν αναλογιστεί κανείς την ένταση και τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης. Από την άλλη πλευρά, οι Mavrodi και Moutselos (2017) υποστηρίζουν ότι η κατάσταση υποτιμάται, καθώς δεν υπάρχουν στοιχεία για τη μετανάστευση ατόμων που να ασχολούνται με άλλου τύπου επαγγέλματα, όπως χειρωνακτικά, όπως επίσης και στοιχεία για την εποχική μετανάστευση ή μετακίνηση ατόμων, κατά τη διάρκεια της κρίσης.

Όπως είναι φυσικό, η σύγχρονη οικογένεια και τα στοιχεία που την αφορούν τείνουν να επηρεάζονται από τη μετανάστευση σαν φαινόμενο ή ακόμη και από τη μετακίνηση μελών. Σε αρκετές περιπτώσεις, οι ενήλικες, σε μια προσπάθεια να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες, αλλά και της οικογένειάς τους, μεταναστεύουν σε άλλη περιοχή ή ακόμη και χώρα, αφήνοντας πίσω μέλη της οικογένειάς τους. Έτσι, πολλές φορές τα παιδιά καταλήγουν να ζουν μόνο με τον έναν γονέα για μεγάλα χρονικά διαστήματα ή με μέλη της εκτεταμένης οικογένειας (Bennett, Hosegood, Newell & McGrath, 2015).

Αυτό το φαινόμενο, της μερικής μετακίνησης ή μετανάστευσης μέλους της οικογένειας, έχει οδηγήσει στη διαμόρφωση ενός νέου είδους οικογένειας, όπως αναφέρθηκε ήδη, που ονομάζεται "χωλή οικογένεια" (Μουσούρου, 1999). Το οικογενειακό αυτό σχήμα αφορά τις οικογένειες στις οποίες οι γονείς διαμένουν σε διαφορετικές εστίες, όχι επειδή έχουν αποφασίσει να χωρίσουν, αλλά εξαιτίας οικονομικών παραγόντων. Στην ουσία, ο ένας γονέας αναγκάζεται να απομακρυνθεί από την οικογενειακή εστία, προκειμένου να ενισχύσει την οικογένεια του οικονομικά. Παρόλο που έχει ενταχθεί στις μονογονεϊκές οικογένειες, η χωλή οικογένεια αποτελεί ένα ανεξάρτητο σχήμα οικογένειας, εφόσον οι γονείς παραμένουν παντρεμένοι, ενώ ο απών γονέας υποστηρίζει τα μέλη της οικογένειάς του που έχει αφήσει πίσω (Moskal, 2011).

Σε αυτού του τύπου τις οικογένειες η επαφή με τον απόντα γονέα διατηρείται, υποστηρίζεται και προωθείται από τον παρόντα γονέα. Στη σύγχρονη εποχή, δε, η ανάπτυξη της τεχνολογίας και των μέσων επικοινωνίας έχει συμβάλει θετικά στη διατήρηση στενών συναισθηματικών σχέσεων μεταξύ των μελών των οικογενειών όπου το ένα μέλος έχει μεταναστεύσει, σύμφωνα με τους Nedelcu και Wyss (2016). Με άλλα λόγια, με τη χρήση των σύγχρονων τεχνολογικών μέσων, τα μέλη της οικογένειας έχουν την ευκαιρία να επικοινωνούν σε καθημερινό επίπεδο και να διατηρούν το συναισθηματικό τους δέσιμο παρά τη φυσική απόσταση που μπορεί να τους χωρίζει. Η συχνή επικοινωνία των μελών της οικογένειας σχετίζεται θετικά με τη διατήρηση της συνοχής και της οικογενειακής ευημερίας.

Ολοκληρώνοντας, παρόλο που η οικονομική κρίση φαίνεται να επηρεάζει τη ζωή των ατόμων, πρέπει να τονιστεί ότι μπορεί να έχει και θετικές επιπτώσεις για την ελληνική οικογένεια και τις σχέσεις μεταξύ των μελών. Σε πρόσφατη βιβλιογραφία (Giotsa, 2019· Giotsa & Mitrogiorgou, 2014α, 2014β, 2016· Karademas & Roussi, 2016), λοιπόν, γίνεται λόγος για ενίσχυση των δεσμών μεταξύ των μελών όχι μόνο της πυρηνικής, αλλά και της εκτεταμένης οικογένειας, καθώς τα άτομα τείνουν να στρέφονται προς το συγγενικό τους περιβάλλον για να λάβουν υποστήριξη στις δύσκολες συνθήκες που βιώνουν.

2. Η ΘΕΩΡΙΑ ΔΙΑΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΨΗΣ ΣΤΗ ΝΗΠΙΑΚΗ ΗΛΙΚΙΑ

2.1 Ιστορική αναδρομή και θεωρητικό υπόβαθρο

Η Θεωρία Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης (Interpersonal Acceptance-Rejection Theory, IPARTheory) ξεκίνησε ως θεωρία Γονεϊκής Αποδοχής και Απόρριψης (Parental Acceptance-Rejection Theory, PARTheory), μελετώντας ως το 1999, κατά κύριο λόγο, τη βιωμένη αποδοχή και απόρριψη στα πλαίσια της οικογένειας. Σύμφωνα με τους Rohner, Khaleque και Cournoyer (2005), η διερεύνηση της γονεϊκής αποδοχής και απόρριψης φαίνεται να ξεκινά τη δεκαετία του 1890 (Stogdill, 1937), αν και η συστηματική μελέτη του θέματος ξεκίνησε κατά τη δεκαετία του 1930.

Ενδεικτικά, μια από τις πρώτες έρευνες που δημοσιεύθηκαν με αντικείμενο καθαρά τη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη (Symonds, 1938) στόχευε στη σύγκριση παιδιών που βίωναν αποδοχή και παιδιών που βίωναν απόρριψη. Αυτή η έρευνα κατέληγε πιο εμφανώς από παλαιότερες έρευνες στο συμπέρασμα ότι η στάση των γονέων απέναντι στα παιδιά τους έχει σημαντική επίδραση στη διαδικασία ανάπτυξης της προσωπικότητας των παιδιών. Συγκεκριμένα, η κατανόηση, η φροντίδα, η αγάπη και το αίσθημα της ασφάλειας στα πλαίσια της οικογένειας συμβάλλουν στην ανάπτυξη ισορροπημένων και συναισθηματικά ώριμων ενηλίκων. Αντίθετα, η παραμέληση, η απόρριψη ή η εχθρική συμπεριφορά από τον γονέα τείνουν να συμβάλουν στην ανάπτυξη ανταγωνιστικών, βίαιων ή εχθρικών ενηλίκων, με επιρρέπεια σε ορισμένες περιπτώσεις στην εγκληματικότητα (Symonds, 1938).

Επίσης, την ίδια περίοδο, οι Witmer, Leach, McKee, Seibel, Steiner και Richman (1938) ασχολήθηκαν κλινικά με περιπτώσεις παιδιών που βίωναν απόρριψη από τη μητέρα τους, συμβάλλοντας με έναν σημαντικό όγκο πληροφοριών σχετικά με τις επιπτώσεις της γονεϊκής απόρριψης στην ανάπτυξη των παιδιών. Η Witmer και οι συνεργάτες της έκαναν λόγο επίσης για παρέμβαση σε περιπτώσεις μητρικής απόρριψης. Συγκεκριμένα, υποστήριξαν ότι, σε περιπτώσεις που οι μητέρες ήταν σε θέση να αντιληφθούν την ανασφάλειά τους και να ζητήσουν ενίσχυση και καθοδήγηση, μπόρεσαν να τροποποιήσουν τις απορριπτικές συμπεριφορές τους, κάτι που επηρέασε και τις συμπεριφορές των παιδιών τους (Witmer et al., 1938).

Συμπληρωματικά, από τους πρώτους ερευνητές που ασχολήθηκαν με το θέμα της γονεϊκής αποδοχής και απόρριψης (δεκαετίες 1930 και 1940) ήταν και οι Baldwin, Kalhorn και Breese (1945, 1949). Χρησιμοποίησαν κατά κύριο λόγο τις Κλίμακες αξιολόγησης της γονεϊκής συμπεριφοράς Fels (Fels Parental Behavior Rating Scales), που κατασκευάστηκαν από τον Champney (1941), υποστηρίζοντας την επιρροή που είναι δυνατό να ασκήσει στην ανάπτυξη του παιδιού η σχέση του με τον γονέα και καταλήγοντας μεταξύ άλλων στο συμπέρασμα ότι ένα δημοκρατικό οικογενειακό περιβάλλον σχετίζεται με τη θετική προσαρμογή του παιδιού.

Λίγο αργότερα, κατά τις δεκαετίες του 1960 και 1970, η έρευνα σχετικά με την αποδοχή και την απόρριψη άρχισε να επεκτείνεται ακόμη περισσότερο. Εκείνη την περίοδο, ο Schaefer και οι συνεργάτες του κατασκεύασαν και χρησιμοποίησαν το εργαλείο αναφοράς παιδιών για τη συμπεριφορά των γονέων "Children's Report of Parental Behavior Inventory" (Schaefer, 1965α). Αυτό το εργαλείο κατασκευάστηκε με κύριο στόχο τη διερεύνηση της υπόθεσης ότι η προσαρμογή του παιδιού είναι πιο πιθανό να επηρεαστεί από την αντίληψή του για τη συμπεριφορά του γονέα και όχι τόσο από την πραγματική συμπεριφορά που αντικειμενικά ο γονέας εκδηλώνει (Schludermann & Schludermann, 1970). Ο Schaefer (1965β) κατέληξε σε τρεις παράγοντες: «αποδοχή - απόρριψη», «ψυχολογική αυτονομία - ψυχολογικός έλεγχος» και «ισχυρός έλεγχος - χαλαρός έλεγχος», ανεξάρτητα από το φύλο του παιδιού ή του γονέα.

Ο Ronald Rohner ξεκίνησε και αυτός να διερευνά τις σχέσεις γονέων και παιδιών περίπου στις αρχές του 1960, βασισμένος σε θεωρίες όπως αυτές που προαναφέρθηκαν. Όπως αναφέρει και ο ίδιος ο Rohner και οι συνεργάτες του (Rohner et al., 2005), η Θεωρία για τη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη προέκυψε από ψυχολογικές θεωρίες και πολυετείς συγκριτικές πολυπολιτισμικές μελέτες, στα πλαίσια των επιστημών της Ψυχολογίας, αλλά και της Ανθρωπολογίας.

Η Θεωρία της Διαπροσωπικής Αποδοχής-Απόρριψης του Ronald Rohner, λοιπόν, αποτελεί μία θεωρία κοινωνικοποίησης και δια βίου ανάπτυξης, που βασίζεται σε ενδείξεις και ερευνητικά δεδομένα. Η διαμόρφωση αυτής της θεωρίας ξεκίνησε με σκοπό την πρόβλεψη και την εξήγηση των κύριων συνεπειών, αιτιολογικών και άλλων παραγόντων, που σχετίζονται με τη διαπροσωπική αποδοχή και την απόρριψη σε παγκόσμιο επίπεδο. Αυτό σημαίνει, σύμφωνα με τους Ripoll-Núñez και Carrillo (2016) ότι σήμερα η συγκεκριμένη προσέγγιση έχει εφαρμογές, τόσο σε θεωρητικό, όσο και σε ερευνητικό επίπεδο, παγκοσμίως, ανεξάρτητα από το πολιτισμικό υπόβαθρο των ατόμων των οποίων αφορά.

Όπως αναφέρθηκε, η θεωρία διατυπώθηκε για πρώτη φορά, κατά τη διάρκεια του 1960, από τον Rohner. Στην αρχή, αφορούσε μόνο την αποδοχή και την απόρριψη που τα άτομα βιώνουν από την πλευρά των γονέων. Έτσι, από την ονομασία της θεωρίας έλειπε ο όρος "διαπροσωπική" και στη θέση του υπήρχε ο όρος "γονεϊκή". Δόθηκε, λοιπόν, ιδιαίτερη έμφαση στις επιπτώσεις που είχε η γονεϊκή απόρριψη και αποδοχή, που βιώνουν τα παιδιά, κατά τη διάρκεια της παιδικής και εφηβικής ηλικίας, στη διαμόρφωσή τους μέχρι και την ενήλικη ζωή. Πιο αναλυτικά, η θεωρία επικεντρώθηκε στον δεσμό που αναπτύσσεται μεταξύ των γονέων και των παιδιών, στον τρόπο με τον οποίο τα παιδιά βιώνουν τον συγκεκριμένο δεσμό και στα αποτελέσματα που έχει το συγκεκριμένο βίωμα στην ψυχοκοινωνική τους ανάπτυξη και προσαρμογή (Rohner et al, 2005).

Ενδιαφέρον παρουσιάζει, εκτός από την αναφορά που έγινε σε ερευνητές που ξεκίνησαν να μελετούν τη γονεϊκή αποδοχή, και η σχέση της Θεωρίας Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης του Rohner με άλλες αντίστοιχες προσεγγίσεις που αφορούν τη σχέση γονέα και παιδιού. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η θεωρία δεσμού ή προσκόλλησης (attachment theory) του Bowlby (1969, 1995), σύμφωνα με την οποία η

συμπεριφορά του γονέα ή του ατόμου που έχει την άμεση φροντίδα του παιδιού είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ανάπτυξη και τη διαμόρφωση της δικής του συμπεριφοράς. Έτσι, το άτομο που έχει αναλάβει τη φροντίδα του παιδιού πρέπει να είναι διαθέσιμο και να ανταποκρίνεται στα αιτήματα του παιδιού, αλλά και να παρεμβαίνει σε περιπτώσεις που παρατηρούνται αποκλίνουσες συμπεριφορές ή άλλα ζητήματα.

Στην ίδια βάση, ερευνητές που ασχολούνται με τη Θεωρία Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης (Kourkoutas & Erkman, 2011) επισημαίνουν τη θετική επίδραση που ασκεί η αποδοχή και η ανάπτυξη σχέσης εμπιστοσύνης με τους γονείς στην ανάπτυξη των παιδιών. Παράλληλα, επισημαίνεται η αρνητική επίδραση του αισθήματος απόρριψης που προκύπτει από τη μη ικανοποίηση των συναισθηματικών αναγκών των παιδιών. Αντίστοιχα, η πεποίθηση ότι η αποδοχή του ατόμου από τα σημαντικά άτομα στη ζωή του παίζει σημαντικό ρόλο στην ψυχική υγεία, την ανάπτυξη και την ευημερία του υποστηρίζεται και σε άλλες γνωστές θεωρίες και προσεγγίσεις, όπως αυτή του Rogers (1961).

Οι προαναφερθείσες προσεγγίσεις, όπως και η θεωρία του Rohner, ξεκίνησαν μελετώντας τον δεσμό γονέα-παιδιού. Παρόλα αυτά, επεκτείνοντας τη μελέτη και στις σχέσεις με τους σημαντικούς "άλλους" πέρα από τους γονείς, επεκτάθηκε και άλλαξε ονομασία σε Θεωρία Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης (IPARTheory) τη δεκαετία του 2000. Με αυτή την αλλαγή, δόθηκε έμφαση στην αποδοχή και απόρριψη που βιώνει το άτομο τόσο από τους γονείς, όσο και από τους σημαντικούς άλλους (π.χ. αδέλφια, παππούδες, φίλους, συντρόφους), κατά τη διάρκεια της ζωής του. Μελετώντας πλέον τη διά βίου ανάπτυξη του ατόμου, η αλλαγή ονόματος συνέβη το 2014, περιλαμβάνοντας πλέον όλες τις διαπροσωπικές σχέσεις του ατόμου. Αυτό δε σημαίνει, βέβαια, ότι η γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη σταμάτησε να ενδιαφέρει τους ερευνητές που ασχολούνται με τη θεωρία παγκοσμίως. Αντιθέτως, δίνεται ακόμη ιδιαίτερη έμφαση στις σχέσεις γονέων-παιδιών, αλλά και στις αναμνήσεις των ατόμων από την παιδική τους ηλικία (Ripoll-Núñez & Carrillo, 2016), που αφορούν τις σχέσεις τους με τους γονείς τους και τη βιωμένη αποδοχή ή απόρριψη.

2.2 Σημαντικά σημεία της Θεωρίας

2.2.1 Διασαφήνιση βασικών εννοιών

Πριν προχωρήσουμε σε επιμέρους θεωρίες, αλλά και ερευνητικά δεδομένα της Θεωρίας Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης, είναι σημαντικό να αποσαφηνιστούν συγκεκριμένες έννοιες που χρησιμοποιούνται ευρέως. Μια από αυτές τις έννοιες είναι ο «γονέας» ή «γονείς». Η χρήση του όρου αυτού αφορά την περιγραφή του ατόμου που είναι ο βασικός φροντιστής/τροφός του ατόμου κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας. Αυτό σημαίνει ότι ο συγκεκριμένος όρος δεν αναφέρεται αποκλειστικά και μόνο στους βιολογικούς ή θετούς γονείς των ατόμων, αλλά στα άτομα

που έχουν αναλάβει τη φροντίδα ενός ανήλικου ατόμου (Putnick et al., 2015). Η χρήση του όρου «γονέας», λοιπόν, παραπέμπει σε κάθε άτομο που φροντίζει συστηματικά το ανήλικο παιδί.

Από τα σημαντικότερα σημεία της θεωρίας είναι οι αναφορές που γίνονται στη συναισθηματική ζεστασιά, ως διάσταση της γονεϊκότητας. Ο Rohner (1986, 2017) αναφέρεται στη συναισθηματική ζεστασιά, χρησιμοποιώντας το δίπολο «αποδοχή-απόρριψη». Συγκεκριμένα, ως «διάσταση της συναισθηματικής ζεστασιάς», ορίζει «ένα συνεχές με ποικίλες διαβαθμίσεις, το οποίο κυμαίνεται από την άφθονη προσφορά στοργής ως την πλήρη ή σχεδόν πλήρη στέρησή της» (Rohner, 2017, σελ. 25). Στο ένα άκρο αυτού του συνεχούς, λοιπόν, τοποθετείται η αποδοχή και στο άλλο άκρο η απόρριψη. Επιπλέον, κάθε άτομο μπορεί να τοποθετηθεί πάνω σε αυτό το συνεχές, καθώς ο καθένας έχει βιώσει περισσότερη ή λιγότερη αγάπη από τους σημαντικούς άλλους, κατά τη διάρκεια της ζωής του.

Αναλύοντας περαιτέρω τη διάσταση της συναισθηματικής ζεστασιάς, όπως αναφέρει ο Rohner (2017), η αποδοχή αναφέρεται στην τρυφερότητα και την αγάπη που το άτομο λαμβάνει από τους γονείς και τους σημαντικούς άλλους, είτε σωματικά (φιλί, αγκαλιά, χάδι κ.τ.λ.), είτε λεκτικά (καλά λόγια, έπαινος, φιλοφρόνηση κ.τ.λ.). Από την άλλη πλευρά, η απόρριψη αναφέρεται σε τρεις διαφορετικούς παράγοντες, την εχθρότητα/επιθετικότητα, την αδιαφορία/ παραμέληση και την αδιαφοροποίητη απόρριψη. Η εχθρότητα/επιθετικότητα μπορεί να εκφράζεται είτε σωματικά (χτύπημα, τσίμπημα, σπρωξιά κ.τ.λ.), είτε λεκτικά (βρισιές, άσχημα λόγια, υποτίμηση, σαρκασμός κ.τ.λ.). Η αδιαφορία/ παραμέληση περιλαμβάνει τη φυσική απουσία, την ψυχολογική μη διαθεσιμότητα του γονέα, την έλλειψη ενδιαφέροντος για τις ανάγκες του παιδιού. Τέλος, η αδιαφοροποίητη απόρριψη μπορεί να μοιάζει με μια μορφή συγκαλυμμένης απόρριψης, κατά την οποία δεν είναι εμφανής η απουσία του γονέα, αλλά περισσότερο αναφέρεται στην αίσθηση του ατόμου ότι δεν το αγαπούν, δεν το εκτιμούν και δεν ενδιαφέρονται για αυτό οι γονείς ή οι σημαντικοί άλλοι. Συμπληρωματικά, πρέπει να διευκρινιστεί ότι η αδιαφοροποίητη απόρριψη βασίζεται στην υποκειμενική αντίληψη του ατόμου, σχετικά με τη συμπεριφορά και τις προθέσεις του γονέα ή του σημαντικού άλλου απέναντί του.

Παρόλο που η διάσταση της συναισθηματικής ζεστασιάς αναφερόταν αρχικά στη γονεϊκότητα, σταδιακά, με την αλλαγή της ονομασίας της θεωρίας σε Θεωρία Διαπροσωπικής Αποδοχής-Απόρριψης, επεκτείνεται και στις διαπροσωπικές σχέσεις, εκτός της σχέσης γονέα-παιδιού. Οι συναισθηματικοί δεσμοί, λοιπόν, στους οποίους αναφέρεται η θεωρία αφορούν ένα εύρος σχέσεων και κατ' επέκταση όλο το φάσμα της ζωής του ατόμου, από την παιδική ηλικία, μέχρι την ενήλικη ζωή (Rohner, 2016). Πρέπει, δε, να αναφερθεί ότι κανένα άτομο δε βρίσκεται μόνο στο ένα ή το άλλο άκρο του συνεχούς. Αντίθετα, ουσιαστικά, περιγράφεται η πορεία του ατόμου μεταξύ των δύο άκρων, καθώς λαμβάνουν περισσότερη ή λιγότερη αποδοχή και απόρριψη από τους σημαντικούς άλλους κατά τη διάρκεια της ζωής τους (Rohner, 1986).

Εκτός από τις έννοιες που αναφέρθηκαν ήδη, είναι σημαντική και η αναφορά στον φαινομενολογικό χαρακτήρα της Θεωρίας Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης. Όπως αναφέρει τόσο ο Rohner (1986, 2017), όσο και προγενέστεροι ερευνητές (Clausen,

1972· Hunt & Eichorn, 1972), η διαπροσωπική αποδοχή και απόρριψη μπορεί να μελετηθεί από διαφορετικές οπτικές. Μπορεί, δηλαδή, να αξιολογηθεί από τη μια πλευρά σύμφωνα με το υποκειμενικό βίωμα του ατόμου, ενώ από την άλλη πλευρά σύμφωνα με την αντικειμενική παρατήρηση κάποιου ερευνητή. Γίνεται αντιληπτό ότι στις δύο αυτές περιπτώσεις δεν είναι απαραίτητο να προκύπτουν τα ίδια συμπεράσματα.

Σύμφωνα με τον Rohner (2017, σελ. 31), η Θεωρία Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης βασίζεται στην πεποίθηση ότι ο τρόπος με τον οποίο το άτομο αντιλαμβάνεται και ερμηνεύει τα γεγονότα είναι σε θέση να επηρεάσει περισσότερο την ανθρώπινη συμπεριφορά, σε σχέση με την επίδραση που μπορεί να έχουν αντικειμενικά τα γεγονότα. Με άλλα λόγια, επιλέγοντας μια φαινομενολογική (παρά συμπεριφορική) προσέγγιση, η θεωρία εστιάζει στην υποκειμενική εμπειρία της συναισθηματικής ζεστασιάς, της εχθρότητας, της αδιαφορίας και της απόρριψης, όπως τη βιώνει το άτομο. Αυτό σημαίνει ότι οι αντιλήψεις των γονέων για τη δική τους συμπεριφορά προς τα παιδιά τους, πολλές φορές, διαφέρουν από τον τρόπο με τον οποίο τα ίδια τα παιδιά βιώνουν την εν λόγω συμπεριφορά.

2.2.2 Επιμέρους θεωρίες

Η Θεωρία Διαπροσωπικής Αποδοχής-Απόρριψης περιλαμβάνει τρεις επιμέρους θεωρίες οι οποίες επιχειρούν να απαντήσουν σε πέντε συγκεκριμένα ερωτήματα. Συγκεκριμένα, αναφέρονται (Rohner & Khaleque, 2005): (i) η υποθεωρία της προσωπικότητας, (ii) η υποθεωρία της αντιμετώπισης και (iii) η υποθεωρία των κοινωνικο-πολιτισμικών συστημάτων.

Αναλύοντας τις επιμέρους θεωρίες, αρχικά, η ***υποθεωρία της προσωπικότητας (personality subtheory)*** επιχειρεί να προβλέψει και να εξηγήσει την κύρια προσωπικότητα που διαμορφώνει το άτομο, αλλά και την επίδραση σε αυτή τη διαμόρφωση των συνεπειών που έχει στο άτομο η γονεϊκή αποδοχή-απόρριψη, αναφορικά προς την ψυχική του υγεία. Τα συγκεκριμένα ερωτήματα που επιχειρεί να απαντήσει η εν λόγω υποθεωρία είναι δύο: (α) στο τι συμβαίνει στους ανθρώπους που αντιλαμβάνονται ότι λαμβάνουν αγάπη (αποδοχή) ή δε λαμβάνουν αγάπη (απόρριψη) από τους σημαντικούς άλλους και (β) σε ποιον βαθμό τα αποτελέσματα της απόρριψης στην παιδική ηλικία επεκτείνονται στην ενήλικη ζωή και την τρίτη ηλικία.

Η προσωπικότητα αφορά ένα περισσότερο ή λιγότερο σταθερό σύνολο προδιαθέσεων που φέρουν τα άτομα, προκειμένου να ανταποκριθούν στις διαφορετικές συνθήκες ζωής. Ο τρόπος με τον οποίο ανταποκρίνονται και αντιδρούν τα άτομα μπορεί να έχει διαφορετικά επίπεδα, συναισθηματικό, νοητικό, γνωστικό και συμπεριφορικό. Η υποθεωρία της προσωπικότητας εστιάζει ιδιαίτερα στη συναισθηματική ανάγκη του ατόμου να λαμβάνει θετική ανταπόκριση από τους σημαντικούς άλλους, στα διαφορετικά επίπεδα (Leary, 1999· Rohner & Khaleque, 2005). Κατά την ενήλικη ζωή, η ανάγκη αυτή είναι πιο ευρεία και περίπλοκη, καθώς αφορά όλα τα άτομα με τα οποία έχει αναπτυχθεί ένας συναισθηματικός δεσμός. Στην ενήλικη και εφηβική ζωή, λοιπόν, η συναισθηματική αυτή ανάγκη μπορεί να καλυφθεί από τους

γονείς, αλλά και από συνομηλίκους, ενώ, κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας, η ανάγκη ικανοποιείται αποκλειστικά από τους γονείς (Khaleque & Rohner, 2012· Rohner & Britner, 2002· Rohner, Khaleque & Cournoyer, 2012).

Η «εξάρτηση», όπως ορίζει ο Rohner (2017, σελ. 93) τη συναισθηματική ανάγκη ή την επιθυμία του ατόμου να δέχεται θετική ανταπόκριση από τους σημαντικούς άλλους, αποτελεί ένδειξη της φυσιολογικής ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης του ατόμου. Η αναμενόμενη σχέση της εξάρτησης, δε, με την στέρηση της αγάπης (δηλαδή την απόρριψη) είναι ιδιαίτερα περίπλοκη. Αυτό αντικατοπτρίζεται, αν αναλογιστεί κανείς ότι όσο περισσότερο απορριπτικοί γίνονται οι γονείς, τόσο πιο πιθανό είναι το παιδί να αυξάνει την εξάρτησή του από αυτούς, αναζητώντας την αποδοχή. Αυτό, όμως, παρατηρείται να συμβαίνει μέχρι ένα σημείο. Πέρα από αυτό το (αντικειμενικά απροσδιόριστο) σημείο, το παιδί τείνει να αναπτύσσει μια «αμυντική ανεξαρτησία», ώστε να επιβιώσει συναισθηματικά στη σοβαρή απόρριψη που βιώνει, ενώ έχει την ανάγκη της αποδοχής (Rohner, 1986, 2017). Το σημείο στο οποίο τα παιδιά που έχουν βιώσει απόρριψη περνούν από την αυξανόμενη εξάρτηση στην αμυντική ανεξαρτησία διαφέρει κατά περίπτωση.

Εκτός από την εξάρτηση, έχει σημασία να γίνει αναφορά και σε άλλα σημεία της διαμόρφωσης της προσωπικότητας του ατόμου, που, σύμφωνα με την υποθεωρία της προσωπικότητας, επηρεάζονται από το βίωμα της αποδοχής και της απόρριψης. Γίνεται λόγος για ανάπτυξη αρνητικής αυτοεικόνας από την πλευρά του ατόμου που βιώνει απορριπτική συμπεριφορά. Αυτό συμβαίνει, γιατί το άτομο τείνει να βλέπει τον εαυτό του όπως νομίζει ότι το βλέπουν οι γονείς του ή οι σημαντικοί άλλοι (Rohner & Khaleque, 2005).

Η αρνητική αυτοεικόνα του ατόμου, όπως επίσης και τα αισθήματα θυμού που δημιουργούνται στο άτομο, λόγω του βιώματος της απόρριψης από τους σημαντικούς άλλους, μπορούν να οδηγήσουν σε εκδήλωση επιθετικών συμπεριφορών, σε συναισθηματική αστάθεια και γενικότερη αδυναμία διαχείρισης της απόρριψης και των αρνητικών συναισθημάτων που αυτή προκαλεί. Σύμφωνα με τον Rohner (1975, 1986), τα αρνητικά συναισθήματα που κατακλύζουν το άτομο που βιώνει την απορριπτική συμπεριφορά των σημαντικών ατόμων της ζωής του επηρεάζουν εν τέλει ολόκληρη την κοσμοθεωρία του, δηλαδή τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνεται τον κόσμο και το περιβάλλον γύρω του.

Περνώντας στο δεύτερο ερώτημα στο οποίο επιχειρεί να απαντήσει η υποθεωρία της προσωπικότητας, θα έλεγε κανείς ότι εστιάζει στην πρόβλεψη των χαρακτηριστικών που αναμένεται να αναπτύξει το άτομο, κατά τη διαμόρφωση της συμπεριφοράς του. Είναι σημαντικό, λοιπόν, να γίνει αντιληπτό ότι η διαμόρφωση της προσωπικότητας του ατόμου, αλλά και η επιρροή που ασκεί το βίωμα της αποδοχής ή της απόρριψης, ακολουθεί το άτομο καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του. Η γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη, λοιπόν, κατά την παιδική ηλικία και την εφηβεία, επηρεάζουν το αίσθημα της ευτυχίας, αλλά και την ψυχική υγεία του ατόμου μέχρι και την ενήλικη ζωή του, ακόμη και στην τρίτη ηλικία (Aktar & Nahar, 2014· Kazarian, Moghnie & Martin, 2010· Rohner et al., 2012).

Στη συνέχεια, η ***υποθεωρία της αντιμετώπισης (coping subtheory)*** επιχειρεί να απαντήσει στο ερώτημα σχετικά με το γιατί κάποια παιδιά και ενήλικες αντιμετωπίζουν πιο αποτελεσματικά από άλλους τα βιώματα απόρριψης, στην παιδική τους ηλικία. Με άλλα λόγια, η υποθεωρία αυτή ασχολείται με το πώς κάποιοι άνθρωποι είναι σε θέση να αντέξουν και να διαχειριστούν την απόρριψη σε μεγαλύτερο βαθμό σε σχέση με άλλους. Αυτή η υποθεωρία είναι ένα από τα λιγότερο ανεπτυγμένα μέρη της Θεωρίας Διαπροσωπικής Αποδοχής-Απόρριψης (Rohner & Khaleque, 2005· Rohner, 2017), καθώς ο τρόπος διαχείρισης της απόρριψης από το άτομο είναι αρκετά υποκειμενικός, ενώ παράλληλα επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες.

Σύμφωνα με τον Rohner (Rohner & Britner, 2002· Rohner et al., 2012), τρεις παράγοντες και η αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών σχετίζονται με την αντιμετώπιση και τη διαχείριση της απόρριψης: ο εαυτός, οι άλλοι και το περιβάλλον. Για να κατανοήσει κάποιος, λοιπόν, την υποθεωρία αυτή, χρειάζεται να αντιληφθεί σαν ολότητα το άτομο μέσα στο περιβάλλον του (Rohner & Khaleque, 2005). Ο παράγοντας «εαυτός» περιλαμβάνει τις νοητικές αναπαραστάσεις και τα χαρακτηριστικά του ατόμου. Ο παράγοντας «άλλος» ή «άλλοι» περιλαμβάνει τα προσωπικά χαρακτηριστικά του σημαντικού ατόμου που απορρίπτει (π.χ. γονέας), τα διαπροσωπικά χαρακτηριστικά του ίδιου ατόμου, αλλά και τα χαρακτηριστικά της ίδιας της απόρριψης (π.χ. μορφή, συχνότητα, διάρκεια). Τέλος, ο παράγοντας «περιβάλλον» περιλαμβάνει άλλα σημαντικά πρόσωπα στη ζωή του ατόμου, όπως επίσης και τις κοινωνικές συνθήκες. Στην περίπτωση που το άτομο έχει έναν εναλλακτικό σημαντικό άλλο, από τον οποίο λαμβάνει συναισθηματική ζεστασιά (αποδοχή), το πρόσωπο αυτό λειτουργεί σαν εναλλακτική μορφή προσκόλλησης, αυξάνοντας την πιθανότητα το άτομο να μπορέσει να αντεπεξέλθει στην απόρριψη που βιώνει.

Όταν γίνεται λόγος για αντιμετώπιση στη Θεωρία Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης, ο Rohner (1986, 2017) αναφέρεται στα παιδιά που τα ονομάζει «συναισθηματικά ανθεκτικά» (Rohner, 2017, σελ. 151). Πρόκειται για τα παιδιά εκείνα που υφίστανται την απόρριψη, αλλά παρουσιάζουν ικανοποιητική ψυχική υγεία, δηλαδή τα καταφέρνουν στο σχολείο, στο παιχνίδι και στην αγάπη. Αυτό δε σημαίνει ότι αυτά τα παιδιά είναι άτρωτα, αλλά ότι έχουν καταφέρει να αντιμετωπίσουν τον πόνο που τους προκαλεί η απόρριψη πιο αποτελεσματικά από άλλα παιδιά.

Τα παιδιά που αντεπεξέρχονται στην απόρριψη διαθέτουν, ίσως, κάποια χαρακτηριστικά προσωπικότητας, τα οποία συμβάλλουν στην ανθεκτικότητά τους, αλλά παράλληλα ο Rohner (1986, 2017) κάνει λόγο για τρεις κοινωνιογνωστικούς παράγοντες που παίζουν ρόλο στην ανθεκτικότητα των παιδιών αυτών: η «αίσθηση του εαυτού», ο «αυτοκαθορισμός» και η ικανότητα της «αποπροσωποποίησης».

Η «αίσθηση του εαυτού» αναφέρεται στην επίγνωση του παιδιού ότι αποτελεί άτομο με ξεχωριστή ταυτότητα. Η ξεχωριστή ταυτότητα, σε εσωτερικό επίπεδο, αναφέρεται στη δυνατότητα των παιδιών να διακρίνουν τον εαυτό τους από τους άλλους και να διαφοροποιούν τις πτυχές του εαυτού τους. Σε εξωτερικό επίπεδο, αναφέρεται, δε, στη δυνατότητα να διακρίνουν τον εαυτό τους, ως σωματικό οργανισμό, από τους άλλους.

Ο «αυτοκαθορισμός» αναφέρεται στη διαμόρφωση μιας αίσθησης προσωπικού ελέγχου επί των σημαντικών γεγονότων της ζωής. Τα παιδιά που έχουν σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό την ιδιότητα του αυτοκαθορισμού πιστεύουν ότι μπορούν να επηρεάσουν, έστω και ελάχιστα, την απορριπτική συμπεριφορά των γονέων τους, μεταβάλλοντας ενδεχομένως τη δική τους συμπεριφορά.

Η «αποπροσωποποίηση» αναφέρεται στη δυνατότητα του ατόμου να διακρίνει πότε οι διαπροσωπικές επαφές ή τυχαία γεγονότα έχουν ή δεν έχουν άμεση σχέση με το ίδιο. Η «προσωποποίηση», λοιπόν, από την άλλη πλευρά, αναφέρεται στην ενέργεια κατά την οποία το άτομο συνδέει τα γεγονότα της ζωής του με τον εαυτό του, με τρόπο αυθόρμητο ή αυτόματο και εγωκεντρικό. Υπάρχει η τάση, δηλαδή, από το άτομο να ερμηνεύει τα γεγονότα με βάση τον εαυτό του και συνήθως με αρνητική χροιά.

Και οι τρεις αυτοί παράγοντες αποτελούν διαδικασίες με αναπτυξιακό χαρακτήρα, καθώς διαφοροποιούνται κατά τη διάρκεια της ζωής του ατόμου. Δηλαδή, παρατηρούνται σε διαφορετικό βαθμό σε ένα παιδί και σε διαφορετικό βαθμό σε έναν ενήλικα. Παράλληλα, ο Rohner (2017, σελ. 160) διευκρινίζει ότι οι κοινωνιογνωστικές ιδιότητες που αναφέρθηκαν δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν ανεξάρτητα από το πλαίσιο που θέτει η υποθεωρία της αντιμετώπισης, στην ερμηνεία του ερωτήματος στο οποίο επιχειρεί να απαντήσει η υποθεωρία.

Τέλος, η ***υποθεωρία των κοινωνικοπολιτισμικών συστημάτων (sociocultural systems model and subtheory)*** παρέχει έναν τρόπο σκέψης των συνεπειών που έχει η διαπροσωπική αποδοχή-απόρριψη στα άτομα και στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο (Rohner & Khaleque, 2005). Έτσι, επιχειρεί να απαντήσει σε δύο ερωτήματα: (α) στο γιατί κάποιοι άνθρωποι είναι στοργικοί και αποδεκτικοί, ενώ άλλοι είναι ψυχροί, επιθετικοί, αμελείς και απορριπτικοί και (β) στο πώς είναι διαμορφωμένη η συνολική δομή μιας κοινωνίας, η συμπεριφορά και τα πιστεύω των ανθρώπων που ζουν σε αυτή και πώς όλα αυτά επηρεάζονται από την αποδοχή ή την απόρριψη που η πλειοψηφία των γονέων αυτής της κοινωνίας τείνουν να δείχνουν στα παιδιά τους.

Σύμφωνα με αυτή την υποθεωρία (Rohner, 1986, 2017), η πιθανότητα να επιδείξουν οι γονείς μια συγκεκριμένη συμπεριφορά προς τα παιδιά τους (αποδεκτική ή απορριπτική) είναι σε συνάρτηση με τα συστήματα διατήρησης της κοινωνίας αυτής και των κοινωνικών θεσμών, όπως είναι η δομή της οικογένειας, η οργάνωση του νοικοκυριού, η οικονομική οργάνωση, η πολιτική οργάνωση, το σύστημα άμυνας και άλλοι θεσμοί που έχουν άμεση συνάφεια με την επιβίωση ενός πολιτισμικά οργανωμένου πληθυσμού εντός του φυσικού του περιβάλλοντος. Παράλληλα, οι συμπεριφορές των γονέων έχουν άμεσο αντίκτυπο στην ανάπτυξη της προσωπικότητας των παιδιών, αλλά και στη συμπεριφορά τους.

Αυτό που γίνεται αντιληπτό μελετώντας αυτή την υποθεωρία είναι ότι δεν είναι μόνο το κοινωνικοπολιτισμικό περιβάλλον που επηρεάζει τη διαμόρφωση της συμπεριφοράς των γονέων προς το παιδί. Τα χαρακτηριστικά των παιδιών, η ιδιοσυγκρασία και οι προδιαθέσεις τους για κάποιες συμπεριφορές διαμορφώνουν με τη σειρά τους σε μεγάλο βαθμό τη μορφή και την ποιότητα της συμπεριφοράς των γονέων απέναντί τους. Παράλληλα, το άτομο βιώνει διάφορες εμπειρίες στο

περιβάλλον στο οποίο ζει, κατά τη διάρκεια της ανάπτυξής του, που περιλαμβάνουν το φυσικό περιβάλλον, τους συνομηλίκους, την ευρύτερη κοινωνία με τα χαρακτηριστικά της. Αυτές οι εμπειρίες επηρεάζουν επίσης τη διαμόρφωση της προσωπικότητας και της συμπεριφοράς του παιδιού.

Γίνεται αντιληπτό, λοιπόν, στο πλαίσιο της υποθεωρίας των κοινωνικοπολιτισμικών συστημάτων, ότι η διαμόρφωση της προσωπικότητας και της συμπεριφοράς του παιδιού, η αποδεκτική ή απορριπτική συμπεριφορά των γονέων και οι κοινωνικές και πολιτισμικές νόρμες του περιβάλλοντος είναι σε πλήρη αλληλεξάρτηση και αλληλεπίδραση. Το ενδιαφέρον, δε, σημείο αυτής της υποθεωρίας είναι ότι, μέσα από διαπολιτισμικά ερευνητικά δεδομένα, φαίνεται ότι εφαρμόζεται σε όλες τις κοινωνίες. Έτσι, η μελέτη των κοινωνικών παραγόντων συντελεί, εκτός των άλλων, στην κατανόηση των κοινών σημείων που υπάρχουν στην εκδήλωση πανανθρώπινων συμπεριφορών, που σχετίζονται με την αποδοχή και την απόρριψη (Cui, Mistur, We, Lansford, Putnick & Bornstein, 2018).

Μέσα από την περιγραφή των τριών υποθεωριών της Θεωρίας Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης, αναδεικνύεται η πολυδιάστατη προσέγγιση της θεωρίας. Είναι σημαντικό και ενδιαφέρον να παρατηρήσει κανείς, λοιπόν, ότι η θεωρία εστιάζει τόσο στους ατομικούς όσο και στους περιβαλλοντικούς παράγοντες που συντελούν στην εκδήλωση των συμπεριφορών αποδοχής-απόρριψης και στον τρόπο λήψης αυτών από τα άτομα (Rohner & Lansford, 2017).

2.2.3 Εμπειρικά δεδομένα και πρόσφατες έρευνες

Η Θεωρία Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης είναι μια θεωρία βασισμένη σε ενδείξεις και ερευνητικά δεδομένα. Αυτό σημαίνει ότι οι βασικές αρχές της έχουν προκύψει από ερευνητικά δεδομένα, ενώ παράλληλα επιβεβαιώνονται από αυτά. Οι έρευνες στο πλαίσιο της θεωρίας ξεκίνησαν από την εμφάνισή της και συνεχίζουν με αυξανόμενους ρυθμούς μέχρι και σήμερα σε παγκόσμιο επίπεδο. Η καταγραφή και μελέτη σύγχρονων ερευνητικών ευρημάτων σε σχέση με την εφαρμογή της θεωρίας αναδεικνύει τη χρησιμότητα αυτής στην αντιμετώπιση των προβλημάτων προσαρμογής που αντιμετωπίζουν τα άτομα σε παγκόσμιο επίπεδο (Ripoll-Núñez & Carrillo, 2016).

Η ομαλή ή η προβληματική ψυχολογική προσαρμογή ενός ατόμου είναι πολύ πιθανό να επηρεάζεται από το αν το ίδιο αισθάνεται ότι οι γονείς του το αποδέχονται ή όχι. Σύμφωνα με ευρήματα ερευνών σε παγκόσμιο επίπεδο (Carrasco & Rohner, 2013· Giotsa & Touloumakos, 2014· Khaleque & Rohner, 2012· Κούτρας & Γιαννοπούλου, 2004· Rohner, 1975, 2014· Rohner & Khaleque, 2005), η επιθετικότητα από την πλευρά των γονέων φαίνεται να σχετίζεται σημαντικά με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά προσωπικότητας, όπως επιθετικότητα από την πλευρά του ατόμου, αρνητική αυτο-εκτίμηση και αυτο-επάρκεια, συναισθηματική αστάθεια, αρνητική άποψη για τον κόσμο και εξάρτηση. Εκτός από τη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη, βέβαια, έχει μελετηθεί τα

τελευταία χρόνια η αντιλαμβανόμενη αποδοχή και απόρριψη από άλλα σημαντικά πρόσωπα στη ζωή του ατόμου (Κουρκούτας & Parmar, 2012), αλλά και η επιρροή τους.

Για παράδειγμα, οι Sentse, Lindenberg, Omvlee, Ormel και Veenstra (2010) μελέτησαν τη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη σε συνδυασμό με την αποδοχή και την απόρριψη από τους συνομηλίκους, διερευνώντας την επίδρασή τους στην προσαρμογή των ατόμων στα πρώτα χρόνια της εφηβείας. Οι ερευνητές συμπεραίνουν ότι, όταν συνυπολογίζονται η αποδοχή-απόρριψη των γονέων και των συνομηλίκων, οι θετικές και αρνητικές επιδράσεις της αποδοχής-απόρριψης από τους συνομηλίκους παραμένουν ισχυρές. Παράλληλα, φαίνεται ότι η αποδοχή-απόρριψη που βιώνει το άτομο είναι σε θέση να επηρεάσει τη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη.

Μελετώντας την υποθεωρία της αντιμετώπισης, οι Ki, Rohner, Britner, Halgunseth και Rigazio-DiGilio (2018) διενήργησαν μελέτη σχετικά με τα χαρακτηριστικά που φέρουν τα άτομα που έχουν καταφέρει ή δεν έχουν καταφέρει να αντιμετωπίσουν και να διαχειριστούν αποτελεσματικά τη γονεϊκή απόρριψη που έχουν βιώσει. Στόχος της έρευνας ήταν να εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με αυτά τα χαρακτηριστικά και τον ρόλο που παίζουν στην ψυχολογική προσαρμογή και στις σχέσεις που δημιουργούν τα άτομα στην ενήλικη ζωή. Φαίνεται ότι η γονεϊκή απόρριψη συσχετίζεται με την ψυχολογική προσαρμογή των αντρών που τείνουν να την αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά, ενώ στις γυναίκες στην αντίστοιχη συσχέτιση παίζει ρόλο και η ηλικία τους. Επιπλέον, στα άτομα που δεν αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά την απόρριψη, παρατηρείται ότι η αποδοχή και η απόρριψη από τον/τη σύντροφο επιδρά στη σχέση που υπάρχει μεταξύ των αναμνήσεων της γονεϊκής αποδοχής και απόρριψης από την παιδική ηλικία και της ψυχολογικής προσαρμογής.

Τα τελευταία χρόνια, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη μελέτη των συντροφικών σχέσεων, στο πλαίσιο της Θεωρίας Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης. Οι Rohner, Melendez και Kraimer-Rickaby (2008) εξέτασαν σε μια έρευνα με περισσότερους από 480 συμμετέχοντες τις σχέσεις που υπάρχουν μεταξύ της αποδοχής από τον σύντροφο και της ψυχολογικής προσαρμογής, όπως επίσης και τον πιθανό ρόλο των αναμνήσεων των ενήλικων ατόμων, από τη γονεϊκή αποδοχή που έχουν βιώσει κατά την παιδική τους ηλικία, ως διαμεσολαβητικού παράγοντα. Συμπεραίνουν ότι η αποδοχή που λαμβάνουν τα ενήλικα άτομα από τον/τη σύντροφό τους και οι αναμνήσεις γονεϊκής αποδοχής, κατά την παιδική τους ηλικία, σχετίζονται θετικά με την ψυχολογική προσαρμογή των συμμετεχόντων. Οι θετικές αυτές συσχετίσεις αφορούν τόσο τη μητρική και πατρική αποδοχή, όσο και την ψυχολογική προσαρμογή και των δύο φύλων. Επιπλέον, διατυπώνεται ότι οι αναμνήσεις πατρικής αποδοχής, κατά την παιδική ηλικία, διαμεσολαβούν εν μέρει θετικά στη σχέση που υπάρχει μεταξύ της αποδοχής από τον/τη σύντροφο και της ψυχολογικής προσαρμογής των γυναικών του δείγματος.

Μια διαπολιτισμική μελέτη με βάση της Θεωρία Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης είναι αυτή των Khaleque και Rohner (2012), με σκοπό τη διερεύνηση των επιδράσεων της μητρικής και πατρικής αποδοχής και απόρριψης κατά την παιδική ηλικία, από τη μια, και στην αποδοχή και απόρριψη από την πλευρά του συντρόφου, από την άλλη, στην ενήλικη ζωή στην ψυχολογική προσαρμογή των ενήλικων ατόμων.

Οι συμμετέχοντες ήταν περισσότεροι από 1700 ενήλικες, με καταγωγή από διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια (Φιλανδία, Κολομβία, Ινδία, Κορέα, ΗΠΑ κ.ά.). Τα αποτελέσματα καταλήγουν στο γεγονός ότι οι άντρες έχουν βιώσει περισσότερες απορριπτικές συμπεριφορές από τους σημαντικούς άλλους στη ζωή τους, σε σχέση με τις γυναίκες. Επιπλέον, οι περισσότεροι από τα άτομα, που είχαν βιώσει περισσότερο την αποδοχή κατά τη διάρκεια της ζωής τους, παρουσίασαν υψηλότερα επίπεδα ψυχολογικής προσαρμογής. Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής αναδεικνύουν την καθολικότητα της συγκεκριμένης θεωρίας και τον σημαντικό ρόλο που ασκεί η διαπροσωπική αποδοχή και απόρριψη στην ψυχολογική προσαρμογή των ατόμων.

Πέρα από τις συντροφικές σχέσεις, ένα ενδιαφέρον και αρκετά πρόσφατο ερευνητικό αντικείμενο της Θεωρίας Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης αποτελεί το κοινωνικό άγχος, το οποίο αφορά το σύνολο των κοινωνικών σχέσεων του ατόμου. Πρόσφατα, οι Giaouzi και Giovazolias (2015) μελέτησαν τις αλληλεπιδράσεις των αναμνήσεων γονεϊκής αποδοχής-απόρριψης κατά την παιδική ηλικία, της αποδοχής-απόρριψης από τον/τη σύντροφο και του κοινωνικού άγχους, σε δείγμα ελληνικού πληθυσμού με 365 συμμετέχοντες. Συμπερασματικά, η αποδοχή ή η απόρριψη που δέχονταν οι συμμετέχοντες από τον/τη σύντροφό τους φάνηκε να επιδρά στη σχέση που υπάρχει μεταξύ της μητρικής και πατρικής αποδοχής-απόρριψης, κατά την παιδική ηλικία, και του κοινωνικού άγχους. Οι ερευνητές αναφέρουν, επίσης, ότι οι αναμνήσεις γονεϊκής αποδοχής ή απόρριψης τείνουν να ασκούν σημαντικότερη επίδραση στο κοινωνικό άγχος που βιώνουν οι ενήλικοι άντρες, σε σύγκριση με τις ενήλικες γυναίκες.

Περαιτέρω πρόσφατες έρευνες διενεργήθηκαν για τα ελληνικά δεδομένα, μελετώντας το κοινωνικό άγχος στις διαπροσωπικές σχέσεις, σε συνδυασμό με τη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη. Οι Geitsidou και Giovazolias (2016) καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η απόρριψη από τον/τη σύντροφο των ενήλικων ατόμων επιδρά αρνητικά στη συναισθηματική τους ευημερία. Αντίστοιχα, οι Giotsa, Kyriazos και Mitrogiorgou (2018), επιβεβαιώνοντας προηγούμενα ευρήματα σε παγκόσμιο επίπεδο, καταλήγουν σε δύο βασικά συμπεράσματα. Πρώτον, βάσει των αποτελεσμάτων της έρευνάς τους, οι γυναίκες τείνουν σε γενικές γραμμές να αντιμετωπίζουν υψηλότερα επίπεδα άγχους, σε σχέση με τους άντρες. Δεύτερον, το κοινωνικό άγχος συσχετίζεται θετικά με τη γονεϊκή αποδοχή και αρνητικά με τη γονεϊκή απόρριψη. Οι Kyriazos και Giotsa (2019) επίσης επιβεβαιώνουν ερευνητικά τη θετική συσχέτιση μεταξύ γονεϊκής απόρριψης στην παιδική ηλικία και περισσότερου κοινωνικού άγχους στην ενήλικη ζωή.

Είναι σημαντικό να διευκρινίσει κανείς ότι, επεκτείνοντας τη Θεωρία Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης, τα ερευνητικά δεδομένα που προκύπτουν αφορούν ολοένα και περισσότερες κοινωνικές ομάδες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η έρευνα για την αποδοχή και την απόρριψη σε ομοφυλόφιλα ζευγάρια (Fuller, 2017). Η μελέτη των Fuller και Rutter (2017) εστιάζει στον τρόπο με τον οποίο η αποδοχή ή απόρριψη των γονέων επηρεάζει τη σεξουαλική ταυτότητα και την ικανοποίηση από τις ενήλικες ερωτικές σχέσεις των ατόμων που ανήκουν στη ΛΟΑΤΚΙ κοινότητα. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι οι συμμετέχοντες που έχουν βιώσει υψηλά επίπεδα γονεϊκής αποδοχής παρουσιάζουν υψηλότερη ικανοποίηση και αποδοχή από την ερωτική τους σχέση, σε σύγκριση με εκείνους που αντιλαμβάνονται τους γονείς τους ως

απορριπτικούς. Επιπλέον, φαίνεται ότι η γονεϊκή αποδοχή ή απόρριψη, στην εφηβική ηλικία, επηρεάζει την αποδοχή ή απόρριψη που λαμβάνουν τα άτομα από τις ερωτικές τους σχέσεις, κατά την ενήλικη ζωή.

Τέλος, εμπειρικά ευρήματα που σχετίζονται με τη θεωρία τείνουν να συνοψίζονται σε πρόσφατες δημοσιευμένες μετά-αναλύσεις. Στη μετά-ανάλυση των Ali, Khaleque και Rohner (2015) εξετάστηκε ο ισχυρισμός της θεωρίας αναφορικά με την καθολικότητα που παρουσιάζεται στα παιδιά και τους ενήλικες που βιώνουν την αποδοχή-απόρριψη των γονέων τους. Στην ουσία, η μελέτη επιχείρησε να απαντήσει στο κατά πόσο η ψυχολογική προσαρμογή αγοριών και κοριτσιών είναι καθολική και κατά πόσο σχετίζεται με τις αντιλήψεις των ενηλίκων, σχετικά με την αποδοχή και την απόρριψη. Στη μελέτη αυτή συλλέχθηκαν και αναλύθηκαν 220 έρευνες. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η γονεϊκή αποδοχή σχετίζεται με την ψυχολογική προσαρμογή των παιδιών και των εφήβων, ανεξάρτητα από το πολιτισμικό πλαίσιο. Επίσης, φαίνεται ότι, κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας, δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές στα δύο φύλα, αναφορικά προς τη σχέση ανάμεσα σε αποδοχή-απόρριψη και ψυχολογική προσαρμογή. Οι διαφορές μεταξύ των δύο φύλων είναι εμφανείς στην ενήλικη ζωή, όπου η επιρροή της μητρικής αποδοχής αγγίζει περισσότερο τους άντρες και της πατρικής περισσότερο τις γυναίκες. Επομένως, υπάρχουν διαφορές στα δύο φύλα, οι οποίες γίνονται εμφανείς στην ενήλικη ζωή και παραμένουν κοινές στα διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια.

2.3 Η Θεωρία Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης στην έρευνα για την οικογένεια

Η θεωρία της διαπροσωπικής αποδοχής και απόρριψης αφορά τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των ατόμων, κατά τη διάρκεια της παιδικής και της ενήλικης ζωής. Αν ληφθεί υπόψη η αρχική εστίαση της θεωρίας στις σχέσεις γονέων-παιδιών, γίνεται κατανοητή η εξέταση του συγκεκριμένου πεδίου, από μία ερευνητική σκοπιά. Στην ουσία, η συγκεκριμένη θεωρία αποτελεί το έναυσμα για τη μελέτη των ενδοοικογενειακών σχέσεων και των αποτελεσμάτων που έχουν αυτές στην ψυχολογική προσαρμογή και την ανάπτυξη των απογόνων της εκάστοτε οικογένειες.

2.3.1 Ερωτηματολόγια για γονείς και παιδιά

Τα ψυχομετρικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο της Θεωρίας Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης, για τη μελέτη της σχέσης γονέα-παιδιού είναι αυτοαναφορικά ερωτηματολόγια, τα οποία στον ενήλικο πληθυσμό χορηγούνται για την αξιολόγηση των αναμνήσεών τους από την αποδοχή-απόρριψη των γονέων τους κατά την παιδική ηλικία και στον ανήλικο πληθυσμό για την αξιολόγηση των εμπειριών τους από την αποδοχή-απόρριψη που λαμβάνουν από τους γονείς τους. Έτσι, εξετάζεται η αποδοχή-απόρριψη από τη μητέρα και τον πατέρα ξεχωριστά (Rohner, 2016).

Το βασικό εργαλείο που έχει κατασκευαστεί για την αξιολόγηση της γονεϊκής αποδοχής και απόρριψης είναι το Ερωτηματολόγιο Γονεϊκής Αποδοχής και Απόρριψης (Parental Acceptance-Rejection Questionnaire-PARQ), το οποίο περιλαμβάνει τέσσερις κλίμακες, η κάθε μια από τις οποίες αντιστοιχεί στις συμπεριφορές των γονέων, όπως αυτές περιγράφονται στη διάσταση της συναισθηματικής ζεστασιάς. Πιο αναλυτικά, η πρώτη κλίμακα είναι εκείνη της ζεστασιάς/στοργής, η δεύτερη είναι εκείνη της εχθρότητας/επιθετικότητας, η τρίτη είναι εκείνη της αδιαφορίας/παραμέλησης και η τέταρτη είναι εκείνη της αδιαφοροποίητης απόρριψης. Ο συνδυασμός των τεσσάρων αυτών κλιμάκων προσφέρει μια ολοκληρωμένη εικόνα, σχετικά με την αποδοχή και την απόρριψη που βιώνουν ή έχουν βιώσει τα άτομα από τους γονείς τους (Rohner, 2008).

Το ερωτηματολόγιο έχει τέσσερις εκδόσεις, η κάθε μια από τις οποίες αφορά διαφορετική ηλικιακή ομάδα. Πιο αναλυτικά (Rohner & Ali, 2016), υπάρχουν: (α) η έκδοση Early Childhood PARQ, η οποία χορηγείται σε παιδιά νηπιακής και πρώτης σχολικής ηλικίας, (β) η έκδοση Child PARQ, που χορηγείται σε παιδιά σχολικής ηλικίας, (γ) η έκδοση Adult PARQ, που χορηγείται σε ενήλικες και μετρά τις αναμνήσεις για τη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη κατά την παιδική ηλικία και (δ) η έκδοση Parent PARQ, η οποία χορηγείται σε γονείς και μετρά την αντίληψη των γονέων για την αποδοχή και την απόρριψη που δείχνουν στα παιδιά τους.

Οι τέσσερις εκδόσεις έχουν αρκετά κοινά σημεία, παρόλο που απευθύνονται σε διαφορετικές ηλικιακές ομάδες. Αρχικά, και τα τέσσερα ερωτηματολόγια μπορεί κανείς να τα βρει στην τυπική και τη σύντομη εκδοχή τους. Η τυπική έκδοση αποτελείται από 60 στοιχεία. Από το σύνολο αυτών των στοιχείων, τα 20 περιλαμβάνονται στην κλίμακα της ζεστασιάς/στοργής, τα 15 στοιχεία στην κλίμακα εχθρότητας/επιθετικότητας, τα 15 στοιχεία στην κλίμακα της αδιαφορίας/παραμέλησης και τα 10 στοιχεία στην κλίμακα της αδιαφοροποίητης απόρριψης (Rohner & Ali, 2016). Η σύντομη εκδοχή αποτελείται από 24 στοιχεία, που αντιστοιχούν με τη σειρά τους στις ίδιες κλίμακες. Οι απαντήσεις σε όλα τα ερωτηματολόγια είναι κλειστού τύπου και βαθμολογούνται σε 4-βαθμη κλίμακα Likert (από το 1=σχεδόν ποτέ αληθές μέχρι το 4=σχεδόν πάντα αληθές). Η συνολική βαθμολογία που συγκεντρώνει το κάθε άτομο αναδεικνύει και τον βαθμό της αποδοχής-απόρριψης που βιώνει ή έχει βιώσει. Η χαμηλή βαθμολογία αντικατοπτρίζει την επικράτηση της αποδοχής, ενώ η υψηλή βαθμολογία την επικράτηση της απόρριψης (Erkan & Toran, 2010).

Σε ερευνητικό επίπεδο, συχνά χρησιμοποιούνται δύο ή περισσότερες εκδόσεις, με στόχο τη σύγκριση των αποτελεσμάτων μεταξύ αντιλήψεων γονέων και αντιλήψεων παιδιών. Ένα παράδειγμα, για τα ελληνικά δεδομένα, αποτελεί η έρευνα του Θεοδωρόπουλου (2017), που, μελετώντας τις αντιλήψεις γονέων και παιδιών νηπιακής ηλικίας για τη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι αντιλήψεις των γονέων για τη συμπεριφορά απέναντι στα παιδιά τους είναι πιο θετικές από τις αντιλήψεις των παιδιών για τη συμπεριφορά των γονέων τους απέναντί τους.

2.3.2 Πρόσφατα εμπειρικά διαπολιτισμικά δεδομένα για τη γονεϊκή αποδοχή-απόρριψη

Όπως αναφέρθηκε, οι τέσσερις εκδόσεις του εργαλείου PARQ χρησιμοποιούνται ευρέως από την επιστημονική κοινότητα, η οποία διερευνά τις συμπεριφορές των γονέων και την επιρροή τους στην ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των παιδιών. Οι διαπολιτισμικές μελέτες είναι ένα βασικό στοιχείο της Θεωρίας Διαπροσωπικής Αποδοχής-Απόρριψης, καθώς αποτελούν έναν τρόπο εξέλιξης αλλά και επιβεβαίωσης των επιμέρους στοιχείων της θεωρίας σε παγκόσμιο επίπεδο.

Είναι πολύ ενδιαφέρον το γεγονός ότι διαπολιτισμικά δεδομένα, σε βάθος 50 ετών, υποστηρίζουν ότι οι ίδιες συμπεριφορές, που παρατηρούνται σε γονείς σε παγκόσμιο επίπεδο, είναι δυνατό να ορίσουν ουσιαστικά τη γονεϊκή αγάπη (Rohner, 2004· Rohner et al., 2012). Μέσα από τέτοιου είδους δεδομένα, καθορίζεται, στην ουσία, η διάσταση της συναισθηματικής ζεστασιάς στο πλαίσιο της Θεωρίας Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης.

Όσον αφορά, λοιπόν, τη συναισθηματική ζεστασιά, ως διάσταση, συμπεριλαμβανομένης της μητρικής και πατρικής αποδοχής από τη μια και της μητρικής και πατρικής απόρριψης από την άλλη, μεγάλο ενδιαφέρον παρουσιάζει η πιθανή διαφοροποίηση που μπορεί να παρατηρηθεί, είτε ως προς το φύλο των γονέων, είτε ως προς το φύλο των παιδιών. Όπως αναφέρουν οι Ali et al. (2015), σε μια πρόσφατη μετα-αναλυτική μελέτη, δεν είναι εύκολο να διερευνηθούν οι διαφορές στις αντιλήψεις για τη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη, με βάση το φύλο των συμμετεχόντων, καθώς οι περισσότερες έρευνες δεν παρουσίαζαν ξεχωριστά τα αποτελέσματα για τους άντρες και τις γυναίκες ή μερικές φορές εστίαζαν μόνο στις διαφορές μεταξύ μητέρων και πατέρων.

Σε γενικές γραμμές, παρόλα αυτά, διαπολιτισμικά δεδομένα σχετικά με την επίδραση του φύλου στην αντιλαμβανόμενη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη δείχνουν ότι τα κορίτσια αντιλαμβάνονται ως πιο αποδεκτικούς τους γονείς τους, σε σχέση με τα αγόρια (Chung, Zappulla, & Kaspar, 2008· Γιώτσα και συν., 2016· Θεοδωρόπουλος, 2017). Σε αυτό το συμπέρασμα καταλήγουν τόσο οι Demetriou και Christodoulides (2006), διεξάγοντας έρευνα σε Κύπριους εφήβους, όσο και οι Kausar και Kasmi (2011) με δεδομένα από το Πακιστάν.

Από την άλλη πλευρά, λαμβάνοντας υπόψιν το φύλο του γονέα, φαίνεται ότι το πολιτισμικό πλαίσιο παίζει ρόλο. Σε πολλές περιπτώσεις, έρευνες καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι συχνά οι μητέρες τείνουν να είναι πιο αποδεκτικές από τους πατέρες (Forehand & Nousiainen, 1993· Gamble, Ramakumar, & Diaz, 2007· Emmelkamp & Gerlsma, 1994· Putnick et al., 2012· Winsler, Madigan, & Aquilino, 2005). Άλλοι ερευνητές, βέβαια, κάνουν λόγο για εξίσου υψηλά επίπεδα πατρικής αποδοχής, σε σχέση με τη μητρική, αν όχι υψηλότερα (Chen, Liu & Li, 2000· Putnick et al., 2012· Rohner & Britner, 2002· Rohner & Veneziano, 2001). Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι πατέρες στην Κένυα που με βάση τη διαπολιτισμική έρευνα των Putnick et al. (2012) παρουσιάζονται ως πιο αποδεκτικοί από τις μητέρες.

Περαιτέρω έρευνα σε διαφορετικά διαπολιτισμικά πλαίσια, με στόχο τη διερεύνηση της επίδρασης της γονεϊκής αποδοχής και απόρριψης στα παιδιά και τους εφήβους και τη συμπεριφορά τους είναι αυτή των Putnick et al. (2018). Με συμμετέχοντες από 9 χώρες, η έρευνα καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η αποδοχή των γονέων σχετίζεται με την προκοινωνική συμπεριφορά των παιδιών που βρίσκονται στο τέλος της παιδικής ηλικίας, ενώ δε φαίνεται να επηρεάζει σημαντικά τις συμπεριφορές αυτές στην εφηβική ηλικία.

Μια από τις πιο πρόσφατες και μεγάλες διαπολιτισμικές μελέτες της θεωρίας, με συμμετέχοντες από 13 χώρες παγκοσμίως, είναι αυτή των Rohner et al. (2019). Η μελέτη αυτή είχε ως σκοπό τη διερεύνηση της επίδρασης των αναμνήσεων της γονεϊκής αποδοχής και απόρριψης, στην παιδική ηλικία, στην ψυχολογική προσαρμογή και τη διαμόρφωση σχέσεων στην ενήλικη ζωή. Η επίδραση αυτή μελετήθηκε σαν ένας παράγοντας πρόβλεψης του κοινωνικού άγχους και του φόβου της οικειότητας. Συμπεραίνεται ότι ανεξάρτητα από τη χώρα καταγωγής των συμμετεχόντων, η γονεϊκή απόρριψη, με έμφαση στη μητρική απόρριψη, αποτελεί παράγοντα πρόβλεψης ψυχολογικής δυσπροσαρμογής, αλλά και υψηλότερου κοινωνικού άγχους και φόβου στις στενές συναισθηματικές σχέσεις των ατόμων στην ενήλικη ζωή.

Η ανάπτυξη του παιδιού και η ψυχολογική του προσαρμογή φαίνεται ότι βρίσκονται σε αλληλεπίδραση με τη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη, μέσα από επιμέρους έρευνες, επίσης. Σχετικά ερευνητικά συμπεράσματα των Lila, Garcia και Garcia (2007) με συμμετέχοντες από την Κολομβία αναφέρουν ότι η πατρική και μητρική αποδοχή που αντιλαμβάνονται τα παιδιά σχετίζονται με την ψυχολογική τους προσαρμογή. Επίσης, η μητρική απόρριψη τείνει να σχετίζεται άμεσα με τα προβλήματα προσαρμογής και συμπεριφοράς των παιδιών.

Αντίστοιχα, σε έρευνα των Rodríguez-Ruíz, Carrasco και Holgado-Tello (2019), αναφέρεται ότι τόσο η γονεϊκή αποδοχή γενικά, όσο και η πατρική εμπλοκή επηρεάζουν ανεξάρτητα και σημαντικά την ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των παιδιών. Επιπλέον, η μητρική και η πατρική αποδοχή επιδρά σημαντικά στη συσχέτιση μεταξύ της πατρικής εμπλοκής και της ψυχοκοινωνικής ανάπτυξης των παιδιών.

Τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται αυξημένο ερευνητικό ενδιαφέρον για τη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη και στα ελληνικά δεδομένα. Διερευνώντας την αξιοπιστία και τη δομή του PARQ, στην ελληνική του εκδοχή, αρκετοί ερευνητές καταλήγουν και στην Ελλάδα στις τέσσερις κλίμακες που προτείνει ο Rohner, δηλαδή τη ζεστασιά/στοργή, την εχθρότητα/επιθετικότητα, την αδιαφορία/παραμέληση και την αδιαφοροποίητη απόρριψη (Giotsa & Touloumakos, 2016· Tsaousis, Giovazolias, & Mascha, 2012). Γίνεται εμφανές, δε, ερευνητικά ότι τα παιδιά στην Ελλάδα φαίνεται να βιώνουν χαμηλότερα επίπεδα γονεϊκής απόρριψης, σε σύγκριση με διεθνή δεδομένα (Giotsa & Touloumakos, 2014).

Μια ακόμη ελληνική έρευνα που πραγματοποιήθηκε με τη συμμετοχή παιδιών είναι αυτή των Papadaki και Giovazolias (2013), με σκοπό την εξέταση της επίδρασης των καταθλιπτικών συμπτωμάτων των παιδιών στη σχέση μεταξύ της μητρικής αποδοχής και του σχολικού εκφοβισμού. Από τα αποτελέσματα της έρευνας προκύπτει ότι τα

καταθλιπτικά συμπτώματα των παιδιών σχολικής ηλικίας έχουν επίδραση στη σχέση μεταξύ της μητρικής απόρριψης και της θυματοποίησης ή του εκφοβισμού άλλων ατόμων. Ακόμη, βρέθηκε ότι η πατρική αποδοχή επιδρά στη σχέση που υπάρχει μεταξύ της μητρικής αποδοχής, των καταθλιπτικών συμπτωμάτων και της θυματοποίησης.

2.4 Η Θεωρία Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης στην έρευνα για τη νηπιακή ηλικία

Παρόλο που η σημασία των σχέσεων μεταξύ του παιδιού νηπιακής ηλικίας και του γονέα παρουσιάζεται συχνά ως ιδιαίτερα σημαντική, αποτελεί ένα εξελισσόμενο ερευνητικό πεδίο. Το ίδιο συμβαίνει και στο πλαίσιο της Θεωρίας Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης, η οποία ξεκίνησε να εστιάζει στη νηπιακή ηλικία, μόλις μετά το 2012. Η θεωρία και οι εφαρμογές της συμβάλλουν θετικά και στην κατανόηση των αλληλεπιδράσεων που αναπτύσσονται μεταξύ των μελών των οικογενειών, όπου υπάρχουν παιδιά νηπιακής ηλικίας. Τα ερευνητικά δεδομένα, βέβαια, είναι αρκετά περιορισμένα (Giotsa & Kaminiotis, 2014), καθώς πρόκειται για ένα μέρος της θεωρίας που συνεχώς εξελίσσεται. Σήμερα, η Θεωρία Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης περιλαμβάνει δύο εργαλεία για τη διερεύνηση των αντιλήψεων αποκλειστικά των παιδιών προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας: (α) το ένα αφορά τις σχέσεις με τους στενούς φίλους (Early Childhood Best Friend Acceptance-Rejection Questionnaire/ ECBFARQ. Rohner, 2016) και (β) το δεύτερο αφορά τη σχέση με τους γονείς (Early Childhood Parental Acceptance-Rejection Questionnaire/ECPARQ. Rohner & Giotsa, 2012) και αναλύεται στη συνέχεια.

2.4.1 Ερωτηματολόγιο Γονεϊκής Αποδοχής-Απόρριψης για παιδιά νηπιακής και πρώτης σχολικής ηλικίας

Η επέκταση της Θεωρίας Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης στην προσχολική ηλικία επίσημα συνέβη με την ένταξη του Ερωτηματολογίου Γονεϊκής Αποδοχής-Απόρριψης στη νηπιακή και πρώτη σχολική ηλικία (Early Childhood Parental Acceptance-Rejection Questionnaire/ECPARQ) στα ερευνητικά εργαλεία της θεωρίας (Rohner & Giotsa, 2012). Το ερωτηματολόγιο αυτό μοιάζει σε πολλά σημεία με την αρχική μορφή του PARQ, αλλά είναι προσαρμοσμένο, ώστε να είναι κατάλληλο για παιδιά ηλικίας 4 έως 7 ετών.

Οι βασικές διαφοροποιήσεις του ECPARQ σε σχέση με τα υπόλοιπα ερωτηματολόγια που μετρούν την αντιλαμβανόμενη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη έγκειται αρχικά στον τρόπο με τον οποίο χορηγείται. Το ECPARQ είναι μεν αυτοαναφορικό, αλλά εφόσον τα περισσότερα παιδιά 4-7 ετών δεν είναι σε θέση να διαβάσουν και να απαντήσουν αυτόνομα, στη διαδικασία συμμετέχει και ο ερευνητής ή το άτομο που καθοδηγεί τη χορήγηση. Αναλυτικά, αφού γίνει μια εισαγωγή από τον ερευνητή στο παιδί, μαζί με το ερωτηματολόγιο χρησιμοποιούνται και δύο κάρτες, που

στοχεύουν στην οπτικοποίηση της πληροφορίας και παράλληλα στη δημιουργία μιας αίσθησης παιχνιδιού στο παιδί που συμμετέχει (Rohner & Giotsa, 2012). Στη συνέχεια, ο ερευνητής διαβάζει την κάθε πρόταση/δήλωση στο παιδί, συνοδεύοντάς τη με την ερώτηση: «Θα έλεγες ότι το κάνει αυτό η μαμά σου/ο μπαμπάς σου;», δείχνοντας την αντίστοιχη κάρτα, ώστε το παιδί να επιλέξει αν η πρόταση είναι αληθής (Ο) ή αν δεν είναι αληθής (Ø). Ανάλογα με την απάντηση του παιδιού, ο ερευνητής στη συνέχεια ρωτάει: «Θα έλεγες ότι το κάνει αυτό σχεδόν πάντα ή μερικές φορές;», για την περίπτωση που το παιδί απάντησε ότι η πρόταση είναι αληθής για τον γονέα, και «Θα έλεγες ότι αυτό το κάνει σπάνια ή ότι δεν το κάνει σχεδόν ποτέ;», για την περίπτωση που το παιδί απάντησε ότι η πρόταση δεν είναι αληθής για τον γονέα. Οι απαντήσεις σημειώνονται από τον ερευνητή αντίστοιχα στην 4-βαθμη κλίμακα Likert (Rohner & Ali, 2016).

Η χρήση του εργαλείου αυτού σε παιδιά νηπιακής ηλικίας αποτελεί ένα αρκετά σύγχρονο εγχείρημα, οπότε βρίσκεται σε συνεχή εξέλιξη. Έτσι, είναι εμφανές ότι τα δημοσιευμένα αποτελέσματα ερευνών που να χρησιμοποιούν αυτό το εργαλείο είναι αρκετά περιορισμένα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της συνεχούς εξέλιξης της θεωρίας στην έρευνα στη νηπιακή ηλικία αποτελεί η δομή του ECPARQ.

Συγκεκριμένα, οι Rohner και Ali (2016) προτείνουν ότι το ECPARQ έχει την ίδια ανάπτυξη σε τέσσερις κλίμακες που προτείνεται και για το PARQ, εφόσον τα ερωτήματα δε διαφοροποιούνται, παρά μόνο απλοποιούνται λεκτικά, ώστε να είναι κατανοητά από τα μικρά παιδιά. Παρόλα αυτά, εκτενείς έρευνες στην Ελλάδα, με συμμετοχή μεγάλου δείγματος παιδιών νηπιακής και πρώτης σχολικής ηλικίας, προτείνουν την ανάπτυξη τριών παραγόντων.

Πιο αναλυτικά, τα πρώτα δεδομένα προέκυψαν στην έρευνα των Giotsa και Kaminiotis (2014), οι οποίες προχώρησαν σε μετάφραση της σύντομης εκδοχής του εργαλείου (24 ερωτήματα) και χορήγησή του στην Ελλάδα. Η Διερευνητική Παραγοντική Ανάλυση ανέδειξε ως προτιμότερο μοντέλο μια δομή με τρεις παράγοντες, για το ερωτηματολόγιο που αφορά τόσο τη μητέρα, όσο και τον πατέρα. Οι δείκτες αξιοπιστίας σε αυτή την έρευνα κυμαίνονταν από επαρκή μέχρι πολύ καλά επίπεδα (α=0,69 μέχρι α=0,82).

Με σκοπό τη στάθμιση του εργαλείου για τα ελληνικά δεδομένα, οι Giotsa και Kyriazos (2019) προχώρησαν σε περαιτέρω αναλύσεις σχετικά με τη δομή του ECPARQ. Σε προηγούμενη Επιβεβαιωτική Παραγοντική Ανάλυση των ίδιων ερευνητών, που παρουσιάζεται σε μη δημοσιευμένη εργασία (Giotsa & Kyriazos, 2017, όπ. αναφ. στο Giotsa & Kyriazos, 2019), η δομή των τριών παραγόντων επιβεβαιώθηκε. Πιο συγκεκριμένα, προέκυψαν: (α) ο παράγοντας της Ζεστασιάς, (β) ο παράγοντας της Αδιαφορίας/Παραμέλησης και (γ) ένας νέος παράγοντας που περιλαμβάνει την Εχθρότητα/Επιθετικότητα και την Αδιαφοροποίητη Απόρριψη. Ακόμη πιο εξειδικευμένες αναλύσεις παραγόντων από τους Giotsa και Kyriazos (2019) επιβεβαιώνουν επίσης τη δομή τριών παραγόντων για την ελληνική σύντομη εκδοχή του ECPARQ, με δείγμα συμμετεχόντων 1000 παιδιά νηπιακής και πρώτης σχολικής ηλικίας. Καταλήγουν, λοιπόν, στις κλίμακες: (α) Ζεστασιά, (β) Αδιαφορία/Παραμέληση και (γ) Εχθρότητα/Απόρριψη.

2.4.2 Ερευνητικά δεδομένα για τη γονεϊκή αποδοχή-απόρριψη στη νηπιακή ηλικία

Όπως αναφέρθηκε, οι εκδόσεις του PARQ χρησιμοποιούνται ευρέως, σε παγκόσμιο επίπεδο, από ερευνητές και επαγγελματίες, προσφέροντας έγκυρα και αξιόπιστα συμπεράσματα, σχετικά με τον ρόλο της διαπροσωπικής αποδοχής και απόρριψης στην ανάπτυξη και την ψυχολογική προσαρμογή των ατόμων, αλλά και στις σχέσεις τους με άλλα άτομα. Η θεωρία συνεχίζει να βρίσκεται υπό συνεχή διερεύνηση (Khaleque & Ali, 2017). Από τις εκδόσεις του PARQ, το Ερωτηματολόγιο Γονεϊκής Αποδοχής-Απόρριψης για τη νηπιακή και πρώτη σχολική ηλικία είναι αυτό με τα λιγότερα ερευνητικά συμπεράσματα επί του παρόντος.

Έχουν καταγραφεί έρευνες που συνδέουν την αποδοχή και την απόρριψη στη νηπιακή ηλικία με την ανάπτυξη του παιδιού. Παρόλα αυτά, τείνουν να εστιάζουν στην αντίληψη των ίδιων των γονέων για την αποδοχή και την απόρριψη που δείχνουν στα παιδιά τους και όχι στις αντιλήψεις των παιδιών για το πώς εκλαμβάνουν τη συμπεριφορά των γονέων τους. Ένα παράδειγμα αποτελεί η μελέτη των Bayindir, Güven, Sezer, Aksin-Yavuz και Yilmaz (2017), όπου εξετάστηκαν οι επιδράσεις που ασκεί η μητρική αποδοχή στην ανάπτυξη των κοινωνικών δεξιοτήτων και της ρύθμισης των συναισθημάτων σε παιδιά προσχολικής ηλικίας. Στα αποτελέσματα της έρευνας καταγράφεται ότι υπάρχουν θετικές συσχετίσεις μεταξύ των μεταβλητών. Αυτό σημαίνει ότι η αποδοχή των νηπίων από τις μητέρες τους συντελεί θετικά στην κοινωνική και συναισθηματική ανάπτυξη τους.

Αντίστοιχα, το ίδιο εργαλείο χρησιμοποιεί και ο Ogelman (2015), διερευνώντας τη σημασία της μητρικής αποδοχής και απόρριψης στην ψυχική ανθεκτικότητα των παιδιών νηπιακής ηλικίας. Ο ερευνητής εστιάζει και πάλι στο πώς οι ίδιοι οι γονείς αντιλαμβάνονται τη συμπεριφορά τους απέναντι στα παιδιά τους. Συμπεραίνει ότι η μητρική ζεστασιά που λαμβάνουν τα παιδιά οδηγεί στην ψυχική τους ενδυνάμωση και ως αποτέλεσμα στην ανάπτυξη της ανθεκτικότητάς τους. Ακόμα, φαίνεται ότι οι αρνητικές συμπεριφορές της μητέρας, δηλαδή η εχθρότητα, η αδιαφορία και η αδιαφοροποίητη απόρριψη δεν επηρεάζουν τόσο σημαντικά την ανθεκτικότητα, όσο οι θετικές συμπεριφορές που αντικατοπτρίζουν την αποδοχή.

Όπως αναφέρθηκε, επί του παρόντος έχουν βρεθεί ελάχιστες δημοσιευμένες έρευνες με τη χρήση του Ερωτηματολογίου Γονεϊκής Αποδοχής-Απόρριψης για τη νηπιακή και πρώτη σχολική ηλικία. Μια από τους ερευνητές, που έχουν ασχοληθεί με εργασίες, που βρίσκονται υπό δημοσίευση, με χορήγηση του εργαλείου, είναι η Koltcheva (Koltcheva, 2016· Koltcheva & Djalev, 2017· Koltcheva & Kurshumova, 2014). Η ίδια και οι συνεργάτες της ασχολήθηκαν κατά βάση με τη στάθμιση του εργαλείου στη Βουλγαρία, μελετώντας ομάδες συμμετεχόντων με διαφορετικό υπόβαθρο.

Αντίστοιχα, στην Τουρκία, φαίνεται πως υπάρχουν κάποια περιορισμένα στοιχεία, σχετικά με την αξιοπιστία του ECPARQ, όπως παρουσιάστηκαν σε ανακοίνωση των Okur και Berument (2016). Βέβαια, σε μια προσπάθεια διερεύνησης της γονεϊκής αποδοχής και απόρριψης στη νηπιακή ηλικία, σε συνδυασμό με τη φτώχια και τη σχολική ετοιμότητα των παιδιών, συμπεραίνεται ότι η φτώχια και οι επιμέρους

επιπτώσεις της επιδρούν αρνητικά στη σχολική ετοιμότητα των παιδιών, ενισχύοντας παράλληλα τη μητρική επιθετικότητα. Από την άλλη πλευρά, η γονεϊκή αποδοχή ή απόρριψη και τα χαρακτηριστικά του οικογενειακού περιβάλλοντος φαίνεται ότι επιδρούν στη σχέση μεταξύ της φτώχιας και της σχολικής ετοιμότητας (Okur, 2015).

Για τα ελληνικά δεδομένα, συνοψίζονται πρόσφατες δημοσιευμένες έρευνες με μεγάλο δείγμα συμμετεχόντων και πρωταρχικό εργαλείο το ECPARQ. Αρχικά, γίνεται αναφορά στην έρευνα των Giotsa και Kaminiotis (2014), οι οποίες διερεύνησαν τη δομή του ECPARQ, όπως αναφέρθηκε. Πρότειναν μια δομή τριών παραγόντων, με βασική αλλαγή τον διακριτό παράγοντα της αδιαφοροποίητης απόρριψης, κάτι το οποίο είναι πιθανό να συνδέεται με την αδυναμία των παιδιών νηπιακής ηλικίας να διαχωρίσουν την αδιαφοροποίητη απόρριψη σαν διακριτή συμπεριφορά από την πλευρά των γονέων.

Με αξιοσημείωτο δείγμα (1000 συμμετεχόντων) παιδιών νηπιακής και πρώτης σχολικής ηλικίας και τους γονείς τους, ο Θεοδωρόπουλος (2017) επιχείρησε μια πρώτη τόσο ευρεία εφαρμογή της θεωρίας, με χορήγηση του εργαλείου για παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας στα ελληνικά δεδομένα. Στα συμπεράσματα σχετικά με τη δομή, αναφέρεται ότι το εργαλείο χαρακτηρίζεται από υψηλή εσωτερική αξιοπιστία. Όσον αφορά το περιεχόμενο των απαντήσεων των συμμετεχόντων, η έρευνα αυτή καταλήγει στα εξής συμπεράσματα: (α) τα κορίτσια βιώνουν υψηλότερα επίπεδα αποδοχής από τα αγόρια, (β) οι μητέρες αντιλαμβάνονται τη συμπεριφορά τους προς τα παιδιά τους ως πιο αποδεκτική σε σχέση με την αντίστοιχη αντίληψη των πατέρων, (γ) τα παιδιά των οποίων η συμπεριφορά αξιολογείται ως πιο αρνητική από τους γονείς τους, τείνουν να έχουν πιο αρνητικές αντιλήψεις και για την αποδοχή που βιώνουν από την πλευρά των γονέων και (δ) οι αντιλήψεις των γονέων σχετικά με την αποδοχή και την απόρριψη προς τα παιδιά τους είναι πιο θετικές, από τον τρόπο με τον οποίο τα παιδιά τις αξιολογούν.

Η πιο πρόσφατη δημοσιευμένη έρευνα για τα ελληνικά δεδομένα είναι αυτή των Giotsa & Kyriazos (2019). Με ένα επίσης εκτενές δείγμα συμμετεχόντων, οι ερευνητές έδωσαν έμφαση στη δομή του ερωτηματολογίου και στις ψυχομετρικές ιδιότητες. Κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η δομή τριών παραγόντων είναι η βέλτιστη, επιβεβαιώνοντας τη μελέτη των Giotsa και Kaminiotis (2014). Οι ίδιοι συνδέουν την εξαγωγή αυτού του συμπεράσματος με τη διαφορετική διαδικασία χορήγησης του ερωτηματολογίου, σε σχέση με τις υπόλοιπες εκδόσεις του PARQ, οι οποίες αποδομούνται σε τέσσερις παράγοντες.

Γίνεται εμφανές από τα περιορισμένα δεδομένα που έχουν δημοσιευθεί ότι η έρευνα με τη χρήση του Ερωτηματολογίου Γονεϊκής Αποδοχής και Απόρριψης για τη νηπιακή και την πρώτη σχολική ηλικία είναι ένα αναπτυσσόμενο πεδίο, τόσο στην Ελλάδα, όσο και παγκοσμίως. Η σημασία του γονέα για το παιδί νηπιακής ηλικίας υπογραμμίζει τη σημασία της ανάπτυξης αυτού του πεδίου, κάτι που θα δώσει χρήσιμα συμπεράσματα για την ανάπτυξη του παιδιού, τη συμπεριφορά, αλλά και την ψυχολογική του προσαρμογή μέχρι την ενήλικη ζωή.

3. Σύστημα Achenbach για Εμπειρικά Βασισμένη Αξιολόγηση στη Νηπιακή Ηλικία

3.1 Ιστορική αναδρομή και θεωρητικό υπόβαθρο

Το Σύστημα Achenbach για Εμπειρικά Βασισμένη Αξιολόγηση (ΣΑΕΒΑ) έχει σχεδιαστεί για τη διευκόλυνση της διαδικασίας αξιολόγησης συμπεριφορών, αλλά και του σχεδιασμού παρεμβάσεων. Είναι μια προσέγγιση ιδιαίτερα προσιτή, καθώς τα εργαλεία της μπορούν να χρησιμοποιηθούν από επαγγελματίες που εργάζονται στο εκπαιδευτικό πλαίσιο, στον χώρο της ψυχικής υγείας, στις κοινωνικές υπηρεσίες και που ασχολούνται με παιδιά, εφήβους και ενήλικες που είναι πιθανό να εμφανίζουν δυσκολίες συμπεριφοράς και συναισθήματος. Διαφορετικοί πληροφοριοδότες, αλλά και το ίδιο το άτομο μπορούν να αξιολογήσουν τη συμπεριφορά με τη χρήση των εργαλείων του ΣΑΕΒΑ (Kristensen, Henriksen & Bilenberg, 2010), κάτι που το καθιστά μια πολύ καλή επιλογή, ακόμη και για μη εκπαιδευμένους ερευνητές.

Το ΣΑΕΒΑ ξεκίνησε να δομείται κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1960. Ο Achenbach για πρώτη φορά το 1966 κατέγραψε το ερευνητικό ερώτημα κατά πόσο θα μπορούσαν να ανιχνευθούν, μέσα από εμπειρικά δεδομένα, περισσότερα σύνδρομα της παιδικής ψυχοπαθολογίας (Achenbach, 1966), σε σχέση με τις δυο κατηγορίες που πρότεινε τότε το Diagnostic and Statistical Manual (DSM-I) της Αμερικανικής Ψυχιατρικής Εταιρίας (American Psychiatric Association, 1952). Η πρώτη κατηγορία ήταν η αντίδραση προσαρμογής της παιδικής ηλικίας (adjustment reaction of childhood) και η δεύτερη κατηγορία ήταν η σχιζοφρενική αντίδραση της παιδικής ηλικίας (schizophrenic reaction of childhood).

Το συμπέρασμα του Achenbach (1978), λοιπόν, σχετικά με το DSM-I, το οποίο περιλάμβανε τυποποιημένη ονοματολογία, ορισμούς ορολογίας και στατιστική ταξινόμηση, ήταν ότι οι διαγνωστικές διαδικασίες που εφαρμόζονταν στα παιδιά μέχρι τότε παρουσίαζαν σημαντικές ελλείψεις, ως προς το θεωρητικό τους υπόβαθρο, την κλινική τους σημασία και την ερευνητική τους αξία. Συγκεκριμένα, από τη μια πλευρά, κάποια συμπτώματα δεν ενέπιπταν σε καμιά από τις δυο κατηγορίες, πράγμα που οδηγούσε στην απουσία διάγνωσης κάποιων παιδιών, και, από την άλλη πλευρά, η πλειοψηφία των παιδιών εντάσσονταν στην πρώτη κατηγορία, παρόλο που τα συμπτώματά τους μπορεί να ήταν ανομοιογενή, καθώς στη δεύτερη κατηγορία εντάσσονταν οι εξαιρετικά βαριές περιπτώσεις διαταραχών.

Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να βασίζονται μόνο στις παρατηρήσεις των ειδικών, χωρίς να λαμβάνουν υπόψιν πολλές φορές τις περιβαλλοντικές συνθήκες και άλλα χαρακτηριστικά. Έτσι, συχνά, οι ερευνητές ή οι ειδικοί δε λάμβαναν υπόψιν την ηλικία του ατόμου, το φύλο ή το αναπτυξιακό του στάδιο. Αντίθετα, σύμφωνα με τον Achenbach (1978), η ψυχοπαθολογία του ατόμου είναι πιθανό να αλλάζει στα διάφορα αναπτυξιακά στάδια και να διαφέρει μεταξύ των δύο φύλων. Επομένως, συμπεραίνει

ότι τα συμπτώματα ψυχοπαθολογίας, τα οποία εμφανίζει ένα παιδί, πρέπει να ταξινομούνται με βάση τα επιμέρους αναπτυξιακά χαρακτηριστικά των ατόμων, αντί της εξαγωγής διαγνώσεων με βάση προκαθορισμένες ομάδες συμπτωμάτων που αναμένεται να ταιριάζουν σε όλα τα άτομα.

Το ενδιαφέρον τού Achenbach, λοιπόν, προέκυψε από την ανάγκη να εντοπιστούν και να μελετηθούν τα ανομοιογενή συμπτώματα που εμφάνιζαν τα παιδιά που χρειάζονταν ψυχιατρική θεραπεία, αλλά και σύνδρομα προβλημάτων, ώστε να γίνονται πιο κατάλληλες διαγνώσεις (Achenbach, 1966). Έτσι, μέσα από μια μελέτη 1000 περιστατικών, προχώρησε το 1966 στη δημιουργία μιας λίστας ελέγχου παιδικής συμπεριφοράς, η οποία αργότερα εξελίχθηκε στο σύστημα που δημιούργησε με μια σειρά διαγνωστικών εργαλείων (Achenbach, 2015α).

Η προσέγγιση του Achenbach και των συνεργατών του, πάνω στην οποία έχει στηριχθεί το ΣΑΕΒΑ είναι εμπειρική. Αυτό σημαίνει ότι βασίζεται, κατά ένα μεγάλο μέρος, στα ερευνητικά ευρήματα, ώστε να βελτιώνεται και να εξελίσσεται, συμπεριλαμβάνοντας διαφορετικές πληθυσμιακές ομάδες. Λαμβάνοντας υπόψιν απευθείας την αντίληψη του γονέα, του δασκάλου, αλλά και των ίδιων των παιδιών, δημιουργήθηκε και περιλαμβάνεται στο ΣΑΕΒΑ μια σειρά από πρακτικά εργαλεία, εύκολα στη συμπλήρωση και την εξαγωγή συμπερασμάτων. Τα σύνδρομα στα οποία κατέληξε ο Achenbach (1991), λοιπόν, προκύπτουν από κοινά συμπεράσματα μεταξύ των διαφορετικών αξιολογητών.

Επομένως, γίνεται εμφανές ότι ένα βασικό σημείο της προσέγγισης του Achenbach και του ΣΑΕΒΑ αποτελεί η διασταύρωση πληροφοριών. Δίνεται έμφαση στη λήψη πληροφοριών από διαφορετικά άτομα, τα οποία είναι σε στενή επαφή και αλληλεπίδραση με το άτομο του οποίου η συμπεριφορά αξιολογείται. Πολλές φορές, λοιπόν, η αξιολόγηση από κάποιον ειδικό σε μια δεδομένη χρονική στιγμή και συνθήκη δεν επιτρέπει την απόκτηση μιας ολοκληρωμένης εικόνας σχετικά με τη λειτουργικότητα του ατόμου σε καθημερινό επίπεδο (Achenbach, 2015β).

Η μέθοδος που χρησιμοποιείται στο ΣΑΕΒΑ για την ανάπτυξη εργαλείων χαρακτηρίζεται «από κάτω προς τα πάνω» (bottom to up), καθώς ξεκινά με δεδομένα από πολλά στοιχεία, που περιγράφουν επιμέρους συναισθηματικά και συμπεριφορικά προβλήματα. Χρησιμοποιώντας, λοιπόν, στοιχεία από διάφορες πηγές (γονείς, εκπαιδευτικούς ή ακόμη και τα ίδια τα άτομα των οποίων η συμπεριφορά αξιολογείται), συγκεντρώνονται πληροφορίες και χαρακτηριστικά που μπορεί να αντικατοπτρίζουν δυσκολίες συμπεριφοράς και συναισθήματος, αλλά και σύνδρομα, στις περιπτώσεις που ορισμένες συμπεριφορές συνδυάζονται (Achenbach, 2019).

Με σκοπό να συνδυαστεί η εμπειρικά βασισμένη προσέγγιση του ΣΑΕΒΑ με διαγνωστικά βασισμένες αξιολογήσεις, αναπτύχθηκαν εργαλεία προσανατολισμένα προς το σύστημα DSM (American Psychiatric Association, 2000) και τις αντίστοιχες διαγνωστικές κατηγορίες (Achenbach & Rescorla, 2000, 2001). Στην ουσία, ο Achenbach, με άλλα λόγια, κατάφερε να σχεδιάσει το προφίλ συμπεριφοράς των ατόμων που αξιολογούνται, προκειμένου να βοηθήσει τους επαγγελματίες να κατανοήσουν τις δυσκολίες και τα προβλήματα συμπεριφοράς και συναισθήματος.

3.2 Κύρια σημεία του ΣΑΕΒΑ

Το ΣΑΕΒΑ, όπως αναφέρθηκε ήδη είναι ένα σύστημα το οποίο δημιουργήθηκε υπό την αντίληψη ότι η αξιολόγηση της συμπεριφοράς ενός ατόμου είναι μια πολυδιάστατη διαδικασία, καθώς πολλές φορές μια πλήρης εικόνα μπορεί να προκύψει μόνο μέσα από τη ματιά διαφορετικών ατόμων ή των σημαντικών άλλων. Έτσι, το ΣΑΕΒΑ δεν παρέχει ένα μεμονωμένο εργαλείο, αλλά αντίθετα μια πλήρη σειρά εργαλείων αξιολόγησης που μπορεί να δώσει μια ολιστική εικόνα (Rescorla & Achenbach, 2004). Η διάγνωση και η κατανόηση των δυσκολιών και των προβλημάτων συμπεριφοράς έχουν ιδιαίτερα μεγάλη βαρύτητα στην οργάνωση στοχευμένων παρεμβάσεων, ώστε έγκαιρα να επιτευχθεί η διαχείριση ή ακόμη και η αντιμετώπιση αντίστοιχων προβλημάτων.

Γίνεται αντιληπτό ότι τα εργαλεία του ΣΑΕΒΑ έχουν ιδιαίτερα ευρεία κλινική εφαρμογή, καθώς υπάρχουν περισσότερες από 1100 δημοσιευμένες έρευνες, για την αξιολόγηση μεθόδων θεραπείας και τις συνέπειες περισσότερων από 150 ιατρικών καταστάσεων και προβλημάτων, σύμφωνα με τους Bérubé και Achenbach (2017). Τα εργαλεία του ΣΑΕΒΑ μπορούν να εφαρμοστούν σε διάφορα στάδια των κλινικών διαδικασιών, όπως η ανίχνευση για τη διευκρίνιση των αναγκών για υποστήριξη, η καταγραφή προβλημάτων και η αξιολόγηση για εφαρμογή κατάλληλης θεραπείας.

Παρόλα αυτά, ο Achenbach και οι συνεργάτες του (Achenbach, McConaughy, & Howell, 1987) διαπίστωσαν ότι οι επαγγελματίες που δουλεύουν με παιδιά, με στόχο την ανίχνευση και την αντιμετώπιση προβλημάτων συμπεριφοράς και συναισθήματος, συχνά έχουν την ανάγκη να λάβουν πληροφορίες από πολλαπλούς πληροφοριοδότες (informants). Με αυτόν τον τρόπο, διαφορετικές έγκυρες και χρήσιμες πληροφορίες φτάνουν στον επαγγελματία, ο οποίος, μέσα από συγκρίσεις, μπορεί να έχει στα χέρια του μια ολοκληρωμένη εικόνα. Η σύγκριση των πληροφοριών που προέρχονται από διαφορετικούς πληροφοριοδότες δεν πρέπει να παραλείπεται, σύμφωνα με το ΣΑΕΒΑ (Achenbach, McConaughy & Howell, 1987· Achenbach, Bernstein & Dumenci, 2005). Έτσι, παρέχει, εκτός από τα εργαλεία, ένα δομημένο σύστημα συγκρίσεων των σκορ που συγκεντρώνει το άτομο που αξιολογείται από τους διαφορετικούς αξιολογητές, για εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων (Achenbach, 2014). Οι μεγάλες διαφοροποιήσεις μεταξύ των αντιλήψεων των διαφορετικών αξιολογητών, σχετικά με τη συμπεριφορά του ίδιου ατόμου, δείχνουν ότι πιθανότατα τα προβλήματα εξαρτώνται από περιστασιακούς ή περιβαλλοντικούς παράγοντες (Achenbach & Rescorla, 2000· Arseneault et al., 2003· Van der Valk , Van den Oord, Verhulst & Boomsma, 2001).

Τα αποτελέσματα που προκύπτουν από τα εργαλεία και την προσέγγιση του ΣΑΕΒΑ, συχνά καταλήγουν σε σύνδρομα, διαταραχές ή άλλα προβλήματα που συνυπάρχουν στο άτομο, που θα μπορούσε κανείς να πει ότι δημιουργούν νόρμες προβλημάτων για έναν ευρύτερο πληθυσμό. Παρόλα αυτά, είναι λογικό ότι αυτές οι νόρμες που μπορεί να προκύπτουν σε μια κοινωνία δεν είναι εφικτό να γενικευτούν και σε κάποια άλλη κοινωνία (Achenbach, 2014). Βασισμένοι σε αυτή τη διαπίστωση, ο Achenbach και οι συνεργάτες του, προχώρησαν σε διεξαγωγή ερευνητικών συμπερασμάτων, προκειμένου να διασφαλίσουν τη διαπολιτισμικότητα του συστήματος. Για να διευκρινιστεί ο βαθμός γενίκευσης σε διαφορετικές κοινωνίες, τα

ίδια εργαλεία αξιολόγησης χρειάζεται να χορηγηθούν σε ένα μεγάλο και αντιπροσωπευτικό δείγμα της εκάστοτε κοινωνίας, ώστε να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα.

Έτσι, δημιούργησαν ξεχωριστές ομάδες κανόνων (νόρμες), για ομάδες κοινωνιών, ανάλογα με εμπειρικά δεδομένα και συμπεράσματα (Achenbach, 2014), που χρησιμοποιούσαν για τη στάθμιση των εργαλείων τους. Το 2007, οι επιλογές για υπολογισμούς και συγκρίσεις με τη χρήση πολυπολιτισμικών κανόνων, δηλαδή νόρμες, που περιλαμβάνει το ΣΑΕΒΑ, προστέθηκαν και στο ηλεκτρονικό πρόγραμμα υπολογισμού αποτελεσμάτων του συστήματος (Achenbach & Rescorla, 2007α, β). Οι πολυπολιτισμικές αυτές επιλογές επιτρέπουν στον χρήστη να εξάγει τα σκορ στις κλίμακες συνδρόμων και προβλημάτων, με βάση τις νόρμες που προτείνει το σύστημα για την εκάστοτε κοινωνία. Αυτό σημαίνει ότι τα άτομα έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν δεδομένα προσαρμοσμένα στο πολιτισμικό τους πλαίσιο, προκειμένου να αξιολογήσουν ένα άλλο άτομο ή τον εαυτό τους.

Γίνεται αντιληπτό, λοιπόν, ότι η χρήση των εργαλείων του ΣΑΕΒΑ σε παγκόσμιο επίπεδο υποδεικνύει την παγκόσμια αποδοχή που έχει δεχτεί το συγκεκριμένο σύστημα αξιολόγησης ανήλικων και ενήλικων ατόμων. Τα εργαλεία έχουν μεταφραστεί σε 90 γλώσσες, ενώ ο Achenbach και οι συνεργάτες του έχουν αναπτύξει συνεργασίες με πολλούς ερευνητές σε παγκόσμιο επίπεδο. Σύμφωνα με τον Achenbach (2019), οι κλίμακες συνδρόμων που προκύπτουν μέσα από την αξιολόγηση με τη χρήση των εργαλείων του ΣΑΕΒΑ είναι κοινές σε παγκόσμιο επίπεδο, δημιουργώντας μια «ενιαία γλώσσα» αξιολόγησης της συμπεριφοράς, των προβλημάτων συναισθηματικής και κοινωνικής φύσης σε όλες τις κοινωνίες.

Μελετώντας διαφορετικές αντιλήψεις, αλλά και θέτοντας βάσεις για πρόγνωση, διάγνωση και αντιμετώπιση, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το ΣΑΕΒΑ δίνει έμφαση και στη λειτουργικότητα του ατόμου που αξιολογείται, πέρα από τα προβλήματα και τις διαταραχές, που μπορεί να εντοπίζονται. Λαμβάνοντας, δε, υπόψιν το υποστηρικτικό δίκτυο γύρω από το άτομο, το σύστημα δίνει τη δυνατότητα μελέτης της λειτουργικότητας, όχι μόνο του ατόμου, αλλά και του οικογενειακού του δικτύου. Παραδείγματος χάριν, για τη δημιουργία μιας ολοκληρωμένης παρέμβασης, συχνά χορηγούνται στους γονείς παράλληλα εργαλεία αξιολόγησης της συμπεριφοράς του παιδιού τους, αλλά και εργαλεία αυτό-αξιολόγησης της δικής τους συμπεριφοράς και εργαλεία αξιολόγησης της συμπεριφοράς του συντρόφου τους. Αυτό επιτρέπει την κατανόηση του συνόλου των παραγόντων που μπορεί να εμπλέκονται στις δυσκολίες που πιθανώς παρουσιάζει το παιδί (Achenbach, 2015α).

Συνοψίζοντας, μπορεί κανείς να πει, λοιπόν ότι το ΣΑΕΒΑ και τα εργαλεία του βασίζονται σε έξι κύρια σημεία (Achenbach, 1978). Πρώτον, δίνεται έμφαση στην κατασκευή σταθμισμένων εργαλείων, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν από επαγγελματίες ψυχικής υγείας, είτε για κλινικούς, είτε για ερευνητικούς σκοπούς. Δεύτερον, το ΣΑΕΒΑ αφορά την προσαρμογή των εργαλείων αξιολόγησης, σύμφωνα με την ηλικία και το φύλο του ατόμου που αξιολογείται. Τρίτον, τα εργαλεία του δεν εστιάζουν μόνο στις προσωπικές και υποκειμενικές αξιολογήσεις που μπορεί να κάνει ένας επαγγελματίας ψυχικής υγείας, αλλά βασίζονται σε συγκρίσεις μεταξύ των

αντιλήψεων των ατόμων του στενού περιβάλλοντος του ατόμου που αξιολογούνται για περισσότερη αντικειμενικότητα. Τέταρτον, η αξιολόγηση της συμπεριφοράς του ατόμου βασίζεται τόσο στα θετικά όσο και στα αρνητικά του χαρακτηριστικά, ώστε πέρα από τον εντοπισμό της ψυχοπαθολογίας, να γίνονται εμφανή και τα δυνατά σημεία του ατόμου, που το καθιστούν λειτουργικό. Πέμπτο, μεγάλη σημασία έχει το να μπορούν τα αποτελέσματα της αξιολόγησης να αξιοποιηθούν για επιδημιολογικούς σκοπούς, για τον εντοπισμό δηλαδή των παραγόντων που οδηγούν στην ύπαρξη συγκεκριμένων συμπεριφορών, ώστε να καθορίζονται κατάλληλες θεραπείες. Τέλος, η έγκαιρη διάγνωση είναι βασικός παράγοντας για την πρόγνωση της ψυχοπαθολογίας των ατόμων, από την παιδική κιόλας ηλικία.

3.2.1 Τα κύρια εργαλεία που περιλαμβάνονται στο ΣΑΕΒΑ

Το ΣΑΕΒΑ περιλαμβάνει σταθμισμένα εργαλεία αξιολόγησης, κάποια από τα οποία είναι αυτό-αναφορικά, ενώ άλλα βασίζονται στις αντιλήψεις άλλων ατόμων, όσον αφορά τη συμπεριφορά και τα προβλήματα του ατόμου που αξιολογείται. Εξετάζονται τα προβλήματα συναισθήματος, συμπεριφοράς, γνωστικών λειτουργιών και κοινωνικών δεξιοτήτων. Το σύστημα προβλέπει την αξιολόγηση ατόμων από την ηλικία του 1,5 έτους έως και άνω των 90 ετών (Achenbach, 2014, 2015α).

Όπως αναφέρθηκε, οι πρώτες εκδόσεις του ΣΑΕΒΑ (Achenbach, 1966, 1978· Achenbach & Lewis, 1971) αναπτύχθηκαν με σκοπό να διερευνηθεί το κατά πόσο θα μπορούσαν εμπειρικά να ανιχνευθούν περισσότερα σύνδρομα παιδικής ψυχοπαθολογίας, σε σχέση με τα προτεινόμενα σύνδρομα που περιλάμβαναν η πρώτη και η δεύτερη έκδοση του Diagnostic and Statistical Manual (DSM-I and DSM-II) της Αμερικανικής Ψυχιατρικής Εταιρίας (American Psychiatric Association, 1952, 1968). Έτσι, με βάση αναφορές κλινικών εφαρμογών, τα πρώτα στοιχεία (items) των εργαλείων δημιουργήθηκαν περιγράφοντας ένα μεγάλο εύρος προβλημάτων που θα μπορούσε να παρατηρηθεί και να αξιολογηθεί από τους γονείς, τους δασκάλους, τα παιδιά και τους επαγγελματίες ψυχικής υγείας.

Για αξιολογήσεις από την πλευρά των γονέων, χρησιμοποιείται η Λίστα Ελέγχου Παιδικής Συμπεριφοράς (ΛΕΠΣ, Child Behavior Checklist/CBCL), η οποία έχει δύο εκδόσεις, ανά ηλικιακό εύρος του παιδιού που αξιολογείται. Η μια έκδοση αφορά τη βρεφική και νηπιακή ηλικία, δηλαδή παιδιά από $1^1/_2$ έως 5 ετών (Achenbach & Rescorla, 2000) και η δεύτερη έκδοση αφορά τη σχολική και την εφηβική ηλικία, δηλαδή παιδιά από 6 έως 18 ετών (Achenbach & Rescorla, 2001, 2007α). Και οι δυο εκδόσεις χορηγούνται στους γονείς ή τους κηδεμόνες των παιδιών ή στο άτομο που βρίσκεται καθημερινά με το παιδί, έχοντας αναλάβει τη φροντίδα του (Achenbach, 2019).

Για αξιολογήσεις από άλλα σημαντικά πρόσωπα, όπως οι φροντιστές και οι εκπαιδευτικοί, χρησιμοποιούνται επίσης δύο διαφορετικά εργαλεία, ανάλογα με την ηλικία του παιδιού. Το πρώτο είναι η Φόρμα Αναφοράς για τον/τη Νηπιαγωγό-Βρεφονηπιοκόμο (ΦΑΝ-Β, Caregiver–Teacher Report Form/C-TRF), η οποία χορηγείται στους επίσημους φροντιστές/εκπαιδευτικούς των παιδιών προσχολικής ηλικίας, $1^1/_2$ έως

5 ετών (Achenbach & Rescorla, 2000). Αντίστοιχα, χορηγείται στον εκπαιδευτικό η Φόρμα Αναφοράς για τον/την Εκπαιδευτικό (Teacher's Report Form/TRF), για παιδιά σχολικής και εφηβικής ηλικίας, 6 έως 18 ετών (Achenbach & Rescorla, 2001, 2007α).

Αντίστοιχα, για την αξιολόγηση της συμπεριφοράς ενήλικων ατόμων, το ΣΑΕΒΑ διαθέτει την Adult Behavior Checklist (ABCL) που αφορά τη συμπεριφορά ενηλίκων 18 έως 59 ετών (Achenbach & Rescorla, 2003) και την Older Adult Behavior Checklist (OABCL) που αφορά τη συμπεριφορά ενηλίκων ηλικίας 60 ετών και πάνω (Achenbach & Rescorla, 2004). Οι δύο αυτές λίστες μπορούν να απαντηθούν από άλλα άτομα του στενού οικογενειακού περιβάλλοντος του ατόμου, όπως για παράδειγμα ο σύντροφος.

Τα αυτό-αναφορικά εργαλεία του ΣΑΕΒΑ ξεκινούν να εφαρμόζονται από την προεφηβική ηλικία και πάνω. Το εργαλείο που χορηγείται σε παιδιά εφηβικής ηλικίας, 11 έως 18 ετών, είναι το Ερωτηματολόγιο για Εφήβους (Youth Self-Report/YSR), το οποίο συμπληρώνεται από τον ίδιο τον έφηβο, αξιολογώντας τη συμπεριφορά του (Achenbach & Rescorla, 2001, 2007α). Αντίστοιχα, υπάρχουν δυο διαφορετικές εκδόσεις αυτό-αναφορικών ερωτηματολογίων για ενήλικες, το ένα είναι το Adult Self-Report (ASR), που αφορά άτομα ηλικίας 18 έως 59 ετών (Achenbach & Rescorla, 2003) και το άλλο είναι το Older Adult Self-Report (OASR), που αφορά μεγαλύτερους ενήλικες, ηλικίας 60 ετών και πάνω (Achenbach & Rescorla, 2004).

Με βάση τις κλινικές εφαρμογές του ΣΑΕΒΑ, δημιουργήθηκαν τρία ακόμη εργαλεία που αφορούν ανηλίκους. Το πρώτο είναι η Ημιδομημένη Κλινική Συνέντευξη για Παιδιά και Εφήβους (Semistructured Clinical Interview for Children & Adolescents/SCICA), για ηλικίες 6 έως 18 ετών (McConaughy & Achenbach, 2001). Περιλαμβάνει ανοιχτού τύπου ερωτήσεις, σχετικά με τις δραστηριότητες των παιδιών, τη σχολική τους επίδοση, τις σχέσεις με τους συνομηλίκους, τις σχέσεις με την οικογένεια, τις αντιλήψεις σχετικά με τον εαυτό, τα συναισθήματα και τα προβλήματα στη σχέση με τον εκπαιδευτικό ή τον γονέα. Τα άλλα δύο εργαλεία βασίζονται στην παρατήρηση της καθημερινότητας και της ζωής του παιδιού, σχετικά με τα ζητήματα που αναφέρθηκαν. Το Test Observation Form (TOF) αφορά παιδιά ηλικίας 2 έως 18 ετών (McConaughy & Achenbach, 2004) και χρησιμοποιείται από επαγγελματίες, ενώ το Direct Observation Form (DOF) αφορά παιδιά ηλικίας 6 έως 18 ετών (McConaughy & Achenbach, 2009) και χρησιμοποιείται από άτομα που βρίσκονται παρόντα σε ομαδικές δραστηριότητες στις οποίες συμμετέχει το παιδί, όπως η σχολική τάξη. Προτείνεται οι παρατηρητές να έχουν γνώσεις σχετικά με την παιδική συμπεριφορά και ανάπτυξη, ώστε να εξάγονται ασφαλή συμπεράσματα.

Από τα εργαλεία που αναφέρθηκαν, στα Ελληνικά μπορεί κανείς να βρει διαθέσιμα σήμερα μόνο τα εργαλεία που αφορούν τη συμπεριφορά των ανηλίκων. Συγκεκριμένα, έχουν μεταφραστεί και χρησιμοποιούνται στην Ελλάδα: (α) η ΛΕΠΣ για ηλικίες $1^1/_2$ έως 5 ετών, συνοδευόμενη από το Ερωτηματολόγιο Γλωσσικής Ανάπτυξης (Language Development Survey/LDS) για παιδιά $1^1/_2$ έως 5 ετών (Papaeliou & Rescorla, 2011), (β) η ΦΑΝ-Β για παιδιά $1^1/_2$ έως 5 ετών, (γ) η ΛΕΠΣ για ηλικίες 6-18 ετών, (δ) η Φόρμα Αναφοράς για τον/την Εκπαιδευτικό (TRF), για παιδιά σχολικής και εφηβικής ηλικίας, 6 έως 18 ετών, (ε) το Ερωτηματολόγιο για Εφήβους (YSR) και (στ) η Ημιδομημένη Κλινική Συνέντευξη για Παιδιά και Εφήβους (SCICA), για ηλικίες 6 έως 18 ετών.

Το ΣΑΕΒΑ και τα ψυχομετρικά εργαλεία που περιλαμβάνονται σε αυτό εξετάζονται από την αρχή της εμφάνισής τους μέχρι και σήμερα από τη διεθνή επιστημονική κοινότητα, όσον αφορά την εγκυρότητα και την αξιοπιστία του. Το σύστημα αυτό θεωρείται ότι κατέχει υψηλές ψυχομετρικές ιδιότητες, οι οποίες επιτρέπουν τη χρήση του για την επίτευξη εκπαιδευτικών, ψυχοθεραπευτικών, κλινικών και ερευνητικών σκοπών (Achenbach, 2019).

3.2.2 Πρόσφατα ενδεικτικά εμπειρικά δεδομένα για τη συμπεριφορά με τη χρήση των εργαλείων του ΣΑΕΒΑ

Όπως αναφέρθηκε, το ΣΑΕΒΑ συνεχίζει να έχει κλινικές και ερευνητικές εφαρμογές, καθώς έχει την αποδοχή της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας, στη χρήση για την αξιολόγηση της συμπεριφοράς, με έγκυρα και αξιόπιστα αποτελέσματα. Τα εργαλεία αυτά χρησιμοποιούνται σε διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια, σε διαφορετικές γλώσσες για την αξιολόγηση των ατόμων διαφορετικών ηλικιών, οδηγώντας σε πολύτιμα συμπεράσματα σε σχέση με τα ψυχοπαθολογικά χαρακτηριστικά του εκάστοτε πληθυσμού (Bartels et al., 2018).

Σε κλινικό επίπεδο, μια πρόσφατη μελέτη είναι αυτή των Hodgdon, Spinazzola, Briggs, Liang, Steinberg και Layne (2018). Τα παιδιά που αξιολογήθηκαν ανήκαν στον κλινικό πληθυσμό, εξαιτίας της κακοποίησης που είχαν υποστεί, ενώ ο σκοπός της έρευνας ήταν η μελέτη των επιδράσεων που έχει ο τύπος κακοποίησης (σωματική, ψυχολογική ή σεξουαλική) στην ψυχική υγεία των παιδιών. Οι γονείς των παιδιών αξιολόγησαν τη συμπεριφορά τους με τη χρήση της ΛΕΠΣ για παιδιά $1^1/_2$ έως 5 ετών και της ΛΕΠΣ για παιδιά 6-18 ετών, ανάλογα με την ηλικία του παιδιού. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι είναι πιθανό να παρατηρηθούν διαφορετικά προβλήματα συμπεριφοράς και συναισθήματος, ανάλογα με το είδος της κακοποίησης που έχει υποστεί το παιδί.

Αντίστοιχα, οι Colombo et al. (2017) χρησιμοποίησαν επίσης το ΣΑΕΒΑ για κλινικούς σκοπούς, μελετώντας ένα δείγμα πληθυσμού παιδιών που πάσχουν από τη μυϊκή δυστροφία Duchenne. Ο σκοπός της έρευνας ήταν ο σχεδιασμός του συναισθηματικού, συμπεριφορικού και νευρο-αναπτυξιακού προφίλ των ανήλικων ατόμων που πάσχουν από τη συγκεκριμένη πάθηση. Η διάθεση εργαλείων, τόσο για την αξιολόγηση της συμπεριφοράς των παιδιών από τους γονείς τους (ΛΕΠΣ για παιδιά 6-18 ετών), όσο και αυτό-αναφορικών για την αυτό-αξιολόγηση των συμμετεχόντων (YSR για εφήβους 11-18 ετών), ουσιαστικά οδήγησε στη δημιουργία ολοκληρωμένων προφίλ, σε αυτή την περίπτωση, κάτι που επιβεβαιώνει την αξίωση του ΣΑΕΒΑ για αντικειμενικότητα, λόγω των διαφορετικών αξιολογητών.

Μια ακόμη πρόσφατη έρευνα στην οποία εφαρμόστηκε το ΣΑΕΒΑ, με σκοπό την αξιολόγηση των ψυχοπαθολογικών χαρακτηριστικών κλινικού πληθυσμού παιδιών είναι εκείνη των Mansour, Dovi, Lane, Loveland και Pearson (2017). Ο σκοπός της έρευνας ήταν η μελέτη περιπτώσεων παιδιών που έχουν διαγνωσθεί με Διαταραχές του Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ), σε σχέση με την εκδήλωση συμπτωμάτων διάσπασης προσοχής και υπερκινητικότητας. Οι συμμετέχοντες, δηλαδή οι γονείς των παιδιών,

συμπλήρωσαν τη ΛΕΠΣ για παιδιά ηλικίας 6 έως 18 ετών. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι όσο υψηλότερη είναι η σοβαρότητα της συμπτωματολογίας της Διαταραχής Έλλειψης Προσοχής και Υπερκινητικότητας, τόσο υψηλότερη είναι η συννοσηρότητά της με τις Διαταραχές του Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ). Τα αποτελέσματα αυτά προέκυψαν μέσα από τις συσχετίσεις που παρατηρήθηκαν, μεταξύ των κλιμάκων της ΛΕΠΣ και των κλιμάκων αξιολόγησης των αυτιστικών χαρακτηριστικών. Από τα στοιχεία αυτά αναδεικνύεται ο διαγνωστικός ρόλος που κατέχουν οι κλίμακες του ΣΑΕΒΑ.

Στο πλαίσιο θεραπευτικών παρεμβάσεων, τα εργαλεία του ΣΑΕΒΑ μπορεί να χρησιμοποιηθούν τόσο στον καθορισμό της καταλληλότητας μια παρέμβασης, όσο και στην αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της. Μια αντίστοιχη έρευνα είναι αυτή των Bangirana, Giordani, John, Page, Opoka και Boivin (2009), με σκοπό τη μελέτη της αποτελεσματικότητας μιας παρέμβασης γνωστικού χαρακτήρα σε παιδιά και εφήβους που έχουν επιβιώσει από τη νόσο της εγκεφαλικής ελονοσίας. Ανάμεσα στα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας της παρέμβασης ήταν και η ΛΕΠΣ για ηλικίες 6–18 ετών, προκειμένου να εντοπιστούν οι διαφορές που εμφανίζονται σε δυο ομάδες παιδιών, που δημιουργήθηκαν, αναφορικά με τα προβλήματα εξωτερίκευσης, εσωτερίκευσης και στο σύνολο των προβλημάτων που παρουσίαζαν. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι τα προβλήματα των παιδιών που συμμετείχαν στην ομάδα της παρέμβασης μειώθηκαν στατιστικά σημαντικά, μετά την ολοκλήρωση αυτής. Αυτό οδήγησε τους ερευνητές στο συμπέρασμα ότι η παρέμβαση που εφαρμόστηκε ασκεί θετικές θεραπευτικές επιδράσεις στα παιδιά που συμμετείχαν.

Αντίστοιχα, οι Butler, Baruch, Hickey και Fonagy (2011) διεξήγαγαν μελέτη με σκοπό τη διερεύνηση των επιδράσεων που ασκούσε μια ψυχοκοινωνική παρέμβαση στον περιορισμό των παραβατικών συμπεριφορών των παιδιών και των εφήβων. Στην έρευνα συμμετείχαν παιδιά με παραβατικές συμπεριφορές και οι οικογένειες τους. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη χρήση διαφορετικών ψυχομετρικών εργαλείων, ανάμεσα στα οποία ήταν και δύο κλίμακες του ΣΑΕΒΑ, η ΛΕΠΣ για παιδιά ηλικίας 6-18 ετών και το αυτό-αναφορικό YSR για εφήβους. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι η παρέμβαση ήταν αποτελεσματική, καθώς παρουσιάστηκε σημαντική μείωση στην εκδήλωση επιθετικών συμπεριφορών από τα παιδιά και τους εφήβους, μετά την ολοκλήρωσή της.

Μια πιο πρόσφατη έρευνα που χρησιμοποιεί τα εργαλεία του ΣΑΕΒΑ για την αξιολόγησης μιας παρέμβασης είναι αυτή των Tal, Tal και Green (2018). Ο σκοπός της έρευνας ήταν η διερεύνηση της αποτελεσματικότητας μιας ψυχοθεραπευτικής παρέμβασης που εφαρμόστηκε σε οικογένειες παιδιών που έχουν κακοποιηθεί από κάποιο άτομο εκτός του οικογενειακού πλαισίου. Στην έρευνα συμμετείχαν οι γονείς και τα κακοποιημένα παιδιά. Τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν αφορούσαν το άγχος των γονέων, το ψυχολογικό τραύμα των παιδιών και τα προβλήματα της συμπεριφοράς των παιδιών. Τα προβλήματα συμπεριφοράς αξιολογήθηκαν με τη χρήση των εκδόσεων της ΛΕΠΣ για παιδιά ηλικίας $1^1/_2$ έως 5 ετών και για παιδιά ηλικίας 6-18 ετών. Στα αποτελέσματα της έρευνας αναφέρεται ότι η ψυχοθεραπευτική παρέμβαση συνέβαλε

θετικά στη μείωση των εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων των παιδιών.

Ιδιαίτερο ερευνητικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα διαπολιτισμικά δεδομένα ερευνών που χρησιμοποιούν τα εργαλεία του ΣΑΕΒΑ. Με βάση ένα μεγάλο δείγμα παιδιών σχολικής ηλικίας στη Βραζιλία (1228 συμμετέχοντες), οι Rocha et al. (2013) χρησιμοποίησαν τη ΛΕΠΣ για παιδιά ηλικίας 6-18 ετών, για τη διερεύνηση των προβλημάτων που παρουσιάζουν τα παιδιά στη Βραζιλία και τη σύγκριση με τα προβλήματα που παρουσιάζουν τα παιδιά της ίδιας ηλικίας στις ΗΠΑ. Τα αποτελέσματα αναφέρουν ότι τα προβλήματα που παρουσιάζουν τα παιδιά στη Βραζιλία είναι αντίστοιχα με εκείνα που εμφανίζει ο ανήλικος πληθυσμός των ΗΠΑ. Τα ευρήματα αυτά, λοιπόν, ουσιαστικά επιβεβαιώνουν τον διαπολιτισμικό χαρακτήρα του ΣΑΕΒΑ, στη χρήση των εργαλείων του στην έρευνα στον γενικό πληθυσμό.

Για τα ελληνικά δεδομένα έχει νόημα να αναφερθούμε στην έρευνα που διεξήγαγαν οι Roussos et al. (1999), με σκοπό τη διερεύνηση της καταλληλότητας της χρήσης συγκεκριμένων εργαλείων του ΣΑΕΒΑ στον ελληνικό πληθυσμό, την προσαρμογή και τη στάθμισή τους. Πιο συγκεκριμένα, χρησιμοποίησαν τη ΛΕΠΣ για παιδιά ηλικίας 6-18 ετών, όπως επίσης και τη Φόρμα Αναφοράς για τον/την Εκπαιδευτικό (TRF), για παιδιά 6-18 ετών. Συμπεραίνουν ότι τα αποτελέσματα της αξιολόγησης δεν επηρεάζονται από το φύλο και τον τόπο κατοικίας των παιδιών. Αυτό σημαίνει ότι το εργαλείο μπορεί να χρησιμοποιηθεί στον ελληνικό πληθυσμό, προσφέροντας αξιόπιστα αποτελέσματα.

Επίσης, πολύ μεγάλο ερευνητικό ενδιαφέρον εντοπίζεται στην έρευνα των Burt et al. (2015). Οι ερευνητές μελέτησαν τη σχέση που υπάρχει μεταξύ των επιθετικών και μη επιθετικών αντικοινωνικών συμπεριφορών, βάσει του ΣΑΕΒΑ σε 25 διαφορετικές χώρες. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με τη συμμετοχή δυάδων γονέων-εφήβων, οι οποίοι συμπλήρωσαν τη ΛΕΠΣ για παιδιά ηλικίας 6-18 ετών και το αυτό-αναφορικό YSR για εφήβους αντίστοιχα. Στα αποτελέσματα της έρευνας διαπιστώνεται η αξιοπιστία των εργαλείων, αλλά και η δυνατότητα εξαγωγής διαπολιτισμικών συμπερασμάτων. Με άλλα λόγια, τα εργαλεία αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε διαφορετικά κοινωνικά πλαίσια για τη μελέτη των αντικοινωνικών και επιθετικών συμπεριφορών των εφήβων.

Στα εργαλεία του ΣΑΕΒΑ, όπως αναφέρθηκε, περιλαμβάνονται και εργαλεία που βασίζονται στις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με την παιδική συμπεριφορά. Για παράδειγμα, στην έρευνα των Whipp et al. (2019), αντικείμενο μελέτης ήταν τα εσωτερικευμένα και εξωτερικευμένα προβλήματα μαθητών, τα οποία δεν είχαν παθολογικό υπόβαθρο. Οι εκπαιδευτικοί για την αξιολόγηση αυτών των προβλημάτων χρησιμοποίησαν το TRF για ηλικίες 6-18 ετών. Αξιολογώντας τις συσχετίσεις τέτοιου είδους προβλημάτων με την εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς, σε μαθητές από τέσσερις διαφορετικές χώρες, οι ερευνητές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η επιθετική συμπεριφορά συσχετίζεται σε μεγαλύτερο βαθμό με τα εξωτερικευμένα από ό,τι με τα εσωτερικευμένα προβλήματα. Στην ουσία, απώτερος σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας ήταν να υπογραμμίσει την πολυπλοκότητα των επιθετικών συμπεριφορών στο σχολείο, ώστε η προσοχή που χρειάζεται να εστιάζεται στα αίτια και τις περιβαλλοντικές συνθήκες, αλλά και να σχεδιάζονται κατάλληλες παρεμβάσεις.

Τέλος, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι τα εργαλεία για τους εκπαιδευτικούς που περιλαμβάνονται στο ΣΑΕΒΑ, όπως και τα αντίστοιχα για τους γονείς, χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση της εμφάνισης προβλημάτων και δυσκολιών συμπεριφοράς, σε περιπτώσεις παιδιών που εμφανίζουν κάποιο είδος παθολογίας. Ενδεικτικά παραδείγματα πρόσφατων αντίστοιχων ερευνών αποτελούν αυτή των Mire, Anderson, Manis, Hughes, Raff και Goin-Kochel (2018), που αφορά παιδιά σχολικής ηλικίας που τοποθετούνται στο φάσμα του αυτισμού, και αυτή των Van Meter et al. (2018), που αφορά εφήβους με αυτοκτονική συμπεριφορά.

Συνοψίζοντας, γίνεται εμφανές ότι το ΣΑΕΒΑ ως ένα ολοκληρωμένο σύστημα αξιολόγησης, όπως και η οικογένεια ψυχομετρικών εργαλείων που περιλαμβάνει, αποτελούν ιδιαίτερα διαδεδομένη μεθοδολογία αξιολόγησης της συμπεριφοράς, αποδεκτή από την παγκόσμια επιστημονική κοινότητα και με πλήθος εφαρμογών. Η συνεχώς αυξανόμενη χρήση του ΣΑΕΒΑ για ερευνητικούς, κλινικούς και άλλους σκοπούς συνεχίζει να δίνει ολοένα αυξανόμενα ενδιαφέροντα συμπεράσματα για το άτομο και την ανάπτυξή του.

3.3 Το ΣΑΕΒΑ στην έρευνα για την οικογένεια

Τα εργαλεία του ΣΑΕΒΑ μπορούν να χρησιμοποιηθούν στην αξιολόγηση συμπεριφορικών, συναισθηματικών και κοινωνικών νευρο-ψυχολογικών και ιατρικών διαταραχών, που εμφανίζονται ταυτόχρονα με τη μορφή συνδρόμων. Η διαθεσιμότητα, δε, παρόμοιων εργαλείων για παιδιά και ενήλικες είναι εμφανές ότι διευκολύνει την εφαρμογή της προσέγγισης στην αξιολόγηση της οικογένειας, όπως επίσης και στην οργάνωση συντονισμένων παρεμβάσεων για γονείς και παιδιά (Achenbach, 2014).

3.3.1 Πρόσφατα ενδεικτικά εμπειρικά δεδομένα στην έρευνα για την οικογένεια με τη χρήση εργαλείων του ΣΑΕΒΑ

Η οικογένεια παίζει έναν πολύ σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των παιδιών, κάτι το οποίο αποτελεί παραδοχή και του ΣΑΕΒΑ. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της επιρροής της οικογένειας στην ανάπτυξη των παιδιών είναι η διαμόρφωση αντικοινωνικής συμπεριφοράς στα παιδιά, κάτι το οποίο φαίνεται να σχετίζεται με τις γονεϊκές πρακτικές, αφού πλήθος παρεμβάσεων για την πρόληψη της αντικοινωνικής συμπεριφοράς τείνουν να εστιάζουν στους γονείς (π.χ. Forgatch & Patterson, 2010· Kazdin, 2010· Sanders & Turner, 2002). Η σημασία της οικογένειας για το ΣΑΕΒΑ και τους ερευνητές που το χρησιμοποιούν γίνεται αντιληπτή από τον μεγάλο αριθμό δημοσιευμένων ερευνών που χρησιμοποιούν τα εργαλεία του στη μελέτη της οικογένειας.

Βάσει της βιβλιογραφικής επισκόπησης, λοιπόν, εντοπίζεται ένας μεγάλος αριθμός μελετών που χρησιμοποιούν το ΣΑΕΒΑ στην έρευνα σχετικά με την οικογένεια. Έτσι, αναφέρουμε ενδεικτικά κάποιες πρόσφατες έρευνες. Οι Wesseldijk et al. (2016) διερεύνησαν τη συμπεριφορά γονέων στην Ολλανδία, με σκοπό να συγκρίνουν και να εντοπίσουν ομοιότητες και διαφορές στην εκδήλωση εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων στους γονείς, με βάση την ύπαρξη ή μη ψυχοπαθολογικών συμπτωμάτων, λόγω ψυχιατρικών διαταραχών, στα παιδιά τους. Χρησιμοποιώντας σαν κύριο εργαλείο το αυτό-αναφορικό ASR για ενήλικο πληθυσμό, συμπέραναν ότι είναι πιο πιθανή η εμφάνιση εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων συμπεριφορών στους γονείς παιδιών με κάποια ψυχιατρική διάγνωση.

Αντίστοιχα, οι Duvekot, Van der Ende, Constantino, Verhulst και Greaves-Lord (2016) εξέτασαν την ύπαρξη διαταραχών αυτιστικού φάσματος και άγχους σε γονείς και παιδιά ηλικίας 2,5 έως 18 ετών. Στην έρευνα συμμετείχαν 231 οικογένειες και χρησιμοποιήθηκε η ΛΕΠΣ για ηλικίες $1^1/_2$ έως 5 ετών και η ΛΕΠΣ για ηλικίες 6-18 ετών. Στα αποτελέσματα της έρευνας αναφέρεται ότι τα συμπτώματα άγχους των γονέων μπορούν να προβλέψουν τα συμπτώματα διαταραχών αυτιστικού φάσματος στα παιδιά, ενώ τα συμπτώματα διαταραχών αυτιστικού φάσματος στη μητέρα συνδέονται και μπορούν να προβλέψουν τα συμπτώματα άγχους στα παιδιά.

Επιπλέον, η εφαρμογή του ΣΑΕΒΑ στη μελέτη των οικογενειών έχει πραγματοποιηθεί και σε επιμέρους ομάδες με διαφορετικά κοινωνικά ή πολιτισμικά χαρακτηριστικά. Για παράδειγμα, στην έρευνα των Santiago και Wadsworth (2011) εξετάστηκαν οικογένειες λατινικής καταγωγής και χαμηλού κοινωνικο-οικονομικού επιπέδου, που διαμένουν στις ΗΠΑ. Ο σκοπός της έρευνας ήταν η μελέτη των επιδράσεων που έχει το πολιτισμικό υπόβαθρο και η οικονομική κατάσταση στην ψυχολογική προσαρμογή των παιδιών προεφηβικής και εφηβικής ηλικίας. Χρησιμοποιήθηκαν δύο εργαλεία, η ΛΕΠΣ για ηλικίες 6-18 ετών που συμπληρώνεται από τον γονέα και το αυτό-αναφορικό YSR που συμπληρώνεται από τον έφηβο. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι το άγχος που συνδέεται με τη φτώχια και τη γενικότερη οικονομική κατάσταση σχετίζεται άμεσα με τα συμπτώματα άγχους και κατάθλιψης, αλλά και τα κοινωνικά προβλήματα στους εφήβους. Παράλληλα, φαίνεται να υπάρχει αλληλεπίδραση με συμπτώματα που προϋπήρχαν, συνεισφέροντας στην επιδείνωση συμπτωμάτων επιθετικότητας, προβλημάτων προσοχής, σωματικών συμπτωμάτων και συμπτωμάτων άγχους και κατάθλιψης.

Μια πρόσφατη έρευνα με μεγάλο ερευνητικό ενδιαφέρον είναι αυτή των DeVoe, Kritikos, Emmert-Aronson, Kantor και Paris (2018), οι οποίοι διερεύνησαν την επίδραση της στράτευσης των γονέων στη συμπεριφορά των παιδιών νηπιακής ηλικίας, σε περιπτώσεις οικογενειών στρατιωτικών. Σκοπός της έρευνας ήταν να διερευνηθούν οι σχέσεις μεταξύ της ψυχικής υγείας των γονέων, του άγχους των γονέων, της αλληλεπίδρασης μεταξύ του ζευγαριού και της ευημερίας του παιδιού. Οι ερευνητές συμπεραίνουν ότι το μετα-τραυματικό στρες των γονέων που έχουν υπηρετήσει σε εμπόλεμες περιοχές σχετίζεται με υψηλότερη εκδήλωση προβλημάτων συμπεριφοράς στα παιδιά, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των γονέων. Οι πιο ποιοτικές σχέσεις μεταξύ

του ζευγαριού φαίνεται να λειτουργούν θετικά στο μετα-τραυματικό στρες, αλλά δε φαίνεται να συσχετίζονται με τις αντιλήψεις των γονέων για την παιδική συμπεριφορά.

Ακόμη, το ερευνητικό ενδιαφέρον των Leloux-Opmeer, Kuiper, Swaab και Scholte (2017) φαίνεται να εστιάζει στις θετές οικογένειες, καθώς διερευνούν την παιδική συμπεριφορά σε περιπτώσεις μεταφοράς του παιδιού σε θετή ή ανάδοχη οικογένεια. Τα αποτελέσματα δείχνουν διαφορές μεταξύ των τριών υπο-ομάδων συμμετεχόντων που δημιούργησαν οι ερευνητές, ανάλογα με την περίπτωση βιολογικής, θετής ή ανάδοχης οικογένειας. Οι βιολογικοί γονείς των παιδιών που καταλήγουν σε ανάδοχη οικογένεια φαίνεται να χρειάζονται την περισσότερη υποστήριξη σχετικά με τα προσωπικά προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζουν. Παράλληλα, τα παιδιά που καταλήγουν σε ανάδοχες οικογένειες φαίνεται ότι χρειάζονται υποστήριξη για νοητικές, συμπεριφορικές και ακαδημαϊκές δυσκολίες.

Σε αναζήτηση ερευνών που να μελετούν την οικογένεια με τη χρήση των εργαλείων του ΣΑΕΒΑ, εν μέσω οικονομικής κρίσης, βρέθηκε μόνο μια έρευνα. Οι Puff και Renk (2014) μελέτησαν την παιδική συμπεριφορά, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των γονέων, σε οικογένειες όπου οι γονείς έχουν υψηλό οικονομικό άγχος. Το δείγμα αποτελούσαν 124 γονείς παιδιών ηλικίας 2 έως 6 ετών. Τα συμπεράσματά τους υποδεικνύουν ότι το άγχος των γονέων επηρέαζε τη σχέση μεταξύ των οικονομικών περικοπών των γονέων και των εσωτερικευμένων προβλημάτων των μικρών παιδιών. Επίσης, επηρέαζε τη σχέση μεταξύ των αρνητικών οικονομικών εμπειριών των γονέων των εξωτερικευμένων προβλημάτων των μικρών παιδιών.

3.3.2 Χρήση των εργαλείων του ΣΑΕΒΑ στην έρευνα για τη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη σε οικογένειες με παιδιά νηπιακής ηλικίας

Όπως αναφέρθηκε, η χρήση των εργαλείων του ΣΑΕΒΑ γίνεται σε διαφορετικά πλαίσια, δηλαδή είτε για κλινικούς, είτε για ερευνητικούς σκοπούς, ενώ είναι προσιτά όχι μόνο σε επαγγελματίες, αλλά και σε ερευνητές ή άτομα του στενού περιβάλλοντος του εκάστοτε ατόμου που αξιολογείται. Η χρήση του ΣΑΕΒΑ στην έρευνα για την οικογένεια έχει δώσει ενδιαφέροντα αποτελέσματα, σχετικά με τις σχέσεις μεταξύ γονέων και παιδιών, αλλά και τις αλληλεπιδράσεις στο οικογενειακό σύστημα. Με αφορμή ποικίλους ερευνητικούς σκοπούς, ενδιαφέρον παρουσιάζει η σύνδεση της προσέγγισης του ΣΑΕΒΑ με άλλες προσεγγίσεις, με την παράλληλη χρήση εργαλείων του ΣΑΕΒΑ και άλλων ψυχομετρικών εργαλείων, ώστε μέσα από συγκρίσεις και αναλύσεις να εξάγονται ακόμη πιο ολοκληρωμένα αποτελέσματα.

Παράδειγμα αποτελεί η σύνδεση του ΣΑΕΒΑ με τη Θεωρία Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης, κάτι το οποίο συμβαίνει και στην παρούσα διατριβή, με αντικείμενο τα παιδιά νηπιακής ηλικίας. Φαίνεται ότι η σχολική και η εφηβική ηλικία των παιδιών έχουν υπάρξει αντικείμενο μελέτης και από τις δυο προσεγγίσεις σε αρκετά μεγάλο εύρος μελετών, με διαπολιτισμικό υπόβαθρο. Αναφέρεται ενδεικτικά η πολύ πρόσφατη έρευνα των Mahrer, Holly, Luecken, Wolchik και Fabricius (2019), με σκοπό τη διερεύνηση των γονεϊκών στυλ, των πολιτισμικών αξιών και των εσωτερικευμένων και

εξωτερικευμένων προβλημάτων των εφήβων, σε αμερικανικές οικογένειες με καταγωγή είτε από την Ευρώπη, είτε από το Μεξικό. Οι ερευνητές χρησιμοποίησαν διαφορετικά ερευνητικά εργαλεία, μεταξύ των οποίων ήταν το PARQ αλλά και το αυτό-αναφορικό YSR για εφήβους. Τα συμπεράσματα έδειξαν υψηλότερα επίπεδα γονεϊκής αποδοχής στις οικογένειες με καταγωγή από το Μεξικό. Επίσης, φαίνεται ότι η έμφαση στην οικογένεια ως αξία σε συνδυασμό με το γονεϊκό στυλ έπαιζαν σημαντικό ρόλο στην εκδήλωση εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων συνδρόμων συμπεριφοράς στους εφήβους.

Αντίστοιχα, μια πρόσφατη έρευνα, που συνδυάζει τις δυο προσεγγίσεις και εστιάζει σε ένα ιδιαίτερο μέρος πληθυσμού, είναι αυτή των Pariseau, Chevalier, Long, Clapham, Edwards-Leeper & Tishelman (2019), με σκοπό τη διερεύνηση της σχέσης της οικογενειακής αποδοχής και απόρριψης και της ψυχοκοινωνικής λειτουργικότητας διεμφυλικών εφήβων. Οι ερευνητές χρησιμοποίησαν ψυχομετρικά εργαλεία της Θεωρίας Διαπροσωπικής Αποδοχής-Απόρριψης, για την αντιλαμβανόμενη αποδοχή και απόρριψη από τους γονείς και τα αδέρφια, αλλά και εργαλεία του ΣΑΕΒΑ για τη συμπεριφορά. Τα συμπεράσματα δείχνουν ότι τα χαμηλότερα επίπεδα αποδοχής στην παιδική ηλικία μπορούν να προβλέψουν αυξημένα επίπεδα συμπτωμάτων άγχους και κατάθλιψης και γενικότερα εσωτερικευμένα προβλήματα στους εφήβους. Γίνεται εμφανές συνοπτικά ότι η αδιαφορία από την πλευρά του γονέα και η αποδοχή από την πλευρά των αδερφών σχετίζεται με την ψυχική υγεία των εφήβων.

Παρόλα αυτά, φαίνεται ότι στη νηπιακή ηλικία είναι ιδιαίτερα περιορισμένος ο αριθμός των μελετών παγκοσμίως που να συνδυάζουν τις δυο θεματολογίες. Στην παρούσα διατριβή αναφέρονται δυο δημοσιευμένες εργασίες που βρέθηκαν με αντικείμενο τη συμπεριφορά των παιδιών νηπιακής ηλικίας και τη γονεϊκή ζεστασιά. Πρέπει να διευκρινιστεί εκ των προτέρων, βέβαια, ότι αναφορικά προς τη γονεϊκή ζεστασιά δε μελετάται η αντίληψη των παιδιών νηπιακής ηλικίας για την αποδεκτική ή απορριπτική συμπεριφορά των γονέων, με βάση τα εργαλεία της Θεωρίας Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης, αλλά οι αντιλήψεις των ίδιων των γονέων για τη συμπεριφορά τους απέναντι στα παιδιά τους, με χρήση διαφορετικών ψυχομετρικών εργαλείων. Δε βρέθηκε κάποια δημοσιευμένη έρευνα που να διερευνά τις αντιλήψεις των γονέων για τη συμπεριφορά του παιδιού τους σε συνδυασμό με τις αντιλήψεις των παιδιών για τη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη στη νηπιακή ηλικία.

Η πρώτη έρευνα, λοιπόν, είναι αυτή των Lee, Altschul και Gershoff (2013), οι οποίοι διερευνούν τη συσχέτιση μεταξύ της μητρικής ζεστασιάς, της χρήσης σωματικής τιμωρίας από τη μητέρα προς το παιδί και της εκδήλωσης επιθετικής συμπεριφοράς από το παιδί νηπιακής ηλικίας, στις Η.Π.Α. Τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι από όσο μικρότερη ηλικία χρησιμοποιείται η σωματική τιμωρία από τη μητέρα, τόσο νωρίτερα τείνουν τα παιδιά να εμφανίζουν επιθετική συμπεριφορά. Η μητρική ζεστασιά φαίνεται, δε, ότι δεν επαρκεί για να μειώσει την αρνητική επίδραση της χρήσης σωματικής τιμωρίας στη συμπεριφορά του παιδιού.

Μια ακόμη έρευνα με αντικείμενο μελέτης τα παιδιά νηπιακής ηλικίας και τη σχέση τους με τους γονείς τους είναι αυτή των Han, Rudy και Proulx (2017), η οποία διεξήχθη στη Νότια Κορέα. Οι ερευνητές μελέτησαν την επιρροή που έχει στην προσαρμογή των

παιδιών προσχολικής ηλικίας η συμπεριφορά των γονέων απέναντί τους, αλλά και οι εντάσεις ανάμεσα στους γονείς. Τα συμπεράσματα δείχνουν ότι η ένταση και οι διαμάχες ανάμεσα στους γονείς τείνουν να καταλήγουν είτε σε μειωμένη ζεστασιά προς τα παιδιά τους, είτε σε περισσότερη αυστηρότητα. Τόσο η μειωμένη γονεϊκή ζεστασιά, όσο και η υπέρμετρη αυστηρότητα προς τα παιδιά, φαίνεται ότι επηρεάζουν τη συναισθηματική προσαρμογή τους και τις σχέσεις τους με τους συνομηλίκους ακόμη και στη νηπιακή ηλικία, ανεξάρτητα από το φύλο των παιδιών.

3.4 Το ΣΑΕΒΑ στην έρευνα της συμπεριφοράς στη νηπιακή ηλικία

Η νηπιακή ηλικία είναι ένα αναπτυσσόμενο πεδίο έρευνας, καθώς συχνά συνδέεται με τη μετάβαση του παιδιού από την οικογένεια στο εκπαιδευτικό σύστημα, οπότε σε ένα νέο κοινωνικό σύστημα. Μεγάλο ενδιαφέρον εντοπίζεται σε ερευνητικά αποτελέσματα που αφορούν τη συμπεριφορά του νηπίου, ένα πεδίο αρκετά περιορισμένο σε ερευνητικά εργαλεία (Δώνη & Γιώτσα, 2019), σε σχέση για παράδειγμα με τη σχολική ηλικία. Το ΣΑΕΒΑ συμβάλλει θετικά στην κατανόηση των προβλημάτων και των δυσκολιών συμπεριφοράς και συναισθήματος που είναι πιθανό να αντιμετωπίζουν τα παιδιά νηπιακής ηλικίας. Η πρώιμη ανίχνευση αντίστοιχων δυσκολιών οδηγεί στον έγκαιρο σχεδιασμό παρεμβάσεων (Doni & Giotsa, 2017, 2018), κάτι το οποίο είναι πρωταρχικό στοιχείο για την αντιμετώπιση.

3.4.1 Εργαλεία του ΣΑΕΒΑ για την έρευνα στη νηπιακή ηλικία

Σύμφωνα με τον Achenbach και τους συνεργάτες του (Achenbach, 2009· Achenbach & Rescorla, 2000), η συστηματική διερεύνηση της ψυχο-συναισθηματικής λειτουργίας του ατόμου στην προσχολική ηλικία, μέσω της μελέτης πολλών διαστάσεων είναι ένα πεδίο έρευνας που κερδίζει ολοένα και περισσότερους υποστηρικτές. Η συστηματική αξιολόγηση ουσιαστικά επιτρέπει σε επαγγελματίες και ερευνητές να συγκεντρώνουν πληροφορίες για την ανάπτυξη του παιδιού, σε διαφορετικές χρονικές περιόδους. Από την άλλη πλευρά, παρατηρώντας την αύξηση και τη μείωση της εκδήλωσης σχετικών συμπτωμάτων, μπορεί να βελτιωθεί η παροχή υπηρεσιών σε παιδιά που εμφανίζουν ψυχο-παθολογικά προβλήματα.

Το ΣΑΕΒΑ προσφέρει τη δυνατότητα αξιολόγησης της συμπεριφοράς των παιδιών προσχολικής/νηπιακής ηλικίας. Όπως αναφέρθηκε ήδη, τα εργαλεία που περιλαμβάνονται στο ΣΑΕΒΑ και αφορούν τα παιδιά προσχολικής/νηπιακής ηλικίας συμπληρώνονται είτε από τον γονέα, είτε από τον φροντιστή, είτε από τον εκπαιδευτικό. Ο σκοπός των εργαλείων είναι να διευκρινιστούν τα δυνατά και τα αδύναμα σημεία του παιδιού, όσον αφορά τη λειτουργικότητά του (Achenbach, 2015a).

Το πρώτο εργαλείο που παρουσιάζεται συνοπτικά σε αυτό το σημείο είναι η ΛΕΠΣ για ηλικίες $1^1/_2$ έως 5 ετών. Η πρώτη εμφάνιση κάποιου εργαλείου στο ΣΑΕΒΑ, που να

αξιολογεί τη συμπεριφορά των παιδιών προσχολική ηλικίας, δηλαδή κάτω των 6 ετών, ήταν το 1983, όταν οι Achenbach και Edelbrock (1983) μείωσαν το ηλικιακό όριο για τη χρήση της ΛΕΠΣ για ηλικίες 6-16 ετών, που προϋπήρχε. Το ηλικιακό εύρος αυξήθηκε το 1991 (Achenbach & Rescorla, 1991), περιλαμβάνοντας παιδιά ηλικίας 4 έως 18 ετών. Από το 2000 και μετά, το ηλικιακό εύρος διαφοροποιήθηκε, καταλήγοντας στις λίστες που χρησιμοποιούνται σήμερα, δηλαδή τη ΛΕΠΣ για παιδιά από $1^1/_2$ έως 5 ετών (Achenbach & Rescorla, 2000, 2009) και τη ΛΕΠΣ για παιδιά από 6 έως 18 ετών (Achenbach & Rescorla, 2001, 2007α).

Εστιάζοντας στη ΛΕΠΣ για παιδιά από $1^1/_2$ έως 5 ετών (Achenbach & Rescorla, 2000, 2009), το ερωτηματολόγιο αυτό συμπληρώνεται από τους γονείς και τους φροντιστές παιδιών αυτής της ηλικίας. Περιλαμβάνει 99 προτάσεις κλειστού τύπου, τις οποίες ο γονέας ή κηδεμόνας αξιολογεί σε μια κλίμακα από το 0 μέχρι το 2 (0=δεν ταιριάζει καθόλου, 1=ταιριάζει κάπως ή μερικές φορές, 2=ταιριάζει πολύ ή πολύ συχνά). Επιπλέον, περιλαμβάνει μια 100$^{\eta}$ ανοιχτή πρόταση, όπου ο γονέας ή ο κηδεμόνας μπορεί να προσθέσει μια ακόμη συμπεριφορά που παρατηρεί και δεν περιλαμβάνεται στις 99 και να την αξιολογήσει με τον ίδιο τρόπο. Εκτός από τα ποσοτικά συμπεράσματα που παρέχει η λίστα, υπάρχουν και κάποιες ανοιχτού τύπου ερωτήσεις, όπου ο γονέας ή ο κηδεμόνας μπορεί να προσθέσει κάποιες πληροφορίες σχετικά με περιγραφές συμπεριφορών, ασθένειες, αναπηρίες ή ό,τι άλλο μπορεί να τον απασχολεί περισσότερο σε σχέση με το παιδί.

Για την ολοκληρωμένη εικόνα της ανάπτυξης του παιδιού και της συμπεριφοράς του, τη ΛΕΠΣ για παιδιά από $1^1/_2$ έως 5 ετών συνοδεύει πολλές φορές το Ερωτηματολόγιο Γλωσσικής Ανάπτυξης (ΕΓΑ) για παιδιά 18-35 μηνών. Το ΕΓΑ για παιδιά 18-35 μηνών παρέχει πληροφορίες σχετικά με τους πιθανούς παράγοντες που οδηγούν σε καθυστέρηση στη γλωσσική ανάπτυξη του παιδιού, καθώς η καθυστέρηση στην ανάπτυξη του λόγου είναι ένας λόγος ανησυχίας, όσον αφορά την ανάπτυξη και τη συμπεριφορά του παιδιού (Achenbach & Rescorla, 2009). Το ερωτηματολόγιο αρχικά περιλαμβάνει ερωτήσεις σχετικά με το ιστορικό του παιδιού, στη συνέχεια ζητώνται οι πιο σύνθετες φράσεις που χρησιμοποιεί το παιδί και έπειτα περιλαμβάνει έναν κατάλογο με 310 λέξεις, από τις οποίες το άτομο που απαντά πρέπει να κυκλώσει αυτές που χρησιμοποιεί το παιδί αυθόρμητα. Σε αυτό το μέρος του ερωτηματολογίου μπορούν να προστεθούν κάποιες λέξεις που δεν περιλαμβάνονται ήδη στον κατάλογο.

Η ΦΑΝ-Β για παιδιά από $1^1/_2$ έως 5 ετών (Achenbach & Rescorla, 2000, 2009) είναι επίσης ένα εργαλείο που περιλαμβάνεται στο ΣΑΕΒΑ και αφορά τα παιδιά νηπιακής ηλικίας. Συμπληρώνεται από νηπιαγωγούς και βρεφονηπιοκόμους. Από τις 99 προτάσεις που αξιολογεί το άτομο που απαντά, οι 82 είναι παρόμοιες με αυτές που περιλαμβάνει η ΛΕΠΣ για παιδιά από $1^1/_2$ έως 5 ετών, ενώ οι 17 είναι προσανατολισμένες περισσότερο προς το πλαίσιο της τάξης. Η βαθμολόγηση παραμένει ίδια, όπως και η 100$^{\eta}$ ανοιχτή πρόταση, αλλά και οι ανοιχτού τύπου ερωτήσεις, σχετικά με πιο ποιοτικά χαρακτηριστικά, σύμφωνα με την άποψη του εκπαιδευτικού.

Όπως αναφέρθηκε και για το σύνολο των εργαλείων του ΣΑΕΒΑ, τόσο η ΛΕΠΣ όσο και η ΦΑΝ-Β για παιδιά από $1^1/_2$ έως 5 ετών μπορούν να χρησιμοποιηθούν για

διαφορετικούς σκοπούς, όπως κλινικοί, διαγνωστικοί και ερευνητικοί. Έτσι, η βαθμολόγηση γίνεται με βάση διαφορετικά συστήματα, ανάλογα με τη χρήση τους.

Συγκεκριμένα, οι απαντήσεις των γονέων, των φροντιστών ή των εκπαιδευτικών στα δυο εργαλεία για τη νηπιακή ηλικία αντικατοπτρίζουν κλίμακες συνδρόμων, οι οποίες προκύπτουν με βάση τις συμπεριφορές του παιδιού, οι οποίες τείνουν να συνυπάρχουν (Achenbach & Rescorla, 2000, 2009· Rescorla, 2005). Μέσα από διερευνητικές και παραγοντικές αναλύσεις, προέκυψαν έξι κλίμακες συνδρόμων τόσο για τα αγόρια, όσο και για τα κορίτσια: (i) Συναισθηματικά αντιδραστικός, (ii) Ανήσυχος/καταθλιπτικός, (iii) Σωματικές ενοχλήσεις, (iv) Απομόνωση/Απόσυρση, (v) Προβλήματα προσοχής και (vi) Επιθετική συμπεριφορά. Επιπλέον, βάσει των αναλύσεων για τη ΛΕΠΣ για παιδιά από $1^1/_2$ έως 5 ετών, προκύπτει μια έβδομη (vii) κλίμακα, που ονομάζεται Προβλήματα ύπνου και περιλαμβάνει δηλώσεις σχετικά με τον ύπνο, κάτι που δεν αξιολογείται από τον εκπαιδευτικό στη ΦΑΝ-Β για παιδιά από $1^1/_2$ έως 5 ετών.

Η βαθμολόγηση για τις κλίμακες συνδρόμων γίνεται προσθέτοντας τις απαντήσεις των γονέων, των κηδεμόνων, των φροντιστών ή των εκπαιδευτικών, ανάλογα με το εργαλείο, στις αντίστοιχες δηλώσεις. Λαμβάνοντας υπόψιν το αποτέλεσμα στην κάθε εμπειρική κλίμακα συνδρόμων σε σχέση με την υψηλότερη δυνατή βαθμολογία (με βάση το δείγμα στάθμισης, Achenbach & Rescorla, 2009), το παιδί κατατάσσεται στο φυσιολογικό (<93η εκατοστιαία θέση), το οριακό (93η-97η εκατοστιαία θέση) ή το κλινικό (>97η εκατοστιαία θέση) φάσμα.

Οι εμπειρικές κλίμακες συνδρόμων, που προκύπτουν από τα εργαλεία του ΣΑΕΒΑ για τη νηπιακή ηλικία, μπορούν να ταξινομηθούν σε τρεις ευρείες ομάδες συνδρόμων (Achenbach & Rescorla, 2000, 2009· Rescorla, 2005): (i) Εσωτερικευμένα προβλήματα, (ii) Εξωτερικευμένα προβλήματα και (iii) Σύνολο προβλημάτων. Στα Εσωτερικευμένα προβλήματα περιλαμβάνονται οι τέσσερις κλίμακες συνδρόμων που περιγράφουν προβλήματα τα οποία εντοπίζονται κυρίως στο εσωτερικό του ατόμου (Συναισθηματικά αντιδραστικός, Ανήσυχος/Καταθλιπτικός, Σωματικές ενοχλήσεις και Απομόνωση). Στα Εξωτερικευμένα προβλήματα περιλαμβάνονται δυο κλίμακες συνδρόμων (Προβλήματα προσοχής και Επιθετική συμπεριφορά) που περιγράφουν προβλήματα που αφορούν συγκρούσεις ή τις προσδοκίες των άλλων από το παιδί. Στο Σύνολο προβλημάτων περιλαμβάνονται όλες οι κλίμακες συνδρόμων, συμπεριλαμβανομένης της κλίμακας Προβλήματα ύπνου για τη ΛΕΠΣ, όπως επίσης και τα άλλα προβλήματα, δηλαδή συμπεριφορές που δε συμπεριλαμβάνονται στις κλίμακες συνδρόμων.

Εφόσον η χρήση των εργαλείων του ΣΑΕΒΑ χρησιμοποιείται συχνά για διαγνωστικούς σκοπούς, οι εμπειρικά βασισμένες κλίμακες συνδρόμων, που προκύπτουν από τις συμπεριφορές που τείνουν να συνυπάρχουν σε μεγάλες ομάδες πληθυσμού, σύμφωνα με διαφορετικούς αξιολογητές, χρειάζεται να συνδεθούν με συστήματα βαθμολόγησης που να καταλήγουν σε διαγνώσεις διαταραχών, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των ειδικών. Για τα εργαλεία του ΣΑΕΒΑ έχουν δημοσιευτεί έρευνες που να μελετούν τη συσχέτιση των εμπειρικά βασισμένων κλιμάκων συνδρόμων με τις κλίμακες που προκύπτουν με βάση το σύστημα DSM και βρέθηκαν υψηλές συσχετίσεις (Rescorla, 2005). Παρόλα αυτά, ανεξάρτητα από τις υψηλές συσχετίσεις, μια ομάδα

έμπειρων παιδο-ψυχιάτρων και ψυχολόγων, 10 διαφορετικών εθνικοτήτων, κατέληξαν σε πέντε κλίμακες με βάση το σύστημα DSM, ώστε να χρησιμοποιούνται για διαγνωστικούς σκοπούς. Οι πέντε κλίμακες που προέκυψαν (Achenbach & Rescorla, 2000, 2009· Rescorla, 2005) είναι οι εξής: (i) Συναισθηματικά προβλήματα, (ii) Προβλήματα άγχους, (iii) Διάχυτα αναπτυξιακά προβλήματα, (iv) Προβλήματα Ελλειμματικής προσοχής-Υπερκινητικότητας και (v) Προβλήματα εναντιωματικής-προκλητικής συμπεριφοράς.

3.4.2 Τύποι συνδρόμων που προκύπτουν εμπειρικά από τη χρήση της ΛΕΠΣ για παιδιά ηλικίας 1½-5 ετών

Όπως αναφέρθηκε, με τη χρήση όλων των εργαλείων του ΣΑΕΒΑ ο επαγγελματίας ή ο ερευνητής μπορούν να οδηγηθούν σε συμπεράσματα, σχετικά με τον βαθμό συνύπαρξης συγκεκριμένων συμπεριφορών στο άτομο, κάτι το οποίο συνεπάγεται την ανίχνευση συνδρόμων. Εστιάζοντας στη ΛΕΠΣ για ηλικίες 1½-5 ετών, οι Achenbach και Rescorla (2000, 2009) καταλήγουν σε επτά κλίμακες συνδρόμων, ομαδοποιώντας ορισμένες από τις συμπεριφορές που περιλαμβάνονται στη λίστα και αξιολογούνται από τον γονέα ή τον κηδεμόνα.

Η πρώτη κλίμακα συνδρόμων που εντοπίζεται για τη ΛΕΠΣ για ηλικίες 1½-5 ετών ονομάζεται «Συναισθηματικά αντιδραστικός». Η συναισθηματική αντιδραστικότητα περιλαμβάνει, ως ενδείξεις, συμπεριφορές, όπως ανησυχία, εκδήλωση αρνητικών συναισθημάτων όταν υπάρχει έκθεση σε μια νέα ή άγνωστη συνθήκη και αλλαγές στη διάθεση (Achenbach & Rescorla, 2000, 2009). Στην ουσία, δίνεται έμφαση στην αντιδραστικότητα των παιδιών, όταν αυτή αξιολογείται ως υπερβολική από τον γονέα ή τον κηδεμόνα, δηλαδή όταν κρίνεται ότι τα ερεθίσματα δεν είναι τόσο ουσιώδη, ώστε να προκαλέσουν έντονες συναισθηματικές αντιδράσεις. Η συνδυαστική συμπεριφορά που οδηγεί τον επαγγελματία ή τον ερευνητή σε συμπεράσματα για ύπαρξη συνδρόμων είναι οι γρήγορες εναλλαγές στη συμπεριφορά, όταν παρατηρείται δηλαδή γρήγορη και εύκολη αλλαγή αντίδρασης, ενώ τα ερεθίσματα του περιβάλλοντος δεν αλλάζουν με τον ίδιο ρυθμό. Συνήθως τα παιδιά που συγκεντρώνουν υψηλή βαθμολογία σε αυτή την κλίμακα συνδρόμων έχουν την ανάγκη να δημιουργούν και να διατηρούν μια ρουτίνα στην καθημερινότητα, ώστε να διαχειρίζονται την συναισθηματική αντιδραστικότητα (Basten et al., 2013).

Η δεύτερη κλίμακα συνδρόμων που εντοπίζεται για τη ΛΕΠΣ για ηλικίες 1½-5 ετών ονομάζεται «Ανήσυχος/Καταθλιπτικός». Η ανησυχία των παιδιών αυτής της ηλικίας μπορεί να παρατηρηθεί μέσω εκδηλώσεων όπως κλάμα και νευρικότητα. Σε συνδυασμό με σημάδια που παραπέμπουν στην ανησυχία και το άγχος του αποχωρισμού από τους σημαντικούς άλλους, οι οποίοι σε αυτή την ηλικία τείνουν να είναι οι γονείς ή οι κηδεμόνες, συνήθως αυτού του είδους οι εκδηλώσεις εντείνονται και συνοδεύονται από φόβο απομάκρυνσης και έντονη προσκόλληση στον γονέα ή τον κηδεμόνα. Η συνύπαρξη αυτών των συμπεριφορών με θλίψη ή στενοχώρια χωρίς εμφανή ερεθίσματα που να τις προκαλούν, μπορεί να αντιπροσωπεύει τα παιδιά που

εμφανίζουν υψηλές βαθμολογίες στην εν λόγω κλίμακα συνδρόμων (Achenbach, Ivanova, Rescorla, Turner & Althoff, 2016).

Μιλώντας για την παιδική κατάθλιψη, όπως αναφέρουν και οι Αναγνωστόπουλος και Σουμάκη (2017), είναι δύσκολη η μελέτη της στη νηπιακή ηλικίας, λόγω αδυναμίας του παιδιού να εκφράσει με λόγο συναισθήματα, όπως θλίψη, απελπισία ή απόγνωση. Έτσι, πρέπει να αναφερθεί ότι σε αυτή την κλίμακα συνδρόμων, για την αξιολόγηση των καταθλιπτικών συμπτωμάτων παιδιών τόσο μικρής ηλικίας, αξιολογούνται και σωματοποιημένα συμπτώματα, όπως ανορεξία, πόνοι ή αϋπνία, αλλά και άλλου τύπου συμπεριφορές, όπως επιθετικότητα, έλλειψη συμμετοχής στο παιχνίδι, απάθεια.

Η τρίτη κλίμακα συνδρόμων που εντοπίζεται για τη ΛΕΠΣ για ηλικίες $1^1/_2$-5 ετών ονομάζεται «Σωματικές ενοχλήσεις». Όπως αναφέρθηκε, πολλές φορές τα παιδιά νηπιακής ηλικίας δυσκολεύονται να αντιληφθούν ή και να εκφράσουν με λόγια τα συναισθήματά τους. Είναι πολύ συχνό, λοιπόν, τα παιδιά να εμφανίζουν σωματοποιημένα συμπτώματα, τα οποία συνδέονται με τα αρνητικά τους συναισθήματα, εκδηλώνοντας πονοκεφάλους, ναυτία ή πόνο στο στομάχι. Παράλληλα, βέβαια, αυτή η κλίμακα αφορά ψυχοσωματικά συμπτώματα, που μπορεί να προκύπτουν, για παράδειγμα, λόγω άγχους, όπως είναι τα δερματικά προβλήματα. Τέλος, εξετάζεται η συνύπαρξη με σωματικά προβλήματα ή άλλου είδους αναπηρίες, όπως προβλήματα όρασης ή ακοής, που επηρεάζουν τη λειτουργικότητα του παιδιού (Ivanova et al., 2007).

Η τέταρτη κλίμακα συνδρόμων που εντοπίζεται για τη ΛΕΠΣ για ηλικίες $1^1/_2$-5 ετών ονομάζεται «Απομόνωση/Απόσυρση». Αφορά τις επικοινωνιακές δεξιότητες των παιδιών σε συνδυασμό με συναισθηματικές εκδηλώσεις, οπότε αξιολογείται η βλεμματική επαφή, η έκφραση των συναισθημάτων και η έκφραση του ενδιαφέροντος του για το περιβάλλον. Συνήθως τα παιδιά που συγκεντρώνουν υψηλές βαθμολογίες σε αυτή την κλίμακα χαρακτηρίζονται ως υπερβολικά ντροπαλά, μοναχικά ή ακόμη μυστικοπαθή, καθώς σπάνια μοιράζονται τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους με τους άλλους. Συνδυαστικά με τις επικοινωνιακές δεξιότητες, αξιολογούνται σε αυτή την κλίμακα συνδρόμων επιπλέον χαρακτηριστικά και συμπεριφορές που συνδέονται με τη νωχελικότητα των παιδιών, κατά την κοινωνικοποίησή τους, αλλά και την απομόνωση από τους συνομηλίκους (Rescorla, 2005). Συνολικά, λοιπόν, αξιολογούνται κοινωνικές και συναισθηματικές δεξιότητες.

Η πέμπτη κλίμακα συνδρόμων που εντοπίζεται για τη ΛΕΠΣ για ηλικίες $1^1/_2$-5 ετών ονομάζεται «Προβλήματα προσοχής». Αφορά τον τρόπο που συμπεριφέρεται ένα παιδί όταν χρειάζεται να εκτελέσει ένα έργο, να εστιάσει την προσοχή του ή να μείνει συγκεντρωμένο σε κάτι, που συνήθως αφορά μια καθημερινή δραστηριότητα. Τα παιδιά που συγκεντρώνουν υψηλές βαθμολογίες σε αυτή την κλίμακα συνδρόμων, συνήθως χαρακτηρίζονται από τους γονείς ως αδέξια ή απρόσεκτα, ενώ αναφέρεται ότι δεν μπορούν να μείνουν ακίνητα και συγκεντρωμένα για πολλή ώρα. Συχνά, παρατηρείται συνδυαστικά μια άσκοπη περιήγηση των παιδιών στο χώρο, χωρίς αυτό να φαίνεται τα ίδια να μπορούν να το ελέγξουν (van Zeijl et al. 2006).

Η έκτη κλίμακα συνδρόμων που εντοπίζεται για τη ΛΕΠΣ για ηλικίες $1^1/_2$-5 ετών ονομάζεται «Επιθετική συμπεριφορά». Όπως γίνεται αντιληπτό, αναφέρεται σε εναντιωματικές συμπεριφορές που εκδηλώνουν τα παιδιά στην αλληλεπίδρασή τους με τους άλλους ή ως μεμονωμένες συμπεριφορές. Τα παιδιά που συγκεντρώνουν υψηλή βαθμολογία σε αυτή την κλίμακα συνδρόμων εμφανίζουν συχνά συμπεριφορές, όπως άρνηση, χτυπήματα, καταστροφή αντικειμένων και καβγάδες. Παράλληλα, φαίνεται να μη νιώθουν ενοχές για την επιθετική συμπεριφορά τους. Η έλλειψη ενοχών ή μεταμέλειας παρατηρείται, σύμφωνα με τους γονείς, ακόμη και στις περιπτώσεις που οι ίδιοι τιμωρούν το παιδί για τη συμπεριφορά του, καταλήγοντας συχνά σε ακόμη πιο έντονες αντιδράσεις από την πλευρά του παιδιού. Από την άλλη πλευρά, υπάρχουν περιπτώσεις, κατά τις οποίες τα παιδιά εκδηλώνουν επιθετική συμπεριφορά για να τραβήξουν την προσοχή των γονιών τους (Geeraerts et al., 2015), κάτι που είναι πιθανό να σχετίζεται με τη συμπεριφορά των ίδιων των γονέων απέναντι στα παιδιά.

Οι προαναφερθείσες έξι κλίμακες συνδρόμων προκύπτουν και για τη ΦΑΝ-Β για ηλικίες $1^1/_2$-5 ετών, εκτός από τη ΛΕΠΣ για ηλικίες $1^1/_2$-5 ετών, όπου αντίστοιχα ο παιδαγωγός ή ο φροντιστής καλείται να αξιολογήσει τη συμπεριφορά του παιδιού. Η έβδομη κλίμακα συνδρόμων εντοπίζεται μόνο για τη ΛΕΠΣ για ηλικίες $1^1/_2$-5 ετών ονομάζεται «Προβλήματα ύπνου». Σε αυτή την κλίμακα συνδρόμων, οι γονείς αξιολογούν την ποσότητα και την ποιότητα ύπνου των παιδιών τους, κάτι το οποίο μπορεί να σχετίζεται με τη λειτουργικότητα των παιδιών στην καθημερινότητα (Jansen, Saridjan, Hofman, Jaddoe, Verhulst & Tiemeier, 2011). Σύμφωνα με τους Αναγνωστόπουλο και Σουμάκη (2017), τα προβλήματα ή διαταραχές ύπνου περιλαμβάνουν τρεις κατηγορίες: (α) αϋπνία, (β) αφύπνιση κατά τη διάρκεια της νύχτας, συνήθως λόγω τρομακτικών ονείρων, νυχτερινών τρόμων ή υπνοβασίας και (γ) υπερβολική υπνηλία κατά τη διάρκεια της ημέρας. Τέτοιου είδους δυσκολίες μπορεί να αποτελούν επίσης σημάδια άλλων αναπτυξιακών διαταραχών, κατάθλιψης ή υπερκινητικότητας.

Οι κλίμακες που αναφέρθηκαν ομαδοποιούνται με τη σειρά τους από τους Achenbach και Rescorla (2000, 2009) σε τρεις μεγάλες κατηγορίες προβλημάτων. Όπως αναφέρθηκε, η πρώτη κατηγορία ονομάζεται «Εσωτερικευμένα προβλήματα» και περιλαμβάνει τις κλίμακες «Συναισθηματικά αντιδραστικός», «Ανήσυχος/ καταθλιπτικός», «Σωματικές ενοχλήσεις» και «Απομόνωση/Απόσυρση». Αυτή η κατηγορία αφορά τις δυσκολίες και τα προβλήματα, των οποίων οι αιτίες τους εντοπίζονται κυρίως στο εσωτερικό του ατόμου, προκαλώντας την εκδήλωση συγκεκριμένων συμπεριφορών. Η δεύτερη κατηγορία ονομάζεται «Εξωτερικευμένα προβλήματα» και περιλαμβάνει τις κλίμακες «Προβλήματα προσοχής» και «Επιθετική συμπεριφορά». Αυτή η κατηγορία αφορά τον τρόπο με τον οποίο το παιδί αλληλεπιδρά με τους άλλους, όπως για παράδειγμα τις συγκρούσεις, αλλά και τις προσδοκίες που έχουν οι σημαντικοί άλλοι από το παιδί. Τέλος, η τρίτη κατηγορία ονομάζεται «Σύνολο προβλημάτων» και περιλαμβάνει όλες τις κλίμακες, συμπεριλαμβανομένης και της κλίμακας «Προβλήματα ύπνου», αλλά και κάποιων περιγραφών συμπεριφορών που περιλαμβάνονται στο ερωτηματολόγιο, αλλά δεν περιλαμβάνονται στις υπόλοιπες κλίμακες συνδρόμων («Άλλα προβλήματα»).

3.4.3 Ενδεικτικά εμπειρικά δεδομένα με τη χρήση εργαλείων του ΣΑΕΒΑ για τη νηπιακή ηλικία

Όπως αναφέρθηκε, τα εργαλεία του ΣΑΕΒΑ είναι ιδιαίτερα δημοφιλή, καθώς δίνουν τη δυνατότητα για εύκολη και προσαρμοσμένη στον χρήστη συμπλήρωση, αλλά και εξαγωγή συμπερασμάτων. Υπάρχουν αρκετές διαπολιτισμικές έρευνες που έχουν γίνει με τη χρήση της ΛΕΠΣ για ηλικίες $1^1/_2$-5 ετών, όπως η μελέτη των Ivanova et al. (2010), που συγκεντρώνει ερευνητικά δεδομένα από 23 διαφορετικά κοινωνικά πλαίσια σε Λατινική Αμερική, Ευρώπη, Ωκεανία και Αφρική. Προκύπτει ότι το εν λόγω εργαλείο είναι κατάλληλο να χρησιμοποιηθεί στα ανάλογα πλαίσια, για εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων σχετικά με τη συμπεριφορά των νηπίων.

Μια ακόμη διαπολιτισμική μελέτη, με τη χρήση εργαλείων του ΣΑΕΒΑ για τη νηπιακή ηλικία είναι αυτή των Rescorla et al. (2011), όπου πραγματοποιήθηκαν διεθνείς συγκρίσεις για τα συμπεριφορικά και συναισθηματικά προβλήματα που παρουσιάζουν τα παιδιά προσχολικής ηλικίας σε 24 κοινωνίες. Χρησιμοποιήθηκε η ΛΕΠΣ για ηλικίες $1^1/_2$-5 ετών και οι συμμετέχοντες προέρχονταν από χώρες της Ευρώπης, της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής. Προέκυψε ότι το εν λόγω εργαλείο του ΣΑΕΒΑ για τη νηπιακή ηλικία είναι κατάλληλο και αξιόπιστο να χρησιμοποιηθεί σε διαπολιτισμικές έρευνες. Επίσης, προέκυψε ότι παρά το γεγονός ότι τα κοινωνικά πλαίσια διέφεραν σημαντικά ως προς τη γλώσσα, τον πολιτισμό και άλλα χαρακτηριστικά, το συνολικό σκορ στην κλίμακα των συνολικών προβλημάτων παρουσίαζε ομοιότητες για όλα τα παιδιά αυτής της ηλικίας, ανεξαρτήτως πλαισίου, ενώ μικρού και μεσαίου βαθμού διαφορές βρέθηκαν όσον αφορά τις κλίμακες συνδρόμων. Σε αυτή την ηλικία, φαίνεται ότι δεν υφίστανται διαφορές στα διάφορα κοινωνικά πλαίσια, ως προς την ηλικία και το φύλο.

Εστιάζοντας στην αξιολόγηση σε υποθέσεις κλινικού ενδιαφέροντος, με συνδυαστικά συμπεράσματα από διαφορετικούς αξιολογητές, οι Sigurdardottir, Indredavik, Eiriksdottir, Einarsdottir, Gudmundsson και Vik (2010) χρησιμοποίησαν τη ΛΕΠΣ και τη ΦΑΝ-Β για ηλικίες $1^1/_2$-5 ετών, για την αξιολόγηση της συμπεριφοράς παιδιών με εγκεφαλική παράλυση, κάτι που είχε σαν απώτερο σκοπό την αξιολόγηση των αναγκών τους για τη δημιουργία καταλληλότερων παρεμβάσεων. Οι γονείς και οι φροντιστές, που συμπλήρωσαν τη ΛΕΠΣ και τη ΦΑΝ-Β αντίστοιχα, κατέγραψαν μεγαλύτερη συχνότητα εμφάνισης προβλημάτων προσοχής, απομόνωσης/απόσυρσης, επιθετικής συμπεριφοράς και άγχους/κατάθλιψης.

Αντίστοιχα, οι Scott et al. (2012), εστιάζοντας επίσης στην κλινική έρευνα, μελέτησαν τα προβλήματα παιδιών νηπιακής ηλικίας, για περιπτώσεις παιδιών που έχουν γεννηθεί πρόωρα, με χαμηλό σωματικό βάρος. Οι γονείς συμπλήρωσαν τη ΛΕΠΣ για ηλικίες $1^1/_2$-5 ετών, ενώ παράλληλα οι εκπαιδευτικοί των παιδιών συμπλήρωσαν τη ΦΑΝ-Β για ηλικίες $1^1/_2$-5 ετών. Από τα κυριότερα ευρήματα αυτής της έρευνας είναι ότι τα παιδιά που έχουν γεννηθεί πρόωρα, με χαμηλό σωματικό βάρος, τείνουν να εμφανίζουν σε διπλάσια συχνότητα συμπτώματα ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητας, σε σύγκριση με τα παιδιά που γεννήθηκαν με φυσιολογικό βάρος.

Εκτός από τις κλινικές εφαρμογές των εργαλείων του ΣΑΕΒΑ, έχουν πραγματοποιηθεί επίσης έρευνες με τη χρήση των εργαλείων για τη νηπιακή ηλικία που στοχεύουν στη διερεύνηση κοινωνικών φαινομένων ή της σχέσης των προβλημάτων συμπεριφοράς του παιδιού με τις συνθήκες του περιβάλλοντος. Μια τέτοια έρευνα είναι αυτή των Gourley, Wind, Henninger και Chinitz (2013), οι οποίοι διερεύνησαν τη σχέση μεταξύ των προβλημάτων και δυσκολιών συμπεριφοράς και συναισθήματος των παιδιών νηπιακής ηλικίας από τη μια και του άγχους των γονέων από την άλλη. Χρησιμοποιώντας τη ΛΕΠΣ για ηλικίες $1^1/_2$-5 ετών και ένα αυτό-αναφορικό ερωτηματολόγιο για το άγχος, οι ερευνητές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι όσο αυξάνονται οι αισθητηριακές δυσκολίες των παιδιών τόσο αυξάνονται τα προβλήματα συμπεριφοράς και το άγχος των γονέων. Αυτό σημαίνει ότι η ψυχική υγεία των γονέων επηρεάζεται από τις δυσκολίες και τα προβλήματα που μπορεί να αντιμετωπίζει το παιδί του.

Αντίστοιχα, οι Gross et al. (2016) χρησιμοποίησαν τη ΛΕΠΣ για ηλικίες $1^1/_2$-5 ετών από τα εργαλεία του ΣΑΕΒΑ για να μελετήσουν οικογένειες που ανήκουν σε πολιτισμικές και οικονομικές μειονότητες των ΗΠΑ. Τα βασικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων ήταν οι διαφορετικές μητρικές γλώσσες από την Αγγλική, το χαμηλό κοινωνικοοικονομικό επίπεδο, η αφρικανική ή λατινική καταγωγή. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η αξιολόγηση της συμπεριφοράς των παιδιών δεν επηρεάστηκε από τη γλώσσα, το πολιτισμικό υπόβαθρο και την οικονομική κατάσταση των ατόμων, κάτι που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το εν λόγω εργαλείο είναι κατάλληλο προς χρήση σε μειονοτικές ομάδες πληθυσμού.

Μια ακόμη έρευνα με παρόμοιο χαρακτήρα είναι αυτή των Rijlaarsdam et al. (2016). Ο σκοπός αυτής της έρευνας ήταν η μελέτη των επιδράσεων που ασκούν οι κανόνες που επικρατούν στην οικογένεια κατά τη διάρκεια της βρεφικής και νηπιακής ηλικίας στην εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς από τα παιδιά. Στην έρευνα συμμετείχαν γονείς και εκπαιδευτικοί παιδιών νηπιακής ηλικίας, που συμπλήρωσαν τη ΛΕΠΣ και τη ΦΑΝ-Β για ηλικίες $1^1/_2$-5 ετών αντίστοιχα. Το κύριο συμπέρασμα, που εξήχθη από τη συγκεκριμένη έρευνα, αφορά την αρνητική συσχέτιση μεταξύ των κανόνων και των ορίων εντός του οικογενειακού πλαισίου και της εκδήλωσης επιθετικής συμπεριφοράς από τα παιδιά. Αυτό σημαίνει ότι όσο πιο ομαλή και οριοθετημένη είναι η λειτουργία των παιδιών μέσα στην οικογένεια, τόσο μειώνεται η πιθανότητα να εκδηλώσουν επιθετική συμπεριφορά.

Η χρήση των εργαλείων του ΣΑΕΒΑ για τη νηπιακή ηλικία για ερευνητικούς σκοπούς εξελίσσεται διαρκώς, καθώς φαίνεται ότι η προσαρμογή των εργαλείων προχωρά σταδιακά σε διάφορες χώρες του κόσμου. Έτσι, έρευνες στη Μαλαισία (Ahmad & Mansor, 2016· Ahmad, Mansor, Madon, Samah & Zeehan, 2016), για παράδειγμα, είχαν ως αντικείμενο τη μελέτη της συμπεριφοράς των παιδιών νηπιακής ηλικίας σε συνδυασμό με δημογραφικές πληροφορίες για τους γονείς, όπως το εισόδημα, εντοπίζοντας συσχέτιση μεταξύ οικονομικής κατάστασης και εξωτερικευμένων προβλημάτων συμπεριφοράς, αλλά και μεγαλύτερη πιθανότητα εκδήλωσης εσωτερικευμένων προβλημάτων σε κορίτσια, σε περιπτώσεις που είναι τα μεγαλύτερα παιδιά στην οικογένεια. Αντίστοιχη έρευνα έγινε και στην Κένυα (Kariuki et al., 2017), καταλήγοντας

στο συμπέρασμα ότι υπάρχουν αυξημένες πιθανότητες εκδήλωσης εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων σε οικογένειες αγροτικών περιοχών της χώρας, ειδικά σωματικών συμπτωμάτων και προβλημάτων άγχους.

Ολοκληρώνοντας τη βιβλιογραφική επισκόπηση, σχετικά με έρευνες που έχουν διεξαχθεί με τη χρήση εργαλείων του ΣΑΕΒΑ για τη νηπιακή ηλικία, εστιάσαμε στα ελληνικά δεδομένα. Αρχικά πρέπει να αναφερθεί ότι τα εν λόγω εργαλεία σταθμίστηκαν από τον Τσαούση για τα ελληνικά δεδομένα (Achenbach & Rescorla, 2009), ο οποίος διεξήγαγε έρευνες με πανελλαδικό δείγμα, τόσο με τη χρήση της ΛΕΠΣ, όσο και με τη χρήση της ΦΑΝ-Β για ηλικίες $1^1/_2$-5 ετών. Με δείγμα στάθμισης 638 μητέρες που απάντησαν για τα παιδιά τους χρησιμοποιώντας τη ΛΕΠΣ και 979 νηπιαγωγοί και βρεφονηπιοκόμοι που απάντησαν για τα παιδιά χρησιμοποιώντας τη ΦΑΝ-Β, ο Τσαούσης (Achenbach & Rescorla, 2009) κατέληξε στις εμπειρικά βασισμένες κλίμακες συνδρόμων που πρότειναν οι Achenbach & Rescorla (2000), συμπεραίνοντας ότι οι κλίμακες του ΣΑΕΒΑ για τη νηπιακή ηλικία μπορούν να χρησιμοποιηθούν στον ελληνικό πληθυσμό για εξαγωγή αξιόπιστων αποτελεσμάτων.

Σε πρόσφατα εμπειρικά δεδομένα, με στόχο τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών για την παιδική συμπεριφορά, οι Doni και Giotsa (2017, 2018) μελέτησαν τα εσωτερικευμένα και εξωτερικευμένα προβλήματα συμπεριφοράς των παιδιών νηπιακής ηλικίας, χρησιμοποιώντας τη ΦΑΝ-Β για ηλικίες $1^1/_2$-5 ετών. Στην έρευνα συμμετείχαν 77 εκπαιδευτικοί προσχολικής αγωγής από διαφορετικές περιοχές της Ελλάδας, που αξιολόγησαν τη συμπεριφορά 1234 παιδιών νηπιαγωγείου. Οι εκπαιδευτικοί σημείωσαν την ύπαρξη προβλημάτων συμπεριφοράς στο 11,8% των μαθητών τους. Από το ποσοστό αυτό το 3% βρίσκονταν στο οριακό φάσμα, ενώ το 8,8% στο κλινικό φάσμα. Πιο συγκεκριμένα, σχετικά με τα εξωτερικευμένα προβλήματα που παρουσίαζαν οι μαθητές, βάσει των εκτιμήσεων των εκπαιδευτικών, αυτά ήταν κυρίως προβλήματα προσοχής (7,0% των μαθητών) και επιθετικές συμπεριφορές (5,6% των μαθητών). Στα αποτελέσματα, δε, καταγράφεται ότι τα προβλήματα προσοχής και οι επιθετικές συμπεριφορές τείνουν να είναι πιο εμφανή σε τάξεις με μικρό αριθμό μαθητών.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Μέθοδος

4. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1 Θέμα και πρωτοτυπία

Η κρίση είναι ένα ζήτημα με πολλές διαστάσεις (Giotsa & Mitrogiorgou, 2014α), το οποίο, όπως γίνεται εμφανές από τη βιβλιογραφική επισκόπηση, είναι δυνατό να επηρεάσει σε βάθος τη ζωή του ατόμου. Δεν αποτελεί ένα νέο, αλλά περισσότερο ένα επίκαιρο ζήτημα. Το θέμα της παρούσας διατριβής, λοιπόν, προέκυψε λόγω της επίκαιρης φύσης του ζητήματος της κρίσης, αλλά και το ενδιαφέρον για τη διερεύνηση της επίδρασής του σε συστήματα, όπως η οικογένεια, η οποία αποτελεί το πρώτο σύστημα μέσα στο οποίο ξεκινά τη ζωή του το άτομο, σαν παιδί.

Το σύστημα της οικογένειας, αφενός, και αυτό του σχολείου, αφετέρου, αποτελούν για το παιδί νηπιακής ηλικίας το πρώτο βήμα προς την κοινωνικοποίηση και την ανάπτυξή του. Τόσο τα δύο αυτά συστήματα, όσο και άλλες μεταβλητές (π.χ. οι συνθήκες διαβίωσης) βρίσκονται σε άμεση αλληλεπίδραση μεταξύ τους, λειτουργώντας συμπληρωματικά στην επιρροή που ασκούν στην ανάπτυξη του παιδιού. Πολλές έρευνες, ανά τα χρόνια, στον τομέα της παιδαγωγικής (ενδεικτικά αναφέρονται: Αναγνωστοπούλου & Ρήγα, 2004· Γεώργας και συν., 2006· Κούτρας & Νάστου, 2014· Mashburn & Pianta, 2006· Σακελλαρίου, 2008· Sakellariou & Rentzou, 2009· Vincent & Tomlinson, 1997) συνδέουν στενά το σχολείο και την οικογένεια και τονίζουν τη σημασία αυτής της αλληλεπίδρασης.

Αντίστοιχα, ο ρόλος της οικογένειας είναι πολύ σημαντικός στη μετάβαση του παιδιού νηπιακής ηλικίας από το σπίτι στο σχολείο. Το ζήτημα της ομαλής μετάβασης σε ένα νέο περιβάλλον και της προσαρμογής του παιδιού νηπιακής ηλικίας σε αυτό έχει απασχολήσει πολλούς ερευνητές (ενδεικτικά αναφέρονται: Mashburn & Pianta, 2006· Snow, Burns, & Griffin, 1998· Zill & West, 2001), οι οποίοι το έχουν προσεγγίσει από διαφορετικές οπτικές. Η σημασία του οικογενειακού πλαισίου γίνεται εμφανής, δε, από το γεγονός ότι τα πρώτα πέντε χρόνια της ζωής του παιδιού είναι ζωτικής σημασίας για τη γνωστική και την κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξή του. Παράλληλα, αποτελούν τη βάση πάνω στην οποία χτίζονται οι ικανότητές του, κατά τη διάρκεια της ζωής του (Shonkoff & Phillips, 2000).

Εστιάζοντας στο οικογενειακό πλαίσιο, λοιπόν, ως το πρώτο σύστημα του οποίου το παιδί είναι μέλος, σκοπός της παρούσας διατριβής είναι η διερεύνηση αφενός των προβλημάτων/δυσκολιών συμπεριφοράς και συναισθήματος των παιδιών νηπιακής ηλικίας, σύμφωνα με τους γονείς, και αφετέρου της αντιληπτής γονεϊκής αποδοχής και απόρριψης, σύμφωνα με τα ίδια τα παιδιά. Το εύρος της παρούσας έρευνας οριοθετείται, καθώς εισάγεται η μεταβλητή της κρίσης.

Με βάση τη βιβλιογραφική επισκόπηση, καταλήξαμε να επιλέξουμε τρία είδη οικογενειακής κρίσης, ώστε να διερευνηθεί η σύνδεση της εμπειρίας της κρίσης με την έκφραση της συμπεριφοράς των παιδιών νηπιακής ηλικίας, αλλά και τη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη. Συγκεκριμένα, η επιλογή των περιπτώσεων κρίσης προέκυψε

μέσα από τη διερεύνηση των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στη ζωή της οικογένειας. Έρευνες που παρουσιάστηκαν στο πρώτο μέρος της παρούσας διατριβής καταλήγουν σε αυξημένα επίπεδα ανεργίας, αυξημένα ποσοστά διαζυγίων, αλλά και αυξημένα ποσοστά μετανάστευσης ή μετακίνησης για τους Έλληνες, με στόχο την εύρεση καλύτερων συνθηκών εργασίας. Τα συμπεράσματα αυτά, ως κύριες και εμφανείς επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης των τελευταίων ετών στην ελληνική κοινωνία, μας ώθησαν στην επιλογή των προαναφερθεισών περιπτώσεων κρίσης, ως περιπτώσεις διερεύνησης στην παρούσα διατριβή.

Για τη διερεύνηση του θέματος, επιλέξαμε τη μέθοδο της ποσοτικής έρευνας, με χρήση αντιστοίχως ποσοτικών εργαλείων (ερωτηματολόγια). Εντάσσοντας τη μεταβλητή της κρίσης, αποφασίσαμε η έρευνα να βασίζεται στη συλλογή δεδομένων τα οποία είναι σε θέση να ποσοτικοποιηθούν και να μελετηθούν συγκριτικά, μέσω στατιστικών περιγραφικών και επαγωγικών αναλύσεων (Αθανασίου, 2007· Παρασκευόπουλος, 1993). Με βάση την επιμέρους κατηγοριοποίηση του Αθανασίου (2007, σελ. 42-46), σχετικά με τις ποσοτικές έρευνες, πρόκειται για μια ποσοτική περιγραφική έρευνα. Αποσκοπούμε, με άλλα λόγια, στη διερεύνηση και την καταγραφή της σύνδεσης της οικογενειακής κρίσης με καθημερινά ζητήματα της ζωής των παιδιών νηπιακής ηλικίας, όπως είναι η συμπεριφορά τους και η σχέση τους με τους γονείς τους.

Έτσι, έγινε αναζήτηση βιβλιογραφικών αναφορών σχετικά με τις αντιλήψεις των ίδιων των παιδιών νηπιακής ηλικίας για τις επιπτώσεις της κρίσης στην αποδοχή και την απόρριψη που βιώνουν στη σχέση τους με τους γονείς τους μέσα στην οικογένειά τους. Δεν εντοπίστηκαν έρευνες που να διερευνούν τη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη στη νηπιακή ηλικία, εν μέσω κρίσης, τόσο στα ελληνικά, όσο και στα διεθνή δεδομένα.

Σε δεύτερο επίπεδο, για την απόκτηση μιας πιο πλήρους εικόνας για τις επιπτώσεις της κρίσης στις σχέσεις των μελών της οικογένειας με παιδιά νηπιακής ηλικίας, αναζητήθηκαν μέσα, ώστε να διερευνηθούν παράλληλα και οι αντιλήψεις των γονέων. Εντοπίστηκε, λοιπόν, το ΣΑΕΒΑ και τα εργαλεία του, που αποτελούν ένα ιδιαίτερα δημοφιλές σύστημα ελέγχου της συμπεριφοράς του παιδιού νηπιακής ηλικίας, με παγκόσμια βαρύτητα και ιδιαίτερα φιλική προς τον συμμετέχοντα χορήγηση, κάτι το οποίο προκύπτει από τη βιβλιογραφική επισκόπηση στο πρώτο μέρος της παρούσας διατριβής. Με τη χρήση των εργαλείων του ΣΑΕΒΑ εντοπίστηκε μόνο μια έρευνα (Puff & Renk, 2014) που να διερευνά τα προβλήματα παιδικής συμπεριφοράς, μελετώντας το οικονομικό άγχος σε οικογένειες εν μέσω οικονομικής κρίσης.

Αναζητώντας τη σύνδεση μεταξύ της αντιλαμβανόμενης γονεϊκής αποδοχής και απόρριψης στη νηπιακή ηλικία με τη διαμόρφωση και την εκδήλωση της συμπεριφοράς του παιδιού, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των γονέων, βρέθηκαν ελάχιστα ερευνητικά δεδομένα (Han et al., 2017· Lee et al., 2013). Παρόλα αυτά, οι έρευνες που εντοπίστηκαν δε διερευνούν τις αντιλήψεις των ίδιων των παιδιών για τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται τη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη, σε συνδυασμό με την αξιολόγηση της συμπεριφοράς τους από τους γονείς τους. Αντίθετα, χρησιμοποιούνται μόνο οι αντιλήψεις των γονέων. Παράλληλα, δεν εντοπίστηκε κάποια δημοσιευμένη έρευνα που να διερευνά αντίστοιχες συνδέσεις, εν μέσω οικογενειακής κρίσης.

Εντοπίζοντας, λοιπόν, κενό στη διερεύνηση της αντιληπτής από το παιδί νηπιακής ηλικίας γονεϊκής ζεστασιάς εν μέσω κρίσης, αλλά και στη διερεύνηση των συνδέσεων που μπορεί να υπάρχουν ανάμεσα στην αντιληπτή γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη και την εμπειρική αξιολόγηση της συμπεριφοράς του παιδιού νηπιακής ηλικίας, η παρούσα διατριβή επιχειρεί να φωτίσει αυτά τα σημεία. Με την κρίση να είναι ένα πεδίο στο οποίο προστίθενται συνεχώς νέα ερευνητικά δεδομένα, καθώς τείνει να διερευνάται από διαφορετικές οπτικές γωνίες, ενισχύεται η πρωτοτυπία της παρούσας διατριβής.

4.2 Σκοπός, ερευνητικά ερωτήματα, ερευνητικές υποθέσεις

Με επίκεντρο το παιδί νηπιακής ηλικίας και το οικογενειακό του σύστημα, σε πανελλαδικό επίπεδο, **σκοπός** της παρούσας διατριβής είναι να διερευνηθούν: (α) τα προβλήματα/δυσκολίες συμπεριφοράς και συναισθήματος του παιδιού νηπιακής ηλικίας, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των γονέων και (β) η αντιλαμβανόμενη από το ίδιο το παιδί γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη. Σε αυτή τη διερεύνηση αναζητούμε επιπλέον τον ρόλο που μπορεί να παίζει ο παράγοντας της οικογενειακής κρίσης στα παραπάνω.

Πιο συγκεκριμένα, τα **ερευνητικά ερωτήματα** της παρούσας διατριβής είναι τα εξής:

Ερώτημα 1. Συνδέεται το φύλο των παιδιών με την κατάταξή τους, σύμφωνα με την αντίληψη των μητέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά, των κλιμάκων εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων, αλλά και της κλίμακας συνολικών προβλημάτων;

Ερώτημα 2. Συνδέεται το φύλο των παιδιών με την κατάταξή τους, σύμφωνα με την αντίληψη των πατέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά, των κλιμάκων εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων, αλλά και της κλίμακας συνολικών προβλημάτων;

Ερώτημα 3. Η αντίληψη των παιδιών του δείγματος όσον αφορά τη ζεστασιά, την αδιαφορία και την εχθρότητα/απόρριψη από την πλευρά της μητέρας, συνδέεται με το φύλο τους;

Ερώτημα 4. Η αντίληψη των παιδιών του δείγματος όσον αφορά τη ζεστασιά, την αδιαφορία και την εχθρότητα/απόρριψη από την πλευρά του πατέρα, συνδέεται με το φύλο τους;

Ερώτημα 5. Στις περιπτώσεις που απαντούν και οι δύο γονείς, οι αντιλήψεις τους διαφοροποιούνται ανάλογα με το δικό τους φύλο στην κατάταξη των παιδιών στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά, των κλιμάκων εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων, αλλά και της κλίμακας συνολικών προβλημάτων;

Ερώτημα 6. Η αντίληψη των παιδιών του δείγματος όσον αφορά τη ζεστασιά, την αδιαφορία και την εχθρότητα/απόρριψη από την πλευρά του γονέα, συνδέεται με το φύλο του γονέα, στις περιπτώσεις που τα παιδιά απαντούν και για τους δύο γονείς;

Ερώτημα 7. Συνδέεται η ύπαρξη κρίσης στην οικογένεια με την κατάταξη των παιδιών, σύμφωνα με την αντίληψη των μητέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά, των κλιμάκων εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων, αλλά και της κλίμακας συνολικών προβλημάτων;

Ερώτημα 8. Συνδέεται η ύπαρξη κρίσης στην οικογένεια με την κατάταξη των παιδιών, σύμφωνα με την αντίληψη των πατέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά, των κλιμάκων εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων, αλλά και της κλίμακας συνολικών προβλημάτων;

Ερώτημα 9. Η αντίληψη των παιδιών του δείγματος όσον αφορά τη ζεστασιά, την αδιαφορία και την εχθρότητα/απόρριψη από την πλευρά της μητέρας, συνδέεται με την ύπαρξη ή μη κρίσης στο οικογενειακό σύστημα;

Ερώτημα 10. Η αντίληψη των παιδιών του δείγματος όσον αφορά τη ζεστασιά, την αδιαφορία και την εχθρότητα/απόρριψη από την πλευρά του πατέρα, συνδέεται με την ύπαρξη ή μη κρίσης στο οικογενειακό σύστημα;

Ερώτημα 11. Στις περιπτώσεις κρίσης, υπάρχει διαφοροποίηση στην κατάταξη των παιδιών, σύμφωνα με την αντίληψη των μητέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά, των κλιμάκων εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων, αλλά και της κλίμακας συνολικών προβλημάτων, ανάλογα με το είδος της κρίσης (ανεργία, διαζύγιο/διάσταση ή μετακίνηση);

Ερώτημα 12. Στις περιπτώσεις κρίσης, υπάρχει διαφοροποίηση στην κατάταξη των παιδιών, σύμφωνα με την αντίληψη των πατέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά, των κλιμάκων εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων, αλλά και της κλίμακας συνολικών προβλημάτων, ανάλογα με το είδος της κρίσης (ανεργία, διαζύγιο/διάσταση ή μετακίνηση);

Ερώτημα 13. Στις περιπτώσεις κρίσης, υπάρχει διαφοροποίηση στην αντιλαμβανόμενη μητρική ζεστασιά, αδιαφορία ή εχθρότητα/απόρριψη, ανάλογα με το είδος της κρίσης (ανεργία, διαζύγιο/διάσταση ή μετακίνηση);

Ερώτημα 14. Στις περιπτώσεις κρίσης, υπάρχει διαφοροποίηση στην αντιλαμβανόμενη πατρική ζεστασιά, αδιαφορία ή εχθρότητα/απόρριψη, ανάλογα με το είδος της κρίσης (ανεργία, διαζύγιο/διάσταση ή μετακίνηση);

Ερώτημα 15. Η αντίληψη των παιδιών για τη μητρική ζεστασιά, αδιαφορία ή εχθρότητα/απόρριψη σχετίζεται με την κατάταξή τους, σύμφωνα με την αντίληψη των

μητέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά;

Ερώτημα 16. Η αντίληψη των παιδιών για την πατρική ζεστασιά, αδιαφορία ή εχθρότητα/απόρριψη σχετίζεται με την κατάταξή τους, σύμφωνα με την αντίληψη των πατέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά;

Ερώτημα 17. Συνδέεται η ύπαρξη ή μη κρίσης στην οικογένεια με τη σχέση μεταξύ της αντίληψης των παιδιών για τη μητρική ζεστασιά, αδιαφορία ή εχθρότητα/απόρριψη και της κατάταξής τους, σύμφωνα με την αντίληψη των μητέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά;

Ερώτημα 18. Συνδέεται η ύπαρξη ή μη κρίσης στην οικογένεια με τη σχέση μεταξύ της αντίληψης των παιδιών για την πατρική ζεστασιά, αδιαφορία ή εχθρότητα/απόρριψη και της κατάταξής τους, σύμφωνα με την αντίληψη των πατέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά;

Ερώτημα 19. Στις περιπτώσεις κρίσης, συνδέεται το είδος της κρίσης (ανεργία, διαζύγιο/διάσταση, μετακίνηση) με τη σχέση μεταξύ της αντίληψης των παιδιών για τη μητρική ζεστασιά, αδιαφορία ή εχθρότητα/απόρριψη και της κατάταξής τους, σύμφωνα με την αντίληψη των μητέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά;

Ερώτημα 20. Στις περιπτώσεις κρίσης, συνδέεται το είδος της κρίσης (ανεργία, διαζύγιο/διάσταση, μετακίνηση) με τη σχέση μεταξύ της αντίληψης των παιδιών για την πατρική ζεστασιά, αδιαφορία ή εχθρότητα/απόρριψη και της κατάταξής τους, σύμφωνα με την αντίληψη των πατέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά;

Με βάση τη βιβλιογραφική επισκόπηση και τα ερευνητικά δεδομένα ερευνών με αντίστοιχα εργαλεία σε παγκόσμιο επίπεδο, διαμορφώνονται οι εξής **ερευνητικές υποθέσεις** και αναμένουμε ότι:

Υπόθεση 1. Τα αγόρια του δείγματος θα συγκεντρώνουν στατιστικά σημαντικά υψηλότερα σκορ, συγκριτικά με τα κορίτσια, στις κλίμακες συνδρόμων, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των γονέων του δείγματος.

Υπόθεση 2. Τα ποσοστά των κοριτσιών του δείγματος που θα κατατάσσονται, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των γονέων, στο φυσιολογικό φάσμα στις κλίμακες συνδρόμων, θα είναι στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερα, σε σύγκριση με τα αντίστοιχα των αγοριών.

Υπόθεση 3. Τα ποσοστά των αγοριών του δείγματος που θα κατατάσσονται, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των γονέων, στο οριακό και κλινικό φάσμα στις κλίμακες συνδρόμων, θα είναι στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερα, σε σύγκριση με τα αντίστοιχα των κοριτσιών.

Υπόθεση 4. Οι πατέρες του δείγματος θα είναι πιο αυστηροί στην αξιολόγηση της συμπεριφοράς του παιδιού τους, οπότε τα παιδιά του δείγματος θα συγκεντρώνουν υψηλότερα σκορ στις κλίμακες συνδρόμων, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, σε σύγκριση με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος.

Υπόθεση 5. Θα υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των αντιλήψεων αγοριών και κοριτσιών, σχετικά με τη μητρική ζεστασιά, αδιαφορία και εχθρότητα/απόρριψη, με τα κορίτσια να αντιλαμβάνονται ως πιο στοργικές και λιγότερο απορριπτικές τις μητέρες τους, σε σύγκριση με τα αγόρια.

Υπόθεση 6. Θα υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των αντιλήψεων αγοριών και κοριτσιών, σχετικά με την πατρική ζεστασιά, αδιαφορία και εχθρότητα/απόρριψη, με τα κορίτσια να αντιλαμβάνονται ως πιο στοργικούς και λιγότερο απορριπτικούς τους πατέρες τους, σε σύγκριση με τα αγόρια.

Υπόθεση 7. Τα παιδιά του δείγματος θα αντιλαμβάνονται τις μητέρες ως περισσότερο στοργικές, σε σύγκριση με τους πατέρες.

Υπόθεση 8. Τα παιδιά του δείγματος θα αντιλαμβάνονται τους πατέρες ως περισσότερο επιθετικούς και απορριπτικούς, σε σύγκριση με τις μητέρες.

Υπόθεση 9. Στις περιπτώσεις ανεργίας, τα παιδιά θα αντιλαμβάνονται υψηλότερα επίπεδα ζεστασιάς από τον άνεργο γονέα, με τον οποίο περνούν μαζί του περισσότερο χρόνο.

Υπόθεση 10. Στις περιπτώσεις διαζυγίου, τα παιδιά θα αντιλαμβάνονται ως λιγότερο στοργικό και περισσότερο αδιάφορο τον γονέα που δε μένει μαζί τους.

Υπόθεση 11. Στις περιπτώσεις μετακίνησης, τα παιδιά θα αντιλαμβάνονται ως περισσότερο στοργικό τον γονέα που μένει μαζί τους, αλλά παράλληλα δε θα αντιλαμβάνονται ως περισσότερο αδιάφορο ή εχθρικό τον γονέα που μετακινείται.

Υπόθεση 12. Στις περιπτώσεις οικογενειών με κρίση, τα παιδιά θα αξιολογούνται με υψηλότερα σκορ στις κλίμακες εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων συνδρόμων, σε σύγκριση με τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες χωρίς κρίση.

Δε βρέθηκαν ερευνητικά συμπεράσματα, σχετικά με τη σύνδεση μεταξύ των προβλημάτων/δυσκολιών συμπεριφοράς και συναισθήματος των παιδιών νηπιακής ηλικίας με την αντιλαμβανόμενη από τα παιδιά γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη. Επίσης, δε βρέθηκαν ερευνητικά συμπεράσματα που να διερευνούν αυτή τη σύνδεση, εν μέσω οικογενειακής κρίσης. Ως αποτέλεσμα, η διατύπωση ερευνητικών υποθέσεων θα ήταν άτοπη, χωρίς πρότερη υπάρχουσα βιβλιογραφία, ενώ τα αντίστοιχα ερωτήματα τίθενται προς διερεύνηση στην παρούσα διατριβή.

5. ΔΕΙΓΜΑ

5.1 Προβληματισμοί και τρόπος επιλογής του δείγματος

Δεν υπάρχουν ιδιαίτερες αναφορές στο κόστος και τη δυσκολία συλλογής του ιδανικού δείγματος (Stephan, 1950), αλλά και εναλλακτικών τρόπων κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού της έρευνας, ώστε να εξασφαλίζονται αξιόπιστα αποτελέσματα, ακόμη κι αν δεν είναι εφικτή η συλλογή του βέλτιστου δείγματος. Παρόλα αυτά, σύμφωνα με τον Τομαρά (2005), όταν υπάρχουν περιορισμοί, ο σχεδιασμός και η συλλογή ενός αξιόπιστου δείγματος μπορεί να γίνει με βάση στοιχεία για αντίστοιχες έρευνες. Συνδέοντας για πρώτη φορά για τα ελληνικά δεδομένα τη Θεωρία Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης του Rohner και τα εργαλεία του ΣΑΕΒΑ του Achenbach για τη νηπιακή ηλικία, εν μέσω κρίσης, δε βρέθηκε κάποια αντίστοιχη κατανομή που να μπορεί να καλύψει αυτό το κενό.

Επιπλέον, δε βρήκαμε ξεκάθαρα δεδομένα στην Ελλάδα που να περιγράφουν την κατανομή των τριών αυτών περιπτώσεων κρίσης σε πραγματικές συνθήκες, για οικογένειες με παιδιά νηπιακής ηλικίας. Οι πληροφορίες αυτές θα μας βοηθούσαν να σχεδιάσουμε ενδεχομένως μια διαφορετική κατανομή, στοχεύοντας στη δημιουργία ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος, με σκοπό τη γενίκευση των πορισμάτων μας. Στην περίπτωσή μας, λόγω της έλλειψης αντίστοιχων δεδομένων, προχωρήσαμε σε μια κατανομή με βασικό κριτήριο την ύπαρξη ή μη κρίσης. Πρέπει να αναφερθεί ότι η κατανομή του επιθυμητού δείγματος αποτέλεσε τον κύριο προβληματισμό μας, κατά τη διάρκεια του σχεδιασμού της έρευνάς μας. Παρόλα αυτά, δεν έχει τεθεί ως στόχος μας η γενίκευση των πορισμάτων μας, αν και στοχεύουμε σε μια πανελλαδική κατανομή.

Συγκεκριμένα, θέσαμε δύο επίπεδα στη σύσταση του δείγματος, με βασικό κριτήριο την κρίση, κατά το σχεδιασμό της έρευνάς μας. Το πρώτο αφορούσε την ύπαρξη ή μη κρίσης στο οικογενειακό σύστημα. Αρχικά, στόχος μας ήταν το τελικό μας δείγμα να είναι χωρισμένο σε δύο ίσα μέρη, μισό με κρίση και μισό χωρίς κρίση, ώστε να μπορέσουμε να προχωρήσουμε σε συγκρίσεις μεταξύ των δύο μερών του δείγματος.

Δευτερευόντως, θέσαμε ένα χρονικό περιθώριο, με ανώτερο όριο τα δύο χρόνια, από τη στιγμή που η οικογένεια ξεκίνησε να βρίσκεται σε κατάσταση κρίσης. Το χρονικό αυτό όριο τέθηκε με βάση τη μελέτη και την αναζήτηση ερευνητικών δεδομένων. Αφενός, λοιπόν, λήφθηκαν υπόψιν έρευνες στις οικονομικές επιστήμες (Giuliano & Spilimbergo, 2014· Litina & Varvarigos, 2018· Μητρογιώργου, 2019). Τα συμπεράσματά τους υποδεικνύουν ότι χρειάζεται τουλάχιστον ένα συνεχόμενο έτος, κατά τη διάρκεια του οποίου το άτομο να ζει σε μια κοινωνία που βιώνει την οικονομική κρίση (αρνητικό κατά κεφαλή ΑΕΠ [2]), ώστε να εξαχθούν συμπεράσματα για τις μακροπρόθεσμες

[2] Αναφερόμαστε στις πραγματικές τιμές που μπορεί να πάρει ο δείκτης που δείχνει την ανάπτυξη του κατά κεφαλή Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ), όπως αναφέρουν οι Giuliano & Spilimbergo (2014).

επιπτώσεις της. Αφετέρου, λήφθηκαν υπόψιν πιλοτικές έρευνες, σχετικά με το βίωμα της κρίσης στο οικογενειακό πλαίσιο, με χρονικό περιθώριο τους πρώτους έξι μήνες (Giotsa & Mitrogiorgou, 2014β, 2016). Τα αποτελέσματα αυτών των ερευνών έδειξαν ότι γίνονται εμφανείς οι βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις στις σχέσεις μεταξύ των μελών της οικογένειας, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, αλλά συχνά μπορεί να μη γίνεται πλήρως αντιληπτό το βίωμα της κρίσης για τα παιδιά. Έτσι, θέσαμε ένα ευρύ χρονικό περιθώριο (μέχρι τα 2 χρόνια) από τη στιγμή που οι υποψήφιοι συμμετέχοντες εντοπίζουν την κρίση στην οικογένειά τους, μέχρι τη χρονική στιγμή που συμμετέχουν στην παρούσα έρευνα.

Η συλλογή του δείγματος για την παρούσα διατριβή έγινε κατά τη χρονικό διάστημα από το Μάιο του 2016 μέχρι το Φεβρουάριο του 2018, σε δύο φάσεις. Στην πρώτη φάση, μέχρι το τέλος του 2016, συγκεντρώθηκαν 320 οικογένειες από την περιφέρεια της Ελλάδας. Η συλλογή δεδομένων συνεχίστηκε κατά τη διάρκεια του 2017 και μέχρι το Φεβρουάριο του 2018 συγκεντρώθηκαν και κωδικοποιήθηκαν δεδομένα για 230 επιπλέον οικογένειες, κυρίως από την Αττική, με αποτέλεσμα το τελικό δείγμα των 550 οικογενειών.

Η μέθοδος δειγματοληψίας που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα είναι η **στρωματοποιημένη τυχαία δειγματοληψία**. Πρόκειται για μια μέθοδο που χρησιμοποιείται σε περιπτώσεις όπου θεωρείται σημαντικό το δείγμα να περιλαμβάνει συγκεκριμένες ομάδες ή στρώματα, κάτι που στην έρευνά μας έχει να κάνει με το κριτήριο που θέσαμε, δηλαδή τη μεταβλητή της κρίσης. Σύμφωνα με αυτή τη μέθοδο, ο πληθυσμός χωρίζεται σε ομάδες με ομοιογενή χαρακτηριστικά (στην περίπτωσή μας: οικογένεια σε κρίση, οικογένεια που δεν είναι σε κρίση) και στη συνέχεια ο ερευνητής επιλέγει τον αριθμό του δείγματος που προβλέπεται (Bryman, 2017).

Η μέθοδος αυτή κρίθηκε κατάλληλη, γιατί θέσαμε εξ αρχής το κριτήριο της κρίσης στη συλλογή των δεδομένων. Επιθυμούσαμε, λοιπόν, να εξασφαλίσουμε στο τελικό δείγμα την ύπαρξη αντιπροσώπευσης κάθε είδους από τις τρεις περιπτώσεις κρίσης που επιλέξαμε, κατά το σχεδιασμό της έρευνας. Βέβαια, πρέπει να αναφερθεί ότι λόγω έλλειψης στατιστικών στοιχείων και άλλων αντίστοιχων δεδομένων, δεν ήταν δυνατό να καθορίσουμε τον ακριβή αριθμό συμμετεχόντων, ανά περίπτωση κρίσης, ώστε να μιλήσουμε για αναλογική δειγματοληψία, καθώς δεν υπήρχαν διαθέσιμοι κατάλογοι όλων των οικογενειών με παιδιά νηπιακής ηλικίας ανά την Ελλάδα, όπου να περιλαμβάνονται στοιχεία σχετικά με την ανεργία, το διαζύγιο/διάσταση και τη μετακίνηση των γονέων.

5.2 Χαρακτηριστικά του δείγματος

Στην έρευνα απαντούν **550 παιδιά** και **916 γονείς**. Παρόλο που ζητήθηκε να απαντήσουν και οι δύο γονείς, αυτό δε συνέβη σε όλες τις περιπτώσεις, καθώς η συμμετοχή ήταν εκ των προτέρων προαιρετική. Ως αποτέλεσμα, φαίνεται (Πίνακας 1) ότι σε 366 περιπτώσεις παιδιών έχουν απαντήσει και οι δύο γονείς, σε 25 περιπτώσεις

παιδιών έχει απαντήσει μόνο ο πατέρας και σε 159 περιπτώσεις παιδιών έχει απαντήσει μόνο η μητέρα. Οι περιπτώσεις που τα παιδιά δεν ήθελαν ή δεν ήταν σε θέση να απαντήσουν δεν έχουν συμπεριληφθεί στο τελικό δείγμα, ακόμη κι αν οι γονείς απαντούν.

Πίνακας 1. Συμμετοχή γονέων ανά οικογένεια (Ποιος απαντά;)

	Πλήθος (Frequency)	Ποσοστό (Percent)	Ποσοστό επί των έγκυρων απαντήσεων (Valid Percent)	Αθροιστικό ποσοστό (Cumulative Percent)
Πατέρας	25	4,5	4,5	4,5
Μητέρα	159	28,9	28,9	33,5
Και οι δύο γονείς	366	66,5	66,5	100,0
Σύνολο	550	100,0	100,0	

Ελέγχοντας τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος (Πίνακες 2 και 3) ως προς τα παιδιά, φαίνεται ότι ο μέσος όρος ηλικίας είναι 4,91 έτη (SD=0,56). Από τα 550 παιδιά νηπιακής ηλικίας του δείγματος το 48,9% είναι αγόρια (N=269) και το 51,1% είναι κορίτσια (N=281). Όσον αφορά τους γονείς, ανάμεσα στους 916 γονείς που απαντούν, το 57,3% είναι μητέρες (N=525) και το 42,7% είναι πατέρες (N=391). Ο μέσος όρος ηλικίας των μητέρων είναι 36,7 έτη (SD=4,81) και ο μέσος όρος ηλικίας των πατέρων είναι 40,43 έτη (SD=5,65).

Πίνακας 2. Δημογραφικά στοιχεία παιδιών – φύλο

	Πλήθος (Frequency)	Ποσοστό (Percent)	Ποσοστό επί των έγκυρων απαντήσεων (Valid Percent)	Αθροιστικό ποσοστό (Cumulative Percent)
Αγόρι	269	48,9	48,9	48,9
Κορίτσι	281	51,1	51,1	100,0
Σύνολο	550	100,0	100,0	

Πίνακας 3. Δημογραφικά στοιχεία συμμετεχόντων – ηλικία

	Πλήθος (N)	Ελάχιστη τιμή (Minimum)	Μέγιστη τιμή (Maximum)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ηλικία παιδιού	550	3,50	5,50	4,91	,56
Ηλικία μητέρας	519	23,00	48,00	36,70	4,81
Ηλικία πατέρα	381	27,00	69,00	40,43	5,65

Όσον αφορά το βασικό κριτήριο που είχε τεθεί στην επιλογή του δείγματος, δηλαδή την κατάσταση στην οποία βρίσκεται η οικογένεια σχετικά με το αν βιώνει κρίση ή όχι, το δείγμα αποτελείται από δύο μέρη (Πίνακας 4). Οι μισές περίπου οικογένειες του δείγματος (50,4%, N=277) δε βρίσκονταν σε κατάσταση κρίσης κατά τη συμμετοχή των μελών στην έρευνα, ενώ οι άλλες μισές οικογένειες (49,6%, N=273) βίωναν ένα από τα τρία είδη κρίσης που είχαν οριστεί ως κριτήρια συμμετοχής εκ των προτέρων. Συγκεκριμένα, επί του συνολικού δείγματος (550 οικογένειες), το 25,3% αντιμετώπιζε την πρόσφατη ανεργία τουλάχιστον του ενός γονέα, το 12,9% αντιμετώπιζε το πρόσφατο διαζύγιο των γονέων, ενώ το 11,5% αντιμετώπιζε τη μετακίνηση του ενός γονέα για μεγάλα χρονικά διαστήματα μακριά από την οικογένεια για λόγους δουλειάς.

Πίνακας 4. Χαρακτηρισμός περίπτωσης

	Πλήθος (Frequency)	Ποσοστό (Percent)	Ποσοστό επί των έγκυρων απαντήσεων (Valid Percent)	Αθροιστικό ποσοστό (Cumulative Percent)
Κανένας χαρακτηρισμός (χωρίς κρίση)	277	50,4	50,4	50,4
Ανεργία	139	25,3	25,3	75,6
Διαζύγιο	71	12,9	12,9	88,5
Μετακίνηση	63	11,5	11,5	100,0
Σύνολο	550	100,0	100,0	

Όσον αφορά τις οικογένειες σε κρίση, ζητήθηκαν από τους συμμετέχοντες περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με το χρόνο κατά τον οποίο οι οικογένειά τους βιώνει την αντίστοιχη κρίση (Πίνακας 5). Πρέπει να σημειωθεί ότι το χρονικό όριο που είχε τεθεί, ώστε οι συμμετέχοντες να είναι επιλέξιμοι για την έρευνα ήταν από 0 μέχρι 24 μήνες. Αυτό το χρονικό περιθώριο τέθηκε με την υπόθεση ότι η επιρροή των αλλαγών που επιφέρει η εκάστοτε κρίση στην οικογένεια είναι πιο εμφανής τους πρώτους μήνες, οπότε και η οικογένεια βιώνει ουσιαστικά μια αποσταθεροποίηση.

Συγκεκριμένα, λοιπόν, στις περιπτώσεις οικογενειών με ανεργία, οι μητέρες εμφανίζονται άνεργες κατά μέσο όρο για το διάστημα των 10,85 μηνών (SD=8,03) και αντίστοιχα οι πατέρες για το διάστημα των 10,77 μηνών (SD=8,43). Στις περιπτώσεις διαζυγίου των γονέων, το χρονικό διάστημα από το διαζύγιο είναι κατά μέσο όρο 12,8 μήνες (SD=8,89). Τέλος, στις περιπτώσεις μετακίνησης του ενός γονέα για δουλειά, το χρονικό διάστημα που συμβαίνει αυτό είναι κατά μέσο όρο 11,94 μήνες (SD=8,49).

Πίνακας 5. Χρόνος κρίσης ανά περίπτωση (σε μήνες)

	Πλήθος (N)	Ελάχιστη τιμή (Minimum)	Μέγιστη τιμή (Maximum)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία μητέρας	129	1,00	24,00	10,85	8,027
Ανεργία πατέρα	31	,50	24,00	10,77	8,43
Διαζύγιο	71	1,00	24,00	12,80	8,89
Μετακίνηση	63	1,00	24,00	11,94	8,48

Εκτός από το χρονικό διάστημα της κρίσης, στις περιπτώσεις οικογενειών σε κρίση, ζητήθηκαν κάποιες ακόμη πληροφορίες (Πίνακες 6, 7 και 8). Έτσι, στις περιπτώσεις οικογενειών με ανεργία (N=153. Πίνακας 6), φαίνεται ότι οι μητέρες του δείγματος είναι πιο πιθανό να είναι άνεργες, αφού στο 79,7% είναι άνεργη η μητέρα, στο 15,7% ο πατέρας και στο 4,6% και οι δύο γονείς. Επίσης, στις περιπτώσεις οικογενειών με διαζύγιο (N=71. Πίνακας 7), η πλειοψηφία των παιδιών μένει με τη μητέρα (81,7%), ενώ η μειοψηφία είτε με τον πατέρα (11,3%), είτε και με τους δύο γονείς (7%). Τέλος, στις περιπτώσεις με μετακίνηση του γονέα (N=63. Πίνακας 8), ο πατέρας είναι αυτός που κατά πλειοψηφία λείπει για μεγάλα χρονικά διαστήματα από το σπίτι λόγω δουλειάς (82,5%).

Πίνακας 6. Ανεργία: Ποιος γονέας είναι άνεργος;

	Πλήθος (Frequency)	Ποσοστό (Percent)	Ποσοστό επί των έγκυρων απαντήσεων (Valid Percent)	Αθροιστικό ποσοστό (Cumulative Percent)
Πατέρας	24	4,4	15,7	15,7
Μητέρα	122	22,2	79,7	95,4
Και οι δύο γονείς	7	1,3	4,6	100,0
Σύνολο	153	27,8	100,0	

Πίνακας 7. Διαζύγιο: Με ποιον από τους γονείς μένει το παιδί;

	Πλήθος (Frequency)	Ποσοστό (Percent)	Ποσοστό επί των έγκυρων απαντήσεων (Valid Percent)	Αθροιστικό ποσοστό (Cumulative Percent)
Με τον πατέρα	8	1,5	11,3	11,3
Με τη μητέρα	58	10,5	81,7	93,0
Και με τους δύο γονείς	5	,9	7,0	100,0
Σύνολο	71	12,9	100,0	

Πίνακας 8. Μετακίνηση: Ποιος γονέας μετακινείται και απουσιάζει για μεγάλα χρονικά διαστήματα;

	Πλήθος (Frequency)	Ποσοστό (Percent)	Ποσοστό επί των έγκυρων απαντήσεων (Valid Percent)	Αθροιστικό ποσοστό (Cumulative Percent)
Πατέρας	52	9,5	82,5	82,5
Μητέρα	11	2,0	17,5	100,0
Σύνολο	63	11,5	100,0	

Ολοκληρώνοντας την περιγραφή του δείγματος, αναλύσαμε τη γεωγραφική κατανομή. Πρέπει να αναφερθεί ότι για τη γεωγραφική κατανομή του δείγματος εστιάσαμε στα δημογραφικά στοιχεία των παιδιών και όχι των γονέων, λόγω των περιπτώσεων μετακίνησης και διαζυγίου. Παρόλο που το δείγμα της παρούσας έρευνας είναι πανελλαδικό, η κατανομή του δεν είναι ανάλογη με την κατανομή των παιδιών νηπιακής ηλικίας στις περιοχές της χώρας, σύμφωνα με τα δεδομένα της απογραφής του 2011 (ΕΛΣΤΑΤ, 2011).

Στην πραγματικότητα, λόγω των αντικειμενικών δυσκολιών κατά την ερευνητική διαδικασία (γεωγραφική απόσταση και οικονομικό κόστος), αλλά και τη μέθοδο συλλογής που χρησιμοποιήθηκε με βάση το κριτήριο της κρίσης που θέσαμε εξ αρχής, το δείγμα που προέρχεται από την περιοχή των νησιών του Αιγαίου και της Κρήτης είναι μικρότερο από το προβλεπόμενο, ώστε να υπάρχει αναλογία με τον πραγματικό πληθυσμό. Πιο συγκεκριμένα, ο Πίνακας 9 περιλαμβάνει την κατανομή του πραγματικού πληθυσμού της χώρας, όσον αφορά τα παιδιά νηπιακής ηλικίας (ΕΛΣΤΑΤ, 2011), αλλά και την κατανομή του δείγματος της παρούσας έρευνας. Οι τέσσερις περιοχές με βάση τις οποίες έχει γίνει η κατανομή του δείγματος έχουν επιλεγεί ακολουθώντας τα στατιστικά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ. Παρόλα αυτά, στον Πίνακα 10 παρουσιάζεται η κατανομή του δείγματος πιο αναλυτικά, ανά γεωγραφικό διαμέρισμα.

Πίνακας 9. Γεωγραφική κατανομή παιδιών νηπιακής ηλικίας, ανά περιοχή, ως προς το δείγμα και ως προς τα πραγματικά δημογραφικά στοιχεία στην Ελλάδα (ΕΛΣΤΑΤ, 2011)

	Πλήθος-δείγμα (Frequency)	Ποσοστό-δείγμα (Percent)	Πλήθος-Ελλάδα (Frequency)	Ποσοστό-Ελλάδα (Percent)
Βόρεια Ελλάδα	155	28,2	61.031	29
Κεντρική Ελλάδα	139	25,3	52.188	24,9
Αττική	240	43,6	72.458	34,5
Νησιά Αιγαίου, Κρήτη	16	2,9	24.293	11,6
Σύνολο	550	100,0	209.970	100,0

Πίνακας 10. Γεωγραφική κατανομή παιδιών νηπιακής ηλικίας του δείγματος, ανά γεωγραφικό διαμέρισμα

	Πλήθος (Frequency)	Ποσοστό (Percent)	Ποσοστό επί των έγκυρων απαντήσεων (Valid Percent)	Αθροιστικό ποσοστό (Cumulative Percent)
Θράκη	16	2,9	2,9	2,9
Μακεδονία	58	10,5	10,5	13,5
Ήπειρος	81	14,7	14,7	28,2
Θεσσαλία	59	10,7	10,7	38,9
Στερεά Ελλάδα	268	48,7	48,7	87,6
Πελοπόννησος	27	4,9	4,9	92,5
Κρήτη	6	1,1	1,1	93,6
Νησιά Ιονίου	25	4,5	4,5	98,2
Νησιά Αιγαίου	10	1,8	1,8	100,0
Σύνολο	550	100,0	100,0	

6. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

6.1 Δημογραφικές πληροφορίες

Πριν τη χορήγηση των βασικών εργαλείων, ζητήθηκαν από τους συμμετέχοντες κάποια δημογραφικά στοιχεία. Τόσο στους γονείς, όσο και στα παιδιά χορηγήθηκε ένα αυτοσχέδιο έντυπο συμπλήρωσης δημογραφικών πληροφοριών (Παράρτημα Ι), που δεν ξεπερνούσε τη μια σελίδα. Για τη συμπλήρωση του εντύπου δημογραφικών πληροφοριών για το παιδί, η διαδικασία έγινε προφορικά και το έντυπο συμπληρωνόταν από τον ερευνητή. Σε περιπτώσεις που το παιδί αδυνατούσε να απαντήσει σε κάποια ερώτηση, λόγω ηλικίας, ο ερευνητής έλαβε τις πληροφορίες από τον γονέα.

Το έντυπο δημογραφικών στοιχείων του παιδιού περιλάμβανε 13 ερωτήσεις (κατά βάση κλειστού τύπου), σχετικά με το φύλο, την ηλικία, τη διαμονή, την εθνικότητα και τη γλώσσα του ίδιου του παιδιού και του γονέα, το επίπεδο εκπαίδευσης του παιδιού και το σχήμα οικογένειας. Αντίστοιχα, το έντυπο δημογραφικών στοιχείων του γονέα περιλάμβανε 14 ερωτήσεις (κατά βάση κλειστού τύπου), σχετικά με το φύλο, την ηλικία, τη διαμονή, την εθνικότητα, το επίπεδο εκπαίδευσης, το επάγγελμα και το σχήμα οικογένειας.

Επιπλέον, μέσω των δημογραφικών πληροφοριών του γονέα καταφέραμε να αντλήσουμε περαιτέρω πληροφορίες, σχετικά με την κατάσταση στο οικογενειακό σύστημα και την ύπαρξη ή μη κρίσης. Ως αποτέλεσμα, το έντυπο του γονέα περιλάμβανε στοχευμένες ερωτήσεις για την ύπαρξη ή μη ανεργίας ή διαζυγίου/διάστασης ή μετακίνησης κάποιου γονέα. Σε δεύτερο επίπεδο, υπήρχαν διευκρινιστικές ερωτήσεις, ώστε να διευκρινιστεί ποιος γονέας είναι άνεργος ή μετακινείται ή με ποιον γονέα μένει το παιδί μετά το διαζύγιο/διάσταση των γονέων, αλλά και το χρονικό διάστημα που η οικογένεια βιώνει την εκάστοτε συνθήκη.

Με βάση, λοιπόν, τις πληροφορίες από το έντυπο δημογραφικών στοιχείων του γονέα, το δείγμα διαμορφώθηκε σε δυο μέρη, από τη μια οι οικογένειες με κρίση και από την άλλη οι οικογένειες χωρίς κρίση, όπως περιγράφεται σε προηγούμενο κεφάλαιο. Ανάμεσα, δε, στις οικογένειες με κρίση, μέσω των πληροφοριών που λάβαμε από τους γονείς, ήταν εφικτό να κατανεμηθεί το δείγμα ανά περίπτωση/είδος κρίσης (δηλαδή ανεργία, διαζύγιο/διάσταση ή μετακίνηση).

6.2 Ερωτηματολόγιο Γονεϊκής Αποδοχής-Απόρριψης στην Προσχολική Ηλικία / Early Childhood Parental Acceptance-Rejection Questionnaire (ECPARQ)

Στα παιδιά του δείγματος της παρούσας έρευνας χορηγήθηκε η σύντομη έκδοση του Ερωτηματολογίου Γονεϊκής Αποδοχής-Απόρριψης για την Προσχολική Ηλικία (Early Childhood Acceptance-Rejection Questionnaire/ECPARQ· Rohner & Giotsa, 2012· Παράρτημα ΙΙ). Πρόκειται για ένα αρκετά καινούριο εργαλείο στην έρευνα για την οικογένεια, που διαμορφώθηκε το 2012. Το ECPARQ περιλαμβάνεται στην ομάδα των τεσσάρων εργαλείων που αφορούν τη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη (Rohner & Ali, 2016), με τρία εργαλεία αξιολόγησης της αντιληπτής γονεϊκής συμπεριφοράς ανά ηλικία: (1) για παιδιά προσχολικής ηλικίας (Early Childhood Acceptance-Rejection Questionnaire), (2) για παιδιά μεγαλύτερα από 7 ετών (Child Parental Acceptance-Rejection Questionnaire) και (3) για ενήλικες (Adult Parental Acceptance-Rejection Questionnaire), αλλά και (4) ένα εργαλείο για την αυτοαξιολόγηση των γονέων (Parent Parental Acceptance-Rejection Questionnaire).

Πρέπει να αναφερθεί ότι παρόλο που αναφέρονται στη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη, αυτά τα εργαλεία έχουν να κάνουν συνολικά με τα άτομα κύριας φροντίδας για το παιδί, οπότε είναι πιθανό να μην είναι απαραίτητα οι βιολογικοί ή οι θετοί γονείς (Rohner, 2017). Το ECPARQ απευθύνεται σε παιδιά 4-7 ετών, τα οποία απαντούν ξεχωριστά για τη μητέρα και τον πατέρα. Η σύντομη εκδοχή του περιλαμβάνει 24 δηλώσεις, που περιγράφουν διάφορες συμπεριφορές των γονέων. Το παιδί που απαντά καλείται να αξιολογήσει τη συχνότητα εμφάνισης αυτών των συμπεριφορών από την πλευρά του γονέα, απαντώντας σε μια 4-βαθμη κλίμακα Likert (1=Σχεδόν ποτέ, 2=Σπάνια, 3=Μερικές φορές, 4=Σχεδόν πάντα).

Παρόλο που αυτά τα χαρακτηριστικά ισχύουν και στα υπόλοιπα εργαλεία που προαναφέρθηκαν, η διαδικασία χορήγησης του ECPARQ διαφέρει. Κατά τη χορήγηση, χρησιμοποιούνται δύο κάρτες και η διαδικασία μοιάζει με παιχνίδι. Η μια κάρτα στη μια πλευρά έχει ένα στρογγυλό σύμβολο (Ο) και στην άλλη πλευρά γράφει την λέξη "ΑΛΗΘΕΙΑ", ενώ η άλλη κάρτα στη μια πλευρά έχει ένα στρογγυλό σύμβολο με μια γραμμή (Ø) και στην άλλη πλευρά γράφει τη φράση "ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ" (Παράρτημα ΙΙΙ). Κάθε δήλωση διαβάζεται στο μικρό παιδί και ακολουθεί η ερώτηση αν αυτό είναι ή όχι αλήθεια για τη μητέρα ή τον πατέρα του αντίστοιχα. Αν το παιδί απαντήσει ότι είναι αλήθεια, ο ερωτών προχωράει ρωτώντας αν αυτό συμβαίνει σχεδόν πάντα (4) ή μερικές φορές (3), ενώ αν το παιδί απαντήσει ότι δεν είναι αλήθεια, ο ερωτών προχωράει ρωτώντας αν αυτό συμβαίνει σπάνια (2) ή δε συμβαίνει σχεδόν ποτέ (1). Οι απαντήσεις καταγράφονται απευθείας από τον ερωτώντα και η συμπλήρωση διαρκεί περίπου 20-30 λεπτά.

Το ερωτηματολόγιο αυτό είναι ένα καινούριο εργαλείο και ως αποτέλεσμα υπάρχουν περιορισμένα ερευνητικά συμπεράσματα σχετικά με την εγκυρότητα και την αξιοπιστία του. Παρόλα αυτά, υπάρχουν πολύ ενδιαφέροντα αποτελέσματα σε έρευνες που έχουν γίνει στην Ελλάδα, τη Βουλγαρία και την Τουρκία. Για τη σύντομη εκδοχή του ECPARQ για τη μητέρα, ο δείκτης Cronbach's α ήταν 0,87 για την ελληνική έκδοση (Giotsa & Theodoropoulos, 2016, όπ. αναφ. στο Rohner & Ali, 2016), 0,71 για τη βουλγαρική

έκδοση (Koltcheva & Djalev, 2016, όπ. αναφ. στο Rohner & Ali, 2016) και 0,85 για την τουρκική έκδοση (Okur & Berument, 2016, όπ. αναφ. στο Rohner & Ali, 2016). Αντίστοιχα, για τη σύντομη εκδοχή του ECPARQ για τον πατέρα, ο δείκτης Cronbach's α ήταν 0,90 για την ελληνική έκδοση (Giotsa & Theodoropoulos, 2016, όπ. αναφ. στο Rohner & Ali, 2016) και 0,72 για τη βουλγαρική έκδοση (Koltcheva & Djalev, 2016, όπ. αναφ. στο Rohner & Ali, 2016).

Όσον αφορά τα συμπεράσματα που μπορούμε να πάρουμε από το ECPARQ, αυτά αφορούν την αντιληπτή αποδοχή και απόρριψη από την πλευρά των γονέων απέναντι στα παιδιά τους. Οι Rohner και Ali (2016) προτείνουν οι 24 δηλώσεις του ερωτηματολογίου να κατανέμονται σε 4 κλίμακες, ακολουθώντας τη δομή των τριών αντίστοιχων εργαλείων για μεγαλύτερες ηλικίες παιδιών, ενήλικες και γονείς. Έτσι, συγκεκριμένα, προτείνουν τις εξής κλίμακες: (α) Ζεστασιά/Φροντίδα (Warmth/Affection) με 8 δηλώσεις, (β) Εχθρότητα/ Επιθετικότητα (Hostility/Aggression) με 6 δηλώσεις, (γ) Αδιαφορία/Παραμέληση (Indifference/Neglect) με 6 δηλώσεις και (δ) Αδιαφοροποίητη Απόρριψη (Undifferentiated Rejection) με 4 δηλώσεις.

Παρόλα αυτά, εκτενείς έρευνες στην Ελλάδα, με συμμετοχή μεγάλου δείγματος παιδιών νηπιακής και πρώτης σχολικής ηλικίας (Giotsa & Kaminiotis, 2014· Giotsa & Kyriazos, 2019· Giotsa, Theodoropoulos & Kyriazos, 2018), προτείνουν την ανάλυση με βάση τρεις παράγοντες. Οι εξειδικευμένες αναλύσεις παραγόντων των Giotsa και Kyriazos (2019) επιβεβαιώνουν τη δομή τριών παραγόντων για την ελληνική σύντομη εκδοχή του ECPARQ, με δείγμα συμμετεχόντων 1000 παιδιά νηπιακής και πρώτης σχολικής ηλικίας. Καταλήγουν, λοιπόν, στις κλίμακες: (α) Ζεστασιά (Warmth) με 9 δηλώσεις, (β) Αδιαφορία (Indifference) με 5 δηλώσεις και (γ) Εχθρότητα/Απόρριψη (Hostility/Rejection) με 10 δηλώσεις.

6.3 Λίστα Ελέγχου Παιδικής Συμπεριφοράς (ΛΕΠΣ) για Ηλικίες 1½-5 Ετών / Child Behavior Checklist (CBCL) for Ages 1½-5

Στους γονείς του δείγματος της παρούσας έρευνας χορηγήθηκε η Λίστα Ελέγχου Παιδικής Συμπεριφοράς για ηλικίες 1½-5 (ΛΕΠΣ για ηλικίες 1½-5· Achenbach & Rescorla, 2000· Παράρτημα IV). Είναι μια αναθεωρημένη έκδοση της ΛΕΠΣ για παιδιά ηλικίας 2-3 ετών (Achenbach, 1992). Πρόκειται για ένα ερωτηματολόγιο που αναφέρεται σε παιδιά ηλικίας 1½ μέχρι 5 ετών και συμπληρώνεται είτε από το γονέα, είτε από ανθρώπους που αντικαθιστούν για οποιονδήποτε λόγο το γονέα (Achenbach & Rescorla, 2009). Βασίζεται, λοιπόν, αποκλειστικά στην εκτίμηση του γονέα/κηδεμόνα για συνηθισμένες συμπεριφορές, που εκδηλώνονται στο χώρο του σπιτιού ή όπου ο ίδιος έχει άμεση επίβλεψη. Το χρονικό διάστημα που απαιτεί η συμπλήρωσή του είναι περίπου 15 λεπτά.

Η ΛΕΠΣ για ηλικίες 1½-5 περιλαμβάνει κατά βάση κλειστού τύπου ερωτήσεις-δηλώσεις, χωρίς όμως να λείπουν και κάποιες ανοιχτού τύπου ερωτήσεις ή διευκρινίσεις. Αρχικά, περιλαμβάνει κάποιες δημογραφικές πληροφορίες, σχετικά με το

παιδί στο οποίο αναφέρεται, αλλά και για το γονέα ή το άτομο που απαντά, όπου διευκρινίζεται και η σχέση του με το παιδί. Στη συνέχεια, ακολουθούν 99 προβλήματα-ερωτήσεις κλειστού τύπου με αποκριτική κλίμακα 3 σημείων (0=δεν ταιριάζει καθόλου, 1=ταιριάζει κάπως ή μερικές φορές, 2=ταιριάζει πολύ ή πολύ συχνά). Τα 99 προβλήματα-ερωτήσεις ακολουθεί μια ακόμη ανοιχτή ερώτηση, όπου ο συμμετέχων μπορεί να συμπληρώσει και να αξιολογήσει, χρησιμοποιώντας την ίδια απαντητική κλίμακα 3 σημείων, μέχρι 3 προβλήματα που δεν αναφέρονται στα 99 που προηγούνται. Στην τελική βαθμολογία, από αυτό το 100ο ερώτημα, χρησιμοποιείται το πρόβλημα με την υψηλότερη βαθμολόγηση στην απαντητική κλίμακα (2). Τέλος, ακολουθούν κάποιες ανοιχτού τύπου ερωτήσεις, όπου το άτομο που απαντά καλείται να περιγράψει οποιαδήποτε ασθένεια ή αναπηρία που έχει το παιδί, όπως επίσης και κάποια επιπλέον χαρακτηριστικά του (Achenbach & Rescorla, 2009).

Οι 100 ερωτήσεις της ΛΕΠΣ για ηλικίες 1½-5 περιγράφουν συμπεριφορές, οι οποίες, όταν εμφανίζονται συνδυαστικά, συνθέτουν διάφορα σύνδρομα (Achenbach, 1992). Τα σύνδρομα αυτά εκφράζονται μέσα από τις εξής 7 αυτόνομες κλίμακες που προκύπτουν από τη ΛΕΠΣ 1½-5: (1) Συναισθηματικά αντιδραστικός, (2) Ανήσυχος/Καταθλιπτικός, (3) Σωματικές ενοχλήσεις, (4) Απομόνωση/Απόσυρση, (5) Προβλήματα ύπνου, (6) Προβλήματα προσοχής και (7) Επιθετική συμπεριφορά. Παράλληλα, η ΛΕΠΣ 1½-5 παρέχει 2 ακόμη κλίμακες (Achenbach & Rescorla, 2000): (α) την κλίμακα Εσωτερικευμένων προβλημάτων, η οποία προκύπτει από το άθροισμα των τεσσάρων πρώτων κλιμάκων συνδρόμων και (β) την κλίμακα Εξωτερικευμένων προβλημάτων, η οποία προκύπτει από το άθροισμα της έκτης και της έβδομης κλίμακας συνδρόμων. Τέλος, υπολογίζεται η συνολική βαθμολογία, ως Σύνολο προβλημάτων, η οποία προκύπτει από το άθροισμα όλων των κλιμάκων συνδρόμων, συμπεριλαμβανομένης και της κλίμακας Άλλα προβλήματα, η οποία περιλαμβάνει τις συμπεριφορές που δεν περιλαμβάνονται στις κλίμακες συνδρόμων ή τις κλίμακες Εσωτερικευμένων και Εξωτερικευμένων προβλημάτων.

Η ΛΕΠΣ για ηλικίες 1½-5, λοιπόν, χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση των συμπεριφορικών και συναισθηματικών προβλημάτων και δυσκολιών σε παιδιά από την ηλικία των 18 μηνών και μετά, μέχρι την ηλικία των 5 (Mazefsky, Anderson, Connor, & Minshew, 2011). Για αυτή την ηλικιακή ομάδα, διατίθενται ακόμη η Φόρμα Αναφοράς για το/τη Νηπιαγωγό-Βρεφονηπιοκόμο (ΦΑΝ-Β για ηλικίες 1½-5) και το Ερωτηματολόγιο Γλωσσικής Ανάπτυξης (ΕΓΑ).

Το παρόν ερωτηματολόγιο έχει μεταφραστεί σε περισσότερες από 60 γλώσσες και χρησιμοποιείται σε ευρεία κλίμακα παγκοσμίως. Η προσαρμογή και η στάθμιση της ΛΕΠΣ για ηλικίες 1½-5 για την Ελλάδα έχει γίνει από τον Τσαούση (Achenbach & Rescorla, 2009). Η επίδοση ενός ατόμου στη ΛΕΠΣ για ηλικίες 1½-5 αξιολογείται σε τρία επίπεδα: (α) φυσιολογικό φάσμα, (β) οριακό φάσμα και (γ) κλινικό φάσμα. Σύμφωνα με τον Τσαούση (2009), στο δείγμα στάθμισης για τα ελληνικά δεδομένα, το 93% του πληθυσμού ανήκει στο φυσιολογικό φάσμα, το 5% στο οριακό φάσμα και το 2% στο κλινικό φάσμα, όπου αναφερόμαστε σε ψυχοπαθολογία. Όσον αφορά την εγκυρότητα και την αξιοπιστία του ερωτηματολογίου στον ελληνικό πληθυσμό (Σταλίκας, Τριλίβα, & Ρούσση, 2012), αφενός η επιβεβαιωτική παραγοντική ανάλυση τεκμηρίωσε την

παραγοντική δομή που προτείνεται από τους κατασκευαστές του, αφετέρου ο δείκτης αξιοπιστίας Cronbach's α κυμαίνεται από ικανοποιητικά μέχρι άριστα επίπεδα για όλες τις κλίμακες. Συγκεκριμένα: (α) για κάθε μια από τις 7 αυτόνομες κλίμακες συνδρόμων κυμαίνεται από 0,52 μέχρι 0,87, (β) για την κλίμακα Εσωτερικευμένων προβλημάτων είναι 0,82, (γ) για την κλίμακα Εξωτερικευμένων προβλημάτων είναι 0,89 και (δ) για τη συνολική βαθμολογία (Σύνολο προβλημάτων) είναι 0,94.

6.4 Δείκτες αξιοπιστίας στο παρόν δείγμα (Cronbach's α)

Στοχεύοντας στην εξαγωγή έγκυρων και αξιόπιστων αποτελεσμάτων, πριν την ανάλυση των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν, αξιολογήθηκε η εσωτερική συνέπεια (Nunally, 1978) των δύο ερωτηματολογίων που χορηγήθηκαν, στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας. Συγκεκριμένα, υπολογίστηκε ο δείκτης Cronbach's α:

(i) για την ελληνική έκδοση του Ερωτηματολογίου Γονεϊκής Αποδοχής-Απόρριψης στην Προσχολική Ηλικία/ECPARQ και τις κλίμακές του (Giotsa & Kyriazos, 2019), ξεχωριστά για τη μητέρα και τον πατέρα (Πίνακας 11) και

(ii) για την ελληνική έκδοση της Λίστας Ελέγχου Παιδικής Συμπεριφοράς (ΛΕΠΣ) για Ηλικίες 1½-5 Ετών και τις κλίμακές της (Achenbach & Rescorla, 2000, 2009), ξεχωριστά για τις μητέρες και τους πατέρες του δείγματος (Πίνακας 12).

Ο δείκτης αξιοπιστίας Cronbach's α κυμαίνεται από ικανοποιητικά μέχρι άριστα επίπεδα για όλες τις κλίμακες. Συγκεκριμένα, για το ECPARQ (Πίνακας 11): (α) για κάθε μια από τις τρεις κλίμακες για τη μητέρα και τον πατέρα κυμαίνεται μεταξύ 0,63 μέχρι 0,87 και (β) για τη συνολική βαθμολογία είναι 0,90 για τη μητέρα και 0,91 για τον πατέρα. Αντίστοιχα, για τη ΛΕΠΣ (Πίνακας 12): (α) για κάθε μια από τις 7 αυτόνομες κλίμακες συνδρόμων της ΛΕΠΣ κυμαίνεται από 0,63 μέχρι 0,91, (β) για την κλίμακα Εσωτερικευμένων προβλημάτων είναι 0,88 και 0,90 για τη μητέρα και τον πατέρα αντίστοιχα, (γ) για την κλίμακα Εξωτερικευμένων προβλημάτων είναι 0,92 τόσο για τη μητέρα, όσο και για τον πατέρα και (δ) για τη συνολική βαθμολογία (Σύνολο προβλημάτων) είναι 0,96 για τη μητέρα και για τον πατέρα.

Πίνακας 11. Συντελεστές Cronbach α Ερωτηματολογίου Γονεϊκής Αποδοχής-Απόρριψης για την Προσχολική Ηλικία (ECPARQ) και κλιμάκων για τη μητέρα και τον πατέρα

	Μητέρα	Πατέρας
Ζεστασιά	0,87	0,83
Αδιαφορία	0,75	0,63
Εχθρότητα/Απόρριψη	0,87	0,86
ECPARQ	0,90	0,91

Πίνακας 12. Συντελεστές Cronbach α Λίστας Ελέγχου Παιδικής Συμπεριφοράς (ΛΕΠΣ) και κλιμάκων από τη μητέρα και τον πατέρα

	Μητέρα	Πατέρας
Συναισθηματικά αντιδραστικός	0,75	0,79
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	0,63	0,68
Σωματικές ενοχλήσεις	0,66	0,75
Απομόνωση/Απόσυρση	0,71	0,71
Προβλήματα ύπνου	0,72	0,69
Προβλήματα προσοχής	0,69	0,71
Επιθετική συμπεριφορά	0,91	0,91
Άλλα προβλήματα	0,88	0,86
Εσωτερικευμένα προβλήματα	0,88	0,90
Εξωτερικευμένα προβλήματα	0,92	0,92
Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ	0,96	0,96

7. Διαδικασια Συλλογης και Αναλυση Δεδομενων

7.1 Συλλογή δεδομένων και ζητήματα δεοντολογίας

Οι αρχές δεοντολογίας στην κοινωνική έρευνα συνοψίζονται σε τέσσερα πεδία, σύμφωνα με τους Diener και Crandall (1978). Σύμφωνα με τον Bryman (2017), οι τέσσερις αυτές αρχές επανέρχονται με διαφορετικές μορφές, αλλά συνεχίζουν να υφίστανται και η παραβίασή τους αντιβαίνει στη δεοντολογία της κοινωνικής έρευνας εν γένει. Πρόκειται για τις εξής αρχές: (α) πρόκληση βλάβης στους συμμετέχοντες, (β) έλλειψη εν επιγνώσει συγκατάθεσης, (γ) παραβίαση της ιδιωτικότητας και (δ) παραπλάνηση. Οι αρχές αυτές αλληλεπικαλύπτονται ως ένα βαθμό, αλλά σε κάθε περίπτωση είναι σημαντικό να ακολουθούνται πλήρως.

Η παρούσα έρευνα σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε με βάση τις προαναφερθείσες τέσσερεις βασικές αρχές δεοντολογίας στην κοινωνική έρευνα. Συγκεκριμένα, όλα τα άτομα συμμετείχαν εθελοντικά και εφόσον ενημερώνονταν και συναινούσαν στη χρήση των δεδομένων τους για ερευνητικούς σκοπούς. Για το λόγο αυτό, οι συμμετέχοντες υπέγραφαν έγγραφη συναίνεση (Παράρτημα V) για τη συμμετοχή των ανήλικων παιδιών τους και των ίδιων στην ερευνητική διαδικασία, αλλά και τη χρήση των δεδομένων τους.

Επιπλέον, με στόχο την αποφυγή πρόκλησης βλάβης στους συμμετέχοντες, οι ίδιοι ενημερώνονταν εκ των προτέρων για τη δυνατότητα προσωρινής ή οριστικής διακοπής της διαδικασίας, σε όποιο σημείο της διαδικασίας άλλαζαν γνώμη ή δεν ένιωθαν άνετα. Στην οριστική διακοπή της διαδικασίας, οι συμμετέχοντες ενημερώνονταν ότι τα δεδομένα τους δε θα χρησιμοποιούνταν στην έρευνα.

Όλα τα δεδομένα που συλλέχθηκαν, επεξεργάστηκαν κάτω από πλήρη εμπιστευτικότητα και ανωνυμία, με σεβασμό στην ιδιωτικότητα των συμμετεχόντων, εφόσον δε διατηρήθηκαν προσωπικά δεδομένα των συμμετεχόντων, παρά μόνο απαραίτητα για την έρευνα δημογραφικά στοιχεία. Τέλος, όλα τα ερωτηματολόγια, που συγκεντρώθηκαν σε φυσικό αρχείο, κωδικοποιήθηκαν και δε διατηρήθηκαν αρχεία με ονοματεπώνυμα, διευθύνσεις και άλλες ευαίσθητες πληροφορίες, για λόγους προστασίας των προσωπικών δεδομένων.

7.2 Ανάλυση δεδομένων

Όλα τα δεδομένα που συλλέχθηκαν ψηφιοποιήθηκαν, αφού κωδικοποιήθηκαν, ώστε να είναι εύκολη η επεξεργασία τους. Για την ψηφιοποίηση, αλλά και για την ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πρόγραμμα IBM SPSS Statistics (v.23), το οποίο είναι κατάλληλο για ποσοτικές έρευνες στις κοινωνικές επιστήμες (Norris, Qureshi, Howitt & Cramer, 2017· Τσάντας, Μωυσιάδης, Μπαγιάτης & Χατζηπαντελής, 1999).

Όπως αναφέρθηκε, μέσω των δημογραφικών πληροφοριών που συγκεντρώθηκαν από το έντυπο δημογραφικών στοιχείων των γονέων, το δείγμα χωρίστηκε σε δύο μέρη (οικογένειες με κρίση-οικογένειες χωρίς κρίση), κάτι το οποίο θα εξυπηρετούσε τις συγκρίσεις, με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα. Σε δεύτερο επίπεδο, οι οικογένειες με κρίση χωρίστηκαν επίσης σε υποπεριπτώσεις, ώστε να γίνουν περαιτέρω αναλύσεις. Για το σκοπό αυτό, δημιουργήθηκαν μεταβλητές (π.χ. δείκτριες μεταβλητές, της μορφής 0-1, όπου 0=χωρίς κρίση και 1=με κρίση· Suits, 1957), με σκοπό να γίνει πιο εύκολος ο χαρακτηρισμός και η επεξεργασία του δείγματος. Περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με την αντίστοιχη ανάλυση των δεδομένων περιλαμβάνεται στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων στη συνέχεια.

Όσον αφορά τα δύο κύρια ερευνητικά εργαλεία, δηλαδή το ECPARQ και τη ΛΕΠΣ για ηλικίες 1½-5, η ανάλυση των δεδομένων που συλλέχθηκαν βασίστηκε: (α) αφενός για το ECPARQ στη μέθοδο του Rohner (Rohner & Ali, 2016· Rohner & Giotsa, 2012· Rohner & Khaleque, 2005) και στους παράγοντες στους οποίους κατέληξαν οι Giotsa και Kyriazos (2019) για τα ελληνικά δεδομένα και (β) αφετέρου για τη ΛΕΠΣ για ηλικίες 1½-5 στις εμπειρικά βασισμένες κλίμακες συνδρόμων, κατά τη μεθοδολογία των Achenbach και Rescorla (2000, 2009).

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Αποτελέσματα

8. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Σε αυτό το κεφάλαιο αναλύονται τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τις αναλύσεις των ερευνητικών δεδομένων, με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα όπως διαμορφώθηκαν κατά το σχεδιασμό της έρευνας (βλ. υποκεφάλαιο 4.2). Πρέπει να αναφερθεί ότι παρουσιάζονται και σχολιάζονται ανά ερευνητικό ερώτημα τα έγκυρα αποτελέσματα με στατιστική σημαντικότητα.

8.1 Φύλο παιδιού

Εξετάζοντας το ***Ερώτημα 1***, ελέγχθηκε το κατά πόσο το φύλο των παιδιών συνδέεται με την κατάταξή τους, σύμφωνα με την αντίληψη των μητέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά, των κλιμάκων εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων, αλλά και της κλίμακας συνολικών προβλημάτων. Έτσι, αρχικά, έγινε έλεγχος για να διαπιστωθεί αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις μέσες τιμές της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά, των κλιμάκων εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων, αλλά και της κλίμακας συνολικών προβλημάτων, όταν αυτές υπολογίζονται για τις μητέρες, ανάλογα με το φύλο του παιδιού.

Για το σκοπό αυτό, καθώς ο παράγοντας «φύλο» έχει δύο επίπεδα (αγόρι-κορίτσι), εφαρμόστηκε t-test για τον έλεγχο της ισότητας δύο πληθυσμιακών μέσων τιμών με ανεξάρτητα δείγματα. Η μορφή του t-test που χρησιμοποιήθηκε καθορίστηκε από τον προκαταρκτικό έλεγχο της ισότητας των πληθυσμιακών διακυμάνσεων που διενεργείται με το τεστ του Levene. Έτσι, είτε επιλέγεται ο έλεγχος t-test ίσων διακυμάνσεων (όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μεγαλύτερη ή ίση του 0,05), είτε ο έλεγχος t-test άνισων διακυμάνσεων (όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μικρότερη του 0,05).

Προέκυψε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στη μέση τιμή των δύο επιπέδων του παράγοντα όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του t-test είναι μικρότερη από 0,05. Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά στατιστικά μέτρα που αφορούν τις προαναφερθείσες κλίμακες (Πίνακας 13) και έπεται η υλοποίηση του στατιστικού ελέγχου της υπόθεσης (Πίνακας 14).

Πίνακας 13. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς το φύλο του παιδιού

	Φύλο παιδιού	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Συναισθηματικά αντιδραστικός	Αγόρι	255	3,12	2,74
	Κορίτσι	269	2,84	2,70
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	Αγόρι	255	3,34	2,58

Σωματικές ενοχλήσεις	Κορίτσι	269	3,43	2,36
	Αγόρι	254	1,94	2,19
Απομόνωση/Απόσυρση	Κορίτσι	269	1,98	2,41
	Αγόρι	255	2,07	2,20
Προβλήματα ύπνου	Κορίτσι	269	2,06	2,23
	Αγόρι	255	2,49	2,35
Προβλήματα προσοχής	Κορίτσι	269	2,21	2,26
	Αγόρι	255	2,47	2,02
Επιθετική συμπεριφορά	Κορίτσι	269	1,75	1,76
	Αγόρι	255	9,10	7,01
Άλλα προβλήματα	Κορίτσι	269	7,29	6,15
	Αγόρι	255	9,09	6,69
Εσωτερικευμένα προβλήματα	Κορίτσι	268	8,19	7,09
	Αγόρι	254	10,43	7,95
Εξωτερικευμένα προβλήματα	Κορίτσι	269	10,31	8,18
	Αγόρι	255	11,58	8,52
Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ	Κορίτσι	269	9,04	7,38
	Αγόρι	254	33,53	22,80
	Κορίτσι	268	29,79	22,28

Προέκυψε, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση (Πίνακας 14):

(i) στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής για τη μητέρα (t-test άνισων διακυμάνσεων, p-τιμή<0,001), με τα αγόρια να έχουν στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερη τιμή στην κλίμακα από τα κορίτσια.

(ii) στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά για τη μητέρα (t-test άνισων διακυμάνσεων p-τιμή=0,002), με τα αγόρια να έχουν στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερη τιμή στην κλίμακα από τα κορίτσια.

(iii) στην κλίμακα Εξωτερικευμένα προβλήματα για τη μητέρα (t-test άνισων διακυμάνσεων p-τιμή<0,001), με τα αγόρια να έχουν στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερη τιμή στην κλίμακα από τα κορίτσια.

Πίνακας 14. T-test για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς το φύλο του παιδιού

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Συναισθηματικά αντιδραστικός	,33	,57	1,15	522	,251
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	4,85	,03	-,43	511,41	,665
Σωματικές ενοχλήσεις	,32	,57	-,20	521	,840
Απομόνωση/Απόσυρση	,04	,85	,04	522	,970
Προβλήματα ύπνου	,05	,83	1,40	522	,162

Προβλήματα προσοχής	**5,69**	**,02**	**4,35**	**503,82**	**,000**
Επιθετική συμπεριφορά	**5,84**	**,02**	**3,14**	**505**	**,002**
Άλλα προβλήματα	,45	,50	1,50	521	,135
Εσωτερικευμένα προβλήματα	,61	,44	,17	521	,869
Εξωτερικευμένα προβλήματα	**7,19**	**,01**	**3,63**	**502,76**	**,000**
Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ	1,36	,24	1,90	520	,058

Στη συνέχεια, εξετάστηκε το αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στην κατάταξη αγοριών και κοριτσιών, σύμφωνα με την αντίληψη των μητέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά. Καθώς πρόκειται κάθε φορά για δύο ποιοτικές μεταβλητές τιμές (κατάταξη-φύλο παιδιού) έγινε έλεγχος της ανεξαρτησίας αυτών των δύο ενδεχομένων. Ο έλεγχος της υπόθεσης πραγματοποιήθηκε με το Fisher's exact test, με επίπεδο σημαντικότητας 5%. Στον Πίνακα 15, παρατίθενται τα αποτελέσματα των ελέγχων αυτών, με διαφορές να αναδεικνύονται εκεί που η p-τιμή (στήλη Sig.) είναι μικρότερη από 0,05. Για όποιες μεταβλητές προέκυψε στατιστικά σημαντική εξάρτηση δίνονται περεταίρω αποτελέσματα και αναλύσεις (πίνακας συνάφειας).

Πίνακας 15. Έλεγχος ανεξαρτησίας ενδεχομένων (κατάταξη-φύλο παιδιού) για τις κλίμακες της ΛΕΠΣ (μητέρα)

	Fisher's Exact Test	Sig.
Συναισθηματικά αντιδραστικός	0,27	,927
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	0,72	,726
Σωματικές ενοχλήσεις	0,58	,732
Απομόνωση/Απόσυρση	0,52	,793
Προβλήματα ύπνου	0,67	,698
Προβλήματα προσοχής	**16,70**	**<0,001**
Επιθετική συμπεριφορά	1,84	,399

Εφόσον προέκυψε στατιστικά σημαντική εξάρτηση κατάταξης και φύλου παιδιού στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής για τη μητέρα, πιο λεπτομερώς (Πίνακας 16) παρατηρείται ότι το ποσοστό των αγοριών που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 11,9% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των κοριτσιών είναι μόλις 3,2%. Επίσης, 79,6% των αγοριών ταξινομείται από τις μητέρες στο φυσιολογικό και 8,6% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των κοριτσιών να είναι 90% στο φυσιολογικό και 3,5% στο κλινικό.

Πίνακας 16. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-φύλο παιδιού) για την κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα)

			Φύλο παιδιού		
			Αγόρι	Κορίτσι	Σύνολο
Προβλήματα προσοχής (μητέρα) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	214	253	467
		Κατάταξη (%)	45,8%	54,2%	100,0%
		Φύλο παιδιού (%)	79,6%	90,0%	84,9%
		Σύνολο (%)	38,9%	46,0%	84,9%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	32	9	41
		Κατάταξη (%)	78,0%	22,0%	100,0%
		Φύλο παιδιού (%)	11,9%	3,2%	7,5%
		Σύνολο (%)	5,8%	1,6%	7,5%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	23	19	42
		Κατάταξη (%)	54,8%	45,2%	100,0%
		Φύλο παιδιού (%)	8,6%	6,8%	7,6%
		Σύνολο (%)	4,2%	3,5%	7,6%
Σύνολο		Πλήθος	269	281	550
		Κατάταξη (%)	48,9%	51,1%	100,0%
		Φύλο παιδιού (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	48,9%	51,1%	100,0%

Εξετάζοντας το ***Ερώτημα 2***, ελέγχθηκε το κατά πόσο το φύλο των παιδιών συνδέεται με την κατάταξή τους, σύμφωνα με την αντίληψη των πατέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά, των κλιμάκων εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων, αλλά και της κλίμακας συνολικών προβλημάτων. Έτσι, αρχικά, έγινε έλεγχος για να διαπιστωθεί αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις μέσες τιμές της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά, των κλιμάκων εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων, αλλά και της κλίμακας συνολικών προβλημάτων, όταν αυτές υπολογίζονται για τους πατέρες, ανάλογα με το φύλο του παιδιού.

Ακολουθώντας την ίδια διαδικασία με το Ερώτημα 1, καθώς ο παράγοντας «φύλο» έχει δύο επίπεδα (αγόρι-κορίτσι), εφαρμόστηκε t-test για τον έλεγχο της ισότητας δύο πληθυσμιακών μέσων τιμών με ανεξάρτητα δείγματα. Η μορφή του t-test που χρησιμοποιήθηκε καθορίστηκε από τον προκαταρκτικό έλεγχο της ισότητας των πληθυσμιακών διακυμάνσεων που διενεργείται με το τεστ του Levene. Έτσι, είτε επιλέγεται ο έλεγχος t-test ίσων διακυμάνσεων (όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μεγαλύτερη ή ίση του 0,05), είτε ο έλεγχος t-test άνισων διακυμάνσεων (όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μικρότερη του 0,05).

Προέκυψε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στη μέση τιμή των δύο επιπέδων του παράγοντα, όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του t-test είναι μικρότερη από 0,05. Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά στατιστικά μέτρα που αφορούν τις προαναφερθείσες κλίμακες (Πίνακας 17) και έπεται η υλοποίηση του στατιστικού ελέγχου της υπόθεσης (Πίνακας 18).

Πίνακας 17. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς το φύλο του παιδιού

	Φύλο παιδιού	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Συναισθηματικά αντιδραστικός	Αγόρι	197	2,64	2,77
	Κορίτσι	193	2,80	2,86
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	Αγόρι	197	2,89	2,40
	Κορίτσι	193	3,32	2,60
Σωματικές ενοχλήσεις	Αγόρι	196	1,73	2,39
	Κορίτσι	193	2,03	2,70
Απομόνωση/Απόσυρση	Αγόρι	197	1,89	2,07
	Κορίτσι	193	1,99	2,32
Προβλήματα ύπνου	Αγόρι	196	1,91	2,03
	Κορίτσι	193	2,41	2,31
Προβλήματα προσοχής	Αγόρι	197	2,17	1,99
	Κορίτσι	193	1,64	1,77
Επιθετική συμπεριφορά	Αγόρι	196	8,05	6,43
	Κορίτσι	193	7,26	6,65
Άλλα προβλήματα	Αγόρι	197	7,80	6,64
	Κορίτσι	193	8,33	7,69
Εσωτερικευμένα προβλήματα	Αγόρι	196	9,17	8,07
	Κορίτσι	193	10,13	8,94
Εξωτερικευμένα προβλήματα	Αγόρι	196	10,23	7,87
	Κορίτσι	193	8,91	7,94
Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ	Αγόρι	194	28,91	22,19
	Κορίτσι	193	29,78	24,54

Προέκυψε, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση (Πίνακας 18):

(i) στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου για τον πατέρα (t-test άνισων διακυμάνσεων, p-τιμή=0,024), με τα αγόρια να έχουν στατιστικά σημαντικά μικρότερη τιμή στην κλίμακα από τα κορίτσια.

(ii) στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής για τον πατέρα (t-test άνισων διακυμάνσεων p-τιμή=0,006), με τα αγόρια να έχουν στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερη τιμή στην κλίμακα από τα κορίτσια.

Πίνακας 18. T-test για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς το φύλο του παιδιού

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Συναισθηματικά αντιδραστικός	,00	,96	-,54	388	,591

Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	,46	,50	-1,67	388	,096
Σωματικές ενοχλήσεις	,34	,56	-1,13	387	,261
Απομόνωση/Απόσυρση	,06	,80	-,46	388	,649
Προβλήματα ύπνου	**4,64**	**,03**	**-2,27**	**379,04**	**,024**
Προβλήματα προσοχής	**2,44**	**,12**	**2,78**	**388**	**,006**
Επιθετική συμπεριφορά	,09	,76	1,18	387	,239
Άλλα προβλήματα	,18	,67	-,73	388	,467
Εσωτερικευμένα προβλήματα	,41	,52	-1,12	387	,264
Εξωτερικευμένα προβλήματα	,00	,97	1,65	387	,100
Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ	,45	,50	-,37	385	,715

Στη συνέχεια, εξετάστηκε το αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στην κατάταξη αγοριών και κοριτσιών, σύμφωνα με την αντίληψη των πατέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά. Καθώς πρόκειται κάθε φορά για δύο ποιοτικές μεταβλητές τιμές (κατάταξη-φύλο παιδιού) έγινε έλεγχος της ανεξαρτησίας αυτών των δύο ενδεχομένων. Ο έλεγχος της υπόθεσης πραγματοποιήθηκε με το Fisher's exact test, με επίπεδο σημαντικότητας 5%. Στον Πίνακα 19, παρατίθενται τα αποτελέσματα των ελέγχων αυτών, με διαφορές να αναδεικνύονται εκεί που η p-τιμή (στήλη Sig.) είναι μικρότερη από 0,05. Όπως γίνεται εμφανές, δεν προέκυψε στατιστικά σημαντική εξάρτηση, οπότε δε δίνονται περεταίρω αποτελέσματα και αναλύσεις συνάφειας.

Πίνακας 19. Έλεγχος ανεξαρτησίας ενδεχομένων (κατάταξη-φύλο παιδιού) για τις κλίμακες της ΛΕΠΣ (πατέρας)

	Fisher's Exact Test	Sig.
Συναισθηματικά αντιδραστικός	5,501	,065
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	6,05	,051
Σωματικές ενοχλήσεις	1,53	,467
Απομόνωση/Απόσυρση	2,39	,303
Προβλήματα ύπνου	2,13	,362
Προβλήματα προσοχής	0,78	,680
Επιθετική συμπεριφορά	0,79	,672

Εξετάζοντας το ***Ερώτημα 3***, ελέγχθηκε το κατά πόσο το φύλο των παιδιών συνδέεται με την αντίληψη των παιδιών του δείγματος όσον αφορά τη ζεστασιά, την αδιαφορία και την εχθρότητα/απόρριψη από την πλευρά της μητέρας. Έτσι, ελέγχθηκε το αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις μέσες τιμές των κλιμάκων Ζεστασιά (χωρίς αντιστροφή), Αδιαφορία και Εχθρότητα/Απόρριψη από την πλευρά της μητέρας, ανάλογα με το φύλο του παιδιού.

Για το σκοπό αυτό, καθώς ο παράγοντας φύλο έχει δύο επίπεδα (αγόρι-κορίτσι), εφαρμόστηκε t-test για τον έλεγχο της ισότητας δύο πληθυσμιακών μέσων τιμών με ανεξάρτητα δείγματα. Η μορφή του t-test που χρησιμοποιήθηκε καθορίστηκε από τον προκαταρκτικό έλεγχο της ισότητας των πληθυσμιακών διακυμάνσεων, που

διενεργείται με το τεστ του Levene. Σε αυτή την περίπτωση, είτε επιλέγεται ο έλεγχος t-test ίσων διακυμάνσεων (όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μεγαλύτερη ή ίση του 0,05), είτε ο έλεγχος t-test άνισων διακυμάνσεων (όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μικρότερη του 0,05). Προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στη μέση τιμή των δύο επιπέδων του παράγοντα, όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του t-test είναι μικρότερη από 0,05.

Συνεπώς, αρχικά παρατίθενται περιγραφικά στατιστικά μέτρα που αφορούν τις προαναφερθείσες κλίμακες (Πίνακας 20) και έπεται η υλοποίηση του στατιστικού ελέγχου της υπόθεσης (Πίνακας 21). Τα αποτελέσματα που προέκυψαν υποδηλώνουν ότι δεν υπάρχει κάποια στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση ως προς το φύλο του παιδιού.

Πίνακας 20. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (μητέρα) ως προς το φύλο του παιδιού

	Φύλο παιδιού	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ζεστασιά	Αγόρι	267	32,03	4,03
	Κορίτσι	281	32,13	3,80
Αδιαφορία	Αγόρι	267	9,62	2,81
	Κορίτσι	281	9,84	3,00
Εχθρότητα/Απόρριψη	Αγόρι	267	15,88	4,92
	Κορίτσι	281	16,35	5,82

Πίνακας 21. T-test για το ECPARQ (μητέρα) ως προς το φύλο του παιδιού

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Ζεστασιά	,90	,77	-,29	546	,770
Αδιαφορία	1,74	,19	-,88	546	,381
Εχθρότητα/Απόρριψη	11,23	,00	-1,00	538,65	,316

Εξετάζοντας το ***Ερώτημα 4***, ελέγχθηκε το κατά πόσο το φύλο των παιδιών συνδέεται με την αντίληψη των παιδιών του δείγματος όσον αφορά τη ζεστασιά, την αδιαφορία και την εχθρότητα/απόρριψη από την πλευρά του πατέρα. Έτσι, ελέγχθηκε το αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις μέσες τιμές των κλιμάκων Ζεστασιά (χωρίς αντιστροφή), Αδιαφορία και Εχθρότητα/Απόρριψη από την πλευρά του πατέρα, ανάλογα με το φύλο του παιδιού.

Για το σκοπό αυτό, όπως και στα προηγούμενα Ερωτήματα, καθώς ο παράγοντας φύλο έχει δύο επίπεδα (αγόρι-κορίτσι), εφαρμόστηκε t-test για τον έλεγχο της ισότητας δύο πληθυσμιακών μέσων τιμών με ανεξάρτητα δείγματα. Η μορφή του t-test που χρησιμοποιήθηκε καθορίστηκε από τον προκαταρκτικό έλεγχο της ισότητας των πληθυσμιακών διακυμάνσεων, που διενεργείται με το τεστ του Levene. Σε αυτή την περίπτωση, είτε επιλέγεται ο έλεγχος t-test ίσων διακυμάνσεων (όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μεγαλύτερη ή ίση του 0,05), είτε ο έλεγχος t-test άνισων διακυμάνσεων (όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μικρότερη του 0,05). Προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στη μέση τιμή των δύο επιπέδων του παράγοντα, όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του t-test είναι μικρότερη από 0,05.

Συνεπώς, αρχικά παρατίθενται περιγραφικά στατιστικά μέτρα που αφορούν τις προαναφερθείσες κλίμακες (Πίνακας 22) και έπεται η υλοποίηση του στατιστικού ελέγχου της υπόθεσης (Πίνακας 23). Τα αποτελέσματα που προέκυψαν υποδηλώνουν ότι δεν υπάρχει κάποια στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση ως προς το φύλο του παιδιού.

Πίνακας 22. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (πατέρας) ως προς το φύλο του παιδιού

	Φύλο παιδιού	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ζεστασιά	Αγόρι	261	31,39	4,47
	Κορίτσι	273	31,34	4,81
Αδιαφορία	Αγόρι	261	9,77	3,19
	Κορίτσι	273	9,93	3,38
Εχθρότητα/Απόρριψη	Αγόρι	261	15,54	5,39
	Κορίτσι	273	15,47	5,57

Πίνακας 23. T-test για το ECPARQ (πατέρας) ως προς το φύλο του παιδιού

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Ζεστασιά	1,31	,25	,12	532	,908
Αδιαφορία	,16	,69	-,55	532	,583
Εχθρότητα/Απόρριψη	,40	,53	,17	532	,868

8.2 Φύλο γονέα

Εξετάζοντας το ***Ερώτημα 5***, ελέγχθηκε το κατά πόσο οι αντιλήψεις των γονέων του δείγματος διαφοροποιούνται, ανάλογα με το δικό τους φύλο, στην κατάταξη των παιδιών τους στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά, των κλιμάκων εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων, αλλά και της κλίμακας συνολικών προβλημάτων.

Αφού έγινε περιορισμός σε εκείνες τις περιπτώσεις που απαντούν και οι δύο γονείς για το παιδί τους με επιλογή περιπτώσεων, προχωρήσαμε σε έλεγχο δύο μέσων τιμών με εξαρτημένα δείγματα (paired samples t-test) και δημιουργήθηκαν ζεύγη ανά κλίμακα, για τη μητέρα και για τον πατέρα. Προέκυψε, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση (Πίνακας 24):

(i) στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός (p-τιμή=0,000), με τη μέση τιμή στην κλίμακα των μητέρων να είναι στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερη από την αντίστοιχη των πατέρων.

(ii) στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου (p-τιμή=0,027), με τη μέση τιμή στην κλίμακα των μητέρων να είναι στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερη από την αντίστοιχη των πατέρων.

(iii) στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής (p-τιμή=0,017), με τη μέση τιμή στην κλίμακα των μητέρων να είναι στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερη από την αντίστοιχη των πατέρων.

(iv) στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά (p-τιμή=0,011), με τη μέση τιμή στην κλίμακα των μητέρων να είναι στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερη από την αντίστοιχη των πατέρων.

(v) στην κλίμακα Άλλα προβλήματα (p-τιμή=0,000), με τη μέση τιμή στην κλίμακα των μητέρων να είναι στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερη από την αντίστοιχη των πατέρων.

(vi) στην κλίμακα Εσωτερικευμένα προβλήματα (p-τιμή=0,002), με τη μέση τιμή στην κλίμακα των μητέρων να είναι στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερη από την αντίστοιχη των πατέρων.

(vii) στην κλίμακα Εξωτερικευμένα προβλήματα (p-τιμή=0,005), με τη μέση τιμή στην κλίμακα των μητέρων να είναι στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερη από την αντίστοιχη των πατέρων.

(viii) στην κλίμακα Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ (p-τιμή=0,000), με τη μέση τιμή στην κλίμακα των μητέρων να είναι στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερη από την αντίστοιχη των πατέρων.

Πίνακας 24. Paired samples t-test για τις κλίμακες της ΛΕΠΣ ως προς το φύλο του γονέα

		Paired Differences				
		Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)	t	df	Sig. (2-tailed)
Pair 1	Μ_Συναισθηματικά αντιδραστικός Π_Συναισθηματικά αντιδραστικός	-,18	1,88	-1,78	363	,076
Pair 2	**Μ_Ανήσυχος/Καταθλιπτικός Π_Ανήσυχος/Καταθλιπτικός**	**-,30**	**1,63**	**-3,54**	**363**	**,000**
Pair 3	Μ_Σωματικές ενοχλήσεις Π_Σωματικές ενοχλήσεις	-,16	1,67	-1,89	363	,060
Pair 4	Μ_Απομόνωση/Απόσυρση Π_Απομόνωση/Απόσυρση	-,12	1,39	-1,58	363	,115
Pair 5	**Μ_Προβλήματα ύπνου Π_Προβλήματα ύπνου**	**-,18**	**1,56**	**-2,22**	**362**	**,027**
Pair 6	**Μ_Προβλήματα προσοχής Π_Προβλήματα προσοχής**	**-,15**	**1,16**	**-2,40**	**363**	**,017**
Pair 7	**Μ_Επιθετική συμπεριφορά Π_Επιθετική συμπεριφορά**	**-,52**	**3,85**	**-2,55**	**362**	**,011**
Pair 8	**Μ_Άλλα προβλήματα Π_Άλλα προβλήματα**	**-,76**	**4,03**	**-3,58**	**362**	**,000**
Pair 9	**Μ_Εσωτερικευμένα προβλήματα Π_Εσωτερικευμένα προβλήματα**	**-,76**	**4,56**	**-3,17**	**363**	**,002**
Pair 10	**Μ_Εξωτερικευμένα προβλήματα Π_Εξωτερικευμένα προβλήματα**	**-,66**	**4,41**	**-2,86**	**362**	**,005**
Pair 11	**Μ_Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ Π_Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ**	**,68**	**3,95**	**3,95**	**531**	**,000**

Επιπλέον, αφού κάθε άτομο έχει καταταχθεί στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα, σε κάθε κλίμακα της ΛΕΠΣ, ελέγχθηκε το κατά πόσο αυτή η κατάταξη διαφοροποιείται, ανάλογα με το αν βαθμολογείται από τον πατέρα ή τη μητέρα για το ίδιο παιδί. Καθώς δεν πρόκειται για δίτιμη μεταβλητή, δεν προχωρήσαμε με το γνωστό έλεγχο McNemar, αλλά με την επέκτασή του για πολυωνυμικές μεταβλητές που στη βιβλιογραφία αναφέρεται ως marginal homogeneity test (Kullback, 1971. Stuart, 1955). Από τα αποτελέσματα που παρατίθενται (Πίνακας 25) δεν προκύπτει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στην κατάταξη.

Πίνακας 25. Marginal homogeneity test σχετικά με την κατάταξη στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα στις κλίμακες της ΛΕΠΣ ως προς το φύλο του γονέα

	Distinct Values	Exact Sig. (2-tailed)	Point Probability
Κατάταξη: Μ_Συν. Αντιδραστικός & Π_Συν. Αντιδραστικός	3	1,000	,09
Κατάταξη: Μ_Ανήσυχος/Καταθλιπτικός & Π_Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	3	,893	,10

Κατάταξη: Μ_Σωματικές ενοχλήσεις & Π_Σωματικές ενοχλήσεις	3	,374	,07
Κατάταξη: Μ_Απομόνωση/Απόσυρση & Π_Απομόνωση/Απόσυρση	3	,293	,06
Κατάταξη: Μ_Προβλήματα ύπνου & Π_Προβλήματα ύπνου	3	,647	,10
Κατάταξη: Μ_Προβλήματα προσοχής & Π_Προβλήματα προσοχής	3	,444	,08
Κατάταξη: Μ_Επιθετική συμπεριφορά & Π_Επιθετική συμπεριφορά	3	,563	,09

Εξετάζοντας το ***Ερώτημα 6***, ελέγχθηκε το κατά πόσο το φύλο του γονέα συνδέεται με την αντίληψη των παιδιών του δείγματος όσον αφορά τη ζεστασιά, την αδιαφορία και την εχθρότητα/απόρριψη από την πλευρά του γονέα. Έτσι, έγινε επιλογή περιπτώσεων, ώστε να ελεγχθεί το Ερώτημα στις περιπτώσεις που τα παιδιά απαντούν και για τους δύο γονείς.

Προβαίνοντας σε έλεγχο δύο μέσων τιμών με εξαρτημένα δείγματα (paired samples t-test), δημιουργήθηκαν ζεύγη ανά κλίμακα, για τη μητέρα και για τον πατέρα. Προέκυψε, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση (Πίνακας 26):

(i) στην κλίμακα Ζεστασιά (p-τιμή=0,000), με τη μέση τιμή στην κλίμακα των μητέρων να είναι στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερη από την αντίστοιχη των πατέρων. Πρέπει να αναφερθεί ότι τα αποτελέσματα παρουσιάζονται χωρίς αντιστροφή στις απαντήσεις της κλίμακας Ζεστασιά, τόσο για τη μητέρα, όσο και για τον πατέρα.

(ii) στην κλίμακα Εχθρότητα/Απόρριψη (p-τιμή=0,000), με τη μέση τιμή στην κλίμακα των μητέρων να είναι στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερη από την αντίστοιχη των πατέρων.

Πίνακας 26. Paired samples t-test για τις κλίμακες του ECPARQ ως προς το φύλο του γονέα

		Paired Differences				
		Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)	t	df	Sig. (2-tailed)
Pair 1	**Μ_Ζεστασιά- Π_Ζεστασιά**	**,67**	**4,10**	**3,80**	**531**	**,000**
Pair 2	Μ_Αδιαφορία- Π_Αδιαφορία	-,08	3,21	-,61	531	,543
Pair 3	**Μ_Εχθρότητα/Απόρριψη- Π_Εχθρότητα/Απόρριψη**	**,68**	**3,95**	**3,95**	**531**	**,000**

8.3 Ύπαρξη ή μη κρίσης στην οικογένεια

Εξετάζοντας το ***Ερώτημα 7***, ελέγχθηκε το κατά πόσο η ύπαρξη κρίσης στην οικογένεια συνδέεται με την κατάταξη των παιδιών, σύμφωνα με την αντίληψη των μητέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά, των κλιμάκων εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων, αλλά και της κλίμακας συνολικών προβλημάτων.

Πρέπει να αναφερθεί ότι, όπως περιγράφεται στα αντίστοιχα Κεφάλαια της Μεθόδου, η ύπαρξη κρίσης σε μια οικογένεια καθορίζεται στην παρούσα έρευνα μεταξύ τριών περιπτώσεων κρίσης: ανεργία γονέα, διαζύγιο/διάσταση και μετακίνηση γονέα για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Για να εξετάσουμε, λοιπόν, το εν λόγω ερευνητικό ερώτημα, δημιουργήσαμε τέσσερις νέες μεταβλητές της μορφής 0-1 (γνωστές στη στατιστική βιβλιογραφία ως δείκτριες μεταβλητές ή dummy variables. Suits, 1957) με βάση τον χαρακτηρισμό περίπτωσης. Οπότε εξετάστηκε συνολικά η ύπαρξη κρίσης, αλλά και ξεχωριστά η κάθε περίπτωση κρίσης.

Στο σύνολο του δείγματος, στις περιπτώσεις ύπαρξης οποιασδήποτε μορφής **κρίσης** (ανεργία ή διαζύγιο/διάσταση ή μετακίνηση), ελέγξαμε αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις μέσες τιμές της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά, των κλιμάκων εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων αλλά και της κλίμακας συνολικών προβλημάτων, όταν αυτές υπολογίζονται για τις μητέρες ανάλογα με την ύπαρξη κρίσης ή όχι. Για το σκοπό αυτό, καθώς ο παράγοντας κρίση έχει δύο επίπεδα (ναι-όχι) εφαρμόζεται το t-test για τον έλεγχο της ισότητας δύο πληθυσμιακών μέσων τιμών με ανεξάρτητα δείγματα.

Η μορφή του t-test που θα χρησιμοποιηθεί στην επεξεργασία των δεδομένων καθορίζεται από τον προκαταρκτικό έλεγχο της ισότητας των πληθυσμιακών διακυμάνσεων που διενεργείται με το τεστ του Levene. Έτσι, είτε επιλέγεται ο έλεγχος t-test ίσων διακυμάνσεων (όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μεγαλύτερη ή ίση του 0,05), είτε ο έλεγχος t-test άνισων διακυμάνσεων (όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μικρότερη του 0,05). Προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στη μέση τιμή των δύο επιπέδων του εκάστοτε παράγοντα, όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του t-test είναι μικρότερη από 0,05. Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά στατιστικά μέτρα που αφορούν τις προαναφερθείσες κλίμακες (Πίνακας 27) και έπεται η υλοποίηση του στατιστικού ελέγχου της υπόθεσης (Πίνακας 28).

Πίνακας 27. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι κρίσης

	Κρίση	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Συναισθηματικά αντιδραστικός	Ναι	253	3,32	2,53
	Όχι	271	2,64	2,87

Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	Ναι	253	3,70	2,51
	Όχι	271	3,10	2,38
Σωματικές ενοχλήσεις	Ναι	252	2,01	2,34
	Όχι	271	1,91	2,27
Απομόνωση/Απόσυρση	Ναι	253	2,30	2,37
	Όχι	271	1,85	2,04
Προβλήματα ύπνου	Ναι	253	2,52	2,38
	Όχι	271	2,18	2,22
Προβλήματα προσοχής	Ναι	253	2,24	1,98
	Όχι	271	1,98	1,86
Επιθετική συμπεριφορά	Ναι	253	8,67	7,06
	Όχι	271	7,70	6,20
Άλλα προβλήματα	Ναι	253	9,02	7,09
	Όχι	270	8,26	6,72
Εσωτερικευμένα προβλήματα	Ναι	252	11,29	8,38
	Όχι	271	9,51	7,67
Εξωτερικευμένα προβλήματα	Ναι	253	10,91	8,51
	Όχι	271	9,68	7,57
Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ	Ναι	252	33,68	23,47
	Όχι	270	29,67	21,60

Προκύπτει, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις κλίμακες Συναισθηματικά αντιδραστικός (p=0,004), Ανήσυχος/Καταθλιπτικός (p=0,006), Απομόνωση/Απόσυρση (p=0,022), Εσωτερικευμένα προβλήματα (p=0,011) και Σύνολο προβλημάτων (p=0,043), σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (t-test ίσων διακυμάνσεων), με τις περιπτώσεις παιδιών από οικογένειες, όπου υπάρχει κρίση, να εμφανίζουν στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερες τιμές στις προαναφερθείσες κλίμακες.

Πίνακας 28. T-test για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι κρίσης

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Συναισθηματικά αντιδραστικός	**2,59**	**,11**	**-2,87**	**522**	**,004**
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	**,95**	**,33**	**-2,77**	**522**	**,006**
Σωματικές ενοχλήσεις	,24	,62	-,48	521	,633
Απομόνωση/Απόσυρση	**5,18**	**,02**	**-2,30**	**522**	**,022**
Προβλήματα ύπνου	3,69	,06	-1,66	522	,098
Προβλήματα προσοχής	2,35	,13	-1,52	522	,128
Επιθετική συμπεριφορά	7,38	,01	-1,68	522	,094
Άλλα προβλήματα	1,35	,25	-1,26	521	,208
Εσωτερικευμένα προβλήματα	**,80**	**,37**	**-2,54**	**521**	**,011**
Εξωτερικευμένα προβλήματα	5,86	,02	-1,75	522	,081

Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ	**3,07**	**,08**	**-2,03**	**520**	**,043**

Προχωρώντας στη διερεύνηση των περιπτώσεων κρίσης ξεχωριστά, αρχικά, στις περιπτώσεις ύπαρξης **ανεργίας**, δηλαδή ενός τουλάχιστον άνεργου γονέα στην οικογένεια, ελέγξαμε αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις μέσες τιμές της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά, των κλιμάκων εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων αλλά και της κλίμακας συνολικών προβλημάτων, όταν αυτές υπολογίζονται για τις μητέρες ανάλογα με την ύπαρξη ανεργίας ή όχι. Για το σκοπό αυτό, καθώς ο παράγοντας ανεργία έχει δύο επίπεδα (ναι-όχι) εφαρμόζεται το t-test για τον έλεγχο της ισότητας δύο πληθυσμιακών μέσων τιμών με ανεξάρτητα δείγματα. Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά στατιστικά μέτρα που αφορούν τις προαναφερθείσες κλίμακες (Πίνακας 29) και έπεται η υλοποίηση του στατιστικού ελέγχου της υπόθεσης (Πίνακας 30). Προκύπτει ότι δεν υπάρχει κάποια στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση.

Πίνακας 29. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι ανεργίας

	Ανεργία	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Συναισθηματικά αντιδραστικός	Ναι	135	3,34	3,01
	Όχι	389	2,84	2,60
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	Ναι	135	3,57	2,37
	Όχι	389	3,33	2,50
Σωματικές ενοχλήσεις	Ναι	135	2,07	2,27
	Όχι	389	1,92	2,32
Απομόνωση/Απόσυρση	Ναι	135	2,24	2,28
	Όχι	389	2,01	2,19
Προβλήματα ύπνου	Ναι	135	2,56	2,42
	Όχι	389	2,27	2,26
Προβλήματα προσοχής	Ναι	135	2,19	2,02
	Όχι	389	2,07	1,89
Επιθετική συμπεριφορά	Ναι	135	8,76	6,71
	Όχι	389	7,96	6,61
Άλλα προβλήματα	Ναι	135	9,39	7,04
	Όχι	389	8,36	6,85
Εσωτερικευμένα προβλήματα	Ναι	135	11,22	8,06
	Όχι	389	10,07	8,06
Εξωτερικευμένα προβλήματα	Ναι	135	10,96	8,14
	Όχι	389	10,04	8,02
Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ	Ναι	135	34,12	23,13
	Όχι	389	30,73	22,36

Πίνακας 30. T-test για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι ανεργίας

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Συναισθηματικά αντιδραστικός	2,75	,10	1,85	522	,066
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	,30	,58	,99	522	,323
Σωματικές ενοχλήσεις	,62	,43	,634	521	,525
Απομόνωση/Απόσυρση	,59	,44	1,08	522	,280
Προβλήματα ύπνου	4,14	,04	1,19	220,37	,236
Προβλήματα προσοχής	,26	,61	,62	522	,539
Επιθετική συμπεριφορά	,73	,39	1,21	522	,229
Άλλα προβλήματα	,01	,94	1,48	521	,139
Εσωτερικευμένα προβλήματα	,02	,90	1,43	521	,154
Εξωτερικευμένα προβλήματα	,39	,53	1,14	522	,255
Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ	,20	,66	1,50	520	,134

Ακολουθώντας την ίδια διαδικασία για τις περιπτώσεις ύπαρξης **διαζυγίου/διάστασης**, ελέγξαμε αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις μέσες τιμές της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά, των κλιμάκων εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων αλλά και της κλίμακας συνολικών προβλημάτων, όταν αυτές υπολογίζονται για τις μητέρες ανάλογα με την ύπαρξη διαζυγίου/διάστασης ή όχι. Για το σκοπό αυτό, καθώς ο παράγοντας διαζύγιο/διάσταση έχει δύο επίπεδα (ναι-όχι) εφαρμόζεται το t-test για τον έλεγχο της ισότητας δύο πληθυσμιακών μέσων τιμών με ανεξάρτητα δείγματα. Παρατίθενται περιγραφικά στατιστικά μέτρα που αφορούν τις προαναφερθείσες κλίμακες (Πίνακας 31) και έπεται η υλοποίηση του στατιστικού ελέγχου της υπόθεσης (Πίνακας 32).

Πίνακας 31. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι διαζυγίου/διάστασης

	Διαζύγιο/διάσταση	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Συναισθηματικά αντιδραστικός	Ναι	63	3,62	2,90
	Όχι	461	2,88	2,69
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	Ναι	63	4,10	3,10
	Όχι	461	3,29	2,35
Σωματικές ενοχλήσεις	Ναι	63	2,31	2,64
	Όχι	461	1,91	2,25
Απομόνωση/Απόσυρση	Ναι	63	2,57	2,82
	Όχι	461	2,00	2,11
Προβλήματα ύπνου	Ναι	63	2,79	2,78
	Όχι	461	2,28	2,23
Προβλήματα προσοχής	Ναι	63	2,54	1,97

Επιθετική συμπεριφορά	Όχι	461	2,05	1,91
	Ναι	63	8,51	7,36
Άλλα προβλήματα	Όχι	461	8,12	6,54
	Ναι	63	9,11	7,48
Εσωτερικευμένα προβλήματα	Όχι	461	8,56	6,83
	Ναι	63	12,50	10,02
Εξωτερικευμένα προβλήματα	Όχι	461	10,08	7,73
	Ναι	63	11,05	8,83
Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ	Όχι	461	10,17	7,94
	Ναι	63	35,23	25,82
	Όχι	461	31,12	22,10

Προκύπτει, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (t-test ίσων διακυμάνσεων p-τιμή=0,043), με τις περιπτώσεις παιδιών από οικογένειες, όπου υπάρχει διαζύγιο/διάσταση, να εμφανίζουν στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερη τιμή στην κλίμακα.

Πίνακας 32. T-test για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι διαζυγίου/διάστασης

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Συναισθηματικά αντιδραστικός	**2,32**	**,13**	**2,03**	**522**	**,043**
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	10,23	,00	1,98	72,11	,052
Σωματικές ενοχλήσεις	4,27	,04	1,13	73,44	,264
Απομόνωση/Απόσυρση	13,47	,00	1,56	71,85	,124
Προβλήματα ύπνου	4,87	,03	1,40	73,34	,167
Προβλήματα προσοχής	,58	,45	1,92	522	,055
Επιθετική συμπεριφορά	2,92	,09	,43	522	,667
Άλλα προβλήματα	2,47	,12	,59	521	,554
Εσωτερικευμένα προβλήματα	7,59	,01	1,83	71,10	,072
Εξωτερικευμένα προβλήματα	2,25	,13	,81	522	,417
Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ	5,13	,02	1,19	73,55	,236

Ακολουθώντας την ίδια διαδικασία για τις περιπτώσεις ύπαρξης **μετακίνησης** του ενός γονέα και απουσία από το σπίτι για μεγάλα χρονικά διαστήματα, λόγω δουλειάς, ελέγξαμε αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις μέσες τιμές της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά, των κλιμάκων εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων αλλά και της κλίμακας συνολικών προβλημάτων, όταν αυτές υπολογίζονται για τις μητέρες ανάλογα με την ύπαρξη μετακίνησης ή όχι. Για το σκοπό αυτό, καθώς ο παράγοντας μετακίνηση έχει δύο επίπεδα (ναι-όχι) εφαρμόζεται το t-test για τον έλεγχο της ισότητας δύο πληθυσμιακών μέσων τιμών με ανεξάρτητα

δείγματα. Παρατίθενται περιγραφικά στατιστικά μέτρα που αφορούν τις προαναφερθείσες κλίμακες (Πίνακας 33) και έπεται η υλοποίηση του στατιστικού ελέγχου της υπόθεσης (Πίνακας 34). Προκύπτει ότι δεν υπάρχει κάποια στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση.

Πίνακας 33. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι μετακίνησης

	Μετακίνηση	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Συναισθηματικά αντιδραστικός	Ναι	55	2,93	2,47
	Όχι	469	2,97	2,75
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	Ναι	55	3,55	2,04
	Όχι	469	3,37	2,51
Σωματικές ενοχλήσεις	Ναι	55	1,53	2,10
	Όχι	469	2,01	2,32
Απομόνωση/Απόσυρση	Ναι	55	2,11	2,02
	Όχι	469	2,06	2,24
Προβλήματα ύπνου	Ναι	55	2,11	1,69
	Όχι	469	2,37	2,37
Προβλήματα προσοχής	Ναι	55	2,00	1,87
	Όχι	469	2,12	1,93
Επιθετική συμπεριφορά	Ναι	55	8,64	7,65
	Όχι	469	8,12	6,52
Άλλα προβλήματα	Ναι	55	8,02	6,78
	Όχι	469	8,70	6,92
Εσωτερικευμένα προβλήματα	Ναι	55	10,11	6,98
	Όχι	469	10,40	8,19
Εξωτερικευμένα προβλήματα	Ναι	55	10,64	9,15
	Όχι	469	10,23	7,92
Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ	Ναι	55	30,87	21,63
	Όχι	469	31,70	22,72

Πίνακας 34. T-test για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι μετακίνησης

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Συναισθηματικά αντιδραστικός	3,22	,07	-,12	522	,903
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	4,36	,04	,58	74,55	,561
Σωματικές ενοχλήσεις	,10	,76	-1,47	521	,143
Απομόνωση/Απόσυρση	1,20	,27	,15	522	,881
Προβλήματα ύπνου	5,71	,02	-1,05	81,42	,298

Προβλήματα προσοχής	,07	,79	-,43	522	,669
Επιθετική συμπεριφορά	1,63	,20	,55	522	,582
Άλλα προβλήματα	,01	,90	-,69	521	,490
Εσωτερικευμένα προβλήματα	3,75	,05	-,25	521	,801
Εξωτερικευμένα προβλήματα	1,67	,20	,35	522	,725
Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ	,25	,62	-,26	520	,799

Στη συνέχεια, εξετάστηκε το αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στην κατάταξη των παιδιών, σύμφωνα με την αντίληψη των μητέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά. Καθώς πρόκειται κάθε φορά για δύο ποιοτικές μεταβλητές τιμές (κατάταξη-ύπαρξη ανεργίας ή διαζυγίου/διάστασης ή μετακίνησης) έγινε έλεγχος της ανεξαρτησίας αυτών των δύο ενδεχομένων. Ο έλεγχος της υπόθεσης πραγματοποιήθηκε με το Fisher's exact test, με επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Στον Πίνακα 35, παρατίθενται τα αποτελέσματα των ελέγχων αυτών, για τις περιπτώσεις με **ανεργία**, με διαφορές να αναδεικνύονται εκεί που η p-τιμή (στήλη Sig.) είναι μικρότερη από 0,05. Για όποιες μεταβλητές προέκυψε στατιστικά σημαντική εξάρτηση δίνονται περεταίρω αποτελέσματα και αναλύσεις (πίνακες συνάφειας).

Πίνακας 35. Έλεγχος ανεξαρτησίας ενδεχομένων (κατάταξη-ανεργία) για τις κλίμακες της ΛΕΠΣ (μητέρα)

	Fisher's Exact Test	Sig.
Συναισθηματικά αντιδραστικός	3,19	0,237
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	0,06	1,000
Σωματικές ενοχλήσεις	2,14	0,328
Απομόνωση/Απόσυρση	2,50	0,295
Προβλήματα ύπνου	**10,63**	**0,005**
Προβλήματα προσοχής	1,74	0,418
Επιθετική συμπεριφορά	**10,15**	**0,005**

Εφόσον προέκυψε στατιστικά σημαντική εξάρτηση κατάταξης και ύπαρξης ανεργίας στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου, σύμφωνα με τις αντιλήψεις της μητέρας, πιο λεπτομερώς (Πίνακας 36), παρατηρείται ότι το ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια με ανεργία που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 9,4% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια χωρίς ανεργία είναι 2,9%. Επίσης, 87,1% των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια με ανεργία ταξινομείται από τις μητέρες στο φυσιολογικό και 3,6% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια χωρίς ανεργία να είναι 89,8% στο φυσιολογικό και 7,3% στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 36. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-ανεργία) για την κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα)

			Ανεργία		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
Προβλήματα ύπνου (μητέρα) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	369	121	490
		Κατάταξη (%)	75,3%	24,7%	100,0%
		Ανεργία (%)	89,8%	87,1%	89,1%
		Σύνολο (%)	67,1%	22,0%	89,1%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	12	13	25
		Κατάταξη (%)	48,0%	52,0%	100,0%
		Ανεργία (%)	2,9%	9,4%	4,5%
		Σύνολο (%)	2,2%	2,4%	4,5%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	30	5	35
		Κατάταξη (%)	85,7%	14,3%	100,0%
		Ανεργία (%)	7,3%	3,6%	6,4%
		Σύνολο (%)	5,5%	0,9%	6,4%
Σύνολο		Πλήθος	411	139	550
		Κατάταξη (%)	74,7%	25,3%	100,0%
		Ανεργία (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	74,7%	25,3%	100,0%

Επίσης, εφόσον προέκυψε στατιστικά σημαντική εξάρτηση κατάταξης και ύπαρξης ανεργίας στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά, σύμφωνα με τις αντιλήψεις της μητέρας, πιο λεπτομερώς (Πίνακας 37), παρατηρείται ότι το ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια με ανεργία που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 7,2% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια χωρίς ανεργία είναι 1,7%. Επίσης, 86,3% των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια με ανεργία ταξινομείται από τις μητέρες στο φυσιολογικό και 6,5% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια χωρίς ανεργία να είναι 88,3% στο φυσιολογικό και 10,0% στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 37. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-ανεργία) για την κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα)

			Ανεργία		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
Επιθετική συμπεριφορά (μητέρα) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	363	120	483
		Κατάταξη (%)	75,2%	24,8%	100,0%
		Ανεργία (%)	88,3%	86,3%	87,8%
		Σύνολο (%)	66,0%	21,8%	87,8%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	7	10	17
		Κατάταξη (%)	41,2%	58,8%	100,0%
		Ανεργία (%)	1,7%	7,2%	3,1%
		Σύνολο (%)	1,3%	1,8%	3,1%

	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	41	9	50
		Κατάταξη (%)	82,0%	18,0%	100,0%
		Ανεργία (%)	10,0%	6,5%	9,1%
		Σύνολο (%)	7,5%	1,6%	9,1%
Σύνολο		Πλήθος	411	139	550
		Κατάταξη (%)	74,7%	25,3%	100,0%
		Ανεργία (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	74,7%	25,3%	100,0%

Στον Πίνακα 38, παρατίθενται τα αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας των δύο ενδεχομένων (κατάταξη-ύπαρξη διαζυγίου/διάστασης), με το Fisher's exact test, για τις περιπτώσεις με **διαζύγιο/διάσταση**, με διαφορές να αναδεικνύονται εκεί που η p-τιμή (στήλη Sig.) είναι μικρότερη από 0,05. Για όποιες μεταβλητές προέκυψε στατιστικά σημαντική εξάρτηση δίνονται περεταίρω αποτελέσματα και αναλύσεις (πίνακες συνάφειας).

Πίνακας 38. Έλεγχος ανεξαρτησίας ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για τις κλίμακες της ΛΕΠΣ (μητέρα)

	Fisher's Exact Test	Sig.
Συναισθηματικά αντιδραστικός	**10,90**	**0,003**
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	**10,96**	**0,003**
Σωματικές ενοχλήσεις	**11,91**	**0,002**
Απομόνωση/Απόσυρση	**15,46**	**<0,001**
Προβλήματα ύπνου	**8,84**	**0,008**
Προβλήματα προσοχής	**6,88**	**0,028**
Επιθετική συμπεριφορά	**7,53**	**0,017**

Όπως είναι εμφανές, προέκυψε στατιστικά σημαντική εξάρτηση κατάταξης και ύπαρξης διαζυγίου/διάστασης σε όλες τις κλίμακες συνδρόμων της ΛΕΠΣ. Αναλυτικά, λοιπόν, προχωρώντας σε επιμέρους αναλύσεις, φαίνεται ότι στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός, σύμφωνα με τις αντιλήψεις της μητέρας (Πίνακας 39), το ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 4,2% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση είναι 1,5%. Επίσης, 71,8% των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση ταξινομείται από τις μητέρες στο φυσιολογικό και 23,9% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση να είναι 87,1% στο φυσιολογικό και 11,5% στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 39. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα)

			Διαζύγιο/διάσταση		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
Συναισθηματικά αντιδραστικός (μητέρα) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	417	51	468
		Κατάταξη (%)	89,1%	10,9%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	87,1%	71,8%	85,1%
		Σύνολο (%)	75,8%	9,3%	85,1%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	7	3	10
		Κατάταξη (%)	70,0%	30,0%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	1,5%	4,2%	1,8%
		Σύνολο (%)	1,3%	0,5%	1,8%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	55	17	72
		Κατάταξη (%)	76,4%	23,6%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	11,5%	23,9%	13,1%
		Σύνολο (%)	10,0%	3,1%	13,1%
Σύνολο		Πλήθος	479	71	550
		Κατάταξη (%)	87,1%	12,9%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	87,1%	12,9%	100,0%

Στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός, σύμφωνα με τις αντιλήψεις της μητέρας (Πίνακας 40), το ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 1,4% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση είναι 3,3%. Επίσης, 80,3% των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση ταξινομείται από τις μητέρες στο φυσιολογικό και 18,3% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση να είναι 90,6% στο φυσιολογικό και 6,1% στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 40. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα)

			Διαζύγιο/διάσταση		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
Ανήσυχος/ καταθλιπτικός (μητέρα) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	434	57	491
		Κατάταξη (%)	88,4%	11,6%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	90,6%	80,3%	89,3%
		Σύνολο (%)	78,9%	10,4%	89,3%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	16	1	17
		Κατάταξη (%)	94,1%	5,9%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	3,3%	1,4%	3,1%
		Σύνολο (%)	2,9%	0,2%	3,1%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	29	13	42

	Κατάταξη (%)	69,0%	31,0%	100,0%
	Διαζύγιο/διάσταση (%)	6,1%	18,3%	7,6%
	Σύνολο (%)	5,3%	2,4%	7,6%
Σύνολο	Πλήθος	479	71	550
	Κατάταξη (%)	87,1%	12,9%	100,0%
	Διαζύγιο/διάσταση (%)	100,0%	100,0%	100,0%
	Σύνολο (%)	87,1%	12,9%	100,0%

Στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις, σύμφωνα με τις αντιλήψεις της μητέρας (Πίνακας 41), το ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 12,7% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση είναι 5,8%. Επίσης, 70,4% των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση ταξινομείται από τις μητέρες στο φυσιολογικό και 16,9% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση να είναι 86,8% στο φυσιολογικό και 7,3% στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 41. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα)

			Διαζύγιο/διάσταση		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
Σωματικές ενοχλήσεις (μητέρα) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	416	50	466
		Κατάταξη (%)	89,3%	10,7%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	86,8%	70,4%	84,7%
		Σύνολο (%)	75,6%	9,1%	84,7%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	28	9	37
		Κατάταξη (%)	75,7%	24,3%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	5,8%	12,7%	6,7%
		Σύνολο (%)	5,1%	1,6%	6,7%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	35	12	47
		Κατάταξη (%)	74,5%	25,5%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	7,3%	16,9%	8,5%
		Σύνολο (%)	6,4%	2,2%	8,5%
Σύνολο		Πλήθος	479	71	550
		Κατάταξη (%)	87,1%	12,9%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	87,1%	12,9%	100,0%

Στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση, σύμφωνα με τις αντιλήψεις της μητέρας (Πίνακας 42), το ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 7,0% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση είναι 5,4%. Επίσης, 69,0% των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση

ταξινομείται από τις μητέρες στο φυσιολογικό και 23,9% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση να είναι 86,6% στο φυσιολογικό και 7,9% στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 42. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα)

			Διαζύγιο/διάσταση		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
Απομόνωση/ Απόσυρση (μητέρα) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	415	49	464
		Κατάταξη (%)	89,4%	10,6%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	86,6%	69,0%	84,4%
		Σύνολο (%)	75,5%	8,9%	84,4%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	26	5	31
		Κατάταξη (%)	83,9%	16,1%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	5,4%	7,0%	5,6%
		Σύνολο (%)	4,7%	0,9%	5,6%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	38	17	55
		Κατάταξη (%)	69,1%	30,9%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	7,9%	23,9%	10,0%
		Σύνολο (%)	6,9%	3,1%	10,0%
Σύνολο		Πλήθος	479	71	550
		Κατάταξη (%)	87,1%	12,9%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	87,1%	12,9%	100,0%

Στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου, σύμφωνα με τις αντιλήψεις της μητέρας (Πίνακας 43), το ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 7,0% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση είναι 4,2%. Επίσης, 78,9% των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση ταξινομείται από τις μητέρες στο φυσιολογικό και 14,1% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση να είναι 90,6% στο φυσιολογικό και 5,2% στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 43. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα)

			Διαζύγιο/διάσταση		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
Προβλήματα ύπνου (μητέρα) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	434	56	490
		Κατάταξη (%)	88,6%	11,4%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	90,6%	78,9%	89,1%
		Σύνολο (%)	78,9%	10,2%	89,1%

	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	20	5	25
		Κατάταξη (%)	80,0%	20,0%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	4,2%	7,0%	4,5%
		Σύνολο (%)	3,6%	0,9%	4,5%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	25	10	35
		Κατάταξη (%)	71,4%	28,6%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	5,2%	14,1%	6,4%
		Σύνολο (%)	4,5%	1,8%	6,4%
Σύνολο		Πλήθος	479	71	550
		Κατάταξη (%)	87,1%	12,9%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	87,1%	12,9%	100,0%

Στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής, σύμφωνα με τις αντιλήψεις της μητέρας (Πίνακας 44), το ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 11,3% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση είναι 6,9%. Επίσης, 74,6% των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση ταξινομείται από τις μητέρες στο φυσιολογικό και 14,1% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση να είναι 86,4% στο φυσιολογικό και 6,7% στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 44. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα)

			Διαζύγιο/διάσταση		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
Προβλήματα προσοχής (μητέρα) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	414	53	467
		Κατάταξη (%)	88,7%	11,3%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	86,4%	74,6%	84,9%
		Σύνολο (%)	75,3%	9,6%	84,9%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	33	8	41
		Κατάταξη (%)	80,5%	19,5%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	6,9%	11,3%	7,5%
		Σύνολο (%)	6,0%	1,5%	7,5%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	32	10	42
		Κατάταξη (%)	76,2%	23,8%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	6,7%	14,1%	7,6%
		Σύνολο (%)	5,8%	1,8%	7,6%
Σύνολο		Πλήθος	479	71	550
		Κατάταξη (%)	87,1%	12,9%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	87,1%	12,9%	100,0%

Τέλος, στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά, σύμφωνα με τις αντιλήψεις της μητέρας (Πίνακας 45), το ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 1,4% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση είναι 3,3%. Επίσης, 80,3% των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση ταξινομείται από τις μητέρες στο φυσιολογικό και 18,3% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση να είναι 88,9% στο φυσιολογικό και 7,7% στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 45. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα)

			Διαζύγιο/διάσταση		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
Επιθετική συμπεριφορά (μητέρα) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	426	57	483
		Κατάταξη (%)	88,2%	11,8%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	88,9%	80,3%	87,8%
		Σύνολο (%)	77,5%	10,4%	87,8%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	16	1	17
		Κατάταξη (%)	94,1%	5,9%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	3,3%	1,4%	3,1%
		Σύνολο (%)	2,9%	0,2%	3,1%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	37	13	50
		Κατάταξη (%)	74,0%	26,0%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	7,7%	18,3%	9,1%
		Σύνολο (%)	6,7%	2,4%	9,1%
Σύνολο		Πλήθος	479	71	550
		Κατάταξη (%)	87,1%	12,9%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	87,1%	12,9%	100,0%

Στον Πίνακα 46, παρατίθενται τα αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας των δύο ενδεχομένων (κατάταξη-ύπαρξη μετακίνησης), με το Fisher's exact test, για τις περιπτώσεις με **μετακίνηση** γονέα και απουσία για μεγάλα χρονικά διαστήματα για λόγους δουλειάς, με διαφορές να αναδεικνύονται εκεί που η p-τιμή (στήλη Sig.) είναι μικρότερη από 0,05. Για όποιες μεταβλητές προέκυψε στατιστικά σημαντική εξάρτηση δίνονται περεταίρω αποτελέσματα και αναλύσεις (πίνακες συνάφειας).

Πίνακας 46. Έλεγχος ανεξαρτησίας ενδεχομένων (κατάταξη-μετακίνηση) για τις κλίμακες της ΛΕΠΣ (μητέρα)

	Fisher's Exact Test	Sig.
Συναισθηματικά αντιδραστικός	2,58	0,241
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	3,76	0,150

Σωματικές ενοχλήσεις	3,45	0,161
Απομόνωση/Απόσυρση	3,04	0,212
Προβλήματα ύπνου	**7,51**	**0,018**
Προβλήματα προσοχής	5,41	0,060
Επιθετική συμπεριφορά	**9,60**	**0,007**

Εφόσον προέκυψε στατιστικά σημαντική εξάρτηση κατάταξης και ύπαρξης μετακίνησης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου, σύμφωνα με τις αντιλήψεις της μητέρας, πιο λεπτομερώς (Πίνακας 47), παρατηρείται ότι το ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια με μετακίνηση που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 0,0% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια χωρίς μετακίνηση είναι 5,1%. Επίσης, 87,3% των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια με μετακίνηση ταξινομείται από τις μητέρες στο φυσιολογικό και 12,7% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια χωρίς μετακίνηση να είναι 89,3% στο φυσιολογικό και 5,5% στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 47. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-μετακίνηση) για την κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα)

			Μετακίνηση		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
Προβλήματα ύπνου (μητέρα) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	435	55	490
		Κατάταξη (%)	88,8%	11,2%	100,0%
		Μετακίνηση (%)	89,3%	87,3%	89,1%
		Σύνολο (%)	79,1%	10,0%	89,1%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	25	0	25
		Κατάταξη (%)	100,0%	0,0%	100,0%
		Μετακίνηση (%)	5,1%	0,0%	4,5%
		Σύνολο (%)	4,5%	0,0%	4,5%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	27	8	35
		Κατάταξη (%)	77,1%	22,9%	100,0%
		Μετακίνηση (%)	5,5%	12,7%	6,4%
		Σύνολο (%)	4,9%	1,5%	6,4%
Σύνολο		Πλήθος	487	63	550
		Κατάταξη (%)	88,5%	11,5%	100,0%
		Μετακίνηση (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	88,5%	11,5%	100,0%

Επίσης, εφόσον προέκυψε στατιστικά σημαντική εξάρτηση κατάταξης και ύπαρξης μετακίνησης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά, σύμφωνα με τις αντιλήψεις της μητέρας, πιο λεπτομερώς (Πίνακας 48), παρατηρείται ότι το ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια με μετακίνηση που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 1,6% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια χωρίς μετακίνηση είναι 3,3%. Επίσης, 77,8% των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια με

μετακίνηση ταξινομείται από τις μητέρες στο φυσιολογικό και 20,6% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια χωρίς μετακίνηση να είναι 89,1% στο φυσιολογικό και 7,6% στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 48. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-μετακίνηση) για την κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα)

			Μετακίνηση		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
Επιθετική συμπεριφορά (μητέρα) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	434	49	483
		Κατάταξη (%)	89,9%	10,1%	100,0%
		Μετακίνηση (%)	89,1%	77,8%	87,8%
		Σύνολο (%)	78,9%	8,9%	87,8%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	16	1	17
		Κατάταξη (%)	94,1%	5,9%	100,0%
		Μετακίνηση (%)	3,3%	1,6%	3,1%
		Σύνολο (%)	2,9%	0,2%	3,1%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	37	13	50
		Κατάταξη (%)	74,0%	26,0%	100,0%
		Μετακίνηση (%)	7,6%	20,6%	9,1%
		Σύνολο (%)	6,7%	2,4%	9,1%
Σύνολο		Πλήθος	487	63	550
		Κατάταξη (%)	88,5%	11,5%	100,0%
		Μετακίνηση (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	88,5%	11,5%	100,0%

Εξετάζοντας το ***Ερώτημα 8***, ελέγχθηκε το κατά πόσο η ύπαρξη κρίσης στην οικογένεια συνδέεται με την κατάταξη των παιδιών, σύμφωνα με την αντίληψη των πατέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά, των κλιμάκων εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων, αλλά και της κλίμακας συνολικών προβλημάτων.

Υπενθυμίζεται ότι η ύπαρξη κρίσης σε μια οικογένεια καθορίζεται στην παρούσα έρευνα μεταξύ τριών περιπτώσεων κρίσης: ανεργία γονέα, διαζύγιο/διάσταση και μετακίνηση γονέα για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Για να εξετάσουμε, λοιπόν, το εν λόγω ερευνητικό ερώτημα, δημιουργήσαμε τέσσερις νέες μεταβλητές της μορφής 0-1 (γνωστές στη στατιστική βιβλιογραφία ως δείκτριες μεταβλητές ή dummy variables. Suits, 1957) με βάση τον χαρακτηρισμό περίπτωσης. Οπότε εξετάστηκε συνολικά η ύπαρξη κρίσης, αλλά και ξεχωριστά η κάθε περίπτωση κρίσης.

Στο σύνολο του δείγματος, στις περιπτώσεις ύπαρξης οποιασδήποτε μορφής **κρίσης** (ανεργία ή διαζύγιο/διάσταση ή μετακίνηση), ελέγξαμε αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις μέσες τιμές της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά, των κλιμάκων εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων αλλά και της

κλίμακας συνολικών προβλημάτων, όταν αυτές υπολογίζονται για τους πατέρες ανάλογα με την ύπαρξη κρίσης ή όχι. Για το σκοπό αυτό, καθώς ο παράγοντας κρίση έχει δύο επίπεδα (ναι-όχι) εφαρμόζεται το t-test για τον έλεγχο της ισότητας δύο πληθυσμιακών μέσων τιμών με ανεξάρτητα δείγματα.

Η μορφή του t-test που θα χρησιμοποιηθεί στην επεξεργασία των δεδομένων καθορίζεται από τον προκαταρκτικό έλεγχο της ισότητας των πληθυσμιακών διακυμάνσεων που διενεργείται με το τεστ του Levene. Έτσι, είτε επιλέγεται ο έλεγχος t-test ίσων διακυμάνσεων (όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μεγαλύτερη ή ίση του 0,05), είτε ο έλεγχος t-test άνισων διακυμάνσεων (όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μικρότερη του 0,05). Προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στη μέση τιμή των δύο επιπέδων του εκάστοτε παράγοντα, όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του t-test είναι μικρότερη από 0,05. Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά στατιστικά μέτρα που αφορούν τις προαναφερθείσες κλίμακες (Πίνακας 49) και έπεται η υλοποίηση του στατιστικού ελέγχου της υπόθεσης (Πίνακας 50).

Πίνακας 49. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι κρίσης

	Κρίση	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Συναισθηματικά αντιδραστικός	Ναι	190	3,19	2,93
	Όχι	200	2,27	2,62
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	Ναι	190	3,53	2,54
	Όχι	200	2,70	2,41
Σωματικές ενοχλήσεις	Ναι	189	2,06	2,60
	Όχι	200	1,71	2,50
Απομόνωση/Απόσυρση	Ναι	190	2,09	2,23
	Όχι	200	1,81	2,16
Προβλήματα ύπνου	Ναι	189	2,35	2,20
	Όχι	200	1,99	2,17
Προβλήματα προσοχής	Ναι	190	1,98	2,05
	Όχι	200	1,84	1,76
Επιθετική συμπεριφορά	Ναι	190	8,12	6,92
	Όχι	199	7,22	6,15
Άλλα προβλήματα	Ναι	190	8,65	7,30
	Όχι	200	7,50	7,03
Εσωτερικευμένα προβλήματα	Ναι	189	10,88	8,68
	Όχι	200	8,48	8,21
Εξωτερικευμένα προβλήματα	Ναι	190	10,11	8,40
	Όχι	199	9,07	7,42
Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ	Ναι	188	31,77	24,16
	Όχι	199	27,06	22,41

Προκύπτει, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις κλίμακες Συναισθηματικά αντιδραστικός (p=0,001), Ανήσυχος/Καταθλιπτικός (p=0,001), Εσωτερικευμένα προβλήματα (p=0,005) και Σύνολο προβλημάτων (p=0,048), σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (t-test ίσων διακυμάνσεων), με τις περιπτώσεις παιδιών από οικογένειες, όπου υπάρχει κρίση, να εμφανίζουν στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερες τιμές στις προαναφερθείσες κλίμακες.

Πίνακας 50. T-test για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι κρίσης

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Συναισθηματικά αντιδραστικός	**4,06**	**,05**	**-3,29**	**388**	**,001**
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	**1,00**	**,32**	**-3,30**	**388**	**,001**
Σωματικές ενοχλήσεις	,36	,55	-1,39	387	,166
Απομόνωση/Απόσυρση	,00	,95	-1,28	388	,201
Προβλήματα ύπνου	,92	,34	-1,65	387	,101
Προβλήματα προσοχής	4,05	,05	-,75	388	,455
Επιθετική συμπεριφορά	4,45	,04	-1,37	387	,173
Άλλα προβλήματα	,60	,44	-1,60	388	,111
Εσωτερικευμένα προβλήματα	**,88**	**,35**	**-2,81**	**387**	**,005**
Εξωτερικευμένα προβλήματα	5,30	,02	-1,30	387	,196
Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ	**1,71**	**,19**	**-1,99**	**385**	**,048**

Προχωρώντας στη διερεύνηση των περιπτώσεων κρίσης ξεχωριστά, αρχικά, στις περιπτώσεις ύπαρξης **ανεργίας**, δηλαδή ενός τουλάχιστον άνεργου γονέα στην οικογένεια, ελέγξαμε αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις μέσες τιμές της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά, των κλιμάκων εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων αλλά και της κλίμακας συνολικών προβλημάτων, όταν αυτές υπολογίζονται για τους πατέρες ανάλογα με την ύπαρξη ανεργίας ή όχι. Για το σκοπό αυτό, καθώς ο παράγοντας ανεργία έχει δύο επίπεδα (ναι-όχι) εφαρμόζεται το t-test για τον έλεγχο της ισότητας δύο πληθυσμιακών μέσων τιμών με ανεξάρτητα δείγματα. Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά στατιστικά μέτρα που αφορούν τις προαναφερθείσες κλίμακες (Πίνακας 51) και έπεται η υλοποίηση του στατιστικού ελέγχου της υπόθεσης (Πίνακας 52).

Πίνακας 51. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι ανεργίας

	Ανεργία	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Συναισθηματικά αντιδραστικός	Ναι	114	3,12	3,07

Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	Όχι	276	2,55	2,68
	Ναι	114	3,45	2,44
Σωματικές ενοχλήσεις	Όχι	276	2,96	2,52
	Ναι	114	2,00	2,37
Απομόνωση/Απόσυρση	Όχι	276	1,83	2,62
	Ναι	114	1,94	2,12
Προβλήματα ύπνου	Όχι	276	1,95	2,23
	Ναι	114	2,57	2,34
Προβλήματα προσοχής	Όχι	275	1,99	2,10
	Ναι	114	1,90	2,04
Επιθετική συμπεριφορά	Όχι	276	1,91	1,85
	Ναι	114	7,76	6,55
Άλλα προβλήματα	Όχι	275	7,61	6,55
	Ναι	114	8,75	6,97
Εσωτερικευμένα προβλήματα	Όχι	276	7,78	7,25
	Ναι	113	10,52	8,43
Εξωτερικευμένα προβλήματα	Όχι	276	9,29	8,54
	Ναι	114	9,67	8,00
Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ	Όχι	275	9,53	7,90
	Ναι	113	31,50	23,95
	Όχι	274	28,46	23,11

Προκύπτει, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (t-test ίσων διακυμάνσεων p-τιμή=0,024), με τις περιπτώσεις παιδιών από οικογένειες, όπου υπάρχει ανεργία, να εμφανίζουν στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερη τιμή στην κλίμακα.

Πίνακας 52. T-test για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι ανεργίας

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Συναισθηματικά αντιδραστικός	2,42	,12	1,82	388	,069
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	,02	,88	1,75	388	,081
Σωματικές ενοχλήσεις	,00	,99	,60	387	,551
Απομόνωση/Απόσυρση	,03	,86	-,03	388	,977
Προβλήματα ύπνου	**5,14**	**,02**	**2,28**	**192,04**	**,024**
Προβλήματα προσοχής	,67	,42	-,05	388	,964
Επιθετική συμπεριφορά	,01	,94	,20	387	,839
Άλλα προβλήματα	,08	,78	1,22	388	,225
Εσωτερικευμένα προβλήματα	,09	,76	1,30	387	,196
Εξωτερικευμένα προβλήματα	,04	,84	,15	387	,881
Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ	,60	,44	1,16	385	,246

Ακολουθώντας την ίδια διαδικασία για τις περιπτώσεις ύπαρξης **διαζυγίου/διάστασης**, ελέγξαμε αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις μέσες τιμές της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά, των κλιμάκων εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων αλλά και της κλίμακας συνολικών προβλημάτων, όταν αυτές υπολογίζονται για τους πατέρες ανάλογα με την ύπαρξη διαζυγίου/διάστασης ή όχι. Για το σκοπό αυτό, καθώς ο παράγοντας διαζύγιο/διάσταση έχει δύο επίπεδα (ναι-όχι) εφαρμόζεται το t-test για τον έλεγχο της ισότητας δύο πληθυσμιακών μέσων τιμών με ανεξάρτητα δείγματα. Παρατίθενται περιγραφικά στατιστικά μέτρα που αφορούν τις προαναφερθείσες κλίμακες (Πίνακας 53) και έπεται η υλοποίηση του στατιστικού ελέγχου της υπόθεσης (Πίνακας 54). Προκύπτει ότι δεν υπάρχει κάποια στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση.

Πίνακας 53. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι διαζυγίου/διάστασης

	Διαζύγιο/διάσταση	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Συναισθηματικά αντιδραστικός	Ναι	36	2,97	2,81
	Όχι	354	2,69	2,81
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	Ναι	36	3,58	3,02
	Όχι	354	3,05	2,45
Σωματικές ενοχλήσεις	Ναι	36	2,31	3,42
	Όχι	353	1,84	2,45
Απομόνωση/Απόσυρση	Ναι	36	2,36	2,62
	Όχι	354	1,90	2,15
Προβλήματα ύπνου	Ναι	35	1,74	1,50
	Όχι	354	2,20	2,24
Προβλήματα προσοχής	Ναι	36	1,83	2,08
	Όχι	354	1,92	1,89
Επιθετική συμπεριφορά	Ναι	36	7,81	7,67
	Όχι	353	7,64	6,43
Άλλα προβλήματα	Ναι	36	7,97	7,80
	Όχι	354	8,07	7,12
Εσωτερικευμένα προβλήματα	Ναι	36	11,22	10,43
	Όχι	353	9,49	8,30
Εξωτερικευμένα προβλήματα	Ναι	36	9,64	8,97
	Όχι	353	9,57	7,82
Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ	Ναι	35	29,37	25,71
	Όχι	352	29,34	23,16

Πίνακας 54. T-test για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι διαζυγίου/διάστασης

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Συναισθηματικά αντιδραστικός	,02	,90	,56	42,42	,576
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	6,5	,01	1,02	39,83	,314
Σωματικές ενοχλήσεις	2,00	,16	1,05	387	,293
Απομόνωση/Απόσυρση	2,95	,09	1,20	388	,232
Προβλήματα ύπνου	8,36	,00	-1,64	50,37	,107
Προβλήματα προσοχής	,29	,59	-,25	388	,799
Επιθετική συμπεριφορά	3,58	,06	,14	387	,887
Άλλα προβλήματα	,42	,52	-,08	388	,939
Εσωτερικευμένα προβλήματα	3,05	,08	1,17	387	,245
Εξωτερικευμένα προβλήματα	1,93	,17	,05	387	,958
Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ	,58	,45	,01	385	,995

Ακολουθώντας την ίδια διαδικασία για τις περιπτώσεις ύπαρξης **μετακίνησης** του ενός γονέα και απουσία από το σπίτι για μεγάλα χρονικά διαστήματα, λόγω δουλειάς, ελέγξαμε αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις μέσες τιμές της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά, των κλιμάκων εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων αλλά και της κλίμακας συνολικών προβλημάτων, όταν αυτές υπολογίζονται για τους πατέρες ανάλογα με την ύπαρξη μετακίνησης ή όχι. Για το σκοπό αυτό, καθώς ο παράγοντας μετακίνηση έχει δύο επίπεδα (ναι-όχι) εφαρμόζεται το t-test για τον έλεγχο της ισότητας δύο πληθυσμιακών μέσων τιμών με ανεξάρτητα δείγματα. Παρατίθενται περιγραφικά στατιστικά μέτρα που αφορούν τις προαναφερθείσες κλίμακες (Πίνακας 55) και έπεται η υλοποίηση του στατιστικού ελέγχου της υπόθεσης (Πίνακας 56).

Πίνακας 55. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι μετακίνησης

	Μετακίνηση	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Συναισθηματικά αντιδραστικός	Ναι	40	3,60	2,66
	Όχι	350	2,62	2,81
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	Ναι	40	3,70	2,41
	Όχι	350	3,03	2,51
Σωματικές ενοχλήσεις	Ναι	40	2,03	2,43
	Όχι	349	1,86	2,57
Απομόνωση/Απόσυρση	Ναι	40	2,28	2,17
	Όχι	350	1,91	2,20
Προβλήματα ύπνου	Ναι	40	2,25	2,23

	Όχι	349	2,15	2,18
Προβλήματα προσοχής	Ναι	40	2,35	2,05
	Όχι	350	1,86	1,88
Επιθετική συμπεριφορά	Ναι	40	9,43	7,24
	Όχι	349	7,46	6,44
Άλλα προβλήματα	Ναι	40	9,00	7,88
	Όχι	350	7,95	7,09
Εσωτερικευμένα προβλήματα	Ναι	40	11,60	7,80
	Όχι	349	9,42	8,58
Εξωτερικευμένα προβλήματα	Ναι	40	11,78	8,98
	Όχι	349	9,32	7,76
Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ	Ναι	40	34,63	23,70
	Όχι	347	28,74	23,28

Προκύπτει, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (t-test ίσων διακυμάνσεων, p-τιμή=0,037), με τις περιπτώσεις παιδιών από οικογένειες, όπου υπάρχει μετακίνηση, να εμφανίζουν στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερη τιμή στην κλίμακα.

Πίνακας 56. T-test για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι μετακίνησης

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Συναισθηματικά αντιδραστικός	**,04**	**,85**	**2,10**	**388**	**,037**
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	,55	,46	1,59	388	,112
Σωματικές ενοχλήσεις	,17	,68	,38	387	,703
Απομόνωση/Απόσυρση	1,99	,16	1,01	388	,314
Προβλήματα ύπνου	,10	,76	,27	387	,788
Προβλήματα προσοχής	2,19	,14	1,55	388	,123
Επιθετική συμπεριφορά	1,31	,25	1,81	387	,071
Άλλα προβλήματα	,00	1,00	,88	388	,382
Εσωτερικευμένα προβλήματα	1,28	,26	1,53	387	,126
Εξωτερικευμένα προβλήματα	3,14	,08	1,86	387	,063
Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ	,00	,98	1,51	385	,131

Στη συνέχεια, εξετάστηκε το αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στην κατάταξη των παιδιών, σύμφωνα με την αντίληψη των πατέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά. Καθώς πρόκειται κάθε φορά για δύο ποιοτικές μεταβλητές τιμές (κατάταξη-ύπαρξη ανεργίας ή διαζυγίου/διάστασης ή μετακίνησης) έγινε έλεγχος της ανεξαρτησίας αυτών

των δύο ενδεχομένων. Ο έλεγχος της υπόθεσης πραγματοποιήθηκε με το Fisher's exact test, με επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Στον Πίνακα 57, παρατίθενται τα αποτελέσματα των ελέγχων αυτών, για τις περιπτώσεις με **ανεργία**, με διαφορές να αναδεικνύονται εκεί που η p-τιμή (στήλη Sig.) είναι μικρότερη από 0,05. Για όποιες μεταβλητές προέκυψε στατιστικά σημαντική εξάρτηση δίνονται περεταίρω αποτελέσματα και αναλύσεις (πίνακες συνάφειας).

Πίνακας 57. Έλεγχος ανεξαρτησίας ενδεχομένων (κατάταξη-ανεργία) για τις κλίμακες της ΛΕΠΣ (πατέρας)

	Fisher's Exact Test	Sig.
Συναισθηματικά αντιδραστικός	3,55	0,170
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	**9,78**	**0,006**
Σωματικές ενοχλήσεις	**10,21**	**0,005**
Απομόνωση/Απόσυρση	**12,02**	**0,002**
Προβλήματα ύπνου	**11,38**	**0,003**
Προβλήματα προσοχής	**10,34**	**0,006**
Επιθετική συμπεριφορά	**8,66**	**0,012**

Εφόσον προέκυψε στατιστικά σημαντική εξάρτηση κατάταξης και ύπαρξης ανεργίας στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός, σύμφωνα με τις αντιλήψεις του πατέρα, πιο λεπτομερώς (Πίνακας 58), παρατηρείται ότι το ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια με ανεργία που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 1,4% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια χωρίς ανεργία είναι 2,7%. Επίσης, 77,0% των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια με ανεργία ταξινομείται από τους πατέρες στο φυσιολογικό και 21,6% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια χωρίς ανεργία να είναι 62,5% στο φυσιολογικό και 34,8% στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 58. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-ανεργία) για την κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

			Ανεργία		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
Ανήσυχος/ καταθλιπτικός (πατέρας) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	257	107	364
		Κατάταξη (%)	70,6%	29,4%	100,0%
		Ανεργία (%)	62,5%	77,0%	66,2%
		Σύνολο (%)	46,7%	19,5%	66,2%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	11	2	13
		Κατάταξη (%)	84,6%	15,4%	100,0%
		Ανεργία (%)	2,7%	1,4%	2,4%
		Σύνολο (%)	2,0%	0,4%	2,4%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	143	30	173

	Κατάταξη (%)	82,7%	17,3%	100,0%
	Ανεργία (%)	34,8%	21,6%	31,5%
	Σύνολο (%)	26,0%	5,5%	31,5%
Σύνολο	Πλήθος	411	139	550
	Κατάταξη (%)	74,7%	25,3%	100,0%
	Ανεργία (%)	100,0%	100,0%	100,0%
	Σύνολο (%)	74,7%	25,3%	100,0%

Στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις, σύμφωνα με τις αντιλήψεις του πατέρα, πιο λεπτομερώς (Πίνακας 59), παρατηρείται ότι το ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια με ανεργία που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 4,3% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια χωρίς ανεργία είναι 2,4%. Επίσης, 73,4% των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια με ανεργία ταξινομείται από τους πατέρες στο φυσιολογικό και 22,3% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια χωρίς ανεργία να είναι 61,3% στο φυσιολογικό και 36,3% στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 59. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-ανεργία) για την κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας)

			Ανεργία		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
Σωματικές ενοχλήσεις (πατέρας) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	252	102	354
		Κατάταξη (%)	71,2%	28,8%	100,0%
		Ανεργία (%)	61,3%	73,4%	64,4%
		Σύνολο (%)	45,8%	18,5%	64,4%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	10	6	16
		Κατάταξη (%)	62,5%	37,5%	100,0%
		Ανεργία (%)	2,4%	4,3%	2,9%
		Σύνολο (%)	1,8%	1,1%	2,9%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	149	31	180
		Κατάταξη (%)	82,8%	17,2%	100,0%
		Ανεργία (%)	36,3%	22,3%	32,7%
		Σύνολο (%)	27,1%	5,6%	32,7%
Σύνολο		Πλήθος	411	139	550
		Κατάταξη (%)	74,7%	25,3%	100,0%
		Ανεργία (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	74,7%	25,3%	100,0%

Στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση, σύμφωνα με τις αντιλήψεις του πατέρα, πιο λεπτομερώς (Πίνακας 60), παρατηρείται ότι το ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια με ανεργία που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 3,6% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια χωρίς ανεργία είναι 6,1%. Επίσης, 74,8% των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια με ανεργία

ταξινομείται από τους πατέρες στο φυσιολογικό και 21,6% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια χωρίς ανεργία να είναι 58,4% στο φυσιολογικό και 35,5% στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 60. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-ανεργία) για την κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας)

			Ανεργία		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
Απομόνωση/ Απόσυρση (πατέρας) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	240	104	344
		Κατάταξη (%)	69,8%	30,2%	100,0%
		Ανεργία (%)	58,4%	74,8%	62,5%
		Σύνολο (%)	43,6%	18,9%	62,5%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	25	5	30
		Κατάταξη (%)	83,3%	16,7%	100,0%
		Ανεργία (%)	6,1%	3,6%	5,5%
		Σύνολο (%)	4,5%	0,9%	5,5%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	146	30	176
		Κατάταξη (%)	83,0%	17,0%	100,0%
		Ανεργία (%)	35,5%	21,6%	32,0%
		Σύνολο (%)	26,5%	5,5%	32,0%
Σύνολο		Πλήθος	411	139	550
		Κατάταξη (%)	74,7%	25,3%	100,0%
		Ανεργία (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	74,7%	25,3%	100,0%

Στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου, σύμφωνα με τις αντιλήψεις του πατέρα, πιο λεπτομερώς (Πίνακας 61), παρατηρείται ότι το ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια με ανεργία που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 4,3% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια χωρίς ανεργία είναι 2,4%. Επίσης, 76,3% των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια με ανεργία ταξινομείται από τους πατέρες στο φυσιολογικό και 19,4% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια χωρίς ανεργία να είναι 63,7% στο φυσιολογικό και 33,8% στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 61. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-ανεργία) για την κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας)

			Ανεργία		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
Προβλήματα ύπνου (πατέρας) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	262	106	368
		Κατάταξη (%)	71,2%	28,8%	100,0%
		Ανεργία (%)	63,7%	76,3%	66,9%
		Σύνολο (%)	47,6%	19,3%	66,9%

	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	10	6	16
		Κατάταξη (%)	62,5%	37,5%	100,0%
		Ανεργία (%)	2,4%	4,3%	2,9%
		Σύνολο (%)	1,8%	1,1%	2,9%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	139	27	166
		Κατάταξη (%)	83,7%	16,3%	100,0%
		Ανεργία (%)	33,8%	19,4%	30,2%
		Σύνολο (%)	25,3%	4,9%	30,2%
Σύνολο		Πλήθος	411	139	550
		Κατάταξη (%)	74,7%	25,3%	100,0%
		Ανεργία (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	74,7%	25,3%	100,0%

Στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής, σύμφωνα με τις αντιλήψεις του πατέρα, πιο λεπτομερώς (Πίνακας 62), παρατηρείται ότι το ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια με ανεργία που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 6,5% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια χωρίς ανεργία είναι 3,4%. Επίσης, 71,9% των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια με ανεργία ταξινομείται από τους πατέρες στο φυσιολογικό και 21,6% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια χωρίς ανεργία να είναι 61,6% στο φυσιολογικό και 35,0% στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 62. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-ανεργία) για την κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας)

			Ανεργία		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
Προβλήματα προσοχής (πατέρας) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	253	100	353
		Κατάταξη (%)	71,7%	28,3%	100,0%
		Ανεργία (%)	61,6%	71,9%	64,2%
		Σύνολο (%)	46,0%	18,2%	64,2%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	14	9	23
		Κατάταξη (%)	60,9%	39,1%	100,0%
		Ανεργία (%)	3,4%	6,5%	4,2%
		Σύνολο (%)	2,5%	1,6%	4,2%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	144	30	174
		Κατάταξη (%)	82,8%	17,2%	100,0%
		Ανεργία (%)	35,0%	21,6%	31,6%
		Σύνολο (%)	26,2%	5,5%	31,6%
Σύνολο		Πλήθος	411	139	550
		Κατάταξη (%)	74,7%	25,3%	100,0%
		Ανεργία (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	74,7%	25,3%	100,0%

Τέλος, στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά, σύμφωνα με τις αντιλήψεις του πατέρα, πιο λεπτομερώς (Πίνακας 63), παρατηρείται ότι το ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια με ανεργία που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 3,6% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια χωρίς ανεργία είναι 2,9%. Επίσης, 74,1% των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια με ανεργία ταξινομείται από τους πατέρες στο φυσιολογικό και 22,3% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια χωρίς ανεργία να είναι 61,6% στο φυσιολογικό και 35,5% στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 63. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-ανεργία) για την κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας)

			Ανεργία		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
Επιθετική συμπεριφορά (πατέρας) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	253	103	356
		Κατάταξη (%)	71,1%	28,9%	100,0%
		Ανεργία (%)	61,6%	74,1%	64,7%
		Σύνολο (%)	46,0%	18,7%	64,7%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	12	5	17
		Κατάταξη (%)	70,6%	29,4%	100,0%
		Ανεργία (%)	2,9%	3,6%	3,1%
		Σύνολο (%)	2,2%	0,9%	3,1%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	146	31	177
		Κατάταξη (%)	82,5%	17,5%	100,0%
		Ανεργία (%)	35,5%	22,3%	32,2%
		Σύνολο (%)	26,5%	5,6%	32,2%
Σύνολο		Πλήθος	411	139	550
		Κατάταξη (%)	74,7%	25,3%	100,0%
		Ανεργία (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	74,7%	25,3%	100,0%

Στον Πίνακα 64, παρατίθενται τα αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας των δύο ενδεχομένων (κατάταξη-ύπαρξη διαζυγίου/διάστασης), με το Fisher's exact test, για τις περιπτώσεις με **διαζύγιο/διάσταση**, με διαφορές να αναδεικνύονται εκεί που η p-τιμή (στήλη Sig.) είναι μικρότερη από 0,05. Για όποιες μεταβλητές προέκυψε στατιστικά σημαντική εξάρτηση δίνονται περεταίρω αποτελέσματα και αναλύσεις (πίνακες συνάφειας).

Πίνακας 64. Έλεγχος ανεξαρτησίας ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για τις κλίμακες της ΛΕΠΣ (πατέρας)

	Fisher's Exact Test	Sig.
Συναισθηματικά αντιδραστικός	**10,96**	**0,004**
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	**17,00**	**<0,001**

Σωματικές ενοχλήσεις	**15,44**	**<0,001**
Απομόνωση/Απόσυρση	**19,35**	**<0,001**
Προβλήματα ύπνου	**15,99**	**<0,001**
Προβλήματα προσοχής	**16,87**	**<0,001**
Επιθετική συμπεριφορά	**15,73**	**<0,001**

Όπως είναι εμφανές, προέκυψε στατιστικά σημαντική εξάρτηση κατάταξης και ύπαρξης διαζυγίου/διάστασης σε όλες τις κλίμακες συνδρόμων της ΛΕΠΣ. Αναλυτικά, λοιπόν, προχωρώντας σε επιμέρους αναλύσεις, φαίνεται ότι στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός, σύμφωνα με τις αντιλήψεις του πατέρα (Πίνακας 65), το ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 4,2% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση είναι 2,5%. Επίσης, 45,1% των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση ταξινομείται από τους πατέρες στο φυσιολογικό και 50,7% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση να είναι 65,3% στο φυσιολογικό και 32,2% στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 65. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

			Διαζύγιο/διάσταση		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
Συναισθηματικά αντιδραστικός (πατέρας) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	313	32	345
		Κατάταξη (%)	90,7%	9,3%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	65,3%	45,1%	62,7%
		Σύνολο (%)	56,9%	5,8%	62,7%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	12	3	15
		Κατάταξη (%)	80,0%	20,0%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	2,5%	4,2%	2,7%
		Σύνολο (%)	2,2%	0,5%	2,7%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	154	36	190
		Κατάταξη (%)	81,1%	18,9%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	32,2%	50,7%	34,5%
		Σύνολο (%)	28,0%	6,5%	34,5%
Σύνολο		Πλήθος	479	71	550
		Κατάταξη (%)	87,1%	12,9%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	87,1%	12,9%	100,0%

Στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός, σύμφωνα με τις αντιλήψεις του πατέρα (Πίνακας 66), το ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 1,4% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση είναι

2,5%. Επίσης, 45,1% των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση ταξινομείται από τους πατέρες στο φυσιολογικό και 53,5% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση να είναι 69,3% στο φυσιολογικό και 28,2% στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 66. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

			Διαζύγιο/διάσταση		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
Ανήσυχος/ καταθλιπτικός (πατέρας) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	332	32	364
		Κατάταξη (%)	91,2%	8,8%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	69,3%	45,1%	66,2%
		Σύνολο (%)	60,4%	5,8%	66,2%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	12	1	13
		Κατάταξη (%)	92,3%	7,7%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	2,5%	1,4%	2,4%
		Σύνολο (%)	2,2%	0,2%	2,4%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	135	38	173
		Κατάταξη (%)	78,0%	22,0%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	28,2%	53,5%	31,5%
		Σύνολο (%)	24,5%	6,9%	31,5%
Σύνολο		Πλήθος	479	71	550
		Κατάταξη (%)	87,1%	12,9%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	87,1%	12,9%	100,0%

Στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις, σύμφωνα με τις αντιλήψεις του πατέρα (Πίνακας 67), το ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 2,8% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση είναι 2,9%. Επίσης, 43,7% των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση ταξινομείται από τους πατέρες στο φυσιολογικό και 53,5% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση να είναι 67,4% στο φυσιολογικό και 29,6% στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 67. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας)

			Διαζύγιο/διάσταση		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
Σωματικές ενοχλήσεις (πατέρας) /	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	323	31	354
		Κατάταξη (%)	91,2%	8,8%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	67,4%	43,7%	64,4%

Κατάταξη		Σύνολο (%)	58,7%	5,6%	64,4%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	14	2	16
		Κατάταξη (%)	87,5%	12,5%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	2,9%	2,8%	2,9%
		Σύνολο (%)	2,5%	0,4%	2,9%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	142	38	180
		Κατάταξη (%)	78,9%	21,1%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	29,6%	53,5%	32,7%
		Σύνολο (%)	25,8%	6,9%	32,7%
Σύνολο		Πλήθος	479	71	550
		Κατάταξη (%)	87,1%	12,9%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	87,1%	12,9%	100,0%

Στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση, σύμφωνα με τις αντιλήψεις του πατέρα (Πίνακας 68), το ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 5,6% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση είναι 5,4%. Επίσης, 39,4% των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση ταξινομείται από τους πατέρες στο φυσιολογικό και 54,9% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση να είναι 66,0% στο φυσιολογικό και 28,6% στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 68. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας)

			Διαζύγιο/διάσταση		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
Απομόνωση/Απόσυρση (πατέρας) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	316	28	344
		Κατάταξη (%)	91,9%	8,1%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	66,0%	39,4%	62,5%
		Σύνολο (%)	57,5%	5,1%	62,5%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	26	4	30
		Κατάταξη (%)	86,7%	13,3%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	5,4%	5,6%	5,5%
		Σύνολο (%)	4,7%	0,7%	5,5%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	137	39	176
		Κατάταξη (%)	77,8%	22,2%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	28,6%	54,9%	32,0%
		Σύνολο (%)	24,9%	7,1%	32,0%
Σύνολο		Πλήθος	479	71	550
		Κατάταξη (%)	87,1%	12,9%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	87,1%	12,9%	100,0%

Στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου, σύμφωνα με τις αντιλήψεις του πατέρα (Πίνακας 69), το ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 0,0% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση είναι 3,3%. Επίσης, 49,3% των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση ταξινομείται από τους πατέρες στο φυσιολογικό και 50,7% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση να είναι 69,5% στο φυσιολογικό και 27,1% στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 69. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας)

			Διαζύγιο/διάσταση		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
Προβλήματα ύπνου (πατέρας) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	333	35	368
		Κατάταξη (%)	90,5%	9,5%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	69,5%	49,3%	66,9%
		Σύνολο (%)	60,5%	6,4%	66,9%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	16	0	16
		Κατάταξη (%)	100,0%	0,0%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	3,3%	0,0%	2,9%
		Σύνολο (%)	2,9%	0,0%	2,9%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	130	36	166
		Κατάταξη (%)	78,3%	21,7%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	27,1%	50,7%	30,2%
		Σύνολο (%)	23,6%	6,5%	30,2%
Σύνολο		Πλήθος	479	71	550
		Κατάταξη (%)	87,1%	12,9%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	87,1%	12,9%	100,0%

Στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής, σύμφωνα με τις αντιλήψεις του πατέρα (Πίνακας 70), το ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 1,4% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση είναι 4,6%. Επίσης, 45,1% των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση ταξινομείται από τους πατέρες στο φυσιολογικό και 53,5% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση να είναι 67,0% στο φυσιολογικό και 28,4% στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 70. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας)

			Διαζύγιο/διάσταση		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
Προβλήματα προσοχής (πατέρας) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	321	32	353
		Κατάταξη (%)	90,9%	9,1%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	67,0%	45,1%	64,2%
		Σύνολο (%)	58,4%	5,8%	64,2%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	22	1	23
		Κατάταξη (%)	95,7%	4,3%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	4,6%	1,4%	4,2%
		Σύνολο (%)	4,0%	0,2%	4,2%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	136	38	174
		Κατάταξη (%)	78,2%	21,8%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	28,4%	53,5%	31,6%
		Σύνολο (%)	24,7%	6,9%	31,6%
Σύνολο		Πλήθος	479	71	550
		Κατάταξη (%)	87,1%	12,9%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	87,1%	12,9%	100,0%

Στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά, σύμφωνα με τις αντιλήψεις του πατέρα (Πίνακας 71), το ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 1,4% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση είναι 3,3%. Επίσης, 45,1% των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση ταξινομείται από τους πατέρες στο φυσιολογικό και 53,5% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια χωρίς διαζύγιο/διάσταση να είναι 67,6% στο φυσιολογικό και 29,0% στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 71. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-διαζύγιο/διάσταση) για την κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας)

			Διαζύγιο/διάσταση		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
Επιθετική συμπεριφορά (πατέρας) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	324	32	356
		Κατάταξη (%)	91,0%	9,0%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	67,6%	45,1%	64,7%
		Σύνολο (%)	58,9%	5,8%	64,7%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	16	1	17
		Κατάταξη (%)	94,1%	5,9%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	3,3%	1,4%	3,1%
		Σύνολο (%)	2,9%	0,2%	3,1%

	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	139	38	177
		Κατάταξη (%)	78,5%	21,5%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	29,0%	53,5%	32,2%
		Σύνολο (%)	25,3%	6,9%	32,2%
Σύνολο		Πλήθος	479	71	550
		Κατάταξη (%)	87,1%	12,9%	100,0%
		Διαζύγιο/διάσταση (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	87,1%	12,9%	100,0%

Στον Πίνακα 72, παρατίθενται τα αποτελέσματα των ελέγχων ανεξαρτησίας των δύο ενδεχομένων (κατάταξη-ύπαρξη μετακίνησης), με το Fisher's exact test, για τις περιπτώσεις με **μετακίνηση** γονέα και απουσία για μεγάλα χρονικά διαστήματα για λόγους δουλειάς, με διαφορές να αναδεικνύονται εκεί που η p-τιμή (στήλη Sig.) είναι μικρότερη από 0,05. Για όποιες μεταβλητές προέκυψε στατιστικά σημαντική εξάρτηση δίνονται περεταίρω αποτελέσματα και αναλύσεις (πίνακες συνάφειας).

Πίνακας 72. Έλεγχος ανεξαρτησίας ενδεχομένων (κατάταξη-μετακίνηση) για τις κλίμακες της ΛΕΠΣ (πατέρας)

	Fisher's Exact Test	Sig.
Συναισθηματικά αντιδραστικός	**8,40**	**0,014**
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	2,16	0,304
Σωματικές ενοχλήσεις	1,20	0,579
Απομόνωση/Απόσυρση	1,44	0,505
Προβλήματα ύπνου	2,09	0,352
Προβλήματα προσοχής	2,88	0,253
Επιθετική συμπεριφορά	**6,81**	**0,028**

Εφόσον προέκυψε στατιστικά σημαντική εξάρτηση κατάταξης και ύπαρξης μετακίνησης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός, σύμφωνα με τις αντιλήψεις του πατέρα, πιο λεπτομερώς (Πίνακας 73), παρατηρείται ότι το ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια με μετακίνηση που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 7,9% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια χωρίς μετακίνηση είναι 2,1%. Επίσης, 50,8% των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια με μετακίνηση ταξινομείται από τους πατέρες στο φυσιολογικό και 41,3% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια χωρίς μετακίνηση να είναι 64,3% στο φυσιολογικό και 33,7% στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 73. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-μετακίνηση) για την κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

			Μετακίνηση		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
Συναισθηματικά αντιδραστικός (πατέρας) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	313	32	345
		Κατάταξη (%)	90,7%	9,3%	100,0%
		Μετακίνηση (%)	64,3%	50,8%	62,7%
		Σύνολο (%)	56,9%	5,8%	62,7%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	10	5	15
		Κατάταξη (%)	66,7%	33,3%	100,0%
		Μετακίνηση (%)	2,1%	7,9%	2,7%
		Σύνολο (%)	1,8%	0,9%	2,7%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	164	26	190
		Κατάταξη (%)	86,3%	13,7%	100,0%
		Μετακίνηση (%)	33,7%	41,3%	34,5%
		Σύνολο (%)	29,8%	4,7%	34,5%
Σύνολο		Πλήθος	487	63	550
		Κατάταξη (%)	88,5%	11,5%	100,0%
		Μετακίνηση (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	88,5%	11,5%	100,0%

Επίσης, εφόσον προέκυψε στατιστικά σημαντική εξάρτηση κατάταξης και ύπαρξης μετακίνησης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά, σύμφωνα με τις αντιλήψεις του πατέρα, πιο λεπτομερώς (Πίνακας 74), παρατηρείται ότι το ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια με μετακίνηση που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα είναι 7,9% ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των παιδιών προερχόμενων από οικογένεια χωρίς μετακίνηση είναι 2,5%. Επίσης, 54,0% των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια με μετακίνηση ταξινομείται από τους πατέρες στο φυσιολογικό και 38,1% στο κλινικό φάσμα, με τα αντίστοιχα ποσοστά των παιδιών που προέρχονται από οικογένεια χωρίς μετακίνηση να είναι 66,1% στο φυσιολογικό και 31,4% στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 74. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-μετακίνηση) για την κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας)

			Μετακίνηση		
			Όχι	Ναι	Σύνολο
Επιθετική συμπεριφορά (πατέρας) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	322	34	356
		Κατάταξη (%)	90,4%	9,6%	100,0%
		Μετακίνηση (%)	66,1%	54,0%	64,7%
		Σύνολο (%)	58,5%	6,2%	64,7%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	12	5	17
		Κατάταξη (%)	70,6%	29,4%	100,0%
		Μετακίνηση (%)	2,5%	7,9%	3,1%

		Σύνολο (%)	2,2%	0,9%	3,1%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	153	24	177
		Κατάταξη (%)	86,4%	13,6%	100,0%
		Μετακίνηση (%)	31,4%	38,1%	32,2%
		Σύνολο (%)	27,8%	4,4%	32,2%
Σύνολο		Πλήθος	487	63	550
		Κατάταξη (%)	88,5%	11,5%	100,0%
		Μετακίνηση (%)	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	88,5%	11,5%	100,0%

Εξετάζοντας το ***Ερώτημα 9,*** ελέγχθηκε το κατά πόσο η ύπαρξη κρίσης στην οικογένεια συνδέεται με την αντίληψη των παιδιών του δείγματος όσον αφορά τη ζεστασιά, την αδιαφορία και την εχθρότητα/απόρριψη από την πλευρά της μητέρας. Υπενθυμίζεται ότι η ύπαρξη κρίσης σε μια οικογένεια καθορίζεται στην παρούσα έρευνα μεταξύ τριών περιπτώσεων κρίσης: ανεργία γονέα, διαζύγιο/διάσταση και μετακίνηση γονέα για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Για να εξετάσουμε, λοιπόν, το εν λόγω ερευνητικό ερώτημα, δημιουργήσαμε τέσσερις νέες μεταβλητές της μορφής 0-1 (γνωστές στη στατιστική βιβλιογραφία ως δείκτριες μεταβλητές ή dummy variables. Suits, 1957) με βάση τον χαρακτηρισμό περίπτωσης. Οπότε εξετάστηκε συνολικά η ύπαρξη κρίσης, αλλά και ξεχωριστά η κάθε περίπτωση κρίσης.

Στο σύνολο του δείγματος, στις περιπτώσεις ύπαρξης οποιασδήποτε μορφής **κρίσης** (ανεργία ή διαζύγιο/διάσταση ή μετακίνηση), ελέγξαμε αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις μέσες τιμές της κάθε κλίμακας αποδοχής-απόρριψης, όταν αυτές υπολογίζονται για τις μητέρες ανάλογα με την ύπαρξη κρίσης ή όχι. Για το σκοπό αυτό, καθώς ο παράγοντας κρίση έχει δύο επίπεδα (ναι-όχι) εφαρμόζεται το t-test για τον έλεγχο της ισότητας δύο πληθυσμιακών μέσων τιμών με ανεξάρτητα δείγματα.

Η μορφή του t-test που θα χρησιμοποιηθεί στην επεξεργασία των δεδομένων καθορίζεται από τον προκαταρκτικό έλεγχο της ισότητας των πληθυσμιακών διακυμάνσεων που διενεργείται με το τεστ του Levene. Έτσι, είτε επιλέγεται ο έλεγχος t-test ίσων διακυμάνσεων (όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μεγαλύτερη ή ίση του 0,05), είτε ο έλεγχος t-test άνισων διακυμάνσεων (όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μικρότερη του 0,05). Προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στη μέση τιμή των δύο επιπέδων του εκάστοτε παράγοντα, όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του t-test είναι μικρότερη από 0,05. Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά στατιστικά μέτρα που αφορούν τις προαναφερθείσες κλίμακες (Πίνακας 75) και έπεται η υλοποίηση του στατιστικού ελέγχου της υπόθεσης (Πίνακας 76).

Πίνακας 75. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι κρίσης

	Κρίση	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ζεστασιά	Ναι	271	31,88	4,10
	Όχι	277	32,28	3,73
Αδιαφορία	Ναι	271	9,99	2,97
	Όχι	277	9,48	2,84
Εχθρότητα/Απόρριψη	Ναι	271	16,83	5,85
	Όχι	277	15,42	4,83

Προκύπτει, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις κλίμακες Αδιαφορία (p=0,039) και Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,002), σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών για τις μητέρες (t-test ίσων διακυμάνσεων), με τις περιπτώσεις παιδιών από οικογένειες, όπου υπάρχει κρίση, να εμφανίζουν στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερες τιμές στις κλίμακες απόρριψης.

Πίνακας 76. T-test για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι κρίσης

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Ζεστασιά	3,97	,05	-1,19	538,82	,233
Αδιαφορία	**,04**	**,85**	**2,07**	**546**	**,039**
Εχθρότητα/Απόρριψη	**13,42**	**,00**	**3,08**	**522,73**	**,002**

Προχωρώντας στη διερεύνηση των περιπτώσεων κρίσης ξεχωριστά, αρχικά, στις περιπτώσεις ύπαρξης **ανεργίας**, δηλαδή ενός τουλάχιστον άνεργου γονέα στην οικογένεια, ελέγξαμε αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις μέσες τιμές της κάθε κλίμακας αποδοχής-απόρριψης, όταν αυτές υπολογίζονται για τις μητέρες ανάλογα με την ύπαρξη ανεργίας ή όχι. Για το σκοπό αυτό, καθώς ο παράγοντας ανεργία έχει δύο επίπεδα (ναι-όχι), εφαρμόζεται το t-test για τον έλεγχο της ισότητας δύο πληθυσμιακών μέσων τιμών με ανεξάρτητα δείγματα. Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά στατιστικά μέτρα που αφορούν τις προαναφερθείσες κλίμακες (Πίνακας 77) και έπεται η υλοποίηση του στατιστικού ελέγχου της υπόθεσης (Πίνακας 78).

Πίνακας 77. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι ανεργίας

	Ανεργία	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ζεστασιά	Ναι	139	31,70	4,03
	Όχι	409	32,22	3,87
Αδιαφορία	Ναι	139	9,83	2,95
	Όχι	409	9,69	2,90
Εχθρότητα/Απόρριψη	Ναι	139	17,19	5,86
	Όχι	409	15,76	5,19

Προκύπτει, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στην κλίμακα Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,011), σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών για τις μητέρες (t-test ίσων διακυμάνσεων), με τις περιπτώσεις παιδιών από οικογένειες, όπου υπάρχει ανεργία, να εμφανίζουν στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερη τιμή.

Πίνακας 78. T-test για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι ανεργίας

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Ζεστασιά	,41	,52	-1,35	546	,179
Αδιαφορία	,08	,78	,49	546	,624
Εχθρότητα/Απόρριψη	**5,70**	**,02**	**2,56**	**216,29**	**,011**

Ακολουθώντας την ίδια διαδικασία για τις περιπτώσεις ύπαρξης **διαζυγίου/διάστασης**, ελέγξαμε αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις μέσες τιμές της κάθε κλίμακας αποδοχής-απόρριψης, όταν αυτές υπολογίζονται για τις μητέρες ανάλογα με την ύπαρξη διαζυγίου/διάστασης ή όχι. Για το σκοπό αυτό, καθώς ο παράγοντας διαζύγιο/διάσταση έχει δύο επίπεδα (ναι-όχι) εφαρμόζεται το t-test για τον έλεγχο της ισότητας δύο πληθυσμιακών μέσων τιμών με ανεξάρτητα δείγματα. Παρατίθενται περιγραφικά στατιστικά μέτρα που αφορούν τις προαναφερθείσες κλίμακες (Πίνακας 79) και έπεται η υλοποίηση του στατιστικού ελέγχου της υπόθεσης (Πίνακας 80). Προκύπτει ότι δεν υπάρχει κάποια στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση.

Πίνακας 79. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι διαζυγίου/διάστασης

	Διαζύγιο/διάσταση	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ζεστασιά	Ναι	70	31,60	4,79
	Όχι	478	32,15	3,77
Αδιαφορία	Ναι	70	10,36	3,15
	Όχι	478	9,64	2,87
Εχθρότητα/Απόρριψη	Ναι	70	16,43	5,71
	Όχι	478	16,08	5,36

Πίνακας 80. T-test για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι διαζυγίου/διάστασης

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Ζεστασιά	8,24	,00	-,93	82,01	,356
Αδιαφορία	1,31	,25	1,93	546	,054
Εχθρότητα/Απόρριψη	,36	,55	,51	546	,610

Ακολουθώντας την ίδια διαδικασία για τις περιπτώσεις ύπαρξης **μετακίνησης** του ενός γονέα και απουσία από το σπίτι για μεγάλα χρονικά διαστήματα, λόγω δουλειάς, ελέγξαμε αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις μέσες τιμές της κάθε κλίμακας αποδοχής-απόρριψης, όταν αυτές υπολογίζονται για τις μητέρες ανάλογα με την ύπαρξη μετακίνησης ή όχι. Για το σκοπό αυτό, καθώς ο παράγοντας μετακίνηση έχει δύο επίπεδα (ναι-όχι) εφαρμόζεται το t-test για τον έλεγχο της ισότητας δύο πληθυσμιακών μέσων τιμών με ανεξάρτητα δείγματα. Παρατίθενται περιγραφικά στατιστικά μέτρα που αφορούν τις προαναφερθείσες κλίμακες (Πίνακας 81) και έπεται η υλοποίηση του στατιστικού ελέγχου της υπόθεσης (Πίνακας 82). Προκύπτει ότι δεν υπάρχει κάποια στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση.

Πίνακας 81. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι μετακίνησης

	Μετακίνηση	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ζεστασιά	Ναι	62	32,61	3,30
	Όχι	486	32,02	3,99
Αδιαφορία	Ναι	62	9,92	2,81
	Όχι	486	9,71	2,93

Εχθρότητα/Απόρριψη	Ναι	62	16,50	6,03
	Όχι	486	16,07	5,32

Πίνακας 82. T-test για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την ύπαρξη ή όχι μετακίνησης

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Ζεστασιά	,41	,52	1,13	546	,259
Αδιαφορία	,49	,49	,54	546	,587
Εχθρότητα/Απόρριψη	1,85	,17	,59	546	,557

Εξετάζοντας το ***Ερώτημα 10,*** ελέγχθηκε το κατά πόσο η ύπαρξη κρίσης στην οικογένεια συνδέεται με την αντίληψη των παιδιών του δείγματος όσον αφορά τη ζεστασιά, την αδιαφορία και την εχθρότητα/απόρριψη από την πλευρά του πατέρα. Υπενθυμίζεται ότι η ύπαρξη κρίσης σε μια οικογένεια καθορίζεται στην παρούσα έρευνα μεταξύ τριών περιπτώσεων κρίσης: ανεργία γονέα, διαζύγιο/διάσταση και μετακίνηση γονέα για μεγάλα χρονικά διαστήματα. Για να εξετάσουμε, λοιπόν, το εν λόγω ερευνητικό ερώτημα, δημιουργήσαμε τέσσερις νέες μεταβλητές της μορφής 0-1 (γνωστές στη στατιστική βιβλιογραφία ως δείκτριες μεταβλητές ή dummy variables. Suits, 1957) με βάση τον χαρακτηρισμό περίπτωσης. Οπότε εξετάστηκε συνολικά η ύπαρξη κρίσης, αλλά και ξεχωριστά η κάθε περίπτωση κρίσης.

Στο σύνολο του δείγματος, στις περιπτώσεις ύπαρξης οποιασδήποτε μορφής **κρίσης** (ανεργία ή διαζύγιο/διάσταση ή μετακίνηση), ελέγξαμε αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις μέσες τιμές της κάθε κλίμακας αποδοχής-απόρριψης, όταν αυτές υπολογίζονται για τους πατέρες ανάλογα με την ύπαρξη κρίσης ή όχι. Για το σκοπό αυτό, καθώς ο παράγοντας κρίση έχει δύο επίπεδα (ναι-όχι) εφαρμόζεται το t-test για τον έλεγχο της ισότητας δύο πληθυσμιακών μέσων τιμών με ανεξάρτητα δείγματα.

Η μορφή του t-test που θα χρησιμοποιηθεί στην επεξεργασία των δεδομένων καθορίζεται από τον προκαταρκτικό έλεγχο της ισότητας των πληθυσμιακών διακυμάνσεων που διενεργείται με το τεστ του Levene. Έτσι, είτε επιλέγεται ο έλεγχος t-test ίσων διακυμάνσεων (όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μεγαλύτερη ή ίση του 0,05), είτε ο έλεγχος t-test άνισων διακυμάνσεων (όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μικρότερη του 0,05). Προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στη μέση τιμή των δύο επιπέδων του εκάστοτε παράγοντα, όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του t-test είναι μικρότερη από 0,05. Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά στατιστικά μέτρα που αφορούν τις προαναφερθείσες

κλίμακες (Πίνακας 83) και έπεται η υλοποίηση του στατιστικού ελέγχου της υπόθεσης (Πίνακας 84).

Πίνακας 83. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι κρίσης

	Κρίση	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ζεστασιά	Ναι	266	30,74	5,03
	Όχι	268	31,98	4,14
Αδιαφορία	Ναι	266	10,28	3,52
	Όχι	268	9,43	2,98
Εχθρότητα/Απόρριψη	Ναι	266	16,19	6,00
	Όχι	268	14,82	4,81

Προκύπτει, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις κλίμακες Ζεστασιά (p=0,002), Αδιαφορία (p=0,003) και Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,004), σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών για τους πατέρες (t-test ίσων διακυμάνσεων), με τις περιπτώσεις παιδιών από οικογένειες, όπου υπάρχει κρίση, να εμφανίζουν στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερες τιμές στις κλίμακες απόρριψης.

Πίνακας 84. T-test για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι κρίσης

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Ζεστασιά	**12,19**	**,00**	**-3,09**	**511,54**	**,002**
Αδιαφορία	**8,54**	**,00**	**2,99**	**516,73**	**,003**
Εχθρότητα/Απόρριψη	**11,99**	**,00**	**2,91**	**506,35**	**,004**

Προχωρώντας στη διερεύνηση των περιπτώσεων κρίσης ξεχωριστά, αρχικά, στις περιπτώσεις ύπαρξης **ανεργίας**, δηλαδή ενός τουλάχιστον άνεργου γονέα στην οικογένεια, ελέγξαμε αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις μέσες τιμές της κάθε κλίμακας αποδοχής-απόρριψης, όταν αυτές υπολογίζονται για τους πατέρες ανάλογα με την ύπαρξη ανεργίας ή όχι. Για το σκοπό αυτό, καθώς ο παράγοντας ανεργία έχει δύο επίπεδα (ναι-όχι), εφαρμόζεται το t-test για τον έλεγχο της ισότητας δύο πληθυσμιακών μέσων τιμών με ανεξάρτητα δείγματα. Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά στατιστικά μέτρα που αφορούν τις προαναφερθείσες κλίμακες (Πίνακας 85) και έπεται η υλοποίηση του στατιστικού ελέγχου της υπόθεσης (Πίνακας 86). Προκύπτει ότι δεν υπάρχει κάποια στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση.

Πίνακας 85. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι ανεργίας

	Ανεργία	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ζεστασιά	Ναι	138	30,96	4,57
	Όχι	396	31,50	4,66
Αδιαφορία	Ναι	138	9,97	3,29
	Όχι	396	9,81	3,29
Εχθρότητα/Απόρριψη	Ναι	138	16,26	5,82
	Όχι	396	15,24	5,33

Πίνακας 86. T-test για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι ανεργίας

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Ζεστασιά	,05	,82	-1,18	532	,241
Αδιαφορία	,10	,75	,49	532	,628
Εχθρότητα/Απόρριψη	,89	,35	1,89	532	,059

Ακολουθώντας την ίδια διαδικασία για τις περιπτώσεις ύπαρξης **διαζυγίου/διάστασης**, ελέγξαμε αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις μέσες τιμές της κάθε κλίμακας αποδοχής-απόρριψης, όταν αυτές υπολογίζονται για τους πατέρες ανάλογα με την ύπαρξη διαζυγίου/διάστασης ή όχι. Για το σκοπό αυτό, καθώς ο παράγοντας διαζύγιο/διάσταση έχει δύο επίπεδα (ναι-όχι) εφαρμόζεται το t-test για τον έλεγχο της ισότητας δύο πληθυσμιακών μέσων τιμών με ανεξάρτητα δείγματα. Παρατίθενται περιγραφικά στατιστικά μέτρα που αφορούν τις προαναφερθείσες κλίμακες (Πίνακας 87) και έπεται η υλοποίηση του στατιστικού ελέγχου της υπόθεσης (Πίνακας 88). Προκύπτει ότι δεν υπάρχει κάποια στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση.

Πίνακας 87. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι διαζυγίου/διάστασης

	Διαζύγιο/διάσταση	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ζεστασιά	Ναι	65	29,69	6,23
	Όχι	469	31,59	4,33
Αδιαφορία	Ναι	65	11,34	4,03
	Όχι	469	9,65	3,12

Εχθρότητα/Απόρριψη	Ναι	65	16,00	5,56
	Όχι	469	15,44	5,47

Προκύπτει, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις κλίμακες Ζεστασιά (p=0,020) και Αδιαφορία (p=0,002), σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών για τους πατέρες (t-test ίσων διακυμάνσεων), με τις περιπτώσεις παιδιών από οικογένειες, όπου υπάρχει διαζύγιο/διάσταση, να εμφανίζουν στατιστικά σημαντικά μικρότερη τιμή στην πρώτη και μεγαλύτερη τιμή στη δεύτερη.

Πίνακας 88. T-test για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι διαζυγίου/διάστασης

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Ζεστασιά	**16,04**	**,00**	**-2,38**	**72,83**	**,020**
Αδιαφορία	**6,82**	**,01**	**3,25**	**75,00**	**,002**
Εχθρότητα/Απόρριψη	,71	,40	,78	532	,436

Ακολουθώντας την ίδια διαδικασία για τις περιπτώσεις ύπαρξης **μετακίνησης** του ενός γονέα και απουσία από το σπίτι για μεγάλα χρονικά διαστήματα, λόγω δουλειάς, ελέγξαμε αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση στις μέσες τιμές της κάθε κλίμακας αποδοχής-απόρριψης, όταν αυτές υπολογίζονται για τους πατέρες ανάλογα με την ύπαρξη μετακίνησης ή όχι. Για το σκοπό αυτό, καθώς ο παράγοντας μετακίνηση έχει δύο επίπεδα (ναι-όχι) εφαρμόζεται το t-test για τον έλεγχο της ισότητας δύο πληθυσμιακών μέσων τιμών με ανεξάρτητα δείγματα. Παρατίθενται περιγραφικά στατιστικά μέτρα που αφορούν τις προαναφερθείσες κλίμακες (Πίνακας 89) και έπεται η υλοποίηση του στατιστικού ελέγχου της υπόθεσης (Πίνακας 90). Προκύπτει ότι δεν υπάρχει κάποια στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση.

Πίνακας 89. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι μετακίνησης

	Μετακίνηση	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ζεστασιά	Ναι	63	31,35	4,51
	Όχι	471	31,37	4,66
Αδιαφορία	Ναι	63	9,86	3,28
	Όχι	471	9,85	3,29
Εχθρότητα/Απόρριψη	Ναι	63	16,24	6,86
	Όχι	471	15,41	5,26

Πίνακας 90. T-test για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την ύπαρξη ή όχι μετακίνησης

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means		
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Ζεστασιά	,62	,43	-,03	532	,980
Αδιαφορία	,70	,40	,01	532	,993
Εχθρότητα/Απόρριψη	8,39	,00	,93	72,07	,357

8.4 Είδος κρίσης

Εξετάζοντας το ***Ερώτημα 11,*** ελέγχθηκε το κατά πόσο υπάρχει διαφοροποίηση στην κατάταξη των παιδιών, σύμφωνα με την αντίληψη των μητέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά, των κλιμάκων εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων, αλλά και της κλίμακας συνολικών προβλημάτων, ανάλογα με το είδος της κρίσης (ανεργία, διαζύγιο/διάσταση ή μετακίνηση). Στην περίπτωση αυτή, αρχικά θέλαμε να ελέγξουμε αν υπάρχει διαφοροποίηση στην μέση τιμή των κλιμάκων που αναφέρονται, ανάλογα με το είδος της κρίσης (υποθέτουμε ότι υπάρχει κρίση και εξετάζουμε αν το είδος της κρίσης επιφέρει διαφοροποίηση). Επομένως πραγματοποιήθηκε έλεγχος μέσων τιμών με τρία ανεξάρτητα δείγματα. Παρατίθενται στη συνέχεια περιγραφικά αποτελέσματα (Πίνακας 91).

Πίνακας 91. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς το είδος κρίσης

	Είδος κρίσης	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Συναισθηματικά αντιδραστικός	Ανεργία	135	3,34	3,01
	Διαζύγιο/διάσταση	63	3,62	2,90
	Μετακίνηση	55	2,93	2,47
	Σύνολο	253	3,32	2,87
Ανήσυχος/ καταθλιπτικός	Ανεργία	135	3,57	2,37
	Διαζύγιο/διάσταση	63	4,10	3,10
	Μετακίνηση	55	3,55	2,04
	Σύνολο	253	3,70	2,51
Σωματικές ενοχλήσεις	Ανεργία	135	2,07	2,27
	Διαζύγιο/διάσταση	62	2,31	2,64
	Μετακίνηση	55	1,53	2,10
	Σύνολο	252	2,01	2,34
Απομόνωση/Απόσυρση	Ανεργία	135	2,24	2,28

	Διαζύγιο/διάσταση	63	2,57	2,82
	Μετακίνηση	55	2,11	2,02
	Σύνολο	253	2,30	2,37
Προβλήματα ύπνου	Ανεργία	135	2,56	2,42
	Διαζύγιο/διάσταση	63	2,79	2,78
	Μετακίνηση	55	2,11	1,69
	Σύνολο	253	2,52	2,38
Προβλήματα προσοχής	Ανεργία	135	2,19	2,02
	Διαζύγιο/διάσταση	63	2,54	1,97
	Μετακίνηση	55	2,00	1,87
	Σύνολο	253	2,24	1,98
Επιθετική συμπεριφορά	Ανεργία	135	8,76	6,71
	Διαζύγιο/διάσταση	63	8,51	7,36
	Μετακίνηση	55	8,64	7,65
	Σύνολο	253	8,67	7,06
Άλλα προβλήματα	Ανεργία	135	9,39	7,04
	Διαζύγιο/διάσταση	63	9,11	7,48
	Μετακίνηση	55	8,02	6,79
	Σύνολο	253	9,02	7,09
Εσωτερικευμένα προβλήματα	Ανεργία	135	11,22	8,06
	Διαζύγιο/διάσταση	62	12,50	10,02
	Μετακίνηση	55	10,11	6,98
	Σύνολο	252	11,29	8,38
Εξωτερικευμένα προβλήματα	Ανεργία	135	10,96	8,14
	Διαζύγιο/διάσταση	63	11,05	8,83
	Μετακίνηση	55	10,64	9,15
	Σύνολο	253	10,91	8,51
Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ	Ανεργία	135	34,12	23,13
	Διαζύγιο/διάσταση	62	35,23	25,82
	Μετακίνηση	55	30,87	21,63
	Σύνολο	252	33,68	23,47

Για τον έλεγχο ερωτημάτων όπως του παρόντος, είτε χρησιμοποιείται το F τεστ της Ανάλυσης Διακύμανσης κατά ένα παράγοντα (στην περίπτωση που η ισότητα των πληθυσμιακών διακυμάνσεων δεν απορρίπτεται με το τεστ του Levene, δηλαδή όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μεγαλύτερη ή ίση του 0,05), είτε το τεστ του Welch (στην περίπτωση που η ισότητα των πληθυσμιακών διακυμάνσεων απορρίπτεται με το τεστ του Levene, δηλαδή όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μικρότερη του 0,05). Αν προκύψει ότι η ισότητα των πληθυσμιακών μέσων τιμών απορρίπτεται (δηλαδή αν η p-τιμή του τεστ είναι μικρότερη από 0,05), τότε προβαίνουμε σε πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών. Οι μέθοδοι πολλαπλών συγκρίσεων που χρησιμοποιήθηκαν είναι της Ελάχιστης Σημαντικής Διαφοράς (LSD, όταν ισχύει η ισότητα των πληθυσμιακών διακυμάνσεων) και η μέθοδος του Tamhane (όταν έχει απορριφθεί η ισότητα των πληθυσμιακών διακυμάνσεων). Αρχικά, παρατίθενται τα αποτελέσματα της ανάλυσης του τεστ του Levene (Πίνακας 92) και στη συνέχεια οι περαιτέρω αναλύσεις (Πίνακες 93 και 94),

ανάλογα με τα αποτελέσματα του τεστ του Levene, από τις οποίες δεν προκύπτει στατιστικά σημαντική διαφορά για κάποια από τις κλίμακες της ΛΕΠΣ ως προς το είδος της κρίσης.

Πίνακας 92. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς το είδος κρίσης

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Συναισθηματικά αντιδραστικός	2,74	2	250	,067
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	6,09	2	250	,003
Σωματικές ενοχλήσεις	2,19	2	249	,114
Απομόνωση/Απόσυρση	4,79	2	250	,009
Προβλήματα ύπνου	5,79	2	250	,003
Προβλήματα προσοχής	,03	2	250	,970
Επιθετική συμπεριφορά	,50	2	250	,607
Άλλα προβλήματα	,85	2	250	,430
Εσωτερικευμένα προβλήματα	4,27	2	249	,015
Εξωτερικευμένα προβλήματα	,51	2	250	,599
Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ	1,78	2	249	,172

Πίνακας 93. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς το είδος κρίσης

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Συναισθηματικά αντιδραστικός	Between groups	14,18	2	7,09	,86	,425
	Within groups	2062,89	250	8,25		
	Σύνολο	2077,07	252			
Σωματικές ενοχλήσεις	Between groups	18,70	2	9,35	1,72	,181
	Within groups	1353,29	249	5,44		
	Σύνολο	1371,98	251			
Προβλήματα προσοχής	Between groups	9,13	2	4,56	1,17	,312
	Within groups	974,64	250	3,90		
	Σύνολο	983,77	252			
Επιθετική συμπεριφορά	Between groups	2,88	2	1,44	,03	,972
	Within groups	12560,89	250	50,24		
	Σύνολο	12563,77	252			
Άλλα προβλήματα	Between groups	73,73	2	36,86	,73	,482
	Within groups	12597,17	250	50,39		
	Σύνολο	12670,90	252			
Εξωτερικευμένα προβλήματα	Between groups	5,59	2	2,80	,04	,962
	Within groups	18233,32	250	72,93		
	Σύνολο	18238,91	252			
	Between groups	607,55	2	303,78	,55	,578
	Within groups	137627,05	249	552,72		

Σύνολο προβλημάτων/ ΛΕΠΣ	Σύνολο	138234,60	251

Πίνακας 94. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για τη ΛΕΠΣ (μητέρα) ως προς το είδος κρίσης

	Welch Statistic	df1	df2	Sig.
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	,79	2	120,07	,455
Απομόνωση/Απόσυρση	,54	2	120,31	,584
Προβλήματα ύπνου	1,17	2	119,67	,314
Εσωτερικευμένα προβλήματα	1,71	2	129,50	,185

Στη συνέχεια, εξετάστηκε το αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στην κατάταξη των παιδιών, σύμφωνα με την αντίληψη των μητέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά. Καθώς πρόκειται κάθε φορά για δύο ποιοτικές μεταβλητές τιμές (κατάταξη-ύπαρξη ανεργίας ή διαζυγίου/διάστασης ή μετακίνησης) έγινε έλεγχος της ανεξαρτησίας αυτών των δύο ενδεχομένων. Ο έλεγχος της υπόθεσης πραγματοποιήθηκε με το Fisher's exact test, με επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Στον Πίνακα 95, παρατίθενται τα αποτελέσματα των ελέγχων αυτών, για τις περιπτώσεις με **κρίση**, με διαφορές να αναδεικνύονται εκεί που η p-τιμή (στήλη Sig.) είναι μικρότερη από 0,05. Για όποιες μεταβλητές προέκυψε στατιστικά σημαντική εξάρτηση δίνονται περεταίρω αποτελέσματα και αναλύσεις (πίνακες συνάφειας).

Πίνακας 95. Έλεγχος ανεξαρτησίας ενδεχομένων (κατάταξη-κρίση) για τις κλίμακες της ΛΕΠΣ (μητέρα)

	Fisher's Exact Test	Sig.
Συναισθηματικά αντιδραστικός	4,41	0,352
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	7,09	0,109
Σωματικές ενοχλήσεις	**9,65**	**0,043**
Απομόνωση/Απόσυρση	**10,26**	**0,033**
Προβλήματα ύπνου	**15,81**	**0,002**
Προβλήματα προσοχής	8,83	0,060
Επιθετική συμπεριφορά	**14,14**	**0,005**

Εφόσον προέκυψε στατιστικά σημαντική εξάρτηση κατάταξης και ύπαρξης κρίσης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις, σύμφωνα με τις αντιλήψεις της μητέρας, πιο λεπτομερώς (Πίνακας 96), παρατηρείται συγκεντρωτικά ότι:

(α) στις περιπτώσεις ανεργίας, οι μητέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 86,3%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 7,9% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 5,8%.

(β) στις περιπτώσεις διαζυγίου/διάστασης, οι μητέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 70,4%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 12,7% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 16,9%.

(γ) στις περιπτώσεις μετακίνησης, οι μητέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 77,8%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 7,9% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 14,3%.

Πίνακας 96. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-περιπτώσεις κρίσης) για την κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα)

			Περιπτώσεις κρίσης			
			Ανεργία	Διαζύγιο/ διάσταση	Μετακί-νηση	Σύνολο
Σωματικές ενοχλήσεις (μητέρα) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟ-ΓΙΚΟ	Πλήθος	120	50	49	219
		Κατάταξη (%)	54,8%	22,8%	22,4%	100,0%
		Κρίση (%)	86,3%	70,4%	77,8%	80,2%
		Σύνολο (%)	44,0%	18,3%	17,9%	80,2%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	11	9	5	25
		Κατάταξη (%)	44,0%	36,0%	20,0%	100,0%
		Κρίση (%)	7,9%	12,7%	7,9%	9,2%
		Σύνολο (%)	4,0%	3,3%	1,8%	9,2%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	8	12	9	29
		Κατάταξη (%)	27,6%	41,4%	31,0%	100,0%
		Κρίση (%)	5,8%	16,9%	14,3%	10,6%
		Σύνολο (%)	2,9%	4,4%	3,3%	10,6%
Σύνολο		Πλήθος	139	71	63	273
		Κατάταξη (%)	50,9%	26,0%	23,1%	100,0%
		Κρίση (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	50,9%	26,0%	23,1%	100,0%

Στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση, σύμφωνα με τις αντιλήψεις της μητέρας, πιο λεπτομερώς (Πίνακας 97), παρατηρείται συγκεντρωτικά ότι:

(α) στις περιπτώσεις ανεργίας, οι μητέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 84,2%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 7,9% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 7,9%.

(β) στις περιπτώσεις διαζυγίου/διάστασης, οι μητέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 69,0%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 7,0% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 23,9%.

(γ) στις περιπτώσεις μετακίνησης, οι μητέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 77,8%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 6,3% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 15,9%.

Πίνακας 97. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-περιπτώσεις κρίσης) για την κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα)

			Περιπτώσεις κρίσης			
			Ανεργία	Διαζύγιο/ διάσταση	Μετακί-νηση	Σύνολο
Απομόνωση/ Απόσυρση (μητέρα) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟ-ΓΙΚΟ	Πλήθος	117	49	49	215
		Κατάταξη (%)	54,4%	22,8%	22,8%	100,0%
		Κρίση (%)	84,2%	69,0%	77,8%	78,8%
		Σύνολο (%)	42,9%	17,9%	17,9%	78,8%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	11	5	4	20
		Κατάταξη (%)	55,0%	25,0%	20,0%	100,0%
		Κρίση (%)	7,9%	7,0%	6,3%	7,3%
		Σύνολο (%)	4,0%	1,8%	1,5%	7,3%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	11	17	10	38
		Κατάταξη (%)	28,9%	44,7%	26,3%	100,0%
		Κρίση (%)	7,9%	23,9%	15,9%	13,9%
		Σύνολο (%)	4,0%	6,2%	3,7%	13,9%
Σύνολο		Πλήθος	139	71	63	273
		Κατάταξη (%)	50,9%	26,0%	23,1%	100,0%
		Κρίση (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	50,9%	26,0%	23,1%	100,0%

Στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου, σύμφωνα με τις αντιλήψεις της μητέρας, πιο λεπτομερώς (Πίνακας 98), παρατηρείται συγκεντρωτικά ότι:

(α) στις περιπτώσεις ανεργίας, οι μητέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 87,1%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 9,4% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 3,6%.

(β) στις περιπτώσεις διαζυγίου/διάστασης, οι μητέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 78,9%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 7,0% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 14,1%.

(γ) στις περιπτώσεις μετακίνησης, οι μητέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 87,3% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 12,7%.

Πίνακας 98. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-περιπτώσεις κρίσης) για την κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα)

			Περιπτώσεις κρίσης			
			Ανεργία	Διαζύγιο/ διάσταση	Μετακί-νηση	Σύνολο
Προβλήματα ύπνου (μητέρα) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟΛΟ-ΓΙΚΟ	Πλήθος	121	56	55	232
		Κατάταξη (%)	52,2%	24,1%	23,7%	100,0%
		Κρίση (%)	87,1%	78,9%	87,3%	85,0%
		Σύνολο (%)	44,3%	20,5%	20,1%	85,0%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	13	5	0	18
		Κατάταξη (%)	72,2%	27,8%	0,0%	100,0%
		Κρίση (%)	9,4%	7,0%	0,0%	6,6%
		Σύνολο (%)	4,8%	1,8%	0,0%	6,6%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	5	10	8	23
		Κατάταξη (%)	21,7%	43,5%	34,8%	100,0%
		Κρίση (%)	3,6%	14,1%	12,7%	8,4%
		Σύνολο (%)	1,8%	3,7%	2,9%	8,4%
Σύνολο		Πλήθος	139	71	63	273
		Κατάταξη (%)	50,9%	26,0%	23,1%	100,0%
		Κρίση (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	50,9%	26,0%	23,1%	100,0%

Τέλος, στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά, σύμφωνα με τις αντιλήψεις της μητέρας, πιο λεπτομερώς (Πίνακας 99), παρατηρείται συγκεντρωτικά ότι:

(α) στις περιπτώσεις ανεργίας, οι μητέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 86,3%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 7,2% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 6,5%.

(β) στις περιπτώσεις διαζυγίου/διάστασης, οι μητέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 80,3%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 1,4% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 18,3%.

(γ) στις περιπτώσεις μετακίνησης, οι μητέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 77,8%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 1,6% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 20,6%.

Πίνακας 99. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-περιπτώσεις κρίσης) για την κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα)

			Περιπτώσεις κρίσης			
			Ανεργία	Διαζύγιο/ διάσταση	Μετακί-νηση	Σύνολο
Επιθετική συμπεριφορά (μητέρα) /	ΦΥΣΙΟ-ΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	120	57	49	226
		Κατάταξη (%)	53,1%	25,2%	21,7%	100,0%
		Κρίση (%)	86,3%	80,3%	77,8%	82,8%

Κατάταξη		Σύνολο (%)	44,0%	20,9%	17,9%	82,8%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	10	1	1	12
		Κατάταξη (%)	83,3%	8,3%	8,3%	100,0%
		Κρίση (%)	7,2%	1,4%	1,6%	4,4%
		Σύνολο (%)	3,7%	0,4%	0,4%	4,4%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	9	13	13	35
		Κατάταξη (%)	25,7%	37,1%	37,1%	100,0%
		Κρίση (%)	6,5%	18,3%	20,6%	12,8%
		Σύνολο (%)	3,3%	4,8%	4,8%	12,8%
Σύνολο		Πλήθος	139	71	63	273
		Κατάταξη (%)	50,9%	26,0%	23,1%	100,0%
		Κρίση (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	50,9%	26,0%	23,1%	100,0%

Εξετάζοντας το ***Ερώτημα 12,*** ελέγχθηκε το κατά πόσο υπάρχει διαφοροποίηση στην κατάταξη των παιδιών, σύμφωνα με την αντίληψη των πατέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά, των κλιμάκων εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων προβλημάτων, αλλά και της κλίμακας συνολικών προβλημάτων, ανάλογα με το είδος της κρίσης (ανεργία, διαζύγιο/διάσταση ή μετακίνηση). Στην περίπτωση αυτή, αρχικά θέλαμε να ελέγξουμε αν υπάρχει διαφοροποίηση στην μέση τιμή των κλιμάκων που αναφέρονται, ανάλογα με το είδος της κρίσης (υποθέτουμε ότι υπάρχει κρίση και εξετάζουμε αν το είδος της κρίσης επιφέρει διαφοροποίηση). Επομένως πραγματοποιήθηκε έλεγχος μέσων τιμών με τρία ανεξάρτητα δείγματα. Παρατίθενται στη συνέχεια περιγραφικά αποτελέσματα (Πίνακας 100).

Πίνακας 100. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς το είδος κρίσης

	Είδος κρίσης	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Συναισθηματικά αντιδραστικός	Ανεργία	114	3,12	3,07
	Διαζύγιο/διάσταση	36	2,97	2,81
	Μετακίνηση	40	3,60	2,66
	Σύνολο	190	3,19	2,93
Ανήσυχος/ καταθλιπτικός	Ανεργία	114	3,45	2,44
	Διαζύγιο/διάσταση	36	3,58	3,02
	Μετακίνηση	40	3,70	2,41
	Σύνολο	190	3,53	2,54
Σωματικές ενοχλήσεις	Ανεργία	113	2,00	2,37
	Διαζύγιο/διάσταση	36	2,31	3,42
	Μετακίνηση	40	2,03	2,43
	Σύνολο	189	2,06	2,60

Απομόνωση/Απόσυρση	Ανεργία	114	1,94	2,12
	Διαζύγιο/διάσταση	36	2,36	2,62
	Μετακίνηση	40	2,28	2,17
	Σύνολο	190	2,09	2,23
Προβλήματα ύπνου	Ανεργία	114	2,57	2,34
	Διαζύγιο/διάσταση	35	1,74	1,50
	Μετακίνηση	40	2,25	2,23
	Σύνολο	189	2,35	2,20
Προβλήματα προσοχής	Ανεργία	114	1,90	2,04
	Διαζύγιο/διάσταση	36	1,83	2,08
	Μετακίνηση	40	2,35	2,05
	Σύνολο	190	1,98	2,05
Επιθετική συμπεριφορά	Ανεργία	114	7,76	6,55
	Διαζύγιο/διάσταση	36	7,81	7,67
	Μετακίνηση	40	9,43	7,24
	Σύνολο	190	8,12	6,92
Άλλα προβλήματα	Ανεργία	114	8,75	6,97
	Διαζύγιο/διάσταση	36	7,97	7,80
	Μετακίνηση	40	9,00	7,88
	Σύνολο	190	8,65	7,30
Εσωτερικευμένα προβλήματα	Ανεργία	113	10,52	8,43
	Διαζύγιο/διάσταση	36	11,22	10,43
	Μετακίνηση	40	11,60	7,80
	Σύνολο	189	10,88	8,68
Εξωτερικευμένα προβλήματα	Ανεργία	114	9,67	8,00
	Διαζύγιο/διάσταση	36	9,64	8,97
	Μετακίνηση	40	11,78	8,98
	Σύνολο	190	10,11	8,40
Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ	Ανεργία	113	31,50	23,95
	Διαζύγιο/διάσταση	35	29,37	25,71
	Μετακίνηση	40	34,63	23,70
	Σύνολο	188	31,77	24,16

Όπως αναφέρθηκε, για τον έλεγχο ερωτημάτων όπως του παρόντος, είτε χρησιμοποιείται το F τεστ της Ανάλυσης Διακύμανσης κατά ένα παράγοντα (στην περίπτωση που η ισότητα των πληθυσμιακών διακυμάνσεων δεν απορρίπτεται με το τεστ του Levene, δηλαδή όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μεγαλύτερη ή ίση του 0,05), είτε το τεστ του Welch (στην περίπτωση που η ισότητα των πληθυσμιακών διακυμάνσεων απορρίπτεται με το τεστ του Levene, δηλαδή όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μικρότερη του 0,05). Αν προκύψει ότι η ισότητα των πληθυσμιακών μέσων τιμών απορρίπτεται (δηλαδή αν η p-τιμή του τεστ είναι μικρότερη από 0,05), τότε προβαίνουμε σε πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών. Οι μέθοδοι πολλαπλών συγκρίσεων που χρησιμοποιήθηκαν είναι της Ελάχιστης Σημαντικής Διαφοράς (LSD, όταν ισχύει η ισότητα των πληθυσμιακών διακυμάνσεων) και η μέθοδος του Tamhane (όταν έχει απορριφθεί η ισότητα των πληθυσμιακών διακυμάνσεων). Αρχικά, παρατίθενται τα

αποτελέσματα της ανάλυσης του τεστ του Levene (Πίνακας 101) και στη συνέχεια οι περαιτέρω αναλύσεις (Πίνακες 102 και 103), ανάλογα με τα αποτελέσματα του τεστ του Levene, από τις οποίες δεν προκύπτει στατιστικά σημαντική διαφορά για κάποια από τις κλίμακες της ΛΕΠΣ ως προς το είδος της κρίσης.

Πίνακας 101. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς το είδος κρίσης

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Συναισθηματικά αντιδραστικός	,41	2	187	,665
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	3,31	2	187	,039
Σωματικές ενοχλήσεις	,91	2	186	,407
Απομόνωση/Απόσυρση	2,18	2	187	,116
Προβλήματα ύπνου	1,92	2	186	,150
Προβλήματα προσοχής	5,72	2	186	,004
Επιθετική συμπεριφορά	,32	2	187	,727
Άλλα προβλήματα	1,28	2	187	,282
Εσωτερικευμένα προβλήματα	1,14	2	187	,322
Εξωτερικευμένα προβλήματα	,13	2	187	,880
Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ	,14	2	185	,868

Πίνακας 102. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς το είδος κρίσης

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Συναισθηματικά αντιδραστικός	Between groups	8,94	2	4,47	,52	,597
	Within groups	1618,85	187	8,66		
	Σύνολο	1627,80	189			
Σωματικές ενοχλήσεις	Between groups	2,62	2	1,31	,19	,825
	Within groups	1268,61	186	6,82		
	Σύνολο	1271,24	188			
Απομόνωση/ Απόσυρση	Between groups	6,63	2	3,31	,66	,516
	Within groups	932,85	187	4,99		
	Σύνολο	939,48	189			
Προβλήματα προσοχής	Between groups	1	2	3,46	,83	,440
	Within groups	784,04	187	4,19		
	Σύνολο	790,95	189			
Επιθετική συμπεριφορά	Between groups	86,20	2	43,10	,90	,408
	Within groups	8952,02	187	47,87		
	Σύνολο	9038,22	189			
Άλλα προβλήματα	Between groups	22,48	2	11,24	,21	,811
	Within groups	10044,60	187	53,71		
	Σύνολο	10067,07	189			
	Between groups	39,42	2	19,71	,26	,772

Εσωτερικευμένα προβλήματα	Within groups	14134,02	186	75,99		
	Σύνολο	14173,44	188			
Εξωτερικευμένα προβλήματα	Between groups	141,28	2	70,64	1,00	,370
	Within groups	13198,61	187	70,58		
	Σύνολο	13339,90	189			
Σύνολο προβλημάτων/ ΛΕΠΣ	Between groups	535,91	2	267,95	,46	,634
	Within groups	108593,79	185	586,99		
	Σύνολο	109129,70	187			

Πίνακας 103. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για τη ΛΕΠΣ (πατέρας) ως προς το είδος κρίσης

	Welch Statistic	df1	df2	Sig.
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	,17	2	70,38	,846
Προβλήματα ύπνου	3,02	2	83,07	,054

Στη συνέχεια, εξετάστηκε το αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στην κατάταξη των παιδιών, σύμφωνα με την αντίληψη των πατέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά. Καθώς πρόκειται κάθε φορά για δύο ποιοτικές μεταβλητές τιμές (κατάταξη-ύπαρξη ανεργίας ή διαζυγίου/διάστασης ή μετακίνησης) έγινε έλεγχος της ανεξαρτησίας αυτών των δύο ενδεχομένων. Ο έλεγχος της υπόθεσης πραγματοποιήθηκε με το Fisher's exact test, με επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Στον Πίνακα 104, παρατίθενται τα αποτελέσματα των ελέγχων αυτών, για τις περιπτώσεις με **κρίση**, με διαφορές να αναδεικνύονται εκεί που η p-τιμή (στήλη Sig.) είναι μικρότερη από 0,05. Για όποιες μεταβλητές προέκυψε στατιστικά σημαντική εξάρτηση δίνονται περεταίρω αποτελέσματα και αναλύσεις (πίνακες συνάφειας).

Πίνακας 104. Έλεγχος ανεξαρτησίας ενδεχομένων (κατάταξη-κρίση) για τις κλίμακες της ΛΕΠΣ (πατέρας)

	Fisher's Exact Test	Sig.
Συναισθηματικά αντιδραστικός	**14,81**	**0,004**
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	**23,02**	**<0,001**
Σωματικές ενοχλήσεις	**20,78**	**<0,001**
Απομόνωση/Απόσυρση	**26,07**	**<0,001**
Προβλήματα ύπνου	**23,99**	**<0,001**
Προβλήματα προσοχής	**23,06**	**<0,001**
Επιθετική συμπεριφορά	**23,99**	**<0,001**

Εφόσον προέκυψε στατιστικά σημαντική εξάρτηση κατάταξης και ύπαρξης κρίσης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός, σύμφωνα με τις αντιλήψεις του πατέρα, πιο λεπτομερώς (Πίνακας 105), παρατηρείται συγκεντρωτικά ότι:

(α) στις περιπτώσεις ανεργίας, οι πατέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 69,1%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 2,9% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 28,1%.

(β) στις περιπτώσεις διαζυγίου/διάστασης, οι πατέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 45,1%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 4,2% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 50,7%.

(γ) στις περιπτώσεις μετακίνησης, οι πατέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 50,8%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 7,9% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 41,3%.

Πίνακας 105. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-περιπτώσεις κρίσης) για την κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

			Περιπτώσεις κρίσης			
			Ανεργία	Διαζύγιο/ διάσταση	Μετακί-νηση	Σύνολο
Συναισθημα-τικά αντιδρα-στικός (πατέρας) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟ-ΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	96	32	32	160
		Κατάταξη (%)	60,0%	20,0%	20,0%	100,0%
		Κρίση (%)	69,1%	45,1%	50,8%	58,6%
		Σύνολο (%)	35,2%	11,7%	11,7%	58,6%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	4	3	5	12
		Κατάταξη (%)	33,3%	25,0%	41,7%	100,0%
		Κρίση (%)	2,9%	4,2%	7,9%	4,4%
		Σύνολο (%)	1,5%	1,1%	1,8%	4,4%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	39	36	26	101
		Κατάταξη (%)	38,6%	35,6%	25,7%	100,0%
		Κρίση (%)	28,1%	50,7%	41,3%	37,0%
		Σύνολο (%)	14,3%	13,2%	9,5%	37,0%
Σύνολο		Πλήθος	139	71	63	273
		Κατάταξη (%)	50,9%	26,0%	23,1%	100,0%
		Κρίση (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	50,9%	26,0%	23,1%	100,0%

Στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός, σύμφωνα με τις αντιλήψεις του πατέρα, πιο λεπτομερώς (Πίνακας 106), παρατηρείται συγκεντρωτικά ότι:

(α) στις περιπτώσεις ανεργίας, οι πατέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 77,0%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 1,4% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 21,6%.

(β) στις περιπτώσεις διαζυγίου/διάστασης, οι πατέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 45,1%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 1,4% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 53,5%.

(γ) στις περιπτώσεις μετακίνησης, οι πατέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 58,7%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 1,6% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 39,7%.

Πίνακας 106. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-περιπτώσεις κρίσης) για την κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

			Περιπτώσεις κρίσης			
			Ανεργία	Διαζύγιο/ διάσταση	Μετακί-νηση	Σύνολο
Ανήσυχος/ καταθλιπτικός (πατέρας) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟ-ΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	107	32	37	176
		Κατάταξη (%)	60,8%	18,2%	21,0%	100,0%
		Κρίση (%)	77,0%	45,1%	58,7%	64,5%
		Σύνολο (%)	39,2%	11,7%	13,6%	64,5%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	2	1	1	4
		Κατάταξη (%)	50,0%	25,0%	25,0%	100,0%
		Κρίση (%)	1,4%	1,4%	1,6%	1,5%
		Σύνολο (%)	0,7%	0,4%	0,4%	1,5%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	30	38	25	93
		Κατάταξη (%)	32,3%	40,9%	26,9%	100,0%
		Κρίση (%)	21,6%	53,5%	39,7%	34,1%
		Σύνολο (%)	11,0%	13,9%	9,2%	34,1%
Σύνολο		Πλήθος	139	71	63	273
		Κατάταξη (%)	50,9%	26,0%	23,1%	100,0%
		Κρίση (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	50,9%	26,0%	23,1%	100,0%

Στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις, σύμφωνα με τις αντιλήψεις του πατέρα, πιο λεπτομερώς (Πίνακας 107), παρατηρείται συγκεντρωτικά ότι:

(α) στις περιπτώσεις ανεργίας, οι πατέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 73,4%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 4,3% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 22,3%.

(β) στις περιπτώσεις διαζυγίου/διάστασης, οι πατέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 43,7%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 2,8% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 53,5%.

(γ) στις περιπτώσεις μετακίνησης, οι πατέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 58,7%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 3,2% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 38,1%.

Πίνακας 107. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-περιπτώσεις κρίσης) για την κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας)

			Περιπτώσεις κρίσης			
			Ανεργία	Διαζύγιο/ διάσταση	Μετακί-νηση	Σύνολο
Σωματικές ενοχλήσεις (πατέρας) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟ-ΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	102	31	37	170
		Κατάταξη (%)	60,0%	18,2%	21,8%	100,0%
		Κρίση (%)	73,4%	43,7%	58,7%	62,3%
		Σύνολο (%)	37,4%	11,4%	13,6%	62,3%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	6	2	2	10
		Κατάταξη (%)	60,0%	20,0%	20,0%	100,0%
		Κρίση (%)	4,3%	2,8%	3,2%	3,7%
		Σύνολο (%)	2,2%	0,7%	0,7%	3,7%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	31	38	24	93
		Κατάταξη (%)	33,3%	40,9%	25,8%	100,0%
		Κρίση (%)	22,3%	53,5%	38,1%	34,1%
		Σύνολο (%)	11,4%	13,9%	8,8%	34,1%
Σύνολο		Πλήθος	139	71	63	273
		Κατάταξη (%)	50,9%	26,0%	23,1%	100,0%
		Κρίση (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	50,9%	26,0%	23,1%	100,0%

Στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση, σύμφωνα με τις αντιλήψεις του πατέρα, πιο λεπτομερώς (Πίνακας 108), παρατηρείται συγκεντρωτικά ότι:

(α) στις περιπτώσεις ανεργίας, οι πατέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 74,8%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 3,6% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 21,6%.

(β) στις περιπτώσεις διαζυγίου/διάστασης, οι πατέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 39,4%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 5,6% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 54,9%.

(γ) στις περιπτώσεις μετακίνησης, οι πατέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 58,7%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 3,2% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 38,1%.

Πίνακας 108. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-περιπτώσεις κρίσης) για την κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας)

		Περιπτώσεις κρίσης			
		Ανεργία	Διαζύγιο/ διάσταση	Μετακί-νηση	Σύνολο
	Πλήθος	104	28	37	169

Απομόνωση/ Απόσυρση (πατέρας) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟ-ΛΟΓΙΚΟ	Κατάταξη (%)	61,5%	16,6%	21,9%	100,0%
		Κρίση (%)	74,8%	39,4%	58,7%	61,9%
		Σύνολο (%)	38,1%	10,3%	13,6%	61,9%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	5	4	2	11
		Κατάταξη (%)	45,5%	36,4%	18,2%	100,0%
		Κρίση (%)	3,6%	5,6%	3,2%	4,0%
		Σύνολο (%)	1,8%	1,5%	0,7%	4,0%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	30	39	24	93
		Κατάταξη (%)	32,3%	41,9%	25,8%	100,0%
		Κρίση (%)	21,6%	54,9%	38,1%	34,1%
		Σύνολο (%)	11,0%	14,3%	8,8%	34,1%
Σύνολο		Πλήθος	139	71	63	273
		Κατάταξη (%)	50,9%	26,0%	23,1%	100,0%
		Κρίση (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	50,9%	26,0%	23,1%	100,0%

Στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου, σύμφωνα με τις αντιλήψεις του πατέρα, πιο λεπτομερώς (Πίνακας 109), παρατηρείται συγκεντρωτικά ότι:

(α) στις περιπτώσεις ανεργίας, οι πατέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 76,3%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 4,3% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 19,4%.

(β) στις περιπτώσεις διαζυγίου/διάστασης, οι πατέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 49,3% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 50,7%.

(γ) στις περιπτώσεις μετακίνησης, οι πατέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 60,3%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 1,6% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 38,1%.

Πίνακας 109. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-περιπτώσεις κρίσης) για την κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας)

			Περιπτώσεις κρίσης			
			Ανεργία	Διαζύγιο/ διάσταση	Μετακί-νηση	Σύνολο
Προβλήματα ύπνου (πατέρας) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟ-ΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	106	35	38	179
		Κατάταξη (%)	59,2%	19,6%	21,2%	100,0%
		Κρίση (%)	76,3%	49,3%	60,3%	65,6%
		Σύνολο (%)	38,8%	12,8%	13,9%	65,6%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	6	0	1	7
		Κατάταξη (%)	85,7%	0,0%	14,3%	100,0%
		Κρίση (%)	4,3%	0,0%	1,6%	2,6%
		Σύνολο (%)	2,2%	0,0%	0,4%	2,6%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	27	36	24	87

	Κατάταξη (%)	31,0%	41,4%	27,6%	100,0%
	Κρίση (%)	19,4%	50,7%	38,1%	31,9%
	Σύνολο (%)	9,9%	13,2%	8,8%	31,9%
Σύνολο	Πλήθος	139	71	63	273
	Κατάταξη (%)	50,9%	26,0%	23,1%	100,0%
	Κρίση (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Σύνολο (%)	50,9%	26,0%	23,1%	100,0%

Στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής, σύμφωνα με τις αντιλήψεις του πατέρα, πιο λεπτομερώς (Πίνακας 110), παρατηρείται συγκεντρωτικά ότι:

(α) στις περιπτώσεις ανεργίας, οι πατέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 71,9%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 6,5% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 21,6%.

(β) στις περιπτώσεις διαζυγίου/διάστασης, οι πατέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 45,1%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 1,4% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 53,5%.

(γ) στις περιπτώσεις μετακίνησης, οι πατέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 55,6%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 6,3% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 38,1%.

Πίνακας 110. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-περιπτώσεις κρίσης) για την κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας)

			Περιπτώσεις κρίσης			
			Ανεργία	Διαζύγιο/ διάσταση	Μετακί-νηση	Σύνολο
Προβλήματα προσοχής (πατέρας) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟ-ΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	100	32	35	167
		Κατάταξη (%)	59,9%	19,2%	21,0%	100,0%
		Κρίση (%)	71,9%	45,1%	55,6%	61,2%
		Σύνολο (%)	36,6%	11,7%	12,8%	61,2%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	9	1	4	14
		Κατάταξη (%)	64,3%	7,1%	28,6%	100,0%
		Κρίση (%)	6,5%	1,4%	6,3%	5,1%
		Σύνολο (%)	3,3%	0,4%	1,5%	5,1%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	30	38	24	92
		Κατάταξη (%)	32,6%	41,3%	26,1%	100,0%
		Κρίση (%)	21,6%	53,5%	38,1%	33,7%
		Σύνολο (%)	11,0%	13,9%	8,8%	33,7%
Σύνολο		Πλήθος	139	71	63	273
		Κατάταξη (%)	50,9%	26,0%	23,1%	100,0%
		Κρίση (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	50,9%	26,0%	23,1%	100,0%

Τέλος, στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά, σύμφωνα με τις αντιλήψεις του πατέρα, πιο λεπτομερώς (Πίνακας 111), παρατηρείται συγκεντρωτικά ότι:

(α) στις περιπτώσεις ανεργίας, οι πατέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 74,1%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 3,6% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 22,3%.

(β) στις περιπτώσεις διαζυγίου/διάστασης, οι πατέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 45,1%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 1,4% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 53,5%.

(γ) στις περιπτώσεις μετακίνησης, οι πατέρες κατατάσσουν τα παιδιά στο φυσιολογικό φάσμα σε ποσοστό 54,0%, στο οριακό φάσμα σε ποσοστό 7,9% και στο κλινικό φάσμα σε ποσοστό 38,1%.

Πίνακας 111. Έλεγχος συνάφειας (Crosstabulation) ενδεχομένων (κατάταξη-περιπτώσεις κρίσης) για την κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας)

			Περιπτώσεις κρίσης			
			Ανεργία	Διαζύγιο/ διάσταση	Μετακί-νηση	Σύνολο
Επιθετική συμπεριφορά (πατέρας) / Κατάταξη	ΦΥΣΙΟ-ΛΟΓΙΚΟ	Πλήθος	103	32	34	169
		Κατάταξη (%)	60,9%	18,9%	20,1%	100,0%
		Κρίση (%)	74,1%	45,1%	54,0%	61,9%
		Σύνολο (%)	37,7%	11,7%	12,5%	61,9%
	ΟΡΙΑΚΟ	Πλήθος	5	1	5	11
		Κατάταξη (%)	45,5%	9,1%	45,5%	100,0%
		Κρίση (%)	3,6%	1,4%	7,9%	4,0%
		Σύνολο (%)	1,8%	0,4%	1,8%	4,0%
	ΚΛΙΝΙΚΟ	Πλήθος	31	38	24	93
		Κατάταξη (%)	33,3%	40,9%	25,8%	100,0%
		Κρίση (%)	22,3%	53,5%	38,1%	34,1%
		Σύνολο (%)	11,4%	13,9%	8,8%	34,1%
Σύνολο		Πλήθος	139	71	63	273
		Κατάταξη (%)	50,9%	26,0%	23,1%	100,0%
		Κρίση (%)	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
		Σύνολο (%)	50,9%	26,0%	23,1%	100,0%

Εξετάζοντας το ***Ερώτημα 13,*** ελέγχθηκε το κατά πόσο υπάρχει διαφοροποίηση στην αντιλαμβανόμενη μητρική ζεστασιά, αδιαφορία ή εχθρότητα/απόρριψη, ανάλογα με το είδος της κρίσης (ανεργία, διαζύγιο/διάσταση ή μετακίνηση). Στην περίπτωση αυτή, αρχικά θέλαμε να ελέγξουμε αν υπάρχει διαφοροποίηση στην μέση τιμή των κλιμάκων που αναφέρονται, ανάλογα με το είδος της κρίσης (υποθέτουμε ότι υπάρχει κρίση και

εξετάζουμε αν το είδος της κρίσης επιφέρει διαφοροποίηση). Επομένως πραγματοποιήθηκε έλεγχος μέσων τιμών με τρία ανεξάρτητα δείγματα. Παρατίθενται στη συνέχεια περιγραφικά αποτελέσματα (Πίνακας 112).

Πίνακας 112. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (μητέρα) ως προς το είδος κρίσης

	Είδος κρίσης	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ζεστασιά	Ανεργία	139	31,70	4,03
	Διαζύγιο/διάσταση	70	31,60	4,79
	Μετακίνηση	62	32,61	3,30
	Σύνολο	271	31,88	4,10
Αδιαφορία	Ανεργία	139	9,83	2,95
	Διαζύγιο/διάσταση	70	10,36	3,15
	Μετακίνηση	62	9,92	2,81
	Σύνολο	271	9,99	2,97
Εχθρότητα/Απόρριψη	Ανεργία	139	17,19	5,86
	Διαζύγιο/διάσταση	70	16,43	5,71
	Μετακίνηση	62	16,50	6,03
	Σύνολο	271	16,83	5,85

Για τον έλεγχο ερωτημάτων όπως του παρόντος, είτε χρησιμοποιείται το F τεστ της Ανάλυσης Διακύμανσης κατά ένα παράγοντα (στην περίπτωση που η ισότητα των πληθυσμιακών διακυμάνσεων δεν απορρίπτεται με το τεστ του Levene, δηλαδή όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μεγαλύτερη ή ίση του 0,05), είτε το τεστ του Welch (στην περίπτωση που η ισότητα των πληθυσμιακών διακυμάνσεων απορρίπτεται με το τεστ του Levene, δηλαδή όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μικρότερη του 0,05). Αν προκύψει ότι η ισότητα των πληθυσμιακών μέσων τιμών απορρίπτεται (δηλαδή αν η p-τιμή του τεστ είναι μικρότερη από 0,05), τότε προβαίνουμε σε πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών. Οι μέθοδοι πολλαπλών συγκρίσεων που χρησιμοποιήθηκαν είναι της Ελάχιστης Σημαντικής Διαφοράς (LSD, όταν ισχύει η ισότητα των πληθυσμιακών διακυμάνσεων) και η μέθοδος του Tamhane (όταν έχει απορριφθεί η ισότητα των πληθυσμιακών διακυμάνσεων). Αρχικά, παρατίθενται τα αποτελέσματα της ανάλυσης του τεστ του Levene (Πίνακας 113) και στη συνέχεια οι περαιτέρω αναλύσεις (Πίνακες 114), ανάλογα με τα αποτελέσματα του τεστ του Levene, από τις οποίες δεν προκύπτει στατιστικά σημαντική διαφορά για κάποια από τις κλίμακες του ECPARQ ως προς το είδος της κρίσης.

Πίνακας 113. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς το είδος κρίσης

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	2,92	2	268	,056
Αδιαφορία	,73	2	268	,485
Εχθρότητα/Απόρριψη	,22	2	268	,804

Πίνακας 114. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς το είδος κρίσης

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Ζεστασιά	Between groups	43,40	2	21,70	1,30	,275
	Within groups	4486,82	268	16,74		
	Σύνολο	4530,22	270			
Αδιαφορία	Between groups	13,10	2	6,55	,74	,477
	Within groups	2365,86	268	8,83		
	Σύνολο	2378,97	270			
Εχθρότητα/ Απόρριψη	Between groups	35,75	2	17,87	,52	,595
	Within groups	9199,78	268	34,33		
	Σύνολο	9235,53	270			

Εξετάζοντας το ***Ερώτημα 14,*** ελέγχθηκε το κατά πόσο υπάρχει διαφοροποίηση στην αντιλαμβανόμενη πατρική ζεστασιά, αδιαφορία ή εχθρότητα/απόρριψη, ανάλογα με το είδος της κρίσης (ανεργία, διαζύγιο/διάσταση ή μετακίνηση). Στην περίπτωση αυτή, αρχικά θέλαμε να ελέγξουμε αν υπάρχει διαφοροποίηση στην μέση τιμή των κλιμάκων που αναφέρονται, ανάλογα με το είδος της κρίσης (υποθέτουμε ότι υπάρχει κρίση και εξετάζουμε αν το είδος της κρίσης επιφέρει διαφοροποίηση). Επομένως πραγματοποιήθηκε έλεγχος μέσων τιμών με τρία ανεξάρτητα δείγματα. Παρατίθενται στη συνέχεια περιγραφικά αποτελέσματα (Πίνακας 115).

Πίνακας 115. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (πατέρας) ως προς το είδος κρίσης

	Είδος κρίσης	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ζεστασιά	Ανεργία	138	30,96	4,57
	Διαζύγιο/διάσταση	65	29,69	6,23
	Μετακίνηση	63	31,35	4,51
	Σύνολο	266	30,74	5,03
Αδιαφορία	Ανεργία	138	9,97	3,29
	Διαζύγιο/διάσταση	65	11,34	4,03

	Μετακίνηση	63	9,86	3,28
	Σύνολο	266	10,28	3,52
Εχθρότητα/Απόρριψη	Ανεργία	138	16,26	5,82
	Διαζύγιο/διάσταση	65	16,00	5,56
	Μετακίνηση	63	16,24	6,86
	Σύνολο	266	16,19	6,00

Για τον έλεγχο ερωτημάτων όπως του παρόντος, είτε χρησιμοποιείται το F τεστ της Ανάλυσης Διακύμανσης κατά ένα παράγοντα (στην περίπτωση που η ισότητα των πληθυσμιακών διακυμάνσεων δεν απορρίπτεται με το τεστ του Levene, δηλαδή όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μεγαλύτερη ή ίση του 0,05), είτε το τεστ του Welch (στην περίπτωση που η ισότητα των πληθυσμιακών διακυμάνσεων απορρίπτεται με το τεστ του Levene, δηλαδή όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μικρότερη του 0,05). Αν προκύψει ότι η ισότητα των πληθυσμιακών μέσων τιμών απορρίπτεται (δηλαδή αν η p-τιμή του τεστ είναι μικρότερη από 0,05), τότε προβαίνουμε σε πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών. Οι μέθοδοι πολλαπλών συγκρίσεων που χρησιμοποιήθηκαν είναι της Ελάχιστης Σημαντικής Διαφοράς (LSD, όταν ισχύει η ισότητα των πληθυσμιακών διακυμάνσεων) και η μέθοδος του Tamhane (όταν έχει απορριφθεί η ισότητα των πληθυσμιακών διακυμάνσεων). Αρχικά, παρατίθενται τα αποτελέσματα της ανάλυσης του τεστ του Levene (Πίνακας 116) και στη συνέχεια οι περαιτέρω αναλύσεις (Πίνακες 117 και 118), ανάλογα με τα αποτελέσματα του τεστ του Levene.

Πίνακας 116. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς το είδος κρίσης

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	4,50	2	263	,012
Αδιαφορία	1,50	2	263	,226
Εχθρότητα/Απόρριψη	1,49	2	263	,226

Πίνακας 117. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς το είδος κρίσης

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Αδιαφορία	**Between groups**	**97,26**	**2**	**48,63**	**4,01**	**,019**
	Within groups	**3192,15**	**263**	**12,14**		
	Σύνολο	**3289,41**	**265**			
Εχθρότητα/ Απόρριψη	Between groups	3,19	2	1,59	,04	,957
	Within groups	9544,04	263	36,29		
	Σύνολο	9547,22	265			

Πίνακας 118. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς το είδος κρίσης

	Welch Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	1,54	2	125,80	,219

Όπως φαίνεται στον Πίνακα 117, προκύπτει, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, στατιστικά σημαντική διαφορά για την κλίμακα της πατρικής Αδιαφορίας του ECPARQ (F-test ANOVA, p=0,019), ως προς το είδος της κρίσης. Διενεργώντας, λοιπόν, περαιτέρω ανάλυση, με τη μέθοδο πολλαπλών συγκρίσεων LSD/Tamhane (Πίνακας 119), προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά:

(α) στην αντιλαμβανόμενη πατρική αδιαφορία, ανάμεσα στις περιπτώσεις με ανεργία γονέων και με διαζύγιο/διάσταση γονέων (p=0,010), με τα παιδιά των διαζευγμένων γονέων να αντιλαμβάνονται τους πατέρες ως περισσότερο αδιάφορους, σε σχέση με τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με ανεργία.

(β) στην αντιλαμβανόμενη πατρική αδιαφορία, ανάμεσα στις περιπτώσεις με μετακίνηση γονέων και με διαζύγιο/διάσταση γονέων (p=0,017), με τα παιδιά των διαζευγμένων γονέων να αντιλαμβάνονται και πάλι τους πατέρες ως περισσότερο αδιάφορους, σε σχέση με τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με μετακίνηση.

Πίνακας 119. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για την κλίμακα Αδιαφορία του ECPARQ (πατέρας) ως προς το είδος κρίσης

Εξαρτημένη μεταβλητή	Είδος κρίσης (I)	Είδος κρίσης (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
Αδιαφορία (πατέρας)	**Ανεργία**	**Διαζύγιο/διάσταση**	**-1,37**	**,52**	**,010**
	Ανεργία	Μετακίνηση	,11	,53	,830
	Διαζύγιο/διάσταση	**Μετακίνηση**	**1,48**	**,62**	**,017**

8.5 Σύνδεση της αντίληψης του γονέα για την παιδική συμπεριφορά με την αντίληψη του παιδιού για τη γονεϊκή ζεστασιά

Εξετάζοντας το ***Ερώτημα 15***, ελέγχθηκε το κατά πόσο η αντίληψη των παιδιών για τη μητρική ζεστασιά, αδιαφορία ή εχθρότητα/απόρριψη σχετίζεται με την κατάταξή τους, σύμφωνα με την αντίληψη των μητέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά. Επομένως πραγματοποιήθηκε έλεγχος μέσων τιμών με τρία ανεξάρτητα δείγματα.

Για τον έλεγχο ερωτημάτων όπως του παρόντος, είτε χρησιμοποιείται το F τεστ της Ανάλυσης Διακύμανσης κατά ένα παράγοντα (στην περίπτωση που η ισότητα των πληθυσμιακών διακυμάνσεων δεν απορρίπτεται με το τεστ του Levene, δηλαδή όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μεγαλύτερη ή ίση του 0,05), είτε το τεστ του Welch (στην περίπτωση που η ισότητα των πληθυσμιακών διακυμάνσεων απορρίπτεται με το τεστ του Levene, δηλαδή όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μικρότερη του 0,05). Αν προκύψει ότι η ισότητα των πληθυσμιακών μέσων τιμών απορρίπτεται (δηλαδή αν η p-τιμή του τεστ είναι μικρότερη από 0,05), τότε προβαίνουμε σε πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών. Οι μέθοδοι πολλαπλών συγκρίσεων που χρησιμοποιήθηκαν είναι της Ελάχιστης Σημαντικής Διαφοράς (LSD, όταν ισχύει η ισότητα των πληθυσμιακών διακυμάνσεων) και η μέθοδος του Tamhane (όταν έχει απορριφθεί η ισότητα των πληθυσμιακών διακυμάνσεων). Τα αποτελέσματα παρατίθενται ανά κλίμακα συνδρόμων της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις απαντήσεις των μητέρων.

i) Κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα, για τις κλίμακες Ζεστασιά, Αδιαφορία και Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ για τη μητέρα, ως προς την κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 120).

Πίνακας 120. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα)

	Κατάταξη	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ζεστασιά	Φυσιολογικό	468	32,50	3,50
	Οριακό	10	31,60	3,03
	Κλινικό	70	29,39	5,37
	Σύνολο	548	32,08	3,92
Αδιαφορία	Φυσιολογικό	468	9,50	2,84
	Οριακό	10	11,60	2,41
	Κλινικό	70	11,00	3,05
	Σύνολο	548	9,73	2,91
Εχθρότητα/Απόρριψη	Φυσιολογικό	468	15,53	5,01
	Οριακό	10	18,10	5,38
	Κλινικό	70	19,81	6,36
	Σύνολο	548	16,12	5,40

Στη συνέχεια, παρατίθενται τα αποτελέσματα της ανάλυσης του τεστ του Levene (Πίνακας 121) και έπειτα περαιτέρω αναλύσεις (Πίνακες 122 και 123), ανάλογα με τα αποτελέσματα του τεστ του Levene.

Πίνακας 121. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα)

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	16,90	2	545	,000
Αδιαφορία	,29	2	545	,747
Εχθρότητα/Απόρριψη	6,33	2	545	,002

Πίνακας 122. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα)

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Αδιαφορία	**Between groups**	**172,63**	**2**	**86,32**	**10,54**	**,000**
	Within groups	**4465,40**	**545**	**8,19**		
	Σύνολο	**4638,03**	**547**			

Πίνακας 123. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα)

	Welch Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	**10,99**	**2**	**22,55**	**,000**
Εχθρότητα/Απόρριψη	**14,95**	**2**	**22,29**	**,000**

Όπως φαίνεται στους Πίνακες 122 και 123, προκύπτει, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, στατιστικά σημαντική διαφορά για όλες τις κλίμακες του ECPARQ για τη μητέρα (p=0,000), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα). Διενεργώντας, λοιπόν, περαιτέρω ανάλυση, με τη μέθοδο πολλαπλών συγκρίσεων LSD/Tamhane (Πίνακας 124), προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά:

(α) στην αντιλαμβανόμενη μητρική ζεστασιά, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (p=0,000). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν περισσότερη μητρική ζεστασιά, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

(β) στην αντιλαμβανόμενη μητρική αδιαφορία, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις

κατάταξης στο οριακό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (p=0,022). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη μητρική αδιαφορία, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

(γ) στην αντιλαμβανόμενη μητρική αδιαφορία, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (p=0,000). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη μητρική αδιαφορία, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

(δ) στην αντιλαμβανόμενη μητρική εχθρότητα/απόρριψη, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (p=0,022). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη μητρική εχθρότητα/απόρριψη, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 124. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για τις κλίμακες του ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή	Κατάταξη (I)	Κατάταξη (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
Ζεστασιά	Φυσιολογικό	Οριακό	,90	,97	,759
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**3,11**	**,66**	**,000**
	Οριακό	Κλινικό	2,21	1,15	,196
Αδιαφορία	**Φυσιολογικό**	**Οριακό**	**-2,10**	**,91**	**,022**
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**-1,50**	**,37**	**,000**
	Οριακό	Κλινικό	,60	,97	,535
Εχθρότητα/	Φυσιολογικό	Οριακό	-2,57	1,72	,422
Απόρριψη	**Φυσιολογικό**	**Κλινικό**	**-4,29**	**,79**	**,000**
	Οριακό	Κλινικό	-1,71	1,86	,756

ii) Κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα, για τις κλίμακες Ζεστασιά, Αδιαφορία και Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ για τη μητέρα, ως προς την κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 125).

Πίνακας 125. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα)

	Κατάταξη	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ζεστασιά	Φυσιολογικό	491	32,33	3,65
	Οριακό	17	28,76	4,83
	Κλινικό	40	30,45	5,45
	Σύνολο	548	32,08	3,92
Αδιαφορία	Φυσιολογικό	491	9,64	2,86
	Οριακό	17	9,35	2,89
	Κλινικό	40	11,00	3,30
	Σύνολο	548	9,73	2,91
Εχθρότητα/Απόρριψη	Φυσιολογικό	491	15,93	5,25
	Οριακό	17	20,00	6,79
	Κλινικό	40	16,80	6,04
	Σύνολο	548	16,12	5,40

Στη συνέχεια, παρατίθενται τα αποτελέσματα της ανάλυσης του τεστ του Levene (Πίνακας 126) και έπειτα περαιτέρω αναλύσεις (Πίνακες 127 και 128), ανάλογα με τα αποτελέσματα του τεστ του Levene.

Πίνακας 126. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα)

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	9,75	2	545	,000
Αδιαφορία	,61	2	545	,543
Εχθρότητα/Απόρριψη	3,38	2	545	,035

Πίνακας 127. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα)

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Αδιαφορία	**Between groups**	**70,95**	**2**	**35,48**	**4,23**	**,015**
	Within groups	**4567,08**	**545**	**8,38**		
	Σύνολο	**4638,03**	**547**			

Πίνακας 128. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα)

	Welch Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	**6,55**	**2**	**31,72**	**,004**
Εχθρότητα/Απόρριψη	3,24	2	32,15	,052

Όπως φαίνεται στους Πίνακες 127 και 128, προκύπτει, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, στατιστικά σημαντική διαφορά για τις κλίμακες Ζεστασιά και Αδιαφορία του ECPARQ για τη μητέρα (p<0,05), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα). Διενεργώντας, λοιπόν, περαιτέρω ανάλυση, με τη μέθοδο πολλαπλών συγκρίσεων LSD/Tamhane (Πίνακας 129), προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά:

(α) στην αντιλαμβανόμενη μητρική ζεστασιά, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο οριακό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (p=0,024). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν περισσότερη μητρική ζεστασιά, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

(β) στην αντιλαμβανόμενη μητρική αδιαφορία, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (p=0,004). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη μητρική αδιαφορία, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 129. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για τις κλίμακες του ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή	Κατάταξη (I)	Κατάταξη (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
Ζεστασιά	**Φυσιολογικό**	**Οριακό**	**3,57**	**1,18**	**,024**
	Φυσιολογικό	Κλινικό	1,88	,88	,109
	Οριακό	Κλινικό	-1,69	1,45	,586
Αδιαφορία	Φυσιολογικό	Οριακό	,29	,71	,688
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**-1,36**	**,48**	**,004**
	Οριακό	Κλινικό	-1,65	,84	,050

iii) Κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα, για τις κλίμακες Ζεστασιά, Αδιαφορία και Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ για τη μητέρα, ως προς την κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 130).

Πίνακας 130. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα)

	Κατάταξη	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ζεστασιά	Φυσιολογικό	466	32,38	3,64
	Οριακό	37	31,43	3,88
	Κλινικό	45	29,51	5,50
	Σύνολο	548	32,08	3,92
Αδιαφορία	Φυσιολογικό	466	9,62	2,86
	Οριακό	37	9,78	2,97
	Κλινικό	45	10,78	3,21
	Σύνολο	548	9,73	2,91
Εχθρότητα/Απόρριψη	Φυσιολογικό	466	15,78	5,06
	Οριακό	37	17,92	6,63
	Κλινικό	45	18,20	6,85
	Σύνολο	548	16,12	5,40

Στη συνέχεια, παρατίθενται τα αποτελέσματα της ανάλυσης του τεστ του Levene (Πίνακας 131) και έπειτα περαιτέρω αναλύσεις (Πίνακες 132 και 133), ανάλογα με τα αποτελέσματα του τεστ του Levene.

Πίνακας 131. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα)

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	10,93	2	545	,000
Αδιαφορία	,89	2	545	,412
Εχθρότητα/Απόρριψη	9,67	2	545	,000

Πίνακας 132. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα)

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Αδιαφορία	**Between groups**	**54,70**	**2**	**27,35**	**3,25**	**,039**
	Within groups	**4583,33**	**545**	**8,41**		
	Σύνολο	**4638,03**	**547**			

Πίνακας 133. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα)

	Welch Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	**6,62**	**2**	**58,68**	**,003**
Εχθρότητα/Απόρριψη	**4,27**	**2**	**57,85**	**,019**

Όπως φαίνεται στους Πίνακες 132 και 133, προκύπτει, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, στατιστικά σημαντική διαφορά για όλες τις κλίμακες του ECPARQ για τη μητέρα ($p<0,05$), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα). Διενεργώντας, λοιπόν, περαιτέρω ανάλυση, με τη μέθοδο πολλαπλών συγκρίσεων LSD/Tamhane (Πίνακας 134), προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά:

(α) στην αντιλαμβανόμενη μητρική ζεστασιά, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ ($p=0,004$). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν περισσότερη μητρική ζεστασιά, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

(β) στην αντιλαμβανόμενη μητρική αδιαφορία, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ ($p=0,011$). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη μητρική αδιαφορία, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 134. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για τις κλίμακες του ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή	Κατάταξη (I)	Κατάταξη (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
Ζεστασιά	Φυσιολογικό	Οριακό	,95	,66	,400
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**2,87**	**,84**	**,004**

	Οριακό	Κλινικό	1,92	1,04	,191
Αδιαφορία	Φυσιολογικό	Οριακό	-,16	,50	,748
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**-1,15**	**,45**	**,011**
	Οριακό	Κλινικό	-,99	,64	,123
Εχθρότητα/	Φυσιολογικό	Οριακό	-2,14	1,11	,174
Απόρριψη	Φυσιολογικό	Κλινικό	-2,42	1,05	,073
	Οριακό	Κλινικό	-,28	1,49	,997

iv) Κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα, για τις κλίμακες Ζεστασιά, Αδιαφορία και Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ για τη μητέρα, ως προς την κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 135).

Πίνακας 135. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα)

	Κατάταξη	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ζεστασιά	Φυσιολογικό	464	32,51	3,52
	Οριακό	31	29,81	5,07
	Κλινικό	53	29,70	5,05
	Σύνολο	548	32,08	3,92
Αδιαφορία	Φυσιολογικό	464	9,50	2,81
	Οριακό	31	10,00	2,70
	Κλινικό	53	11,55	3,30
	Σύνολο	548	9,73	2,91
Εχθρότητα/Απόρριψη	Φυσιολογικό	464	15,60	5,04
	Οριακό	31	17,77	4,89
	Κλινικό	53	19,70	7,03
	Σύνολο	548	16,12	5,40

Στη συνέχεια, παρατίθενται τα αποτελέσματα της ανάλυσης του τεστ του Levene (Πίνακας 136) και έπειτα περαιτέρω αναλύσεις (Πίνακες 137 και 138), ανάλογα με τα αποτελέσματα του τεστ του Levene.

Πίνακας 136. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα)

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	10,99	2	545	,000
Αδιαφορία	2,53	2	545	,080
Εχθρότητα/Απόρριψη	11,59	2	545	,000

Πίνακας 137. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα)

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Αδιαφορία	**Between groups**	**200,91**	**2**	**100,45**	**12,34**	**,000**
	Within groups	**4437,12**	**545**	**8,14**		
	Σύνολο	**4638,03**	**547**			

Πίνακας 138. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα)

	Welch Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	**11,45**	**2**	**54,74**	**,000**
Εχθρότητα/Απόρριψη	**10,68**	**2**	**57,24**	**,000**

Όπως φαίνεται στους Πίνακες 137 και 138, προκύπτει, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, στατιστικά σημαντική διαφορά για όλες τις κλίμακες του ECPARQ για τη μητέρα (p=0,000), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα). Διενεργώντας, λοιπόν, περαιτέρω ανάλυση, με τη μέθοδο πολλαπλών συγκρίσεων LSD/Tamhane (Πίνακας 139), προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά:

(α) στην αντιλαμβανόμενη μητρική ζεστασιά, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο οριακό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (p=0,019). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν περισσότερη μητρική ζεστασιά, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

(β) στην αντιλαμβανόμενη μητρική ζεστασιά, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (p=0,001). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο

φυσιολογικό φάσμα βιώνουν περισσότερη μητρική ζεστασιά, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

(γ) στην αντιλαμβανόμενη μητρική αδιαφορία, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (p=0,000). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη μητρική αδιαφορία, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

(δ) στην αντιλαμβανόμενη μητρική αδιαφορία, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο οριακό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (p=0,017). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα βιώνουν λιγότερη μητρική αδιαφορία, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

(ε) στην αντιλαμβανόμενη μητρική εχθρότητα/απόρριψη, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (p=0,000). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη μητρική εχθρότητα/απόρριψη, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 139. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για τις κλίμακες του ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή	Κατάταξη (I)	Κατάταξη (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
Ζεστασιά	**Φυσιολογικό**	**Οριακό**	**2,70**	**,92**	**,019**
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**2,81**	**,71**	**,001**
	Οριακό	Κλινικό	,11	1,14	1,000
Αδιαφορία	Φυσιολογικό	Οριακό	-,50	,53	,349
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**-2,04**	**,41**	**,000**
	Οριακό	**Κλινικό**	**-1,55**	**,65**	**,017**
Εχθρότητα/	Φυσιολογικό	Οριακό	-2,17	,91	,066
Απόρριψη	**Φυσιολογικό**	**Κλινικό**	**-4,10**	**,99**	**,000**
	Οριακό	Κλινικό	-1,92	1,30	,374

ν) Κλίμακα Προβλήματα ύπνου (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα, για τις κλίμακες Ζεστασιά, Αδιαφορία και Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ για τη μητέρα, ως προς την κατάταξη

των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 140).

Πίνακας 140. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα)

	Κατάταξη	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ζεστασιά	Φυσιολογικό	490	32,30	3,74
	Οριακό	25	30,16	4,10
	Κλινικό	33	30,39	5,41
	Σύνολο	548	32,08	3,92
Αδιαφορία	Φυσιολογικό	490	9,58	2,82
	Οριακό	25	10,72	3,30
	Κλινικό	33	11,21	3,43
	Σύνολο	548	9,73	2,91
Εχθρότητα/Απόρριψη	Φυσιολογικό	490	15,83	5,16
	Οριακό	25	19,80	6,50
	Κλινικό	33	17,61	6,72
	Σύνολο	548	16,12	5,40

Στη συνέχεια, παρατίθενται τα αποτελέσματα της ανάλυσης του τεστ του Levene (Πίνακας 141) και έπειτα περαιτέρω αναλύσεις (Πίνακες 142 και 143), ανάλογα με τα αποτελέσματα του τεστ του Levene.

Πίνακας 141. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα)

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	4,65	2	545	,010
Αδιαφορία	1,81	2	545	,165
Εχθρότητα/Απόρριψη	5,02	2	545	,007

Πίνακας 142. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα)

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Αδιαφορία	**Between groups**	**108,08**	**2**	**54,04**	**6,50**	**,002**
	Within groups	**4529,95**	**545**	**8,31**		
	Σύνολο	**4638,03**	**547**			

Πίνακας 143. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα)

	Welch Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	**4,97**	**2**	**39,30**	**,012**
Εχθρότητα/Απόρριψη	**5,38**	**2**	**39,11**	**,009**

Όπως φαίνεται στους Πίνακες 142 και 143, προκύπτει, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, στατιστικά σημαντική διαφορά για όλες τις κλίμακες του ECPARQ για τη μητέρα (p<0,05), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα). Διενεργώντας, λοιπόν, περαιτέρω ανάλυση, με τη μέθοδο πολλαπλών συγκρίσεων LSD/Tamhane (Πίνακας 144), προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά:

(α) στην αντιλαμβανόμενη μητρική ζεστασιά, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο οριακό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (p=0,050). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν περισσότερη μητρική ζεστασιά, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

(β) στην αντιλαμβανόμενη μητρική αδιαφορία, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (p=0,002). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη μητρική αδιαφορία, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

(γ) στην αντιλαμβανόμενη μητρική εχθρότητα/απόρριψη, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο οριακό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (p=0,018). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη μητρική εχθρότητα/απόρριψη, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

Πίνακας 144. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για τις κλίμακες του ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή	Κατάταξη (I)	Κατάταξη (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
Ζεστασιά	**Φυσιολογικό**	**Οριακό**	**2,14**	**,84**	**,050**
	Φυσιολογικό	Κλινικό	1,90	,96	,156
	Οριακό	Κλινικό	-,23	1,25	,997
Αδιαφορία	Φυσιολογικό	Οριακό	-1,14	,59	,054
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**-1,63**	**,52**	**,002**
	Οριακό	Κλινικό	-,49	,76	,520

Εχθρότητα/	**Φυσιολογικό**	**Οριακό**	**-3,97**	**1,32**	**,018**
Απόρριψη	Φυσιολογικό	Κλινικό	-1,77	1,19	,378
	Οριακό	Κλινικό	2,19	1,75	,517

vi) Κλίμακα Προβλήματα προσοχής (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα, για τις κλίμακες Ζεστασιά, Αδιαφορία και Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ για τη μητέρα, ως προς την κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 145).

Πίνακας 145. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα)

	Κατάταξη	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ζεστασιά	Φυσιολογικό	467	32,46	3,54
	Οριακό	41	29,66	5,18
	Κλινικό	40	30,23	5,16
	Σύνολο	548	32,08	3,92
Αδιαφορία	Φυσιολογικό	467	9,56	2,86
	Οριακό	41	10,66	2,59
	Κλινικό	40	10,78	3,42
	Σύνολο	548	9,73	2,91
Εχθρότητα/Απόρριψη	Φυσιολογικό	467	15,77	5,22
	Οριακό	41	18,05	4,81
	Κλινικό	40	18,28	6,98
	Σύνολο	548	16,12	5,40

Στη συνέχεια, παρατίθενται τα αποτελέσματα της ανάλυσης του τεστ του Levene (Πίνακας 146) και έπειτα περαιτέρω αναλύσεις (Πίνακες 147 και 148), ανάλογα με τα αποτελέσματα του τεστ του Levene.

Πίνακας 146. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα)

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	13,73	2	545	,000
Αδιαφορία	2,26	2	545	,105

Εχθρότητα/Απόρριψη	6,54	2	545	,002	

Πίνακας 147. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα)

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Αδιαφορία	**Between groups**	**92,70**	**2**	**46,35**	**5,56**	**,004**
	Within groups	**4545,33**	**545**	**8,34**		
	Σύνολο	**4638,03**	**547**			

Πίνακας 148. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα)

	Welch Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	**8,90**	**2**	**56,84**	**,000**
Εχθρότητα/Απόρριψη	**6,18**	**2**	**60,21**	**,004**

Όπως φαίνεται στους Πίνακες 147 και 148, προκύπτει, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, στατιστικά σημαντική διαφορά για όλες τις κλίμακες του ECPARQ για τη μητέρα ($p<0,05$), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα). Διενεργώντας, λοιπόν, περαιτέρω ανάλυση, με τη μέθοδο πολλαπλών συγκρίσεων LSD/Tamhane (Πίνακας 149), προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά:

(α) στην αντιλαμβανόμενη μητρική ζεστασιά, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο οριακό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ ($p=0,004$). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν περισσότερη μητρική ζεστασιά, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

(β) στην αντιλαμβανόμενη μητρική ζεστασιά, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ ($p=0,031$). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν περισσότερη μητρική ζεστασιά, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

(γ) στην αντιλαμβανόμενη μητρική αδιαφορία, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο οριακό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ ($p=0,020$).

Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη μητρική αδιαφορία, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

(δ) στην αντιλαμβανόμενη μητρική αδιαφορία, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (p=0,011). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη μητρική αδιαφορία, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

(ε) στην αντιλαμβανόμενη μητρική εχθρότητα/απόρριψη, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο οριακό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (p=0,017). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη μητρική εχθρότητα/απόρριψη, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

Πίνακας 149. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για τις κλίμακες του ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή	Κατάταξη (I)	Κατάταξη (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
Ζεστασιά	**Φυσιολογικό**	**Οριακό**	**2,80**	**,83**	**,004**
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**2,23**	**,83**	**,031**
	Οριακό	Κλινικό	-,57	1,15	,947
Αδιαφορία	**Φυσιολογικό**	**Οριακό**	**-1,10**	**,47**	**,020**
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**-1,22**	**,48**	**,011**
	Οριακό	Κλινικό	-,12	,64	,856
Εχθρότητα/	**Φυσιολογικό**	**Οριακό**	**-2,28**	**,79**	**,017**
Απόρριψη	Φυσιολογικό	Κλινικό	-2,51	1,13	,092
	Οριακό	Κλινικό	-,23	1,34	,998

vii) Κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα, για τις κλίμακες Ζεστασιά, Αδιαφορία και Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ για τη μητέρα, ως προς την κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 150).

Πίνακας 150. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα)

	Κατάταξη	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ζεστασιά	Φυσιολογικό	483	32,40	3,64
	Οριακό	17	29,00	4,82
	Κλινικό	48	30,00	5,05
	Σύνολο	548	32,08	3,92
Αδιαφορία	Φυσιολογικό	483	9,54	2,84
	Οριακό	17	11,29	2,31
	Κλινικό	48	11,08	3,36
	Σύνολο	548	9,73	2,91
Εχθρότητα/Απόρριψη	Φυσιολογικό	483	15,71	5,14
	Οριακό	17	19,76	5,38
	Κλινικό	48	18,98	6,58
	Σύνολο	548	16,12	5,40

Στη συνέχεια, παρατίθενται τα αποτελέσματα της ανάλυσης του τεστ του Levene (Πίνακας 151) και έπειτα περαιτέρω αναλύσεις (Πίνακες 152 και 153), ανάλογα με τα αποτελέσματα του τεστ του Levene.

Πίνακας 151. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα)

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	5,81	2	545	,003
Αδιαφορία	1,70	2	545	,184
Εχθρότητα/Απόρριψη	5,38	2	545	,005

Πίνακας 152. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα)

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Αδιαφορία	**Between groups**	**146,87**	**2**	**73,44**	**8,91**	**,000**
	Within groups	**4491,16**	**545**	**8,24**		
	Σύνολο	**4638,03**	**547**			

Πίνακας 153. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα)

	Welch Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	**8,83**	**2**	**33,56**	**,001**
Εχθρότητα/Απόρριψη	**9,68**	**2**	**34,25**	**,000**

Όπως φαίνεται στους Πίνακες 152 και 153, προκύπτει, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, στατιστικά σημαντική διαφορά για όλες τις κλίμακες του ECPARQ για τη μητέρα ($p<0,05$), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα). Διενεργώντας, λοιπόν, περαιτέρω ανάλυση, με τη μέθοδο πολλαπλών συγκρίσεων LSD/Tamhane (Πίνακας 154), προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά:

(α) στην αντιλαμβανόμενη μητρική ζεστασιά, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο οριακό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ ($p=0,031$). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν περισσότερη μητρική ζεστασιά, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

(β) στην αντιλαμβανόμενη μητρική ζεστασιά, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ ($p=0,007$). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν περισσότερη μητρική ζεστασιά, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

(γ) στην αντιλαμβανόμενη μητρική αδιαφορία, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο οριακό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ ($p=0,014$). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη μητρική αδιαφορία, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

(δ) στην αντιλαμβανόμενη μητρική αδιαφορία, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ ($p=0,000$). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη μητρική αδιαφορία, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

(ε) στην αντιλαμβανόμενη μητρική εχθρότητα/απόρριψη, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο οριακό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ ($p=0,021$). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται

στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη μητρική εχθρότητα/απόρριψη, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

(στ) στην αντιλαμβανόμενη μητρική εχθρότητα/απόρριψη, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (p=0,021). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη μητρική εχθρότητα/απόρριψη, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 154. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για τις κλίμακες του ECPARQ (μητέρα) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή	Κατάταξη (I)	Κατάταξη (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
Ζεστασιά	**Φυσιολογικό**	**Οριακό**	**3,40**	**1,18**	**,031**
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**2,40**	**,75**	**,007**
	Οριακό	Κλινικό	-1,00	1,38	,854
Αδιαφορία	**Φυσιολογικό**	**Οριακό**	**-1,75**	**,71**	**,014**
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**-1,54**	**,43**	**,000**
	Οριακό	Κλινικό	,21	,81	,795
Εχθρότητα/	**Φυσιολογικό**	**Οριακό**	**-4,06**	**1,33**	**,021**
Απόρριψη	**Φυσιολογικό**	**Κλινικό**	**-3,27**	**,98**	**,005**
	Οριακό	Κλινικό	,79	1,61	,949

Εξετάζοντας το ***Ερώτημα 16***, ελέγχθηκε το κατά πόσο η αντίληψη των παιδιών για την πατρική ζεστασιά, αδιαφορία ή εχθρότητα/απόρριψη σχετίζεται με την κατάταξή τους, σύμφωνα με την αντίληψη των πατέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά. Επομένως πραγματοποιήθηκε έλεγχος μέσων τιμών με τρία ανεξάρτητα δείγματα.

Για τον έλεγχο ερωτημάτων όπως του παρόντος, είτε χρησιμοποιείται το F τεστ της Ανάλυσης Διακύμανσης κατά ένα παράγοντα (στην περίπτωση που η ισότητα των πληθυσμιακών διακυμάνσεων δεν απορρίπτεται με το τεστ του Levene, δηλαδή όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μεγαλύτερη ή ίση του 0,05), είτε το τεστ του Welch (στην περίπτωση που η ισότητα των πληθυσμιακών διακυμάνσεων απορρίπτεται με το τεστ του Levene, δηλαδή όταν η p-τιμή στη στήλη Sig. του τεστ του Levene είναι μικρότερη του 0,05). Αν προκύψει ότι η ισότητα των πληθυσμιακών μέσων τιμών απορρίπτεται (δηλαδή αν η p-τιμή του τεστ είναι μικρότερη από 0,05), τότε προβαίνουμε σε πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών. Οι μέθοδοι πολλαπλών συγκρίσεων που χρησιμοποιήθηκαν είναι της Ελάχιστης Σημαντικής Διαφοράς (LSD, όταν ισχύει η ισότητα των πληθυσμιακών διακυμάνσεων) και η μέθοδος του Tamhane (όταν έχει απορριφθεί η ισότητα των πληθυσμιακών διακυμάνσεων). Τα αποτελέσματα παρατίθενται ανά κλίμακα συνδρόμων της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις απαντήσεις των πατέρων.

i) Κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα, για τις κλίμακες Ζεστασιά, Αδιαφορία και Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ για τον πατέρα, ως προς την κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 155).

Πίνακας 155. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

	Κατάταξη	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ζεστασιά	Φυσιολογικό	344	32,03	4,17
	Οριακό	15	30,07	5,31
	Κλινικό	175	30,16	5,20
	Σύνολο	534	31,36	4,64
Αδιαφορία	Φυσιολογικό	344	9,53	3,17
	Οριακό	15	10,47	3,81
	Κλινικό	175	10,44	3,40
	Σύνολο	534	9,85	3,29
Εχθρότητα/Απόρριψη	Φυσιολογικό	344	14,85	5,07
	Οριακό	15	19,27	7,38
	Κλινικό	175	16,47	5,81
	Σύνολο	534	15,50	5,48

Στη συνέχεια, παρατίθενται τα αποτελέσματα της ανάλυσης του τεστ του Levene (Πίνακας 156) και έπειτα περαιτέρω αναλύσεις (Πίνακες 157 και 158), ανάλογα με τα αποτελέσματα του τεστ του Levene.

Πίνακας 156. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	10,21	2	531	,000
Αδιαφορία	,91	2	531	,405
Εχθρότητα/Απόρριψη	5,85	2	531	,003

Πίνακας 157. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Αδιαφορία	**Between groups**	**102,04**	**2**	**51,02**	**4,79**	**,009**
	Within groups	**5660,56**	**531**	**10,66**		
	Σύνολο	**5762,61**	**533**			

Πίνακας 158. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

	Welch Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	**8,99**	**2**	**36,97**	**,001**
Εχθρότητα/Απόρριψη	**6,96**	**2**	**36,72**	**,003**

Όπως φαίνεται στους Πίνακες 157 και 158, προκύπτει, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, στατιστικά σημαντική διαφορά για όλες τις κλίμακες του ECPARQ για τον πατέρα ($p<0,05$), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας). Διενεργώντας, λοιπόν, περαιτέρω ανάλυση, με τη μέθοδο πολλαπλών συγκρίσεων LSD/Tamhane (Πίνακας 159), προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά:

(α) στην αντιλαμβανόμενη πατρική ζεστασιά, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τους πατέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ ($p=0,000$). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν περισσότερη πατρική ζεστασιά, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

(β) στην αντιλαμβανόμενη πατρική αδιαφορία, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τους πατέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ ($p=0,003$). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη πατρική αδιαφορία, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

(γ) στην αντιλαμβανόμενη πατρική εχθρότητα/απόρριψη, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τους πατέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ ($p=0,005$). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη πατρική εχθρότητα/απόρριψη, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 159. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για τις κλίμακες του ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή	Κατάταξη (I)	Κατάταξη (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
Ζεστασιά	Φυσιολογικό	Οριακό	1,97	1,39	,445
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**1,87**	**,45**	**,000**
	Οριακό	Κλινικό	-,09	1,43	1,000
Αδιαφορία	Φυσιολογικό	Οριακό	-,94	,86	,277
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**-,91**	**,30**	**,003**
	Οριακό	Κλινικό	,03	,88	,976
Εχθρότητα/	Φυσιολογικό	Οριακό	-4,42	1,93	,107
Απόρριψη	**Φυσιολογικό**	**Κλινικό**	**-1,63**	**,52**	**,005**
	Οριακό	Κλινικό	2,79	1,96	,435

ii) Κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα, για τις κλίμακες Ζεστασιά, Αδιαφορία και Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ για τον πατέρα, ως προς την κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 160).

Πίνακας 160. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

	Κατάταξη	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ζεστασιά	Φυσιολογικό	364	31,93	4,19
	Οριακό	12	26,50	4,48
	Κλινικό	158	30,42	5,27
	Σύνολο	534	31,36	4,64
Αδιαφορία	Φυσιολογικό	364	9,61	3,22
	Οριακό	12	10,00	3,07
	Κλινικό	158	10,40	3,42
	Σύνολο	534	9,85	3,29
Εχθρότητα/Απόρριψη	Φυσιολογικό	364	15,39	5,63
	Οριακό	12	16,58	3,65
	Κλινικό	158	15,68	5,24
	Σύνολο	534	15,50	5,48

Στη συνέχεια, παρατίθενται τα αποτελέσματα της ανάλυσης του τεστ του Levene (Πίνακας 161) και έπειτα περαιτέρω αναλύσεις (Πίνακες 162 και 163), ανάλογα με τα αποτελέσματα του τεστ του Levene.

Πίνακας 161. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	8,09	2	531	,000
Αδιαφορία	,06	2	531	,945
Εχθρότητα/Απόρριψη	1,28	2	531	,280

Πίνακας 162. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Αδιαφορία	**Between groups**	**68,35**	**2**	**34,17**	**3,19**	**,042**
	Within groups	**5694,26**	**531**	**10,72**		
	Σύνολο	**5762,61**	**533**			
Εχθρότητα/ Απόρριψη	Between groups	23,22	2	11,61	,39	,680
	Within groups	15954,28	531	30,05		
	Σύνολο	15977,49	533			

Πίνακας 163. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

	Welch Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	**12,41**	**2**	**29,29**	**,000**

Όπως φαίνεται στους Πίνακες 162 και 163, προκύπτει, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, στατιστικά σημαντική διαφορά για τις κλίμακες Ζεστασιά και Αδιαφορία του ECPARQ για τον πατέρα ($p<0,05$), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας). Διενεργώντας, λοιπόν, περαιτέρω ανάλυση, με τη μέθοδο πολλαπλών συγκρίσεων LSD/Tamhane (Πίνακας 164), προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά:

(α) στην αντιλαμβανόμενη πατρική ζεστασιά, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τους πατέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο οριακό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ ($p=0,004$). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο

φυσιολογικό φάσμα βιώνουν περισσότερη πατρική ζεστασιά, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

(β) στην αντιλαμβανόμενη πατρική ζεστασιά, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τους πατέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (p=0,005). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν περισσότερη πατρική ζεστασιά, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

(γ) στην αντιλαμβανόμενη πατρική ζεστασιά, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τους πατέρες στο οριακό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (p=0,005). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα βιώνουν λιγότερη πατρική ζεστασιά, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

(δ) στην αντιλαμβανόμενη πατρική αδιαφορία, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τους πατέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (p=0,012). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη πατρική αδιαφορία, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 164. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για τις κλίμακες του ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή	Κατάταξη (I)	Κατάταξη (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
Ζεστασιά	**Φυσιολογικό**	**Οριακό**	**5,43**	**1,31**	**,004**
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**1,51**	**,47**	**,005**
	Οριακό	**Κλινικό**	**-3,92**	**1,36**	**,037**
Αδιαφορία	Φυσιολογικό	Οριακό	-,39	,96	,687
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**-,79**	**,31**	**,012**
	Οριακό	Κλινικό	-,40	,98	,684

iii) Κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα, για τις κλίμακες Ζεστασιά, Αδιαφορία και Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ για τον πατέρα, ως προς την κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 165).

Πίνακας 165. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας)

	Κατάταξη	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ζεστασιά	Φυσιολογικό	354	31,96	4,12
	Οριακό	15	30,13	5,85
	Κλινικό	165	30,20	5,32
	Σύνολο	534	31,36	4,64
Αδιαφορία	Φυσιολογικό	354	9,60	3,21
	Οριακό	15	9,53	3,18
	Κλινικό	165	10,42	3,41
	Σύνολο	534	9,85	3,29
Εχθρότητα/Απόρριψη	Φυσιολογικό	354	15,29	5,56
	Οριακό	15	15,80	4,00
	Κλινικό	165	15,94	5,41
	Σύνολο	534	15,50	5,48

Στη συνέχεια, παρατίθενται τα αποτελέσματα της ανάλυσης του τεστ του Levene (Πίνακας 166) και έπειτα περαιτέρω αναλύσεις (Πίνακες 167 και 168), ανάλογα με τα αποτελέσματα του τεστ του Levene.

Πίνακας 166. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας)

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	13,93	2	531	,000
Αδιαφορία	,02	2	531	,982
Εχθρότητα/Απόρριψη	1,10	2	531	,333

Πίνακας 167. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας)

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Αδιαφορία	**Between groups**	**77,73**	**2**	**38,87**	**3,63**	**,027**
	Within groups	**5684,88**	**531**	**10,71**		
	Σύνολο	**5762,61**	**533**			
Εχθρότητα/ Απόρριψη	Between groups	49,09	2	24,54	,82	,442
	Within groups	15928,40	531	30,00		
	Σύνολο	15977,49	533			

Πίνακας 168. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας)

	Welch Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	**7,36**	**2**	**36,50**	**,002**

Όπως φαίνεται στους Πίνακες 167 και 168, προκύπτει, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, στατιστικά σημαντική διαφορά για τις κλίμακες Ζεστασιά και Αδιαφορία του ECPARQ για τον πατέρα (p<0,05), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας). Διενεργώντας, λοιπόν, περαιτέρω ανάλυση, με τη μέθοδο πολλαπλών συγκρίσεων LSD/Tamhane (Πίνακας 169), προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά:

(α) στην αντιλαμβανόμενη πατρική ζεστασιά, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τους πατέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (p=0,001). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν περισσότερη πατρική ζεστασιά, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

(β) στην αντιλαμβανόμενη πατρική αδιαφορία, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τους πατέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (p=0,008). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη πατρική αδιαφορία, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 169. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για τις κλίμακες του ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή	Κατάταξη (I)	Κατάταξη (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
Ζεστασιά	Φυσιολογικό	Οριακό	1,82	1,53	,580
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**1,76**	**,47**	**,001**
	Οριακό	Κλινικό	-,067	1,57	1,000
Αδιαφορία	Φυσιολογικό	Οριακό	,07	,86	,937
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**-,82**	**,31**	**,008**
	Οριακό	Κλινικό	-,89	,88	,313

iv) Κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα, για τις κλίμακες Ζεστασιά, Αδιαφορία και Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ για τον πατέρα, ως προς την κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 170).

Πίνακας 170. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας)

	Κατάταξη	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ζεστασιά	Φυσιολογικό	343	31,98	4,08
	Οριακό	30	30,37	5,61
	Κλινικό	161	30,23	5,30
	Σύνολο	534	31,36	4,64
Αδιαφορία	Φυσιολογικό	343	9,57	3,15
	Οριακό	30	10,23	3,90
	Κλινικό	161	10,39	3,39
	Σύνολο	534	9,85	3,29
Εχθρότητα/Απόρριψη	Φυσιολογικό	343	15,24	5,38
	Οριακό	30	15,80	5,33
	Κλινικό	161	16,01	5,70
	Σύνολο	534	15,50	5,48

Στη συνέχεια, παρατίθενται τα αποτελέσματα της ανάλυσης του τεστ του Levene (Πίνακας 171) και έπειτα περαιτέρω αναλύσεις (Πίνακες 172 και 173), ανάλογα με τα αποτελέσματα του τεστ του Levene.

Πίνακας 171. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας)

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	13,16	2	531	,000
Αδιαφορία	,56	2	531	,571
Εχθρότητα/Απόρριψη	,46	2	531	,635

Πίνακας 172. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας)

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Αδιαφορία	**Between groups**	**77,12**	**2**	**38,56**	**3,60**	**,028**
	Within groups	**5685,50**	**531**	**10,71**		
	Σύνολο	**5762,61**	**533**			
Εχθρότητα/ Απόρριψη	Between groups	68,32	2	34,16	1,14	,321
	Within groups	15909,17	531	29,96		
	Σύνολο	15977,49	533			

Πίνακας 173. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας)

	Welch Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	**7,52**	**2**	**73,69**	**,001**

Όπως φαίνεται στους Πίνακες 172 και 173, προκύπτει, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, στατιστικά σημαντική διαφορά για τις κλίμακες Ζεστασιά και Αδιαφορία του ECPARQ για τον πατέρα ($p<0,05$), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας). Διενεργώντας, λοιπόν, περαιτέρω ανάλυση, με τη μέθοδο πολλαπλών συγκρίσεων LSD/Tamhane (Πίνακας 174), προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά:

(α) στην αντιλαμβανόμενη πατρική ζεστασιά, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τους πατέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ ($p=0,001$). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν περισσότερη πατρική ζεστασιά, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

(β) στην αντιλαμβανόμενη πατρική αδιαφορία, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τους πατέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ ($p=0,010$). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη πατρική αδιαφορία, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 174. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για τις κλίμακες του ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή	Κατάταξη (I)	Κατάταξη (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
Ζεστασιά	Φυσιολογικό	Οριακό	1,62	1,05	,348
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**1,75**	**,47**	**,001**
	Οριακό	Κλινικό	,14	1,11	,999
Αδιαφορία	Φυσιολογικό	Οριακό	-,66	,62	,289
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**-,81**	**,31**	**,010**
	Οριακό	Κλινικό	-,15	,65	,816

ν) Κλίμακα Προβλήματα ύπνου (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα, για τις κλίμακες Ζεστασιά, Αδιαφορία και Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ για τον πατέρα, ως προς την κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 175).

Πίνακας 175. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας)

	Κατάταξη	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ζεστασιά	Φυσιολογικό	368	31,72	4,33
	Οριακό	16	30,94	4,74
	Κλινικό	150	30,53	5,25
	Σύνολο	534	31,36	4,64
Αδιαφορία	Φυσιολογικό	368	9,68	3,20
	Οριακό	16	9,31	3,82
	Κλινικό	150	10,34	3,41
	Σύνολο	534	9,85	3,29
Εχθρότητα/Απόρριψη	Φυσιολογικό	368	15,42	5,62
	Οριακό	16	17,06	4,46
	Κλινικό	150	15,54	5,20
	Σύνολο	534	15,50	5,48

Στη συνέχεια, παρατίθενται τα αποτελέσματα της ανάλυσης του τεστ του Levene (Πίνακας 176) και έπειτα περαιτέρω αναλύσεις (Πίνακες 177 και 178), ανάλογα με τα αποτελέσματα του τεστ του Levene.

Πίνακας 176. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας)

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	4,62	2	531	,010
Αδιαφορία	1,06	2	531	,347
Εχθρότητα/Απόρριψη	1,13	2	531	,324

Πίνακας 177. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας)

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Αδιαφορία	Between groups	51,35	2	25,67	2,39	,093
	Within groups	5711,26	531	10,76		
	Σύνολο	5762,61	533			
Εχθρότητα/ Απόρριψη	Between groups	41,58	2	20,79	,69	,501
	Within groups	15935,91	531	30,01		
	Σύνολο	15977,49	533			

Πίνακας 178. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας)

	Welch Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	3,04	2	39,58	,059

Όπως φαίνεται στους Πίνακες 177 και 178, δεν προκύπτει στατιστικά σημαντική διαφορά για κάποια από τις κλίμακες του ECPARQ για τον πατέρα, ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας).

vi) Κλίμακα Προβλήματα προσοχής (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα, για τις κλίμακες Ζεστασιά, Αδιαφορία και Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ για τον πατέρα, ως προς την κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 179).

Πίνακας 179. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας)

	Κατάταξη	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ζεστασιά	Φυσιολογικό	353	31,89	4,14
	Οριακό	23	29,43	4,86
	Κλινικό	158	30,47	5,42
	Σύνολο	534	31,36	4,64
Αδιαφορία	Φυσιολογικό	353	9,56	3,17
	Οριακό	23	11,39	2,82
	Κλινικό	158	10,29	3,51
	Σύνολο	534	9,85	3,29
Εχθρότητα/Απόρριψη	Φυσιολογικό	353	15,17	5,34
	Οριακό	23	18,39	4,34
	Κλινικό	158	15,82	5,80
	Σύνολο	534	15,50	5,48

Στη συνέχεια, παρατίθενται τα αποτελέσματα της ανάλυσης του τεστ του Levene (Πίνακας 180) και έπειτα περαιτέρω αναλύσεις (Πίνακες 181 και 182), ανάλογα με τα αποτελέσματα του τεστ του Levene.

Πίνακας 180. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας)

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	10,38	2	531	,000
Αδιαφορία	,68	2	531	,505
Εχθρότητα/Απόρριψη	1,31	2	531	,271

Πίνακας 181. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας)

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Αδιαφορία	**Between groups**	**115,46**	**2**	**57,73**	**5,43**	**,005**
	Within groups	**5647,15**	**531**	**10,64**		
	Σύνολο	**5762,61**	**533**			
Εχθρότητα/ Απόρριψη	**Between groups**	**246,52**	**2**	**123,26**	**4,16**	**,016**
	Within groups	**15730,98**	**531**	**29,63**		
	Σύνολο	**15977,49**	**533**			

Πίνακας 182. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας)

	Welch Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	**6,42**	**2**	**57,39**	**,003**

Όπως φαίνεται στους Πίνακες 181 και 182, προκύπτει, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, στατιστικά σημαντική διαφορά για όλες τις κλίμακες του ECPARQ για τον πατέρα (p<0,05), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας). Διενεργώντας, λοιπόν, περαιτέρω ανάλυση, με τη μέθοδο πολλαπλών συγκρίσεων LSD/Tamhane (Πίνακας 183), προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά:

(α) στην αντιλαμβανόμενη πατρική ζεστασιά, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τους πατέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (p=0,011). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν περισσότερη πατρική ζεστασιά, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

(β) στην αντιλαμβανόμενη πατρική αδιαφορία, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τους πατέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο οριακό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (p=0,009). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη πατρική αδιαφορία, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

(γ) στην αντιλαμβανόμενη πατρική αδιαφορία, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από πατέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (p=0,019). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη πατρική αδιαφορία, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

(δ) στην αντιλαμβανόμενη πατρική εχθρότητα/απόρριψη, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τους πατέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο οριακό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (p=0,006). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη πατρική εχθρότητα/απόρριψη, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

(ε) στην αντιλαμβανόμενη πατρική εχθρότητα/απόρριψη, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τους πατέρες στο οριακό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (p=0,035). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό

φάσμα βιώνουν λιγότερη πατρική εχθρότητα/απόρριψη, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

Πίνακας 183. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για τις κλίμακες του ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή	Κατάταξη (I)	Κατάταξη (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
Ζεστασιά	Φυσιολογικό	Οριακό	2,45	1,04	,077
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**1,42**	**,48**	**,011**
	Οριακό	Κλινικό	-1,03	1,10	,732
Αδιαφορία	**Φυσιολογικό**	**Οριακό**	**-1,83**	**,70**	**,009**
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**-,73**	**,31**	**,019**
	Οριακό	Κλινικό	1,10	,73	,131
Εχθρότητα/	**Φυσιολογικό**	**Οριακό**	**-3,22**	**1,17**	**,006**
Απόρριψη	Φυσιολογικό	Κλινικό	-,65	,52	,213
	Οριακό	**Κλινικό**	**2,57**	**1,21**	**,035**

vii) Κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα, για τις κλίμακες Ζεστασιά, Αδιαφορία και Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ για τον πατέρα, ως προς την κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 184).

Πίνακας 184. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας)

	Κατάταξη	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ζεστασιά	Φυσιολογικό	356	31,96	4,20
	Οριακό	16	25,38	3,61
	Κλινικό	162	30,64	5,12
	Σύνολο	534	31,36	4,64
Αδιαφορία	Φυσιολογικό	356	9,53	3,19
	Οριακό	16	12,00	1,71
	Κλινικό	162	10,36	3,48
	Σύνολο	534	9,85	3,29
Εχθρότητα/Απόρριψη	Φυσιολογικό	356	14,97	5,20
	Οριακό	16	23,38	4,33
	Κλινικό	162	15,89	5,57

	Σύνολο	534	15,50	5,48

Στη συνέχεια, παρατίθενται τα αποτελέσματα της ανάλυσης του τεστ του Levene (Πίνακας 185) και έπειτα περαιτέρω αναλύσεις (Πίνακες 186 και 187), ανάλογα με τα αποτελέσματα του τεστ του Levene.

Πίνακας 185. Ισότητα πληθυσμιακών διακυμάνσεων (τεστ Levene) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας)

	Levene Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	7,76	2	531	,000
Αδιαφορία	4,73	2	531	,009
Εχθρότητα/Απόρριψη	,79	2	531	,456

Πίνακας 186. Ανάλυση διακύμανσης κατά έναν παράγοντα (ANOVA) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας)

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Εχθρότητα/ Απόρριψη	**Between groups**	**1114,97**	**2**	**557,49**	**19,92**	**,000**
	Within groups	**14862,52**	**531**	**27,99**		
	Σύνολο	**15977,49**	**533**			

Πίνακας 187. Πολλαπλές συγκρίσεις για τον έλεγχο των επιμέρους ανά δύο μέσων τιμών (Robust Tests of Equality of Means, τεστ Welch) για το ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας)

	Welch Statistic	df1	df2	Sig.
Ζεστασιά	**26,75**	**2**	**41,15**	**,000**
Αδιαφορία	**15,43**	**2**	**46,24**	**,000**

Όπως φαίνεται στους Πίνακες 186 και 187, προκύπτει, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, στατιστικά σημαντική διαφορά για όλες τις κλίμακες του ECPARQ για τον πατέρα ($p<0,05$), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας). Διενεργώντας, λοιπόν, περαιτέρω ανάλυση, με τη μέθοδο πολλαπλών συγκρίσεων LSD/Tamhane (Πίνακας 188), προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά:

(α) στην αντιλαμβανόμενη πατρική ζεστασιά, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τους πατέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο οριακό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ ($p=0,000$). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο

φυσιολογικό φάσμα βιώνουν περισσότερη πατρική ζεστασιά, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

(β) στην αντιλαμβανόμενη πατρική ζεστασιά, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τους πατέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (p=0,013). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν περισσότερη πατρική ζεστασιά, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

(γ) στην αντιλαμβανόμενη πατρική ζεστασιά, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τους πατέρες στο οριακό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (p=0,000). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα βιώνουν περισσότερη πατρική ζεστασιά, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

(δ) στην αντιλαμβανόμενη πατρική αδιαφορία, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τους πατέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο οριακό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (p=0,000). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη πατρική αδιαφορία, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

(ε) στην αντιλαμβανόμενη πατρική αδιαφορία, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τους πατέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (p=0,031). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη πατρική αδιαφορία, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

(στ) στην αντιλαμβανόμενη πατρική αδιαφορία, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τους πατέρες στο οριακό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (p=0,009). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα βιώνουν λιγότερη πατρική αδιαφορία, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

(ζ) στην αντιλαμβανόμενη πατρική εχθρότητα/απόρριψη, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τους πατέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο οριακό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (p=0,000). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη πατρική εχθρότητα/απόρριψη, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

(η) στην αντιλαμβανόμενη πατρική εχθρότητα/απόρριψη, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τους πατέρες στο οριακό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ

(p=0,000). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα βιώνουν λιγότερη πατρική εχθρότητα/απόρριψη, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

Πίνακας 188. Πολλαπλές συγκρίσεις (LSD/Tamhane) για τις κλίμακες του ECPARQ (πατέρας) ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή	Κατάταξη (I)	Κατάταξη (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
Ζεστασιά	**Φυσιολογικό**	**Οριακό**	**6,59**	**,93**	**,000**
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**1,32**	**,46**	**,013**
	Οριακό	**Κλινικό**	**-5,27**	**,99**	**,000**
Αδιαφορία	**Φυσιολογικό**	**Οριακό**	**-2,47**	**,46**	**,000**
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**-,83**	**,32**	**,031**
	Οριακό	Κλινικό	**1,64**	**,51**	**,009**
Εχθρότητα/	**Φυσιολογικό**	**Οριακό**	**-8,40**	**1,35**	**,000**
Απόρριψη	Φυσιολογικό	Κλινικό	-,91	,50	,069
	Οριακό	**Κλινικό**	**7,49**	**1,39**	**,000**

Παρόλο που τα ερευνητικά ερωτήματα (15 και 16), που έχουν τεθεί στην παρούσα έρευνα, εστιάζουν στον έλεγχο της σύνδεσης της αντιλαμβανόμενης μητρικής και πατρικής αποδοχής και απόρριψης με την κατάταξη των παιδιών του δείγματος από τις μητέρες και τους πατέρες αντίστοιχα στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα των κλιμάκων συνδρόμων της ΛΕΠΣ, προχωρήσαμε επιπλέον σε έλεγχο συσχετίσεων (Pearson Correlations) μεταξύ των σκορ που συγκέντρωσαν τα παιδιά του δείγματος στις κλίμακες συνδρόμων της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των γονέων, και των σκορ που συγκέντρωσαν οι γονείς του δείγματος στις κλίμακες του ECPARQ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών.

Τα αποτελέσματα υποδεικνύουν, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις (p<0,05) μεταξύ όλων των κλιμάκων προβλημάτων συμπεριφοράς της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος, και της μητρικής αποδοχής-απόρριψης, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών (Πίνακας 189). Συγκεκριμένα, εντοπίζονται:

(α) στατιστικά σημαντικές αρνητικές συσχετίσεις μεταξύ όλων των κλιμάκων προβλημάτων συμπεριφοράς της ΛΕΠΣ και της κλίμακας μητρικής Ζεστασιάς. Αυτό σημαίνει ότι όσο υψηλότερα είναι τα σκορ της αντιλαμβανόμενης μητρικής Ζεστασιάς, τόσο χαμηλότερα είναι τα σκορ των παιδιών στις κλίμακες συνδρόμων της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων.

(β) στατιστικά σημαντικές θετικές συσχετίσεις μεταξύ όλων των κλιμάκων προβλημάτων συμπεριφοράς της ΛΕΠΣ και των κλιμάκων μητρικής Αδιαφορίας και Εχθρότητας/Απόρριψης. Αυτό σημαίνει ότι όσο υψηλότερα είναι τα σκορ μητρικής

Αδιαφορίας και Εχθρότητας/Απόρριψης, τόσο υψηλότερα είναι και τα σκορ των παιδιών στις κλίμακες συνδρόμων της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων.

Πίνακας 189. Συσχετίσεις μεταξύ των σκορ των κλιμάκων συνδρόμων της ΛΕΠΣ (μητέρα) και των κλιμάκων του ECPARQ (μητέρα)

		Συναισθηματικά αντιδραστικός Ανήσυχος/ Καταθλιπτικός	Σωματικές ενοχλήσεις	Απομόνωση/ Απόσυρση	Προβλήματα ύπνου	Προβλήματα προσοχής	Επιθετική συμπεριφορά	Άλλα προβλήματα	Εσωτερικευμένα προβλήματα	Εξωτερικευμένα προβλήματα	Σύνολο προβλημάτων
Ζεστασιά	r	-,28	-,17	-,23	-,27	-,29	-,16	-,33	-,32	-,34	-,36	-,35
	Sig. (2-tailed)	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**
	N	524	524	523	524	523	524	524	524	524	523	522
Αδιαφορία	r	,22	,17	,12	,23	,22	,20	,27	,26	,28	,28	,28
	Sig. (2-tailed)	**,000**	**,000**	**,005**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**
	N	524	524	523	524	523	524	524	524	524	523	522
Εχθρότητα/ Απόρριψη	r	,34	,19	,23	,33	,33	,27	,34	,33	,36	,39	,39
	Sig. (2-tailed)	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**
	N	524	524	523	524	523	524	524	524	524	523	522

Τα αποτελέσματα υποδεικνύουν, επίσης, σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις ($p<0,05$) μεταξύ όλων των κλιμάκων προβλημάτων συμπεριφοράς της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων του δείγματος, και της πατρικής αποδοχής-απόρριψης, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών (Πίνακας 190). Συγκεκριμένα, εντοπίζονται:

(α) στατιστικά σημαντικές αρνητικές συσχετίσεις μεταξύ όλων των κλιμάκων προβλημάτων συμπεριφοράς της ΛΕΠΣ και της κλίμακας πατρικής Ζεστασιάς. Αυτό σημαίνει ότι όσο υψηλότερα είναι τα σκορ της αντιλαμβανόμενης πατρικής Ζεστασιάς, τόσο χαμηλότερα είναι τα σκορ των παιδιών στις κλίμακες συνδρόμων της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων.

(β) στατιστικά σημαντικές θετικές συσχετίσεις μεταξύ όλων των κλιμάκων προβλημάτων συμπεριφοράς της ΛΕΠΣ και των κλιμάκων πατρικής Αδιαφορίας και Εχθρότητας/Απόρριψης. Αυτό σημαίνει ότι όσο υψηλότερα είναι τα σκορ πατρικής

Αδιαφορίας και Εχθρότητας/Απόρριψης, τόσο υψηλότερα είναι και τα σκορ των παιδιών στις κλίμακες συνδρόμων της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων.

Πίνακας 190. Συσχετίσεις μεταξύ των σκορ των κλιμάκων συνδρόμων της ΛΕΠΣ (πατέρας) και των κλιμάκων του ECPARQ (πατέρας)

		Συναισθηματικά αντιδραστικός Ανήσυχος/ Καταθλιπτικός	Σωματικές ενοχλήσεις	Απομόνωση/ Απόσυρση	Προβλήματα ύπνου	Προβλήματα προσοχής	Επιθετική συμπεριφορά	Άλλα προβλήματα	Εσωτερικευμένα προβλήματα	Εξωτερικευμένα προβλήματα	Σύνολο προβλημάτων
Ζεστασιά	r	-,29	-,24	-,31	-,30	-,34	-,18	-,30	-,26	-,29	-,34	-,29
	Sig. (2-tailed)	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**
	N	389	389	388	389	388	389	389	388	388	389	389
Αδιαφορία	r	,19	,11	,16	,13	,18	,15	,21	,16	,18	,17	,19
	Sig. (2-tailed)	**,000**	**,037**	**,001**	**,012**	**,000**	**,002**	**,000**	**,002**	**,000**	**,001**	**,000**
	N	389	389	388	389	388	389	389	388	388	389	389
Εχθρότητα/ Απόρριψη	r	,33	,17	,27	,22	,30	,25	,34	,33	,35	,33	,33
	Sig. (2-tailed)	**,000**	**,001**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**	**,000**
	N	389	389	388	389	388	389	389	388	388	389	389

8.6 Σύνδεση μεταξύ της αντίληψης του παιδιού για τη γονεϊκή ζεστασιά, της αντίληψης του γονέα για την παιδική συμπεριφορά και της κρίσης

Εξετάζοντας το ***Ερώτημα 17***, ελέγχθηκε το κατά πόσο η ύπαρξη ή μη κρίσης στην οικογένεια συνδέεται με τη σχέση μεταξύ της αντίληψης των παιδιών για τη μητρική ζεστασιά, αδιαφορία ή εχθρότητα/απόρριψη και της κατάταξής τους, σύμφωνα με την αντίληψη των μητέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά.

Για τον έλεγχο ερωτημάτων όπως του παρόντος, χρησιμοποιείται η μεθοδολογία της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες. Η μέθοδος αυτή μας επιτρέπει να συγκρίνουμε τις διαφορές στις μέσες τιμές μιας ποσοτικής μεταβλητής (εξαρτημένη μεταβλητή), ως προς τα γκρουπ που έχουν σχηματιστεί από δύο ανεξάρτητες

μεταβλητές, οι οποίες καλούνται παράγοντες. Ο πρωταρχικός στόχος της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες είναι να κατανοήσει αν υπάρχει αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο ανεξάρτητων μεταβλητών στην εξαρτημένη μεταβλητή.

Κατά την παρουσίαση των αποτελεσμάτων που έχουν εξαχθεί για το συγκεκριμένο ερευνητικό ερώτημα, το ρόλο της εξαρτημένης μεταβλητής παίρνουν οι μεταβλητές Μητρική Ζεστασιά ή Μητρική Αδιαφορία ή Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη, ενώ οι δύο παράγοντες είναι η Κρίση (δύο επίπεδα: ύπαρξη κρίσης/ναι-χωρίς ύπαρξη κρίσης/όχι) και η Κατάταξη στις επιμέρους κλίμακες συνδρόμων (ανά φάσμα: φυσιολογικό-οριακό-κλινικό). Αρχικά, παρουσιάζονται περιγραφικά στοιχεία (ανά μεταβλητή) και σχολιάζονται τα αποτελέσματα των αντίστοιχων στατιστικών ελέγχων. Έπειτα, στις περιπτώσεις που υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο παραγόντων και της εξαρτημένης μεταβλητής ($p<0,05$), δεν πραγματοποιούνται περαιτέρω έλεγχοι. Στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση, πραγματοποιείται έλεγχος και σχολιάζονται τα αποτελέσματα σχετικά με το αν επιδρά κάποιος από τους παράγοντες στη διαμόρφωση της εξαρτημένης μεταβλητής, σύμφωνα με τα επιμέρους επίπεδά του (Κρίση: ύπαρξη κρίσης/ναι-χωρίς ύπαρξη κρίσης/όχι και Κατάταξη στις επιμέρους κλίμακες συνδρόμων: φυσιολογικό-οριακό-κλινικό). Αν παρατηρηθεί επίδραση, τότε μέσω πολλαπλών συγκρίσεων αναδεικνύεται ο τρόπος της επίδρασης.

Α. Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά

i) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 191).

Πίνακας 191. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	251	32,67	3,28
	Οριακό	0	0	0
	Κλινικό	26	28,50	5,44

	Σύνολο	277	32,28	3,73
Ναι	Φυσιολογικό	217	32,29	3,74
	Οριακό	10	31,60	3,03
	Κλινικό	44	29,91	5,33
	Σύνολο	271	31,88	4,10
Σύνολο	Φυσιολογικό	468	32,50	3,50
	Οριακό	10	31,60	3,03
	Κλινικό	70	29,39	5,37
	Σύνολο	548	32,08	3,92

Στον πίνακα 192, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 192. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	641,27[α]	4	160,32	11,23	,000
Intercept	102331,72	1	102331,72	7170,87	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	15,22	1	15,22	1,07	,302
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**617,72**	**2**	**308,86**	**21,64**	**,000**
Κρίση * Κατάταξη	45,79	1	45,79	3,21	,074
Error	7748,87	543	14,27		
Total	572490,00	548			
Corrected Total	8390,14	547			

[α]R Squared = ,076 (Adjusted R Squared = ,070)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά (p=0,074).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Ζεστασιάς, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,302). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος, στη Μητρική Ζεστασιά (p=0,000). Η επίδραση αυτή έχει

σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 15 (Πίνακας 124) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

ii) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 193).

Πίνακας 193. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	257	32,63	3,32
	Οριακό	9	27,11	5,44
	Κλινικό	11	28,45	5,85
	Σύνολο	277	32,28	3,73
Ναι	Φυσιολογικό	234	32,01	3,96
	Οριακό	8	30,63	3,46
	Κλινικό	29	31,21	5,19
	Σύνολο	271	31,88	4,10
Σύνολο	Φυσιολογικό	491	32,33	3,65
	Οριακό	17	28,76	4,83
	Κλινικό	40	30,45	5,45
	Σύνολο	548	32,08	3,92

Στον πίνακα 194, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 194. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	483,77[α]	5	96,75	6,63	,000
Intercept	89636,91	1	89636,91	6144,82	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	86,30	1	86,30	5,92	,015
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	363,62	2	181,81	12,46	,000
Κρίση * Κατάταξη	**148,27**	**2**	**74,13**	**5,08**	**,007**
Error	7906,37	542	14,59		
Total	572490,00	548			
Corrected Total	8390,14	547			

[α]R Squared = ,058 (Adjusted R Squared = ,049)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά (p=0,007).

iii) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 195).

Πίνακας 195. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	247	32,58	3,40
	Οριακό	12	30,75	4,25
	Κλινικό	18	29,17	5,82
	Σύνολο	277	32,28	3,73
Ναι	Φυσιολογικό	219	32,16	3,89
	Οριακό	25	31,76	3,73
	Κλινικό	27	29,74	5,38
	Σύνολο	271	31,88	4,10

Σύνολο	Φυσιολογικό	466	32,38	3,64
	Οριακό	37	31,43	3,88
	Κλινικό	45	29,51	5,50
	Σύνολο	548	32,08	3,92

Στον πίνακα 196, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 196. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	388,19[α]	5	77,64	5,26	,000
Intercept	154340,06	1	154340,06	10453,99	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	6,00	1	6,00	,41	,524
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**359,43**	**2**	**179,71**	**12,17**	**,000**
Κρίση * Κατάταξη	23,68	2	11,84	,80	,449
Error	8001,95	542	14,76		
Total	572490,00	548			
Corrected Total	8390,14	547			

[α]R Squared = ,046 (Adjusted R Squared = ,037)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά (p=0,449).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Ζεστασιάς, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,524). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος, στη Μητρική Ζεστασιά (p=0,000). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 15 (Πίνακας 134) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

iv) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 197).

Πίνακας 197. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	249	32,64	3,34
	Οριακό	11	29,55	5,84
	Κλινικό	17	28,76	5,01
	Σύνολο	277	32,28	3,73
Ναι	Φυσιολογικό	215	32,35	3,72
	Οριακό	20	29,95	4,75
	Κλινικό	36	30,14	5,08
	Σύνολο	271	31,88	4,10
Σύνολο	Φυσιολογικό	464	32,51	3,52
	Οριακό	31	29,81	5,07
	Κλινικό	53	29,70	5,05
	Σύνολο	548	32,08	3,92

Στον πίνακα 198, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 198. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	578,77[α]	5	115,76	8,03	,000
Intercept	142408,77	1	142408,77	9881,19	,000

Παράγοντας Ι: Κρίση	9,40	1	9,40	,65	,420
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**554,05**	**2**	**277,03**	**19,22**	**,000**
Κρίση * Κατάταξη	31,02	2	15,51	1,08	,342
Error	7811,37	542	14,41		
Total	572490,00	548			
Corrected Total	8390,14	547			

[α]R Squared = ,069 (Adjusted R Squared = ,060)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά (p=0,342).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Ζεστασιάς, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,420). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος, στη Μητρική Ζεστασιά (p=0,000). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 15 (Πίνακας 139) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

ν) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Προβλήματα ύπνου (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 199).

Πίνακας 199. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	258	32,38	3,62
	Οριακό	7	32,57	4,08
	Κλινικό	12	30,00	5,22
	Σύνολο	277	32,28	3,73
Ναι	Φυσιολογικό	232	32,20	3,87
	Οριακό	18	29,22	3,81
	Κλινικό	21	30,62	5,63
	Σύνολο	271	31,88	4,10

Σύνολο	Φυσιολογικό	490	32,30	3,74
	Οριακό	25	30,16	4,10
	Κλινικό	33	30,39	5,41
	Σύνολο	548	32,08	3,92

Στον πίνακα 200, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 200. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	272,11[α]	5	54,42	3,63	,003
Intercept	103590,68	1	103590,68	6916,23	,000
Παράγοντας I: Κρίση	25,04	1	25,04	1,67	,197
Παράγοντας II: Κατάταξη	**144,58**	**2**	**72,29**	**4,83**	**,008**
Κρίση * Κατάταξη	54,82	2	27,41	1,83	,161
Error	8118,03	542	14,98		
Total	572490,00	548			
Corrected Total	8390,14	547			

[α]R Squared = ,032 (Adjusted R Squared = ,024)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά (p=0,161).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Ζεστασιάς, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,197). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος, στη Μητρική Ζεστασιά (p=0,008). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 15 (Πίνακας 144) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

vi) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Προβλήματα προσοχής (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 201).

Πίνακας 201. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	244	32,60	3,43
	Οριακό	18	30,28	5,33
	Κλινικό	15	29,53	4,55
	Σύνολο	277	32,28	3,73
Ναι	Φυσιολογικό	223	32,30	3,66
	Οριακό	23	29,17	5,12
	Κλινικό	25	30,64	5,54
	Σύνολο	271	31,88	4,10
Σύνολο	Φυσιολογικό	467	32,46	3,54
	Οριακό	41	29,66	5,18
	Κλινικό	40	30,23	5,16
	Σύνολο	548	32,08	3,92

Στον πίνακα 202, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 202. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	478,22[α]	5	95,64	6,55	,000
Intercept	158897,45	1	158897,45	10885,15	,000

Παράγοντας I: Κρίση	,41	1	,41	,03	,868
Παράγοντας II: Κατάταξη	**436,43**	**2**	**218,22**	**14,95**	**,000**
Κρίση * Κατάταξη	24,87	2	12,43	,85	,427
Error	7911,92	542	14,60		
Total	572490,00	548			
Corrected Total	8390,14	547			

[α]R Squared = ,057 (Adjusted R Squared = ,048)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά (p=0,427).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Ζεστασιάς, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,868). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος, στη Μητρική Ζεστασιά (p=0,000). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 15 (Πίνακας 149) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

vii) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 203).

Πίνακας 203. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	257	32,51	3,53
	Οριακό	5	27,20	6,91
	Κλινικό	15	30,13	4,17
	Σύνολο	277	32,28	3,73
Ναι	Φυσιολογικό	226	32,28	3,77
	Οριακό	12	29,75	3,79
	Κλινικό	33	29,94	5,47
	Σύνολο	271	31,88	4,10

Σύνολο	Φυσιολογικό	483	32,40	3,64
	Οριακό	17	29,00	4,82
	Κλινικό	48	30,00	5,05
	Σύνολο	548	32,08	3,92

Στον πίνακα 204, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 204. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	447,80[α]	5	89,56	6,11	,000
Intercept	85054,81	1	85054,81	5804,30	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	11,66	1	11,66	,80	,373
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**402,24**	**2**	**201,12**	**13,73**	**,000**
Κρίση * Κατάταξη	26,46	2	13,23	,90	,406
Error	7942,34	542	14,65		
Total	572490,00	548			
Corrected Total	8390,14	547			

[α]R Squared = ,053 (Adjusted R Squared = ,045)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά (p=0,406).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Ζεστασιάς, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,373). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος, στη Μητρική Ζεστασιά (p=0,000). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 15 (Πίνακας 154) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

Β. Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία

i) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 205).

Πίνακας 205. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	251	9,31	2,78
	Οριακό	0	0	0
	Κλινικό	26	11,12	2,89
	Σύνολο	277	9,48	2,84
Ναι	Φυσιολογικό	217	9,72	2,90
	Οριακό	10	11,60	2,41
	Κλινικό	44	10,93	3,17
	Σύνολο	271	9,99	2,97
Σύνολο	Φυσιολογικό	468	9,50	2,84
	Οριακό	10	11,60	2,41
	Κλινικό	70	11,00	3,05
	Σύνολο	548	9,73	2,91

Στον πίνακα 206, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 206. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	193,39[α]	4	48,35	5,91	,000
Intercept	11972,35	1	11972,35	1462,66	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	,78	1	,78	,10	,758
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**156,64**	**2**	**78,32**	**9,57**	**,000**
Κρίση * Κατάταξη	5,16	1	5,16	,63	,427
Error	4444,64	543	8,19		
Total	56518,00	548			
Corrected Total	4638,03	547			

[α]R Squared = ,042 (Adjusted R Squared = ,035)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία (p=0,427).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Αδιαφορίας, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,758). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος, στη Μητρική Αδιαφορία (p=0,000). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 15 (Πίνακας 124) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

ii) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 207).

Πίνακας 207. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	257	9,42	2,82
	Οριακό	9	9,56	3,00
	Κλινικό	11	10,64	3,04
	Σύνολο	277	9,48	2,84
Ναι	Φυσιολογικό	234	9,88	2,89
	Οριακό	8	9,13	2,95
	Κλινικό	29	11,14	3,43
	Σύνολο	271	9,99	2,97
Σύνολο	Φυσιολογικό	491	9,64	2,86
	Οριακό	17	9,35	2,89
	Κλινικό	40	11,00	3,30
	Σύνολο	548	9,73	2,91

Στον πίνακα 208, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 208. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	98,76[α]	5	19,75	2,36	,039
Intercept	9659,13	1	9659,13	1153,32	,000
Παράγοντας I: Κρίση	,74	1	,74	,09	,766
Παράγοντας II: Κατάταξη	48,27	2	24,14	2,88	,057
Κρίση * Κατάταξη	3,24	2	1,62	,19	,824
Error	4539,27	542	8,38		
Total	56518,00	548			
Corrected Total	4638,03	547			

[α]R Squared = ,021 (Adjusted R Squared = ,012)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, δεν προκύπτει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/ Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία (p=0,824).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Αδιαφορίας, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,766), ούτε του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/ Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος στη Μητρική Αδιαφορία (p=0,057).

iii) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 209).

Πίνακας 209. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	247	9,45	2,84
	Οριακό	12	9,58	3,20
	Κλινικό	18	9,78	2,67
	Σύνολο	277	9,48	2,84
Ναι	Φυσιολογικό	219	9,82	2,88
	Οριακό	25	9,88	2,92
	Κλινικό	27	11,44	3,41
	Σύνολο	271	9,99	2,97
Σύνολο	Φυσιολογικό	466	9,62	2,86
	Οριακό	37	9,78	2,97
	Κλινικό	45	10,78	3,21
	Σύνολο	548	9,73	2,91

Στον πίνακα 210, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό

φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 210. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	101,52[α]	5	20,31	2,43	,034
Intercept	16009,68	1	16009,68	1912,76	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	24,30	1	24,30	2,90	,089
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	37,61	2	18,81	2,25	,107
Κρίση * Κατάταξη	16,81	2	8,41	1,00	,367
Error	4536,51	542	8,37		
Total	56518,00	548			
Corrected Total	4638,03	547			

[α]R Squared = ,022 (Adjusted R Squared = ,013)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία (p=0,367).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Αδιαφορίας, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,089), ούτε του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος στη Μητρική Αδιαφορία (p=0,107).

iv) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 211).

Πίνακας 211. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	249	9,35	2,76
	Οριακό	11	9,09	3,05
	Κλινικό	17	11,65	3,12
	Σύνολο	277	9,48	2,84
Ναι	Φυσιολογικό	215	9,69	2,86
	Οριακό	20	10,50	2,42
	Κλινικό	36	11,50	3,43
	Σύνολο	271	9,99	2,97
Σύνολο	Φυσιολογικό	464	9,50	2,81
	Οριακό	31	10,00	2,70
	Κλινικό	53	11,55	3,30
	Σύνολο	548	9,73	2,91

Στον πίνακα 212, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 212. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	228,82[α]	5	45,76	5,63	,000
Intercept	16156,25	1	16156,25	1986,00	,000
Παράγοντας I: Κρίση	10,91	1	10,91	1,34	,247
Παράγοντας II: Κατάταξη	**177,82**	**2**	**88,91**	**10,93**	**,000**
Κρίση * Κατάταξη	10,81	2	5,41	,67	,515
Error	4409,21	542	8,14		
Total	56518,00	548			
Corrected Total	4638,03	547			

[α]R Squared = ,049 (Adjusted R Squared = ,041)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία (p=0,515).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Αδιαφορίας, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,247). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος, στη Μητρική Αδιαφορία (p=0,000). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 15 (Πίνακας 139) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

ν) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Προβλήματα ύπνου (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 213).

Πίνακας 213. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	258	9,43	2,83
	Οριακό	7	9,14	2,91
	Κλινικό	12	10,67	3,06
	Σύνολο	277	9,48	2,84
Ναι	Φυσιολογικό	232	9,75	2,81
	Οριακό	18	11,33	3,31
	Κλινικό	21	11,52	3,66
	Σύνολο	271	9,99	2,97
Σύνολο	Φυσιολογικό	490	9,58	2,82
	Οριακό	25	10,72	3,30
	Κλινικό	33	11,21	3,43
	Σύνολο	548	9,73	2,91

Στον πίνακα 214, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων

Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 214. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	150,03[α]	5	30,01	3,62	,003
Intercept	11330,14	1	11330,14	1368,30	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	**33,51**	**1**	**33,51**	**4,05**	**,045**
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**71,43**	**2**	**35,72**	**4,31**	**,014**
Κρίση * Κατάταξη	18,59	2	9,30	1,12	,326
Error	4488,00	542	8,28		
Total	56518,00	548			
Corrected Total	4638,03	547			

[α]R Squared = ,032 (Adjusted R Squared = ,023)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία (p=0,326).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Αδιαφορίας, φαίνεται ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,045). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 9 (Πίνακας 76), οπότε και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα. Παρατηρείται, επιπλέον, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος, στη Μητρική Αδιαφορία (p=0,014). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 15 (Πίνακας 144) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

vi) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Προβλήματα προσοχής (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 215).

Πίνακας 215. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	244	9,27	2,78
	Οριακό	18	10,67	2,87
	Κλινικό	15	11,33	2,97
	Σύνολο	277	9,48	2,84
Ναι	Φυσιολογικό	223	9,87	2,93
	Οριακό	23	10,65	2,42
	Κλινικό	25	10,44	3,69
	Σύνολο	271	9,99	2,97
Σύνολο	Φυσιολογικό	467	9,56	2,86
	Οριακό	41	10,66	2,59
	Κλινικό	40	10,78	3,42
	Σύνολο	548	9,73	2,91

Στον πίνακα 216, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 216. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	141,49[α]	5	28,30	3,41	,005
Intercept	18076,13	1	18076,13	2178,84	,000
Παράγοντας I: Κρίση	,46	1	,46	,06	,815
Παράγοντας II: Κατάταξη	**96,55**	**2**	**48,28**	**5,82**	**,003**
Κρίση * Κατάταξη	21,56	2	10,78	1,30	,274
Error	4496,54	542	8,30		
Total	56518,00	548			
Corrected Total	4638,03	547			

[α]R Squared = ,031 (Adjusted R Squared = ,022)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία (p=0,274).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Αδιαφορίας, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,815). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος, στη Μητρική Αδιαφορία (p=0,003). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 15 (Πίνακας 149) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

vii) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 217).

Πίνακας 217. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	257	9,35	2,83
	Οριακό	5	10,20	1,30
	Κλινικό	15	11,33	2,85
	Σύνολο	277	9,48	2,84
Ναι	Φυσιολογικό	226	9,75	2,84
	Οριακό	12	11,75	2,53
	Κλινικό	33	10,97	3,60
	Σύνολο	271	9,99	2,97
Σύνολο	Φυσιολογικό	483	9,54	2,84
	Οριακό	17	11,29	2,31
	Κλινικό	48	11,08	3,36
	Σύνολο	548	9,73	2,91

Στον πίνακα 218, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 218. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	175,77[α]	5	35,16	4,27	,001
Intercept	10329,93	1	10329,93	1254,71	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	6,46	1	6,46	,79	,376
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**120,14**	**2**	**60,07**	**7,30**	**,001**
Κρίση * Κατάταξη	10,56	2	5,28	,64	,527
Error	4462,26	542	8,23		
Total	56518,00	548			
Corrected Total	4638,03	547			

[α]R Squared = ,038 (Adjusted R Squared = ,029)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία (p=0,527).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Αδιαφορίας, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,376). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος, στη Μητρική Αδιαφορία (p=0,001). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 15 (Πίνακας 154) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

Γ. Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη

i) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 219).

Πίνακας 219. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	251	14,91	4,37
	Οριακό	0	0	0
	Κλινικό	26	20,38	6,20
	Σύνολο	277	15,42	4,83
Ναι	Φυσιολογικό	217	16,24	5,59
	Οριακό	10	18,10	5,38
	Κλινικό	44	19,48	6,50
	Σύνολο	271	16,83	5,85
Σύνολο	Φυσιολογικό	468	15,53	5,01
	Οριακό	10	18,10	5,38
	Κλινικό	70	19,81	6,36
	Σύνολο	548	16,12	5,40

Στον πίνακα 220, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 220. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	1379,59[α]	4	344,90	12,86	,000
Intercept	33840,43	1	33840,43	1261,83	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	2,58	1	2,58	,10	,757
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**1105,98**	**2**	**552,99**	**20,62**	**,000**
Κρίση * Κατάταξη	71,82	1	71,82	2,68	,102
Error	14562,46	543	26,82		
Total	158350,00	548			
Corrected Total	15942,05	547			

[α]R Squared = ,087 (Adjusted R Squared = ,080)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,102).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Εχθρότητας/Απόρριψης, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,757). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος, στη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,000). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 15 (Πίνακας 124) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

ii) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 221).

Πίνακας 221. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	257	15,28	4,69
	Οριακό	9	18,56	7,45
	Κλινικό	11	16,18	5,02
	Σύνολο	277	15,42	4,83
Ναι	Φυσιολογικό	234	16,65	5,72
	Οριακό	8	21,63	6,02
	Κλινικό	29	17,03	6,45
	Σύνολο	271	16,83	5,85
Σύνολο	Φυσιολογικό	491	15,93	5,25
	Οριακό	17	20,00	6,79
	Κλινικό	40	16,80	6,04
	Σύνολο	548	16,12	5,40

Στον πίνακα 222, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 222. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	565,96[α]	5	113,19	3,99	,001
Intercept	30007,48	1	30007,48	1057,75	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	75,62	1	75,62	2,67	,103
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**286,70**	**2**	**143,35**	**5,05**	**,007**
Κρίση * Κατάταξη	14,32	2	7,16	,25	,777
Error	15376,09	542	28,37		
Total	158350,00	548			
Corrected Total	15942,05	547			

[α]R Squared = ,036 (Adjusted R Squared = ,027)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, δεν προκύπτει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/ Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,777).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Εχθρότητας/ Απόρριψης, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,103). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος, στη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,007). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 15 (Πίνακας 129) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

iii) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό

ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 223).

Πίνακας 223. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	247	15,20	4,58
	Οριακό	12	16,33	6,31
	Κλινικό	18	17,89	6,45
	Σύνολο	277	15,42	4,83
Ναι	Φυσιολογικό	219	16,43	5,50
	Οριακό	25	18,68	6,76
	Κλινικό	27	18,41	7,22
	Σύνολο	271	16,83	5,85
Σύνολο	Φυσιολογικό	466	15,78	5,06
	Οριακό	37	17,92	6,63
	Κλινικό	45	18,20	6,85
	Σύνολο	548	16,12	5,40

Στον πίνακα 224, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 224. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	592,72[α]	5	118,54	4,19	,001
Intercept	47189,99	1	47189,99	1666,33	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	74,72	1	74,72	2,64	,105
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**283,42**	**2**	**141,71**	**5,00**	**,007**
Κρίση * Κατάταξη	15,56	2	7,78	,28	,760
Error	15349,34	542	28,32		
Total	158350,00	548			

Corrected Total	15942,05	547	

[α]R Squared = ,037 (Adjusted R Squared = ,028)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,760).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Εχθρότητας/ Απόρριψης, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,105). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος, στη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,007). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 15 (Πίνακας 134) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

iv) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 225).

Πίνακας 225. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	249	15,11	4,55
	Οριακό	11	16,91	5,19
	Κλινικό	17	19,06	6,88
	Σύνολο	277	15,42	4,83
Ναι	Φυσιολογικό	215	16,17	5,51
	Οριακό	20	18,25	4,79
	Κλινικό	36	20,00	7,17
	Σύνολο	271	16,83	5,85
Σύνολο	Φυσιολογικό	464	15,60	5,04
	Οριακό	31	17,77	4,89
	Κλινικό	53	19,70	7,03

Σύνολο	548	16,12	5,40	

Στον πίνακα 226, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 226. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	1041,75[α]	5	208,40	7,58	,000
Intercept	47125,21	1	47125,21	1714,18	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	47,40	1	47,40	1,72	,190
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**702,65**	**2**	**351,32**	**12,78**	**,000**
Κρίση * Κατάταξη	,72	2	,36	,01	,987
Error	14900,31	542	27,49		
Total	158350,00	548			
Corrected Total	15942,05	547			

[α]R Squared = ,065 (Adjusted R Squared = ,057)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,987).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Εχθρότητας/Απόρριψης, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,190). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος, στη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,000). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 15 (Πίνακας 139) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

ν) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Προβλήματα ύπνου (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 227).

Πίνακας 227. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	258	15,24	4,64
	Οριακό	7	15,86	5,84
	Κλινικό	12	19,00	6,95
	Σύνολο	277	15,42	4,83
Ναι	Φυσιολογικό	232	16,49	5,62
	Οριακό	18	21,33	6,22
	Κλινικό	21	16,81	6,62
	Σύνολο	271	16,83	5,85
Σύνολο	Φυσιολογικό	490	15,83	5,16
	Οριακό	25	19,80	6,50
	Κλινικό	33	17,61	6,72
	Σύνολο	548	16,12	5,40

Στον πίνακα 228, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 228. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	828,38[α]	5	165,68	5,94	,000
Intercept	32494,71	1	32494,71	1165,31	,000
Παράγοντας I: Κρίση	60,76	1	60,76	2,18	,141
Παράγοντας II: Κατάταξη	251,70	2	125,85	4,51	,011
Κρίση * Κατάταξη	**180,16**	**2**	**90,08**	**3,23**	**,040**
Error	15113,67	542	27,89		
Total	158350,00	548			
Corrected Total	15942,05	547			

[α]R Squared = ,052 (Adjusted R Squared = ,043)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,040).

vi) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Προβλήματα προσοχής (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 229).

Πίνακας 229. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	244	15,04	4,49
	Οριακό	18	17,28	5,30
	Κλινικό	15	19,40	7,17
	Σύνολο	277	15,42	4,83
Ναι	Φυσιολογικό	223	16,56	5,83
	Οριακό	23	18,65	4,42
	Κλινικό	25	17,60	6,92

	Σύνολο	271	16,83	5,85
Σύνολο	Φυσιολογικό	467	15,77	5,22
	Οριακό	41	18,05	4,81
	Κλινικό	40	18,28	6,98
	Σύνολο	548	16,12	5,40

Στον πίνακα 230, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 230. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	715,10[α]	5	143,02	5,09	,000
Intercept	50992,48	1	50992,48	1815,07	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	5,59	1	5,59	,20	,656
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**396,99**	**2**	**198,49**	**7,07**	**,001**
Κρίση * Κατάταξη	95,71	2	47,86	1,70	,183
Error	15226,95	542	28,09		
Total	158350,00	548			
Corrected Total	15942,05	547			

[α]R Squared = ,045 (Adjusted R Squared = ,036)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,183).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Εχθρότητας/Απόρριψης, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,656). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος, στη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,001). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 15 (Πίνακας 149) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

vii) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 231).

Πίνακας 231. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	257	15,21	4,68
	Οριακό	5	17,20	6,06
	Κλινικό	15	18,53	6,00
	Σύνολο	277	15,42	4,83
Ναι	Φυσιολογικό	226	16,28	5,58
	Οριακό	12	20,83	4,95
	Κλινικό	33	19,18	6,90
	Σύνολο	271	16,83	5,85
Σύνολο	Φυσιολογικό	483	15,71	5,14
	Οριακό	17	19,76	5,38
	Κλινικό	48	18,98	6,58
	Σύνολο	548	16,12	5,40

Στον πίνακα 232, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 232. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	889,43[α]	5	177,89	6,41	,000
Intercept	29589,45	1	29589,45	1065,43	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	73,77	1	73,77	2,66	,104
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**494,71**	**2**	**247,36**	**8,91**	**,000**
Κρίση * Κατάταξη	24,84	2	12,42	,45	,640
Error	15052,62	542	27,77		
Total	158350,00	548			
Corrected Total	15942,05	547			

[α]R Squared = ,056 (Adjusted R Squared = ,047)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,640).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Εχθρότητας/Απόρριψης, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,104). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος, στη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,000). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 15 (Πίνακας 154) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

Εξετάζοντας το ***Ερώτημα 18***, ελέγχθηκε το κατά πόσο η ύπαρξη ή μη κρίσης στην οικογένεια συνδέεται με τη σχέση μεταξύ της αντίληψης των παιδιών για την πατρική ζεστασιά, αδιαφορία ή εχθρότητα/απόρριψη και της κατάταξής τους, σύμφωνα με την αντίληψη των πατέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά.

Όπως αναφέρθηκε και στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων του Ερωτήματος 17, για τον έλεγχο ερωτημάτων όπως του παρόντος, χρησιμοποιείται η μεθοδολογία της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες. Η μέθοδος αυτή μας επιτρέπει να συγκρίνουμε τις διαφορές στις μέσες τιμές μιας ποσοτικής μεταβλητής (εξαρτημένη μεταβλητή), ως προς τα γκρουπ που έχουν σχηματιστεί από δύο ανεξάρτητες μεταβλητές, οι οποίες καλούνται παράγοντες. Ο πρωταρχικός στόχος της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες είναι να κατανοήσει αν υπάρχει αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο ανεξάρτητων μεταβλητών στην εξαρτημένη μεταβλητή.

Κατά την παρουσίαση των αποτελεσμάτων που έχουν εξαχθεί για το συγκεκριμένο ερευνητικό ερώτημα, το ρόλο της εξαρτημένης μεταβλητής παίρνουν οι μεταβλητές Πατρική Ζεστασιά ή Πατρική Αδιαφορία ή Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη, ενώ οι δύο παράγοντες είναι η Κρίση (δύο επίπεδα: ύπαρξη κρίσης/ναι-χωρίς ύπαρξη κρίσης/όχι) και η Κατάταξη στις επιμέρους κλίμακες συνδρόμων (ανά φάσμα: φυσιολογικό-οριακό-κλινικό). Αρχικά, παρουσιάζονται περιγραφικά στοιχεία (ανά μεταβλητή) και σχολιάζονται τα αποτελέσματα των αντίστοιχων στατιστικών ελέγχων. Έπειτα, στις περιπτώσεις που υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο παραγόντων και της εξαρτημένης μεταβλητής ($p<0,05$), δεν πραγματοποιούνται περαιτέρω έλεγχοι. Στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση, πραγματοποιείται έλεγχος και σχολιάζονται τα αποτελέσματα σχετικά με το αν επιδρά κάποιος από τους παράγοντες στη διαμόρφωση της εξαρτημένης μεταβλητής, σύμφωνα με τα επιμέρους επίπεδά του (Κρίση: ύπαρξη κρίσης/ναι-χωρίς ύπαρξη κρίσης/όχι και Κατάταξη στις επιμέρους κλίμακες συνδρόμων: φυσιολογικό-οριακό-κλινικό). Αν παρατηρηθεί επίδραση, τότε μέσω πολλαπλών συγκρίσεων αναδεικνύεται ο τρόπος της επίδρασης.

Α. Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά

i) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 233).

Πίνακας 233. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	185	32,26	4,05
	Οριακό	3	35,67	,58
	Κλινικό	80	31,18	4,28
	Σύνολο	268	31,98	4,14
Ναι	Φυσιολογικό	159	31,76	4,30
	Οριακό	12	28,67	5,02
	Κλινικό	95	29,31	5,74

	Σύνολο	266	30,74	5,03
Σύνολο	Φυσιολογικό	344	32,03	4,17
	Οριακό	15	30,07	5,31
	Κλινικό	175	30,16	5,20
	Σύνολο	534	31,36	4,64

Στον πίνακα 234, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 234. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	723,55[α]	5	144,71	7,11	,000
Intercept	79001,59	1	79001,59	3878,83	,000
Παράγοντας I: Κρίση	194,65	1	194,65	9,56	,002
Παράγοντας II: Κατάταξη	367,38	2	183,69	9,02	,000
Κρίση * Κατάταξη	**139,58**	**2**	**69,79**	**3,43**	**,033**
Error	10753,97	528	20,37		
Total	536750,00	534			
Corrected Total	11477,52	533			

[α]R Squared = ,063 (Adjusted R Squared = ,054)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά (p=0,033).

ii) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 235).

Πίνακας 235. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	188	32,55	3,80
	Οριακό	9	24,22	1,39
	Κλινικό	71	31,45	4,21
	Σύνολο	268	31,98	4,14
Ναι	Φυσιολογικό	176	31,27	4,48
	Οριακό	3	33,33	3,06
	Κλινικό	87	29,59	5,89
	Σύνολο	266	30,74	5,03
Σύνολο	Φυσιολογικό	364	31,93	4,19
	Οριακό	12	26,50	4,48
	Κλινικό	158	30,42	5,27
	Σύνολο	534	31,36	4,64

Στον πίνακα 236, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 236. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	1011,14[α]	5	202,23	10,20	,000
Intercept	69174,33	1	69174,33	3489,65	,000
Παράγοντας I: Κρίση	74,13	1	74,13	3,74	,054
Παράγοντας II: Κατάταξη	277,00	2	138,50	6,99	,001
Κρίση * Κατάταξη	**256,30**	**2**	**128,15**	**6,47**	**,002**
Error	10466,38	528	19,82		
Total	536750,00	534			
Corrected Total	11477,52	533			

[α]R Squared = ,088 (Adjusted R Squared = ,079)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά (p=0,002).

iii) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 237).

Πίνακας 237. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	184	32,45	3,87
	Οριακό	6	28,67	6,95
	Κλινικό	78	31,12	4,29
	Σύνολο	268	31,98	4,14
Ναι	Φυσιολογικό	170	31,42	4,32
	Οριακό	9	31,11	5,21
	Κλινικό	87	29,38	6,00
	Σύνολο	266	30,74	5,03
Σύνολο	Φυσιολογικό	354	31,96	4,12
	Οριακό	15	30,13	5,85
	Κλινικό	165	30,20	5,32
	Σύνολο	534	31,36	4,64

Στον πίνακα 238, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 238. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	609,79[α]	5	121,96	5,93	,000
Intercept	108197,52	1	108197,52	5256,69	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	,33	1	,33	,02	,900
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**352,62**	**2**	**176,31**	**8,57**	**,000**
Κρίση * Κατάταξη	61,96	2	30,98	1,51	,223
Error	10867,73	528	20,58		
Total	536750,00	534			
Corrected Total	11477,52	533			

[α]R Squared = ,053 (Adjusted R Squared = ,044)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά (p=0,223).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Πατρικής Ζεστασιάς, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,900). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων του δείγματος, στην Πατρική Ζεστασιά (p=0,000). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 16 (Πίνακας 169) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

iv) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 239).

Πίνακας 239. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	175	32,54	3,78
	Οριακό	19	29,74	5,53
	Κλινικό	74	31,22	4,29
	Σύνολο	268	31,98	4,14
Ναι	Φυσιολογικό	168	31,40	4,31
	Οριακό	11	31,45	5,85
	Κλινικό	87	29,39	5,92
	Σύνολο	266	30,74	5,03
Σύνολο	Φυσιολογικό	343	31,98	4,08
	Οριακό	30	30,37	5,61
	Κλινικό	161	30,23	5,30
	Σύνολο	534	31,36	4,64

Στον πίνακα 240, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 240. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	634,15[α]	5	126,83	6,18	,000
Intercept	191434,43	1	191434,43	9321,58	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	8,70	1	8,70	,42	,516
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**322,05**	**2**	**161,02**	**7,84**	**,000**
Κρίση * Κατάταξη	75,22	2	37,61	1,83	,161
Error	10843,37	528	20,54		
Total	536750,00	534			
Corrected Total	11477,52	533			

[α]R Squared = ,055 (Adjusted R Squared = ,046)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά (p=0,161).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Πατρικής Ζεστασιάς, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,516). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων του δείγματος, στην Πατρική Ζεστασιά (p=0,000). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 16 (Πίνακας 174) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

ν) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Προβλήματα ύπνου (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 241).

Πίνακας 241. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	189	32,10	4,17
	Οριακό	9	32,00	4,44
	Κλινικό	70	31,66	4,06
	Σύνολο	268	31,98	4,14
Ναι	Φυσιολογικό	179	31,32	4,47
	Οριακό	7	29,57	5,09
	Κλινικό	80	29,55	5,96
	Σύνολο	266	30,74	5,03
Σύνολο	Φυσιολογικό	368	31,72	4,33
	Οριακό	16	30,94	4,74
	Κλινικό	150	30,53	5,25
	Σύνολο	534	31,36	4,64

Στον πίνακα 242, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων

Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 242. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	396,74[α]	5	79,35	3,78	,002
Intercept	118881,62	1	118881,62	5664,72	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	**96,57**	**1**	**96,57**	**4,60**	**,032**
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**135,51**	**2**	**67,76**	**3,23**	**,040**
Κρίση * Κατάταξη	53,56	2	26,78	1,28	,280
Error	11080,78	528	20,99		
Total	536750,00	534			
Corrected Total	11477,52	533			

[α]R Squared = ,035 (Adjusted R Squared = ,025)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά (p=0,280).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Πατρικής Ζεστασιάς, φαίνεται ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,032). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 10 (Πίνακας 84), οπότε και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα. Παρατηρείται, επιπλέον, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων του δείγματος, στην Πατρική Ζεστασιά (p=0,040). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 16 (Πίνακες 177 και 178) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

vi) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Προβλήματα προσοχής (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 243).

Πίνακας 243. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	186	32,37	3,84
	Οριακό	9	28,00	5,34
	Κλινικό	73	31,47	4,46
	Σύνολο	268	31,98	4,14
Ναι	Φυσιολογικό	167	31,35	4,41
	Οριακό	14	30,36	4,48
	Κλινικό	85	29,61	6,02
	Σύνολο	266	30,74	5,03
Σύνολο	Φυσιολογικό	353	31,89	4,14
	Οριακό	23	29,43	4,86
	Κλινικό	158	30,47	5,42
	Σύνολο	534	31,36	4,64

Στον πίνακα 244, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 244. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	566,40[α]	5	113,28	5,48	,000
Intercept	152926,98	1	152926,98	7400,29	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	1,21	1	1,21	,06	,809
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**298,97**	**2**	**149,48**	**7,23**	**,001**
Κρίση * Κατάταξη	88,31	2	44,16	2,14	,119
Error	10911,13	528	20,67		
Total	536750,00	534			
Corrected Total	11477,52	533			

[α]R Squared = ,049 (Adjusted R Squared = ,040)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά (p=0,119).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Πατρικής Ζεστασιάς, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,809). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων του δείγματος, στην Πατρική Ζεστασιά (p=0,001). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 16 (Πίνακας 183) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

vii) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 245).

Πίνακας 245. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	187	32,28	4,06
	Οριακό	6	26,83	4,67
	Κλινικό	75	31,63	4,04
	Σύνολο	268	31,98	4,14
Ναι	Φυσιολογικό	169	31,60	4,34
	Οριακό	10	24,50	2,72
	Κλινικό	87	29,79	5,79
	Σύνολο	266	30,74	5,03
Σύνολο	Φυσιολογικό	356	31,96	4,20
	Οριακό	16	25,38	3,61
	Κλινικό	162	30,64	5,12
	Σύνολο	534	31,36	4,64

Στον πίνακα 246, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων

Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 246. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	981,95[α]	5	196,39	9,88	,000
Intercept	103057,93	1	103057,93	5184,53	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	**77,59**	**1**	**77,59**	**3,90**	**,049**
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**674,65**	**2**	**337,33**	**16,97**	**,000**
Κρίση * Κατάταξη	42,97	2	21,49	1,08	,340
Error	10495,57	528	19,88		
Total	536750,00	534			
Corrected Total	11477,52	533			

[α]R Squared = ,086 (Adjusted R Squared = ,077)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά (p=0,340).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Πατρικής Ζεστασιάς, φαίνεται ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,049). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 10 (Πίνακας 84), οπότε και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα. Παρατηρείται, επιπλέον, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων του δείγματος, στην Πατρική Ζεστασιά (p=0,000). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 16 (Πίνακας 188) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

Β. Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία

i) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό

φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 247).

Πίνακας 247. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	185	9,26	3,00
	Οριακό	3	7,33	2,08
	Κλινικό	80	9,91	2,93
	Σύνολο	268	9,43	2,98
Ναι	Φυσιολογικό	159	9,84	3,34
	Οριακό	12	11,25	3,79
	Κλινικό	95	10,88	3,70
	Σύνολο	266	10,28	3,52
Σύνολο	Φυσιολογικό	344	9,53	3,17
	Οριακό	15	10,47	3,81
	Κλινικό	175	10,44	3,40
	Σύνολο	534	9,85	3,29

Στον πίνακα 248, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 248. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	208,96[α]	5	41,79	3,97	,002
Intercept	7577,03	1	7577,03	720,37	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	**66,33**	**1**	**66,33**	**6,31**	**,012**
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**85,50**	**2**	**42,75**	**4,06**	**,018**
Κρίση * Κατάταξη	28,51	2	14,26	1,36	,259
Error	5553,65	528	10,52		
Total	57614,00	534			

Corrected Total	5762,61	533

[α]R Squared = ,036 (Adjusted R Squared = ,027)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία (p=0,259).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Πατρικής Αδιαφορίας, φαίνεται ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,012). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 10 (Πίνακας 84), οπότε και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα. Παρατηρείται, επιπλέον, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων του δείγματος, στην Πατρική Αδιαφορία (p=0,018). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 16 (Πίνακας 159) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

ii) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 249).

Πίνακας 249. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	188	9,13	2,99
	Οριακό	9	11,44	1,88
	Κλινικό	71	9,99	2,93
	Σύνολο	268	9,43	2,98
Ναι	Φυσιολογικό	176	10,13	3,38
	Οριακό	3	5,67	,58
	Κλινικό	87	10,74	3,75
	Σύνολο	266	10,28	3,52
Σύνολο	Φυσιολογικό	364	9,61	3,22
	Οριακό	12	10,00	3,07

	Κλινικό	158	10,40	3,42
	Σύνολο	534	9,85	3,29

Στον πίνακα 250, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 250. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	256,88[α]	5	51,38	4,93	,000
Intercept	6775,92	1	6775,92	649,81	,000
Παράγοντας I: Κρίση	33,68	1	33,68	3,23	,073
Παράγοντας II: Κατάταξη	73,33	2	36,67	3,52	,030
Κρίση * Κατάταξη	**101,18**	**2**	**50,59**	**4,85**	**,008**
Error	5505,73	528	10,43		
Total	57614,00	534			
Corrected Total	5762,61	533			

[α]R Squared = ,045 (Adjusted R Squared = ,036)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/ Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία (p=0,008).

iii) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 251).

Πίνακας 251. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	184	9,22	3,03
	Οριακό	6	9,67	3,01
	Κλινικό	78	9,91	2,85
	Σύνολο	268	9,43	2,98
Ναι	Φυσιολογικό	170	10,01	3,35
	Οριακό	9	9,44	3,47
	Κλινικό	87	10,89	3,81
	Σύνολο	266	10,28	3,52
Σύνολο	Φυσιολογικό	354	9,60	3,21
	Οριακό	15	9,53	3,18
	Κλινικό	165	10,42	3,41
	Σύνολο	534	9,85	3,29

Στον πίνακα 252, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 252. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	171,99[α]	5	34,40	3,25	,007
Intercept	11160,03	1	11160,03	1054,00	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	7,58	1	7,58	,72	,398
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**69,71**	**2**	**34,85**	**3,29**	**,038**
Κρίση * Κατάταξη	4,98	2	2,49	,24	,790
Error	5590,62	528	10,59		
Total	57614,00	534			
Corrected Total	5762,61	533			

[α]R Squared = ,030 (Adjusted R Squared = ,021)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία (p=0,790).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Πατρικής Αδιαφορίας, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,398). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων του δείγματος, στην Πατρική Αδιαφορία (p=0,038). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 16 (Πίνακας 169) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

iv) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 253).

Πίνακας 253. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	175	9,13	2,89
	Οριακό	19	10,26	3,80
	Κλινικό	74	9,95	2,90
	Σύνολο	268	9,43	2,98
Ναι	Φυσιολογικό	168	10,04	3,36
	Οριακό	11	10,18	4,26
	Κλινικό	87	10,76	3,73
	Σύνολο	266	10,28	3,52
Σύνολο	Φυσιολογικό	343	9,57	3,15
	Οριακό	30	10,23	3,90
	Κλινικό	161	10,39	3,39
	Σύνολο	534	9,85	3,29

Στον πίνακα 254, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων

Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 254. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	174,55[α]	5	34,91	3,30	,006
Intercept	20183,73	1	20183,73	1907,11	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	14,95	1	14,95	1,41	,235
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**69,08**	**2**	**34,54**	**3,26**	**,039**
Κρίση * Κατάταξη	6,35	2	3,17	,30	,741
Error	5588,06	528	10,58		
Total	57614,00	534			
Corrected Total	5762,61	533			

[α]R Squared = ,030 (Adjusted R Squared = ,021)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία (p=0,741).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Πατρικής Αδιαφορίας, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,235). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων του δείγματος, στην Πατρική Αδιαφορία (p=0,039). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 16 (Πίνακας 174) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

ν) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Προβλήματα ύπνου (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 255).

Πίνακας 255. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	189	9,31	2,95
	Οριακό	9	7,78	3,42
	Κλινικό	70	9,97	2,95
	Σύνολο	268	9,43	2,98
Ναι	Φυσιολογικό	179	10,07	3,41
	Οριακό	7	11,29	3,59
	Κλινικό	80	10,66	3,75
	Σύνολο	266	10,28	3,52
Σύνολο	Φυσιολογικό	368	9,68	3,20
	Οριακό	16	9,31	3,82
	Κλινικό	150	10,34	3,41
	Σύνολο	534	9,85	3,29

Στον πίνακα 256, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 256. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	170,02[α]	5	34,00	3,21	,007
Intercept	11967,32	1	11967,32	1129,84	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	**84,15**	**1**	**84,15**	**7,95**	**,005**
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	43,56	2	21,78	2,06	,129
Κρίση * Κατάταξη	29,46	2	14,73	1,39	,250
Error	5592,59	528	10,59		
Total	57614,00	534			
Corrected Total	5762,61	533			

[α]R Squared = ,030 (Adjusted R Squared = ,020)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία (p=0,250).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Πατρικής Αδιαφορίας, φαίνεται ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,005). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 10 (Πίνακας 84), οπότε και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα. Δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων του δείγματος, στην Πατρική Αδιαφορία (p=0,129).

vi) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Προβλήματα προσοχής (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 257).

Πίνακας 257. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	186	9,12	2,86
	Οριακό	9	11,67	2,40
	Κλινικό	73	9,96	3,19
	Σύνολο	268	9,43	2,98
Ναι	Φυσιολογικό	167	10,05	3,43
	Οριακό	14	11,21	3,14
	Κλινικό	85	10,58	3,76
	Σύνολο	266	10,28	3,52
Σύνολο	Φυσιολογικό	353	9,56	3,17
	Οριακό	23	11,39	2,82
	Κλινικό	158	10,29	3,51
	Σύνολο	534	9,85	3,29

Στον πίνακα 258, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 258. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	207,61[α]	5	41,52	3,95	,002
Intercept	17853,93	1	17853,93	1697,01	,000
Παράγοντας I: Κρίση	5,46	1	5,46	,52	,471
Παράγοντας II: Κατάταξη	**107,83**	**2**	**53,92**	**5,13**	**,006**
Κρίση * Κατάταξη	11,33	2	5,66	,54	,584
Error	5555,00	528	10,52		
Total	57614,00	534			
Corrected Total	5762,61	533			

[α]R Squared = ,036 (Adjusted R Squared = ,027)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία (p=0,584).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Πατρικής Αδιαφορίας, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,471). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων του δείγματος, στην Πατρική Αδιαφορία (p=0,006). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 16 (Πίνακας 183) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

vii) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 259).

Πίνακας 259. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	187	9,22	2,98
	Οριακό	6	10,50	1,38
	Κλινικό	75	9,88	3,04
	Σύνολο	268	9,43	2,98
Ναι	Φυσιολογικό	169	9,87	3,39
	Οριακό	10	12,90	1,20
	Κλινικό	87	10,77	3,78
	Σύνολο	266	10,28	3,52
Σύνολο	Φυσιολογικό	356	9,53	3,19
	Οριακό	16	12,00	1,71
	Κλινικό	162	10,36	3,48
	Σύνολο	534	9,85	3,29

Στον πίνακα 260, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 260. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	243,74[α]	5	48,75	4,66	,000
Intercept	13167,43	1	13167,43	1259,75	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	**51,29**	**1**	**51,29**	**4,91**	**,027**
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**120,80**	**2**	**60,40**	**5,78**	**,003**
Κρίση * Κατάταξη	11,81	2	5,91	,57	,569
Error	5518,87	528	10,45		
Total	57614,00	534			
Corrected Total	5762,61	533			

[α]R Squared = ,042 (Adjusted R Squared = ,033)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία (p=0,569).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Πατρικής Αδιαφορίας, φαίνεται ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,027). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 10 (Πίνακας 84), οπότε και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα. Παρατηρείται, επιπλέον, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων του δείγματος, στην Πατρική Αδιαφορία (p=0,003). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 16 (Πίνακας 188) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

Γ. Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη

i) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 261).

Πίνακας 261. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	185	14,54	4,70
	Οριακό	3	11,00	1,73
	Κλινικό	80	15,63	5,03
	Σύνολο	268	14,82	4,81
Ναι	Φυσιολογικό	159	15,21	5,46
	Οριακό	12	21,33	6,75
	Κλινικό	95	17,19	6,34
	Σύνολο	266	16,19	6,00
Σύνολο	Φυσιολογικό	344	14,85	5,07
	Οριακό	15	19,27	7,38
	Κλινικό	175	16,47	5,81

Σύνολο	534	15,50	5,48	

Στον πίνακα 262, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 262. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	927,31[α]	5	185,46	6,51	,000
Intercept	19947,83	1	19947,83	699,82	,000
Παράγοντας I: Κρίση	350,06	1	350,06	12,28	,000
Παράγοντας II: Κατάταξη	277,47	2	138,73	4,87	,008
Κρίση * Κατάταξη	**229,36**	**2**	**114,68**	**4,02**	**,018**
Error	15050,18	528	28,50		
Total	144333,00	534			
Corrected Total	15977,49	533			

[α]R Squared = ,058 (Adjusted R Squared = ,049)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,018).

ii) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 263).

Πίνακας 263. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	188	14,63	4,78
	Οριακό	9	17,00	3,91
	Κλινικό	71	15,06	4,98
	Σύνολο	268	14,82	4,81
Ναι	Φυσιολογικό	176	16,21	6,32
	Οριακό	3	15,33	3,06
	Κλινικό	87	16,18	5,43
	Σύνολο	266	16,19	6,00
Σύνολο	Φυσιολογικό	364	15,39	5,63
	Οριακό	12	16,58	3,65
	Κλινικό	158	15,68	5,24
	Σύνολο	534	15,50	5,48

Στον πίνακα 264, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 264. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	306,84[α]	5	61,37	2,07	,068
Intercept	18530,31	1	18530,31	624,35	,000
Παράγοντας I: Κρίση	2,26	1	2,26	,08	,783
Παράγοντας II: Κατάταξη	8,60	2	4,30	,15	,865
Κρίση * Κατάταξη	27,08	2	13,54	,46	,634
Error	15670,66	528	29,68		
Total	144333,00	534			
Corrected Total	15977,49	533			

[α]R Squared = ,019 (Adjusted R Squared = ,010)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, δεν προκύπτει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/ Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,634).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Πατρικής Εχθρότητας/ Απόρριψης, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,783), ούτε του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων του δείγματος, στην Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,865).

iii) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 265).

Πίνακας 265. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	184	14,54	4,72
	Οριακό	6	15,33	2,94
	Κλινικό	78	15,45	5,11
	Σύνολο	268	14,82	4,81
Ναι	Φυσιολογικό	170	16,10	6,25
	Οριακό	9	16,11	4,73
	Κλινικό	87	16,38	5,67
	Σύνολο	266	16,19	6,00
Σύνολο	Φυσιολογικό	354	15,29	5,56
	Οριακό	15	15,80	4,00
	Κλινικό	165	15,94	5,42
	Σύνολο	534	15,50	5,48

Στον πίνακα 266, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 266. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	302,46[α]	5	60,49	2,04	,072
Intercept	28139,48	1	28139,48	947,85	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	34,13	1	34,13	1,15	,284
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	40,38	2	20,19	,68	,507
Κρίση * Κατάταξη	12,38	2	6,19	,21	,812
Error	15675,03	528	29,69		
Total	144333,00	534			
Corrected Total	15977,49	533			

[α]R Squared = ,019 (Adjusted R Squared = ,010)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,812).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Πατρικής Εχθρότητας/ Απόρριψης, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,284), ούτε του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων του δείγματος, στην Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,507).

iv) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 267).

Πίνακας 267. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	175	14,50	4,64
	Οριακό	19	15,74	5,55
	Κλινικό	74	15,34	5,01
	Σύνολο	268	14,82	4,81
Ναι	Φυσιολογικό	168	16,01	5,97
	Οριακό	11	15,91	5,20
	Κλινικό	87	16,59	6,19
	Σύνολο	266	16,19	6,00
Σύνολο	Φυσιολογικό	343	15,24	5,38
	Οριακό	30	15,80	5,33
	Κλινικό	161	16,01	5,70
	Σύνολο	534	15,50	5,48

Στον πίνακα 268, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 268. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	324,50[α]	5	64,90	2,19	,054
Intercept	49112,52	1	49112,52	1656,64	,000
Παράγοντας I: Κρίση	47,43	1	47,43	1,60	,206
Παράγοντας II: Κατάταξη	57,73	2	28,86	,97	,378
Κρίση * Κατάταξη	12,08	2	6,04	,20	,816
Error	15652,99	528	29,65		
Total	144333,00	534			
Corrected Total	15977,49	533			

[α]R Squared = ,020 (Adjusted R Squared = ,011)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,816).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Πατρικής Εχθρότητας/Απόρριψης, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,206), ούτε του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων του δείγματος, στην Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,378).

ν) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Προβλήματα ύπνου (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 269).

Πίνακας 269. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	189	14,69	4,83
	Οριακό	9	15,44	3,24
	Κλινικό	70	15,09	4,96
	Σύνολο	268	14,82	4,81
Ναι	Φυσιολογικό	179	16,19	6,28
	Οριακό	7	19,14	5,18
	Κλινικό	80	15,94	5,40
	Σύνολο	266	16,19	6,00
Σύνολο	Φυσιολογικό	368	15,42	5,62
	Οριακό	16	17,06	4,46
	Κλινικό	150	15,54	5,20
	Σύνολο	534	15,50	5,48

Στον πίνακα 270, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό

φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 270. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	328,50[α]	5	65,70	2,22	,051
Intercept	31927,31	1	31927,31	1077,23	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	**125,39**	**1**	**125,39**	**4,23**	**,040**
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	51,81	2	25,91	,87	,418
Κρίση * Κατάταξη	32,84	2	16,42	,55	,575
Error	15649,00	528	29,64		
Total	144333,00	534			
Corrected Total	15977,49	533			

[α]R Squared = ,021 (Adjusted R Squared = ,011)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, δεν προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,575).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Πατρικής Εχθρότητας/ Απόρριψης, φαίνεται ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,040). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 10 (Πίνακας 84), οπότε και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα. Δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων του δείγματος, στην Πατρική Εχθρότητα/ Απόρριψη (p=0,418).

vi) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Προβλήματα προσοχής (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 271).

Πίνακας 271. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	186	14,44	4,53
	Οριακό	9	18,22	4,32
	Κλινικό	73	15,38	5,37
	Σύνολο	268	14,82	4,81
Ναι	Φυσιολογικό	167	15,99	6,03
	Οριακό	14	18,50	4,50
	Κλινικό	85	16,20	6,15
	Σύνολο	266	16,19	6,00
Σύνολο	Φυσιολογικό	353	15,17	5,34
	Οριακό	23	18,39	4,34
	Κλινικό	158	15,82	5,80
	Σύνολο	534	15,50	5,48

Στον πίνακα 272, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 272. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	486,86[α]	5	97,37	3,32	,006
Intercept	44439,86	1	44439,86	1514,74	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	32,08	1	32,08	1,09	,296
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**221,27**	**2**	**110,63**	**3,77**	**,024**
Κρίση * Κατάταξη	20,76	2	10,38	,35	,702
Error	15490,64	528	29,34		
Total	144333,00	534			
Corrected Total	15977,49	533			

[α]R Squared = ,030 (Adjusted R Squared = ,021)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,702).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Πατρικής Εχθρότητας/Απόρριψης, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,296). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων του δείγματος, στην Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,024). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 16 (Πίνακας 183) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

vii) Παράγοντες: Κρίση – Κατάταξη στην Κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 273).

Πίνακας 273. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς την κρίση και την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Κρίση	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Όχι	Φυσιολογικό	187	14,50	4,72
	Οριακό	6	20,50	4,59
	Κλινικό	75	15,16	4,81
	Σύνολο	268	14,82	4,81
Ναι	Φυσιολογικό	169	15,50	5,65
	Οριακό	10	25,10	3,28
	Κλινικό	87	16,52	6,11
	Σύνολο	266	16,19	6,00
Σύνολο	Φυσιολογικό	356	14,97	5,20
	Οριακό	16	23,38	4,33
	Κλινικό	162	15,89	5,57
	Σύνολο	534	15,50	5,48

Στον πίνακα 274, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Κρίση και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 274. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	1356,29[α]	5	271,26	9,80	,000
Intercept	38011,57	1	38011,57	1372,67	,000
Παράγοντας Ι: Κρίση	**159,62**	**1**	**159,62**	**5,76**	**,017**
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**906,30**	**2**	**453,15**	**16,36**	**,000**
Κρίση * Κατάταξη	48,09	2	24,05	,87	,420
Error	14621,20	528	27,69		
Total	144333,00	534			
Corrected Total	15977,49	533			

[α]R Squared = ,085 (Adjusted R Squared = ,076)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,420).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Πατρικής Εχθρότητας/Απόρριψης, φαίνεται ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κρίση (p=0,017). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 10 (Πίνακας 84), οπότε και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα. Παρατηρείται, επιπλέον, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων του δείγματος, στην Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,000). Η επίδραση αυτή έχει σχολιαστεί στο ερευνητικό ερώτημα 16 (Πίνακας 188) και δεν παρατίθεται εκ νέου στο παρόν ερώτημα.

Εξετάζοντας το ***Ερώτημα 19***, ελέγχθηκε το κατά πόσο το είδος της κρίσης (ανεργία, διαζύγιο/διάσταση, μετακίνηση) συνδέεται με τη σχέση μεταξύ της αντίληψης των παιδιών για τη μητρική ζεστασιά, αδιαφορία ή εχθρότητα/απόρριψη και της κατάταξής τους, σύμφωνα με την αντίληψη των μητέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά.

Για τον έλεγχο ερωτημάτων όπως του παρόντος, όπως και στην ανάλυση των δύο προηγούμενων ερωτημάτων, χρησιμοποιείται η μεθοδολογία της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες. Η μέθοδος αυτή μας επιτρέπει να συγκρίνουμε τις διαφορές στις μέσες τιμές μιας ποσοτικής μεταβλητής (εξαρτημένη μεταβλητή), ως προς τα γκρουπ που έχουν σχηματιστεί από δύο ανεξάρτητες μεταβλητές, οι οποίες καλούνται παράγοντες. Ο πρωταρχικός στόχος της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες είναι να κατανοήσει αν υπάρχει αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο ανεξάρτητων μεταβλητών στην εξαρτημένη μεταβλητή.

Κατά την παρουσίαση των αποτελεσμάτων που έχουν εξαχθεί για το συγκεκριμένο ερευνητικό ερώτημα, το ρόλο της εξαρτημένης μεταβλητής παίρνουν οι μεταβλητές Μητρική Ζεστασιά ή Μητρική Αδιαφορία ή Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη, ενώ οι δύο παράγοντες είναι το Είδος κρίσης (ανά περίπτωση: ανεργία-διαζύγιο/διάσταση-μετακίνηση) και η Κατάταξη στις επιμέρους κλίμακες συνδρόμων (ανά φάσμα: φυσιολογικό-οριακό-κλινικό). Αρχικά, παρουσιάζονται περιγραφικά στοιχεία (ανά μεταβλητή) και σχολιάζονται τα αποτελέσματα των αντίστοιχων στατιστικών ελέγχων. Έπειτα, στις περιπτώσεις που υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο παραγόντων και της εξαρτημένης μεταβλητής ($p<0,05$), δεν πραγματοποιούνται περαιτέρω έλεγχοι. Στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση, πραγματοποιείται έλεγχος και σχολιάζονται τα αποτελέσματα σχετικά με το αν επιδρά κάποιος από τους παράγοντες στη διαμόρφωση της εξαρτημένης μεταβλητής, σύμφωνα με τα επιμέρους επίπεδά του (Είδος κρίση: ανεργία-διαζύγιο/διάσταση-μετακίνηση και Κατάταξη στις επιμέρους κλίμακες συνδρόμων: φυσιολογικό-οριακό-κλινικό). Αν παρατηρηθεί επίδραση, τότε μέσω πολλαπλών συγκρίσεων αναδεικνύεται ο τρόπος της επίδρασης.

Α. Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά

i) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 275).

Πίνακας 275. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	116	32,12	3,74
	Οριακό	5	31,20	3,83
	Κλινικό	18	29,11	5,06
	Σύνολο	139	31,70	4,03
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	51	32,39	4,13
	Οριακό	3	31,33	2,89
	Κλινικό	16	29,13	6,24
	Σύνολο	70	31,60	4,79
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	50	32,60	3,36
	Οριακό	2	33,00	1,41
	Κλινικό	10	32,60	3,44
	Σύνολο	62	32,61	3,30
Σύνολο	Φυσιολογικό	217	32,29	3,74
	Οριακό	10	31,60	3,03
	Κλινικό	44	29,91	5,33
	Σύνολο	271	31,88	4,10

Στον πίνακα 276, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 276. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	316,36[α]	8	39,55	2,46	,014
Intercept	61835,28	1	61835,28	3844,66	,000
Παράγοντας Ι: Είδος κρίσης	40,47	2	20,23	1,26	,286
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**148,14**	**2**	**74,07**	**4,61**	**,011**
Είδος κρίσης * Κατάταξη	64,05	4	16,01	1,00	,410
Error	4213,86	262	16,08		
Total	279990,00	271			

Corrected Total	4530,22	270

[α]R Squared = ,070 (Adjusted R Squared = ,041)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά (p=0,410).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Ζεστασιάς, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Είδους κρίσης (p=0,286). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος, στη Μητρική Ζεστασιά (p=0,011).

Προχωρώντας, λοιπόν, σε περαιτέρω αναλύσεις (Πίνακας 277), επιλέγοντας ως δείγμα τις οικογένειες με κρίση, παρατηρείται στατιστικά σημαντική διαφορά στην αντιλαμβανόμενη μητρική ζεστασιά, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (p=0,003). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, που προέρχονται από οικογένειες με κρίση, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν περισσότερη μητρική ζεστασιά, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 277. Συγκρίσεις (Pairwise Comparisons) για την κλίμακα Μητρική Ζεστασιά του ECPARQ (μητέρα), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα), σε περιπτώσεις οικογενειών με κρίση

Εξαρτημένη μεταβλητή	Κατάταξη (I)	Κατάταξη (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
Ζεστασιά	Φυσιολογικό	Οριακό	,53	1,39	,705
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	2,09	,69	,003
	Οριακό	Κλινικό	1,57	1,50	,296

ii) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 278).

Πίνακας 278. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	125	31,68	4,15
	Οριακό	4	30,50	1,73
	Κλινικό	10	32,40	3,10
	Σύνολο	139	31,70	4,03
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	57	32,18	4,09
	Οριακό	1	35,00	0
	Κλινικό	12	28,58	6,79
	Σύνολο	70	31,60	4,79
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	52	32,62	3,30
	Οριακό	3	29,33	5,03
	Κλινικό	7	34,00	1,29
	Σύνολο	62	32,61	3,30
Σύνολο	Φυσιολογικό	234	32,01	3,96
	Οριακό	8	30,63	3,46
	Κλινικό	29	31,21	5,19
	Σύνολο	271	31,88	4,10

Στον πίνακα 279, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 279. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	239,49[α]	8	29,94	1,83	,07
Intercept	41938,59	1	41938,59	2560,85	,00
Παράγοντας I: Είδος κρίσης	2,47	2	1,24	,08	,93
Παράγοντας II: Κατάταξη	7,27	2	3,64	,22	,80
Είδος κρίσης * Κατάταξη	**162,97**	**4**	**40,74**	**2,49**	**,04**
Error	4290,74	262	16,38		
Total	279990,00	271			

Corrected Total	4530,22	270

[α]R Squared = ,053 (Adjusted R Squared = ,024)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά (p=0,044).

iii) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 280).

Πίνακας 280. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	120	31,93	3,96
	Οριακό	11	30,27	3,66
	Κλινικό	8	30,13	5,30
	Σύνολο	139	31,70	4,03
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	50	32,22	4,29
	Οριακό	9	34,11	1,90
	Κλινικό	11	26,73	5,62
	Σύνολο	70	31,60	4,79
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	49	32,65	3,30
	Οριακό	5	30,80	4,82
	Κλινικό	8	33,50	1,85
	Σύνολο	62	32,61	3,30
Σύνολο	Φυσιολογικό	219	32,16	3,89
	Οριακό	25	31,76	3,73
	Κλινικό	27	29,74	5,38
	Σύνολο	271	31,88	4,10

Στον πίνακα 281, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 281. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	452,15[α]	8	56,52	3,63	,001
Intercept	100695,00	1	100695,00	6469,25	,000
Παράγοντας Ι: Είδος κρίσης	40,83	2	20,42	1,31	,271
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	108,40	2	54,20	3,48	,032
Είδος κρίσης * Κατάταξη	**258,42**	**4**	**64,61**	**4,15**	**,003**
Error	4078,08	262	15,57		
Total	279990,00	271			
Corrected Total	4530,22	270			

[α]R Squared = ,100 (Adjusted R Squared = ,072)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά (p=0,003).

iv) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 282).

Πίνακας 282. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	117	32,10	3,72
	Οριακό	11	29,36	5,45
	Κλινικό	11	29,73	4,69
	Σύνολο	139	31,70	4,03
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	49	32,61	4,16
	Οριακό	5	31,60	3,13
	Κλινικό	16	28,50	5,83
	Σύνολο	70	31,60	4,79
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	49	32,69	3,28
	Οριακό	4	29,50	5,00
	Κλινικό	9	33,56	1,74
	Σύνολο	62	32,61	3,30
Σύνολο	Φυσιολογικό	215	32,35	3,72
	Οριακό	20	29,95	4,75
	Κλινικό	36	30,14	5,08
	Σύνολο	271	31,88	4,10

Στον πίνακα 283, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 283. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	416,26[α]	8	52,03	3,31	,001
Intercept	91492,37	1	91492,37	5826,75	,000
Παράγοντας I: Είδος κρίσης	36,30	2	18,15	1,16	,316
Παράγοντας II: Κατάταξη	**163,88**	**2**	**81,94**	**5,22**	**,006**
Είδος κρίσης * Κατάταξη	138,57	4	34,64	2,21	,069
Error	4113,96	262	15,70		
Total	279990,00	271			

Corrected Total	4530,22	270

[α]R Squared = ,092 (Adjusted R Squared = ,064)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά (p=0,069).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Ζεστασιάς, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Είδος κρίσης (p=0,316). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος, στη Μητρική Ζεστασιά (p=0,006).

Προχωρώντας, λοιπόν, σε περαιτέρω αναλύσεις (Πίνακας 284), επιλέγοντας ως δείγμα τις οικογένειες με κρίση, παρατηρείται:

(α) στατιστικά σημαντική διαφορά στην αντιλαμβανόμενη μητρική ζεστασιά, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο οριακό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (p=0,010). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, που προέρχονται από οικογένειες με κρίση, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν περισσότερη μητρική ζεστασιά, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

(β) στατιστικά σημαντική διαφορά στην αντιλαμβανόμενη μητρική ζεστασιά, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (p=0,002). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, που προέρχονται από οικογένειες με κρίση, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν περισσότερη μητρική ζεστασιά, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 284. Συγκρίσεις (Pairwise Comparisons) για την κλίμακα Μητρική Ζεστασιά του ECPARQ (μητέρα), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα), σε περιπτώσεις οικογενειών με κρίση

Εξαρτημένη μεταβλητή	Κατάταξη (I)	Κατάταξη (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
Ζεστασιά	**Φυσιολογικό**	**Οριακό**	**2,40**	**,93**	**,010**
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**2,21**	**,71**	**,002**
	Οριακό	Κλινικό	-,19	1,11	,864

ν) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Προβλήματα ύπνου (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 285).

Πίνακας 285. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	121	31,93	3,95
	Οριακό	13	29,31	4,40
	Κλινικό	5	32,40	3,58
	Σύνολο	139	31,70	4,03
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	56	32,57	4,12
	Οριακό	5	29,00	1,87
	Κλινικό	9	27,00	6,69
	Σύνολο	70	31,60	4,79
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	55	32,44	3,44
	Οριακό	0	-	-
	Κλινικό	7	34,00	1,30
	Σύνολο	62	32,61	3,30
Σύνολο	Φυσιολογικό	232	32,20	3,87
	Οριακό	18	29,22	3,81
	Κλινικό	21	30,62	5,63
	Σύνολο	271	31,89	4,10

Στον πίνακα 286, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 286. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	418,68[α]	7	59,81	3,83	,001
Intercept	73133,00	1	73133,00	4678,05	,000
Παράγοντας Ι: Είδος κρίσης	137,20	2	68,60	4,39	,013
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	92,56	2	46,28	2,96	,054
Είδος κρίσης * Κατάταξη	**205,39**	**3**	**68,46**	**4,38**	**,005**
Error	4111,54	263	15,63		
Total	279990,00	271			
Corrected Total	4530,22	270			

[α]R Squared = ,092 (Adjusted R Squared = ,068)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά (p=0,005).

vi) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Προβλήματα προσοχής (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 287).

Πίνακας 287. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	118	32,10	3,61
	Οριακό	13	27,77	5,53
	Κλινικό	8	32,13	4,36
	Σύνολο	139	31,70	4,03
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	53	32,58	3,99
	Οριακό	8	31,00	4,38
	Κλινικό	9	26,33	6,30

	Σύνολο	70	31,60	4,79
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	52	32,46	3,47
	Οριακό	2	31,00	4,24
	Κλινικό	8	34,00	1,20
	Σύνολο	62	32,61	3,30
Σύνολο	Φυσιολογικό	223	32,30	3,66
	Οριακό	23	29,17	5,12
	Κλινικό	25	30,64	5,54
	Σύνολο	271	31,88	4,10

Στον πίνακα 288, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 288. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	590,47[α]	8	73,81	4,91	,000
Intercept	70340,90	1	70340,90	4677,78	,000
Παράγοντας Ι: Είδος κρίσης	63,29	2	31,64	2,10	,124
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	116,96	2	58,48	3,89	,022
Είδος κρίσης * Κατάταξη	**311,71**	**4**	**77,93**	**5,18**	**,000**
Error	3939,75	262	15,04		
Total	279990,00	271			
Corrected Total	4530,22	270			

[α]R Squared = ,130 (Adjusted R Squared = ,104)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά (p=0,000).

vii) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος

κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 289).

Πίνακας 289. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Ζεστασιά (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	120	31,99	3,82
	Οριακό	10	29,90	4,15
	Κλινικό	9	29,78	5,89
	Σύνολο	139	31,70	4,03
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	57	32,51	4,06
	Οριακό	1	28,00	0
	Κλινικό	12	27,58	6,08
	Σύνολο	70	31,60	4,79
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	49	32,71	3,30
	Οριακό	1	30,00	0
	Κλινικό	12	32,42	3,45
	Σύνολο	62	32,61	3,30
Σύνολο	Φυσιολογικό	226	32,28	3,77
	Οριακό	12	29,75	3,79
	Κλινικό	33	29,94	5,47
	Σύνολο	271	31,88	4,10

Στον πίνακα 290, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 290. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	380,70[α]	8	47,59	3,01	,003
Intercept	31173,23	1	31173,23	1968,27	,000

Παράγοντας I: Είδος κρίσης	22,48	2	11,24	,71	,493
Παράγοντας II: Κατάταξη	**202,50**	**2**	**101,25**	**6,39**	**,002**
Είδος κρίσης * Κατάταξη	109,88	4	27,47	1,73	,143
Error	4149,53	262	15,84		
Total	279990,00	271			
Corrected Total	4530,22	270			

[α]R Squared = ,084 (Adjusted R Squared = ,056)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Ζεστασιά (p=0,143).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Ζεστασιάς, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Είδος κρίσης (p=0,493). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος, στη Μητρική Ζεστασιά (p=0,002).

Προχωρώντας, λοιπόν, σε περαιτέρω αναλύσεις (Πίνακας 291), επιλέγοντας ως δείγμα τις οικογένειες με κρίση, παρατηρείται:

(α) στατιστικά σημαντική διαφορά στην αντιλαμβανόμενη μητρική ζεστασιά, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο οριακό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (p=0,033). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, που προέρχονται από οικογένειες με κρίση, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν περισσότερη μητρική ζεστασιά, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

(β) στατιστικά σημαντική διαφορά στην αντιλαμβανόμενη μητρική ζεστασιά, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (p=0,002). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, που προέρχονται από οικογένειες με κρίση, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν περισσότερη μητρική ζεστασιά, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 291. Συγκρίσεις (Pairwise Comparisons) για την κλίμακα Μητρική Ζεστασιά του ECPARQ (μητέρα), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα), σε περιπτώσεις οικογενειών με κρίση

Εξαρτημένη μεταβλητή	Κατάταξη (I)	Κατάταξη (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
Ζεστασιά	**Φυσιολογικό**	**Οριακό**	**2,53**	**1,18**	**,033**
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**2,34**	**,74**	**,002**
	Οριακό	Κλινικό	-,19	1,34	,888

Β. Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία

i) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 292).

Πίνακας 292. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	116	9,73	2,89
	Οριακό	5	11,80	2,17
	Κλινικό	18	9,94	3,42
	Σύνολο	139	9,83	2,95
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	51	9,57	2,95
	Οριακό	3	12,67	3,21
	Κλινικό	16	12,44	2,76
	Σύνολο	70	10,36	3,15
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	50	9,86	2,92
	Οριακό	2	9,50	,71
	Κλινικό	10	10,30	2,63
	Σύνολο	62	9,92	2,81
Σύνολο	Φυσιολογικό	217	9,72	2,90
	Οριακό	10	11,60	2,41
	Κλινικό	44	10,93	3,17
	Σύνολο	271	9,99	2,97

Στον πίνακα 293, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις

αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 293. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	152,77[α]	8	19,10	2,25	,025
Intercept	7063,28	1	7063,28	831,27	,000
Παράγοντας Ι: Είδος κρίσης	27,00	2	13,50	1,59	,206
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**62,74**	**2**	**31,37**	**3,69**	**,026**
Είδος κρίσης * Κατάταξη	64,95	4	16,24	1,91	,109
Error	2226,19	262	8,50		
Total	29419,00	271			
Corrected Total	2378,97	270			

[α]R Squared = ,064 (Adjusted R Squared = ,036)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία (p=0,109).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Αδιαφορίας, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Είδους κρίσης (p=0,206). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος, στη Μητρική Αδιαφορία (p=0,026).

Προχωρώντας, λοιπόν, σε περαιτέρω αναλύσεις (Πίνακας 294), επιλέγοντας ως δείγμα τις οικογένειες με κρίση, παρατηρείται:

(α) στατιστικά σημαντική διαφορά στην αντιλαμβανόμενη μητρική αδιαφορία, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο οριακό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (p=0,048). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, που προέρχονται από οικογένειες με κρίση, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη μητρική αδιαφορία, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

(β) στατιστικά σημαντική διαφορά στην αντιλαμβανόμενη μητρική αδιαφορία, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (p=0,013). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, που

προέρχονται από οικογένειες με κρίση, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη μητρική αδιαφορία, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 294. Συγκρίσεις (Pairwise Comparisons) για την κλίμακα Μητρική Αδιαφορία του ECPARQ (μητέρα), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα), σε περιπτώσεις οικογενειών με κρίση

Εξαρτημένη μεταβλητή	Κατάταξη (I)	Κατάταξη (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
Αδιαφορία	**Φυσιολογικό**	**Οριακό**	**-1,88**	**,94**	**,048**
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**-1,21**	**,48**	**,013**
	Οριακό	Κλινικό	,67	1,02	,513

ii) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 295).

Πίνακας 295. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	125	9,98	2,90
	Οριακό	4	7,50	2,89
	Κλινικό	10	9,00	3,33
	Σύνολο	139	9,83	2,95
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	57	9,68	2,93
	Οριακό	1	10,00	0
	Κλινικό	12	13,58	2,27
	Σύνολο	70	10,36	3,15
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	52	9,85	2,87
	Οριακό	3	11,00	2,65
	Κλινικό	7	10,00	2,77
	Σύνολο	62	9,92	2,81
Σύνολο	Φυσιολογικό	234	9,88	2,89

	Οριακό	8	9,13	2,95
	Κλινικό	29	11,14	3,43
	Σύνολο	271	9,99	2,97

Στον πίνακα 296, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 296. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	199,04[α]	8	24,88	2,99	,003
Intercept	4199,20	1	4199,20	504,69	,000
Παράγοντας I: Είδος κρίσης	41,16	2	20,58	2,47	,086
Παράγοντας II: Κατάταξη	26,69	2	13,35	1,60	,203
Είδος κρίσης * Κατάταξη	**144,41**	**4**	**36,10**	**4,34**	**,002**
Error	2179,93	262	8,32		
Total	29419,00	271			
Corrected Total	2378,97	270			

[α]R Squared = ,084 (Adjusted R Squared = ,056)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία (p=0,002).

iii) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 297).

Πίνακας 297. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	120	9,86	2,89
	Οριακό	11	9,55	3,42
	Κλινικό	8	9,88	3,56
	Σύνολο	139	9,83	2,95
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	50	9,72	2,98
	Οριακό	9	10,33	2,40
	Κλινικό	11	13,27	3,00
	Σύνολο	70	10,36	3,15
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	49	9,84	2,82
	Οριακό	5	9,80	3,11
	Κλινικό	8	10,50	2,93
	Σύνολο	62	9,92	2,81
Σύνολο	Φυσιολογικό	219	9,82	2,88
	Οριακό	25	9,88	2,92
	Κλινικό	27	11,44	3,41
	Σύνολο	271	9,99	2,97

Στον πίνακα 298, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 298. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	131,02[α]	8	16,38	1,91	,059
Intercept	10864,37	1	10864,37	1266,25	,000
Παράγοντας I: Είδος κρίσης	39,73	2	19,87	2,32	,101
Παράγοντας II: Κατάταξη	46,14	2	23,07	2,69	,070
Είδος κρίσης * Κατάταξη	60,21	4	15,05	1,75	,138
Error	2247,95	262	8,58		
Total	29419,00	271			
Corrected Total	2378,97	270			

[α]R Squared = ,055 (Adjusted R Squared = ,026)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία (p=0,138).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Αδιαφορίας, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Είδους κρίσης (p=0,101), ούτε του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος (p=0,070).

iv) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 299).

Πίνακας 299. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	117	9,72	2,89
	Οριακό	11	11,09	1,81
	Κλινικό	11	9,82	4,24
	Σύνολο	139	9,83	2,95
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	49	9,41	2,86
	Οριακό	5	10,40	2,88
	Κλινικό	16	13,25	2,32
	Σύνολο	70	10,36	3,15
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	49	9,90	2,83
	Οριακό	4	9,00	3,27
	Κλινικό	9	10,44	2,74
	Σύνολο	62	9,92	2,81
Σύνολο	Φυσιολογικό	215	9,69	2,86
	Οριακό	20	10,50	2,42
	Κλινικό	36	11,50	3,43
	Σύνολο	271	9,99	2,97

Στον πίνακα 300, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 300. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	215,98[α]	8	27,00	3,27	,001
Intercept	10124,25	1	10124,25	1226,34	,000
Παράγοντας I: Είδος κρίσης	22,82	2	11,41	1,38	,253
Παράγοντας II: Κατάταξη	65,18	2	32,59	3,95	,020
Είδος κρίσης * Κατάταξη	**105,36**	**4**	**26,34**	**3,19**	**,014**
Error	2162,99	262	8,26		
Total	29419,00	271			
Corrected Total	2378,97	270			

[α]R Squared = ,091 (Adjusted R Squared = ,063)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία (p=0,014).

ν) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Προβλήματα ύπνου (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 301).

Πίνακας 301. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	121	9,75	2,88
	Οριακό	13	10,92	2,99
	Κλινικό	5	9,00	4,30
	Σύνολο	139	9,83	2,95
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	56	9,57	2,68
	Οριακό	5	12,40	4,22
	Κλινικό	9	14,11	2,20
	Σύνολο	70	10,36	3,15
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	55	9,91	2,84
	Οριακό	0	-	-
	Κλινικό	7	10,00	2,77
	Σύνολο	62	9,92	2,81
Σύνολο	Φυσιολογικό	232	9,75	2,81
	Οριακό	18	11,33	3,31
	Κλινικό	21	11,52	3,66
	Σύνολο	271	9,99	2,97

Στον πίνακα 302, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 302. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	215,13[α]	7	30,73	3,74	,001
Intercept	8701,95	1	8701,95	1057,67	,000
Παράγοντας I: Είδος κρίσης	79,06	2	39,53	4,81	,009
Παράγοντας II: Κατάταξη	62,44	2	31,22	3,80	,024
Είδος κρίσης * Κατάταξη	**112,01**	**3**	**37,34**	**4,54**	**,004**
Error	2163,83	263	8,23		
Total	29419,00	271			
Corrected Total	2378,97	270			

[α]R Squared = ,090 (Adjusted R Squared = ,066)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία (p=0,004).

vi) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Προβλήματα προσοχής (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 303).

Πίνακας 303. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	118	9,97	2,93
	Οριακό	13	10,15	2,76
	Κλινικό	8	7,25	2,55
	Σύνολο	139	9,83	2,95
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	53	9,66	3,01
	Οριακό	8	11,25	1,91
	Κλινικό	9	13,67	2,69
	Σύνολο	70	10,36	3,15
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	52	9,85	2,89
	Οριακό	2	11,50	2,12
	Κλινικό	8	10,00	2,56
	Σύνολο	62	9,92	2,81
Σύνολο	Φυσιολογικό	223	9,87	2,93
	Οριακό	23	10,65	2,42
	Κλινικό	25	10,44	3,69
	Σύνολο	271	9,99	2,97

Στον πίνακα 304, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις

αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 304. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	206,20[α]	8	25,77	3,11	,002
Intercept	7845,29	1	7845,29	946,01	,000
Παράγοντας Ι: Είδος κρίσης	112,02	2	56,01	6,75	,001
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	19,34	2	9,67	1,17	,313
Είδος κρίσης * Κατάταξη	**177,42**	**4**	**44,35**	**5,35**	**,000**
Error	2172,77	262	8,29		
Total	29419,00	271			
Corrected Total	2378,97	270			

[α]R Squared = ,087 (Adjusted R Squared = ,059)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία (p=0,000).

vii) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 305).

Πίνακας 305. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Αδιαφορία (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	120	9,79	2,86
	Οριακό	10	11,50	2,68
	Κλινικό	9	8,56	3,84

	Σύνολο	139	9,83	2,95
Διαζύγιο/	Φυσιολογικό	57	9,63	2,86
διάσταση	Οριακό	1	12,00	0
	Κλινικό	12	13,67	2,42
	Σύνολο	70	10,36	3,15
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	49	9,80	2,82
	Οριακό	1	14,00	0
	Κλινικό	12	10,08	2,75
	Σύνολο	62	9,92	2,81
Σύνολο	Φυσιολογικό	226	9,75	2,84
	Οριακό	12	11,75	2,53
	Κλινικό	33	10,97	3,60
	Σύνολο	271	9,99	2,97

Στον πίνακα 306, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 306. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	237,65[α]	8	29,71	3,64	,000
Intercept	4045,23	1	4045,23	494,95	,000
Παράγοντας I: Είδος κρίσης	30,10	2	15,05	1,84	,161
Παράγοντας II: Κατάταξη	58,12	2	29,06	3,56	,030
Είδος κρίσης * Κατάταξη	**142,96**	**4**	**35,74**	**4,37**	**,002**
Error	2141,32	262	8,17		
Total	29419,00	271			
Corrected Total	2378,97	270			

[α]R Squared = ,100 (Adjusted R Squared = ,072)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Αδιαφορία (p=0,002).

Γ. Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη

i) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 307).

Πίνακας 307. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	116	16,54	5,62
	Οριακό	5	21,40	4,51
	Κλινικό	18	20,17	6,54
	Σύνολο	139	17,19	5,86
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	51	15,45	5,02
	Οριακό	3	15,33	5,03
	Κλινικό	16	19,75	6,88
	Σύνολο	70	16,43	5,71
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	50	16,34	6,10
	Οριακό	2	14,00	4,24
	Κλινικό	10	17,80	6,16
	Σύνολο	62	16,50	6,03
Σύνολο	Φυσιολογικό	217	16,24	5,59
	Οριακό	10	18,10	5,38
	Κλινικό	44	19,48	6,50
	Σύνολο	271	16,83	5,85

Στον πίνακα 308, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 308. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	591,93[α]	8	73,99	2,24	,025
Intercept	18914,22	1	18914,22	573,32	,000
Παράγοντας Ι: Είδος κρίσης	147,59	2	73,80	2,24	,109
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**331,05**	**2**	**165,53**	**5,02**	**,007**
Είδος κρίσης * Κατάταξη	127,26	4	31,82	,96	,428
Error	8643,60	262	32,99		
Total	86032,00	271			
Corrected Total	9235,53	270			

[α]R Squared = ,064 (Adjusted R Squared = ,036)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,428).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Εχθρότητας/Απόρριψης, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Είδους κρίσης (p=0,109). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος, στη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,007).

Προχωρώντας, λοιπόν, σε περαιτέρω αναλύσεις (Πίνακας 309), επιλέγοντας ως δείγμα τις οικογένειες με κρίση, παρατηρείται στατιστικά σημαντική διαφορά στην αντιλαμβανόμενη μητρική εχθρότητα/απόρριψη, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (p=0,001). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, που προέρχονται από οικογένειες με κρίση, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη μητρική εχθρότητα/απόρριψη, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 309. Συγκρίσεις (Pairwise Comparisons) για την κλίμακα Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ (μητέρα), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (μητέρα), σε περιπτώσεις οικογενειών με κρίση

Εξαρτημένη μεταβλητή	Κατάταξη (Ι)	Κατάταξη (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
Εχθρότητα/ Απόρριψη	Φυσιολογικό	Οριακό	-1,86	1,86	,318
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**-3,24**	**,95**	**,001**
	Οριακό	Κλινικό	-1,38	2,01	,494

ii) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 310).

Πίνακας 310. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	125	17,16	5,83
	Οριακό	4	23,50	1,73
	Κλινικό	10	15,00	5,75
	Σύνολο	139	17,19	5,86
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	57	15,68	5,10
	Οριακό	1	14,00	0
	Κλινικό	12	20,17	7,30
	Σύνολο	70	16,43	5,71
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	52	16,46	6,03
	Οριακό	3	21,67	9,29
	Κλινικό	7	14,57	3,64
	Σύνολο	62	16,50	6,03
Σύνολο	Φυσιολογικό	234	16,65	5,72
	Οριακό	8	21,63	6,02
	Κλινικό	29	17,03	6,45
	Σύνολο	271	16,83	5,85

Στον πίνακα 311, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 311. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	554,44[α]	8	69,31	2,09	,037
Intercept	12807,96	1	12807,96	386,55	,000
Παράγοντας Ι: Είδος κρίσης	26,21	2	13,10	,40	,674
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	59,80	2	29,90	,90	,407
Είδος κρίσης * Κατάταξη	**321,45**	**4**	**80,36**	**2,43**	**,048**
Error	8681,09	262	33,13		
Total	86032,00	271			
Corrected Total	9235,53	270			

[α]R Squared = ,060 (Adjusted R Squared = ,031)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,048).

iii) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 312).

Πίνακας 312. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	120	16,70	5,41
	Οριακό	11	21,18	7,25
	Κλινικό	8	19,00	8,42
	Σύνολο	139	17,19	5,86
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	50	15,76	5,13
	Οριακό	9	16,11	5,23

	Κλινικό	11	19,73	7,72
	Σύνολο	70	16,43	5,71
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	49	16,45	6,11
	Οριακό	5	17,80	7,43
	Κλινικό	8	16,00	5,26
	Σύνολο	62	16,50	6,03
Σύνολο	Φυσιολογικό	219	16,43	5,50
	Οριακό	25	18,68	6,76
	Κλινικό	27	18,41	7,22
	Σύνολο	271	16,83	5,85

Στον πίνακα 313, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 313. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	419,58[α]	8	52,45	1,56	,137
Intercept	31825,04	1	31825,04	945,80	,000
Παράγοντας I: Είδος κρίσης	97,18	2	48,59	1,44	,238
Παράγοντας II: Κατάταξη	153,83	2	76,91	2,29	,104
Είδος κρίσης * Κατάταξη	166,15	4	41,54	1,23	,297
Error	8815,95	262	33,65		
Total	86032,00	271			
Corrected Total	9235,53	270			

[α]R Squared = ,100 (Adjusted R Squared = ,072)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,297).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Εχθρότητας/Απόρριψης, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Είδους κρίσης (p=0,238), ούτε του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά

αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος (p=0,104).

iv) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 314).

Πίνακας 314. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	117	16,68	5,69
	Οριακό	11	18,55	3,86
	Κλινικό	11	21,18	7,74
	Σύνολο	139	17,19	5,86
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	49	14,71	4,17
	Οριακό	5	18,40	4,10
	Κλινικό	16	21,06	7,49
	Σύνολο	70	16,43	5,71
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	49	16,41	6,08
	Οριακό	4	17,25	8,46
	Κλινικό	9	16,67	5,32
	Σύνολο	62	16,50	6,03
Σύνολο	Φυσιολογικό	215	16,17	5,51
	Οριακό	20	18,25	4,79
	Κλινικό	36	20,00	7,17
	Σύνολο	271	16,83	5,85

Στον πίνακα 315, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 315. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	771,14[α]	8	96,39	2,98	,003
Intercept	30291,42	1	30291,42	937,62	,000
Παράγοντας Ι: Είδος κρίσης	64,88	2	32,44	1,00	,368
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**429,88**	**2**	**214,94**	**6,65**	**,002**
Είδος κρίσης * Κατάταξη	182,04	4	45,51	1,41	,231
Error	8464,39	262	32,31		
Total	86032,00	271			
Corrected Total	9235,53	270			

[α]R Squared = ,083 (Adjusted R Squared = ,056)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,231).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Εχθρότητας/Απόρριψης, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Είδος κρίσης (p=0,368). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος, στη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,002).

Προχωρώντας, λοιπόν, σε περαιτέρω αναλύσεις (Πίνακας 316), επιλέγοντας ως δείγμα τις οικογένειες με κρίση, παρατηρείται στατιστικά σημαντική διαφορά στην αντιλαμβανόμενη μητρική εχθρότητα/απόρριψη, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (p=0,000). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, που προέρχονται από οικογένειες με κρίση, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη μητρική εχθρότητα/απόρριψη, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

Πίνακας 316. Συγκρίσεις (Pairwise Comparisons) για την κλίμακα Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ (μητέρα), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (μητέρα), σε περιπτώσεις οικογενειών με κρίση

Εξαρτημένη μεταβλητή	Κατάταξη (Ι)	Κατάταξη (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
Εχθρότητα/ Απόρριψη	Φυσιολογικό	Οριακό	-2,08	1,33	,119
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**-3,83**	**1,02**	**,000**
	Οριακό	Κλινικό	-1,75	1,59	,271

ν) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Προβλήματα ύπνου (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 317).

Πίνακας 317. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	121	16,90	5,76
	Οριακό	13	21,15	5,86
	Κλινικό	5	13,80	4,27
	Σύνολο	139	17,19	5,86
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	56	15,34	4,52
	Οριακό	5	21,80	7,82
	Κλινικό	9	20,22	8,21
	Σύνολο	70	16,43	5,71
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	55	16,75	6,25
	Οριακό	0	-	-
	Κλινικό	7	14,57	3,64
	Σύνολο	62	16,50	6,03
Σύνολο	Φυσιολογικό	232	16,49	5,62
	Οριακό	18	21,33	6,22
	Κλινικό	21	16,81	6,62
	Σύνολο	271	16,83	5,85

Στον πίνακα 318, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 318. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	677,17[α]	7	96,74	2,97	,005
Intercept	23865,83	1	23865,83	733,40	,000
Παράγοντας Ι: Είδος κρίσης	68,77	2	34,38	1,06	,349
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	294,54	2	147,27	4,53	,012
Είδος κρίσης * Κατάταξη	**262,68**	**3**	**87,56**	**2,69**	**,047**
Error	8558,36	263	32,54		
Total	86032,00	271			
Corrected Total	9235,53	270			

[α]R Squared = ,073 (Adjusted R Squared = ,049)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,047).

vi) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Προβλήματα προσοχής (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 319).

Πίνακας 319. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	118	17,11	5,96
	Οριακό	13	18,31	4,91
	Κλινικό	8	16,50	6,16
	Σύνολο	139	17,19	5,86
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	53	15,21	4,85
	Οριακό	8	20,00	3,02
	Κλινικό	9	20,44	8,93

	Σύνολο	70	16,43	5,71
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	52	16,69	6,32
	Οριακό	2	15,50	6,36
	Κλινικό	8	15,50	4,28
	Σύνολο	62	16,50	6,03
Σύνολο	Φυσιολογικό	223	16,56	5,83
	Οριακό	23	18,65	4,42
	Κλινικό	25	17,60	6,92
	Σύνολο	271	16,83	5,85

Στον πίνακα 320, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 320. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	394,68[α]	8	49,33	1,46	,171
Intercept	21725,11	1	21725,11	643,83	,000
Παράγοντας Ι: Είδος κρίσης	76,01	2	38,00	1,13	,326
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	55,05	2	27,52	,82	,443
Είδος κρίσης * Κατάταξη	245,47	4	61,37	1,82	,126
Error	8840,85	262	33,74		
Total	86032,00	271			
Corrected Total	9235,53	270			

[α]R Squared = ,043 (Adjusted R Squared = ,014)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,126).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Εχθρότητας/Απόρριψης, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Είδος κρίσης (p=0,326), ούτε του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική

συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος (p=0,443).

vii) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά (μητέρα)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων (Πίνακας 321).

Πίνακας 321. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-μητέρα) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	120	16,85	5,81
	Οριακό	10	20,10	5,09
	Κλινικό	9	18,44	6,84
	Σύνολο	139	17,19	5,86
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	57	15,19	4,44
	Οριακό	1	23,00	0
	Κλινικό	12	21,75	7,84
	Σύνολο	70	16,43	5,71
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	49	16,14	6,08
	Οριακό	1	26,00	0
	Κλινικό	12	17,17	5,57
	Σύνολο	62	16,50	6,03
Σύνολο	Φυσιολογικό	226	16,28	5,58
	Οριακό	12	20,83	4,95
	Κλινικό	33	19,18	6,90
	Σύνολο	271	16,83	5,85

Στον πίνακα 322, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Μητρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 322. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	720,31[α]	8	90,04	2,77	,006
Intercept	12582,82	1	12582,82	387,15	,000
Παράγοντας I: Είδος κρίσης	23,43	2	11,71	,36	,698
Παράγοντας II: Κατάταξη	**439,39**	**2**	**219,70**	**6,76**	**,001**
Είδος κρίσης * Κατάταξη	230,61	4	57,65	1,77	,134
Error	8515,22	262	32,50		
Total	86032,00	271			
Corrected Total	9235,53	270			

[α]R Squared = ,078 (Adjusted R Squared = ,050)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα) και της μεταβλητής Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,134).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Μητρικής Εχθρότητας/Απόρριψης, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Είδος κρίσης (p=0,698). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος, στη Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,001).

Προχωρώντας, λοιπόν, σε περαιτέρω αναλύσεις (Πίνακας 323), επιλέγοντας ως δείγμα τις οικογένειες με κρίση, παρατηρείται:

(α) στατιστικά σημαντική διαφορά στην αντιλαμβανόμενη μητρική εχθρότητα/απόρριψη, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο οριακό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (p=0,007). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, που προέρχονται από οικογένειες με κρίση, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη μητρική εχθρότητα/απόρριψη, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

(β) στατιστικά σημαντική διαφορά στην αντιλαμβανόμενη μητρική εχθρότητα/απόρριψη, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τις μητέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (p=0,007). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, που προέρχονται από οικογένειες με κρίση, τα παιδιά που κατατάσσονται στο

φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη μητρική εχθρότητα/απόρριψη, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα.

Πίνακας 323. Συγκρίσεις (Pairwise Comparisons) για την κλίμακα Μητρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ (μητέρα), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (μητέρα), σε περιπτώσεις οικογενειών με κρίση

Εξαρτημένη μεταβλητή	Κατάταξη (I)	Κατάταξη (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
Εχθρότητα/Απόρριψη	**Φυσιολογικό**	**Οριακό**	**-4,55**	**1,69**	**,007**
	Φυσιολογικό	**Κλινικό**	**-2,90**	**1,06**	**,007**
	Οριακό	Κλινικό	1,65	1,92	,391

Εξετάζοντας το ***Ερώτημα 20***, ελέγχθηκε το κατά πόσο το είδος της κρίσης (ανεργία, διαζύγιο/διάσταση, μετακίνηση) συνδέεται με τη σχέση μεταξύ της αντίληψης των παιδιών για την πατρική ζεστασιά, αδιαφορία ή εχθρότητα/απόρριψη και της κατάταξής τους, σύμφωνα με την αντίληψη των πατέρων του δείγματος, στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κάθε κλίμακας συνδρόμων ξεχωριστά.

Για τον έλεγχο ερωτημάτων όπως του παρόντος, όπως και στην ανάλυση των τριών προηγούμενων ερωτημάτων, χρησιμοποιείται η μεθοδολογία της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες. Η μέθοδος αυτή μας επιτρέπει να συγκρίνουμε τις διαφορές στις μέσες τιμές μιας ποσοτικής μεταβλητής (εξαρτημένη μεταβλητή), ως προς τα γκρουπ που έχουν σχηματιστεί από δύο ανεξάρτητες μεταβλητές, οι οποίες καλούνται παράγοντες. Ο πρωταρχικός στόχος της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες είναι να κατανοήσει αν υπάρχει αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο ανεξάρτητων μεταβλητών στην εξαρτημένη μεταβλητή.

Κατά την παρουσίαση των αποτελεσμάτων που έχουν εξαχθεί για το συγκεκριμένο ερευνητικό ερώτημα, το ρόλο της εξαρτημένης μεταβλητής παίρνουν οι μεταβλητές Πατρική Ζεστασιά ή Πατρική Αδιαφορία ή Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη, ενώ οι δύο παράγοντες είναι το Είδος κρίσης (ανά περίπτωση: ανεργία-διαζύγιο/διάσταση-μετακίνηση) και η Κατάταξη στις επιμέρους κλίμακες συνδρόμων (ανά φάσμα: φυσιολογικό-οριακό-κλινικό). Αρχικά, παρουσιάζονται περιγραφικά στοιχεία (ανά μεταβλητή) και σχολιάζονται τα αποτελέσματα των αντίστοιχων στατιστικών ελέγχων. Έπειτα, στις περιπτώσεις που υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο παραγόντων και της εξαρτημένης μεταβλητής ($p<0,05$), δεν πραγματοποιούνται περαιτέρω έλεγχοι. Στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση, πραγματοποιείται έλεγχος και σχολιάζονται τα αποτελέσματα σχετικά με το αν επιδρά κάποιος από τους παράγοντες στη διαμόρφωση της εξαρτημένης μεταβλητής, σύμφωνα με τα επιμέρους επίπεδά του (Είδος κρίση: ανεργία-διαζύγιο/διάσταση-μετακίνηση και Κατάταξη στις επιμέρους κλίμακες συνδρόμων: φυσιολογικό-οριακό-κλινικό). Αν παρατηρηθεί επίδραση, τότε μέσω πολλαπλών συγκρίσεων αναδεικνύεται ο τρόπος της επίδρασης.

Α. Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά

i) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 324).

Πίνακας 324. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	96	31,78	4,11
	Οριακό	4	28,50	7,05
	Κλινικό	38	29,16	4,91
	Σύνολο	138	30,96	4,57
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	31	32,03	4,67
	Οριακό	3	32,67	4,16
	Κλινικό	31	27,06	6,80
	Σύνολο	65	29,69	6,23
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	32	31,44	4,60
	Οριακό	5	26,40	2,19
	Κλινικό	26	32,19	4,21
	Σύνολο	63	31,35	4,51
Σύνολο	Φυσιολογικό	159	31,76	4,30
	Οριακό	12	28,67	5,02
	Κλινικό	95	29,31	5,74
	Σύνολο	266	30,74	5,03

Στον πίνακα 325, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 325. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	865,54[α]	8	108,19	4,76	,000
Intercept	77090,55	1	77090,55	3394,21	,000
Παράγοντας I: Είδος κρίσης	8,23	2	4,11	,18	,834
Παράγοντας II: Κατάταξη	300,46	2	150,23	6,61	,002
Είδος κρίσης * Κατάταξη	**369,92**	**4**	**92,48**	**4,07**	**,003**
Error	5837,08	257	22,71		
Total	258130,00	266			
Corrected Total	6702,62	265			

[α]R Squared = ,129 (Adjusted R Squared = ,102)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά (p=0,003).

ii) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 326).

Πίνακας 326. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για τη Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	107	31,35	4,35
	Οριακό	2	35,00	1,41
	Κλινικό	29	29,28	5,05
	Σύνολο	138	30,96	4,57

Διαζύγιο/	Φυσιολογικό	32	31,97	4,69
διάσταση	Οριακό	0	-	-
	Κλινικό	33	27,48	6,79
	Σύνολο	65	29,69	6,23
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	37	30,46	4,68
	Οριακό	1	30,00	0
	Κλινικό	25	32,72	4,06
	Σύνολο	63	31,35	4,51
Σύνολο	Φυσιολογικό	176	31,27	4,48
	Οριακό	3	33,33	3,06
	Κλινικό	87	29,59	5,89
	Σύνολο	266	30,74	5,03

Στον πίνακα 327, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 327. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	637,18[α]	7	91,03	3,87	,000
Intercept	26597,53	1	26597,53	1131,36	,000
Παράγοντας Ι: Είδος κρίσης	71,81	2	35,91	1,523	,219
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	111,43	2	55,71	2,37	,096
Είδος κρίσης * Κατάταξη	**384,36**	**3**	**128,12**	**5,45**	**,001**
Error	6065,44	258	23,51		
Total	258130,00	266			
Corrected Total	6702,62	265			

[α]R Squared = ,095 (Adjusted R Squared = ,071)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά (p=0,001).

iii) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 328).

Πίνακας 328. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	102	31,50	4,16
	Οριακό	6	30,00	5,93
	Κλινικό	30	29,33	5,32
	Σύνολο	138	30,96	4,57
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	31	32,32	4,31
	Οριακό	1	34,00	0
	Κλινικό	33	27,09	6,78
	Σύνολο	65	29,69	6,23
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	37	30,46	4,68
	Οριακό	2	33,00	4,24
	Κλινικό	24	32,58	4,09
	Σύνολο	63	31,35	4,51
Σύνολο	Φυσιολογικό	170	31,42	4,32
	Οριακό	9	31,11	5,21
	Κλινικό	87	29,38	6,00
	Σύνολο	266	30,74	5,03

Στον πίνακα 329, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 329. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	743,93[α]	8	92,99	4,01	,000
Intercept	42672,33	1	42672,33	1840,47	,000
Παράγοντας Ι: Είδος κρίσης	36,00	2	18,00	,78	,461
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	173,05	2	86,53	3,73	,025
Είδος κρίσης * Κατάταξη	**438,61**	**4**	**109,65**	**4,73**	**,001**
Error	5958,69	257	23,19		
Total	258130,00	266			
Corrected Total	6702,62	265			

[α]R Squared = ,111 (Adjusted R Squared = ,083)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά (p=0,001).

iv) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 330).

Πίνακας 330. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	104	31,51	4,20
	Οριακό	5	31,60	5,55
	Κλινικό	29	28,90	5,21
	Σύνολο	138	30,96	4,57
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	27	32,07	4,37
	Οριακό	4	31,75	7,23
	Κλινικό	34	27,56	6,76

	Σύνολο	65	29,69	6,23
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	37	30,59	4,59
	Οριακό	2	30,50	7,78
	Κλινικό	24	32,58	4,09
	Σύνολο	63	31,35	4,51
Σύνολο	Φυσιολογικό	168	31,40	4,31
	Οριακό	11	31,45	5,85
	Κλινικό	87	29,39	5,92
	Σύνολο	266	30,74	5,03

Στον πίνακα 331, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 331. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	642,50[α]	8	80,31	3,41	,001
Intercept	67980,30	1	67980,30	2882,94	,000
Παράγοντας Ι: Είδος κρίσης	6,04	2	3,02	,13	,880
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	150,58	2	75,29	3,19	,043
Είδος κρίσης * Κατάταξη	**344,32**	**4**	**86,08**	**3,65**	**,007**
Error	6060,12	257	23,58		
Total	258130,00	266			
Corrected Total	6702,62	265			

[α]R Squared = ,096 (Adjusted R Squared = ,068)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά (p=0,007).

ν) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Προβλήματα ύπνου (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 332).

Πίνακας 332. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	106	31,39	4,34
	Οριακό	6	29,50	5,58
	Κλινικό	26	29,58	5,06
	Σύνολο	138	30,96	4,57
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	35	31,91	4,62
	Οριακό	0	-	-
	Κλινικό	30	27,10	6,91
	Σύνολο	65	29,69	6,23
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	38	30,61	4,70
	Οριακό	1	30,00	0
	Κλινικό	24	32,58	4,09
	Σύνολο	63	31,35	4,51
Σύνολο	Φυσιολογικό	179	31,32	4,47
	Οριακό	7	29,57	5,09
	Κλινικό	80	29,55	5,96
	Σύνολο	266	30,74	5,03

Στον πίνακα 333, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 333. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	617,27[α]	7	88,18	3,74	,001
Intercept	31650,27	1	31650,27	1341,88	,000
Παράγοντας Ι: Είδος κρίσης	107,61	2	53,81	2,28	,104
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	129,77	2	64,88	2,75	,066
Είδος κρίσης * Κατάταξη	**355,90**	**3**	**118,63**	**5,03**	**,002**
Error	6085,34	258	23,59		
Total	258130,00	266			
Corrected Total	6702,62	265			

[α]R Squared = ,092 (Adjusted R Squared = ,067)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά (p=0,002).

vi) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Προβλήματα προσοχής (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 334).

Πίνακας 334. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	100	31,60	4,10
	Οριακό	9	30,00	4,82
	Κλινικό	29	29,07	5,53
	Σύνολο	138	30,96	4,57
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	32	31,84	4,71
	Οριακό	1	34,00	0
	Κλινικό	32	27,41	6,87

	Σύνολο	65	29,69	6,23
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	35	30,20	4,89
	Οριακό	4	30,25	4,50
	Κλινικό	24	33,21	3,31
	Σύνολο	63	31,35	4,51
Σύνολο	Φυσιολογικό	167	31,35	4,41
	Οριακό	14	30,36	4,48
	Κλινικό	85	29,61	6,02
	Σύνολο	266	30,74	5,03

Στον πίνακα 335, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 335. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	722,51[α]	8	90,31	3,88	,000
Intercept	50086,17	1	50086,17	2152,49	,000
Παράγοντας I: Είδος κρίσης	20,98	2	10,49	,45	,638
Παράγοντας II: Κατάταξη	91,84	2	45,92	1,97	,141
Είδος κρίσης * Κατάταξη	**474,79**	**4**	**118,70**	**5,10**	**,001**
Error	5980,11	257	23,27		
Total	258130,00	266			
Corrected Total	6702,62	265			

[α]R Squared = ,108 (Adjusted R Squared = ,080)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά (p=0,001).

vii) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Ζεστασιά του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 336).

Πίνακας 336. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Ζεστασιά (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	103	31,60	4,22
	Οριακό	5	24,80	3,63
	Κλινικό	30	29,80	4,96
	Σύνολο	138	30,96	4,57
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	32	32,16	4,64
	Οριακό	0	-	-
	Κλινικό	33	27,30	6,69
	Σύνολο	65	29,69	6,23
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	34	31,09	4,45
	Οριακό	5	24,20	1,79
	Κλινικό	24	33,21	3,31
	Σύνολο	63	31,35	4,51
Σύνολο	Φυσιολογικό	169	31,60	4,34
	Οριακό	10	24,50	2,72
	Κλινικό	87	29,79	5,79
	Σύνολο	266	30,74	5,03

Στον πίνακα 337, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Ζεστασιάς.

Πίνακας 337. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Ζεστασιά					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	1097,66[α]	7	156,81	7,22	,000
Intercept	72155,34	1	72155,34	3321,36	,000
Παράγοντας Ι: Είδος κρίσης	133,67	2	66,84	3,08	,048
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	597,14	2	298,57	13,74	,000
Είδος κρίσης * Κατάταξη	**373,79**	**3**	**124,60**	**5,74**	**,001**
Error	5604,96	258	21,73		
Total	258130,00	266			
Corrected Total	6702,62	265			

[α]R Squared = ,164 (Adjusted R Squared = ,141)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Ζεστασιά (p=0,001).

Β. Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία

i) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 338).

Πίνακας 338. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	96	9,63	3,34
	Οριακό	4	12,50	4,43
	Κλινικό	38	10,58	2,92

	Σύνολο	138	9,97	3,29
Διαζύγιο/	Φυσιολογικό	31	10,10	3,21
διάσταση	Οριακό	3	8,67	5,51
	Κλινικό	31	12,84	4,21
	Σύνολο	65	11,34	4,03
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	32	10,25	3,53
	Οριακό	5	11,80	1,64
	Κλινικό	26	9,00	3,02
	Σύνολο	63	9,86	3,28
Σύνολο	Φυσιολογικό	159	9,84	3,34
	Οριακό	12	11,25	3,79
	Κλινικό	95	10,88	3,70
	Σύνολο	266	10,28	3,52

Στον πίνακα 339, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 339. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	330,28[α]	8	41,29	3,59	,001
Intercept	9528,29	1	9528,29	827,53	,000
Παράγοντας I: Είδος κρίσης	5,03	2	2,52	,22	,804
Παράγοντας II: Κατάταξη	39,54	2	19,77	1,72	,182
Είδος κρίσης * Κατάταξη	**173,22**	**4**	**43,30**	**3,76**	**,005**
Error	2959,13	257	11,51		
Total	31390,00	266			
Corrected Total	3289,41	265			

[α]R Squared = ,100 (Adjusted R Squared = ,072)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία (p=0,005).

ii) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 340).

Πίνακας 340. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	107	10,00	3,41
	Οριακό	2	5,50	,71
	Κλινικό	29	10,17	2,74
	Σύνολο	138	9,97	3,29
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	32	10,03	3,38
	Οριακό	0	-	-
	Κλινικό	33	12,61	4,25
	Σύνολο	65	11,34	4,03
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	37	10,59	3,32
	Οριακό	1	6,00	0
	Κλινικό	25	8,92	2,98
	Σύνολο	63	9,86	3,28
Σύνολο	Φυσιολογικό	176	10,13	3,38
	Οριακό	3	5,67	,58
	Κλινικό	87	10,74	3,75
	Σύνολο	266	10,28	3,52

Στον πίνακα 341, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 341. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	303,17[α]	7	43,31	3,74	,001
Intercept	2279,45	1	2279,45	196,94	,000
Παράγοντας Ι: Είδος κρίσης	87,47	2	43,73	3,78	,024
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	51,02	2	25,51	2,20	,112
Είδος κρίσης * Κατάταξη	**142,54**	**3**	**47,51**	**4,11**	**,007**
Error	2986,24	258	11,58		
Total	31390,00	266			
Corrected Total	3289,41	265			

[α]R Squared = ,092 (Adjusted R Squared = ,068)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία (p=0,007).

iii) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 342).

Πίνακας 342. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	102	9,87	3,42
	Οριακό	6	10,67	3,56
	Κλινικό	30	10,17	2,84
	Σύνολο	138	9,97	3,29
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	31	9,84	3,13
	Οριακό	1	6,00	0

	Κλινικό	33	12,91	4,21
	Σύνολο	65	11,34	4,03
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	37	10,54	3,36
	Οριακό	2	7,50	2,12
	Κλινικό	24	9,00	3,02
	Σύνολο	63	9,86	3,28
Σύνολο	Φυσιολογικό	170	10,01	3,35
	Οριακό	9	9,44	3,47
	Κλινικό	87	10,89	3,81
	Σύνολο	266	10,28	3,52

Στον πίνακα 343, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 343. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	327,96[α]	8	41,00	3,56	,001
Intercept	4063,56	1	4063,56	352,64	,000
Παράγοντας I: Είδος κρίσης	18,03	2	9,02	,78	,458
Παράγοντας II: Κατάταξη	46,21	2	23,10	2,01	,137
Είδος κρίσης * Κατάταξη	**203,45**	**4**	**50,86**	**4,41**	**,002**
Error	2961,45	257	11,52		
Total	31390,00	266			
Corrected Total	3289,41	265			

[α]R Squared = ,100 (Adjusted R Squared = ,072)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία (p=0,002).

iv) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 344).

Πίνακας 344. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	104	9,89	3,49
	Οριακό	5	11,40	3,05
	Κλινικό	29	10,00	2,52
	Σύνολο	138	9,97	3,29
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	27	10,11	2,71
	Οριακό	4	8,50	6,35
	Κλινικό	34	12,65	4,26
	Σύνολο	65	11,34	4,03
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	37	10,38	3,43
	Οριακό	2	10,50	2,12
	Κλινικό	24	9,00	3,02
	Σύνολο	63	9,86	3,28
Σύνολο	Φυσιολογικό	168	10,04	3,36
	Οριακό	11	10,18	4,26
	Κλινικό	87	10,76	3,73
	Σύνολο	266	10,28	3,52

Στον πίνακα 345, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 345. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	267,74[α]	8	33,47	2,85	,005
Intercept	7565,66	1	7565,66	643,48	,000
Παράγοντας Ι: Είδος κρίσης	2,78	2	1,39	,12	,889
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	9,16	2	4,58	,39	,678
Είδος κρίσης * Κατάταξη	**159,00**	**4**	**39,75**	**3,38**	**,010**
Error	3021,67	257	11,76		
Total	31390,00	266			
Corrected Total	3289,41	265			

[α]R Squared = ,081 (Adjusted R Squared = ,053)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία (p=0,010).

ν) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Προβλήματα ύπνου (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 346).

Πίνακας 346. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	106	9,92	3,42
	Οριακό	6	11,50	3,89
	Κλινικό	26	9,81	2,56
	Σύνολο	138	9,97	3,29
Διαζύγιο/	Φυσιολογικό	35	10,14	3,47
διάσταση	Οριακό	0	-	-

	Κλινικό	30	12,73	4,24
	Σύνολο	65	11,34	4,03
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	38	10,39	3,41
	Οριακό	1	10,00	0
	Κλινικό	24	9,00	3,02
	Σύνολο	63	9,86	3,28
Σύνολο	Φυσιολογικό	179	10,07	3,41
	Οριακό	7	11,29	3,59
	Κλινικό	80	10,66	3,75
	Σύνολο	266	10,28	3,52

Στον πίνακα 347, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 347. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	249,25[α]	7	35,61	3,02	,005
Intercept	3878,47	1	3878,47	329,14	,000
Παράγοντας I: Είδος κρίσης	122,45	2	61,23	5,20	,006
Παράγοντας II: Κατάταξη	10,14	2	5,07	,43	,651
Είδος κρίσης * Κατάταξη	**132,01**	**3**	**44,00**	**3,73**	**,012**
Error	3040,17	258	11,78		
Total	31390,00	266			
Corrected Total	3289,41	265			

[α]R Squared = ,076 (Adjusted R Squared = ,051)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία (p=0,012).

vi) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Προβλήματα προσοχής (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος

κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 348).

Πίνακας 348. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	100	9,83	3,44
	Οριακό	9	12,00	3,32
	Κλινικό	29	9,83	2,55
	Σύνολο	138	9,97	3,29
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	32	10,00	3,49
	Οριακό	1	12,00	0
	Κλινικό	32	12,66	4,21
	Σύνολο	65	11,34	4,03
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	35	10,71	3,32
	Οριακό	4	9,25	2,50
	Κλινικό	24	8,71	3,06
	Σύνολο	63	9,86	3,28
Σύνολο	Φυσιολογικό	167	10,05	3,43
	Οριακό	14	11,21	3,14
	Κλινικό	85	10,58	3,76
	Σύνολο	266	10,28	3,52

Στον πίνακα 349, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 349. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	309,10[α]	8	38,64	3,33	,001
Intercept	5865,07	1	5865,07	505,76	,000

Παράγοντας I: Είδος κρίσης	32,26	2	16,13	1,39	,251
Παράγοντας II: Κατάταξη	6,65	2	3,32	,29	,751
Είδος κρίσης * Κατάταξη	**186,68**	**4**	**46,67**	**4,03**	**,003**
Error	2980,32	257	11,60		
Total	31390,00	266			
Corrected Total	3289,41	265			

[α]R Squared = ,094 (Adjusted R Squared = ,066)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία (p=0,003).

vii) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Αδιαφορία του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 350).

Πίνακας 350. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Αδιαφορία (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	103	9,78	3,44
	Οριακό	5	13,20	1,64
	Κλινικό	30	10,10	2,71
	Σύνολο	138	9,97	3,29
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	32	9,75	3,33
	Οριακό	0	-	-
	Κλινικό	33	12,88	4,10
	Σύνολο	65	11,34	4,03
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	34	10,26	3,38
	Οριακό	5	12,60	,55
	Κλινικό	24	8,71	3,06
	Σύνολο	63	9,86	3,28
Σύνολο	Φυσιολογικό	169	9,87	3,39
	Οριακό	10	12,90	1,20

	Κλινικό	87	10,77	3,78
	Σύνολο	266	10,28	3,52

Στον πίνακα 351, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Αδιαφορίας.

Πίνακας 351. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Αδιαφορία					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	387,76[α]	7	55,39	4,93	,000
Intercept	10784,76	1	10784,76	958,92	,000
Παράγοντας I: Είδος κρίσης	115,93	2	57,96	5,15	,006
Παράγοντας II: Κατάταξη	121,58	2	60,79	5,41	,005
Είδος κρίσης * Κατάταξη	**170,88**	**3**	**56,96**	**5,07**	**,002**
Error	2901,66	258	11,25		
Total	31390,00	266			
Corrected Total	3289,41	265			

[α]R Squared = ,118 (Adjusted R Squared = ,094)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Αδιαφορία (p=0,002).

Γ. Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη

i) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό,

οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 352).

Πίνακας 352. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	96	15,22	4,79
	Οριακό	4	20,75	8,38
	Κλινικό	38	18,42	7,16
	Σύνολο	138	16,26	5,82
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	31	14,68	4,94
	Οριακό	3	15,33	5,51
	Κλινικό	31	17,39	5,98
	Σύνολο	65	16,00	5,56
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	32	15,69	7,58
	Οριακό	5	25,40	3,05
	Κλινικό	26	15,15	5,07
	Σύνολο	63	16,24	6,86
Σύνολο	Φυσιολογικό	159	15,21	5,46
	Οριακό	12	21,33	6,75
	Κλινικό	95	17,19	6,34
	Σύνολο	266	16,19	6,00

Στον πίνακα 353, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 353. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	940,55[α]	8	117,57	3,51	,001
Intercept	26169,27	1	26169,27	781,43	,000
Παράγοντας Ι: Είδος κρίσης	123,78	2	61,89	1,85	,160

Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	392,46	2	196,23	5,86	,003
Είδος κρίσης * Κατάταξη	**341,20**	**4**	**85,30**	**2,55**	**,040**
Error	8606,68	257	33,49		
Total	79285,00	266			
Corrected Total	9547,22	265			

[α]R Squared = ,099 (Adjusted R Squared = ,070)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,040).

ii) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 354).

Πίνακας 354. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	107	16,26	6,06
	Οριακό	2	17,00	1,41
	Κλινικό	29	16,21	5,18
	Σύνολο	138	16,26	5,82
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	32	14,75	5,05
	Οριακό	0	-	-
	Κλινικό	33	17,21	5,83
	Σύνολο	65	16,00	5,56
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	37	17,32	7,81
	Οριακό	1	12,00	0
	Κλινικό	25	14,80	5,04
	Σύνολο	63	16,24	6,86
Σύνολο	Φυσιολογικό	176	16,21	6,32
	Οριακό	3	15,33	3,06

	Κλινικό	87	16,18	5,43
	Σύνολο	266	16,19	6,00

Στον πίνακα 355, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 355. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	216,17[α]	7	30,88	,85	,544
Intercept	6717,69	1	6717,69	185,74	,000
Παράγοντας I: Είδος κρίσης	19,29	2	9,64	,27	,766
Παράγοντας II: Κατάταξη	7,26	2	3,63	,10	,905
Είδος κρίσης * Κατάταξη	210,35	3	70,12	1,94	,124
Error	9331,06	258	36,17		
Total	79285,00	266			
Corrected Total	9547,22	265			

[α]R Squared = ,023 (Adjusted R Squared = ,004)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,124).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Πατρικής Εχθρότητας/Απόρριψης, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Είδους κρίσης (p=0,766), ούτε του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων του δείγματος (p=0,905).

iii) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 356).

Πίνακας 356. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	102	16,25	5,98
	Οριακό	6	17,67	5,09
	Κλινικό	30	16,03	5,54
	Σύνολο	138	16,26	5,82
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	31	14,23	4,48
	Οριακό	1	15,00	0
	Κλινικό	33	17,70	6,07
	Σύνολο	65	16,00	5,56
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	37	17,27	7,86
	Οριακό	2	12,00	0
	Κλινικό	24	15,00	5,05
	Σύνολο	63	16,24	6,86
Σύνολο	Φυσιολογικό	170	16,10	6,25
	Οριακό	9	16,11	4,73
	Κλινικό	87	16,38	5,67
	Σύνολο	266	16,19	6,00

Στον πίνακα 357, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 357. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	322,36[α]	8	40,30	1,12	,348
Intercept	10819,85	1	10819,85	301,44	,000
Παράγοντας I: Είδος κρίσης	43,20	2	21,60	,60	,549
Παράγοντας II: Κατάταξη	12,64	2	6,32	,18	,839
Είδος κρίσης * Κατάταξη	312,24	4	78,06	2,18	,072
Error	9224,86	257	35,89		
Total	79285,00	266			
Corrected Total	9547,22	265			

[α]R Squared = ,034 (Adjusted R Squared = ,004)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Σωματικές ενοχλήσεις της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,072).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Πατρικής Εχθρότητας/Απόρριψης, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Είδους κρίσης (p=0,549), ούτε του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων του δείγματος (p=0,839).

iv) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 358).

Πίνακας 358. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	104	15,92	5,38
	Οριακό	5	17,80	5,67
	Κλινικό	29	17,21	7,27
	Σύνολο	138	16,26	5,82
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	27	14,96	5,11
	Οριακό	4	13,00	3,56
	Κλινικό	34	17,18	5,90
	Σύνολο	65	16,00	5,56
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	37	17,00	7,86
	Οριακό	2	17,00	7,07
	Κλινικό	24	15,00	5,05
	Σύνολο	63	16,24	6,86
Σύνολο	Φυσιολογικό	168	16,01	5,97
	Οριακό	11	15,91	5,20
	Κλινικό	87	16,59	6,19
	Σύνολο	266	16,19	6,00

Στον πίνακα 359, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 359. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	224,37[α]	8	28,05	,77	,627
Intercept	18636,54	1	18636,54	513,75	,000
Παράγοντας I: Είδος κρίσης	60,31	2	30,16	,83	,437
Παράγοντας II: Κατάταξη	13,00	2	6,50	,18	,836
Είδος κρίσης * Κατάταξη	194,83	4	48,71	1,34	,255
Error	9322,85	257	36,28		
Total	79285,00	266			

Corrected Total	9547,22	265

[α]R Squared = ,024 (Adjusted R Squared = ,007)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,255).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Πατρικής Εχθρότητας/Απόρριψης, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Είδους κρίσης (p=0,437), ούτε του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων του δείγματος (p=0,836).

ν) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Προβλήματα ύπνου (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 360).

Πίνακας 360. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	106	16,33	6,03
	Οριακό	6	19,00	5,66
	Κλινικό	26	15,35	4,90
	Σύνολο	138	16,26	5,82
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	35	14,97	5,03
	Οριακό	0	-	-
	Κλινικό	30	17,20	5,99
	Σύνολο	65	16,00	5,56
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	38	16,92	7,83
	Οριακό	1	20,00	0
	Κλινικό	24	15,00	5,05
	Σύνολο	63	16,24	6,86
Σύνολο	Φυσιολογικό	179	16,19	6,28

	Οριακό	7	19,14	5,18
	Κλινικό	80	15,94	5,40
	Σύνολο	266	16,19	6,00

Στον πίνακα 361, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 361. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	219,36[α]	7	31,34	,87	,533
Intercept	10076,05	1	10076,05	278,69	,000
Παράγοντας I: Είδος κρίσης	2,82	2	1,41	,04	,962
Παράγοντας II: Κατάταξη	45,04	2	22,52	,62	,537
Είδος κρίσης * Κατάταξη	152,26	3	50,75	1,40	,242
Error	9327,86	258	36,16		
Total	79285,00	266			
Corrected Total	9547,22	265			

[α]R Squared = ,023 (Adjusted R Squared = ,004)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,242).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Πατρικής Εχθρότητας/Απόρριψης, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Είδους κρίσης (p=0,962), ούτε του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων του δείγματος (p=0,537).

vi) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Προβλήματα προσοχής (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους

παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 362).

Πίνακας 362. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	100	15,77	5,37
	Οριακό	9	19,89	3,98
	Κλινικό	29	16,83	7,35
	Σύνολο	138	16,26	5,82
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	32	14,97	5,07
	Οριακό	1	14,00	0
	Κλινικό	32	17,09	5,97
	Σύνολο	65	16,00	5,56
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	35	17,57	8,14
	Οριακό	4	16,50	5,26
	Κλινικό	24	14,25	4,32
	Σύνολο	63	16,24	6,86
Σύνολο	Φυσιολογικό	167	15,99	6,03
	Οριακό	14	18,50	4,50
	Κλινικό	85	16,20	6,15
	Σύνολο	266	16,19	6,00

Στον πίνακα 363, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 363. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	388,73[α]	8	48,59	1,36	,213
Intercept	14022,28	1	14022,28	393,48	,000

Παράγοντας I: Είδος κρίσης	58,41	2	29,21	,82	,442
Παράγοντας II: Κατάταξη	3,35	2	1,68	,05	,954
Είδος κρίσης * Κατάταξη	305,82	4	76,46	2,15	,076
Error	9158,50	257	35,64		
Total	79285,00	266			
Corrected Total	9547,22	265			

[α]R Squared = ,041 (Adjusted R Squared = ,011)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,076).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Πατρικής Εχθρότητας/Απόρριψης, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Είδος κρίσης (p=0,442), ούτε του παράγοντα Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων του δείγματος (p=0,954).

vii) Παράγοντες: Είδος κρίσης – Κατάταξη στην Κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά (πατέρας)

Αρχικά, παρατίθενται περιγραφικά αποτελέσματα για την εξαρτημένη μεταβλητή Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ, ως προς την αλληλεπίδραση με τους παράγοντες Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων (Πίνακας 364).

Πίνακας 364. Περιγραφικά στατιστικά μέτρα για την Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (ECPARQ-πατέρας) ως προς το είδος κρίσης και την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας)

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη				
Είδος κρίσης	***Κατάταξη***	Πλήθος (N)	Μέσος όρος (Mean)	Τυπική απόκλιση (Std. Deviation)
Ανεργία	Φυσιολογικό	103	15,56	5,13
	Οριακό	5	24,00	3,94
	Κλινικό	30	17,37	7,23
	Σύνολο	138	16,26	5,82
Διαζύγιο/ διάσταση	Φυσιολογικό	32	14,56	4,92
	Οριακό	0	-	-

	Κλινικό	33	17,39	5,85
	Σύνολο	65	16,00	5,56
Μετακίνηση	Φυσιολογικό	34	16,18	7,55
	Οριακό	5	26,20	2,39
	Κλινικό	24	14,25	4,32
	Σύνολο	63	16,24	6,86
Σύνολο	Φυσιολογικό	169	15,50	5,65
	Οριακό	10	25,10	3,28
	Κλινικό	87	16,52	6,11
	Σύνολο	266	16,19	6,00

Στον πίνακα 365, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης διακύμανσης κατά δύο παράγοντες, που διενεργήθηκε για τη σύγκριση μεταξύ των παραγόντων Είδος κρίσης και Κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, αλλά και την αλληλεπίδραση μεταξύ αυτών και της Πατρικής Εχθρότητας/Απόρριψης.

Πίνακας 365. Ανάλυση διακύμανσης κατά δύο παράγοντες (Tests of Between-Subjects Effects) για την αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη

Εξαρτημένη μεταβλητή: Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη					
Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Corrected Model	1110,92[α]	7	158,70	4,85	,000
Intercept	30206,25	1	30206,25	923,77	,000
Παράγοντας Ι: Είδος κρίσης	,99	2	,50	,02	,985
Παράγοντας ΙΙ: Κατάταξη	**869,94**	**2**	**434,97**	**13,30**	**,000**
Είδος κρίσης * Κατάταξη	210,22	3	70,07	2,14	,095
Error	8436,30	258	32,70		
Total	79285,00	266			
Corrected Total	9547,22	265			

[α]R Squared = ,116 (Adjusted R Squared = ,092)

Σε επίπεδο σημαντικότητας 5%, προκύπτει ότι δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ Είδους κρίσης και Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας) και της μεταβλητής Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,095).

Παρατηρώντας σε δεύτερο επίπεδο, λοιπόν, μεμονωμένα την επίδραση του κάθε παράγοντα ξεχωριστά στη διαμόρφωση της Πατρικής Εχθρότητας/Απόρριψης, φαίνεται ότι δεν παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα Είδος κρίσης (p=0,985). Παρατηρείται, όμως, στατιστικά σημαντική επίδραση του παράγοντα

Κατάταξης στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων του δείγματος, στην Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη (p=0,000).

Προχωρώντας, λοιπόν, σε περαιτέρω αναλύσεις (Πίνακας 366), επιλέγοντας ως δείγμα τις οικογένειες με κρίση, παρατηρείται:

(α) στατιστικά σημαντική διαφορά στην αντιλαμβανόμενη πατρική εχθρότητα/απόρριψη, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τους πατέρες στο φυσιολογικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο οριακό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (p=0,000). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, που προέρχονται από οικογένειες με κρίση, τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα βιώνουν λιγότερη πατρική εχθρότητα/απόρριψη, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

(β) στατιστικά σημαντική διαφορά στην αντιλαμβανόμενη πατρική εχθρότητα/απόρριψη, ανάμεσα στις περιπτώσεις κατάταξης των παιδιών από τους πατέρες στο κλινικό και στις περιπτώσεις κατάταξης στο οριακό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (p=0,000). Σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, που προέρχονται από οικογένειες με κρίση, τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα βιώνουν λιγότερη πατρική εχθρότητα/απόρριψη, σε σχέση με τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα.

Πίνακας 366. Συγκρίσεις (Pairwise Comparisons) για την κλίμακα Πατρική Εχθρότητα/Απόρριψη του ECPARQ (πατέρας), ως προς την κατάταξη στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ (πατέρας), σε περιπτώσεις οικογενειών με κρίση

Εξαρτημένη μεταβλητή	Κατάταξη (I)	Κατάταξη (J)	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
Εχθρότητα/ Απόρριψη	**Οριακό**	**Φυσιολογικό**	**9,60**	**1,86**	**,000**
	Οριακό	**Κλινικό**	**8,58**	**1,91**	**,000**
	Κλινικό	Φυσιολογικό	1,02	,75	,178

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

Συζήτηση

9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

9.1 Τα βασικά σημεία της παρούσας διατριβής

Το θέμα της παρούσας διατριβής προέκυψε από το επίκαιρο ζήτημα της οικονομικής κρίσης και τον τρόπο με τον οποίο αυτή είναι σε θέση να επηρεάσει την κοινωνία και όλα τα συστήματα που περιλαμβάνει, ένα από τα οποία είναι και η οικογένεια. Μέσα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση, λοιπόν, εντοπίσαμε κενό στη διερεύνηση της αντιλαμβανόμενης γονεϊκής ζεστασιάς από το παιδί νηπιακής ηλικίας, εν μέσω κρίσης, αλλά και στη σύνδεση αυτών των αντιλήψεων των παιδιών με τον τρόπο με τον οποίο οι γονείς από την πλευρά τους αξιολογούν την παιδική συμπεριφορά.

Με επίκεντρο, λοιπόν, τη σύγχρονη ελληνική οικογένεια, η παρούσα διατριβή επιχειρεί να διερευνήσει το αν η κρίση μπορεί να συνδεθεί με τις αντιλήψεις γονέων και παιδιών. Έτσι, πιο συγκεκριμένα, ο σκοπός της παρούσας διατριβής είναι η εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την αλληλεπίδραση της κρίσης, δηλαδή της ανεργίας, του διαζυγίου/διάστασης ή της μετακίνησης του γονέα και απουσίας του για μεγάλα χρονικά διαστήματα, λόγω δουλειάς, (α) με τη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη, όπως γίνεται αντιληπτή από τα παιδιά νηπιακής ηλικίας, και (β) με την παιδική συμπεριφορά των παιδιών, όπως την αξιολογούν οι γονείς τους.

Για τη διεξαγωγή της έρευνας, επιλέχθηκε η πολυσταδιακή δειγματοληψία κατά συστάδες, που είχε ως αποτέλεσμα τη συγκέντρωση ενός δείγματος της τάξης των 550 οικογενειών από όλη την ελληνική επικράτεια. Πιο αναλυτικά, στην έρευνα συμμετείχαν 550 παιδιά νηπιακής ηλικίας (M=4,91 έτη, SD=0,56), από τα οποία περίπου τα μισά ήταν αγόρια (48,9%, N=269) και τα υπόλοιπα μισά ήταν κορίτσια (51,1%, N=281). Επίσης, συμμετείχαν συνολικά 916 γονείς των ίδιων παιδιών, από τους οποίους οι περισσότερες είναι μητέρες (57,3%, N=525) και οι υπόλοιπο πατέρες (42,7%, N=391). Η ηλικία των μητέρων ήταν μεταξύ 23 και 48 ετών (M=36,70, SD=4,81), ενώ η ηλικία των πατέρων ήταν μεταξύ 27 και 69 ετών (M=40,43, SD=5,65). Γίνεται εμφανές από τους μέσους όρους ηλικιών των γονέων του δείγματος ότι η ηλικία απόκτησης παιδιών έχει αυξηθεί αισθητά για τον ελληνικό πληθυσμό, στη σημερινή εποχή, σε σχέση με αυτό που θα περίμενε κανείς για παλαιότερες δεκαετίες.

Στο σύνολο των 550 οικογενειών, δεν απάντησαν και οι δυο γονείς για το παιδί τους, αν και αυτό είχε ζητηθεί, κατά την ερευνητική διαδικασία. Στο τελικό δείγμα, λοιπόν, στην πλειοψηφία των οικογενειών απάντησαν και οι δυο γονείς για το παιδί (66,5%, N=366). Σε αρκετές οικογένειες απάντησε μόνο η μητέρα (28,9%, N=159) και σε ένα μικρό ποσοστό οικογενειών απάντησε μόνο ο πατέρας (4,5%, N=25). Αυτή η κατανομή είναι πιθανό να συνδέεται με τις συνθήκες διαβίωσης της οικογένειας, όσον αφορά τα μέλη τα οποία συμβιώνουν σταθερά με το παιδί. Όπως αναφέρθηκε, εκτός από την ηλικία των παιδιών, κριτήριο επιλογής της οικογένειας για συμμετοχή στην παρούσα έρευνα ήταν και η ύπαρξη ή μη κρίσης στο οικογενειακό πλαίσιο, κάτι που έχει

να κάνει και με τη δομή και τις λειτουργίες των μελών των οικογενειών που συμμετείχαν.

Πιο αναλυτικά, επιλέχθηκαν τρία είδη κρίσης στην παρούσα έρευνα, τα οποία προέκυψαν από τη βιβλιογραφική επισκόπηση, μέσω της οποίας διερευνήθηκαν οι κοινωνικές επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης. Η πρώτη από τις περιπτώσεις κρίσης που επιλέχθηκε ήταν η ανεργία. Η ανεργία είναι μια από τις βασικότερες συνέπειες της οικονομική κρίσης της τελευταίας δεκαετίας (Giotsa & Mitrogiorgou, 2014α· Μπούρας & Λυκούρας, 2011), εφόσον μεταξύ του 2010 και του 2012 τα ποσοστά διπλασιάστηκαν στην Ελλάδα (ΕΛΣΤΑΤ, 2012) και συνέχισαν να αυξάνονται φτάνοντας το 27,2% το 2014 (Eurostat, 2014) με τους νέους να πλήττονται σε διπλάσιο βαθμό (Eurostat, 2018).

Στο δείγμα της παρούσας έρευνας, οι οικογένειες με ανεργία τουλάχιστον του ενός γονέα αποτελούν το 25,3% (N=139). Η ανεργία φαίνεται να πλήττει περισσότερο τις γυναίκες του δείγματος, καθώς σε ποσοστό 79,7% είναι άνεργη η μητέρα, σε αντιδιαστολή με το μειωμένο ποσοστό του 15,7% που είναι άνεργος ο πατέρας, ενώ σε ένα μικρό ποσοστό, 1,3% είναι άνεργοι και οι δυο γονείς. Έχοντας θέσει το χρονικό περιθώριο των 2 ετών από την εμφάνιση της ανεργίας στην οικογένεια, οι μητέρες του δείγματος είναι άνεργες κατά μέσο όρο για περίπου 11 μήνες (SD=8,02), όπως το ίδιο και οι πατέρες (SD=8,41).

Η δεύτερη από τις περιπτώσεις κρίσης που επιλέχθηκε ήταν το διαζύγιο/διάσταση των γονέων. Μεταξύ του 1991 και του 2015, τα διαζύγια στην Ελλάδα υπερτετραπλασιάστηκαν (ΕΛΣΤΑΤ, 2017), ενώ αρκετοί είναι οι ερευνητές που συνδέουν την απόφαση των γονέων να πάρουν διαζύγιο με τις οικονομικές συνθήκες και τις δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίζει η οικογένεια, καθώς οδηγούν σε τριβές και δυσκολότερη αλληλεπίδραση μεταξύ των μελών της οικογένειας (Conger et al., 2010· Cutrona et al., 2003· Gonzàlez-Val & Marcén, 2017). Αυτές οι δυσκολίες και οι αλλαγές στην οικονομική κατάσταση των ελληνικών οικογενειών είναι ένα ιδιαίτερα συχνό φαινόμενο, κατά την τελευταία δεκαετία.

Στο δείγμα της παρούσας έρευνας, οι οικογένειες με διαζύγιο ή διάσταση ανάμεσα στους γονείς αποτελούν το 12,9% (N=71). Στις περιπτώσεις με διαζύγιο ή διάσταση μεταξύ των γονέων, η συντριπτική πλειοψηφία των παιδιών του δείγματος μένει με τη μητέρα μετά το διαζύγιο (81,7%), ένα μικρό ποσοστό μένει με τον πατέρα (11,3%), ενώ σε ελάχιστες περιπτώσεις μένει και με τους δυο γονείς (7%). Έχοντας θέσει το χρονικό περιθώριο των 2 ετών από την εμφάνιση διαζυγίου/διάστασης στην οικογένεια, στις οικογένειες του δείγματος, στις οποίες οι γονείς έχουν πάρει διαζύγιο ή βρίσκονται σε διάσταση, οι γονείς δήλωσαν ότι αυτό συμβαίνει για διάστημα περίπου 13 μηνών, κατά μέσο όρο (SD=8,90), τη στιγμή που τους χορηγήθηκαν τα ερευνητικά εργαλεία.

Η τρίτη από τις περιπτώσεις κρίσης που επιλέχθηκε ήταν η μετακίνηση και απουσία του γονέα για μεγάλα χρονικά διαστήματα από το σπίτι για λόγους δουλειάς. Υπάρχουν επαγγελματίες που μετακινούνται, λόγω της φύσης της δουλειάς τους, όπως για παράδειγμα οι ναυτικοί. Παρόλα αυτά, αυτό που παρατηρείται σε ολοένα και μεγαλύτερο βαθμό στην ελληνική κοινωνία την τελευταία δεκαετία είναι η μετακίνηση ανθρώπων διαφορετικών ειδικοτήτων, ώστε να έχουν καλύτερη πρόσβαση στην αγορά

εργασίας ή ακόμη και προς αναζήτηση καλύτερων εργασιακών συνθηκών (Kokkevi et al., 2014). Αυτό συνδέεται με την πρόσφατη οικονομική κρίση, καθώς τείνει να εκλείψει η εργασιακή μονιμότητα και η ανεργία είναι σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα (Labrianidis & Vogiatzis, 2013· Mavrodi & Moutselos, 2017). Χαρακτηριστικό παράδειγμα γονέων που μετακινούνται για λόγους δουλειάς στο δείγμα της παρούσας έρευνας, διαμένοντας μακριά από την οικογένειά τους για μήνες, αποτελούν οι αναπληρωτές εκπαιδευτικοί, οι οποίοι, λόγω της απουσίας διορισμών κατά την τελευταία δεκαετία, τείνουν να μετακινούνται κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς σε διαφορετικά μέρη της χώρας.

Στο δείγμα της παρούσας έρευνας, οι οικογένειες με μετακίνηση και απουσία τουλάχιστον του ενός γονέα για μεγάλα χρονικά διαστήματα από το σπίτι, λόγω δουλειάς, αποτελούν το 11,5% (N=63). Στις περιπτώσεις οικογενειών με μετακίνηση των γονέων για μεγάλα χρονικά διαστήματα, λόγω δουλειάς, η πλειοψηφία των γονέων που μετακινούνται και απουσιάζουν από την οικογένεια είναι οι πατέρες (82,5%), ενώ σε ένα μικρότερο ποσοστό μετακινούνται οι μητέρες (17,5%). Έχοντας θέσει το χρονικό περιθώριο των 2 ετών από την εμφάνιση μετακίνησης στην οικογένεια, οι γονείς του δείγματος μετακινούνται κατά μέσο όρο για 12 μήνες (SD=8,48).

Λόγω έλλειψης στατιστικών στοιχείων σε πραγματικές συνθήκες, αναφορικά προς τις οικογένειες με παιδιά νηπιακής ηλικίας στην Ελλάδα που βιώνουν μια από τις προαναφερθείσες περιπτώσεις κρίσης, οι συμμετέχοντες επιλέχθηκαν με βάση την ηλικία των παιδιών (νηπιακή ηλικία) και με βάση το κριτήριο της ύπαρξης ή μη κρίσης στο οικογενειακό τους πλαίσιο. Στόχος ήταν να δημιουργηθεί ένα δείγμα με δύο περίπου ίσα μέρη, δηλαδή το μισό να περιλαμβάνει οικογένειες με κρίση και το άλλο μισό οικογένειες χωρίς κρίση. Στο σύνολο του δείγματος της παρούσας έρευνας, πράγματι, το 50,4% (N=277) είναι οικογένειες χωρίς κρίση και το 49,6% (N=273) είναι οικογένειες με κρίση.

Η δυσκολία πρόσβασης σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές, όπως τα νησιά, δικαιολογούν τη γεωγραφική κατανομή του δείγματος, που δεν είναι σε απόλυτη συμφωνία με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ (2011), σχετικά με την κατανομή των παιδιών νηπιακής ηλικίας ανά την Ελλάδα, σύμφωνα με την τελευταία απογραφή. Πιο αναλυτικά, το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος της παρούσας έρευνας προέρχεται από την Αττική (43,6%), τη Βόρεια Ελλάδα (28,2%) και την Κεντρική Ελλάδα (25,3%), ενώ ένα μικρό ποσοστό προέρχεται από τα Νησιά Αιγαίου και την Κρήτη (2,9%). Οι βασικές διαφοροποιήσεις της κατανομής του δείγματος, σε σχέση με την αντίστοιχη κατανομή του ελληνικού πληθυσμού (ΕΛΣΤΑΤ, 2011), αφορούν την Αττική, όπου το ποσοστό των παιδιών νηπιακής ηλικίας είναι 34,5% και τα Νησιά Αιγαίου και την Κρήτη, όπου το ποσοστό των παιδιών νηπιακής ηλικίας είναι 11,6%. Παρόλα αυτά, εκ των προτέρων, δεν ήταν στόχος της παρούσας διατριβής η γενίκευση των αποτελεσμάτων, οπότε η κατανομή του δείγματος είναι αποδεκτή.

Όσον αφορά τα βασικά ερευνητικά εργαλεία τα οποία χρησιμοποιήθηκαν στην παρούσα διατριβή, αξίζει να αναφερθεί ότι επιλέχθηκαν με βάση την πρωτοτυπία τους, την εύκολη διαδικασία χορήγησης, αλλά και την αξιοπιστία τους, σε παγκόσμιο επίπεδο. Συγκεκριμένα, το Ερωτηματολόγιο Γονεϊκής Αποδοχής-Απόρριψης στην Προσχολική Ηλικία (ECPARQ) είναι ένα πρωτότυπο εργαλείο, που μελετά τις αντιλήψεις των ίδιων

των παιδιών για τη συμπεριφορά των γονέων τους απέναντί τους, σε αντίθεση με άλλα εργαλεία, τα οποία εστιάζουν στις αντιλήψεις των γονέων. Από την άλλη πλευρά, μέσα από την πρόσφατη, αναλυτική, δημοσιευμένη καταγραφή εργαλείων που να μελετούν την παιδική συμπεριφορά στη νηπιακή ηλικία (Δώνη & Γιώτσα, 2019) επιβεβαιώνεται η ερευνητική αξία των εργαλείων του ΣΑΕΒΑ για τη νηπιακή ηλικία, μεταξύ των οποίων βρίσκεται και η Λίστα Ελέγχου Παιδικής Συμπεριφορές για ηλικίες $1^1/_2$-5 ετών (ΛΕΠΣ). Η ΛΕΠΣ αποτελεί παράλληλα ένα εργαλείο με παγκόσμια βαρύτητα, το οποίο είναι σταθμισμένο για τα ελληνικά δεδομένα (Achenbach & Rescorla, 2009).

Και τα δυο βασικά ερευνητικά εργαλεία εμφανίζουν υψηλούς δείκτες αξιοπιστίας παγκοσμίως. Στην παρούσα έρευνα, χρησιμοποιήθηκαν οι ελληνικές εκδόσεις του ECPARQ και της ΛΕΠΣ για ηλικίες $1^1/_2$-5 ετών. Οι δείκτες αξιοπιστίας για το ECPARQ και τις κλίμακές του ήταν μεταξύ α=0,745 και α=0,897 για το ερωτηματολόγιο του παιδιού για τη μητέρα και μεταξύ α=0,630 και α=0,913 για το ερωτηματολόγιο του παιδιού για τον πατέρα. Αντίστοιχα, οι δείκτες αξιοπιστίας για τη ΛΕΠΣ και τις κλίμακές της ήταν μεταξύ α=0,633 και α=0,958 για το ερωτηματολόγιο που συμπληρώνει η μητέρα και μεταξύ α=0,676 και 0,963 για το ερωτηματολόγιο που συμπληρώνει ο πατέρας. Οι δείκτες αξιοπιστίας βρέθηκαν να κυμαίνονται, λοιπόν, από ικανοποιητικά μέχρι άριστα επίπεδα, επιβεβαιώνοντας προηγούμενα σχετικά ερευνητικά δεδομένα (Achenbach & Rescorla, 2009· Rohner & Ali, 2016).

9.2 Γενικά συμπεράσματα για τη γονεϊκή ζεστασιά και για την παιδική συμπεριφορά στην παρούσα έρευνα

Πριν προχωρήσουμε σε περαιτέρω συμπεράσματα, με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα και τις ερευνητικές υποθέσεις που είχαν τεθεί στην παρούσα έρευνα, αξίζει να γίνει μια αναφορά σε γενικά συμπεράσματα που προκύπτουν, σχετικά τόσο με τα επίπεδα γονεϊκής ζεστασιάς που τα παιδιά του δείγματος βιώνουν από την πλευρά των γονέων τους, όσο και με τα επίπεδα δυσκολιών/προβλημάτων συμπεριφοράς που μπορεί να εντοπίζουν οι γονείς του δείγματος στα παιδιά τους.

Πιο αναλυτικά, λοιπόν, όσον αφορά, αρχικά, τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την ανάλυση των απαντήσεων των παιδιών του δείγματος για τη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη, φαίνεται ότι οι γονείς στο σύνολό τους αξιολογούνται ως ιδιαίτερα αποδεκτικοί από τα παιδιά τους, αν συγκριθούν τα σκορ που συγκεντρώνουν στην παρούσα έρευνα με το δυνατό εύρος τιμών σκορ που μπορεί να συγκεντρωθεί ανά κλίμακα (Παράρτημα VI). Συγκεκριμένα, προκύπτει ότι τόσο οι μητέρες, όσο και οι πατέρες του δείγματος παρέχουν υψηλά επίπεδα ζεστασιάς προς τα παιδιά τους (μέσος όρος Ζεστασιάς από τις μητέρες του δείγματος: M=32,08 / μέσος όρος Ζεστασιάς από τους πατέρες του δείγματος: M=31,36). Αντίθετα, παρατηρούνται αρκετά μειωμένα επίπεδα μητρικής και πατρικής αδιαφορίας (μέσος όρος Αδιαφορίας από τις μητέρες του δείγματος: M=9,73 / μέσος όρος Αδιαφορίας από τους πατέρες του δείγματος: M=9,85), αλλά και εχθρότητας/απόρριψης (μέσος όρος Εχθρότητας/Απόρριψης από τις

μητέρες του δείγματος: Μ=16,12 / μέσος όρος Εχθρότητας/Απόρριψης από τους πατέρες του δείγματος: Μ=15,50).

Με βάση τα ευρήματα για υψηλά επίπεδα γονεϊκής ζεστασιάς στις ελληνικές οικογένειες του δείγματος της παρούσας έρευνας, επιβεβαιώνονται αποτελέσματα άλλων ερευνών που να υποστηρίζουν ότι οι γονείς γίνονται αντιληπτοί ως ιδιαίτερα στοργικοί από τα παιδιά, στη σύγχρονη ελληνική οικογένεια (Giotsa & Touloumakos, 2014, 2016· Θεοδωρόπουλος, 2017· Tsaousis et al., 2012). Επίσης, μέσα από ανάλογα ευρήματα, αλλά και από τα ευρήματα της παρούσας έρευνας ενισχύονται τα συμπεράσματα ερευνητών (Γεώργας, 2002· Γιώτσα, 1999· Giotsa, 2019· Γιώτσα & Μητρογιώργου, 2014γ· Giotsa & Mitrogiorgou, 2014a, 2014β, 2016· Mylonas et al., 2006) για τους στενούς δεσμούς της οικογένειας στην Ελλάδα.

Παράλληλα, όσον αφορά τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την ανάλυση των απαντήσεων των γονέων του δείγματος για τη συμπεριφορά των παιδιών τους, φαίνεται ότι η πλειοψηφία των παιδιών του δείγματος κατατάσσεται στο φυσιολογικό φάσμα για όλες τις κλίμακες προβλημάτων και δυσκολιών συμπεριφοράς και συναισθήματος, που προκύπτουν από τη ΛΕΠΣ για ηλικίες $1^1/_2$-5 ετών, τόσο σύμφωνα με τους πατέρες, όσο και σύμφωνα με τις μητέρες του δείγματος. Σε σύγκριση, δε, με τα πιθανά σκορ που θα μπορούσαν να συγκεντρώσουν τα παιδιά του δείγματος για το σύνολο των προβλημάτων, όπως προκύπτει από τη ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των γονέων (Παράρτημα VI), φαίνεται ότι ο μέσος όρος των σκορ που προκύπτουν από τις απαντήσεις των γονέων είναι αρκετά χαμηλός, υποδεικνύοντας μικρή πιθανότητα εκδήλωσης δυσκολιών και προβλημάτων συμπεριφοράς και συναισθήματος από τα παιδιά του δείγματος. Συγκεκριμένα, ο μέσος όρος των σκορ που συγκεντρώνουν τα παιδιά του δείγματος στην κλίμακα Σύνολο προβλημάτων της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων είναι Μ=31,61 και σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων είναι Μ=29,35.

Υψηλά ποσοστά κατάταξης των παιδιών στο φυσιολογικό φάσμα των κλιμάκων συνδρόμων της ΛΕΠΣ για ηλικίες $1^1/_2$-5 ετών εντοπίζονται και σε άλλες έρευνες σε ελληνικό πληθυσμό, όπως αυτή του Τσαούση (Achenbach & Rescorla, 2009), υποδεικνύοντας μειωμένα ποσοστά εμφάνισης προβλημάτων και δυσκολιών συμπεριφοράς και συναισθήματος σε παιδιά νηπιακής ηλικίας. Ανάλογα συμπεράσματα, δε, προκύπτουν για τα παιδιά νηπιακής ηλικίας και από έρευνες σε εκπαιδευτικούς σε ελληνικά νηπιαγωγεία (Doni & Giotsa, 2017, 2018), όπου και πάλι εντοπίζονται ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά κατάταξης στο φυσιολογικό φάσμα των αντίστοιχων κλιμάκων της ΦΑΝ-Β.

9.3 Συμπεράσματα συγκρίσεων για τη γονεϊκή αποδοχή-απόρριψη και την παιδική συμπεριφορά ως προς το φύλο γονέων και παιδιών

Μέσω της βιβλιογραφικής επισκόπησης, εντοπίστηκαν συμπεράσματα σχετικά με διαφοροποιήσεις που παρατηρούνται στη συμπεριφορά των παιδιών, σύμφωνα με το φύλο τους. Στερεοτυπικά, πολλές φορές, τα αγόρια τείνουν να θεωρούνται πιο ανυπάκουα και επιθετικά, σε σχέση με τα κορίτσια. Στην παρούσα έρευνα, λοιπόν, διερευνήθηκε το κατά πόσο είναι δυνατό να εντοπιστούν τέτοιου είδους διαφορές στη συμπεριφορά των παιδιών του δείγματος, σύμφωνα με τη γνώμη των γονέων τους.

Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας δείχνουν ότι τα αγόρια του δείγματος τείνουν να εκδηλώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό προβλήματα και δυσκολίες συμπεριφοράς από τα κορίτσια. Πιο αναλυτικά, τόσο οι μητέρες, όσο και οι πατέρες του δείγματος αξιολογούν με στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερα σκορ τα αγόρια από τα κορίτσια, στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ. Παράλληλα, οι μητέρες αξιολογούν με στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερα σκορ τα αγόρια και στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά της ΛΕΠΣ. Σε συνδυασμό με τα υψηλότερα σκορ στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής, φαίνεται ότι τα αγόρια του δείγματος τείνουν να εκδηλώνουν σε μεγαλύτερο βαθμό Εξωτερικευμένα προβλήματα συμπεριφοράς, σε σύγκριση με τα κορίτσια, σύμφωνα με την αντίληψη των μητέρων. Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, τα κορίτσια φαίνεται ότι είναι πιο πιθανό να εμφανίζουν δυσκολίες ύπνου, καθώς οι πατέρες αξιολογούν τα κορίτσια με στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερα σκορ από τα αγόρια στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ.

Τα αποτελέσματα αυτά επιβεβαιώνουν εν μέρει την **Ερευνητική Υπόθεση 1**, σύμφωνα με την οποία αναμέναμε ότι τα αγόρια του δείγματος θα συγκεντρώνουν στατιστικά σημαντικά υψηλότερα σκορ, συγκριτικά με τα κορίτσια, στις κλίμακες συνδρόμων, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των γονέων του δείγματος. Όσον αφορά τα εξωτερικευμένα προβλήματα συμπεριφοράς, πράγματι, τα αγόρια του δείγματος συγκέντρωσαν υψηλότερα σκορ, αλλά από την άλλη πλευρά τα κορίτσια του δείγματος φάνηκαν πιο επιρρεπή στα προβλήματα ύπνου, σύμφωνα με τους πατέρες.

Όσον αφορά την κατάταξη αγοριών και κοριτσιών στις κλίμακες συνδρόμων της ΛΕΠΣ, αξίζει να αναφερθεί ότι παρατηρείται στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση μόνο στην κατάταξη αγοριών και κοριτσιών στην κλίμακα Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, κατά τις μητέρες, με τα κορίτσια να κατατάσσονται κατά 90% στο φυσιολογικό φάσμα, ενώ τα αγόρια να εμφανίζουν αυξημένα ποσοστά κατάταξης τόσο στο οριακό (11,9%), όσο και στο κλινικό (8,6%) φάσμα, σε σύγκριση με τα κορίτσια.

Τα αποτελέσματα αυτά απορρίπτουν την **Ερευνητική Υπόθεση 2**, σύμφωνα με την οποία αναμέναμε ότι τα ποσοστά των κοριτσιών του δείγματος που θα κατατάσσονται, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των γονέων, στο φυσιολογικό φάσμα στις κλίμακες συνδρόμων, θα είναι στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερα, σε σύγκριση με τα αντίστοιχα των αγοριών. Επίσης, απορρίπτουν την **Ερευνητική Υπόθεση 3**, σύμφωνα με την οποία αναμέναμε ότι τα ποσοστά των αγοριών του δείγματος που θα κατατάσσονται, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των γονέων, στο οριακό και κλινικό φάσμα στις κλίμακες

συνδρόμων, θα είναι στατιστικά σημαντικά μεγαλύτερα, σε σύγκριση με τα αντίστοιχα των κοριτσιών. Οι υποθέσεις απορρίπτονται, καθώς στατιστικά σημαντική διαφορά εντοπίστηκε μόνο σε μια από τις κλίμακες συνδρόμων, ενώ φαίνεται ότι, όσον αφορά την κατάταξη αγοριών και κοριτσιών σε όλες τις υπόλοιπες κλίμακες συνδρόμων, το φύλο δεν παίζει ρόλο.

Οι διαφοροποιήσεις που παρατηρούνται στον τρόπο με τον οποίο οι γονείς του δείγματος αξιολογούν τις συμπεριφορές των παιδιών τους, ανάλογα με το φύλο των δευτέρων, συνδέεται με ευρήματα άλλων ερευνών που υποδεικνύουν ότι τα αγόρια είναι πιο πιθανό να εκδηλώσουν επιθετική συμπεριφορά, συγκριτικά με τα κορίτσια (Manolitsis & Tafa, 2005). Κατά αντιστοιχία, οι μητέρες του δείγματος της παρούσας έρευνας αξιολογούν ως περισσότερο επιθετικά τα αγόρια, σε σύγκριση με τα κορίτσια.

Όσον αφορά, δε, την αντιλαμβανόμενη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη, σύμφωνα με τα παιδιά του δείγματος, δε βρέθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές, ως προς το φύλο των παιδιών. Παρόλο που προγενέστερες έρευνες (Chung et al., 2008· Γιώτσα και συν., 2016· Demetriou & Christoulides, 2006· Θεοδωρόπουλος, 2017· Kausar & Kasmi, 2011) συμπεραίνουν ότι τα κορίτσια τείνουν να αντιλαμβάνονται τους γονείς τους ως πιο αποδεκτικούς, σε σύγκριση με τα αγόρια, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι συχνά απευθύνονταν σε παιδιά μεγαλύτερης ηλικίας. Η παρούσα έρευνα απευθυνόταν σε παιδιά νηπιακής ηλικίας και σε αντίθεση με προγενέστερα συμπεράσματα, δεν υποδεικνύει διαφορές στην αντιληπτή αποδοχή και απόρριψη, ανάμεσα στα αγόρια και τα κορίτσια του δείγματος.

Με βάση το παρόν εύρημα, δε, απορρίπτεται η **Ερευνητική Υπόθεση 5**, σύμφωνα με την οποία αναμέναμε ότι θα υπήρχε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των αντιλήψεων αγοριών και κοριτσιών, σχετικά με τη μητρική ζεστασιά, αδιαφορία και εχθρότητα/απόρριψη, με τα κορίτσια να αντιλαμβάνονται ως πιο στοργικές και λιγότερο απορριπτικές τις μητέρες τους, σε σύγκριση με τα αγόρια. Κατά αντιστοιχία, απορρίπτεται και η **Ερευνητική Υπόθεση 6**, σύμφωνα με την οποία αναμέναμε ότι θα υπήρχε στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των αντιλήψεων αγοριών και κοριτσιών, σχετικά με την πατρική ζεστασιά, αδιαφορία και εχθρότητα/απόρριψη, με τα κορίτσια να αντιλαμβάνονται ως πιο στοργικούς και λιγότερο απορριπτικούς τους πατέρες τους, σε σύγκριση με τα αγόρια.

Στη συνέχεια, εκτός από το φύλο των παιδιών που συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα, εξετάστηκαν και οι διαφοροποιήσεις ως προς το φύλο των γονέων. Έτσι, όσον αφορά την αξιολόγηση της συμπεριφοράς των παιδιών του δείγματος, προέκυψαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στα σκορ που συγκέντρωσαν τα παιδιά στις κλίμακες Ανήσυχος/Καταθλιπτικός, Προβλήματα ύπνου, Προβλήματα προσοχής, Επιθετική συμπεριφορά και Άλλα προβλήματα, ανάμεσα σε μητέρες και πατέρες. Επίσης, προέκυψαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις αντιλήψεις μητέρων και πατέρων για τις συνδυαστικές κλίμακες της ΛΕΠΣ, Εσωτερικευμένα προβλήματα, Εξωτερικευμένα προβλήματα και Σύνολο προβλημάτων. Σε όλες τις περιπτώσεις κλιμάκων, οι μητέρες του δείγματος τείνουν να αξιολογούν πιο αυστηρά, δηλαδή με υψηλότερα σκορ, τη συμπεριφορά των παιδιών τους, σε σύγκριση με τους πατέρες.

Αυτό το εύρημα οδηγεί σε απόρριψη της **Ερευνητικής Υπόθεσης 4**, σύμφωνα με την οποία αναμέναμε ότι οι πατέρες του δείγματος θα ήταν πιο αυστηροί στην αξιολόγηση της συμπεριφοράς του παιδιού τους, οπότε τα παιδιά του δείγματος θα συγκέντρωναν υψηλότερα σκορ στις κλίμακες συνδρόμων, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, σε σύγκριση με τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος.

Εκτός από τις αντιλήψεις των γονέων για τη συμπεριφορά των παιδιών του δείγματος, διερευνήθηκε και η πιθανότητα ύπαρξης διαφορών ανάμεσα στην αντιλαμβανόμενη μητρική και πατρική αποδοχή και απόρριψη, σύμφωνα με τα παιδιά του δείγματος. Προέκυψε ότι οι μητέρες συγκέντρωσαν υψηλότερα σκορ στην κλίμακα Ζεστασιά του ECPARQ, σε σύγκριση με τους πατέρες, υποδεικνύοντας ότι τα παιδιά του δείγματος τείνουν να αντιλαμβάνονται τη μητέρα τους ως πιο στοργική από τον πατέρα τους. Πρέπει, βέβαια, να διευκρινιστεί ότι, σε γενικές γραμμές, τα παιδιά του δείγματος αξιολογούν ως ιδιαίτερα υψηλή τόσο την μητρική, όσο και την πατρική Ζεστασιά.

Αν και οι μητέρες φαίνεται να γίνονται αντιληπτές ως πιο στοργικές, τα παιδιά του δείγματος παράλληλα αξιολογούν ως στατιστικά σημαντικά υψηλότερα και τα σκορ στην κλίμακα μητρική Εχθρότητα/Επιθετικότητα του ECPARQ, σε σύγκριση με την πατρική Εχθρότητα/Επιθετικότητα. Αν και αυτό το εύρημα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως αντιφατικό, οι στατιστικά σημαντικές υψηλότερες τιμές στη μητρική Εχθρότητα/Επιθετικότητα είναι πιθανό να έχουν να κάνουν με το γεγονός ότι, σε όλες τις περιπτώσεις με κρίση στο οικογενειακό πλαίσιο (ανεργία, διαζύγιο/διάσταση, μετακίνηση), τα παιδιά του δείγματος περνούν στην πλειοψηφία τους περισσότερο χρόνο με τη μητέρα. Σε κάθε περίπτωση, βέβαια, πρέπει να αναφερθεί ότι τα σκορ στις κλίμακες Αδιαφορία και Εχθρότητα/Απόρριψη είναι χαμηλά στο σύνολο του δείγματος, τόσο για τη μητέρα, όσο και για τον πατέρα.

Τα προαναφερθέντα ευρήματα, σχετικά με τη μητρική ζεστασιά μάς οδηγούν σε επιβεβαίωση της **Ερευνητικής Υπόθεσης 7**, σύμφωνα με την οποία αναμέναμε ότι τα παιδιά του δείγματος θα αντιλαμβάνονταν τις μητέρες ως περισσότερο στοργικές, σε σύγκριση με τους πατέρες. Παράλληλα, οδηγούμαστε σε απόρριψη της **Ερευνητικής Υπόθεσης 8**, σύμφωνα με την οποία αναμέναμε ότι τα παιδιά του δείγματος θα αντιλαμβάνονταν τους πατέρες ως περισσότερο επιθετικούς και απορριπτικούς, σε σύγκριση με τις μητέρες.

Η μεγαλύτερη αυστηρότητα των μητέρων του δείγματος (συγκριτικά με τους πατέρες), όσον αφορά την αξιολόγηση της συμπεριφοράς των παιδιών τους, αλλά και η στατιστικά σημαντικά υψηλότερη μητρική εχθρότητα/απόρριψη (σε σύγκριση με την πατρική), που φαίνεται να αντιλαμβάνονται τα παιδιά του δείγματος της παρούσας έρευνας, είναι δυο ευρήματα που είναι πιθανό να συνδέονται μεταξύ τους, λόγω του αυξημένου χρόνου που περνούν τα παιδιά νηπιακής ηλικίας με τη μητέρα. Επιπλέον, είναι πιθανό να συνδέονται με τους ρόλους και τις λειτουργίες των μελών των οικογενειών της παρούσας έρευνας, καθώς, όπως προτείνεται βιβλιογραφικά (Γεώργας, 1997, 1999· Georgas, 1989, 1991· Georgas et al., 1996· Γεώργας και συν., 2004· Γιώτσα, 1999· Γιώτσα & Μητρογιώργου, 2014γ· Παπαδήμου, 1999), η σύγχρονη ελληνική οικογένεια τείνει να απορρίπτει παραδοσιακούς, ιεραρχικούς ρόλους του πατέρα, που

συχνά σήμαιναν απόλυτο έλεγχο του πατέρα πάνω στα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας, πολύ αυστηρούς κανόνες και αυταρχικές μεθόδους.

9.4 Συμπεράσματα συγκρίσεων για τη γονεϊκή αποδοχή-απόρριψη και την παιδική συμπεριφορά ως προς την ύπαρξη κρίσης στο οικογενειακό πλαίσιο

Μια από τις κύριες μεταβλητές της παρούσας έρευνας ήταν η κρίση στο οικογενειακό πλαίσιο. Με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα και τα ερευνητικά εργαλεία που επιλέχθηκαν, λοιπόν, διερευνήθηκε η πιθανότητα ύπαρξης διαφοροποιήσεων στη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών, αλλά και στην αξιολόγηση της παιδικής συμπεριφοράς, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των γονέων, ως προς την ύπαρξη ή μη κρίσης στην οικογένεια.

Αρχικά, όσον αφορά την παιδική συμπεριφορά, τα ευρήματα υποδεικνύουν στατιστικά σημαντική διαφορά στα σκορ που συγκεντρώνουν τα παιδιά του δείγματος στις επιμέρους κλίμακες συνδρόμων Συναισθηματικά αντιδραστικός και Ανήσυχος/Καταθλιπτικός, αλλά και στις συνολικές κλίμακες συνδρόμων Εσωτερικευμένα προβλήματα και Σύνολο προβλημάτων. Συγκεκριμένα, τα παιδιά που προέρχονται από οικογένεια με κρίση συγκεντρώνουν υψηλότερα σκορ σε όλες τις προαναφερθείσες κλίμακες συνδρόμων, σε σύγκριση με τα παιδιά που προέρχονται από οικογένεια χωρίς κρίση. Οι αντιλήψεις των μητέρων συμφωνούν με αυτές των πατέρων του δείγματος. Επιπλέον, οι μητέρες του δείγματος αξιολογούν με στατιστικά σημαντικά υψηλότερα σκορ τα παιδιά που προέρχονται από οικογένεια με κρίση, στην κλίμακα Απομόνωση/Απόσυρση.

Εξετάζοντας τα σκορ που συγκεντρώνουν τα παιδιά του δείγματος στις επιμέρους κλίμακες συνδρόμων της ΛΕΠΣ, ως προς τις διάφορες περιπτώσεις κρίσης, τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι οι μητέρες του δείγματος αξιολογούν με υψηλότερα σκορ τη συμπεριφορά των παιδιών τους στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός, σε περιπτώσεις οικογενειών με διαζύγιο/διάσταση, σε σύγκριση με τα υπόλοιπα παιδιά του δείγματος. Παράλληλα, οι πατέρες του δείγματος αξιολογούν με υψηλότερα σκορ τη συμπεριφορά των παιδιών τους στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου, σε περιπτώσεις οικογενειών με ανεργία, αλλά και στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός, σε περιπτώσεις οικογενειών με μετακίνηση, σε σύγκριση με τα υπόλοιπα παιδιά του δείγματος.

Στη συνέχεια, διερευνώντας την κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα των κλιμάκων συνδρόμων της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι στις διάφορες περιπτώσεις οικογενειών με κρίση, αυξημένα ποσοστά των παιδιών τείνουν να κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα. Αναλυτικά, σε περιπτώσεις με ανεργία ή μετακίνηση, οι μητέρες τείνουν να κατατάσσουν σε υψηλότερα ποσοστά τα παιδιά τους στο οριακό και κλινικό φάσμα των κλιμάκων Προβλήματα ύπνου και Επιθετική συμπεριφορά. Σε περιπτώσεις παιδιών που προέρχονται από οικογένειες με

διαζύγιο/διάσταση, τα ποσοστά κατάταξής τους από τις μητέρες στο κλινικό φάσμα σε όλες τις κλίμακες συνδρόμων είναι πάνω από διπλάσια, σε σύγκριση με τα υπόλοιπα παιδιά του δείγματος.

Επιπρόσθετα, διερευνώντας την κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα των κλιμάκων συνδρόμων της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των πατέρων, τα αποτελέσματα είναι παρόμοια με αυτά που παρατηρούνται από την πλευρά των μητέρων. Σε περιπτώσεις ανεργίας, υψηλότερα είναι τα ποσοστά των παιδιών που οι πατέρες κατατάσσουν στο κλινικό φάσμα στις περισσότερες από τις κλίμακες συνδρόμων (πλην της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός). Σε περιπτώσεις μετακίνησης, υψηλότερα ποσοστά παιδιών κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα των κλιμάκων Συναισθηματικά αντιδραστικός και Επιθετική συμπεριφορά. Τέλος, σε περιπτώσεις παιδιών που προέρχονται από οικογένειες με διαζύγιο/διάσταση, όπως και σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, τα ποσοστά κατάταξης των παιδιών από τους πατέρες στο κλινικό φάσμα σε όλες τις κλίμακες συνδρόμων είναι διπλάσια, σε σύγκριση με τα υπόλοιπα παιδιά του δείγματος και ιδιαίτερα υψηλά.

Παρατηρεί κανείς, λοιπόν, ότι σε όλες τις συγκρίσεις των σκορ των παιδιών για τα προβλήματα και δυσκολίες συμπεριφοράς και συναισθήματος, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των γονέων, προκύπτουν συμπεράσματα για αυξημένα σκορ σε εσωτερικευμένα προβλήματα για τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με κρίση, σε σύγκριση με τα υπόλοιπα παιδιά του δείγματος. Επίσης, είναι εμφανές ότι τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με διαζύγιο/διάσταση είναι αυτά που έχουν τα υψηλότερα ποσοστά κατάταξης στο κλινικό φάσμα σε όλες τις κλίμακες συνδρόμων, σύμφωνα και με τους δυο γονείς.

Αυτά τα ευρήματα επιβεβαιώνουν την **Ερευνητική Υπόθεση 12**, σύμφωνα με την οποία αναμέναμε ότι στις περιπτώσεις οικογενειών με κρίση, τα παιδιά θα αξιολογούνταν με υψηλότερα σκορ στις κλίμακες εσωτερικευμένων και εξωτερικευμένων συνδρόμων, σε σύγκριση με τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες χωρίς κρίση. Επιπλέον, τα ευρήματα αυτά συνδέονται με προγενέστερες έρευνες, τα συμπεράσματα των οποίων αναφέρουν ότι η συναισθηματική κατάσταση των γονέων, σε περιπτώσεις που η οικογένεια αντιμετωπίζει οικονομικά προβλήματα, τείνει να επηρεάζει τα παιδιά, τα οποία είναι πιο επιρρεπή στο να εμφανίζουν εσωτερικευμένα και εξωτερικευμένα προβλήματα συμπεριφοράς (Fonseca et al., 2016· Puff & Renk, 2014).

Διερευνώντας τις αντιλήψεις των παιδιών του δείγματος για τη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη στην οικογένειά τους, ως προς την ύπαρξη ή μη κρίσης, αναζητήσαμε στατιστικά σημαντικές διαφορές στις κλίμακες της αντιλαμβανόμενης μητρικής και πατρικής αποδοχής και απόρριψης. Εντοπίστηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές στις κλίμακες μητρικής απόρριψης (Αδιαφορία και Εχθρότητα/Απόρριψη), υποδεικνύοντας ότι σε οικογένειες με κρίση οι μητέρες γίνονται αντιληπτές ως περισσότερο αδιάφορες, αλλά και εχθρικές, σε σύγκριση με τις μητέρες σε οικογένειες χωρίς κρίση. Το ίδιο αποτέλεσμα προέκυψε και για τους πατέρες του δείγματος. Επιπλέον, εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική διαφορά στην κλίμακα πατρικής

Ζεστασιάς, υποδεικνύοντας ότι σε οικογένειες με κρίση, οι πατέρες τείνουν να γίνονται αντιληπτοί ως λιγότερο στοργικοί από τα παιδιά, σε σύγκριση με τους πατέρες σε οικογένειες χωρίς κρίση.

Στη συνέχεια, διερευνώντας τις διάφορες περιπτώσεις κρίσης, σύμφωνα με τα αποτελέσματα, στις οικογένειες του δείγματος με ανεργία, τα παιδιά τείνουν να αντιλαμβάνονται περισσότερη μητρική εχθρότητα/απόρριψη, σε σύγκριση με τα υπόλοιπα παιδιά του δείγματος. Επιπλέον, φαίνεται ότι στις οικογένειες του δείγματος με διαζύγιο/διάσταση, τα παιδιά τείνουν να αντιλαμβάνονται ως λιγότερο στοργικούς και παράλληλα περισσότερο αδιάφορους τους πατέρες, σε σύγκριση με τα υπόλοιπα παιδιά του δείγματος.

Τα ευρήματα αυτά είναι πιθανό να συνδέονται με τις λειτουργίες της οικογένειας και τους ρόλους, όπως αυτοί διαμορφώνονται στις οικογένειες του δείγματος μετά την κρίση. Δηλαδή, στις περιπτώσεις με ανεργία, οι μητέρες του δείγματος είναι αυτές που έχουν τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας, οπότε πλήττονται περισσότερο, σε σύγκριση με τους πατέρες. Αυτό είναι κάτι που ίσως επιδρά στην ψυχοσυναισθηματική τους κατάσταση και τη συμπεριφορά τους στο οικογενειακό πλαίσιο. Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, εξάλλου, τα αρνητικά συναισθήματα, η αδυναμία παροχής ξεκάθαρων εξηγήσεων, η επιθετικότητα, η ένταση και το άγχος επιδρούν αρνητικά στις δυναμικές της οικογένειας, σε περιόδους με δυσκολίες (Fonseca et al., 2016), καταλήγοντας στην ανάπτυξη αρνητικών στάσεων από την πλευρά των παιδιών για τους γονείς και την οικογένειά τους.

Με βάση τα προαναφερθέντα συμπεράσματα, λοιπόν, σε οικογένειες με ανεργία, οδηγούμαστε σε απόρριψη της **Ερευνητικής Υπόθεσης 9**, σύμφωνα με την οποία αναμέναμε ότι στις περιπτώσεις ανεργίας, τα παιδιά θα αντιλαμβάνονταν υψηλότερα επίπεδα ζεστασιάς από τον άνεργο γονέα, με τον οποίο περνούν μαζί του περισσότερο χρόνο. Συνεπώς, φαίνεται ότι τα συμπεράσματα δε συμφωνούν απόλυτα με προγενέστερες έρευνες (Giotsa & Mitrogiorgou, 2014β), που κάνουν λόγο για την ανθεκτικότητα των παιδιών σε αλλαγές που προκύπτουν στο οικογενειακό τους πλαίσιο.

Αντίθετα, στις περιπτώσεις με διαζύγιο/διάσταση, φαίνεται ότι πλήττεται σε μεγαλύτερο βαθμό η αλληλεπίδραση μεταξύ πατέρα και παιδιού. Αυτό το αποτέλεσμα είναι πιθανό να συνδέεται με το γεγονός ότι στην πλειοψηφία των οικογενειών του δείγματος με διαζύγιο/διάσταση, το παιδί μένει με τη μητέρα, κάτι που βιβλιογραφικά συναντάται συχνά (Booth et al., 2010· Flouri, 2006· King & Sobolewski, 2006). Κατά αντιστοιχία, σε προγενέστερες έρευνες, έχει προκύψει ότι η αλληλεπίδραση με τον πατέρα μετά το διαζύγιο/διάσταση των γονέων συχνά μειώνεται πολύ ή εκλείπει, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών (Giotsa & Mitrogiorgou, 2016).

Τα ευρήματα της παρούσας έρευνας για τις περιπτώσεις διαζυγίου/διάστασης, εκτός από προγενέστερες έρευνες, επιβεβαιώνουν και την **Ερευνητική Υπόθεση 10**, σύμφωνα με την οποία αναμέναμε ότι τα παιδιά θα αντιλαμβάνονταν ως λιγότερο στοργικό και περισσότερο αδιάφορο τον γονέα που δε μένει μαζί τους. Όσον αφορά, από την άλλη πλευρά, τις περιπτώσεις οικογενειών με μετακίνηση, πρέπει να

αναφερθεί ότι δεν εντοπίστηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές και ως αποτέλεσμα απορρίπτεται η **Ερευνητική Υπόθεση 11**, σύμφωνα με την οποία τα παιδιά θα αντιλαμβάνονταν ως περισσότερο στοργικό τον γονέα που μένει μαζί τους, αλλά παράλληλα δε θα αντιλαμβάνονταν ως περισσότερο αδιάφορο ή εχθρικό τον γονέα που μετακινείται.

Σε δεύτερο επίπεδο, πέρα από τις συγκρίσεις που διεξήχθησαν ως προς την ύπαρξη ή μη κρίσης και τις περιπτώσεις κρίσης στο οικογενειακό πλαίσιο, σε σύγκριση με το σύνολο του δείγματος, προχωρήσαμε σε περαιτέρω αναλύσεις. Συνεχίσαμε, λοιπόν, διερευνώντας την εξάρτηση μεταξύ του τύπου κρίσης (ανεργία, διαζύγιο/διάσταση ή μετακίνηση) και της παιδικής συμπεριφοράς ή της γονεϊκής αποδοχής και απόρριψης. Στόχος αυτών των συγκρίσεων ήταν να εντοπίσουμε στατιστικά σημαντικές διαφορές για την παιδική συμπεριφορά και τη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη, αντίστοιχα, μεταξύ των μερών του δείγματος που απαντούν στις συγκεκριμένες περιπτώσεις κρίσης που είχαμε θέσει.

Όσον αφορά, λοιπόν, τις αντιλήψεις των μητέρων του δείγματος σε οικογένειες με κρίση, σχετικά με την παιδική συμπεριφορά και την κατάταξη των παιδιών στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα των κλιμάκων συνδρόμων της ΛΕΠΣ, εντοπίσαμε στατιστικά σημαντικές διαφορές στις κλίμακες Σωματικές ενοχλήσεις, Απομόνωση/Απόσυρση, Προβλήματα ύπνου και Επιθετική συμπεριφορά.

Πιο συγκεκριμένα, σε όλες τις προαναφερθείσες κλίμακες, τα χαμηλότερα ποσοστά κατάταξης στο κλινικό φάσμα κατέχουν τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με ανεργία. Επίσης, σχεδόν σε όλες τις προαναφερθείσες κλίμακες, τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με ανεργία κατέχουν τα υψηλότερα ποσοστά κατάταξης στο φυσιολογικό φάσμα, πλην της κλίμακας Προβλήματα ύπνου, στην οποία τα υψηλότερα ποσοστά κατάταξης στο φυσιολογικό φάσμα κατέχουν τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με μετακίνηση. Από την άλλη πλευρά, στις κλίμακες Σωματικές ενοχλήσεις, Απομόνωση/Απόσυρση και Προβλήματα ύπνου, τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με διαζύγιο/διάσταση κατέχουν τόσο τα υψηλότερα ποσοστά κατάταξης στο κλινικό φάσμα, όσο και τα χαμηλότερα ποσοστά κατάταξης στο φυσιολογικό φάσμα. Αντίστοιχα, τα υψηλότερα ποσοστά κατάταξης στο κλινικό φάσμα και παράλληλα τα χαμηλότερα ποσοστά κατάταξης στο φυσιολογικό φάσμα κατέχουν τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με μετακίνηση, στην κλίμακα Επιθετική συμπεριφορά.

Όσον αφορά, δε, τις αντιλήψεις των πατέρων του δείγματος σε οικογένειες με κρίση, σχετικά με την παιδική συμπεριφορά και την κατάταξη των παιδιών στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα των κλιμάκων συνδρόμων της ΛΕΠΣ, εντοπίσαμε στατιστικά σημαντικές διαφορές και στις επτά κλίμακες συνδρόμων (Συναισθηματικά αντιδραστικός, Ανήσυχος/Καταθλιπτικός, Σωματικές ενοχλήσεις, Απομόνωση/ Απόσυρση, Προβλήματα ύπνου, Προβλήματα προσοχής και Επιθετική συμπεριφορά).

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τους πατέρες του δείγματος, σε όλες τις προαναφερθείσες κλίμακες, τα χαμηλότερα ποσοστά κατάταξης στο κλινικό φάσμα και παράλληλα τα υψηλότερα ποσοστά κατάταξης στο φυσιολογικό φάσμα κατέχουν

τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με ανεργία. Από την άλλη πλευρά, σε όλες τις προαναφερθείσες κλίμακες, τα υψηλότερα ποσοστά κατάταξης στο κλινικό φάσμα και παράλληλα τα χαμηλότερα ποσοστά κατάταξης στο φυσιολογικό φάσμα κατέχουν τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με διαζύγιο/διάσταση. Σε κάποιες περιπτώσεις κλιμάκων (Απομόνωση/Απόσυρση και Προβλήματα ύπνου), οι πατέρες οικογενειών με διαζύγιο/διάσταση κατατάσσουν τα παιδιά τους ακόμη και σε μεγαλύτερο ποσοστό στο κλινικό φάσμα, σε σύγκριση με το φυσιολογικό φάσμα.

Γίνεται εμφανές, λοιπόν, ότι οι δυο γονείς κατά βάση συμφωνούν, παρατηρώντας προβλήματα και δυσκολίες συμπεριφοράς και συναισθήματος σε μεγαλύτερο βαθμό στα παιδιά τους, σε περιπτώσεις με διαζύγιο/διάσταση, σε σύγκριση με τους άλλους δυο τύπους κρίσης. Αντίθετα, οι γονείς παρατηρούν σε μικρότερο βαθμό προβλήματα και δυσκολίες συμπεριφοράς και συναισθήματος στα παιδιά τους, σε περιπτώσεις με ανεργία, σε σύγκριση με τους άλλους δυο τύπους κρίσης. Τέλος, μόνο οι μητέρες του δείγματος φαίνεται να αντιλαμβάνονται ως περισσότερο επιθετικά τα παιδιά τους, σε περιπτώσεις οικογενειών με μετακίνηση.

Τα ευρήματα αυτά είναι ιδιαίτερα ενδιαφέροντα, καθώς αποτελούν ένα επιπλέον βήμα στην έρευνα για τα προβλήματα και τις δυσκολίες συμπεριφοράς και συναισθήματος των παιδιών νηπιακής ηλικίας, σε περιπτώσεις οικογενειών με κρίση. Επιπλέον, είναι δυνατό να συνδεθούν βιβλιογραφικά με την ψυχολογική πίεση και το άγχος που νιώθουν τα ενήλικα άτομα της οικογένειας, συναισθήματα τα οποία αντικατοπτρίζονται ακόμη και στη συμπεριφορά των παιδιών (Fonseca et al., 2016· Kolaitis & Giannakopoulos, 2015).

Εστιάζοντας στις περιπτώσεις διαζυγίου/διάστασης, στις οποίες φαίνεται ότι οι γονείς εντοπίζουν σε μεγαλύτερο βαθμό δυσκολίες συμπεριφοράς στα παιδιά τους, τα ευρήματα υποστηρίζουν την εκτενή διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία, σχετικά με κοινωνικές, συναισθηματικές και συμπεριφορικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα παιδιά, σε σύνδεση με τις αλλαγές στην καθημερινότητά τους (Babalis et al., 2014· Felner et al., 1981· Fomby & Cherlin, 2007· Gadalla, 2008· Guttman & Rosenberg, 2003· Hetherington, 1993· Weaver & Schofield, 2015). Ορισμένοι ερευνητές (Ahrons, 2004· Babalis et al., 2014· Felner et al., 1981· Kelly & Lamb, 2000· Manolitsis & Tafa, 2005· Moon, 2011) κάνουν λόγο συγκεκριμένα για επιθετική συμπεριφορά των παιδιών διπυρηνικών οικογενειών, κάτι που υποστηρίζεται και στην παρούσα έρευνα, σύμφωνα με τη γνώμη των πατέρων, σε περιπτώσεις οικογενειών με διαζύγιο/διάσταση.

Διερευνώντας στη συνέχεια, τις αντιλήψεις των παιδιών του δείγματος, σε οικογένειες με κρίση, σχετικά με τη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη, εντοπίσαμε στατιστικά σημαντικές διαφορές μόνο για την αντιληπτή πατρική αποδοχή και απόρριψη (κλίμακα πατρικής Αδιαφορίας), μεταξύ των παιδιών που προέρχονται από οικογένειες με διαφορετικούς τύπους κρίσης. Συγκεκριμένα, τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας υποδεικνύουν ότι τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με διαζύγιο/διάσταση τείνουν να αντιλαμβάνονται ως περισσότερο αδιάφορο τον πατέρα, σε σύγκριση τόσο με τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με ανεργία, όσο και με τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με μετακίνηση.

Τα ευρήματα αυτά, σχετικά με την αντιλαμβανόμενη πατρική αδιαφορία, είναι πιθανό να σχετίζονται με το γεγονός ότι οι πατέρες του δείγματος είναι αυτοί που κατά πλειοψηφία βρίσκονται πιο μακριά από το παιδί, λόγω μετακίνησης ή διαζυγίου, στις οικογένειες της παρούσας έρευνας. Όπως αναφέρεται βιβλιογραφικά (Booth et al., 2010· Dush et al., 2011· Flouri, 2006· Giotsa & Mitrogiorgou, 2016· King & Sobolewski, 2006), πολλές φορές, μετά τις αλλαγές στο οικογενειακό πλαίσιο, ο ένας γονέας συχνά αναλαμβάνει εξ ολοκλήρου τη φροντίδα των παιδιών, κάτι που γίνεται αντιληπτό ως αδιαφορία από την πλευρά του άλλου γονέα, καθώς η επικοινωνία με τον γονέα που απομακρύνεται μειώνεται ή εκλείπει. Αυτό επιβεβαιώνεται από τα αυξημένα επίπεδα πατρικής αδιαφορίας που εκλαμβάνουν τα παιδιά του δείγματος, σε περιπτώσεις διαζυγίου/διάστασης.

Τέλος, πολύ ενδιαφέρον είναι το εύρημα ότι σε περιπτώσεις διαζυγίου/διάστασης τα παιδιά αντιλαμβάνονται ως πιο αδιάφορους τους πατέρες τους, ακόμη και σε σύγκριση με τις περιπτώσεις μετακίνησης, όπου ο πατέρας τείνει να απουσιάζει για μεγαλύτερα ίσως χρονικά διαστήματα από το σπίτι. Αυτό το εύρημα είναι πιθανό να συνδέεται με τα περιορισμένα ερευνητικά δεδομένα που εντοπίστηκαν βιβλιογραφικά, σχετικά με τη χωλή οικογένεια, σύμφωνα με τα οποία φαίνεται ότι σε αυτού του τύπου τις οικογένειες η επαφή με τον απόντα γονέα διατηρείται, υποστηρίζεται και προωθείται από τον παρόντα γονέα (Nedelcu & Wyss, 2016).

9.5 Συμπεράσματα σχετικά με τη σύνδεση της αντιλαμβανόμενης γονεϊκής αποδοχής-απόρριψης και της παιδικής συμπεριφοράς στη σύγχρονη ελληνική οικογένεια

Μέσα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση, έγινε αναζήτηση ερευνών που να συνδυάζουν τη Θεωρία Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης και τη χρήση των εργαλείων του ΣΑΕΒΑ στη νηπιακή ηλικία. Δεν εντοπίσαμε έρευνες που να διερευνούν συνδυαστικά τις αντιλήψεις παιδιών νηπιακής ηλικίας για τη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη σε σχέση με τις αντιλήψεις των γονέων για την παιδική συμπεριφορά. Έτσι, στην παρούσα διατριβή τέθηκαν ερευνητικά ερωτήματα, σχετικά με την προαναφερθείσα σύνδεση. Συγκεκριμένα, λοιπόν, τα ερωτήματα που τέθηκαν αφορούσαν την κατάταξη των παιδιών στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα των κλιμάκων συνδρόμων της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τους γονείς τους, και τον εντοπισμό των στατιστικά σημαντικών διαφορών, ανάλογα με τα επίπεδα γονεϊκής αποδοχής και απόρριψης, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών.

Πριν προχωρήσουμε στα συμπεράσματα που προκύπτουν, σχετικά με την σύνδεση της αντιλαμβανόμενης γονεϊκής αποδοχής και απόρριψης με την κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα των κλιμάκων συμπεριφοράς, σύμφωνα με τους γονείς τους, ενδιαφέρον παρουσιάζει και ο έλεγχος συσχετίσεων που πραγματοποιήθηκε. Στόχος ήταν να εντοπιστούν στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις ανάμεσα στις κλίμακες της ΛΕΠΣ για τη μητέρα ή τον πατέρα και στις κλίμακες του ECPARQ για τη μητέρα ή τον πατέρα αντίστοιχα.

Συγκεκριμένα, προέκυψαν στατιστικά σημαντικές συσχετίσεις μεταξύ των σκορ που συγκέντρωσαν τα παιδιά του δείγματος σε όλες τις κλίμακες συνδρόμων της ΛΕΠΣ (σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων) και των σκορ που συγκέντρωσαν οι μητέρες στις κλίμακες αποδοχής-απόρριψης του ECPARQ (σύμφωνα με τις αντιλήψεις των παιδιών). Το ίδιο αποτέλεσμα προέκυψε και για τις αντίστοιχες κλίμακες που αφορούν τα παιδιά και τους πατέρες του δείγματος. Με άλλα λόγια, βρέθηκε ότι η μητρική Ζεστασιά συσχετίζεται στατιστικά σημαντικά αρνητικά με τα σκορ των παιδιών σε όλες τις κλίμακες συνδρόμων συμπεριφοράς, σύμφωνα με τη μητέρα. Στατιστικά σημαντική αρνητική συσχέτιση εντοπίσαμε και ανάμεσα στην πατρική Ζεστασιά και τα σκορ των παιδιών σε όλες τις κλίμακες συνδρόμων. Αυτά τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι όσο υψηλότερα είναι τα επίπεδα της γονεϊκής ζεστασιάς που λαμβάνουν τα παιδιά του δείγματος, τόσο χαμηλότερα τείνουν να είναι τα σκορ που συγκεντρώνουν στις κλίμακες της ΛΕΠΣ, που αντικατοπτρίζουν τις δυσκολίες και τα προβλήματα συμπεριφοράς και συναισθήματος σύμφωνα με τους γονείς.

Από την άλλη πλευρά, εντοπίστηκαν στατιστικά σημαντικές θετικές συσχετίσεις μεταξύ της μητρικής Αδιαφορίας και της μητρικής Εχθρότητας/Απόρριψης, από τη μια πλευρά, και των σκορ των παιδιών σε όλες τις κλίμακες συνδρόμων της ΛΕΠΣ (σύμφωνα με τη μητέρα). Το ίδιο αποτέλεσμα εντοπίστηκε και στις αντίστοιχες κλίμακες που αφορούν τα παιδιά και τους πατέρες του δείγματος. Αυτά τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι όσο περισσότερη αδιαφορία ή/και εχθρότητα/απόρριψη βιώνουν τα παιδιά του δείγματος από την πλευρά του γονέα, τόσο υψηλότερα είναι και τα σκορ που συγκεντρώνουν στις κλίμακες της ΛΕΠΣ, που αντικατοπτρίζουν τις δυσκολίες και τα προβλήματα συμπεριφοράς και συναισθήματος σύμφωνα με τους γονείς.

Παρόλο που οι προγενέστερες δημοσιευμένες έρευνες που εντοπίστηκαν διερευνούν τη γονεϊκή ζεστασιά και την παιδική συμπεριφορά μόνο σύμφωνα με τις αντιλήψεις των γονέων, πρέπει να αναφερθεί ότι έχουν προκύψει ενδιαφέροντα συμπεράσματα που επιβεβαιώνονται από τα ευρήματα της παρούσας έρευνας. Συγκεκριμένα, έχει γίνει λόγος για σύνδεση της χρήσης σωματικής τιμωρίας από τη μητέρα με την εκδήλωση επιθετικής συμπεριφοράς σε μικρά παιδιά (Lee et al., 2013). Αντίστοιχα, στην παρούσα έρευνα προκύπτει το συμπέρασμα ότι όσο περισσότερη εχθρότητα/απόρριψη αντιλαμβάνονται ότι βιώνουν τα παιδιά από την πλευρά της μητέρας τους, τόσο υψηλότερα επίπεδα επιθετικής συμπεριφοράς τείνουν να εκδηλώνουν, σύμφωνα με τις μητέρες.

Στη συνέχεια, μέσα από την αναλυτική παρουσίαση (βλ. υποκεφάλαιο 8.2.5) των στατιστικά σημαντικών διαφορών, όσον αφορά την κατάταξη των παιδιών του δείγματος στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα των κλιμάκων συνδρόμων της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των γονέων, προκύπτουν επιπλέον συμπεράσματα, που επιβεβαιώνουν τη συσχέτιση που προαναφέρθηκε, ανάμεσα στη γονεϊκή αποδοχή-απόρριψη και την παιδική συμπεριφορά.

Συνοψίζοντας τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας για τα εν λόγω ερευνητικά ερωτήματα (Ερωτήματα 15 και 16), λοιπόν, φαίνεται ότι τα παιδιά που κατατάσσονται από τις μητέρες του δείγματος στο φυσιολογικό φάσμα σε όλες τις κλίμακες συνδρόμων της ΛΕΠΣ είναι αυτά που βιώνουν τα υψηλότερα επίπεδα μητρικής

ζεστασιάς. Από την άλλη πλευρά, τα υψηλότερα επίπεδα μητρικής αδιαφορίας φαίνεται ότι βιώνουν τα παιδιά που κατατάσσονται από τις μητέρες στο κλινικό φάσμα σε πέντε από τις επτά κλίμακες συνδρόμων της ΛΕΠΣ (Συναισθηματικά αντιδραστικός, Ανήσυχος/Καταθλιπτικός, Σωματικές ενοχλήσεις, Απομόνωση/Απόσυρση και Προβλήματα ύπνου). Ενώ, τα υψηλότερα επίπεδα μητρικής εχθρότητας/απόρριψης φαίνεται ότι βιώνουν τα παιδιά που κατατάσσονται από τις μητέρες είτε στο κλινικό φάσμα, σε δυο από τις επτά κλίμακες συνδρόμων της ΛΕΠΣ (Συναισθηματικά αντιδραστικός και Απομόνωση/Απόσυρση), είτε στο οριακό φάσμα, σε δυο από τις επτά κλίμακες συνδρόμων της ΛΕΠΣ (Προβλήματα προσοχής και Προβλήματα ύπνου).

Αντίστοιχα συμπεράσματα προκύπτουν και όσον αφορά τους πατέρες του δείγματος και τις αντιλήψεις τους. Έτσι, τα υψηλότερα επίπεδα πατρικής ζεστασιάς φαίνεται ότι βιώνουν τα παιδιά που κατατάσσονται από τους πατέρες του δείγματος στο φυσιολογικό φάσμα, σε έξι από τις επτά κλίμακες συνδρόμων της ΛΕΠΣ (Συναισθηματικά αντιδραστικός, Ανήσυχος/Καταθλιπτικός, Σωματικές ενοχλήσεις, Απομόνωση/Απόσυρση, Προβλήματα προσοχής και Επιθετική συμπεριφορά). Από την άλλη πλευρά, τα υψηλότερα επίπεδα πατρικής αδιαφορίας φαίνεται ότι βιώνουν τα παιδιά που κατατάσσονται από τους πατέρες στο κλινικό φάσμα σε πέντε από τις επτά κλίμακες συνδρόμων της ΛΕΠΣ (Συναισθηματικά αντιδραστικός, Ανήσυχος/Καταθλιπτικός, Σωματικές ενοχλήσεις, Απομόνωση/Απόσυρση και Προβλήματα προσοχής). Ενώ, τα υψηλότερα επίπεδα πατρικής εχθρότητας/απόρριψης φαίνεται ότι βιώνουν τα παιδιά που κατατάσσονται από τους πατέρες είτε στο κλινικό φάσμα, σε μια από τις επτά κλίμακες συνδρόμων της ΛΕΠΣ (Συναισθηματικά αντιδραστικός), είτε στο οριακό φάσμα, σε δυο από τις επτά κλίμακες συνδρόμων της ΛΕΠΣ (Προβλήματα προσοχής και Επιθετική συμπεριφορά).

Γίνεται εμφανές, λοιπόν, ότι σε περιπτώσεις στις οποίες τα παιδιά βιώνουν υψηλότερα επίπεδα μητρικής και πατρικής ζεστασιάς, λιγότερο συχνά τείνουν να εκδηλώνουν δυσκολίες και προβλήματα συμπεριφοράς και συναισθήματος, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των γονέων. Αντίθετα, σε περιπτώσεις στις οποίες τα παιδιά βιώνουν υψηλότερα επίπεδα μητρικής και πατρικής αδιαφορίας ή εχθρότητας/απόρριψης, φαίνεται ότι τείνουν να εκδηλώνουν και σε υψηλότερο βαθμό δυσκολίες και προβλήματα συμπεριφοράς και συναισθήματος. Συμπεράσματα προγενέστερων ερευνών (Han et al., 2017), που θα μπορούσαν να συνδεθούν με την παρούσα έρευνα, καταλήγουν στο ότι τόσο η μειωμένη γονεϊκή ζεστασιά, όσο και η υπέρμετρη αυστηρότητα προς τα παιδιά, φαίνεται ότι επηρεάζουν τη συναισθηματική προσαρμογή τους, ακόμη και στη νηπιακή ηλικία.

9.6 Συμπεράσματα σχετικά με τη σύνδεση της αντιλαμβανόμενης γονεϊκής αποδοχής-απόρριψης και της παιδικής συμπεριφοράς στην ελληνική οικογένεια σε κρίση

Η παρούσα έρευνα επιχειρεί μια διερεύνηση της σύνδεσης μεταξύ της αντιλαμβανόμενης από το παιδί νηπιακής ηλικίας γονεϊκής αποδοχής και απόρριψης και της παιδικής συμπεριφοράς, εν μέσω οικογενειακής κρίσης. Αυτό το εγχείρημα

αποτελεί τη βασική πρωτοτυπία της παρούσας διατριβής, καθώς δεν εντοπίστηκαν αντίστοιχες έρευνες τόσο στην Ελλάδα, όσο και διεθνώς. Έτσι, με βάση τα αντίστοιχα ερευνητικά ερωτήματα που διατυπώθηκαν (Ερωτήματα 17-20), ελέγχθηκε η σύνδεση μεταξύ των τριών μεταβλητών της παρούσας έρευνας, «κρίση», «γονεϊκή αποδοχή-απόρριψη» και «παιδική συμπεριφορά».

Διενεργώντας αντίστοιχους ελέγχους (βλ. υποκεφάλαιο 8.2.6), εντοπίστηκαν οι περιπτώσεις, όπου παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση της αλληλεπίδρασης, μεταξύ (α) της κατάταξης στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα των κλιμάκων συνδρόμων της ΛΕΠΣ και (β) της ύπαρξης ή μη κρίσης στο οικογενειακό πλαίσιο, στην αντιλαμβανόμενη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη. Συγκεκριμένα, λοιπόν, όσον αφορά τις μητέρες του δείγματος, εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση, μεταξύ της κρίσης (με κρίση-χωρίς κρίση) και της κατάταξης των παιδιών του δείγματος από τις μητέρες στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/ Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, η οποία συνδέεται με τα επίπεδα ζεστασιάς που αντιλαμβάνονται ότι βιώνουν τα παιδιά από την πλευρά της μητέρας. Η επισκόπηση των μέσων όρων στις αντίστοιχες κλίμακες έδειξε ότι τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό και κλινικό φάσμα της κλίμακας από τις μητέρες, σε οικογένειες με κρίση, τείνουν να βιώνουν περισσότερη μητρική ζεστασιά, σε σύγκριση με τις οικογένειες χωρίς κρίση.

Επιπλέον, εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση, μεταξύ της κρίσης (με κρίση-χωρίς κρίση) και της κατάταξης των παιδιών του δείγματος από τις μητέρες στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου της ΛΕΠΣ, η οποία συνδέεται με τα επίπεδα εχθρότητας/απόρριψης που αντιλαμβάνονται ότι βιώνουν τα παιδιά από την πλευρά της μητέρας. Η επισκόπηση των μέσων όρων στις αντίστοιχες κλίμακες έδειξε ότι τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα της κλίμακας από τις μητέρες, σε οικογένειες με κρίση, τείνουν να βιώνουν περισσότερη μητρική εχθρότητα/απόρριψη, σε σύγκριση με τις οικογένειες χωρίς κρίση.

Όσον αφορά τους πατέρες του δείγματος, εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση, μεταξύ της κρίσης (με κρίση-χωρίς κρίση) και της κατάταξης των παιδιών του δείγματος από τους πατέρες στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός της ΛΕΠΣ, η οποία συνδέεται με τα επίπεδα ζεστασιάς και τα επίπεδα εχθρότητας/απόρριψης, αντίστοιχα, που αντιλαμβάνονται ότι βιώνουν τα παιδιά από την πλευρά του πατέρα. Η επισκόπηση των μέσων όρων στις αντίστοιχες κλίμακες έδειξε, όσον αφορά την πατρική ζεστασιά, ότι τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό και κλινικό φάσμα της κλίμακας από τους πατέρες, σε οικογένειες χωρίς κρίση, τείνουν να βιώνουν περισσότερη πατρική ζεστασιά, σε σύγκριση με τις οικογένειες χωρίς κρίση. Επίσης, όσον αφορά την πατρική εχθρότητα/απόρριψη, εντοπίστηκε ότι τα παιδιά, ανεξαρτήτως κατάταξης, βιώνουν υψηλότερα επίπεδα αντιλαμβανόμενης πατρικής εχθρότητας/απόρριψης, σε οικογένειες με κρίση, σε σύγκριση με οικογένειες χωρίς κρίση. Ιδιαίτερα αυξημένα επίπεδα πατρικής εχθρότητας/απόρριψης τείνουν να βιώνουν, δε, τα παιδιά που κατατάσσονται από τους πατέρες στο οριακό και κλινικό φάσμα της κλίμακας, σε οικογένειες με κρίση.

Επιπλέον, εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση, μεταξύ της κρίσης (με κρίση-χωρίς κρίση) και της κατάταξης των παιδιών του δείγματος από τους πατέρες στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, η οποία συνδέεται με τα επίπεδα ζεστασιάς και τα επίπεδα αδιαφορίας, αντίστοιχα, που αντιλαμβάνονται ότι βιώνουν τα παιδιά από την πλευρά του πατέρα. Η επισκόπηση των μέσων όρων στις αντίστοιχες κλίμακες έδειξε, όσον αφορά την πατρική ζεστασιά, ότι τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα της κλίμακας από τους πατέρες, σε οικογένειες χωρίς κρίση, και αυτά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα της κλίμακας από τους πατέρες, σε οικογένειες με κρίση, τείνουν να βιώνουν τη λιγότερη πατρική ζεστασιά. Παράλληλα, όσον αφορά την πατρική αδιαφορία, εντοπίστηκε ότι τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα της κλίμακας από τους πατέρες, σε οικογένειες χωρίς κρίση, και αυτά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα της κλίμακας από τους πατέρες, σε οικογένειες με κρίση, τείνουν να βιώνουν την περισσότερη πατρική αδιαφορία.

Σε γενικές γραμμές, αυτό που παρατηρείται είναι ότι τα παιδιά που κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα των κλιμάκων συνδρόμων της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των γονέων, τείνουν να βιώνουν υψηλότερα επίπεδα ζεστασιάς και χαμηλότερα επίπεδα απόρριψης από τους γονείς στην πλειοψηφία τους, είτε πρόκειται για οικογένειες με κρίση, είτε για οικογένειες χωρίς κρίση. Επιπλέον, ως προς την κατάταξη των παιδιών στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα των κλιμάκων συνδρόμων της ΛΕΠΣ, αυτό που παρατηρείται είναι ότι προκύπτουν στατιστικά σημαντικές αλληλεπιδράσεις κρίσης και κατάταξης, που επιδρούν στην αντιλαμβανόμενη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη, κατά βάση, σε κλίμακες εσωτερικευμένων προβλημάτων. Έτσι, όπως αναφέρεται και σε προγενέστερες έρευνες (Fonseca et al., 2016· Giotsa & Mitrogiorgou, 2014β), είναι πιθανό τα παιδιά να μην εξωτερικεύουν απαραίτητα την ένταση στη συμπεριφορά τους, αλλά να καταλήγουν στην ανάπτυξη αρνητικών αντιλήψεων και στάσεων για τους γονείς τους και το οικογενειακό σύστημα.

Ως προς την αντιλαμβανόμενη από τα παιδιά αποδοχή και απόρριψη, φαίνεται ότι στις περιπτώσεις οικογενειών με κρίση οι πατέρες γίνονται αντιληπτοί ως λιγότερο στοργικοί και περισσότερο αδιάφοροι ή εχθρικοί, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που κατατάσσουν τα παιδιά τους στο οριακό ή κλινικό φάσμα. Αυτό το εύρημα είναι πιθανό να συνδέεται με συμπεράσματα άλλων ερευνών (Han et al., 2017) που καταλήγουν στο ότι η ένταση και οι διαμάχες ανάμεσα στους γονείς τείνουν να καταλήγουν είτε σε μειωμένη ζεστασιά προς τα παιδιά τους, είτε σε περισσότερη αυστηρότητα. Αντίθετα, στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός, οι μητέρες φαίνεται ότι γίνονται αντιληπτές ως πιο στοργικές από τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό ή κλινικό φάσμα, σε οικογένειες με κρίση. Αυτό το εύρημα είναι πιθανό να ερμηνεύεται ως παροχή επιπλέον υποστήριξης και προστασίας από τη μητέρα σε αυτές τις περιπτώσεις παιδιών και να συνδεθεί βιβλιογραφικά (Karademas & Roussi, 2016) με το υποστηρικτικό πλαίσιο που δημιουργείται πολλές φορές εντός της οικογένειας, σε περιόδους κρίσης.

Πέρα από την ύπαρξη ή μη κρίσης στο οικογενειακό πλαίσιο, αναζητήθηκαν αντίστοιχες συνδέσεις με αυτές που προαναφέρθηκαν και ως προς τις διαφορετικές

περιπτώσεις κρίσης που επιλέχθηκαν στην παρούσα έρευνα. Διενεργώντας αντίστοιχους ελέγχους (βλ. υποκεφάλαιο 8.2.6), εντοπίστηκαν οι περιπτώσεις, όπου παρατηρείται στατιστικά σημαντική επίδραση της αλληλεπίδρασης, μεταξύ (α) της κατάταξης στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα των κλιμάκων συνδρόμων της ΛΕΠΣ και (β) των διαφορετικών ειδών κρίσης (ανεργία, διαζύγιο/διάσταση, μετακίνηση) στο οικογενειακό πλαίσιο, στην αντιλαμβανόμενη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη.

Συγκεκριμένα, λοιπόν, όσον αφορά τις μητέρες του δείγματος, εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση, μεταξύ του είδους κρίσης (ανεργία, διαζύγιο/διάσταση, μετακίνηση) και της κατάταξης των παιδιών του δείγματος από τις μητέρες στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα της κλίμακας Ανήσυχος/ Καταθλιπτικός της ΛΕΠΣ, η οποία συνδέεται με τα επίπεδα ζεστασιάς που αντιλαμβάνονται ότι βιώνουν τα παιδιά από την πλευρά της μητέρας. Η επισκόπηση των μέσων όρων στις αντίστοιχες κλίμακες έδειξε ότι τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα της κλίμακας από τις μητέρες, σε οικογένειες με διαζύγιο/διάσταση, τείνουν να βιώνουν τα χαμηλότερα επίπεδα μητρικής ζεστασιάς. Αντίστοιχα ευρήματα προέκυψαν και για τις κλίμακες Σωματικές ενοχλήσεις, Προβλήματα ύπνου και Προβλήματα προσοχής. Σε όλες τις περιπτώσεις, τα παιδιά, που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα των κλιμάκων και παράλληλα προέρχονται από οικογένεια με διαζύγιο/διάσταση, φαίνεται να βιώνουν τη λιγότερη μητρική ζεστασιά.

Επιπλέον, εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση, μεταξύ του είδους κρίσης (ανεργία, διαζύγιο/διάσταση, μετακίνηση) και της κατάταξης των παιδιών του δείγματος από τις μητέρες στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα των κλιμάκων Ανήσυχος/ Καταθλιπτικός, Απομόνωση/Απόσυρση, Προβλήματα ύπνου και Προβλήματα προσοχής της ΛΕΠΣ, αντίστοιχα. Η αλληλεπίδραση αυτή συνδέεται στατιστικά σημαντικά με τα επίπεδα αδιαφορίας που αντιλαμβάνονται ότι βιώνουν τα παιδιά από την πλευρά της μητέρας. Η επισκόπηση των μέσων όρων στις αντίστοιχες κλίμακες έδειξε ότι τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα των προαναφερθεισών κλιμάκων από τις μητέρες, σε οικογένειες με διαζύγιο/διάσταση, τείνουν να βιώνουν τα υψηλότερα επίπεδα μητρικής αδιαφορίας. Αντίστοιχα αποτελέσματα, που υποδεικνύουν υψηλά επίπεδα αντιλαμβανόμενης μητρικής αδιαφορίας, προέκυψαν και για τα παιδιά που κατατάσσονται από τις μητέρες στο κλινικό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά και προέρχονται από οικογένειες με διαζύγιο/διάσταση, αλλά και για τα παιδιά που κατατάσσονται από τις μητέρες στο οριακό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά και προέρχονται από οικογένειες με μετακίνηση.

Ακόμη, όσον αφορά τις μητέρες, εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση, μεταξύ του είδους κρίσης (ανεργία, διαζύγιο/διάσταση, μετακίνηση) και της κατάταξης των παιδιών του δείγματος από τις μητέρες στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα των κλιμάκων Ανήσυχος/ Καταθλιπτικός και Προβλήματα ύπνου, αντίστοιχα. Η αλληλεπίδραση αυτή συνδέεται στατιστικά σημαντικά με τα επίπεδα εχθρότητας/απόρριψης που αντιλαμβάνονται ότι βιώνουν τα παιδιά από την πλευρά της μητέρας. Η επισκόπηση των μέσων όρων στις αντίστοιχες κλίμακες έδειξε ότι τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα των προαναφερθεισών κλιμάκων από

τις μητέρες, σε οικογένειες με ανεργία, τείνουν να βιώνουν τα υψηλότερα επίπεδα μητρικής εχθρότητας/απόρριψης, μαζί με τα παιδιά που κατατάσσονται από τις μητέρες στο οριακό φάσμα της κλίμακας Προβλήματα ύπνου και προέρχονται από οικογένειες με διαζύγιο/διάσταση.

Όσον αφορά τους πατέρες του δείγματος, εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση, μεταξύ του είδους κρίσης (ανεργία, διαζύγιο/διάσταση, μετακίνηση) και της κατάταξης των παιδιών του δείγματος από τους πατέρες στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα σε όλες τις κλίμακες συνδρόμων της ΛΕΠΣ (Συναισθηματικά αντιδραστικός, Ανήσυχος/Καταθλιπτικός, Σωματικές ενοχλήσεις, Απομόνωση/ Απόσυρση, Προβλήματα ύπνου, Προβλήματα προσοχής και Επιθετική συμπεριφορά). Η αλληλεπίδραση αυτή συνδέεται στατιστικά σημαντικά με τα επίπεδα ζεστασιάς που αντιλαμβάνονται ότι βιώνουν τα παιδιά από την πλευρά του πατέρα. Η επισκόπηση των μέσων όρων στις αντίστοιχες κλίμακες έδειξε ότι τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα των προαναφερθεισών κλιμάκων από τους πατέρες, σε οικογένειες με διαζύγιο/διάσταση, τείνουν να βιώνουν τα χαμηλότερα επίπεδα πατρικής ζεστασιάς. Αντίστοιχα ευρήματα χαμηλής αντιλαμβανόμενης πατρικής ζεστασιάς προέκυψαν και για τα παιδιά που κατατάσσονται από τους πατέρες στο οριακό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός και παράλληλα προέρχονται από οικογένεια με μετακίνηση.

Επιπλέον, εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση, μεταξύ του είδους κρίσης (ανεργία, διαζύγιο/διάσταση, μετακίνηση) και της κατάταξης των παιδιών του δείγματος από τους πατέρες στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα σχεδόν σε όλες τις κλίμακες συνδρόμων της ΛΕΠΣ (Συναισθηματικά αντιδραστικός, Ανήσυχος/ Καταθλιπτικός, Σωματικές ενοχλήσεις, Απομόνωση/Απόσυρση, Προβλήματα ύπνου και Προβλήματα προσοχής). Η αλληλεπίδραση αυτή συνδέεται στατιστικά σημαντικά με τα επίπεδα αδιαφορίας που αντιλαμβάνονται ότι βιώνουν τα παιδιά από την πλευρά του πατέρα. Η επισκόπηση των μέσων όρων στις αντίστοιχες κλίμακες έδειξε ότι τα παιδιά που κατατάσσονται στο κλινικό φάσμα των προαναφερθεισών κλιμάκων από τους πατέρες, σε οικογένειες με διαζύγιο/διάσταση, τείνουν να βιώνουν τα υψηλότερα επίπεδα πατρικής αδιαφορίας. Αντίστοιχα ευρήματα υψηλής αντιλαμβανόμενης πατρικής αδιαφορίας προέκυψαν και για τα παιδιά που κατατάσσονται από τους πατέρες στο οριακό φάσμα της κλίμακας Επιθετική συμπεριφορά και παράλληλα προέρχονται από οικογένεια με ανεργία.

Τέλος, εντοπίστηκε στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση, μεταξύ του είδους κρίσης (ανεργία, διαζύγιο/διάσταση, μετακίνηση) και της κατάταξης των παιδιών του δείγματος από τους πατέρες στο φυσιολογικό, οριακό ή κλινικό φάσμα στην κλίμακα Συναισθηματικά αντιδραστικός, η οποία συνδέεται με τα επίπεδα εχθρότητας/ απόρριψης που αντιλαμβάνονται ότι βιώνουν τα παιδιά από την πλευρά του πατέρα. Η επισκόπηση των μέσων όρων στις αντίστοιχες κλίμακες έδειξε ότι τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό φάσμα της κλίμακας από τους πατέρες, σε οικογένειες με μετακίνηση ή ανεργία, τείνουν να βιώνουν τα υψηλότερα επίπεδα πατρικής εχθρότητας/απόρριψης.

Όπως γίνεται αντιληπτό, μελετώντας τις διαφορές που προκύπτουν ανάμεσα στις διαφορετικές περιπτώσεις κρίσης στο οικογενειακό πλαίσιο, φαίνεται ότι τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με διαζύγιο/διάσταση και παράλληλα που κατατάσσονται από τους γονείς τους στο κλινικό φάσμα των κλιμάκων συνδρόμων της ΛΕΠΣ είναι αυτά που τείνουν να βιώνουν τα χαμηλότερα επίπεδα μητρικής και πατρικής ζεστασιάς και τα υψηλότερα επίπεδα μητρικής και πατρικής αδιαφορίας και εχθρότητας/απόρριψης. Αυτά τα ευρήματα είναι πιθανό να συνδέονται με βιβλιογραφικά συμπεράσματα που υποδεικνύουν ότι το ατομικό άγχος των γονέων επηρεάζει τις συζυγικές σχέσεις, αλλά και το ευρύτερο οικογενειακό πλαίσιο ή ακόμη και τις αντιλήψεις των παιδιών για τους οικογενειακούς δεσμούς (Giotsa & Mitrogiorgou, 2016· Helms et al., 2014· Kinnunen & Feldt, 2004).

Εκτός από τις περιπτώσεις διαζυγίου/διάστασης στην οικογένεια, παρατηρούνται υψηλά επίπεδα μητρικής και πατρικής εχθρότητας/απόρριψης και σε ορισμένες περιπτώσεις οικογενειών με ανεργία, όπου τα παιδιά κατατάσσονται στο οριακό φάσμα ορισμένων κλιμάκων της ΛΕΠΣ (Ανήσυχος/Καταθλιπτικός, Προβλήματα ύπνου και Επιθετική συμπεριφορά). Επιπλέον, παρατηρούνται χαμηλά επίπεδα πατρικής ζεστασιάς και υψηλά επίπεδα πατρικής εχθρότητας/απόρριψης, σε ορισμένες περιπτώσεις οικογενειών με μετακίνηση, όπου τα παιδιά κατατάσσονται στο οριακό φάσμα της κλίμακας Συναισθηματικά αντιδραστικός. Παρόλο που βιβλιογραφικά γίνεται λόγος για υποστήριξη μεταξύ των μελών, εντός του οικογενειακού πλαισίου με κρίση, στη σύγχρονη ελληνική οικογένεια (Giotsa, 2019· Giotsa & Mitrogiorgou, 2014α, 2014β, 2016· Karademas & Roussi, 2016), τα εν λόγω ευρήματα είναι πιθανό να σχετίζονται με την πίεση που προκαλεί η κρίση στην οικογένεια. Βιβλιογραφικά, η πίεση έχει συνδεθεί με σύγχυση των γονεϊκών ρόλων, αναταραχή και συγκρούσεις και φαίνεται ότι μπορεί να επηρεάσει τον υποστηρικτικό ρόλο που κατά κανόνα παίζει η οικογένεια για το άτομο (Anagnostopoulos & Soumaki, 2012, 2013· Marcus & Gavrilovic, 2010).

10. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ

10.1 Επίλογος

Το θέμα της παρούσας διατριβής προέκυψε από το επίκαιρο ζήτημα της οικονομικής κρίσης και τις κοινωνικές της επιπτώσεις, που δεν αφήνουν ανεπηρέαστη και την οικογένεια. Μέσα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση, εντοπίστηκε ένα κενό στη διερεύνηση της αντιλαμβανόμενης γονεϊκής ζεστασιάς από το παιδί νηπιακής ηλικίας, εν μέσω κρίσης, αλλά και στη σύνδεση αυτών των αντιλήψεων των παιδιών με τον τρόπο με τον οποίο οι γονείς, από την πλευρά τους, αξιολογούν την παιδική συμπεριφορά. Έτσι, επιλέχθηκαν τρία είδη κρίσης, η ανεργία, το διαζύγιο/διάσταση και η μετακίνηση, που βιβλιογραφικά έχουν συνδεθεί με τις κοινωνικές επιπτώσεις της κρίσης.

Σκοπός της παρούσας διατριβής ήταν να διερευνηθούν: (α) τα προβλήματα/ δυσκολίες συμπεριφοράς και συναισθήματος του παιδιού νηπιακής ηλικίας, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των γονέων και (β) η αντιλαμβανόμενη από το ίδιο το παιδί γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη. Σε αυτή τη διερεύνηση αναζητήσαμε επιπλέον τον ρόλο που μπορεί να παίζει ο παράγοντας της οικογενειακής κρίσης (ανεργία, διαζύγιο/διάσταση, μετακίνηση) στα παραπάνω.

Τα ευρήματα της παρούσας διατριβής τα οποία απαντούν στον βασικό σκοπό, ενώ παράλληλα συνδέονται με προγενέστερες έρευνες σε αντίστοιχα πεδία, συνοψίζονται ως εξής:

- Σε γενικές γραμμές, οι μητέρες και οι πατέρες του δείγματος γίνονται αντιληπτοί ως ιδιαίτερα στοργικοί και λιγότερο αδιάφοροι και εχθρικοί/απορριπτικοί.
- Σε γενικές γραμμές, τα παιδιά του δείγματος τείνουν να κατατάσσονται στο φυσιολογικό φάσμα των κλιμάκων συνδρόμων της ΛΕΠΣ, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των γονέων, συγκεντρώνοντας παράλληλα αρκετά χαμηλά σκορ.
- Ως προς το φύλο των παιδιών, τα αγόρια συγκέντρωσαν στατιστικά σημαντικά υψηλότερα σκορ στις κλίμακες εξωτερικευμένων προβλημάτων της ΛΕΠΣ, ενώ τα κορίτσια συγκέντρωσαν στατιστικά σημαντικά υψηλότερα σκορ στην κλίμακα Προβλήματα ύπνου, σύμφωνα με τους πατέρες. Στην κατάταξη των παιδιών στα αντίστοιχα φάσματα, φαίνεται ότι το φύλο δεν παίζει ρόλο. Επίσης, φαίνεται ότι το φύλο των παιδιών δεν παίζει ρόλο στην αντιλαμβανόμενη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη.
- Ως προς το φύλο των γονέων, οι μητέρες είναι αυτές που φαίνεται να αξιολογούν πιο αυστηρά τα παιδιά του δείγματος, σε σύγκριση με τους πατέρες, εφόσον τα παιδιά συγκεντρώνουν υψηλότερα σκορ στις περισσότερες κλίμακες συνδρόμων, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των μητέρων, σε σύγκριση με αυτές των πατέρων. Παράλληλα, οι μητέρες αξιολογούνται από τα παιδιά ως περισσότερο εχθρικές/απορριπτικές, αλλά και περισσότερο στοργικές, συγκεντρώνοντας

υψηλότερα σκορ από τους πατέρες στην κλίμακα Εχθρότητα/Απόρριψη και Ζεστασιά του ECPARQ, αντίστοιχα.

- Ως προς την ύπαρξη ή μη κρίσης στο οικογενειακό πλαίσιο, εντοπίστηκαν αυξημένα σκορ σε εσωτερικευμένα προβλήματα για τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με κρίση, σε σύγκριση με τα υπόλοιπα παιδιά του δείγματος. Παράλληλα, στις οικογένειες με κρίση εντοπίστηκαν υψηλότερα σκορ μητρικής και πατρικής Αδιαφορίας και Εχθρότητας/Απόρριψης, αλλά και χαμηλότερα σκορ πατρικής Ζεστασιάς, σε σύγκριση με τις οικογένειες χωρίς κρίση.
- Ως προς το είδος κρίσης, τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με διαζύγιο/διάσταση είναι αυτά που έχουν υψηλότερα ποσοστά κατάταξης στο κλινικό φάσμα σε όλες τις κλίμακες συνδρόμων, σύμφωνα και με τους δύο γονείς, σε σύγκριση με τα υπόλοιπα παιδιά του δείγματος. Επιπλέον, σε οικογένειες με ανεργία, τα παιδιά αξιολογούν με υψηλότερα σκορ τις μητέρες στην κλίμακα Εχθρότητα/Απόρριψη, ενώ σε οικογένειες με διαζύγιο/διάσταση, αξιολογούν τους πατέρες με χαμηλότερα σκορ στην κλίμακα Ζεστασιά και με υψηλότερα σκορ στην κλίμακα Αδιαφορία, σε σύγκριση με τα υπόλοιπα παιδιά του δείγματος.
- Όσον αφορά τη σύνδεση μεταξύ γονεϊκής αποδοχής-απόρριψης και παιδικής συμπεριφοράς, τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι σε περιπτώσεις στις οποίες τα παιδιά βιώνουν υψηλότερα επίπεδα μητρικής και πατρικής ζεστασιάς, λιγότερο συχνά τείνουν να εκδηλώνουν δυσκολίες και προβλήματα συμπεριφοράς και συναισθήματος, σύμφωνα με τις αντιλήψεις των γονέων. Αντίθετα, σε περιπτώσεις στις οποίες τα παιδιά βιώνουν υψηλότερα επίπεδα μητρικής και πατρικής αδιαφορίας ή εχθρότητας/ απόρριψης, φαίνεται ότι τείνουν να εκδηλώνουν και σε υψηλότερο βαθμό δυσκολίες και προβλήματα συμπεριφοράς και συναισθήματος.
- Όσον αφορά τη σύνδεση μεταξύ κρίσης, γονεϊκής αποδοχής-απόρριψης και παιδικής συμπεριφοράς, τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι, στις περιπτώσεις οικογενειών με κρίση οι πατέρες γίνονται αντιληπτοί ως λιγότερο στοργικοί και περισσότερο αδιάφοροι ή εχθρικοί, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις που κατατάσσουν τα παιδιά τους στο οριακό ή κλινικό φάσμα των κλιμάκων της ΛΕΠΣ. Αντίθετα, στην κλίμακα Ανήσυχος/Καταθλιπτικός, οι μητέρες φαίνεται ότι γίνονται αντιληπτές ως πιο στοργικές από τα παιδιά που κατατάσσονται στο οριακό ή κλινικό φάσμα, σε οικογένειες με κρίση.
- Όσον αφορά τη σύνδεση μεταξύ είδους κρίσης, γονεϊκής αποδοχής-απόρριψης και παιδικής συμπεριφοράς, τα αποτελέσματα υποδεικνύουν ότι τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες με διαζύγιο/διάσταση και παράλληλα κατατάσσονται από τους γονείς τους στο κλινικό φάσμα των κλιμάκων συνδρόμων της ΛΕΠΣ είναι αυτά που τείνουν να βιώνουν τα χαμηλότερα επίπεδα μητρικής και πατρικής ζεστασιάς και τα υψηλότερα επίπεδα μητρικής και πατρικής αδιαφορίας και εχθρότητας/απόρριψης.

Γίνεται εμφανές, λοιπόν, ότι το διαζύγιο των γονέων είναι η περίπτωση οικογενειακής κρίσης που συνδέεται εμφανώς περισσότερο τόσο με την παιδική συμπεριφορά, όσο και με την αντιλαμβανόμενη γονεϊκή αποδοχή και απόρριψη. Μιλώντας για μια ηλικιακή ομάδα ιδιαίτερα ευαίσθητη, τα παιδιά νηπιακής ηλικίας, η αντίληψη για την αυξημένη πατρική αδιαφορία και εχθρότητα σε περιπτώσεις διαζυγίου, υπογραμμίζουν τη σημασία που έχει η διατήρηση της στενής σχέσης του

πατέρα με το παιδί, ακόμη και αν ο πατέρας δε μένει πια στο ίδιο σπίτι, όπως συμβαίνει στην πλειοψηφία του δείγματος της παρούσας έρευνας.

Επιπλέον, οι συσχετίσεις που προκύπτουν μεταξύ της παιδικής συμπεριφοράς και της αντιλαμβανόμενης από το παιδί μητρικής και πατρικής αποδοχής και απόρριψης θα έλεγε κανείς ότι είναι αναμενόμενες, καθώς αντίστοιχα συμπεράσματα προκύπτουν και βιβλιογραφικά για άλλες ηλικιακές ομάδες. Με μια ευρύτερη ματιά σε αυτό το συμπέρασμα, μπορούμε να πούμε ότι δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος, όπου η αποδοχή και απόρριψη που βιώνει το παιδί νηπιακής ηλικίας από τους γονείς του παίζει ρόλο στη διαμόρφωση της συμπεριφοράς του και αντίστροφα.

Τέλος, από τα πιο ενδιαφέροντα συμπεράσματα αποτελεί η αυξημένη μητρική ζεστασιά, σε συνδυασμό με την αυξημένη μητρική εχθρότητα/απόρριψη. Όσον αφορά τη μητρική ζεστασιά, θα έλεγε κανείς ότι είναι αναμενόμενο το εν λόγω συμπέρασμα, εφόσον μιλάμε για παιδιά νηπιακής ηλικίας, που τείνουν να περνούν αρκετό χρόνο με τη μητέρα, ανεξαρτήτως φύλου, ιδιαίτερα στην ελληνική οικογένεια, στην οποία συνεχίζει να παρατηρείται ότι ο ρόλος της μητέρας περιλαμβάνει σε μεγάλο βαθμό τη φροντίδα των παιδιών.

Σε περιόδους οικογενειακής κρίσης, δε, φαίνεται βιβλιογραφικά ότι οι γυναίκες πλήττονται περισσότερο συναισθηματικά, κάτι που είναι πιθανό να συνδέεται με την αυξημένη αντιλαμβανόμενη από τα παιδιά μητρική εχθρότητα/απόρριψη, που παρατηρείται στο δείγμα της παρούσας έρευνας. Βέβαια, μια σκέψη που προκύπτει σχετικά με αυτό το συμπέρασμα είναι ότι τα παιδιά αντιλαμβάνονται ως περισσότερο εχθρικές ή απορριπτικές τις μητέρες, γιατί τείνουν να περνούν περισσότερο χρόνο μαζί τους. Η πλειοψηφία των πατέρων του δείγματος είτε εργάζεται περισσότερο, είτε απουσιάζει (σε περιπτώσεις διαζυγίου ή μετακίνησης), οπότε ίσως υπάρχει και μειωμένη αλληλεπίδραση με το παιδί, κατά την οποία οι πατέρες δεν εστιάζουν στο άγχος ή την ένταση που τους προκαλεί η κατάσταση κρίσης εντός του οικογενειακού πλαισίου.

10.2 Περιορισμοί της παρούσας έρευνας

Συνοψίζοντας, τα αποτελέσματα και τα συμπεράσματα που προκύπτουν στην παρούσα διατριβή παρουσιάζουν ενδιαφέρον, επιχειρώντας να καλύψουν το κενό που εντοπίστηκε βιβλιογραφικά, σχετικά με τη διερεύνηση των συνδέσεων της γονεϊκής αποδοχής και απόρριψης και της παιδικής συμπεριφοράς στην οικογένεια με κρίση. Η παρούσα διατριβή, παρόλο που δεν παύει να αποτελεί μια πρωτότυπη μελέτη, έχει ορισμένους περιορισμούς.

Συγκεκριμένα, ο πρώτος περιορισμός που μπορεί να εντοπιστεί αφορά τη γεωγραφική κατανομή του δείγματος της παρούσας έρευνας. Σε σύγκριση με τον πληθυσμό των νηπίων στην Ελλάδα, σύμφωνα με τη δημογραφική εθνική απογραφή του 2011, το τελικό μας δείγμα έχει αυξημένο αριθμό συμμετεχόντων από την Αττική και μειωμένο αριθμό συμμετεχόντων από τα Νησιά Αιγαίου και την Κρήτη. Αυτό οφείλεται

σε αντικειμενικές δυσκολίες που είναι πιθανό να αντιμετωπίσει ένας ερευνητής, σχετικά με το οικονομικό κόστος ή τη μετακίνηση. Αξίζει να αναφερθεί, βέβαια, ότι από τα βασικά κριτήρια επιλογής του δείγματος ήταν η ύπαρξη ή μη κρίσης στο οικογενειακό πλαίσιο, καθώς η κρίση αποτελεί κύρια μεταβλητή της παρούσας μελέτης. Η γεωγραφική κατανομή του δείγματος, λοιπόν, υπενθυμίζεται, καθώς χρειάζεται να διευκρινιστεί ότι δεν είναι δυνατό τα συμπεράσματα που προκύπτουν να γενικευτούν ανεπιφύλακτα για μεγαλύτερες ομάδες πληθυσμού.

Επιπλέον, όπως είναι φυσικό, τα ευρήματα της παρούσας διατριβής φωτίζουν ορισμένες πτυχές της οικογενειακής κρίσης, υπό συγκεκριμένες συνθήκες και διερευνώντας συγκεκριμένους παράγοντες. Οι περιπτώσεις οικογενειακής κρίσης που επιλέχθηκαν προέκυψαν μέσα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στην ελληνική οικογένεια και δεν είναι δυνατό να αντικατοπτρίζουν πλήρως κάθε μορφή κρίσης που μπορεί να υφίσταται ένα οικογενειακό πλαίσιο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα μιας περίπτωσης κρίσης που μπορεί να αντιμετωπίζει μια οικογένεια και δεν αποτελεί αντικείμενο μελέτης της παρούσας διατριβής είναι ο θάνατος ενός μέλους.

Τέλος, σίγουρα υπάρχουν εκφάνσεις του θέματος, οι οποίες δεν αποτελούν αντικείμενο της παρούσας διατριβής. Πλήθος παραγόντων θα μπορούσαν να συνδέονται τόσο με τη γονεϊκή, όσο και με την παιδική συμπεριφορά, ιδιαίτερα όταν μιλάμε για μια ευαίσθητη περίοδο της ζωής μιας οικογένειας, όπως είναι η κρίση. Ορισμένοι παράγοντες, που βιβλιογραφικά βρέθηκαν ότι επηρεάζουν τις αντιλήψεις γονέων και παιδιών, όπως για παράδειγμα το φύλο τους, εξετάστηκαν και στην παρούσα διατριβή. Παράλληλα, βέβαια, είναι αλήθεια ότι δόθηκε περισσότερη έμφαση στην εξέταση του παράγοντα της κρίσης, καθώς και των συνδέσεων μεταξύ των αντιλήψεων γονέων και παιδιών.

10.3 Προτάσεις για μελλοντικές προεκτάσεις

Σε κάθε περίπτωση, τα ευρήματα της παρούσας διατριβής, σχετικά με τη γονεϊκή ζεστασιά και την παιδική συμπεριφορά, εν μέσω κρίσης, είναι πιθανό να λειτουργήσουν ως ένα βήμα για μελλοντικές έρευνες, οδηγώντας σε προεκτάσεις του ζητήματος της οικογενειακής κρίσης και διερεύνηση περισσότερων πτυχών του θέματος.

Παράδειγμα αποτελούν έρευνες που εντοπίστηκαν κατά τη βιβλιογραφική επισκόπηση και ασχολούνται όχι μόνο με τις σχέσεις μεταξύ γονέων και παιδιών, αλλά και με τις σχέσεις μεταξύ του ζευγαριού των γονέων. Θα είχε ενδιαφέρον, λοιπόν, πέρα από τις αντιλήψεις των γονέων για τη συμπεριφορά των παιδιών, να μελετηθούν και οι αντιλήψεις τους για τη συμπεριφορά του συντρόφου τους, αλλά και για την αντιλαμβανόμενη αποδοχή και απόρριψη από τον σύντροφο, σε περιόδους οικογενειακής κρίσης.

Επιπλέον, εστιάζοντας στα παιδιά, θα είχε ενδιαφέρον να μελετηθούν οι σχέσεις των παιδιών με τους συνομηλίκους τους ή το κοινωνικό άγχος που μπορεί να

αντιμετωπίζει ένα παιδί νηπιακής ηλικίας, κατά τη μετάβαση από την οικογένεια στο σχολείο. Το κοινωνικό άγχος είναι ένα αρκετά νέο πεδίο έρευνας της Θεωρίας Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης, που δεν αφορά ως τώρα τα παιδιά τόσο μικρής ηλικίας. Παρόλα αυτά, υπάρχουν ερωτηματολόγια που διερευνούν τις αντιλήψεις των παιδιών νηπιακής ηλικίας για την αποδοχή και την απόρριψη από τους φίλους τους. Αυτό αποτελεί μια ιδιαίτερα πρόσφατη προσθήκη στα ψυχομετρικά μέσα της Θεωρίας Διαπροσωπικής Αποδοχής και Απόρριψης, που θα μπορούσε να αποδειχθεί χρήσιμο εργαλείο όχι μόνο στα χέρια του ειδικού ή του γονέα, αλλά και στα χέρια του εκπαιδευτικού.

Σε γενικές γραμμές, η αξιολόγηση της συμπεριφοράς του παιδιού από διάφορα άτομα του περιβάλλοντος του, όπως είναι οι γονείς (κάτι που διερευνά η παρούσα διατριβή), αλλά και οι εκπαιδευτικοί, είναι κάτι που προτείνεται στην προσέγγιση του ΣΑΕΒΑ, το οποίο παρέχει τα αντίστοιχα εργαλεία. Τόσο τα εργαλεία του ΣΑΕΒΑ, για την παιδική συμπεριφορά, όσο και τα εργαλεία για την αποδοχή και την απόρριψη που βιώνει το παιδί από τους σημαντικούς άλλους μπορούν να λειτουργήσουν συμπληρωματικά, δίνοντας μια πιο πλήρη εικόνα για το παιδί και τα συναισθήματά του.

Ο απώτερος στόχος τόσο των ευρημάτων της παρούσας διατριβής, σχετικά με τη σύνδεση της γονεϊκής αποδοχής και απόρριψης και της παιδικής συμπεριφοράς, όσο και των μελλοντικών προεκτάσεων που προτείνονται, για σύνδεση των παραπάνω με τις αντιλήψεις του εκπαιδευτικού ή/και με την αποδοχή και απόρριψη από τους φίλους, είναι η προληπτική δράση, για την ανάπτυξη ανθεκτικών παιδιών, που αντεπεξέρχονται στις δυσκολίες και κατ' επέκταση που εντάσσονται ομαλά στο σχολικό πλαίσιο και εμφανίζουν θετική ψυχολογική προσαρμογή σε όλη τη διάρκεια της ζωής τους, μέχρι την ενηλικίωση. Οι υγιείς οικογενειακές σχέσεις, αλλά και η συνεργασία με το σχολείο είναι βασικοί παράγοντες για την ανάπτυξη του παιδιού, αλλά και για την προστασία του σε περιόδους κρίσης.

Η αξία των προγραμμάτων πρόληψης είναι ιδιαίτερα μεγάλη, είτε αναφέρεται κανείς στο οικογενειακό, είτε στο σχολικό πλαίσιο. Αξιολογώντας τις αντιλήψεις των παιδιών, με τη χρήση εργαλείων, όπως αυτά που χρησιμοποιήθηκαν στην παρούσα διατριβή, αλλά και αυτά που προτείνονται στο παρόν υποκεφάλαιο, γονείς και εκπαιδευτικοί μπορούν να εκπαιδευτούν μεμονωμένα, αλλά και να δουλέψουν συνεργατικά για την ευημερία του παιδιού. Επεκτείνοντας αυτή την οπτική στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, πέρα από τη διασύνδεση του σχολείου με την οικογένεια, νόημα θα είχε και η ευρύτερη συστηματική διασύνδεση των σχολείων με την τριτοβάθμια εκπαίδευση, στα πλαίσια δημιουργίας και πιλοτικής εφαρμογής προγραμμάτων πρόληψης και υποστήριξης για παιδιά νηπιακής ηλικίας που βιώνουν οικογενειακή κρίση.

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟ

Βιβλιογραφικές Αναφορές & Παραρτήματα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Achenbach, T. M. (1966). The classification of children's psychiatric symptoms: a factor-analytic study. *Psychological Monographs: general and applied, 80(7)*, 1.

Achenbach, T. M. (1978). The child behavior profile: An empirically based system for assessing children's behavioral problems and competencies. *International Journal of Mental Health, 7(3-4)*, 24-42.

Achenbach, T. M. (1991). *Manual for the Teacher's Report Form and 1991 profile*. University of Vermont, Department of Psychiatry: Burlington, VT.

Achenbach, T. M. (1992). *Manual for the Child Behavior Checklist/2-3 and 1992 profile*. Department of Psychiatry, University of Vermont.

Achenbach, T. M. (2009). *The Achenbach system of empirically based assessment (ASEBA): Development, findings, theory, and applications*. University of Vermont, Research Center for Children, Youth, & Families.

Achenbach, T. M. (2014). Achenbach system of empirically based assessment (ASEBA). *The encyclopedia of clinical psychology*, 1-8.

Achenbach, T. M. (2015α). Achenbach system of empirically based assessment (ASEBA). Στο: R. L. Cautin & S. O. Lilienfeld (Επιμ.), *The encyclopedia of clinical psychology* (σελ.1-8). JohnWiley & Sons.

Achenbach, T. M. (2015β). Multicultural Evidence-Based Assessment Using the Achenbach System Of Empirically Based Assessment (ASEBA) For Ages ½-90+. *Psychologia. Avances de la disciplina, 9(2),* 13-23.

Achenbach, T. M. (2019). International findings with the Achenbach System of Empirically Based Assessment (ASEBA): applications to clinical services, research, and training. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health, 13(1)*, 1-10.

Achenbach, T. M., & Edelbrock, C. (1983). *Manual for the Child Behavior Checklist and Revised Child*. University of Vermont, Department of Psychiatry: Burlington, VT.

Achenbach, T. M., & Lewis, M. (1971). A proposed model for clinical research and its application to encopresis and enuresis. *Journal of the American Academy of Child Psychiatry, 10(3)*, 535-554.

Achenbach, T. M., & Rescorla, L. (1991). *Manual for the Child Behavior Checklist for ages 4–18*. University of Vermont, Department of Psychiatry: Burlington, VT.

Achenbach, T. M., & Rescorla, L. (2000). *Manual for the ASEBA preschool forms and profile*. Burlington, VT: ASEBA.

Achenbach, T. M., & Rescorla, L. A. (2003). *Manual for the ASEBA adult forms & profiles*. University of Vermont, Department of Psychiatry: Burlington, VT.

Achenbach, T. M., & Rescorla, L. A. (2007α). *Multicultural supplement to the manual for the ASEBA school age forms & profiles*. Burlington: University of Vermont Research Center for Children, Youth, and Families.

Achenbach, T. M., & Rescorla, L. A. (2007β). *Multicultural understanding of child and adolescent psychopathology: Implications for mental health assessment*. New York: Guilford Press.

Achenbach, T. M., & Rescorla, L. A. (2009). *Εγχειρίδιο για τα ερωτηματολόγια και προφίλ προσχολικής ηλικίας του ΣΑΕΒΑ* (Ι. Τσαούσης, επιμ.). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Achenbach, T. M., Bernstein, A., & Dumenci, L. (2005). A snark or a boojum? Exploring multitaxonomic possibilities and building on Widiger's commentary. *Journal of Personality Assessment, 84(1)*, 66-69.

Achenbach, T. M., Ivanova, M. Y., Rescorla, L. A., Turner, L. V., & Althoff, R. R. (2016). Internalizing/externalizing problems: Review and recommendations for clinical and research applications. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 55(8),* 647-656.

Achenbach, T. M., McConaughy, S. H., & Howell, C. T. (1987). Child/adolescent behavioral and emotional problems: implications of cross-informant correlations for situational specificity. *Psychological bulletin, 101(2)*, 213.

Achenbach, T. M., McConaughy, S. H., & Howell, C. T. (1987). Child/adolescent behavioral and emotional problems: implications of cross-informant correlations for situational specificity. *Psychological bulletin, 101(2),* 213.

Achenbach, T.M., & Rescorla, L.A. (2001). *Manual for the ASEBA School-Age Forms & Profiles*. Burlington, VT: University of Vermont, Research Center for Children, Youth, and Families.

Αθανασίου, Λ. (2007). *Μέθοδοι και τεχνικές έρευνας στις επιστήμες της αγωγής. Ποσοτικές και ποιοτικές προσεγγίσεις*. Ιωάννινα: Εκδόσεις Εφύρα.

Ahmad, N. F., & Mansor, M. (2016). Externalizing behaviour problem among children age four and below in peninsular Malaysia. *Asian Journal of Social Sciences & Humanities Vol, 5, 1,* 13-22.

Ahmad, N. F., Mansor, M., Madon, Z., Samah, A. A., & Zeehan, F. (2016). Level and Profile of Internalizing Behaviours Problem among Preschool Children: Evidence from Malaysia. *Asian Social Science, 12(9)*.

Ahrons, C. R. (1979). The binuclear family. *Alternative lifestyles*, *2(4)*, 499-515.

Ahrons, C.R. (2004). *We're still family: What grown children have to say about their parents' divorce*. New York: HarperCollins.

Akrivou, E., Bonoti, F., & Dermitzaki, I. (2016). School-aged children's perceptions of financial crisis. *Preschool and Primary Education, 4(2)*, 305-322.

Aktar, R., & Nahar, A. (2014). Parental acceptance, mental health and self-efficacy of adults in Bangladesh. *IOSR Journal of Humanities and Social Science, 19(2)*, 01-07.

Ali, S., Khaleque, A., & Rohner, R. P. (2015). Pancultural gender differences in the relation between perceived parental acceptance and psychological adjustment of children and adult offspring: A meta-analytic review of worldwide research. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, *46(8)*, 1059-1080.

Amato, P. R. (2001). Children of divorce in the 1990s: an update of the Amato and Keith (1991) meta-analysis. *Journal of family psychology*, *15(3)*, 355.

Amato, P. R. (2010). Research on divorce: Continuing trends and new developments. *Journal of marriage and family*, *72(3)*, 650-666.

American Psychiatric Association. (1952). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (1st ed.). Washington, DC: Συγγραφέας.

American Psychiatric Association. (1968). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (2nd ed.). Washington, DC: Συγγραφέας.

American Psychiatric Association. (2000). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (4th ed.). Washington, DC: Συγγραφέας.

Anagnostopoulos, D. K., & Soumaki, E. (2012). The impact of the economic crisis on child and adolescent mental health. *Psychiatry*, *23*, 13-14.

Anagnostopoulos, D. K., & Soumaki, E. (2013). The state of child and adolescent psychiatry in Greece during the international financial crisis: a brief report. *European child & adolescent psychiatry, 22(2),* 131-134.

Αναγνωστόπουλος, Δ. Κ., & Σουμάκη, Ε. (2017). Προβλήματα ψυχικής υγείας παιδιών προσχολικής ηλικίας. Στο: Συγγραφείς (Επιμ.). *Κλινικά Φροντιστήρια. Η Έγκαιρη Ανίχνευση και Αντιμετώπιση Προβλημάτων Ψυχικής Υγείας Παιδιών Προσχολικής Ηλικίας στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας, Τόμος 24, Τεύχος 4* (σελ. 7-31). Αθήνα: Ιατρική Εταιρεία Αθηνών.

Αναγνωστοπούλου, Λ. & Ρήγα, Β. (2004). *Μαζί: Παιδαγωγοί και Γονείς στο διαπολιτισμικό σχολείο*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Αργυρούδη, Α., & Κορδούτης, Π. (2012). Ο γάμος ως στόχος ζωής. Προϋποθέσεις και λόγοι για την απόφαση γάμου. *Ψυχολογία, 19(3)*.

Arseneault, L., Moffitt, T. E., Caspi, A., Taylor, A., Rijsdijk, F. V., Jaffee, S. R., ... & Measelle, J. R. (2003). Strong genetic effects on cross-situational antisocial behaviour among 5-year-old children according to mothers, teachers, examiner-observers, and twins' self-reports. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 44(6),* 832-848.

Arundel, R., & Rohner, R. (2016). Parental co-residence, shared living and emerging adulthood in Europe: Semi-dependent housing across welfare regime and housing system contexts. *Journal of Youth Studies*, *19(7)*, 885-905.

Aytaç, I. A., & Rankin, B. H. (2009). Economic crisis and marital problems in Turkey: Testing the family stress model. *Journal of Marriage and Family*, *71(3)*, 756-767.

Babalis, T., Tsoli, K., Nikolopoulos, V., & Maniatis, P. (2014). The Effect of divorce on school performance and behavior in preschool children in Greece: an empirical study of teachers' views. *Psychology*, *5(01)*, 20.

Baldwin, A. L., Kalhorn, J., & Breese, F. H. (1945). Patterns of parent behavior. *Psychological Monographs*, *58(3)*, i.

Baldwin, A. L., Kalhorn, J., & Breese, F. H. (1949). The appraisal of parent behavior. *Psychological Monographs: General and Applied*, *63(4)*, i.

Bangirana, P., Giordani, B., John, C. C., Page, C., Opoka, R. O., & Boivin, M. J. (2009). Immediate neuropsychological and behavioral benefits of computerized cognitive rehabilitation in Ugandan pediatric cerebral malaria survivors. *Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics: JDBP, 30(4),* 310-318.

Bartels, M., Hendriks, A., Mauri, M., Krapohl, E., Whipp, A., Bolhuis, K., ... & Roetman, P. (2018). Childhood aggression and the co-occurrence of behavioural and emotional problems: results across ages 3–16 years from multiple raters in six cohorts in the EU-ACTION project. *European Child & Adolescent Psychiatry, 27(9)*, 1105-1121.

Basten, M. M., Althoff, R. R., Tiemeier, H., Jaddoe, V. W., Hofman, A., Hudziak, J. J., ... & van der Ende, J. (2013). The dysregulation profile in young children: empirically defined classes in the Generation R study. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 52(8)*, 841-850.

Baumrind, D. (1991). Effective parenting during the early adolescent transition. *Family transitions*, *2(1)*, 1.

Bayindir, D., Güven, G., Sezer, T., Aksin-Yavuz, E., & Yilmaz, E. (2017). The Relationship between Maternal Acceptance-Rejection Levels and Preschoolers' Social Competence and Emotion Regulation Skills. *Journal of Education and Learning*, *6(2)*, 305-316.

Bennett, R., Hosegood, V., Newell, M. L., & McGrath, N. (2015). An approach to measuring dispersed families with a particular focus on children 'left behind' by migrant parents: findings from rural South Africa. *Population, space and place*, *21(4)*, 322-334.

Benson, M. J., Buehler, C., & Gerard, J. M. (2008). Interparental hostility and early adolescent problem behavior: Spillover via maternal acceptance, harshness, inconsistency, and intrusiveness. *The Journal of Early Adolescence*, *28(3)*, 428-454.

Bérubé, R. L., & Achenbach, T. M. (2017). *Bibliography of published studies using the Achenbach system of empirically based assessment (ASEBA)*. Burlington: University of Vermont, Research Center for Children, Youth, and Families.

Booth, A., & Amato, P. R. (1994). Parental marital quality, parental divorce, and relations with parents. *Journal of Marriage and the Family*, 21-34.

Booth, A., Scott, M. E., & King, V. (2010). Father residence and adolescent problem behavior: Are youth always better off in two-parent families?. *Journal of family issues, 31(5),* 585-605.

Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss: Volume I*. London: The Hogarth Press and the Institute of Psycho-Analysis.

Bowlby, J. (1995). *Elternbindung und Persönlichkeitsentwicklung: Therapeutische Aspekte der Bindungstheorie*. Dexter Verlag.

Bronfenbrenner, U. (1977). Toward an experimental ecology of human development. *American Psychologist, 32,* 513–531.

Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Brouzos, A., Vassilopoulos, S., Korfiati, A., & Baourda, V. (2015). Secondary school students' perceptions of their counselling needs in an era of global financial crisis: An exploratory study in Greece. *International Journal for the Advancement of Counselling, 37(2),* 168-178.

Bryman, A. (2017). *Μέθοδοι Κοινωνικής Έρευνας* (Α. Αιδινίδης, επιμ.). Αθήνα: Gutenberg.

Burt, S. A., Rescorla, L. A., Achenbach, T. M., Ivanova, M. Y., Almqvist, F., Begovac, I., ... & Döpfner, M. (2015). The association between aggressive and non-aggressive antisocial problems as measured with the Achenbach System of Empirically Based Assessment: A study of 27,861 parent–adolescent dyads from 25 societies. *Personality and Individual Differences, 85*, 86-92.

Butler, S., Baruch, G., Hickey, N., & Fonagy, P. (2011). A randomized controlled trial of multisystemic therapy and a statutory therapeutic intervention for young offenders. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 50(12)*, 1220-1235

Γαλάνης, Γ., Παπαδιώτη, Β., Χατζηπαναγιώτης, Ν., Αλτάνη, Α., Λάζου, Μ., Φωτίκα, Α., & Αλεξανδράτου, Ε. (1995). *Οικογένεια με ένα γονέα. Μια πραγματικότητα στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία*. Αθήνα: Παπαζήση.

Carrasco, M. A., & Rohner, R. P. (2013). Parental acceptance and children's psychological adjustment in the context of power and prestige. *Journal of child and Family studies, 22(8)*, 1130-1137.

Γεώργας, Δ. (1997). Ψυχολογικές και οικολογικές διαστάσεις στη δομή και λειτουργία της οικογένειας. Στο: Γ. Τσιάντη (Επιμ.), *Βασική παιδοψυχιατρική*, τόμος Β (σελ. 101-143). Αθήνα: Καστανιώτης.

Γεώργας, Δ. (1999). Ψυχολογικές διαστάσεις της σύγχρονης οικογένειας. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, 98-99*, 21-47.

Γεώργας, Δ. (2002). Πόσο έχει αλλάξει η ελληνική οικογένεια;. Στο: Ν. Πολεμικού, Μ. Καΐλα, Φ. Καλαβάση (Επιμ.), *Εκπαιδευτική, Οικογενειακή και Πολιτική Ψυχοπαθολογία: Αποκλίνουσες διαστάσεις στο χώρο της οικογένειας, τόμος Β.* Αθήνα: Ατραπός.

Γεώργας, Δ., Γκαρή, Α., & Μυλωνάς, Κ. (2004). Σχέσεις με συγγενείς στην ελληνική οικογένεια. *Ζητήματα Οικογενειακής Πολιτικής: Θεωρητικές αναφορές και Εμπειρικές διερευνήσεις*.

Γεώργας, Δ., Μπεζεβέγκης, Η., & Γιώτσα, Α. (2006). *Σχέσεις σχολείου-οικογένειας*. Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

Γεώργας, Δ., Μπεζεβέγκης, Η., & Γιώτσα, Α. (2006). *Σχέσεις σχολείου-οικογένειας*. Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων.

Champney, H. (1941). The measurement of parent behavior. *Child Development*, 131-166.

Chen, X., Liu, M., & Li, D. (2000). Parental warmth, control, and indulgence and their relations to adjustment in Chinese children: A longitudinal study. *Journal of family psychology*, *14*(3), 401.

Cherlin, A. J. (2004). The deinstitutionalization of American marriage. *Journal of marriage and family*, *66*(4), 848-861.

Chung, J., Zappulla, C., & Kaspar, V. (2008). Parental warmth and socio-emotional adjustment in Brazilian, Canadian, Chinese and Italian children: A cross-cultural perspective.

Γιωσαφάτ, Μ. (2010). *Μεγαλώνοντας μέσα στην ελληνική οικογένεια*. Αθήνα: Αρμός.

Γιώτσα, Ά. (1999). Ο προσωπικός χώρος και η γειτονιά. Διαπολιτιστική έρευνα σε γειτονιές της Γενεύης, της Αθήνας και της Κεφαλονιάς. *Ψυχολογία, 6,* 124-136.

Γιώτσα, Ά. (2003). Αξίες και συναισθηματική εγγύτητα των μελών της ελληνικής οικογένειας: Ερευνητικά δεδομένα. Στο: Α. Β. Ρήγα (Επιμ.), *Το κουτί της Πανδώρας. Οικογένεια και η Διαπολιτισμική της ταυτότητα σήμερα*. Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.

Γιώτσα, Ά. (2004). Δομή και λειτουργία της ελληνικής οικογένειας: Ομοιότητες και διαφορές με τη μορφή της οικογένειας σε άλλες χώρες. *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*, *3*, 25-41.

Γιώτσα, Ά. (2010). *Επιμόρφωση Στελεχών Παροχής Συμβουλευτικών Υπηρεσιών*. Αθήνα: Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης, Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων (ΙΔΕΚΕ).

Γιώτσα, Ά., & Μητρογιώργου, Ε. (2014γ). Η δυναμική των διαπροσωπικών σχέσεων στην οικογένεια μέσα από τα μάτια των παιδιών. *Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού, θεματικό τεύχος 13/2014*.

Γιώτσα, Ά., Μητρογιώργου, Ε., Μπότου, Α., Καστής, Γ., Παναγιωτόπουλος, Μ., Σταματέλου, Ε., & Φλώρου, Α. (2016). Αντιλήψεις Νέων για τη Ζεστασιά στην Οικογένειά τους. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού, ΕΛ.Ε.ΣΥ.Π., 108*, 72-81.

Clausen, J.A. (1972). The life course of individuals. Στο: M. W. Riley, M. Johnson, & A. Foner (Επιμ.), *Aging in Society, 3*. New York: Russell Sage Foundation.

Clavin, P. (2000). The Great Depression in Europe, 1929-1939. *History Review*, 30.

Colombo, P., Nobile, M., Tesei, A., Civati, F., Gandossini, S., Mani, E., ... & D'Angelo, G. (2017). Assessing mental health in boys with Duchenne muscular dystrophy: Emotional, behavioural and neurodevelopmental profile in an Italian clinical sample. *European Journal of Paediatric Neurology, 21(4)*, 639-647.

Conger, R. D., Conger, K. J., & Martin, M. J. (2010). Socioeconomic status, family processes, and individual development. *Journal of Marriage and Family*, *72(3)*, 685-704.

Conger, R. D., Lorenz, F. O., Elder Jr, G. H., Simons, R. L., & Ge, X. (1993). Husband and wife differences in response to undesirable life events. *Journal of Health and Social behavior*, 71-88.

Cui, J., Mistur, E. J., Wei, C., Lansford, J. E., Putnick, D. L., & Bornstein, M. H. (2018). Multilevel factors affecting early socioemotional development in humans. *Behavioral ecology and sociobiology*, *72(10)*, 172.

Cutas, D., & Smajdor, A. (2017). The moral status of the (nuclear) family. *Etikk i praksis, 11(1)*, 5-15.

Cutrona, C. E., Russell, D. W., Abraham, W. T., Gardner, K. A., Melby, J. N., Bryant, C., & Conger, R. D. (2003). Neighborhood context and financial strain as predictors of marital interaction and marital quality in African American couples. *Personal Relationships*, *10(3)*, 389-409.

Dagkouli-Kyriakoglou, M. (2018). The ongoing role of family in the provision of housing in Greece during the Greek crisis. *Critical Housing Analysis*, *5(2)*, 35-45.

Danzer, A. M., & Ivaschenko, O. (2010). Migration patterns in a remittances dependent economy: Evidence from Tajikistan during the global financial crisis. *Migration Letters*, *7(2)*, 190-202.

Daskalakis, D. (2015). Crisis, Childhood and Children's Rights: A Modern Sociological Approach. *International Journal of Social Pedagogy*, *4(1)*, 165-176.

Demetriou, L., & Christodoulides, P. (2006). Parental acceptance-rejection in the cypriot family. A social-psychological research on the PART/PARQ. *The Cyprus Journal of Science and Technology, 5(2),* 84-98.

DeVoe, E. R., Kritikos, T. M., Emmert-Aronson, B., Kantor, G. K., & Paris, R. (2018). Very Young Child Well-being in Military Families: A Snapshot. *Journal of Child and Family Studies, 27(7)*, 2138-2148.

Diener, E., & Crandall, R. (1978). *Ethics in social and behavioral research*. University of Chicago Press.

Doni, E., & Giotsa, A. (2017). Early Detection of Internalizing Problems in Preschool Children According to Their Teachers. *Open Journal for Educational Research, 1(1)*, 15-30.

Doni, E., & Giotsa, A. (2018). Early Detection of Externalizing Problems in Preschool Children According to Their Teachers. *Psychology, 8(2)*, 60-73.

Dush, C. M. K., Kotila, L. E., & Schoppe-Sullivan, S. J. (2011). Predictors of supportive coparenting after relationship dissolution among at-risk parents. *Journal of Family Psychology*, *25(3)*, 356.

Duvekot, J., van der Ende, J., Constantino, J. N., Verhulst, F. C., & Greaves-Lord, K. (2016). Symptoms of autism spectrum disorder and anxiety: shared familial transmission and cross-assortative mating. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 57(6),* 759-769.

Δώνη, Ε., & Γιώτσα, Α. (2019). Επισκόπηση ψυχομετρικών εργαλείων για την ανίχνευση προβλημάτων συμπεριφοράς και συναισθήματος παιδιών προσχολικής ηλικίας. *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, 12,* 164-204.

Economic shock. (χ.χ.). Στο *Business Dictionary online*. Ανακτήθηκε στις 14 Οκτωβρίου 2018 από: http://www.businessdictionary.com/definition/economic-shock.html.

Economou, M., Madianos, M. G., Peppou, L., Stefanis, C., & Theleritis, C. (2011). Increased suicidality in Greece linked to depression. *International Journal of Psychiatry in Clinical Practice, 15,* 21-22.

Economou, M., Madianos, M., Peppou, L. E., Patelakis, A., & Stefanis, C. N. (2013). Major depression in the era of economic crisis: a replication of a cross-sectional study across Greece. *Journal of Affective Disorders*, *145(3)*, 308-314.

Elder Jr, G. H., Van Nguyen, T., & Caspi, A. (1985). Linking family hardship to children's lives. *Child development, 361-375*.

ΕΛΣΤΑΤ (2010). *Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (Β΄ Τρίμηνο 2010)*. Πειραιάς: Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία. Ανακτήθηκε στις 25 Νοεμβρίου 2017 από: https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SJO01/2010-Q2.

ΕΛΣΤΑΤ (2011). Μόνιμος πληθυσμός κατά ηλικία, φύλο και οικογενειακή κατάσταση. Σύνολο χώρας, Περιφέρειες. Πειραιάς: Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία. Ανακτήθηκε στις 4 Σεπτεμβρίου 2016 από: http://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SAM03/2011.

ΕΛΣΤΑΤ (2012). *Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (Β΄ Τρίμηνο 2012)*. Πειραιάς: Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία. Ανακτήθηκε στις 25 Νοεμβρίου 2017 από: https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SJO01/2012-Q2.

ΕΛΣΤΑΤ (2017). *Στατιστικές Διαζυγίων*. Πειραιάς: Ελληνική Στατιστική Υπηρεσία. Ανακτήθηκε στις 7 Μαρτίου 2019 από: https://www.statistics.gr/el/statistics/-/publication/SJU09/2017.

Emmelkamp, P. M., & Gerlsma, C. (1994). Marital functioning and the anxiety disorders. *Behavior Therapy, 25(3),* 407-429.

Erkan, S., & Toran, M. (2010). Child acceptance-rejection behaviors of lower and upper socioeconomic status mothers. *Social Behavior and Personality: an international journal*, *38(3)*, 427-432.

European Commission (2014). *Taxation Reforms.* European Commission, Economic and financial affairs, Economic databases and indicators. Ανακτήθηκε στις 23 Μαΐου 2017 από: http://ec.europa.eu/economy_finance/indicators/economic_reforms/taxation_reforms_database.

Eurostat (2013). *Crude rate of net migration plus adjustment*. Ανακτήθηκε στις 2 Σεπτεμβρίου 2019 από: http://data.europa.eu/euodp/data/dataset/YqC415W2KWpg8xnL5Sgew.

Eurostat (2014). *Harmonised unemployment rate by sex*. Ανακτήθηκε στις 25 Νοεμβρίου 2017 από: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=teilm020&tableSelection=1&plugin=1.

Eurostat (2018). *Unemployment in the EU regions in 2017*. Ανακτήθηκε στις 25 Ιουνίου 2018 από: https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/8830865/1-26042018-AP-EN.pdf/bb8ac3b7-3606-47ef-b7ed-aadc4d1e2aae.

Fagan, P. F., & Churchill, A. (2012). The effects of divorce on children. *Marri Research*, 1-48.

Felner, R. D., Farber, S. S., & Primavera, J. (1980). Children of divorce, stressful life events and transitions: A framework for preventive efforts. *Prevention in mental health: Research, policy and practice*, *1*, 81-108.

Felner, R. D., Ginter, M. A., Boike, M. F., & Cowen, E. L. (1981). Parental death or divorce and the school adjustment of young children. *American Journal of Community Psychology*, *9(2)*, 181-191.

Ferraro, A. J. (2016). Binuclear families. *Encyclopedia of Family Studies, 1-4*.

Flouri, E. (2006). Parental interest in children's education, children's self-esteem and locus of control, and later educational attainment: Twenty-six year follow-up of the 1970 British Birth Cohort. *British journal of Educational psychology*, *76(1),* 41-55.

Fomby, P., & Cherlin, A. J. (2007). Family instability and child well-being. *American sociological review*, *72(2)*, 181-204.

Fonseca, G., Cunha, D., Crespo, C., & Relvas, A. P. (2016). Families in the context of macroeconomic crises: A systematic review. *Journal of Family Psychology*, *30(6)*, 687.

Forehand, R., & Nousiainen, S. (1993). Maternal and paternal parenting: Critical dimensions in adolescent functioning. *Journal of family psychology*, *7(2),* 213.

Forgatch, M. S., & Patterson, G. R. (2010). Parent Management Training—Oregon Model: An intervention for antisocial behavior in children and adolescents. Στο: J. R. Weisz & A. E. Kazdin (Επιμ.), *Evidence-based psychotherapies for children and adolescents* (σελ. 159-177). New York, NY, US: The Guilford Press.

Forkel, I., & Silbereisen, R. K. (2001). Family economic hardship and depressed mood among young adolescents from former East and West Germany. *American Behavioral Scientist, 44(11),* 1955-1971.

Frasquilho, D., de Matos, M. G., Santos, T., Gaspar, T., & Caldas de Almeida, J. M. (2016). Unemployment as a source of mental distress to individuals and their family: Unemployed parents' perceptions during the economic recession. *International Journal of Social Psychiatry*, *62(5)*, 477-486.

Fuller, K. A. (2017). Interpersonal acceptance–rejection theory: Application to lesbian, gay, and bisexual persons. *Journal of Family Theory & Review*, *9(4)*, 507-520.

Fuller, K. A., & Rutter, P. A. (2018). Perceptions of parental acceptance or rejection: How does it impact LGB adult relationship quality and satisfaction?. *Journal of GLBT Family Studies*, *14(4)*, 317-336.

Gadalla, T. M. (2008). Impact of marital dissolution on men's and women's incomes: A longitudinal study. *Journal of Divorce & Remarriage*, *50(1)*, 55-65.

Gamble, W. C., Ramakumar, S., & Diaz, A. (2007). Maternal and paternal similarities and differences in parenting: An examination of Mexican-American parents of young children. *Early Childhood Research Quarterly*, *22(1)*, 72-88.

Geeraerts, S. B., Deutz, M. H. F., Deković, M., Bunte, T., Schoemaker, K., Espy, K. A., ... & Matthys, W. (2015). The child behavior checklist dysregulation profile in preschool children: a broad dysregulation syndrome. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, *54(7)*, 595-602.

Geitsidou, A., & Giovazolias, T. (2016). Intimate Partner Acceptance–Rejection and Subjective Well-Being: What is the Role of Resilience?. *Journal of Child and Family Studies*, *25(11)*, 3260-3269.

Georgas, J. (1989). Changing family values in Greece: From collectivist to individualist. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, *20(1)*, 80-91.

Georgas, J. (1991). Intrafamily acculturation of values in Greece. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, *22(4)*, 445-457.

Georgas, J., Berry, J. W., Shaw, A., Christakopoulou, S. & Mylonas, K. (1996). Acculturation of Greek family values. *Journal of cross-cultural psychology*, *27(3)*, 329-338.

Giaouzi, A., & Giovazolias, T. (2015). Remembered parental rejection and social anxiety: The mediating role of partner acceptance-rejection. *Journal of Child and Family Studies*, *24(11)*, 3170-3179.

Giotsa, A. (2019). Spotlight on Changes in Family Life in Greece. Στο: C. T. Hill (Επιμ.), *Intimate Relationships across Cultures: A Comparative Study, σελ. 146-148*. Cambridge: Cambridge University Press.

Giotsa, A., & Kaminiotis, O. (2014). Early Childhood Parental Acceptance—Rejection Questionnaire (ECPARQ). Psychometric Properties of the Greek Version. Στο: A. Giotsa (Επιμ.), *Psychological & Educational Approaches in Times of Crisis* (σελ. 24-40). Untested Ideas Research Center.

Giotsa, A., & Kyriazos, T. A. (2019). Early Childhood Acceptance Rejection Questionnaire: Psychometric Properties of the Greek Version. *Psychology*, *10(05)*, 722.

Giotsa, A., Kyriazos, T. A., & Mitrogiorgou, E. (2018). Parental Acceptance-Rejection and Interpersonal Anxiety in Young Adults. *Hellenic Journal of Psychology*, *15*, 138-150.

Giotsa, A., & Mitrogiorgou E. (2014α). Economic Crisis in Greece: Impact on Different Fields. Στο: A. Giotsa (Επιμ.), *Psychological and Educational Approaches in Times of Crises: Exploring New Data* (σελ. 5-22). New York: Untested Ideas Research Center.

Giotsa, A. & Mitrogiorgou, E. (2014β). Representations of Families through the Children's Drawing in Times of Crisis in Greece. *International Journal of Education and Culture, 3(2), 2168-9415.*

Giotsa, A. & Mitrogiorgou, E. (2016). Representations of Families through the Children's Drawings in Parental Divorce Incidents in Greece. *Journal of Childhood & Developmental Disorders, 2(4),* 29.

Giotsa, A. & Mitrogiorgou, E. (2018). Children's Rights and Child Protection in Greece. Στο: Giotsa, A. (Επιμ.), *Human Rights in a Changing World: Research and Applied Approaches* (σελ. 47-58). New York: Nova Science Publishers.

Giotsa, A., Theodoropoulos, Ch., & Kyriazos, T.A. (2018). Evaluation of the Hierarchical Factor Structure of the ECPARQ. Στο: *7th International Congress on Interpersonal Acceptance & Rejection*. Αθήνα.

Giotsa, A., & Touloumakos, A. K. (2014). Perceived parental acceptance and psychological adjustment: The moderating role of parental power and prestige among Greek pre-adolescents. *Cross-Cultural Research*, *48(3)*, 250-258.

Giotsa, A., & Touloumakos, A. K. (2016). "They Accept Me, They Accept Me Not" Psychometric Properties of the Greek Version of the Child Parental Acceptance–Rejection Questionnaire–Short Form. Journal of Family Issues, *37(9)*, 1226-1243.

Giuliano, P., & Spilimbergo, A. (2014). Growing up in a recession. *Review of Economic Studies, 81(2)*, 787-817.

González-Val, R., & Marcén, M. (2017). Divorce and the business cycle: a cross-country analysis. *Review of Economics of the Household*, *15*(3), 879-904.

Gourley, L., Wind, C., Henninger, E. M., & Chinitz, S. (2013). Sensory processing difficulties, behavioral problems, and parental stress in a clinical population of young children. *Journal of Child and Family Studies, 22(7),* 912-921.

Greenglass, E., Antonides, G., Christandl, F., Foster, G., Katter, J. K., Kaufman, B. E., & Lea, S. E. (2014). The financial crisis and its effects: Perspectives from economics and psychology. *Journal of Behavioral and Experimental Economics, 50,* 10-12.

Gropas, R., & Triandafyllidou, A. (2014). *European immigration: A sourcebook*. Ashgate Publishing, Ltd.

Gross, D., Fogg, L., Young, M., Ridge, A., Cowell, J. M., Richardson, R., & Sivan, A. (2006). The equivalence of the Child Behavior Checklist/1 1/2-5 across parent race/ethnicity, income level, and language. *Psychological Assessment, 18(3),* 313-323.

Guidubaldi, J., Cleminshaw, H. K., Perry, J. D., & Mcloughlin, C. S. (1983). *The impact of parental divorce on children: Report of the nationwide NASP study*. School Psychology Review.

Guttentag, M., Salasin, S., & Belle, D. (1980). *The mental health of women* (Vol. 23). Academic Press.

Guttmann, J., & Rosenberg, M. (2003). Emotional intimacy and children's adjustment: A comparison between single-parent divorced and intact families. *Educational Psychology*, *23(4)*, 457-472.

Hamilton, J. D. (1983). Oil and the macroeconomy since World War II. *Journal of political economy, 91(2),* 228-248.

Han, Y., Rudy, D., & Proulx, C. M. (2017). Longitudinal relationships among marital conflict, maternal and paternal warmth and control, and preschoolers' socioemotional outcomes in South Korea. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 48(10)*, 1522-1536.

Harper, N. J. (2009). Family crisis and the enrollment of children in wilderness treatment. *Journal of Experiential Education*, *31(3)*, 447-450.

Helms, H. M., Supple, A. J., Su, J., Rodriguez, Y., Cavanaugh, A. M., & Hengstebeck, N. D. (2014). Economic pressure, cultural adaptation stress, and marital quality among Mexican-origin couples. *Journal of Family Psychology*, *28(1)*, 77.

Herlofson, K. (2013). How gender and generation matter: Examples from research on divorced parents and adult children. *Families, Relationships and Societies*, *2(1)*, 43-60.

Hetherington, E. M. (1993). An overview of the Virginia Longitudinal Study of Divorce and Remarriage with a focus on early adolescence. *Journal of family psychology*, *7(1)*, 39.

Hetherington, E. M., & Kelly, J. (2002). *For better or for worse: Divorce reconsidered*. WW Norton & Company.

Hodgdon, H. B., Spinazzola, J., Briggs, E. C., Liang, L. J., Steinberg, A. M., & Layne, C. M. (2018). Maltreatment type, exposure characteristics, and mental health outcomes among clinic referred trauma-exposed youth. *Child Abuse & Neglect, 82,* 12-22.

Hraba, J., Lorenz, F. O., & Pechačová, Z. (2000). Family stress during the Czech transformation. *Journal of Marriage and Family*, *62(2)*, 520-531.

Hunt, J. V., & Eichorn, D. H. (1972). Maternal and child behaviors: A review of data from the Berkeley Growth Study. Στο: *Seminars in psychiatry*. Grune & Stratton, Inc.

Θεοδωρόπουλος, Χ. (2017). *Αντιλήψεις παιδιών νηπιακής-πρώτης σχολικής ηλικίας και αντιλήψεις των γονέων τους για τη γονεϊκή συμπεριφορά: μια συστημική οπτική* (Διδακτορική Διατριβή). Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Ανακτήθηκε στις 20 Ιανουαρίου 2019 από http://olympias.lib.uoi.gr/jspui/handle/123456789/28872.

Ivanova, M. Y., Achenbach, T. M., Dumenci, L., Rescorla, L. A., Almqvist, F., Weintraub, S., ... & Döpfner, M. (2007). Testing the 8-syndrome structure of the child behavior

checklist in 30 societies. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology, 36(3)*, 405-417.

Ivanova, M. Y., Achenbach, T. M., Rescorla, L. A., Harder, V. S., Ang, R. P., Bilenberg, N., ... & Dobrean, A. (2010). Preschool psychopathology reported by parents in 23 societies: testing the seven-syndrome model of the child behavior checklist for ages 1.5–5. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry, 49(12)*, 1215-1224.

Jansen, P. W., Saridjan, N. S., Hofman, A., Jaddoe, V. W., Verhulst, F. C., & Tiemeier, H. (2011). Does disturbed sleeping precede symptoms of anxiety or depression in toddlers? The generation R study. Psychosomatic Medicine, *73(3)*, 242-249.

Kalmijn, M. (2013). Adult children's relationships with married parents, divorced parents, and stepparents: Biology, marriage, or residence?. *Journal of Marriage and Family*, *75(5)*, 1181-1193.

Kalter, N. (1987). Long-term effects of divorce on children: A developmental vulnerability model. *American Journal of Orthopsychiatry*, *57(4)*, 587-600.

Καπλάνογλου, Γ. (2016). Ανισότητα και φτώχεια στην εποχή της κρίσης, 2008-2013. *Επιστήμη και Κοινωνία: Επιθεώρηση Πολιτικής και Ηθικής Θεωρίας*, *34*, 109-130.

Karademas, E., & Roussi, P. (2016). Financial strain, dyadic coping and couples' well-being: a dyadic mediation study in Greek couples. *European Health Psychologist*, *18(S)*, 868.

Karanikolos, M., Mladovsky, P., Cylus, J., Thomson, S., Basu, S., Stuckler, D., McKee, M. & Mackenbach, J. P. (2013). Financial crisis, austerity, and health in Europe. *Lancet, 13 (9874)*, 1323-1331.

Kariuki, S. M., Abubakar, A., Kombe, M., Kazungu, M., Odhiambo, R., Stein, A., & Newton, C. R. (2017). Burden, risk factors, and comorbidities of behavioural and emotional problems in Kenyan children: a population-based study. *The Lancet Psychiatry, 4(2)*, 136-145.

Κατάκη, Χ. (2012). *Οι τρεις ταυτότητες της ελληνικής οικογένειας*. Αθήνα: Πεδίο.

Κατσίκας, Δ., Καρακίτσιος, Α., Φιλίνης, Κ. & Πετραλιάς, Α. (2014). *Έκθεση για το κοινωνικό προφίλ της Ελλάδας σε σχέση με τη φτώχεια, τον κοινωνικό αποκλεισμό και την ανισότητα πριν και μετά από την εκδήλωση της κρίσης. Παρατηρητήριο για την κρίση*. Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής.

Kausar, R., & Kazmi, S. R. (2011). Perceived parental acceptance-rejection and self-efficacy of Pakistani adolescents. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*, *37(2)*, 224-232.

Kazarian, S. S., Moghnie, L., & Martin, R. A. (2010). Perceived parental warmth and rejection in childhood as predictors of humor styles and subjective happiness. *Europe's Journal of Psychology*, *6(3)*, 71-93.

Kazdin, A. E. (2010). Problem-solving skills training and parent management training for oppositiona defiant disorder and conduct disorder. Στο: J. R. Weisz & A. E. Kazdin

(Επιμ.), *Evidence-based psychotherapies for children and adolescents* (σελ. 211-226). New York, NY, US: The Guilford Press.

Kelly, J. B., & Lamb, M. E. (2000). Using child development research to make appropriate custody and access decisions for young children. *Family Court Review*, *38(3)*, 297-311.

Kentikelenis, A., Karanikolos, M., Papanicolas, I., Basu, S., McKee, M., & Stuckler, D. (2011). Health effects of financial crisis: omens of a Greek tragedy. *The Lancet, 378(9801)*, 1457-1458.

Khaleeli, H., Smith, H. & Smith, D. (2013). The great escape: European migrants fleeing the recession. *The Guardian*, *30*.

Khaleque, A., & Ali, S. (2017). A Systematic Review of Meta-Analyses of Research on Interpersonal Acceptance–rejection Theory: Constructs and Measures. *Journal of Family Theory & Review*, *9(4)*, 441-458.

Khaleque, A., & Rohner, R. P. (2012). Pancultural associations between perceived parental acceptance and psychological adjustment of children and adults: A meta-analytic review of worldwide research. *Journal of cross-cultural Psychology*, *43(5)*, 784-800.

Ki, P., Rohner, R. P., Britner, P. A., Halgunseth, L. C., & Rigazio-DiGilio, S. A. (2018). Coping with remembrances of parental rejection in childhood: Gender differences and associations with intimate partner relationships. *Journal of Child and Family Studies*, *27(8)*, 2441-2455.

Kilian, L. (2009). Not all oil price shocks are alike: Disentangling demand and supply shocks in the crude oil market. *American Economic Review, 99(3)*, 1053-69.

King, V., & Sobolewski, J. M. (2006). Nonresident fathers' contributions to adolescent well-being. *Journal of Marriage and Family*, *68(3)*, 537-557.

Kinnunen, U., & Feldt, T. (2004). Economic stress and marital adjustment among couples: Analyses at the dyadic level. *European Journal of Social Psychology*, *34(5)*, 519-532.

Knight, D. M. (2012). Turn of the screw: narratives of history and economy in the Greek crisis. *Journal of Mediterranean Studies*, *21(1)*, 53-76.

Kokkevi, A., Stavrou, M., Kanavou, E., & Fotiou, A. (2014). *The repercussions of the economic recession in Greece on adolescents and their families*. UNICEF Office of Research-Innocenti.

Kolaitis, G., & Giannakopoulos, G. (2015). Greek financial crisis and child mental health. *The Lancet, 386(9991)*, 335.

Koltcheva, N. (2016). Translation and adaptation of early childhood parental acceptance-rejection questionnaire. Στο: *National Conference "Early Childhood Development: Science and Practice"*. Sofia.

Koltcheva, N., & Djalev, L. (2017). Bulgarian standardization of early childhood parental acceptance-rejection questionnaire (ECPARQ). *Bulgarian Journal of Psychology*.

Koltcheva, N., & Kurshumova, D. (2014). Parental acceptance-rejection of Bulgarian and Roma preschool children. Στο: *Proceedings of VII National Congress of Psychology, Sofia, Bulgaria* (σελ. 501-510).

Kong, S. T., Meng, X., & Zhang, D. (2010). The global financial crisis and rural–urban migration 12. *China: The Next Twenty Years of Reform and Development*, 241.

Kouretas, G. P. & Vlamis, P. (2010). The Greek crisis: causes and implications. *Panoeconomicus, 57(4)*, 391-404.

Kourkoutas, E., & Erkman, F. (2011). *Interpersonal acceptance and rejection: Social, emotional, and educational contexts*. Universal-Publishers.

Κουρκούτας, Η. Ε., & Parmar, P. (2012). Η αντίληψη των μαθητών με ή χωρίς ιδιαίτερες δυσκολίες για την αποδοχή γονέων και δασκάλων και η σχέση της με την ψυχοκοινωνική προσαρμογή και τις σχολικές επιδόσεις: Ευρήματα διεθνών ερευνών και προτάσεις ενταξιακών πρακτικών. Στο: Η. Ε. Κουρκούτας & R. Calvin (Επιμ.), *Οικογένειες παιδιών με ιδιαίτερες δυσκολίες και σχολική ένταξη* (σελ. 217-255). Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο.

Κούτρας, Β., & Γιαννοπούλου, Μ. (2004). Μορφές βίαιης συμπεριφοράς μεταξύ των παιδιών στο χώρο του σχολείου: Παρεμβάσεις για την αντιμετώπισή της. *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, 3*, 63-72.

Κούτρας, Β., & Νάστου, Λ. (2014). Πολιτικές και πρακτικές για επιτυχημένη συμμετοχή γονέων στην εκπαίδευση του παιδιού. *Ερευνώντας τον κόσμο του παιδιού, 13*, 247-254.

Kristensen, S., Henriksen, T. B., & Bilenberg, N. (2010). The Child Behavior Checklist for Ages 1.5–5 (CBCL/1½–5): Assessment and analysis of parent-and caregiver-reported problems in a population-based sample of Danish preschool children. *Nordic Journal of Psychiatry, 64(3),* 203-209.

Kwon, H. K., Rueter, M. A., Lee, M. S., Koh, S., & Ok, S. W. (2003). Marital relationships following the Korean economic crisis: Applying the family stress model. *Journal of Marriage and Family*, *65(2)*, 316-325.

Kyriazos, T. A., & Giotsa, A. (2019). Interpersonal Rejection Anxiety Questionnaire (IRAQ): Psychometric Properties of the Greek Version. *Psychology*, *10(11)*, 1542-1563.

Labrianidis, L., & Vogiatzis, N. (2013). The mutually reinforcing relation between international migration of highly educated labour force and economic crisis: the case of Greece. *Southeast European and Black Sea Studies*, *13(4)*, 525-551.

Lamborn, S. D., Mounts, N. S., Steinberg, L., & Dornbusch, S. M. (1991). Patterns of competence and adjustment among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent, and neglectful families. *Child development*, *62(5)*, 1049-1065.

Leary, M. R. (1999). Making sense of self-esteem. *Current directions in psychological science*, *8(1)*, 32-35.

Lee, S. J., Altschul, I., & Gershoff, E. T. (2013). Does warmth moderate longitudinal associations between maternal spanking and child aggression in early childhood?. *Developmental psychology, 49(11)*, 2017.

Leloux-Opmeer, H., Kuiper, C. H., Swaab, H. T., & Scholte, E. M. (2017). Children referred to foster care, family-style group care, and residential care: (How) do they differ?. *Children and Youth Services Review, 77,* 1-9.

Lila, M., Garcia, F., & Gracia, E. (2007). Perceived paternal and maternal acceptance and children's outcomes in Colombia. *Social Behavior and Personality: an International Journal, 35(1),* 115-124.

Litina, A., & Varvarigos, D. (2018). *Family ties and corruption*. Ανακτήθηκε στις 12 Φεβρουαρίου 2019 από: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/89140.

Madianos, M. G., Alexiou, T., Patelakis, A., & Economou, M. (2014). Suicide, unemployment and other socioeconomic factors: evidence from the economic crisis in Greece. *The European Journal of Psychiatry, 28(1),* 39-49.

Mahrer, N. E., Holly, L. E., Luecken, L. J., Wolchik, S. A., & Fabricius, W. (2019). Parenting Style, Familism, and Youth Adjustment in Mexican American and European American Families. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 50(5)*, 659-675.

Manolitsis, G., & Tafa, E. (2005). Checklist for screening behavioural problems in preschool children. *Psychology*, *12(2)*, 153-178.

Mansour, R., Dovi, A. T., Lane, D. M., Loveland, K. A., & Pearson, D. A. (2017). ADHD severity as it relates to comorbid psychiatric symptomatology in children with Autism Spectrum Disorders (ASD). *Research in developmental disabilities, 60,* 52-64.

Marcus, R., & Gavrilovic, M. (2010). *The impacts of the economic crisis on youth: Review of evidence*. London: Overseas Development Institute.

Mashburn, A. J., & Pianta, R. C. (2006). Social relationships and school readiness. *Early education and development, 17(1)*, 151-176.

Matsaganis, M. (2011). The welfare state and the crisis: the case of Greece. *Journal of European Social Policy, 21(5), 501-512.*

Matsaganis, M. (2015). Youth unemployment and the Great Recession in Greece. *No Country for Young People?*, 77.

Mavrodi, G., & Moutselos, M. (2017). Immobility in times of crisis? The case of Greece. In *South-north migration of EU citizens in times of crisis* (pp. 33-48). Springer, Cham.

Mazefsky, C. A., Anderson, R., Conner, C. M., & Minshew, N. (2011). Child behavior checklist scores for school-aged children with autism: Preliminary evidence of patterns suggesting the need for referral. *Journal of psychopathology and behavioral assessment, 33(1),* 31-37.

McBroom, L. A. (2011). Understanding postdivorce coparenting families: Integrative literature review. *Journal of the American Academy of Nurse Practitioners*, *23(7)*, 382-388.

McConaughy, S. H., & Achenbach, T. M. (2001). *Manual for the semistructured clinical interview for children and adolescents* (2nd ed.). Burlington: University of Vermont, Research Center for Children, Youth, and Families.

McConaughy, S. H., & Achenbach, T. M. (2004). *Manual for the test observation form for ages 2–18*. Burlington: University of Vermont, Research Center for Children, Youth, and Families.

McConaughy, S. H., & Achenbach, T. M. (2009). *Manual for the ASEBA direct observation form for ages 6–11*. Burlington: University of Vermont, Research Center for Children, Youth, and Families.

Μητρογιώργου, Ε. (2019). *Family ties and economic shocks: an empirical study* (Μεταπτυχιακή εργασία). Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Ανακτήθηκε στις 25 Αυγούστου 2019 από: http://olympias.lib.uoi.gr/jspui/handle/123456789/29403.

Milevsky, A., Schlechter, M., Netter, S., & Keehn, D. (2007). Maternal and paternal parenting styles in adolescents: Associations with self-esteem, depression and life-satisfaction. *Journal of child and family studies*, *16(1)*, 39-47.

Mire, S. S., Anderson, J. R., Manis, J. K., Hughes, K. R., Raff, N. S., & Goin-Kochel, R. P. (2018). Using Teacher Ratings to Investigate Developmental Regression as a Potential Indicator of School-Age Symptoms in Students with Autism Spectrum Disorder. *School Mental Health, 10(1),* 77-90.

Monaghan, J. H., Robinson, J. O., & Dodge, J. A. (1979). The children's life events inventory. *Journal of Psychosomatic Research*, *23(1),* 63-68.

Moon, M. (2011). The effects of divorce on children: Married and divorced parents' perspectives. *Journal of Divorce & Remarriage, 52(5),* 344-349.

Moskal, M. (2011). Transnationalism and the role of family and children in intra-European labour migration. *European Societies*, *13(1)*, 29-50.

Μουσούρου, Λ. Μ. (1989). *Κοινωνιολογία της Σύγχρονης Οικογένειας*. Αθήνα: Gutenberg.

Μουσούρου, Λ. Μ. (1999). Κρίση της οικογένειας και κρίση αξιών. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, *98(98-99),* 5-19.

Μπούρας, Γ. & Λυκούρας, Λ. (2011). Η οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις της στην ψυχική υγεία. *Εγκέφαλος, 48(2),* 54-61.

Mylonas, K., Gari, A., Giotsa A., Pavlopoulos, V. & Panagiotopoulou, P. (2006). Greece. Στο: J. Georgas, J. Berry, F. J. R. van de Vijver, Ç. Kagitçibasi, & Y. H. Poortinga (Επιμ.), *Families across cultures: A 30-nation psychological study* (σελ. 344- 352). Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Nedelcu, M., & Wyss, M. (2016). 'Doing family' through ICT-mediated ordinary co-presence: transnational communication practices of Romanian migrants in Switzerland. *Global Networks*, *16(2)*, 202-218.

Norris, G., Qureshi, F., Howitt D., & Cramer, D. (2017). *Εισαγωγή στη Στατιστική με το SPSS για τις Κοινωνικές Επιστήμες* (Χ. Εμμανουηλίδης, επιμ.). Αθήνα: Κλειδάριθμος.

Ntais, A. & Tzoufi, M. (2018). Child Rights in a Europe Experiencing Recession: Health, Education, Disability and Social Protection. Στο: Giotsa, A. (Επιμ.), *Human Rights in a Changing World: Research and Applied Approaches* (σελ. 25-46). New York: Nova Science Publishers.

Ντολιοπούλου, Ε. (2013). Αντιλήψεις νηπίων για την οικονομική κρίση: Μια μελέτη περίπτωσης στην Ελλάδα. *Preschool and Primary Education, 1(2013),* 108-129.

Ντολιοπούλου, Έ. (2015). Οι επιπτώσεις της φτώχειας γενικότερα και στα παιδιά ειδικότερα και πιθανοί τρόποι παρεμβάσεων για την πρόληψη και τη μείωσή της. *Έρευνα στην Εκπαίδευση*, *3*, 97-123.

Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory* (2η έκδ.). New York: McGraw-Hill.

Ogelman, H. G. (2015). Predictor effect of parental acceptance-rejection levels on resilience of preschool children. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, *174*, 622-628.

Οικονόμου, Μ., Παπασλάνης, Θ., Χαρίτση, Μ., Διέτη, Ε., & Σουλιώτης, Κ. (2018). Αυτοκτονικότητα και οικονομική ύφεση: διεθνή και Ελληνικά δεδομένα. *Archives of Hellenic Medicine*, *35(1),* 27-35.

Οικονόμου, Μ., Χαρίτση, Μ., Πέππου, Λ. Ε., Διέτη, Ε., & Σουλιώτης, Κ. (2018). Η ψυχική υγεία στην Ελλάδα της οικονομικής κρίσης: Κοινωνικοοικονομικοί προσδιοριστές της κατάθλιψης. *Archives of Hellenic Medicine, 35(1),* 17-26.

Okur, Ş. (2015). *The Influence of Poverty on School Readiness of 5-year-old Children: Mediating Roles of Home Environment and Parenting* (Διδακτορική Διατριβή). Middle East Technical University. Ανακτήθηκε στις 12 Αυγούστου 2019 από http://etd.lib.metu.edu.tr/upload/12619125/index.pdf.

Okur, Ş., & Berument, S. K. (2016). School readiness of 5-year old children living in poverty: The role of perceived parenting. Στο: *6th International Congress on Interpersonal Acceptance & Rejection*. Madrid.

Pagoulatos, G. & Triantopoulos, C. (2009). The return of the Greek patient: Greece and the 2008 global financial crisis. *South European Society and Politics*, *14(1),* 35-54.

Παπαγεωργίου, Ν. & Τσιρώνης, Χ. (2013). Φύλο, Μετανάστευση και Οικονομική κρίση στην Ελλάδα: Η τρέχουσα συζήτηση. *Culture and Research*, *2*, 101-120.

Papadaki, E., & Giovazolias, T. (2015). The protective role of father acceptance in the relationship between maternal rejection and bullying: a moderated-mediation model. *Journal of Child and Family Studies*, *24(2),* 330-340.

Παπαδήμου, Δ. (1999). Κοινωνική και ψυχολογική ανάλυση της οικογένειας: Αποτελέσματα από μια πανελλήνια δημογραφική έρευνα. *Ψυχολογία, 6*, 165-173.

Papaeliou, C. F., & Rescorla, L. A. (2011). Vocabulary development in Greek children: A cross-linguistic comparison using the Language Development Survey. *Journal of Child Language, 38(4)*, 861-887.

Παπαλιού, Ο. (2010). Το ζήτημα των αστέγων: Μια πρώτη προσέγγιση. Στο: Ναούμη Μ, Παπαπέτρου Γ, Σπυροπούλου Ν, Φρονίμου Ε, Χρυσάκης Μ (Επιμ.), *Το κοινωνικό πορτραίτο της Ελλάδας*, 213-228. Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών.

Παρασκευόπουλος, Ι. Ν. (1993). *Μεθοδολογία Επιστημονικής Έρευνας* (Τομ. Β΄). Αθήνα: Αυτοέκδοση.

Pariseau, E. M., Chevalier, L., Long, K. A., Clapham, R., Edwards-Leeper, L., & Tishelman, A. C. (2019). The relationship between family acceptance-rejection and transgender youth psychosocial functioning. *Clinical Practice in Pediatric Psychology, 7(3)*, 267.

Πλιόγκου, Β. (2011). Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν την εκπαίδευση των παιδιών των μονογονεϊκών οικογενειών; Από την οπτική μόνων γονέων. Στο: *Πρακτικά 1ου Πανελλήνιου Συνεδρίου Μονογονεϊκών Οικογενειών (7-8/11/2009)* με θέμα «*Μονογονεϊκές Οικογένειες στη σύγχρονη κοινωνία*» (σελ. 72-92). Αλεξανδρούπολη: Σύλλογος Αρχηγών Μονογονεϊκών Οικογενειών Νομού Έβρου «Στήριξη».

Ponnet, K., Van Leeuwen, K., & Wouters, E. (2014). Examining mediating pathways between financial stress of mothers and fathers and problem behaviour in adolescents. *Journal of Family Studies*, *20(1)*, 66-78.

Poole, W. (2010). Causes and Consequences of the Financial Crisis of 2007-2009. *Harvard Journal & Public Policy, 33,* 421.

Poortman, A. R. (2005). How work affects divorce: The mediating role of financial and time pressures. *Journal of Family Issues*, *26(2)*, 168-195.

Puff, J., & Renk, K. (2014). Relationships among parents' economic stress, parenting, and young children's behavior problems. *Child Psychiatry & Human Development, 45(6)*, 712-727.

Putnick, D. L., Bornstein, M. H., Lansford, J. E., Chang, L., Deater-Deckard, K., Di Giunta, L., ... & Pastorelli, C. (2012). Agreement in mother and father acceptance-rejection, warmth, and hostility/rejection/neglect of children across nine countries. *Cross-Cultural Research*, *46(3)*, 191-223.

Putnick, D. L., Bornstein, M. H., Lansford, J. E., Chang, L., Deater-Deckard, K., Di Giunta, L., ... & Skinner, A. T. (2018). Parental acceptance–rejection and child prosocial behavior: Developmental transactions across the transition to adolescence in nine countries, mothers and fathers, and girls and boys. *Developmental psychology*, *54(10)*, 1881.

Putnick, D. L., Bornstein, M. H., Lansford, J. E., Malone, P. S., Pastorelli, C., Skinner, A. T., ... & Alampay, L. P. (2015). Perceived mother and father acceptance-rejection predict four unique aspects of child adjustment across nine countries. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *56(8)*, 923-932.

Rescorla, L. A. (2005). Assessment of young children using the Achenbach System of Empirically Based Assessment (ASEBA). *Mental retardation and developmental disabilities research reviews, 11(3)*, 226-237.

Rescorla, L. A., & Achenbach, T. M. (2004). The Achenbach System of Empirically Based Assessment (ASEBA) for Ages 18 to 90 Years. Στο: M. E. Maruish (Επιμ.), *The use of psychological testing for treatment planning and outcomes assessment: Instruments for adults* (σελ. 115-152). Mahwah, NJ, US: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Rescorla, L. A., Achenbach, T. M., Ivanova, M. Y., Harder, V. S., Otten, L., Bilenberg, N., ... & Dobrean, A. (2011). International comparisons of behavioral and emotional problems in preschool children: parents' reports from 24 societies. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology, 40(3)*, 456-467.

Ρήγα, Α. Β. (2012). *Η οικογένεια στην Ελλάδα σήμερα*. Αθήνα: Πεδίο.

Ρήγα, Α. Β., Δασκαλάκη, Η., Λάμπρου, Α. & Παπαπέτρου, Γ. (1991). Ανύπανδρη μητέρα: προβλήματα-συγκρούσεις-προοπτικές. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, *82(82)*, 70-84.

Rijlaarsdam, J., Tiemeier, H., Ringoot, A. P., Ivanova, M. Y., Jaddoe, V. W., Verhulst, F. C., & Roza, S. J. (2016). Early family regularity protects against later disruptive behavior. *European Child & Adolescent Psychiatry, 25(7),* 781-789.

Ripoll-Núñez, K., & Carrillo, S. (2016). Adult intimate relationships: linkages between interpersonal acceptance-rejection theory and adult attachment theory. *Online Readings in Psychology and Culture*, *6(2),* 4.

Rocha, M. M., Rescorla, L. A., Emerich, D. R., Silvares, E. F. M., Borsa, J. C., Araújo, L. G. S., ... & Assis, S. G. (2013). Behavioural/emotional problems in Brazilian children: findings from parents' reports on the Child Behavior Checklist. *Epidemiology and Psychiatric Sciences, 22(4),* 329-338.

Rodríguez Ruíz, M. M., Carrasco, M. Á., & Holgado-Tello, F. P. (2019). Father involvement and children's psychological adjustment: Maternal and paternal acceptance as mediators. *Journal of Family Studies, 25(2),* 151-169.

Rogers, C.R. (1961). *On becoming a person*. Boston: Houghton Mifflin.

Rohner, R. P. (1975). *They love me, they love me not: a worldwide study of the effects of parental acceptance and rejection*. New Haven, CT: HRAF Press (Διαθέσιμο ως e-book στο Rohner Research Publications, Storrs, CT).

Rohner, R. P. (1986). *The warmth dimension: Foundations of parental acceptance-rejection theory*. Sage Publications, Inc.

Rohner, R. P. (2004). The parental "acceptance-rejection syndrome": Universal correlates of perceived rejection. *American Psychologist, 59,* 827-840.

Rohner, R. P. (2008). Introduction: Parental acceptance-rejection theory studies of intimate adult relationships. *Cross-Cultural Research, 42(1),* 5-12.

Rohner, R. P. (2014). Parental power and prestige moderate the relationship between perceived parental acceptance and offspring's psychological adjustment: Introduction to the international father acceptance–rejection project. *Cross-Cultural Research*, *48(3)*, 197-213.

Rohner, R. P. (2016). Introduction to interpersonal acceptance-rejection theory (IPARTheory) and evidence. *Online Readings in Psychology and Culture*, *6(1)*, 4.

Rohner, R. P. (2017). *Η συναισθηματική ζεστασιά: Τα θεμέλια της θεωρίας γονεϊκής αποδοχής – απόρριψης* (Α. Γιώτσα, επιμ.). Αθήνα: Gutenberg.

Rohner, R. P., & Ali, S. (2016). Parental acceptance-rejection questionnaire (PARQ). *Encyclopedia of personality and individual differences*, 1-4.

Rohner, R. P., & Britner, P. A. (2002). Worldwide mental health correlates of parental acceptance-rejection: Review of cross-cultural and intracultural evidence. *Cross-Cultural Research, 36(1),* 16-47.

Rohner, R. P., & Giotsa, A. (2012). *Early Childhood Parental Acceptance-Rejection Questionnaire (ECPARQ): Greek Version* (Α. Γιώτσα, μετ.). Storrs, CT: Rohner Research Publications.

Rohner, R. P., & Khaleque, A. (2005). *Handbook for the study of parental acceptance and rejection*, 4th ed. Storrs, CT: Rohner Research Publications.

Rohner, R. P., & Lansford, J. E. (2017). Deep structure of the human affectional system: Introduction to interpersonal acceptance–rejection theory. *Journal of Family Theory & Review*, *9*(4), 426-440.

Rohner, R. P., & Veneziano, R. A. (2001). The importance of father love: History and contemporary evidence. *Review of general Psychology*, *5(4)*, 382-405.

Rohner, R. P., Khaleque, A., & Cournoyer, D. E. (2005). Parental acceptance-rejection: Theory, methods, cross-cultural evidence, and implications. *Ethos*, *33(3)*, 299-334.

Rohner, R. P., Khaleque, A., & Cournoyer, D. E. (2012). Introduction to parental acceptance-rejection theory, methods, evidence, and implications. *Journal of Family Theory & Review*, *2(1)*, 73-87.

Rohner, R. P., Melendez, T., & Kraimer-Rickaby, L. (2008). Intimate partner acceptance, parental acceptance in childhood, and psychological adjustment among American adults in ongoing attachment relationships. *Cross-Cultural Research*, *42(1)*, 13-22.

Rohner, R. P., Putnick, D. L., Molaver, A. D., Ali, S., Butt, M. M., Ibrahim, D. M., ... & Radha, A. H. (2019). Psychological maladjustment mediates the link between remembrances of parental rejection in childhood and loneliness in adulthood: A cross-cultural comparative study. *Cross-Cultural Research, 53(5),* 508–542.

Ρομπόλης, Σ. (2013). Οικονομική κρίση και κοινωνικό κράτος. *Κοινωνική Πολιτική*, *1*, 1-14.

Rose, A. K. & Spiegel, M. M. (2012). Cross-country causes and consequences of the 2008 crisis: early warning. *Japan and the World Economy, 24(1),* 1-16.

Roussos, A., Karantanos, G., Richardson, C., Hartman, C., Karajiannis, D., Kyprianos, S., ... & Zoubou, V. (1999). Achenbach's Child Behavior Checklist and Teachers' Report Form in a normative sample of Greek children 6–12 years old. *European Child & Adolescent Psychiatry, 8(3)*, 165-172.

Σακελλαρίου, Μ. (2008). *Συνεργασία Οικογένειας και Νηπιαγωγείου. Θεωρία, Έρευνα, Διδακτικές Προτάσεις*. Θεσσαλονίκη: Αυτοέκδοση.

Sakellariou, M., & Rentzou, K. (2009). Evaluating Provisions for Parents and Parental Involvement in Greek Preschool Settings. *International Journal of the Humanities, 6(9)*.

Sanders, M. R., & Turner, K. M. (2002). The Role of the Media and Primary Care in the Dissemination of Evidence-Based Parenting and Family Support Interventions. *Behavior Therapist, 25(9)*, 156-166.

Santiago, C. D., & Wadsworth, M. E. (2011). Family and cultural influences on low-income Latino children's adjustment. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology, 40(2)*, 332-337.

Schaefer, E. S. (1965α). Children's reports of parental behavior: an inventory. *Child development, 413-424*.

Schaefer, E. S. (1965β). A configurational analysis of children's reports of parent behavior. *Journal of consulting psychology, 29(6)*, 552.

Schludermann, E., & Schludermann, S. (1970). Replicability of factors in children's report of parent behavior (CRPBI). *The Journal of Psychology*, *76(2)*, 239-249.

Scott, M. N., Taylor, H. G., Fristad, M. A., Klein, N., Espy, K. A., Minich, N., & Hack, M. (2012). Behavior disorders in extremely preterm/extremely low birth weight children in kindergarten. *Journal of Developmental and Behavioral Pediatrics, 33(3)*, 202-213.

Sentse, M., Lindenberg, S., Omvlee, A., Ormel, J., & Veenstra, R. (2010). Rejection and acceptance across contexts: Parents and peers as risks and buffers for early adolescent psychopathology. The TRAILS study. *Journal of abnormal child psychology*, *38(1)*, 119-130.

Shonkoff, J. P., & Phillips, D. A. (2000). *From neurons to neighborhoods: The science of early childhood development*. Washington, DC: National Academy Press.

Sierminska, E. (2018). The 'wealth-being' of single parents. *The triple bind of single-parent families*, 51.

Sigurdardottir, S., Indredavik, M. S., Eiriksdottir, A., Einarsdottir, K., Gudmundsson, H. S., & Vik, T. (2010). Behavioural and emotional symptoms of preschool children with cerebral palsy: a population-based study. *Developmental Medicine & Child Neurology, 52(11)*, 1056-1061.

Simou, E., & Koutsogeorgou, E. (2014). Effects of the economic crisis on health and healthcare in Greece in the literature from 2009 to 2013: a systematic review. *Health policy*, *115(2-3)*, 111-119.

Snow, C. E., Burns, M., & Griffin, P. (1998). Preventing reading difficulties before kindergarten. Στο: Συγγραφείς (Επιμ.), *Preventing reading difficulties in young children*, σελ. 137-171. Washington: National Academic Press.

Σταλίκας, Α., Τριλίβα, Σ., & Ρούσση, Π. (2012). *Τα ψυχομετρικά εργαλεία στην Ελλάδα: Νέα επαυξημένη και βελτιωμένη έκδοση*. Αθήνα: Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα.

Stamatis, A. (2012). *Homeless in Greece in the Current Financial Crisis. What Perspectives?*. Athens: University of Athens, Medical School.

Stephan, F. (1950). Sampling. *American Journal of Sociology, 55(4)*, 371–375.

Stogdill, R. M. (1937). Survey of experiments of children's attitudes toward parents: 1894–1936. *The Pedagogical Seminary and Journal of Genetic Psychology*, *51(2)*, 293-303.

Suits, D. B. (1957). Use of dummy variables in regression equations. *Journal of the American Statistical Association, 52(280)*, 548-551.

Symonds, P. M. (1938). A study of parental acceptance and rejection. *American Journal of Orthopsychiatry*, *8(4)*, 679.

Tal, R., Tal, K., & Green, O. (2018). Child-parent relationship therapy with extra-familial abused children. *Journal of child sexual abuse, 27(4)*, 386-402.

Temin, P. (2016). Great Depression. Στο G. Jones (Επιμ.), *Banking Crises* (σελ.144-153). Palgrave Macmillan, London.

Τομάρας, Π. (2005). *Εφηρμοσμένη Έρευνα Marketing*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.

Τσάντας, Ν., Μωυσιάδης, Χ., Μπαγιάτης, Ν., & Χατζηπαντελής, Θ. (1999). *Ανάλυση δεδομένων με τη βοήθεια στατιστικών πακέτων SPSS Excel S-Plus*. Αθήνα: Ζήτη.

Tsaousis, I., Giovazolias, T., & Mascha, K. (2012). Translation and psychometric properties of the child parental acceptance-rejection questionnaire (PARQ)–short form in the Greek language. Στο K. J. Ripoll-Núñez, A. L. Comunian & C. M. Brown (Επιμ.). *Expanding Horizons: Current Research on Interpersonal Acceptance* (σελ. 215-228). Universal-Publishers.

Van der Valk, J. C., Van den Oord, E. J. C. G., Verhulst, F. C., & Boomsma, D. I. (2001). Using parental ratings to study the etiology of 3-year-old twins' problem behaviors: Different views or rater bias?. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines, 42(7),* 921-931.

Van Lancker, W. (2018). Reducing inequality in childcare service use across European countries: What (if any) is the role of social spending?. *Social Policy & Administration, 52(1),* 271-292.

Van Meter, A. R., Algorta, G. P., Youngstrom, E. A., Lechtman, Y., Youngstrom, J. K., Feeny, N. C., & Findling, R. L. (2018). Assessing for suicidal behavior in youth using the Achenbach System of Empirically Based Assessment. *European child & adolescent psychiatry, 27(2),* 159-169.

Van Zeijl, J., Mesman, J., Stolk, M. N., Alink, L. R., Van IJzendoorn, M. H., Bakermans-Kranenburg, M. J., ... & Koot, H. M. (2006). Terrible ones? Assessment of externalizing behaviors in infancy with the Child Behavior Checklist. *Journal of child Psychology and Psychiatry, 47(8)*, 801-810.

Verick, S. & Islam, I. (2010). The great recession of 2008-2009: Causes, consequences and policy responses (No. 4934). *Discussion paper series Forschungsinstitut zur Zukunft der Arbeit*.

Vincent, C., & Tomlinson, S. (1997). Home—School Relationships:'the swarming of disciplinary mechanisms'?. British Educational Research Journal, *23(3)*, 361-377.

Weaver, J. M., & Schofield, T. J. (2015). Mediation and moderation of divorce effects on children's behavior problems. *Journal of Family Psychology*, *29(1)*, 39.

Wesseldijk, L. W., Dieleman, G. C., Lindauer, R. J., Bartels, M., Willemsen, G., Hudziak, J. J., ... & Middeldorp, C. M. (2016). Spousal resemblance in psychopathology: A comparison of parents of children with and without psychopathology. *European Psychiatry*, *34*, 49-55.

Whipp, A. M., Vuoksimaa, E., Bolhuis, K., De Zeeuw, E. L., Korhonen, T., Mauri, M., ... & Bartels, M. (2019). Teacher-rated aggression and co-occurring problems and behaviors among schoolchildren: A comparison of four population-based European cohorts. *MedRxiv,* DOI: https://doi.org/10.1101/19002576.

Winsler, A., Madigan, A. L., & Aquilino, S. A. (2005). Correspondence between maternal and paternal parenting styles in early childhood. *Early childhood research quarterly*, *20(1)*, 1-12.

Witmer, H., Leach, J., McKee, L., Seibel, M., Steiner, V., & Richman, E. (1938). The outcome of treatment of children rejected by their mothers. *Smith College Studies in Social Work*, *8(3)*, 187-234.

Wood, J. J., Repetti, R. L., & Roesch, S. C. (2004). Divorce and children's adjustment problems at home and school: The role of depressive/withdrawn parenting. *Child Psychiatry and Human Development*, *35(2)*, 121-142.

Χατζηχρήστου, Χ. (1999). *Ο χωρισμός των γονέων. Το διαζύγιο και τα παιδιά*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Χατζηχρήστου, Χ., Γκαρή, Α., Μυλωνάς, Κ., Καρίτσα, Β., Τσιόβουλου, Α., & Γιαβρίμης, Π. (2014). Στάσεις και Αντιλήψεις Εκπαιδευτικών σχετικά με το Διαζύγιο και την Προσαρμογή των Παιδιών Χωρισμένων Γονέων. *Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών, ΙΣΤ' (63),* 80-105.

Χρυσοβιτσιώτη, Ι., & Σταυρακοπούλου, Ι. (2011). *Λεξικό Αγγλοελληνικό και Ελληνοαγγλικό Εμπορικών – Τραπεζικών και Χρηματο-οικονομικών Όρων*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

Yeoh, P. (2010). Causes of the global financial crisis: Learning from the competing insights. *International Journal of Disclosure and Governance*, *7(1)*, 42-69.

Zill, N., & West, J. (2001). *Entering kindergarten: A portrait of American children when they begin school*. Washington, DC: National Center for Education Statistics, US Department of Education.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Ι.Α. Έντυπο δημογραφικών πληροφοριών παιδιού

Κωδικός παιδιού: _____ Ημερομηνία: _____

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Για τα παιδιά

1. Φύλο. **Είσαι:** 1. _____αγόρι; 2. _____κορίτσι;

2. Ηλικία. **Πόσο χρονών είσαι;** _____(σε έτη)

3. Διαμονή. Πού μένεις; 1. Ελλάδα _____ **Πόλη** _____
2. Αλλού _____ **Πού;** _____

4. Εθνικότητα. Σε ποια χώρα γεννήθηκες; 1. Ελλάδα _____
2. Αλλού _____ **Πού;** _____

5. Αν δε γεννήθηκες στην Ελλάδα, πόσα χρόνια ζεις στην Ελλάδα; _____ χρόνια

6. Πού γεννήθηκε η μαμά σου; 1. Ελλάδα _____
2. Αλλού _____ **Πού;** _____

7. Αν δε γεννήθηκε στην Ελλάδα, πόσα χρόνια ζει στην Ελλάδα; _____ χρόνια

8. Πού γεννήθηκε ο μπαμπάς σου; 1. Ελλάδα _____
2. Αλλού _____ **Πού;** _____

9. Αν δε γεννήθηκε στην Ελλάδα, πόσα χρόνια ζει στην Ελλάδα; _____ χρόνια

10. Γλώσσα. Τη γλώσσα μιλάς εσύ στο σπίτι σου; 1. Ελληνικά ____
2. Άλλη γλώσσα ___ **Ποια;** _____

11. Εκπαίδευση. Σε ποια τάξη πας;
1. Στον παιδικό σταθμό ___ 2. Στο νηπιαγωγείο___ 3. Α΄ Δημοτικού___ 4. Β΄ Δημοτικού___

12. Σχήμα Οικογένειας.
1. Πυρηνική ____*(γονείς και παιδιά)*
2. Διπυρηνική ____*(διαζευγμένοι γονείς)*
3. Εκτεταμένη ____*(γονείς, παιδιά, παππούδες κ.λπ.)*
4. Μονογονεϊκή ____*(ένας γονέας και παιδιά)*
5. Χαλή ___*(ένας γονέας λείπει για μεγάλα διαστήματα, π.χ. λόγω δουλειάς)*

13. Οικογενειακό περιβάλλον. **Ποια από αυτά τα πρόσωπα μένουν μαζί σου;**
Ο μπαμπάς μου _____
Η μαμά μου _____
Όλα τα αδέρφια μου _____
Κάποια από τα αδέρφια μου _____ **Πόσα;** _____
Ο παππούς μου _____
Η γιαγιά μου _____
Άλλοι συγγενείς _____ **Ποιοι;** _____

Ι.Β. Έντυπο δημογραφικών πληροφοριών γονέα

Κωδικός παιδιού: _____ Ημερομηνία: _____

Είστε: 1.η μητέρα ☐ 2.ο πατέρας ☐ 3.κηδεμόνας:_____(παρακαλώ προσδιορίστε)

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Για τους κηδεμόνες

1. Φύλο. **Είστε:** 1. _____άνδρας; 2. ____γυναίκα;

2. Ηλικία. **Πόσο χρονών είστε;** _____(σε έτη)

3. Διαμονή. Πού μένετε; 1. Ελλάδα _____ **Πόλη** _____

2. Αλλού _____ **Πού;** _____

4. Εθνικότητα. Σε ποια χώρα γεννηθήκατε; 1. Ελλάδα _____

2. Αλλού _____ **Ποιού;** _____

5. Αν δε γεννηθήκατε στην Ελλάδα, πόσα χρόνια ζείτε στην Ελλάδα; _____ χρόνια

6. Εκπαίδευση.

1. Απολυτήριο Δημοτικού___ 2. Απολυτήριο Γυμνασίου___ 3. Απολυτήριο Λυκείου___

4. Πτυχίο Α.Ε.Ι.___ 5. Πτυχίο Τ.Ε.Ι.___ 6. Μεταπτυχιακό δίπλωμα___ 7. Διδακτορικό δίπλωμα___

7. Επάγγελμα.

1. Δημόσιος υπάλληλος___ 2. Ιδιωτικός υπάλληλος___ 3. Ελεύθερος επαγγελματίας___ 4. Άλλο:_____

8. Παρακαλώ διευκρινίστε συγκεκριμένα το <u>επάγγελμά</u> σας, *ακόμη κι αν δεν εργάζεστε αυτή την περίοδο*:_____

9. Αν <u>δεν εργάζεστε</u> αυτή την περίοδο, σημειώστε το χρονικό διάστημα που συμβαίνει αυτό: _____ χρόνια, _____μήνες

10α. Εργάζεται ο/η σύζυγός σας αυτή την περίοδο; 1. Ναι___ 2. Όχι___

10β. Αν δεν εργάζεται, σημειώστε το χρονικό διάστημα για το οποίο συμβαίνει αυτό: _____ χρόνια, _____μήνες

11. Σχήμα Οικογένειας.

1. Πυρηνική ____(γονείς και παιδιά)
2. Διπυρηνική ____(διαζευγμένοι γονείς)
3. Εκτεταμένη ____(γονείς, παιδιά, παππούδες κ.ά.)
4. Μονογονεϊκή ____(ένας γονέας και παιδιά)
5. Χωλή ___(ένας γονέας λείπει για μεγάλα διαστήματα, π.χ. λόγω δουλειάς)

12. Οικογενειακό Περιβάλλον. Ποια από τα παρακάτω πρόσωπα μένουν μαζί σας;

1. Σύζυγος___
2. Παιδιά____ Διευκρινίστε τον αριθμό:_____
3. Μητέρα____
4. Πατέρας____
5. Αδέρφια____
6. Άλλο: _____

13. Αν το σχήμα της οικογένειάς σας είναι <u>διπυρηνική</u>, παρακαλώ διευκρινίστε:

13α. το χρονικό διάστημα: _____ χρόνια, _____μήνες

13β. ποιος από τους γονείς/κηδεμόνες μένει με το παιδί για το οποίο απαντάτε: _____

14. Αν το σχήμα της οικογένειάς σας είναι <u>χωλή</u>, παρακαλώ διευκρινίστε:

14α. εδώ και πόσο καιρό συμβαίνει αυτό: _____ χρόνια, _____μήνες

14β. ποιος από τους γονείς/κηδεμόνες του παιδιού για το οποίο απαντάτε λείπει για μεγάλα χρονικά διαστήματα, λόγω δουλειάς:

_____

14γ. ποιο είναι το επάγγελμά του/της: _____

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

ΙΙ.Α. Ερωτηματολόγιο Γονεϊκής Αποδοχής-Απόρριψης στην Προσχολική Ηλικία-Μητέρα / Early Childhood Parental Acceptance-Rejection Questionnaire (ECPARQ)-Mother

Κωδικός παιδιού: _____ Ημερομηνία: _____

ECPARQ-Μητέρα

Για παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας

R. Rohner, A. Giotsa (2012), Μετάφραση/Προσαρμογή: Α. Γιώτσα

Θα παίξουμε ένα παιχνίδι. Θα σου λέω κάποιες προτάσεις για το πώς οι μητέρες συμπεριφέρονται κάποιες φορές στα παιδιά τους. Θέλω να σκεφτείς για κάθε πρόταση που θα σου λέω αν η μητέρα σου συμπεριφέρεται έτσι ή όχι. Αν δηλαδή η μητέρα σου συμπεριφέρεται με τον τρόπο που περιγράφει η πρόταση θα λες **ΑΛΗΘΕΙΑ.** Αν η μητέρα σου δε συμπεριφέρεται με τον τρόπο που περιγράφει η πρόταση θα λες **ΔΕΝ ΕΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ.**

Αν απαντήσεις **ΑΛΗΘΕΙΑ,** τότε θα σκεφτείς: η μητέρα μου συμπεριφέρεται «**Σχεδόν πάντα**» ή «**Μερικές φορές**» έτσι;

Αν απαντήσεις **ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ,** τότε θα σκεφτείς: η μητέρα μου συμπεριφέρεται «**Σπάνια**» ή «**Σχεδόν Ποτέ;**» έτσι;

Ωραία! Για να κάνουμε τώρα μαζί ένα παράδειγμα:

«Η μητέρα μου με αγκαλιάζει και με φιλά, όταν είμαι φρόνιμος/η». Θα έλεγες ότι αυτό είναι **ΑΛΗΘΕΙΑ** ή ότι **ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ** για τη μητέρα σου;

(Αν η απάντηση είναι: **ΑΛΗΘΕΙΑ,** ρωτάμε το παιδί): Τι θα έλεγες, η μητέρα σου «**Σχεδόν πάντα**» σε αγκαλιάζει και σε φιλάει όταν είσαι φρόνιμος/η ή «**Μερικές φορές**»;

(Αν η απάντηση είναι: **ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ,** ρωτάμε το παιδί): Τι θα έλεγες, η μητέρα σου «**Σπάνια**» («**Λίγες φορές**») σε αγκαλιάζει και σε φιλάει όταν είσαι φρόνιμος/η ή «**Σχεδόν ποτέ**» δε σε αγκαλιάζει και σε φιλάει όταν είσαι φρόνιμος/η;

Η ΜΗΤΕΡΑΜΟΥ	ΑΛΗΘΕΙΑ		ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ	
	Σχεδόν πάντα	Μερικές φορές	Σπάνια	Σχεδόν ποτέ
Με αγκαλιάζει και με φιλά όταν είμαι φρόνιμος/η				

(Είναι σημαντικό να επιβεβαιώσετε ότι το παιδί έχει καταλάβει τον τύπο των ερωτήσεων/απαντήσεων):

Είσαι έτοιμος/η να συνεχίσουμε με κάποιες ακόμα προτάσεις, ή προτιμάς να κάνουμε μαζί ακόμη ένα παράδειγμα;

Ωραία! Για να κάνουμε τώρα μαζί άλλο ένα παράδειγμα:

«Η μητέρα μου χαίρεται να με έχει μαζί της». Θα έλεγες ότι αυτό είναι **ΑΛΗΘΕΙΑ** ή ότι **ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ** για τη μητέρα σου;

(Αν η απάντηση είναι: **ΑΛΗΘΕΙΑ,** ρωτάμε το παιδί): Τι θα έλεγες, η μητέρα σου «**Σχεδόν πάντα**» χαίρεται να σε έχει μαζί της ή «**Μερικές φορές**»;

(Αν η απάντηση είναι: **ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ,** ρωτάμε το παιδί): Τι θα έλεγες, η μητέρα σου «**Σπάνια**» χαίρεται να σε έχει μαζί της ή «**Σχεδόν ποτέ**» δε χαίρεται να σε έχει μαζί της;

Κωδικός παιδιού: _____ Ημερομηνία: _____

ECPARQ-Μητέρα

Η ΜΗΤΕΡΑΜΟΥ	ΑΛΗΘΕΙΑ		ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ	
	Σχεδόν πάντα	Μερικές φορές	Σπάνια	Σχεδόν ποτέ
1. Λέει καλά λόγια για εμένα.	☐	☐	☐	☐
2. Δε μου δίνει καθόλου σημασία.	☐	☐	☐	☐
3. Με βοηθάει να της λέω πράγματα που είναι σημαντικά για μένα.	☐	☐	☐	☐
4. Με χτυπάει, ακόμα κι όταν δεν έχω κάνει κάτι σοβαρό.	☐	☐	☐	☐
5. Θεωρεί ότι δημιουργώ προβλήματα.	☐	☐	☐	☐
6. Όταν θυμώνει, με τιμωρεί πολύ αυστηρά.	☐	☐	☐	☐
7. Είναι πάντα πολύ απασχολημένη για να απαντάει στις ερωτήσεις μου.	☐	☐	☐	☐
8. Δείχνει σαν να μην της αρέσω.	☐	☐	☐	☐
9. Δείχνει πραγματικό ενδιαφέρον για αυτά που κάνω.	☐	☐	☐	☐
10. Μου λέει πολλά άσχημα λόγια.	☐	☐	☐	☐
11. Δε μου δίνει σημασία όταν της ζητάω βοήθεια.	☐	☐	☐	☐
12. Με κάνει να νιώθω ότι με θέλει και ότι με χρειάζεται.	☐	☐	☐	☐
13. Με προσέχει πολύ.	☐	☐	☐	☐
14. Προσπαθεί με διάφορους τρόπους να με στενοχωρεί.	☐	☐	☐	☐
15. Ξεχνάει σημαντικά πράγματα που νομίζω ότι θα έπρεπε να θυμάται.	☐	☐	☐	☐
16. Αν κάνω κάποια ταξία, με κάνει να νιώθω ότι δε με αγαπάει.	☐	☐	☐	☐
17. Με κάνει να αισθάνομαι ότι τα πράγματα που κάνω είναι σημαντικά για εκείνη.	☐	☐	☐	☐
18. Με φοβερίζει ή με απειλεί ότι θα κάνω κάποια ταξία.	☐	☐	☐	☐
19. Μου ζητάει τη γνώμη μου και μου λέει να την εκφράζω.	☐	☐	☐	☐
20. Όσο και αν προσπαθώ, μου λέει ότι τα άλλα παιδιά είναι καλύτερα από εμένα.	☐	☐	☐	☐
21. Με κάνει να νιώθω ότι δε με θέλει.	☐	☐	☐	☐
22. Μου δείχνει ότι με αγαπάει.	☐	☐	☐	☐
23. Δεν ασχολείται μαζί μου, αν δεν την ενοχλήσω.	☐	☐	☐	☐
24. Μου μιλάει ωραία και είναι καλή μαζί μου.	☐	☐	☐	☐

II.Β. Ερωτηματολόγιο Γονεϊκής Αποδοχής-Απόρριψης στην Προσχολική Ηλικία-Πατέρας / Early Childhood Parental Acceptance-Rejection Questionnaire (ECPARQ)-Father

Κωδικός παιδιού: _____ Ημερομηνία: _____

ECPARQ-Πατέρας

Για παιδιά προσχολικής και πρώτης σχολικής ηλικίας

R. Rohner, A. Glotsa (2012), Μετάφραση/Προσαρμογή: Α. Γιώτσα

Θα παίξουμε ένα παιχνίδι. Θα σου λέω κάποιες προτάσεις για το πώς οι πατέρες συμπεριφέρονται κάποιες φορές στα παιδιά τους. Θέλω να σκεφτείς για κάθε πρόταση που θα σου λέω αν ο πατέρας σου συμπεριφέρεται έτσι ή όχι. Αν δηλαδή ο πατέρας σου συμπεριφέρεται με τον τρόπο που περιγράφει η πρόταση, θα λες **ΑΛΗΘΕΙΑ**. Αν ο πατέρας σου δε συμπεριφέρεται με τον τρόπο που περιγράφει η πρόταση θα λες **ΔΕΝ ΕΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ.**

Αν απαντήσεις **ΑΛΗΘΕΙΑ,** τότε θα σκεφτείς: ο πατέρας μου συμπεριφέρεται **«Σχεδόν πάντα»** ή **«Μερικές φορές»** έτσι;

Αν απαντήσεις **ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ,** τότε θα σκεφτείς: ο πατέρας μου συμπεριφέρεται **«Σπάνια»** ή **«Σχεδόν Ποτέ;»** έτσι;

Ωραία! Για να κάνουμε τώρα μαζί ένα παράδειγμα:

«Ο πατέρας μου με αγκαλιάζει και με φιλά, όταν είμαι φρόνιμος/η». Θα έλεγες ότι αυτό είναι **ΑΛΗΘΕΙΑ** ή ότι **ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ** για τον πατέρα σου;

(Αν η απάντηση είναι: **ΑΛΗΘΕΙΑ,** ρωτάμε το παιδί): Τι θα έλεγες, ο πατέρας σου **«Σχεδόν πάντα»** σε αγκαλιάζει και σε φιλάει όταν είσαι φρόνιμος/η ή **«Μερικές φορές»;**

(Αν η απάντηση είναι: **ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ,** ρωτάμε το παιδί): Τι θα έλεγες, ο πατέρας σου **«Σπάνια»** **(«Λίγες φορές»)** σε αγκαλιάζει και σε φιλάει όταν είσαι φρόνιμος/η ή **«Σχεδόν ποτέ»** δε σε αγκαλιάζει καθόλου φιλάει όταν είσαι φρόνιμος/η;

Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΜΟΥ	ΑΛΗΘΕΙΑ		ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ	
	Σχεδόν πάντα	Μερικές φορές	Σπάνια	Σχεδόν ποτέ
Με αγκαλιάζει και με φιλά όταν είμαι φρόνιμος/η				

(Είναι σημαντικό να επιβεβαιώσετε ότι το παιδί έχει καταλάβει τον τύπο των ερωτήσεων/απαντήσεων):

Είσαι έτοιμος/η να συνεχίσουμε με μερικές ακόμα προτάσεις, ή πρώτα μάς να κάνουμε μαζί ακόμη ένα παράδειγμα;

Ωραία! Για να κάνουμε τώρα μαζί άλλο ένα παράδειγμα:

«Ο πατέρας μου χαίρεται να με έχει μαζί του» Θα έλεγες ότι αυτό είναι **ΑΛΗΘΕΙΑ** ή ότι **ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ** για τον πατέρα σου;

(Αν η απάντηση είναι: **ΑΛΗΘΕΙΑ,** ρωτάμε το παιδί): Τι θα έλεγες, ο πατέρας σου **«Σχεδόν πάντα»** χαίρεται να σε έχει μαζί του ή **«Μερικές φορές»;**

(Αν η απάντηση είναι: **ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ,** ρωτάμε το παιδί): Τι θα έλεγες, ο πατέρας σου **«Σπάνια»** χαίρεται να σε έχει μαζί του ή **«Σχεδόν ποτέ»** δε χαίρεται να σε έχει μαζί του;

COPY

Κωδικός παιδιού: _____ Ημερομηνία: _____

ECPARQ-Πατέρας

Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΜΟΥ	ΑΛΗΘΕΙΑ		ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ	
	Σχεδόν πάντα	Μερικές φορές	Σπάνια	Σχεδόν ποτέ
1. Λέει καλά λόγια για εμένα.	☐	☐	☐	☐
2. Δε μου δίνει καθόλου σημασία.	☐	☐	☐	☐
3. Με βοηθάει να του λέω πράγματα που είναι σημαντικά για μένα.	☐	☐	☐	☐
4. Με χτυπάει, ακόμα κι όταν δεν έχω κάνει κάτι σοβαρό.	☐	☐	☐	☐
5. Θεωρεί ότι δημιουργώ προβλήματα.	☐	☐	☐	☐
6. Όταν θυμώνει, με τιμωρεί πολύ αυστηρά.	☐	☐	☐	☐
7. Είναι πάντα πολύ απασχολημένη για να απαντάει στις ερωτήσεις μου.	☐	☐	☐	☐
8. Δείχνει σαν να μην του αρέσω.	☐	☐	☐	☐
9. Δείχνει πραγματικό ενδιαφέρον για αυτά που κάνω.	☐	☐	☐	☐
10. Μου λέει πολλά άσχημα λόγια.	☐	☐	☐	☐
11. Δε μου δίνει σημασία όταν του ζητάω βοήθεια.	☐	☐	☐	☐
12. Με κάνει να νιώθω ότι με θέλει και ότι με χρειάζεται.	☐	☐	☐	☐
13. Με προσέχει πολύ.	☐	☐	☐	☐
14. Προσπαθεί με διάφορους τρόπους να με στενοχωρεί.	☐	☐	☐	☐
15. Ξεχνάει σημαντικά πράγματα που νομίζω ότι θα έπρεπε να θυμάται.	☐	☐	☐	☐
16. Αν κάνω κάποια αταξία, με κάνει να νιώθω ότι δε με αγαπάει.	☐	☐	☐	☐
17. Με κάνει να αισθάνομαι ότι τα πράγματα που κάνω είναι σημαντικά για εκείνον.	☐	☐	☐	☐
18. Με φοβερίζει ή με απειλεί όταν κάνω κάποια αταξία.	☐	☐	☐	☐
19. Μου ζητάει τη γνώμη μου και μου λέει να την εκφράζω.	☐	☐	☐	☐
20. Όσο και αν προσπαθώ, μου λέει ότι τα άλλα παιδιά είναι καλύτερα από εμένα.	☐	☐	☐	☐
21. Με κάνει να νιώθω ότι δεν με θέλει.	☐	☐	☐	☐
22. Μου δείχνει ότι με αγαπάει.	☐	☐	☐	☐
23. Δεν ασχολείται μαζί μου, αν δεν τον ενοχλήσω.	☐	☐	☐	☐
24. Μου μιλάει ωραία και είναι καλός μαζί μου.	☐	☐	☐	☐

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

ΙΙΙ. Κάρτες που χρησιμοποιούνται στη διαδικασία χορήγησης του Ερωτηματολογίου Γονεϊκής Αποδοχής-Απόρριψης στην Προσχολική Ηλικία

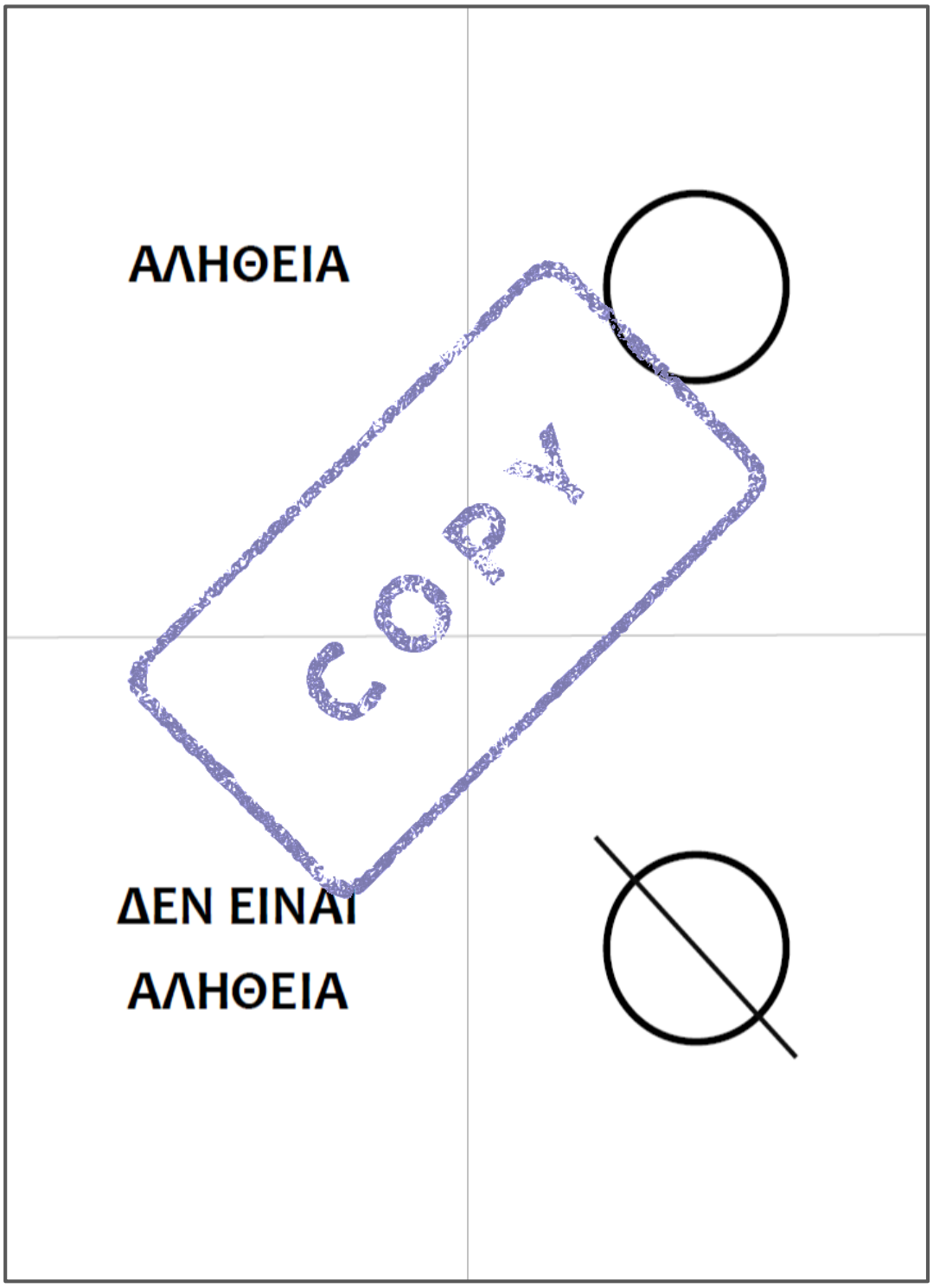

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ IV

IV. Λίστα Ελέγχου Παιδικής Συμπεριφοράς (ΛΕΠΣ) για Ηλικίες 1½-5 Ετών / Child Behavior Checklist (CBCL) for Ages 1½-5

Κωδικός παιδιού: _____ Ημερομηνία: _____

Είστε: 1.η μητέρα ☐ 2.ο πατέρας ☐ 3.κηδεμόνας:_____(παρακαλώ προσδιορίστε)

ΛΙΣΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ (ΛΕΠΣ)

ΦΥΛΟ ΠΑΙΔΙΟΥ ☐Αγόρι ☐ Κορίτσι

ΗΛΙΚΙΑ ΠΑΙΔΙΟΥ

ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑ Ή ΦΥΛΗ ΠΑΙΔΙΟΥ

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΓΟΝΕΩΝ ακόμη και εάν δεν εργάζονται τώρα (παρακαλούμε, απαντήστε με ακρίβεια – για παράδειγμα, μηχανικός αυτοκινήτων, στρατιωτικός, καθηγητής γυμνασίου, οικιακά)

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΠΑΤΕΡΑ_____

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΜΗΤΕΡΑΣ_____

Παρακαλούμε να συμπληρώσετε αυτό το ερωτηματολόγιο με τέτοιο τρόπο ώστε να αντικατοπτρίζει την άποψή σας για τη συμπεριφορά του παιδιού, ακόμη και αν άλλοι άνθρωποι ίσως διαφωνούν. Αν πιστεύετε ότι θέλετε να σημειώσετε κάποιες επιπρόσθετες πληροφορίες που δεν συμπεριλαμβάνονται στις ερωτήσεις, έχετε τη δυνατότητα να γράψετε κάποια σχόλια στον ειδικό χώρο που υπάρχει στο τέλος του ερωτηματολογίου. **Βεβαιωθείτε ότι απαντήσατε σε όλες τις ερωτήσεις.**

Παρακάτω υπάρχουν κάποιες ερωτήσεις οι οποίες περιγράφουν συμπεριφορές παιδιών. Για κάθε ερώτηση που περιγράφει το παιδί **τώρα ή μέσα στους προηγούμενους 2 μήνες**, παρακαλούμε να κυκλώσετε το **2** αν το στοιχείο συμπεριφοράς ταιριάζει στο παιδί σας πολύ ή πολύ συχνά. Κυκλώστε το **1** αν το στοιχείο συμπεριφοράς ταιριάζει στο παιδί κάπως ή μερικές φορές. Αν το στοιχείο συμπεριφοράς δεν του ταιριάζει καθόλου, κυκλώστε το **0**. Παρακαλούμε να απαντήσετε σε όλες τις ερωτήσεις όσο καλύτερα μπορείτε, ακόμη και αν κάποιες δε φαίνονται να ταιριάζουν απόλυτα στο παιδί.

0=Δεν ταιριάζει καθόλου (απ' όσο ξέρετε) **1=Ταιριάζει κάπως ή μερικές φορές** **2=Ταιριάζει πολύ ή πολύ συχνά**

0 1 2 1. Έχει εναχλήσεις ή πόνους (χωρίς κάποια ιατρική αιτία· μη συμπεριλαμβάνετε πόνους στο στομάχι ή πονοκεφάλους)
0 1 2 2. Συμπεριφέρεται σαν πιο μικρός/-ή από την ηλικία του/της
0 1 2 3. Φοβάται να δοκιμάζει καινούρια πράγματα
0 1 2 4. Αποφεύγει να κοιτάζει τους ανθρώπους στα μάτια
0 1 2 5. Δεν μπορεί να συγκεντρωθεί, δεν προσηλώνει την προσοχή του/της για πολλή ώρα
0 1 2 6. Δεν μπορεί να καθίσει σε ένα μέρος, είναι ανήσυχος/-η ή υπερκινητικός/-ή
0 1 2 7. Δεν αντέχει χωρίς αυτά είναι τα πράγματά του/της στη θέση τους
0 1 2 8. Δεν αντέχει να περιμένει, τα θέλει όλα τώρα
0 1 2 9. Μαζεύει πράγματα τα οποία δεν είναι φαγώσιμα
0 1 2 10. Είναι προσκολλημένος/-η στους ανθρώπους ή υπερβολικά εξαρτημένος/-η
0 1 2 11. Ζητά διαρκώς βοήθεια
0 1 2 12. Είναι δυσκοίλιος/-α
0 1 2 13. Κλαίει πολύ
0 1 2 14. Συμπεριφέρεται με σκληρότητα στα ζώα
0 1 2 15. Είναι επιθετικός/ή
0 1 2 16. Οι απαιτήσεις του/της πρέπει να ικανοποιείται αμέσως
0 1 2 17. Καταστρέφει τα πράγματά του/της
0 1 2 18. Καταστρέφει τα αντικείμενα που ανήκουν στην οικογένεια του/της ή σε άλλα παιδιά
0 1 2 19. Έχει διάρροια ακόμη και όταν δεν είναι άρρωστος/-η
0 1 2 20. Είναι ανυπάκουος/-η
0 1 2 21. Ενοχλείται από οτιδήποτε διαταράσσει την καθημερινότητά του/της
0 1 2 22. Δε θέλει να κοιμάται μόνος του/της
0 1 2 23. Δεν απαντά όταν οι άλλοι του/της μιλούν
0 1 2 24. Δεν τρώει καλά (περιγράψτε_____
_____)
0 1 2 25. Δεν τα πάει καλά με τα άλλα παιδιά
0 1 2 26. Δεν ξέρει πώς να διασκεδάζει· συμπεριφέρεται σαν μικρός ενήλικας/-η
0 1 2 27. Δε φαίνεται να νιώθει ενοχή όταν έχει συμπεριφερθεί άσχημα
0 1 2 28. Δε θέλει να βγαίνει έξω από το σπίτι
0 1 2 29. Απογοητεύεται εύκολα όταν δεν πραγματοποιούνται οι επιθυμίες του/της
0 1 2 30. Ζηλεύει εύκολα
0 1 2 31. Τρώει ή πίνει πράγματα που δεν είναι φαγώσιμα-**μη** συμπεριλάβετε γλυκά (περιγράψτε)_____
_____
0 1 2 32. Φοβάται ορισμένα ζώα, καταστάσεις ή μέρη (περιγράψτε)_____
_____
0 1 2 33. Πληγώνεται συναισθηματική πολύ εύκολα
0 1 2 34. Χτυπιέται συχνά, είναι επιρρεπής σε ατυχήματα
0 1 2 35. Μασάει σε πολλούς καβγάδες
0 1 2 36. Δυσκολεύεται σε όλα
0 1 2 37. Αναστατώνεται υπερβολικά όταν αποχωρίζεται τους γονείς του/της
0 1 2 38. Δυσκολεύεται να κοιμηθεί
0 1 2 39. Έχει πονοκεφάλους (χωρίς ιατρικά αίτια)
0 1 2 40. Χτυπάει τους άλλους
0 1 2 41. Κρατά την αναπνοή του/της
0 1 2 42. Πληγώνει ζώα ή ανθρώπους χωρίς να το θέλει
0 1 2 43. Δείχνει δυστυχισμένος/-η χωρίς εμφανή αιτία
0 1 2 44. Έχει άγριες διαθέσεις
0 1 2 45. Νιώθει ναυτία ή τάση για εμετό (χωρίς ιατρικά αίτια)
0 1 2 46. Κάνει νευρικές κινήσεις, συσπάσεις (τικ) (περιγράψτε)_____
_____
0 1 2 47. Είναι νευρικός/-ή, ευέξαπτος/-η ή σε υπερένταση
0 1 2 48. Έχει εφιάλτες
0 1 2 49. Τρώει υπερβολικά
0 1 2 50. Μοιάζει υπερβολικά κουρασμένος/-η
0 1 2 51. Πανικοβάλλεται χωρίς προφανή λόγο
0 1 2 52. Έχει κωλικούς
0 1 2 53. Επιτίθεται χτυπώντας τους ανθρώπους
0 1 2 54. Σκαλίζει τη μύτη του/της, τσιμπάει το δέρμα του/της ή άλλα μέρη του σώματός του/της (περιγράψτε)_____

Βεβαιωθείτε ότι απαντήσατε σε όλες τις ερωτήσεις

COPY

Κωδικός παιδιού: _____ Ημερομηνία: _____

Είστε: 1.η μητέρα ☐ 2.ο πατέρας ☐ 3.κηδεμόνας:_____(παρακαλώ προσδιορίστε)

0=Δεν ταιριάζει καθόλου (απ' όσο ξέρετε) **1=Ταιριάζει κάπως ή μερικές φορές** **2=Ταιριάζει πολύ ή πολύ συχνά**

0 1 2 55. Παίζει με τα γεννητικά του/της όργανα πάρα πολύ
0 1 2 56. Έχει φτωχό συντονισμό κινήσεων ή είναι αδέξιος/-α
0 1 2 57. Έχει προβλήματα με τα μάτια του/της χωρίς ιατρική αιτία (περιγράψτε)_____
_____
0 1 2 58. Η τιμωρία δεν αλλάζει τη συμπεριφορά του/της
0 1 2 59. Μεταπηδά πολύ γρήγορα από τη μια δραστηριότητα στην άλλη
0 1 2 60. Έχει εξανθήματα ή άλλα δερματικά προβλήματα (χωρίς ιατρικά αίτια)
0 1 2 61. Αρνείται να φάει
0 1 2 62. Αρνείται να παίξει παιχνίδια δράσης
0 1 2 63. Κουνά διαρκώς το κεφάλι ή το σώμα του/της
0 1 2 64. Αρνείται να πάει για ύπνο το βράδυ
0 1 2 65. Αντιστέκεται στην εκπαίδευση των σφιγκτήρων (τουαλέτα) (περιγράψτε)_____
_____
0 1 2 66. Ξεφωνίζει πολύ, στριγκλίζει
0 1 2 67. Δείχνει να μην ανταποκρίνεται στη στοργή
0 1 2 68. Είναι ντροπαλός/-ή ή εύκολα βρίσκεται σε αμηχανία
0 1 2 69. Είναι εγωιστής/-τρια ή δεν θέλει να μοιράζεται
0 1 2 70. Δείχνει ελάχιστη στοργή απέναντι στους ανθρώπους
0 1 2 71. Δείχνει ελάχιστο ενδιαφέρον για πράγματα που συμβαίνουν γύρω του/της
0 1 2 72. Δείχνει να φοβάται ελάχιστα μήπως τραυματιστεί
0 1 2 73. Είναι υπερβολικά ντροπαλός/-ή ή δειλός/-ή
0 1 2 74. Κοιμάται λιγότερο από τα περισσότερα παιδιά τη διάρκεια της ημέρας και/ή της νύχτας (περιγράψτε)_____
_____
0 1 2 75. Παραλείφει τα κακά του, παίζει μαζί τά
0 1 2 76. Έχει πρόβλημα στην ομιλία (περιγράψτε)_____
_____
0 1 2 77. Κοιτάει με απλανές βλέμμα ή μοιάζει χαμένος/-η στις σκέψεις του/της
0 1 2 78. Έχει στομαχόπονους ή στομαχικές κράμπες (χωρίς ιατρική αιτία
0 1 2 79. Εμφανίζει γρήγορες εναλλαγές μεταξύ θλίψης και ενθουσιασμού
0 1 2 80. Έχει παράξενη συμπεριφορά (περιγράψτε)_____
_____
0 1 2 81. Είναι πεισματάρης/-α, δύστροπος/-η, ευερέθιστος/-η
0 1 2 82. Εμφανίζει ξαφνικές αλλαγές στη διάθεση ή τα συναισθήματά του/της
0 1 2 83. Κρατά μούτρα για πολύ
0 1 2 84. Παραμιλά ή κλαίει στον ύπνο του/της
0 1 2 85. Παθαίνει εκρήξεις οργής ή ανάβει εύκολα
0 1 2 86. Τον/την απασχολεί υπερβολικά η τάξη ή η καθαριότητα
0 1 2 87. Φοβάται υπερβολικά ή είναι αγχώδης
0 1 2 88. Δεν είναι συνεργάσιμος/η
0 1 2 89. Είναι νωθρός/-ή, αργός/-ή στις κινήσεις του/της, ή του/της λείπει η ενεργητικότητα
0 1 2 90. Μοιάζει δυστυχισμένος/-η, λυπημένος/-η ή θλιμμένος/-η
0 1 2 91. Είναι ασυνήθιστα φωνακλάδικος/η
0 1 2 92. Ενοχλείται από την επαφή με άγνωστους ανθρώπους ή καταστάσεις (περιγράψτε)_____
_____
0 1 2 93. Κάνει εμετούς (χωρίς ιατρικά αίτια)
0 1 2 94. Ξυπνά συνέχεια στη διάρκεια της νύχτας
0 1 2 95. Περιπλανιέται άσκοπα
0 1 2 96. Επιζητεί επίμονα την προσοχή
0 1 2 97. Είναι γκρινιάρης/-α
0 1 2 98. Απομονώνεται στον εαυτό του/της, δεν κάνει σχέση με άλλους
0 1 2 99. Είναι ανήσυχος/-η
100. Παρακαλώ να σημειώστε ό,τι προβλήματα έχει το παιδί σας τα οποία δεν αναφέρονται στον παραπάνω κατάλογο.
_____
_____
_____

Βεβαιωθείτε ότι απαντήσατε σε όλες τις ερωτήσεις. Υπογραμμίστε ποιες σας απασχολούν ιδιαίτερα.

Πάσχει το παιδί από κάποια ασθένεια ή αναπηρία (είτε σωματική είτε πνευματική); ☐ Όχι ☐ Ναι – Παρακαλούμε να περιγράψετε:

Τι σας απασχολεί περισσότερο στο παιδί;

Παρακαλούμε να περιγράψετε τα καλύτερα χαρακτηριστικά του παιδιού:

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ V

V. Α. Έγγραφη συναίνεση συμμετοχής ανηλίκου στην έρευνα (παιδί)

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Σχολή Επιστημών Αγωγής
Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

Έντυπο ενημέρωσης και συγκατάθεσης των γονέων και κηδεμόνων για συμμετοχή του παιδιού τους στην έρευνα

Με στόχο τη διαρκή πληροφόρηση σχετικά με την ανάπτυξη και εξέλιξη του παιδιού, αλλά και την ενημέρωση των νέων παιδαγωγών, έχει ξεκινήσει μια έρευνα, ***υπό την επίβλεψη της Αναπληρώτριας Καθηγήτριας Κοινωνικής Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων Α. Γιώτσα***. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα διεξάγεται από το Τμήμα Νηπιαγωγών και αφορά την **Συμπεριφορά των παιδιών νηπιακής ηλικίας και τις αλληλεπιδράσεις γονέων και παιδιών στο οικογενειακό πλαίσιο.**

Η ερευνητική διαδικασία θα συμπεριλαμβάνει προφορική συμπλήρωση ερωτηματολογίων. Το παιδί προσχολικής ηλικίας θα ερωτηθεί προφορικά από έμπειρο και εκπαιδευμένο ερευνητή, ο οποίος θα συμπληρώσει τα ερωτηματολόγια με βάση τις απαντήσεις του παιδιού. Η κωδικοποίηση των δεδομένων θα γίνει από την ερευνητική ομάδα ***<u>ανώνυμα και εμπιστευτικά</u>***. Ανά πάσα στιγμή, μπορεί να διακοπεί η συμμετοχή του παιδιού στην έρευνα και τα δεδομένα δε θα ληφθούν υπόψη.

Χρειαζόμαστε την πολύτιμη βοήθειά σας δείχνοντάς την ερευνητική προσπάθεια! Επίσης, για οποιαδήποτε απορία ή παρατήρηση μπορείτε να επικοινωνήσετε με την επιβλέπουσα της έρευνας, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Α. Γιώτσα, στο e-mail: agiotsa@uoi.gr.

Ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τη συμβολή σας σε αυτή την προσπάθεια!

Με το παρόν έντυπο, δηλώνω εγγράφως, ότι έχω ενημερωθεί για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας και δίνω τη συγκατάθεσή μου, να συμμετέχει το παιδί μου _____ *στην ερευνητική διαδικασία.*

Γονέας/Κηδεμόνας

.....

V. Β. Έγγραφη συναίνεση συμμετοχής ενηλίκου στην έρευνα (γονέας)

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Σχολή Επιστημών Αγωγής
Παιδαγωγικό Τμήμα Νηπιαγωγών

Έντυπο ενημέρωσης και συγκατάθεσης για συμμετοχή σε έρευνα

Με στόχο τη διαρκή πληροφόρηση σχετικά με την ανάπτυξη και εξέλιξη του ατόμου, αλλά και την ενημέρωση των νέων παιδαγωγών, έχει ξεκινήσει μια έρευνα, ***υπό την επίβλεψη της Αναπληρώτριας Καθηγήτριας Κοινωνικής Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων Α. Γιώτσα***. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα διεξάγεται από το Τμήμα Νηπιαγωγών και αφορά τη **Συμπεριφορά των παιδιών νηπιακής ηλικίας και τις αλληλεπιδράσεις γονέων και παιδιών στο οικογενειακό πλαίσιο**.

Η ερευνητική διαδικασία θα συμπεριλαμβάνει συμπλήρωση ερωτηματολογίων. Ο κάθε συμμετέχων θα κληθεί, με καθοδήγηση από έμπειρο και εκπαιδευμένο ερευνητή, να συμπληρώσει ερωτηματολόγια. Η κωδικοποίηση των δεδομένων θα γίνει από την ερευνητική ομάδα ***ανώνυμα και εμπιστευτικά***. Ανά πάσα στιγμή, μπορεί να διακοπεί η συμμετοχή στην έρευνα και τα δεδομένα δε θα ληφθούν υπόψη.

Χρειαζόμαστε την πολύτιμη βοήθειά σας σε αυτή την ερευνητική προσπάθεια! Επίσης, για οποιαδήποτε απορία ή διευκρίνιση μπορείτε να επικοινωνήσετε με την επιβλέπουσα της έρευνας, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Α. Γιώτσα, στο e-mail: agiotsa@uoi.gr.

Ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τη συμβολή σας σε αυτή την προσπάθεια!

Με το παρόν έντυπο, δηλώνω ελεύθερα, ότι έχω ενημερωθεί για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας και συμφωνώ να συμμετέχω και οι απαντήσεις μου να χρησιμοποιηθούν στην ερευνητική διαδικασία.

Ο/Η Υπογράφων/-ουσα

.....

COPY

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VI

VI. Α. Εύρος τιμών στις κλίμακες του Ερωτηματολογίου Γονεϊκής Αποδοχής-Απόρριψης στην Προσχολική Ηλικία

Πίνακας 367. Εύρος τιμών (σκορ) στις κλίμακες του ECPARQ

Κλίμακα ECPARQ	**Εύρος τιμών**
Ζεστασιά	9 – 36
Αδιαφορία	5 – 20
Εχθρότητα/Απόρριψη	10 – 40

VI. Β. Εύρος τιμών στις κλίμακες της Λίστας Ελέγχου Παιδικής Συμπεριφοράς (ΛΕΠΣ) για Ηλικίες 1½-5 Ετών

Πίνακας 368. Εύρος τιμών (σκορ) στις κλίμακες της ΛΕΠΣ

Κλίμακα ΛΕΠΣ	**Εύρος τιμών**
Συναισθηματικά αντιδραστικός	0 – 18
Ανήσυχος/Καταθλιπτικός	0 – 16
Σωματικές ενοχλήσεις	0 – 22
Απομόνωση/Απόσυρση	0 – 16
Προβλήματα ύπνου	0 – 14
Προβλήματα προσοχής	0 – 10
Επιθετική συμπεριφορά	0 – 38
Άλλα προβλήματα	0 – 66
Εσωτερικευμένα προβλήματα	0 – 72
Εξωτερικευμένα προβλήματα	0 – 48
Σύνολο προβλημάτων/ΛΕΠΣ	0 – 200